P é c h A n t a l

Alsó-Magyarország bányamivelésének története

III. 1650 - 1750

III/2.

Sajtó alá rendezte
Kosáry Domokos

Budapest, 1967.

10632/Mné

111884

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Készült az MTESZ Házi Nyomdájában

200 példányban

Eng. szám: 1005.-6365-900.

Táskaszám: 10632

R
1977

M. TUD. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA
Könyvleltár 1970/1967 sz.

V. Körmöcbánya, Goldkunsthandlung

1. Bányaigazgatósági adatok, 1650-1746 /1749/

1650 február 28-án rendeli III Ferdinánd király rothenfelsi Roth Hermann administratornak, hogy a kormoczi alsó bányamivelést /vordere Zeche/ hagyja fel, mert abban már nem találnak müre valót, hanem az aknákat és az átjáró nyilámokat tartsa fenn.

1652 január 15-én kineveztetett Lasitius Israel a Goldkunsthandlung bányairnoka ugyanoda gondnok segéddé az elhalt Purzpühler Mihály helyébe.

1653 február 23-án rendeli az udvari kamara, hogy miután Ostermann Mátyás Lübeck-ből felajánlotta találmányát, mely szerint 10 lóval annyi zuzóérczet lehet szállitani a zuzókhoz, mint most 100 lóval, neki, vagy az ő megbizottjának Maszman Daniel Dávidnak e készülék bemutatásához az administrator mindent rendelkezésére adjon, és az eredményről jelentést tegyen.

1677 május 21-én jelenti Benedikt Theobald Mayer a Goldkunsthandlung gondnoka, hogy az administrator rendeletére bejárta szakértőkkel együtt Ertl bányáját, és következőképen találta.

A tárnaszáj előtt 10 ölnyire van a zuzó, a tárna 6 óra irányban nyugat felé van hajtva; a 40-ik ölben van egy 2 öl vastag ellenlejtes ér déli csapással,tölteléke fehér quarcz és agyag, szép arany tartalommal, ámbár Körmöczön az ellenlejtes erek rendesen meddők. Ez az ér mind a két irányban egészen érintetlen.

Ezen tul 6 öllel van egy barna quarczos ér déli csapással,mely után a régiek mind a két irányban feltárták, csak 6 öl van belőle nyitva, felfelé le van fejtve, lefelé is megkisérlették, hogy mélyebb szintről egy tovább nyugat felé fekvő kovandos érhez juthassanak, melyből Ertl most zuzó érczeit termeli.De a mélységben régi berakatra jöttek.

Tovább találtak egy 9 óra nyugat felé hajtott vágatot, mely Winkler aknához vezet, ahol jó zuzó érczeket termeltek, de most be van omolva.

Ettől 2 ölnyire van egy barna kvarczos ér, mely 1/2 öl vastag, és jó aranytartalmu, s a talp alatt érintetlen.

10,632/Hné

Innen tovább mentek a tárnában Mordschachtig, és a vájatvégig ∠04 ölnyire, melynek folytatását nem javasolják, mert előtte nagy törések vannak, és a meadó fekü közel van a fedühöz. A tárnát csak a Mordschachtig kellene fenntartani. Mivel pedig a talp felett már igen le van rejtve, lehetne vagy 8 öllel mélyebben egy uj tárnat nyitni, mellyel a Winkler aknáig és azon tul lehetne menni, hol néhány év előtt Ertl kutatásaiban a Raabenprunn mellett 2 akna volt lemélyitve 12 ölre, melyekből 1∠-30 pirét aranyat tartalmazó, zuzó érczeket termeltek, de a nagy vizek miatt Ertl kénytelen volt a munkát abbahagyni. Az öreg emberek bizonysága szerint Ertl ott még sokat elhagyott.

A bányához tartozó zuzómü roskatag ugyan, de kevés költséggel helyreállithato annyira, hogy benne dolgozni lehessen.

Mindezek után javasolják, hogy a kincstar Ertl bányáját és zuzóját 750 rftért vagyis 900 magyar forintert megvegye, és Ertlnek élte hosszáig megengedje, hogy netenként egy nordó sört kimérhessen.

1677 julius 25-én javasolja Mayer Benedek Theobald a Goldkunsthandlung gondnoka, hogy a Matyás aknába egy szivattyuzó gép állittassék, melynek segitségével biztosabban lehetne a mélységet szárazon tartani, mert az Anna aknai gépen sokszor törés történik, és ez akadályozza a mélységben levő jó zuzóérczek megnyerését. Az uj vizemelő gép 2000-2500 Ft-ba kerülne.

1677 október 5-én főbejárás tartatván elhatároztatott, hogy Mátyás aknába, melynek feneke 14 öllel mélyebben van már függelyen mint az altárna, a fenéktől pedig a teléren még 3 szivattyu rakat van lemélyitve, - egy rudas vizemelőgép állittassék fel, és e végre 2 zuzókerék esése fölhasználtassék. A költség a vascsöveken kivül 1800 Ft-ra előirányzoztatott.

1677 november 1-én jelenti Mayer gondnok, hogy a mátyásaknai uj rudas vizemelő a jövő évi pünkösdi ünnepre elkészül. Az annaaknai géphez most rakatja a 9-ik szivattyu rakatot, és ez alatt 8 ölnyire van az akna feneke. Jelenti továbbá, hogy Roth igen szépen viselte magát a kincstár irányában, és a Raffl-féle kutatásokból 12-t ajándékozott a kincstárnak, ezekhez Mayer még kettőt tüzetett ki az akna mellett, hogy a Finsterstern

akna mélysége inkább biztositva legyen.
1679 május 19-én rendelik Trautmanntorff és Mayer császári biztosok, hogy :

1. Miután Mátyás aknában az uj vizemelőgép már berendeztetett, és a bejárás alkalmával is ugy találtatott, hogy jó érczekre és zuzoérczekre van kilátás, a megkezdett bányamunkálatok folytatandók.
2. Miután Weidtner János sáfár meghalt, helyébe Stainhübel Mihály neveztetik ki sáfárrá a rendes fizetéssel, szállással a Schaffereiban, és az italméréssel,
3. szukséges, hogy ugy, mint régebben, minden negyedévben, vagy legalább minden félévben főbejárások tartassanak, és a határozatok jegyzőkönyvbe foglaltassanak és felterjesztessenek.
4. A felső bányák /Hintere Zech/ fő térképe folytatandó és mielőbb bevégzendő, s e végre a bányairnok mellé Hirschner expectáns adatik segitségül.
5. A szertarnok a Goldkunsthandlung gondnokának aláirása nélkül semmit se vegyen és ki ne adjon, és számadását a számvevőség csak akkor vegye át, ha a gondnok is alairta.
6. Mivel a Goldkunsthandlunghoz sok rét és szántóföld is tartozik, össze kell azokat irni, evidentiában tartani, és melyek nem szükségesek, eladandók.
7. Az olvasztóban a kovandmarák olvasztása a selmeczi szegény érczekkel folytatandó, és kisérlet teendő, nem lehetne-e a szegényebb fekete rézérczeket is ily módon előnyösen feldolgozni?
8. Az esküdt kémlész utasittatik, hogy a marék nedvtartalmát meghatározza, és javaslatot tegyen, hány rümpl veendő egy mázsára?
9. A beszterczebányai kamarának meghagyatik, hogy a rhonitzi és breznicskai vasgyárakban jobb zuzóvasakat készittessen.
10. Az erdőkre gondot kell viselni, a kecskéket és juhokat nem szabad az erdőkbe engedni, és minden évben erdőbejárásokat kell tartani; a bányabiró pedig jobban utána nézzen az erdőkezelésnek.
11. A tisztek és altisztek számára utasitásokat kell szerkesz-

teni, és az administratornak felterjeszteni.
12. A tisztek az előljáróságok iránt köteles tisztelettel s engedelmességgel viseltessenek, ide s tova ne utazgassanak engedelem nélkül, egymással a kincstár javára közremüködjenek, különben hivataluktól el fognak mozdittatni.
1689 augusztus 8-án irják a körmöczi főtisztek a selmecziek-nek, hogy augusztus elsején Mátyás és Anna akna között a bá-nyában tüz ütött ki; elzárták azonnal az aknákat, és csak teg-nap nyitották meg, de a tüz ismét fellobbant, kérik tehát,hogy egy tapasztalt tisztet küldjenek a holnap tartandó tanácskozás-hoz, hogy a tüzet miképen lehessen eloltani? Hasonló kérést in-téztek a beszterczebányai tisztekhez is.
1690 február 22-én rendeli a főkamaragróf, hogy miután a bánya némely helyütt most is füstöl, a tisztek azt bejárják, és a tuz végleges eloltásáról intézkedjenek.
1696 október 18-án bejárták a kormoczi Goldkunsthandlungot: Meixner selmeczi főkonyvivo, Reutter Dániel titkar, Deadda bányatiszt, Deadda bányaügyelő, Hirschfeld Antal körmöczi könyv-vivő, Gottier Istvan, Ruprecht Alajos, Glatz Izsák bányaügyelő, es jelentik, hogy Rudolf aknán, mely 108 öl mély, és bejarásra használtatik, leszállottak a mélyaltárnára.
Ott van a rakodóban egy nyugat felé hajtott 12 öl hosszu vágat, mellyel a feku eret akarták elérni, de mivel nem volt közelben zuzó, egy ideig szünetelt. Most azonban már rendelkezésre áll egy zuzó, tehát ezt a vágatot ismét meg lehetne inditani.
Mentek azután Anna akna felé, és miután azt beszélik a tisz-tek, hogy az ér ettől az aknától dél felé, alig 20 ölnyire van lemivelve, tanácsosnak tartanók, hogy a mély szintekben dél felé feltáró vágások hajtassanak.
Mátyás akna 199 öl mely és alatta jo zuzóérczek termeltetnek, olyanok, mint Anna akna alatt, tekintve, hogy a fő értól a fe-dőbe és fekübe szakadékok mennek, czélszerü lenne Mátyás akná-tól a mar megkezdett fedővágatot folytatni.
Lipót akna mellett a mélymivelés napról napra nehezebb és költségesebb lesz, mert az akna már nem éri el a müvelés fe-nekét, hanem ebből külön göngöritővel kell 9 ölnyire emelni a kivágott zuzó érczeket, hogy az akna feneléhez szállittas-

sanak. Előre kellene tehát gondoskodni, hogy ha a fejtés itt megszünik, azt más helyen lehessen meginditani. Miután pedig a Naszfeld e mélységben még nincs lefejtve, legjobb lenne azt a Grundschachtból inditva megnyitni és föltárni.

Végre czélszerünek tartanák, hogy a mélyaltárna szintjén minden aknától fedővágatok hajtassanak, és a fedő kőzet megvizsgáltassék.

1696 november 4-én jelentik a fő tisztek, hogy a bányában a termelés jó, a vizek a feneken tartatnak, de fent kevés a viz, és a zuzók nem győzik a termelt zuzoérczet feldolgozni. A keresztvágatok Mátyás, Anna és Lipót aknáknál munkában vannak.

1698 május 12-én jelentik a főtisztek a Bécsben levő főkamaragrófnak, hogy a sok esőzés következtében a bányában emelkedik a viz, Lipót aknában még mindig igen jó zuzó ércz törik.

1699 junius 5-én jelentik a kormoczi főtisztek, hogy az Anna aknában és Mátyás aknában a vizek már 10-12 ölnyire fölemelkedtek, a mélységet elfullasztatták, és mert a vizek igen vitriolosak, a vascsöveket megmarják, kérik, hogy főbejárás tartsssék a végre, hogy a Lipót aknai mélymiveles biztositására a szükségeseket elhatározni lehessen.

1700 junius 30-án jelenti Freiseisen gondnok, hogy az éjjel a Lipot aknában a mélymüvelésnél nagy omlás történt, és a göngöritőket össze törte, ugy hogy az ott volt munkahelyekhez férni nem lehet; a viz is felemelkedett 4 ölnyire, kénytelenek tehát feljebb kezdeni a fejtést, de ott a zuzóérczek nagyon szegények.

1700 szeptember 28-án értesiti az administrator a kormoczi bányahivatalt, hogy az udvari kamara rendeletébül Szondel ur az o uj szivattyuit Körmöczön fogja berendezni és megpróbálni.

1700 szeptember 29-én jelentik a tisztek, hogy Lipotakna mélysége fel van hagyva, csak Anna akna alatt lehetne 22 ölre az uj szivattyukat berendezni.

1701 szeptember 6-án jelentik a körmöczi főtisztek, hogy a bányákat bejárták, a felső bányánál /Hintere Zech/ most nem

huzzák a vizet, a mélység el van részben fulva, Anna aknánál azonban még 22 ölnyire van a viz az altárna talpa alatt, és csak lassan emelkedik, igy tehát lehetséges lesz a talp alatt levő jó zuzoérczeket onnan kiszedni, még mielött, viz alá kerülnének; a többi aknánál nem lehet tudni, hogy milyen magasra emelkedett már a viz, mert a rossz levegő miatt nem lehet oda lemenni. Mind a két altárna északi vájatvégei jó alakuak.

1706 április 19-én jelenti Freiseisen és Sauerwein a bárónak, hogy tegnap este Anna aknához közel, az ugynevezett Altergrundban olyan nagy hegycsuszamlás történt, hogy a völgyet elzárta, és a bergi patakot tóvá földuzzasztotta annyira, hogy mint egy tó kiterjedt Anna aknáig, és ott az Einzucht-on át befolyt az aknába, és az altárón a Rudolf-aknáig mind felszedte a pallókat; egyéb baj nem történt, mert az emberek az aknából még jókor menekültek. Fent pedig sikerült nemsokára a bemosott tömegen keresztül egy árkot ásni, és a felduzzasztott vizeket természetes medrökbe levezetni.

1706 deczember 27-én megemliti báró Hellenbach egy levelében, hogy Kribanus akna a kötéllel együtt leégett.

1710 május 5-én Freiseisen György János pénztáros és Sauerwein József Márton főkönyvivő jelentést tesznek a gr.Starhenbergféle udv.bizottság rendeletére a Goldkunsthandlung viszonyainak javitását illetőleg tett kérdésekre.

Tagadhatatlan, hogy a felső bányák /Hintere Zeche/ már régóta veszteséggel mükodnek és az altárón, és felfelé már nagyon le vannak fejtve. Ami megtörtént, azon már segiteni nem lehet,de az is bizonyos, hogy az elmult 1709-ik évben nem volt veszteség, hanem egy kis fölösleg lett az eredmény.

Az elmult háborus időkben volt veszteségekből kiindulva azt kellene következtetni, hogy felesleges minden munka és erőlködés egy jövedelmes mivelés berendezésére, és legczélszerübb lenne a bányamivelést azonnal megszuntetni, de tekintve,hogy a Goldkunsthandlung minden veszteségek mellett mindeddig mégis fenntartatott isten segitségével anélkul, hogy az udvari kamaratol pénzbeli segitséget kapott volna: reménylik, hogy az isten ezentul is kegyelmes lesz, és fáradozásaikat tekintetbe véve a müvek fenntartását lehetové teszi.

10,632/Hné

A személyzeti ügyeket illetőleg:
A főpénztáros Freiseisen öregsége és erőtlensége miatt nem járhat ugyan a bányába, de azért sok évi hivataloskodása alatt annyira ismeri a bánya minden viszonyait, hogy jó tanáccsal mindig képes az ügyeket előmozditani, a fölszinen pedig és a zuzokban gyakran utána nez a munkának es az eredmény felett ellenorzést gyakorol. Nem is volt eddig e miatt semmi hátramaradás.
Sauerwein főkönyvelő hosszu ideig beteg volt, és a mult évben folyamodott, hogy a bányajárástól es a bányabirósági irnoki, erdömesteri, bányamesteri, és titkári hivatalok viselésétől fölmentessék, ami kegyesen meg is történt, ugy hogy csak a konyvvitellel foglalkozva erejét lassankent ismét visszanyerhette, es mostmár a bányamesteri és erdőmesteri hivatalt is elláthatná, különösen ha Hirschner Ádám mint segéd alkalmaztatnék, és a számvitelben némely könnyitések tétetnének.
Miután tehát ők mind a ketten mind eddig jól betöltötték főhivatalukat, a mellékes foglalatosságokért pedig semmit sem kaptak, nem látják annak az okát, hogy velük változtatás történjék; mert a bányába járás ugy is a sáfárok, bányatisztek, és bányaügyelők foglalatossága, a főtisztek ezt csak ritkán teljesitik máshol is.
A sáfár Schmidt mindeddig jól teljesitette hivatalát, és ha valamit elmulasztott, ez csak azért történt, mert bent a városban és nem a Schafferei-ban lakik. Tekintettel arra, hogy már Schmidt is öreg ember, czélszerü egy arra alkalmatos fiatal embert rendelni mellé, ki addig, mig ők élnek, eltanulhatná tőlük mindazt, amire később egy müvezetőnek szüksége leend.
Kollmann bányairnok mindég teljes megelégedésre szolgált, csak az utolsó időben romlott meg a szeme annyira, hogy nem járhatott a bányába, de ugy látszik, hogy szembaja már javul, és megérdemlené, hogy mostani 54 garas heti fizetése felemeltessék.
Schretter Damian expectans is hosszabb ideig segédkezett a bányamesternek, és szorgalmasan eljárt a bányába, de azért

belőle soha nem lesz jó bányász, mert értelmi tehetségei igen korlátoltak. Tekintettel azokra a hosszu évi kitunő szolgálatokra,melyekkel atyja a néhai főpénztáros a kincstárnak sok hasznot hajtott, illendő, hogy a szegény fiatal ember fenntartassék, és olyan dolgokkal foglalkoztassék, melyeknek elvégzésére képes.

Heuszl Mihály szertárnok és szertári irnok igen pontos és gondos tisztviselő, nem lakik ugyan a bányánál, hanem a gondnoki lakásban, melyben a szertár is van. Ő látja el a pénzverő szertárát is, mely a kamara udvarban van.

Az ellen pedig tiltakozik a főpénztáros, hogy ő 40 évi jó szolgálatai után öreg napjaiban a szertárnoki teendők ellátására kényszerittessék, és ugy fő foglalatosságát, a pénztár ellátását elhanyagolni legyen kénytelen.

A mivelést illetőleg:

Nem tartják lehetonek, hogy az itteni népséggel, akármiképen rendezzék be a mivelést, jobb eredményt lehessen elérni, mint eddig.

Mert sohasem jelennek meg a munkások teljes számban, kulönosen tavasszal és aratáskor el kell nekik nézni, hogy kimaradnak, hogy kis gazdaságukat elláthassák, robotot teljesithessenek, a katonaság számára fuvarozzanak,stb. Annyi embert kell tehát összesen tartani, hogy ilyen esetekben se akadjon fel a munka, és sokszor az ácsokat és csilléreket is zuzóércz fejtésnél kell alkalmazni.

A rakodó helyeket a bányában nem tanácsos szélesebbre és magasabbra vágni, mert a kőzet nagyon töredezett és nehéz és költséges volna a nagy uregek nyitva tartása.

A munkaszakot 12 óráról 8-ra szoritani már megkisérlették,de ismét abbahagyták, mert a munkások néha 2 óra járásnyi távolságból jönnek a munkába már kifáradva, és kénytelenek munka közben gyakran megpihenni, ugy, hogy valojában csak 8 orát dolgoznak. Ha a munkaszak csak 8 óráig tartana, akkor a valoságos munkára csak 4 ora fordittatnék, és ugyanazon személyzettel csak félannyi zuzóércz termeltetnék. A bérjegyzékekben elszámolt napszámok csak fél munkaszakot jelentenek, és ezentul egész munkaszakokban fognak kifejeztetni.

10,632/Hné

A szerszámot jobb vasbol és aczélbol készitени czélszerü lenne, de most nem lehet a Szepességből aczelt es vasat kapni, sőt Rhoniczon is igen keveset készitenek, kénytelenek tehát olyan szerszámmal megelegedni, amilyen van.
A zuzóérczek tartalma változó, a mult évben 2 Lipót aknai zuzó több aranyat termelt, mint 4 Mátyás aknai; ez igaz, de azért nem lehet a Mátyás aknaiakat azonnal elhagyni, és csak Lipót aknaiakat termelni, mert ezek rövid idő alatt kifogynának, és akkor mindenütt csak a szegény Mátyás aknaiakat kellene feldolgozni; ugy kell tehát intézkedni, hogy a termelést lehetőleg egyenletesen megtarthassák, és a jobbak mellett a rosszabbakat is feldolgozzák.
Hogy a zuzókban a munka néha hanyagul végeztetik, azt lehetőnek tartják, és minden alkalommal intik őket a szorgalomra és gondos munkára. A zuzó sáfárokat, ha kezelésük nem volt kielégitő, elcserélték, és más zuzóhoz tették, mert sokszor nem tehet a sáfár róla, ha a zuzóércz szegényedik; és ezt ezentul is meg fogják tenni. De tekintetbe kell azt is venni, hogy a zuzó munkások bére nagyon csekély, egy szirelő heti bére 7.8-9 garas, amiből bizony meg nem élhetne, ha szülei többet nem keresnének. Ezért nagyon nehéz szirelőket kapni,és szükséges lesz bérüket emelni. A zuzó sáfár heti bére 25 garas. Egy 8 személlyel ellátott zuzo összes heti költsége 6 Ft. Nem lehet őket arra szoritani, hogy hetenkint egy bizonyos mennyiségü aranyat adjanak be, mert ha a zuzó érczben nincs annyi, akkor igazságtalanul lennének büntetve. Ezen a bajon nem lehet segiteni.
A ponyvákat most a bányaügyelők szövetik a bányánál elhasznált szállitó kötelekből, melyeket csak akkor vágathatnak le, ha a bányasáfár meggyőződött, hogy rosszak. Ez czélszerü eljárás, és kár volna a bányaügyelőknek a ponyvák készitését megtiltani, mert azután nem kapnának ponyvát a parasztoktol akkor, amikor szükséges, és a rossz kötelek is igy használtatnak fel a legjobb módon.
A mostani szireket sokféle képen próbálták már megjavitani, kisebb-nagyobb eséssel, de ugy legjobbnak találták, ahogy most vannak.

10,632/Hné

A foncsor kiégetésénél meg fogják próbálni a kéneső gőzeit felfogni és ismét megnyerni.
A pörölymester panaszkodik, hogy a mostani szakmány mellett nem tud megélni, kérik, hogy Selmeczről küldjék meg az ott alkalmazott tarifát.
A kemény zuzóérczekkel tettek már kisérletet, megpörkolték, és azután zuzták, de mindig ugy tapasztalták, hogy a pörkölt érczek aranya nem volt olyan finom, mint a nyers zuzóérczeké. A nyers érczek aranyának finomsága rendesen 15 karát; az első kisérletnél pörkölt érczek aranya pedig 12 karat 7 1/2 gren finomságu volt, és a második kisérlet aranya csak 10 karat 2 gren finomságu vala, pedig ez a második még jobban meg volt pörkolve, mint az első, nem javasolhatják tehát a porkolést, mert sokba kerül, és szegényebb aranyat termel.
Az Eindecken táró és Finsterstern akna felhagyását még nem javasolhatják, mert a táróban még van zuzni valo, és valoszinü, hogy a legközelebbi időben a zuzóércz ott megjavul. A Finsterstern aknából pedig az utolsó években jó zuzóérczeket termeltek; és miután az alsó bányaosztályban /Vorderzeche/ a főér a mély altáró alatt még érintetlen, czélszerü lenne a Finsterstern aknát odáig, m.e. 46 öllel lemélyiteni, és a szállitást ott berendezni.
Azokat a fedü és fekü vágatokat, melyeket a felsőosztályban 1699-ben megkezdtek, már abba is hagyták, és nem lehet oda sem jutni, mert az erek a mélyaltárón teljesen le vannak fejtve, és onnan fölfelé is az uj rakodókig, itt tehát nincs már mit keresni.
Daniel táró és Clausen táró vájatvégeit meg lehet még nézni, de Winkler aknánál már régóta szünetel minden munka. Hogy a fedü kőzetben találhatók-e erek, azt nem lehet bebizonyitani, ámbár a sok apró kutatás és táró nyoma azt látszik jelenteni; azonban valószinü, hogy nem leltek velök semmi különöst, és és reménységet adót. A fekü közetet ellenben jó lenne megvizsgálni, a Nassfelden a Rothwasser felé kutató aknácskákkal meg lehetne tudni a hegység minőségét. A régieknek is jó reménységök volt ez oldalra. A Kribamus aknánál volna a legjobb hely egy fekü vágattal megvizsgálni a feküt. Hasonlóképen a Raben-

brunnál, nem messze a Winkler aknától, ahol a feku-vágat már meg is indittatott, csak azt kellene folytatni; és ha helyes a régiek nézete, hogy t.i. az ér a Nassfelden laposan fekszik, ezt is innen lehetne legjobban megvizsgálni.
Hogy az alsó és felső bányaosztály fő ere egy és ugyanaz, vagy különféle erek? ezt nem lehet még most eldönteni, ámbár az, hogy a zuzóércz az egyikből fehér, a másikbol pedig barna, azt látszik jelenteni, hogy itt két külön ér van. Ismeretes azonban, hogy a régiek a Rudolf aknától egy 100 öl hosszu feku vágatot hajtottak, és több eret átvágtak vele anélkul, hogy megvizsgálták volna. Konnyü volna e tekintetben egy kisérletet tenni a Finsterstern aknából, ha a most mivelésben álló északi vájatvég tovább folytatik, és az ér benne kivágodnék, akkor feku- és fedu keresztezésekkel meg lehetne tudni, hogy a két főér egy-e vagy nem? Hogy a főér a mélyaltáro alatt még egész, azt már emlitették, és a Finsterstern akna lemélyitése után meg lehetne azt is vizsgálni.
A Fleischer Stollwandot is jo lenne keresztül törni, és a Kribanusz akna és Rothenbrunn völgyében a feku hegységet megvizsgálni.
Hogy a vitriol főzésre most olyan sok fa felhasználtatik, annak oka az, hogy a jo vitriolos kövek a bányában kifogytak, és az utolsó időben csak régi berakatokat lugoztak ki, melyekben kevés a vitriol; igy régebben a jo anyagbol 2 heti főzés után kaptak annyi vitriolt, amennyit most 8-9 heti fozés után is alig kapnak. Ezen nem lehet segiteni. A főző intézethez a vizet szekérrel kell hordani, mert azon a vidéken források nincsenek oly magasságban, hogy a fozőmuhöz vezetni lehetne. Az esö és hóviz gyüjtésére van egy nagy famedencze, és csak akkor hordják a vizet, ha ebből már kifogy. Már 4 éve, hogy nem főztek vitriolt, és még jó ideig nem fognak főzni, mert most is van 300 mázsa készletben, mely a mostani csekély ezüsttermelés mellett /hetenkint 200 márka/ még egynehány évig elegendő lesz. Ha később ismét szükség lesz vitriolra, és a Kribanusz aknai kövek meg nem javulnak, jobb lesz a vitriolt Bécsből hozatni, mintsem az itteni szegény kövekkel bajlódni.

10,632/Hné

1710 május 16-án jelentést tesznek a körmöczi tisztek Schickmayer udv. számtanácsosnak a cs. bizottság ama rendeletére, hogy a hegyoldalakon fekvő nagy kvarczdarabok megpörkoltessenek, és ugy felzuzassanak.
Az urvölgyi bányaügyelő Freidich Bálint rendeltett ide a kisérlet megtételére; ő egy helyet kiegyengetett, arra lerakott 800 darab fatuskót, és ezekre egy fél öl magas falat rakott a kvarczdarabokból, azután pedig reá töltette a kisebb darabokat 2 öl magasságig és befedette egészen apró darabokkal, mint egy bogsát, ezután meggyujtotta a fát, és az égett lassan 5 hétig, kihülése után ugy találták, hogy a tüz csak részben pörkolte meg a nagy darabokat, olyat, amely magától széthullott volna, mint a mész, egyet se találtak. Össze törették azután az égetett kvarcz-darabokat nagy kalapácsokkal, és felzuzatták a Herlisch zuzóban a legnagyobb felvigyázat mellett. A zuzás 9 napig tartott, és a felzuzott 581 kastenből csak 10 piset aranyat nyertek, mely a próba szerint 12 1/2 karátos volt, értéke pedig 7 ducat és 37 dénár lett.
Régebben Körmöczon a kemény zuzoércczeket pörkölték, de a halmot ugy alakitották, hogy egy réteg fára egy réteg követ tettek, s erre ismét fát, azután ismét követ s igy tovább jó magasra, és kivülről nem fedték be aproval, ugy, hogy a fa gyorsan égett, és a halom egy hét alatt ki volt égve.Ilyen módon fognak meg egy próbát tenni, talán az jobban sikerül. A legnagyobb baj az, hogy régi tapasztalás szerint a fehér tömor kvarcz nagyon kevés aranyat tartalmaz, és mert egyszersmind igen kemény, rendesen kihányják a zuzó érczek kozül.
1710 május 17-én válaszol erre Schickmeyer, hogy csudálkozik azon, hogy a kvarczdarabok nem lettek puhábbak, mert Schlaggenwaldon az ily módon pörkolt zuzóérczek annyira megpuhulnak, hogy könnyen összetorhetók; természetes, hogy nem lehet belőluk több aranyat nyerni, mint amennyi bennök van, de ha puhábbak lennének, többet lehetne belőluk hetenként fölhuzni, és igy a költséget talán fedezné a nyert arany értéke. Tegyenek tehat még egy próbát mas, jobb tüzelő moddal, talán inkább sikerül. Mert próbákat kell tenni, csak ugy lehet az eredményeket javitani, a próbák koltségei, ha 10 próba közül csak egy

sikerül is, bõven megtérülnek.
1710 julius 6-án megemliti Schickmayer az udvari kamarához intézett jelentésében, hogy a körmöczi bányák már több mint egy század óta évenkint 30,000 Ft veszteséget okoznak.

1716 augusztus 7-én /104.sz./ udvari kamarai rendelet a gróf Caraffa-féle bizottság jelentésére.
Miután a renwegi? /vagy reniagi?/ ér már egészen a mélyaltáráig lemiveltetett, és most csak a régi hagyatékokban folyt a mivelés, jóváhagyatik, hogy egy uj akna a fölszinről a mélyaltáró szintje alá lemélyittessék, és szállitásra berendeztessék, mert csak a mélyaltáró szintje alatt van reménység ujabb jó kövek mivelhetőségére. A régi hagyatékok is mivelhetők mindaddig, amig arra érdemesek.
A kohónál az eddigi mód szerint lehet a munkát folytatni, a kénegek Selmeczre szállitandók, a selmeczi szegény érczek pedig Körmöczre szállitandók.
1717 május 15-én /98.sz./ rendeli a fökamaragróf, hogy a bánya és zuzóügyelők szorgalmasan felügyeljenek a munkára, és hetenként legalább 4 márka aranyat adjanak be. A nassenfeldi remény vágatokra különos gond forditandó, a Lipót és Mátyás aknában uj rakodók rendezendők be, hogy ismét jo tartalmu zuzóérczeket lehessen termelni, és a bányát veszteség nélkül mivelésben tartani.
1720 junius 22-én /No 122/ rendeli Aigner János administrator, hogy Freiseisen János vegye át a körmöczi zuzók kezelésének felugyeletét, és ö tartsa a mosott aranyat saját őrizete alatt, fizetése hetenként 3 Ft,és egy lora valo deputatum.

1721 julius 31-én rendeli Aigner János administrator, hogy

1. a kohók kezelése külön választassék a bányák és zuzók kezelésétől, és a fotisztek vezetése alatt álljon.
2. Mind a bányákban, mind a zuzókban le kell szállitani a költségeket.
3. Az ottani bányairnok 3 hónapra függesztessék fel hivatalától az o rossz magaviselete miatt.
4. Azok az altisztek és felügyelok, kik hamis elszámolásokat tettek, a bányabiroságnál vizsgálat alá vonassanak, és mig el nem itéltetnek, függesztessenek fel hivataluktól.

5. Ha a főtisztek az ő alájuk rendelt tisztek és altisztek körében csalfa kezelést vesznek észre, azonnal függesszék fel az illetőket hivataluktól, és tegyenek jelentést az administratornak.

1723 deczember 18-án jelentik a körmöczi főtisztek, hogy Rudolf Franz Schmidl bányasáfárrá kineveztetvén hivatalát átvette.

1724 deczember 16-án jelentik a körmöczi főtisztek, hogy ők is czélszerünek tartják a selmeczi bányatiszt Deadda Dávid véleményét, mely szerint a körmöczi bányák mivelésének rossz eredménye főképen abból származik, hogy nagyon sok zuzót tartanak müködésben, és a jó zuzóércz nem lévén elegendö, haszontalan meddő érkőzetet is termelnek és a zuzókba viszik. Czélszerünek tartják tehát ők is, hogy 2 zuzót szuntessenek meg, és ehhez arányitva szállitsák le a bányamunkások számát is, miáltal 300 frt-ot fognak megtakaritani, a nélkül, hogy az aranytermelés apadna. Ha a selmeczi kohók maguk tudnának elegendő kénes kovet előállitani, meg lehetne szuntetni a kohó munkáját is.

1725 január 30-an jelentik a főtisztek, hogy miután a nagy hideg miatt a vizvezeték befagyott, és a zuzok nem járhatnak, tehát semmi sem termeltethetik, megszuntették a zuzókat és a bányamivelést mindaddig, mig az idojárás ismet meg nem lágyul.

1725 márczius 2-án jelentik a főtisztek, hogy a bányamunkát ismét megkezdték, es a zuzókat meginditották.

1725.márczius 17-én jelenti Heubel számtiszt a fökamaragrófnak, hogy az utolso 3 hét alatt 8 márka 20 piset zuzó aranyat termeltek, ha ezt a tapasztalás szerint pisetenként 1 arannyal értékesitik, lesz a

termeles értéke .....2,036 ft 16 d
a 3 heti költségek tettek .....3,048 ft - d
tehát a veszteség 3 hét alatt 1,012 ft

1725 május 4-én felterjeszti Neffzer b/eszterce/bányai rőpénztáros a jegyzokonyvet a főkamaragróf rendeletéből Körmöczön tartott vizsgálatról. E szerint:

1. Megvizsgálták a bányák fahasználatát, és ugy találták, hogy felhasználtak 10-14 láb hosszu bányafát

1722-ben	79,849	darabot	2,947	ft	45	d értékben
1723-ban	61,909	"	2,288	"	90	" "
1724-ben	70,735	"	2,691	"	54	" "
összesen	212,493	darabot	7,927	"	89	" "
tehát évenként	70,831	"	2,642	"	63	" "

továbbá felhasználtak 16 lábnál hosszabb bányafát:

1722-ben	1,576	darabot	226	ft	40	d értékben
1723-ban	2,546	"	325	"	42	" "
1724-ben	1,287	"	167	"	21	" "
összesen	5,409	"	719	"	3	" "
tehát évenként	1,803	"	239	"	67	" "

és felhasználtak tüzifa tőkéket:

1722-ben	21,289	darabot	638	ft	67	d értékben
1723-ban	17,289	"	518	"	67	" "
1724-ben	20,131	"	612	"	83	" "
összesen	55,709	"	1,770	"	17	" "
évenként	19,569	"	590	"	5	" "

Határoztatott:
Az alsó bányánál: a Finsterstern aknánál a Szt.háromság aknánál, a Barbara tárónál és Rudolf aknánál a rövid bányafa az eddigi 4 d helyett darabonként 31/2 denárral fizettessék.

A felsõ bányánál pedig: Anna, Károly és Lipót aknáknál a rövid bánya fa 14 láb hosszuságig az eddigi 31/2 d helyett darabonként 3 denárral fizettessék.
A bányafa 8" vastag legyen, ha pedig 8-12" vastag, akkor ketszeres árban számitassék; ami pedig 5"-nél vékonyabb, abból 2 vétessék 1 darabnak.
A hosszu, 41/2 öles bányafák darabonként 12 denárral vétessenek át.
A riesenpályára valo 5 öles bikkfa leczek darabonként 6 denárral, s hogy ha gyengébbek 4 denárral fizetendõk.
A faátvétel mindég a tisztek jelenlétében történjék, a darabok megszámittassanak, és vastagságuk megmérettessék.

10,632/Hné

2. Nem szabad a faszallitóktól semmiféle ajándékot sem elfogadni, az eddigi u.n. libapénz, helypénz es társpénz adása vagy elfogadása megtiltatik.
3. A fafuvarberek a beszállitás után azonnal kifizetendők
4. A tuzifa az erdõben vágattassék és ölbe rakva vétessék at és fuvaroztassek be. Evenként 300 olnél többet felhasználni nem szabad.
5. A fa vágatása ölenként 15-18 denárba kerul, egy ölet 36-42 denárert befuvaroznak, tehát a tüzifa ölenként beszállitva legfeljebb 60 denárba fog kerülni.
6. Az erdész jelölje ki a fákat, melyekbol tüzifa keszitendő, es ő szamolja el a favágók béreit is.
7. Az erdesz gondoskodjék a fuvarosokról is, és ezeket is ő számolja el .
8. A csatlósok az aknáknál ne csináljanak felesleges nagy tüzet, mert különben meg fognak büntettetni.
9. Az aknáknál heverő vascsövek közé kell a tüzet rakni, akkor kevesebb fa fogy el.
10. A márczius havi faszállitás ezek szerint kiszámittatván, az alsó bányánál 120 ft 93 d, a felső bányánál pedig 90 ft 67 d megtakaritás éretett el.
11. A zuzókba való ponyvákat az elhasznált aknakötelekből a bányaügyelők csináltatják, egy darab 40-42 bécsi rőf hosszu ponyva kerül nekik a kötelek kibontásáért és megfonásáert ..... 28 denárba
a ponyvák megszövéséért 14 "

összesen 42 denárba

ők pedig átadják ezt a kamarának darabonként 1 ft 8 denárért, tehát darabonként 66 denár hasznuk van mellette. Ennek az accidentianak az élvezete megszüntettetik, és elhatároztatik, hogy a szegény munkásnőknek, kik a ponyvákat készitik, ezentul darabonként a
kibontásért és fonásért ..... 35 d
a szövesért pedig ..... 18 d

összesen 53 denár

fizettessék, igy minden darabnál 57 denár megtakaritttatik.

10,632/Bné

Evenkint 600 darab ponyva használtatik fel, tehát a megtakaritás évenként meg fogja haladni a 300 ft-ot.
A bér a ponyvákért a ponyvák beszállitása után haladék nélkül kifizetendo.
Idegenektől a ponyvak darabonként 84-90 denárért megvásárolhatók.

12. Idegennek eladni ponyvát nem szabad.
13. A bányapolgároknak a ponyvákat darabonkint 1 ft 8 denárért lehet eladni.
14. Ha a körmöczi aknáktol nem lehet elegendő ócska kotelet kapni, szolgálhatnak avval a b/eszterce/bányai és selmeczi kamarák.
15. A nyers ökörbőröket, melyekbol evenként 100 darab fogyasztatik, 3 ft 60 denáron es 5 ft 40 denáron szerzik be. Meghagyatik a szertárosnak, hogy egy ökörborért 3 ft 60 d-t legfeljebb 4 ft 20 denárt fizessen, mert ezen az áron Selmeczen és B/eszterce/bányán is kapható.
16. Ha a nyersbőrökből zsákokat csinálnak, sok vissza marad belőlük, e hulladék eddig a szertáros accidentiája volt, és 44 ft-ot kapott érette évenkint. Ezentul a hulladékot a kincstár javára kell elárusitani a szertáros pedig kapjon évenkint 25 ft pótlékot helyette.
17. Az elkopott szállitó zsákok eddig a bányaügyelők accidentiája voltak, ami ezennel megszüntetik. A rossz zsákokat a szertárosnak kell beszolgáltatni, és ő adja el azokat a kincstár javára.
18. A beszálló hámokat eddig a szertáros vágatta a nyers bőrökből, és egy bőrből 3 darab hámot számitott el, a bőr többi részét mint accidentiát magának tartotta. Próba tétetett, és ugy találtatott, hogy egy bőrből 41/2 hámot lehet kivágni. Ezentul tehat 41/2 hám számitandó el minden bőr után, a hulladék pedig a kincstár javara eladandó.
19. A nyersbőr kidolgozásáért ezentul darabonként csak 1 ft fizetendő az eddigi 1 ft 20 d helyett.
20. Az elkopott beszálló hámok eddig a bányaügyelők accidentiái voltak. Ezentul az elkopott hámok a szertárba beadandók, es ott a kincstár javára elárusitandók.

10,632/Hné

21. A nyers faggyu ára jövőre 6 rft, és a tiszta faggyu 7 rft legyen.
22. A nyers faggyu beolvasztásánál 13-15 font fogyaték merült fel eddig, ami türheto. De ezenkivül 1 1/2 font beszáradást számitott fel /évenként 4 mázsát/ a szertáros, ami eltörultetik, mert a beszáradás már a beolvasztás fogyatékában benne foglaltatik. Továbbá felszámit a szertáros mint fogyatéket:

a kényesőnél	mázsája után	.....	2 fontot
az ólomnál	"	"	1 1/2 "
a vasnál	"	"	1 1/2 "
a faggyunál	"	"	1 1/2 "
100 mérő zabnál	"	.....	1 mérőt.

A zabnál van ugyan fogyaték, de mert e vételnél halmozva mérik a zabot, a kiadásnál pedig lecsapva, tehát nem hogy fogyaték lenne, de fölöslegnek kell lennie, melyet a szertáros elszámolni tartozik.

23. A lövő és repesztőpor ezentul nem a puskaporgyárosoktól 5 és 8 garason fontját, hanem a b/eszterce/bányai kamarától 4 garason fontját vétessék.
24. A konyhasót nem kell magánosoktól venni. B/eszterce/bányán van a soóvári bányának rakóhelye, onnan a internasó mázsánként 3 ft 18 denáron megszerezhető.
25. Az aknakötelek eddigi ára mázsánként 13 1/2 ft, ezentul csak 12 ft fizetendő ugy, mint Selmeczen és B/eszterce/ bányán. A kötélgyártók eddig avval a fortéllyal is éltek, hogy a kész köteleket vastag zsinegekkel /melyeknek sulya 20-25 fontra is felment/ kötötték össze, és e rossz zsinegeket is mint akna kötelet mérették be és fizettették meg; a bányászok e zsinegeket az aknánál levették, és mint accidentiát fontonként 3 garasával a kötélgyártóknak eladták, kik azokat a legközelebbi szállitásnál megint felhasználták. Utasittatik a szertáros, hogy az aknakötelek átvétele alkalmával a zsinegeket leoldja, a kötél sulyába ne számitsa, és adja vissza a kötél verőknek.
26. A szertáros számadásában még a forradalom előtti időkből 1768-ból /!/ származó 6 m 54 font vas, és 2 m 44 font ólom

hiány vezettetik. Miután azok, kiknek kötelességük lett volna e hiányt megtériteni, régen elhaltak, kérik, hogy a hiányzó tételek a számadásból kihagyassanak.

27. A kenyesõt a szertári irnok mérés nélkül adja ki a zuzósároknak. Ezután megmérve és elzárva az expectans felügyelete alatt történõ foncsoritáshoz ennek kezébe adandó a kenyesõ.

28. A faggyu és háj fogyasztás igen nagynak látszik, a felsõ bányához 200 font faggyu és 251 meszely háj adatott ki a csapok kenésére, mi az ácsmester felügyelete alatt történik. Kisérletkepen a bányaügyelõknek kell adni a hájjal kevert faggyut, nogy ok kenjék a gépek csapjait.

29. A háj beszerzéséhez egy teljes meszely mérték alkalmazandó, mert a mostani nagyon kicsi.

30. A szállitó hámok elsõ alkalmazásánál a bekenésre ezentul csak 1/2 font faggyu és 1/2 font háj adandó.

31. Minden évben 160 font háj számittatik el kiadásban, mint a szegény beteg munkásoknak adott ajándék. Ez az elszámolás megszüntettetik, s ha valakinek ajándék engedélyeztetik, az annak rendje szerint egyenként számolandó el.

32. A fékezõ sineket és lapokat ezentul a bányakovács költségén kell beszerezni, és az elkopottak neki, mint ócska vas átadandók.

33. A zuzó vasakat ezentul megmérve kell a zuzó sáfároknak kiadni, s tõlök az elkopottak nyeleit megmérve átvenni, melyek azután megmérve a kovácsnak kiadandók.

34. Hasonlóképen meg kell terhelni a zuzókat az elfogyasztott más anyagok értékével is, hogy az év végén a zuzók valóságos költségeit kimutatni lehessen.

35. Az évi számadásban nagy mennyiségü lécz és zsindelyszeg számittatik el az egyes épületeknél mint felhasznált anyag, de ezen kivül még az ácsmesternek a mult évi számadásban 10,200 léczszeg és 12,000 zsindelyszeg adatik ki. Az ácsmester mutassa ki, hogy hova használta fel ezeket.

36. A zsindelyszeg beszerzési ára jövõre 120 denár helyett 102 denárban állapittatik meg 1000 darab után.

37. Hasonlóképen minden akna és bánya külön megterhelendõ az

általa fogyasztott anyagok értékével.

38. A zsindelyt eddig az ácsok vették át a szállitóktól, és az ára az ácsmesternek kezébe adatott, hogy a szállitókat kifizesse. Ezentul az ácsok, ha átvették a zsindelyt, átvételi elismervényt adjanak a szállitónak, ki azt a szertárosnak bemutassa. A szertáros bejegyezvén az átvételt, kiutalványozza az érte járandó összeget, mely a pénztárból kifizetendő.

39. A szerszámfát jövőben oda kell szállitani ahol szükséges, és annak a munek a terhére kell elszamolni.

40. A thureczi fürészmalom költségei eddig csak osszesen számoltattak el. Meghagyatik a szertárosnak, hogy ezentul a számadásban kimutassa, mennyibe került a tökék levágatása, a fürészhez fuvaroztatása, mennyibe került a felfürészelés minden egyes fürész árunál, és mennyibe került a beszállitás az egyes müvekhez? A müveknél tartott 6 ökor foglalkoztatásáról is számadás vezetendő, hogy ki lehessen mutatni, mennyibe került a fuvarozás?

41. A thureczi fürészmalom nem képes a müvek szükségletét fedezni, tehát jó lenne a Sturzon még egy uj fürészmalmot állitani fel. Addig is azonban át kellene küldeni az ácsmestert Ohegyre, hogy nézze meg az ottani fürész malmot, mely sokkal sebesebben jár, mint az itteni, és azután rendezze be az ittenit is ugy, mint az ohegyi.

42. A müvek istállójában most 24 lovat tartanak; hogy ezek menynyibe kerülnek, és mennyit keresnek, azt nem lehet a számadasokból ki tudni. Tanácskozás után elegendőnek találták, ha a lovakbol csak 13- tartatatik meg, a többi pedig eladatik.

/Erre a fökamaragróf azt határozta, hogy csak az ezustruvarozáshoz szükséges 3 lovat kell megtartani, a többit el kell adni./

43. Az istálló szamadását pontosan kell vezetni, ugy, hogy abból a lovak keresete is kitünjék.

44. A bányaügyelők fizetése most 3 ft hetenként, miután Rusznák letétetett, czélszerünek találták helyette 2 érczvágót nevezni ki bányaügyelőkké, de csak 1 ft 60 d heti bérrel.

10,632/Hné

45. Egyszersmint kérik, hogy Rusznákot ismét fölvehessék, mert ő nagyon ügyes bányász, és 1717-ben, midőn a mély altáró beomlott, nagyon kitüntette magát bátorságával és ügyességével.
46. A faggyu kiosztása a bányaügyelők kötelessége; figyelmeztetni kell őket, hogy aki nem jár el ebben hiven és lelkiismeretesen, azonnal el fog bocsáttatni.
47. A bérszámadásban előfordulnak olyan nevek is, melyek csak költöttek; azt mondják, hogy az ezeknek kitett bérből fizették az iskolamestert, és ebből pótolták a társpénztár hiányait. Ez jövőre nézve a legszigorubban tiltatik.
48. Tapasztaltatván, hogy némely "boszhauer" a közönségesnél nagyobb bérrel, 20 den napi bérrel számoltatik el, ez megtiltatik, és az ő bérük a zuzóércz fejtőkével egyenlövé /15 den/ tétetik. Az alsó bányánál a zuzóércz jegyzők bére 15 denárra leszállittatott, elbocsáttatott 4 ember, a felső bányánál elbocsáttatott Akna aknánál 10, Mátyás és Károly aknánál 11, Lipót aknánál 9, az ácsok kozül pedig 4 ember. Elbocsátandók a nappali őrök is mint feleslegesek.
49. A bányakováccsal uj szerződés kottetett, mely szerint é - venként 2-300 ft fog megtakarittatni.
50. Bejárták a bányákat, és helyben hagyták, s czélszerüknek találták azokat a javaslatokat, melyeket Deadda bányatiszt a mult évben tett; továbbá elrendelték, hogy a sáfár az altisztekkel minden szombaton vagy vasárnap tanácskozást tartson, és erről jegyzőkönyvet vezessen; minden 2 héten pedig irásbeli jelentést tegyen a főtisztekhez, a konyvivő pedig minden 2 hétben mutassa ki a felmerült költségeket és a termelt arany értékét, hogy a miveles eredményét megitélni lehessen.
51. Azután bejárták a 14 zuzót, és ugy találták, hogy a lipótaknai 2 zuzónál 2 kerék á 9 nyilat hajt; a többi zuzoknál 3 kerék van s mindegyik 6 nyilat hajt, a zagy a köpükből nagyon meredek csatornákban vezettetik egy liszt-gyüjtő szekrénybe, melyből a zagy még nagyon zavarosan folyik ki, és sok aranyport magával sodor, mely azután az ugy nevezett Schlammokban részben megnyeretik, de részben végképen el-

vész. A liszt gyujtő szekrényben leülepedett liszt igen keskeny és meredek kézi szireken dolgoztatik fel, a munkások csak azon igyekeznek, hogy a lisztet gyorsan lebocsássák, es a munkát délben, vagy 1-2 óra tájban délután bevégezhessék, és azután haza mehessenek. Ez az eljárás nagyon káros, és meghagyatott, hogy lassanként valamennyi zuzó csak 2 kerékkel rendeztessék be, minden kerék 9 nyilat hajtson, a zagy elöszor 2 csatornában üleoedhessék le, s miután itt a darásabb részek és az arany nagy része leülepedett, csak azután vezettessék a nagy lisztgyüjtő szekrénybe. A szirelők pedig a szireket szélesebbre és laposabbra csinálják és este 6 óráig a munkában maradjanak.

52. Gurtler selmeczi zuzósáfár próbát tett az igy átalakitott szirekkel, és sokkal több aranyat hozott ki a lisztből,

53. Czélszerübb a zuzóknál a harmadik kereket elhagyni, és csak két kerékkel hajtatni 18 vasat, mert igy csak annyit zuznak, mint 3 kerékkel és kevesebb vizet fogyasztanak.

54. A gyüjtő szekrényben leülepedett lisztet eddig a szirelő minden kiválasztás nélkül egy lapáttal a fej deszkán viz alá tartotta, és a lisztek igy nagy erővel folytak a szirre, s a fémeket nem rakhatták le. Elrendeltetett, hogy minden szirhez zagyló szekrények /Gumpen/ állittassanak, melyekben a liszt a szükséges vizzel keveredhetik, és azután a fej deszkán szétterülve egyenletesen folyhat le a szi:en.

55. Eddig minden zuzóban következő költségek vannak:

1 sáfár hetenként	1 ft 50 d
2 zuzólegény /csak 1 dolgozik, a másiknak bérét a többiek felosztják maguk közt/.	2 ft -
1 szirelő	1 "
1 iszapemelő	- " 85 d
3 inas	1 " 45 "
összesen	6 ft 80 d

Ezek a lisztgyüjtőből a lisztet eddig naponként csak egyszer emelték ki, ezentul reggel is, este is ki fogják emelni.

56. A mostani szirek csak 4 szélesek, az ujakat 6 szélesre

csináltassák, és a 5 inas gyerek helyett 2 erősebb legényt alkalmaztak anélkül, hogy a heti 6 ft 80 d költséget felemelték volna.

57. Meghagyatott a tiszteknek és expectansoknak, hogy naponként utána nézzenek a zuzóknak, és ha a munkát korán abbahagynák, őket megbüntessék.

58. A zuzóaranyat eddig minden zuzóban hetenként külön foncsoritották minden pénteken, s e napon nem igen dolgoztak egyebet. Miután a számadás kéthetenként állittatik ossze, elrendelték, hogy ezentul csak minden két hétben egyszer, és nem minden zuzóban, hanem csak egy helyen a tisztek és expectansok jelenlétében történjék a foncsoritás, és a kényeső az irnok zára alatt tartassék.

59. Az eddigi eljárás szerint az aranynak, mely a zuzóérczekben volt, nagy része elveszett, es igy történt, hogy a bánya saját költségeit sem tudta fedezni, és évenként 12-16 ezer ft vesztesége volt. Az uj intézkedések következtében várható, hogy a zuzok 2 hét alatt ezentul 8-9 márka aranyat fognak termelni, és a bánya vesztesége elkerültetik.

60. Miután a zuzók kezelése Körmöczön a legnagyobb fontossággal bir, javasolják, hogy Willidiener expectans alkalmaztassék a zuzók felügyelésére mint zuzoirnok, es ő alá rendeltessék a 14 zuzo és az 5 kincstári iszapoló is.

61. Bukowa Lőrincz ácsmester, kinek accidentiái eltöröltettek, és ki az egyetlen ember aki a zuzók átalakitását keresztül viheti, most igen kedvetlen, és le akar köszönni, hogy a szolgálatban megtartassék, javasolnak neki eddigi 2 ft 5 d heti bére helyett 3 ft-ot.

62. Tapasztaltatván, hogy a Füszl- és Neumühl-zuzók, melyek annaaknai régi berakatokat zuznak, 3 hét alatt csak 24 1/2 pisét aranyat termeltek, pedig még egyszer annyit kellett volna termelniök, hogy veszteség nélkül dolgozzanak; szükségesnek találták a sáfárok elcserélésével bizonyosságot szerezni, hogy vajjon nem hanyagság-e ennek oka? És ha nem hanyagság, akkor a zuzó érczek silánysága az oka, és ha Anna akna jobb zuzóérczeket nem termelhet, akkor czélszerübb lesz ott a zuzóérczterm[illegible]t egészen megszüntetni.

10,632/Hné

63.Átaljában meg kell büntetni azokat a zuzósáfárokat, akik egyenlő zuzóérczekből a legkevesebb aranyat szoktak kihozni.

64.A kincstári 5 iszapoló, mely a zuzókból kifolyó zagyot még-egyszer átdolgozza 1724-ben 1250 ft költséget okozott, és 11 márka 8 pisét aranyat adott be. Javasolják, hogy az iszapolóknak, ugy mint a magán iszapolókban történik, az arany pisétenként bizonyos áron váltassék be. Egyébiránt reménylik, hogy ha a zuzók a tervezett módon be lesznek rendezve, ezek az iszapolók lassanként meg fognak szünni, mert nem lesz termelésök.

65.Roth és a többi bányapolgárok kijelentették, hogy ők is ugy fogják berendezni zuzó müveiket, mint a kincstár.

66.Az erdőket nem járhatták be a nagy hó miatt, de mivel bejelentetett, hogy a thureczi szenitésből rossz szén szállittatik, és a szenitő mester a fiatal erdőt pusztitja, elhatározták, hogy a thureczi szenitést megszuntetik, annál inkább, mert a blaufurzi és sohlergrundi szenitésből elég és jó szenet kaphatnak.

67.A kohóban most egy magasolvasztó dolgozza fel a zuzókból szállitott kovacs szinport, hetenként 120 mázsát, melyhez hetenként selmeczi egy latos szegény ércz 30 mázsa adatik; ezekből termeltetik hetenként 40-45 mázsa 2 latos kénes kő, mely Selmeczre szállittatik, s melynek ezüsttartalmát Selmecz megtériti, s ebből fedeztetnek a kohó költségek. Ha Selmecz kétlatos érczeket küldene, akkor a körmöczi kohó maga kihozhatná az ezüstöt belole, az ugynevezett Cultur-ezüstöt.

68.A fuvarosokkal megegyeztek, hogy egy mázsa kéneskövet Selmeczre 9 krért, Hodrusra pedig 12 krért fogják szállitani.

69.Ugyanezek a fuvarosok fogják azután Selmeczről a szegény-érczeket vissza fuvarozni Körmöczre, mázsánként 3-3 1/2 garasért.

70.A kohó kovács heti bére 90 denárra leszállittatott.

71.Megszüntettetik a kohóirnok által felszámitott ólom darabolás költsége.

72.A kohó bérszámadás a főpénztárnál fizettessék ki a kohóirnok jelenlétében.

10,632/Hné

73.Hasonlóképen a beszerzett anyagok ára is a főpénztárnál fizetendő ki.
74.A főpénztárnok a kifizetés előtt birálja meg a számadásokat, és a beszerzett anyagokat, hogy szükségesek-e, és nem nagyon drágák-e?
75.- 115. részint a pénzverést, részint pedig a kint levő adósságok behajtását illető javaslatok.

1725 junius 1-én Franz Joh.Bapt.Sartori jelenti Körmöczről a főkamaragrófnak, hogy egy nagy záporeső következtében sok viz öntötte el a bányát, de ő két misét mondatott Szt.Antal tiszteletére, s igy a nagy viz minden nagyobb kár nélkül lefolyt.

1725.augusztus 30-án jelenti Zweig Ignácz Dominik körmöczi bányabiró a főkamaragrófnak, hogy junius 6-ikán a Roth-féle bányatársulat a kincstári telekbe betört az ugynevezett Eindecken vagy Barbara táró alatt, és kéri, hogy a határ kitüzésére valaki kiküldessék.
Azt is jelenti, hogy a Hoffnungshandlung a Neuergrundban Rudolf aknától nem messzire, mely 1683 óta nem miveltetik, és 1692-ben a kincstár részére lefoglaltatott, de eddig nem miveltetett, most a város által ismét munkába vétetett.
1725 augusztus 23-án javasolja Anton Joseph Vorrig udvari könyvivő, Schickmayer Erasmus, Landsteiner Ferd.Ernest, és Eber Gabriel, hogy a foncsorgolyókat agyag vagy üveg retortákban égessék ki, és a gőzöket egy vizbemártott előtevőben fogják fel, igy a kényesö legnagyobb része ismét megnyerhető.

Ugyanabban a jelentésben emlittetik, hogy a Goldkunsthandlung viszonyai nagyon szomoruak; de azon nem lehet csudálkozni, mert a mélység fel van hagyva az altáró alatt, az altáró felett pedig az erek annyi századok alatt már nagyon kivágattak, s most a fejtés csak omladékokban folyik. De miután nem valószinü, hogy a körmöczi erek csak épen a felsö és alsó bánya között lennének érczesek, igen czélszerü lenne, ha báró Sternbach főkamaragróf, ki a selmeczi bányákat ismét jövedelmezökké tudta tenni, Körmöczre is eljönne, és ott is tanulmányozván a viszonyokat, a szükséges feltárásokat elrendelné.
Ugyanabban a jelentésben emlittetik, hogy a körmöczi kohóüzem

sokkal olcsóbb, mint a selmeczi, mert Selmeczen nem tudják haszonnal feldolgozni, a 2-3-4 latos érczeket, Körmöczön pedig a 2 latos érczek feldolgozása is haszonnal jár. Javasolják tehát, hogy a szegény selmeczi érczeket ismét Körmöczre szállitsák, Körmöcz beváltja a 2 latos érczeket ugy, mintha fémveszteséget nem szenvednének, és e mellett felesleget is csinál, mellyel a bányamivelés költségeit részben fedezni lehet anélkül, hogy e fedezet máshonnan elvonassék. Ezt tanni czélszerü, mert a bányát felhagyni senkisem kivánja.

1725 augusztus 27-én megemlitik a főtisztek egy jelentésben, hogy azoknak a munkásoknak, kik nappal a mezei munkájuk után látnak, és azért a bányánál nem jelenhetnek meg, megengedték, hogy a bányában éjjel dolgozzanak.

1725 szeptember 8-án rendeli a főkamaragróf, hogy miután egy előbbi rendelettel valamennyi bányaügyelő fizetése 1 ft-tal lejebb szállittatott, mert hivatalukat hanyagul végezték,most azonban tapasztaltatik, hogy Mar György bányaügyelő a dolgait szorgalmatosan teljesiti; ennélfogva Mar Györgynek az o régi bére e rendelet keltéből kezdve ismét kiadható.

1726 julius 28-án jelenti Sartoris a főkamaragrófnak, hogy Lipót akna mellett egy aranyos erecskét utöttek meg.

1727 január 17-én jelentik a főtisztek, hogy Lipót akna mellett egy ereszkedésben nagy viz tört be egy régi mivelésből, de sikerült a vizet a meglevő szivattyukkal megint kiemelni s igy a felső bánya zuzóércz termelése nem nagy akadályt szenvedett.

1727 augusztus 4-én jelentik a főtisztek, hogy augusztus 2-án este 8 óra tájban a Szt.háromság akna épülete kigyulladt, és leégett. Hogy a tüz miképen támadt, azt még nem tudják. A zuzóércz szállitást egyelőre a Finsterstern aknában rendezték be.

1727 augusztus 30-án rendeli a főkamaragróf, hogy ámbár nem lehetett kideriteni, hogy a tüz miképen támadott, mégis mivel bebizonyittatott, hogy Rusznak György bányaügyelő az akna őrt saját ügyében másutt használta, és igy a tüz elterjedését előmozditotta: Rusznak 50 botütést kapjon, hivatalából letétessék, és Körmöczről kiutasittassék.

10,632/Hné

Az aknaõr Licki János is 50 botra és a bányavárosokból való kiutasitásra itéltetik; a járgánylovak kocsisa pedig, ki a tilalom ellenére dohányzott az aknaépületben, 14 napig vasban dolgozzon a leégett aknaépület helyreállitásánál, és azután egy óráig a pipával a nyakában a bitófához kötve kiállitassék.

1727 szeptember 10-én rendeli a főkamaragróf a Körmöczön tartott főbejárás után:

1. Anna aknánál csak a mély altáró alatt levő ereszkedésből a másik ereszkedővel való lyukasztás végett hajtott vágat tartassék munkában.
2. Hogy ha az ereszkedők mellett levő ér része jó zuzóércznek bizonyul, akkor a déli guritó mellett is meg kell vizsgálni az eret vagy 8 ölnyire.
3. A Mátyás aknai telekben is munkában kell tartani a déli guritóból hajtott vágat vájatvégét, és a födüt és fekvőt is meg kell vizsgálni.
4. A Károly aknai déli és északi munkahelyeken is dolgozzanak tovább, és tegyenek összehasonlitó kisérletet, hogy melyik zuzóércz jobb tartalmu, a Mátyás aknai, vagy a Károly aknai?
5. Lipót aknánál a Jakabjárat és a mély altáró között levő munkahelyek tovább hajtandók, valamint a fekvő éren a Jakabjárat szintjében hajtott vájatvég folytatandó. A másik fekvő ér északi vájatvége is folytathato, valamint a fekvővágat is, ha lesz elegendő munkás. Az északi munkahelyek a mélyaltáró és Jakabjárat között nagyobb erővel tartassanak munkában, és pedig 36 vágóval több alkalmaztassék, kiket a mátyásaknai északi munkahelyekről lehet elvonni.
6. A mélyaltáró északi vájatvége szorgalmatosan tovább hajtandó.
7. A munkásoknak megtiltatik a kötelen szállani be a bányába, minden bánya munkása szálljon be annak az aknának a járó osztályában, amelyben dolgozik.
8. A faggyut a bányaügyelő ossza ki a beszálló munkások között, minden embernek 5 latot, de ha ketten dolgoznak egy vájatvégen akkor összesen csak 6 latot kapjanak, mert elég

nekik a munka mellett egy láng.

9.Szigoruan kell arra ügyelni, hogy a munkások a kellõ időben menjenek be a bányába és nagyon korán ki ne jöjjenek.

1727 október 8-ikán tanácskozást tartottak a főkamaragróf rendeletére a körmöczi tisztek, és jelentik:

1. Arra a kérdésre, hogy fenn tudnák-e tartani az egész körmöczi bányászatot saját erejükből, minden segitség nélkül? csak azt felelhetik, hogy a mostani viszonyok közt az lehetetlen, és sajnálatos, hogy a bánya már nagyon régóta folytonosan veszteséggel miveltetik, de ha az isten nem ad jobb érczeket, hát ezen nem lehet segiteni.
2. Arra a kérdésre, hogy van-e reménység, hogy a mostani nyomasztó viszonyok megjavulnak, és a bánya valaha jövedelmet fog adni? kénytelenek azt felelni, hogy az isten áldása nélkül jövedelem nem várható.
3. Ha a bányának reménysége nincs a fennállhatáshoz, miképen lehetne az olvasztást a selmeczi kamara számára folytatni, és lehetne-e a körmöczi kovács szinport 6 krral beváltani, s mennyi költség kivántatnék havonként? Erre a kérdésre azt vélik, hogy 6 kr nagyon kevés, tekintve, hogy a kohóban termelt aranynak 2/3 része a szinporból származik. Ilyen módon havonként 1300 ft-tal kellene a müvet segiteni, hogy a beváltmány értékén felül a fizetéseket teljesithesse.
4. Nem lenne-e czélszerubb, az egész körmöczi bányászatot,vagy legalább egy részét felhagyni, vagy magánosoknak átengedni? Erre a kerdésre elismerik, hogy legczélszerübb lenne, ha a kincstár minden gond és a mivelessel járó áldozat nélkul élvezhetné a regalét és pénzverés jövedelmeit. Mindazon által tekintve azon hasznot, melyet a bányamiveles a bányavárosok vidékének és a szomszédos megyéknek szerez, nem tartják magukat illetékeseknek a bányák felhagyását javasolni. A részben magánosoknak való átengedésnél nagy nehézséget okozna az a kérdés, hogy melyik részt tartsa meg a kincstár? Az alsó, vagy a felső bányát? Ha az alsó bányát adják a magánosoknak, akkor a felső bánya a kincstárnak még nagyobb veszteséget fog okozni, mint a mostani. Ha pedig a felsőbányát akarnák a magánosoknak adni, nem valószinü,

hogy ennek átvételére valaki vállalkozzék.
1727 október 9-én utasitja erre a főkamaragróf a körmöczi tisztviselőket, hogy a jelentésükben tett állitásokat adatokkal is bebizonyitsák, különösen kitüntessék, hogy a kohóban termelt arany 2/3 része a körmöczi kovacs szinporból származik; hogy a kovacs szinpor beváltási ára 6 kr-ral miért lenne kevés? Hogy miért kellene havonkint 1300 ft ellátmány? Hogy milyen kárt szenvednének a szomszédos megyék? és hogy miért lenne jobb csak egy részét a bányának engedni át a magánosoknak és nem az egészet?
1727 október 17-ikén kimutatják erre a főtisztek, hogy

1. A kohóban nyert ezüst aranytartalma 2/3 részben a körmöczi szinporból származik, mert az 1723 március 6-tól november 6-ig feldolgozott 1497 mázsa 30 font selmeczi 1-2 latos szegény érczben volt 127 márka 2 lat aranyos ezüst márkánként 4 denár arany tartalommal, tehát volt benne 2 márka arany.
   Termeltetett pedig 292 márka 10 lat aranyos ezust, melyben 17 márka 1/2 pisét arany volt, tehát 15 márka és 1/2 pirét arany származott a szegény érczekkel együtt feldolgozott kormöczi szinporokból.
2. Hogy a körmoczi szinporok feldolgozása Kormöczon több hasznot hajt, mintha Selmeczen 6 krjával mázsánként beváltatnának kimutatják /föltéve, hogy selmeczi 1-2 latos érczekkel egyutt dolgozzák föl/, mert
   1717 március havában, midőn csak ilyen szegény érczeket olvasztottak a szinporral, lett a
   termelés értéke .....1,442 ft 55 kr
   a költségek pedig lettek .....1,050 " 26 "
   tehát felesleg ..... 392 " 29 "
   1723 február 6-tól márczius 6-ig, midőn megint csak ilyen szegény érczek és szinpor dolgoztatott fel,
   lett a termelés értéke .....1,508 fr 7 1/2 kr
   a költségek pedig lettek .....1,008 " -
   tehát maradt felesleg..... 500 " 7 1/2 kr

mostanában pedig a megjavitott olvasztás mellett hetenként kétszer annyit dolgoznak fel, mint azelőtt, tehát a fölös-

leg is kétszeres lenne.

3. Hogy a bányamivelés költségeinek fedezésére havonkint 1,300 ft lenne szukséges, kimutatják a mivelés 3 évi eredményével.

A Goldkunsthandlung költségei lettek:

1724-ben .....60,299 ft 91 d
1725-ben .....45,500 " 13 "
összesen.... 105,800 " 4 "

magyar pénzben, ez tesz rajnai pénzben 88,166 fr 42 kr
1726-ban ..... 44,532 " 20 1/2 kr
összesen 132,699 " 2 1/2 "

A termelés értéke pedig tett 3 év alatt 85,896" 39 1/2 "
tehát 3 év alatt volt veszteség ..... 46,802" 23 "
vagyis évenkint ..... 15,600" 47 "
és havonkint ..... 1,300" 3 "

Megjegyeztetik, hogy a termelés értéke ugy számittatott, mint a magánosok beváltásánál szokás; hogyha azonban a regale és pénzverés nyeresége még hozzá számittatnék, akkor
tenne a termelés értéke .....92,553 ft 19 1/2 kr
tehát a veszteség összesen csak.....40,145 " 43 "
s igy évenként.....13,381 " 54 "
és havonként ..... 1,115 " 9 "
A regáliák tettek 3 év alatt ..... 6,656 " 40 "
tehát évenként ..... 2,218 " 53 "
és havonként ..... 184 " 54 "

A regáliákat méltán lehetne a bányamivelésre forditani, tehát ennek összegével, valamint a kohófelesleg összegével is apadna a szükséges ellátmány summája.

4. Hogy a mivelés átadása magánosoknak sok kárral jár, azt a mindennapi tapasztalás bizonyitja, mert ők veszteséggel nem dolgozhatnak, és az épületek, aknák, tárók fenntartását, melyek csak költségeket okoznak, bizonyosan elhanyagolnák, s igy a bányák rövid idő alatt elpusztulnának.

5. Abban az esetben azonban, ha, mint a főkamaragróf kijelentette, a bányák a magánosoknak csak oly feltételek alatt adatnának át, hogy mindent jó karban tartani kötelesek legye-

nek, és e kötelesség teljesitése biztosittatnék, ebben az esetben valójában legczélszerübbnek látszik az egész münek átadása magánosok kezeibe.

1727 október 24-ikén intézte el a főkamaragróf azt a jelentést, melyben 1727 szeptember 3-án foganatositott bejárásról tettek részletes jelentést és azt javasolták, hogy jó lenne az alsó bányát magánosoknak átadni. A jelentést alálrták: Kayling Adám János bányabiró, Fellner Gottlieb Pál erdőmester, Stäberhofer Ignácz alkönyvvivő, Kirchner Miksa Mih. bányagondnok, Schindler Károly Christián érczmérő.

A zuzókról az mondatik a jelentésben, hogy 14 zuzó van, mindegyik 18 vassal, részint 3 kerékkel á 6 vas, az ujabbak pedig 2 kerékkel a 9 vas, ilyenre átalakitják a régiebbeket is.
A felsőbányához tartozik:
A hátulsó-zuzó, a Neustrasszer-zuzó, a Winklermühl-zuzó, melyek eddig Lipót aknából kapták a zuzóérczet; továbbá a Königsmühl-zuzó, az Alltsrasszer-zuzó, a Neumühl-zuzo, melyek Károly és Mátyás aknából kapták zuzóérczeiket; azután Neumühl-zuzó és Füsszelmühl zuzó, melyek Anna aknából nyertek zuzni valot.
Az alsó bányához tartozik:
A Kerlisch-zuzó, Spitzenberger-zuzó, Stadtmühl-zuzó, Kibarisch-zuzó, a 2-ik Strasszer-zuzó, és az első Strasszer-zuzó. Az 1-ső és 2-ik Barbara tárából, a 3-ik 4-ik a Sz.háromság aknából, és az 5-ik es 6-ik a Finsterstern aknából kaptak zuzni valót.

A zuzólegények 24 óráig állanak munkában; javasolják, hogy 12 óránként váltsák fel egymást, mert lehetetlen, hogy az ember 24 óráig ébren maradjon.

Kisérletképen ponyvát alkalmaztak a hátulsó zuzóban mindjárt a köpü mellett, és ugy tapasztalták, hogy a ponyvákon az arany legnagyobb része leülepedik. Javasolják, hogy ilyen ponyvákat minden zuzónál alkalmazzanak és a sáfároknak meghagyassék, hogy azokat napjában többször leöblögessék.

A kivont aranyosszinpor elzárására több gond fordittassék.

10,632/Hné

A szirelők eddig naponként háromszor töltötték meg a szirt, de mivel délelőtt 9 óráig már két szirt bevégeztek, arra kell szoritani őket, hogy naponként 4 szirt dolgozzanak fel.

A zuzók mellett a zuzólegények számára lakások vannak berendezve; e lakásokat el kellene hordatni, mert sok időt töltenek a legények a családjuk mellett.

1729 augusztus 3-án rendeli a főkamaragróf, hogy Anna aknánál és Lipót aknánál az altáró alatt levő mély mivelések, ámbár jó zuzóérczek vannak ott, felhagyassanak, mert Anna aknánál 30, Lipót aknánál pedig 45 ember nem képes a vizeket a fenéken tartani, ugy, hogy a vizek már 5 ölnyire felemelkedtek. Abba kell tehát hagyni a vizemelést, és az embereket másutt kell alkalmazni.

1730 deczember 7-én javasolja a főkamaragróf a tisztekkel tartott tanácskozás után, hogy Lipót aknában egy vizemelőgép állittassék fel 2500 ft költséggel, és ennek segitségével az altáró alatt 10-15 ölnyire mélyittessék a mivelés; mert a felsőbb közök már régóta lemüveltettek, most csak régi törésekben folyik a mivelés, a törések java már régebben kiszállitatott, s most már mindinkább silányabb zuzóérczek nyerhetők; az altáró alatt pedig Lipót akna körül ismeretes, hogy jó zuzóérczek vannak, és kétségtelen, hogy ha a mivelés az altáró alatt lehetséges lesz, a termelés bizonyosan fokoztatni fog.

1731 februar 14-én jelentik a főtisztek, hogy mióta a zuzók állanak a nagy hideg miatt, azóta a bányamivelés is annyira megszorittatott, hogy a rendes kétheti 6000 müszak helyett csak 622 muszakon át dolgoztak. A lipótaknai rudas vizemelő gépet Bukowa Lőrincz ácsmester felügyelete alatt fogják házi kezelés mellett felállitani.

1731 augusztus 1-én jelentik a főtisztek, hogy a tavasszal Lipót aknánál épiteni kezdett rudas vizemelögép elkészült, és julius 27-én megindittatott. Most az akna mélyittetik a mélyaltáró alá, és már 2 1/2 ölnyire lehaladtak; egyelőre az egyik rudazat is kiemeli a vizeket.

1732 junius 18-án erősen megbünteti a főkamaragróf a sáfárt és az ügyelőket, kikre rábizonyodott, hogy hamis napriumokat

vezettek be a számadásokba, és faggyut s más anyagokat sikkasztottak.

1732 julius 9-en kimutatják a főtisztek, hogy minden egyes bányánál hány ember dolgozik.

E kimutatás szerint van alkalmazva:

Finsterstern aknánál:

20	zuzoércz vágó	
6	ácsmester	
6	vágólegény	összesen..... 62 ember
16	csillér	
6	csatlós	
6	inas	
2	zuhintó	

Szentháromság aknánál:

21	zuzóérczvágó	
7	ácsmester	
7	vágólegény	összesen:.... 64 ember
14	csillér	
4	csatlós	
9	inas	
2	zuhintó	

Barbara-Eindecken tárónál:

11	zuzóérczvágó	
5	ácsmester	összesen..... 25 ember
9	vágólegény	

Erzsébet fölszini munkánál:

4	zuzóérczvágó	..... 4 ember

Anna aknánál:

9	zuzóérczvágó	
3	ácsmester	
3	vágólegény	
5	csillér	összesen..... 25 ember
2	csatlós	
1	inas	
1	fékező	
1	zuhintó	

Mátyás és Károly aknáknál:

35 zuzóérczvágó
8 ácsmester
8 vágólegény
24 csillér
8 csatlós
15 inas
4 fékező
4 zuhintó

összesen..... 106 ember

Lipót aknánál és Grundt aknánál:

48 zuzóérczvágó
6 ácsmester
6 vágólegény
13 csillér
5 csatlós
6 inas
4 fékező
4 zuhintó

összesen..... 92 ember

Összesen:

148 zuzóérczvágó
35 ácsmester
39 vágólegény
72 csillér
25 csatlós
37 inas
9 fékező
13 zuhintó

összesen ..... 378 ember
az előtt volt:..... 381 ember

---

tehát leszállittatott ..... 3 emberrel

1732 október 16-án tartott tanácskozmányban jelentik, hogy a Grundschacht-ban vaskötelet, melyet Selmeczről kaptak, alkalmaznak és ilyen kötelet /lánczot/ Károly akna és Finsterstern akna számára megrendeltek.

1733 február 25-én jelentik, hogy 18-ikán a Mátyás aknai karám leégett.

10,632/Hné

1733 márczius 23-án tanácskozást tartottak a körmöczi tisztek a nagyon rossz állapotban levő Szt.Háromság akna ügyében, és azt határozták, hogy miután az alsó bányatelep főtermelése a János járaton van, és csak a Szt.Háromság aknán át szállitható ki, ennél fogva nem lehet a Szt.Háromság aknát felhagyni, ámbár kivánatos, hogy felhagyassék, mert nagyon nyomadékos kőzetben áll. Ott van ugyan még a Finsterstern akna,mely a János járattal közlekedik, de a Felsőaltáró alatt be van töltve, ezt az aknát ki kellene takaritani vagy 30 ölnyire,s akkor a János járat egész termelését ott szállithatná ki. A főkamaragróf ezt a javaslatot jóvá hagyta.

1733 junius 17-én tanácskozást tartottak a zuzóknál tett ama tapasztalat felett, hogy amikor kevesebbet zuztak, aránylagosan több aranyat nyertek. Kisérleteket tettek 18 nyilas és 12 nyilas zuzókkal, ez utóbbiak 1/3 résszel kevesebbet zuztak fel. A 18 nyilas zuzó feldolgozott 1918 kastent, és nyert 14,9 lat aranyat. A 12 nyilas zuzo feldolgozott 1289 kastent, és nyert 13,25 lat aranyat, pedig a feldolgozott mennyiség arányában csak 10 latot kellett volna nyernie, tehát 3 1/4 lattal többet termelt. Ebből a tapasztalatból kiindulva az volt a főtisztség véleménye, hogy a dolgozó nyilak számát 1/3-ával leszállitsák, és azt remeltetik, hogy tekintve a bányaköltségek leszállitására, ily módon talán tiszta jovedelmet is tudnának elérni. A főkamaragróf nem látván még eléggé bebizonyitva és megerősitve a tapasztalást, a kisérlet folytatását rendelte el.

1733 augusztus 19-én elrendeltetett, hogy a zuzólegények,kik eddig 24 óráig szünet nélkül munkában állottak, tehát nem teljesithették jól a munkájukat, különösen nem vigyázhattak az osztályozó vályukra; ezentul csak 12 óráig tartó munkaszakokban alkalmaztassanak.

1733 julius 11-től augusztus 22-ig 6 hét alatt 8 zuzóban 18 vassal és 8 zuzóban 12 vassal próbát tettek a következő eredménnyel:

	18 vassal					12 vassal								
Zuzómü száma	fel-zuzott	termelt arany				fel-zuzott	termelt arany				kevesebb arany			
	kasten	m	l	q	d	kasten	m	l	q	d	m	l	q	d
1	1,918	1	7	1	.									
2						1,414	1	3	1	1	-	3	3	3
3	1,206	.	11	.	.									
4						1,185	.	10	3	.	.	.	1	.
5	1,736	.	12	.	.									
6						1,262	.	10	.	3	.	1	3	1
8	1,897	.	13	3	3									
7						1,206	.	11	.	3	.	1	3	1
11	1,759	.	11	2	.									
9						1,398	.	8	3	2	.	2	2	2
10						1,386	.	8	3	3	.	2	2	1
12	1,264	.	12	1	2									
13						886	.	9	.	1	.	3	1	1
14						907	.	9	.	2	.	3	1	.
	9,780	5	4	.	1	9,644	5	8	.	.				
	9,644	5	8	.	.									
	- 136	-	3	3	3									

tehát 12 vassal 136 kasztennel kevesebbet dolgoztak fel, és még is ebből 3 l. 3 g. és 3 d-val több aranyat nyertek. A főkamaragróf meghagyta, hogy a kisérletet folytassák.

1734 julius 18-án folyamodnak a körmöczi bányamunkások, hogy bérük, mely 1723-ban midőn a 12 órai munkaszak 8 órára változtatott át, és bérük leszállittatott olyan csekélységre, hogy abból meg nem élhetnek, megjavittassék. A főhivatal ere kimutatja, hogy a munkások bére volt egy müszakra

	12 órai munkaszaknál Kr.	leszállittatott a 8 órai munkaszaknál Kr.	javasoltatik 8 órai munkaszaknál Kr.
vágó legény	10	7 1/2	8 1/2
ács legény	10	7 1/2	8 1/2
csillér	9	6 1/2	7 1/2
csatlós	8	5 1/2	6
takarító	7	4 1/2	4 1/2
buktató és fékező	10	7 1/2	8 1/2

Nem tagadható, hogy ez a bér csekély, és hogy egyedül ebből meg nem élhetnek, de azt is tekintetbe kell venni, hogy a mezei munka idejében nem jönnek a bányába, hanem csak akkor, ha otthon nincs dolguk. Végre a körmöczi bányák már régóta nagy veszteségben vannak.

1734.julius 31-én Körmöczre küldi Lauer k.biztos Deadda József bányatiszt segédet, hogy Anna és Lipót akna között a bányát fölmérje a földszinnel együtt.

1734.szeptember 21-én rendeli Lauer k.biztos, hogy miután a kincstári zuzómüvek között 20 nyári iszapoló félszer van felállitva, ezeknek pedig semmi joguk sincs a müködésre: a körmöczi főhivatal ezeket a nyári iszapoló helyeket azonnal szüntesse meg, és mutassa ki hitelesen, hogy mennyi költsége volt egy-egy ilyen iszapolónak?

1734 szeptember 21-én felfüggeszti Lauer k.biztos a körmöczi zuzófelügyelőt Schindler Károly Christiánt, mert a kincstárnak kárt okozott.

1734 szeptember 21-én rendeli Lauer k.biztos, hogy miután a főbejárásnál meggyőződött, milyen oktalanul vezettetett eddig a bányamivelés, a zuzóérczek csak régi berakatokból termeltettek, reményvágatok és uj feltárások nem miveltettek, a zuzóérczeket pedig minden válogatás nélkül a meddővel keverve szállitották ki a zuzókhoz, és általjában csak azon igyekeztek, hogy a zuzóknak legyen mit zuzni, de nem gondoltak semmit sem a zuzóérczek minőségével, ennek következtében pedig a zuzók a mult évben 18 000 Ft veszteséggel müködtek.

10,632/Hné

Az ilyen mivelést tovább türni nem lehetvén meghagyja a k. biztos a főtiszteknek, hogy a főbejárás után tartott tanácskozmány jegyzőkönyvében megjelölt miveléseket végre hajtsák, a személyzetet redukáljják, csak jó zuzóérczeket termeljenek, és csak annyi zuzót tartsanak müködésben, amennyit jó zuzó érczekkel ellátni lehet.

1734 november 7-én Staberhofer, Stritzl, Bern.Joh.Deadda, Joh.Georg Payerbeck, Rud.Fr.Schmiedt, Jos.Alex Deadda, Joh. Mih.Miller, Sebastiani Wernberger, Chr.Heinrich Schindler, And.Jos.Marquardt és a csehorszagi Ruthengeher /varázsvesszős/ tanácskozást tartottak. Ez alkalommal tárgyalták a Ruthengeher javaslatait, melyek részint a bányamivelés pontjaira, részint pedig a fölszinen a Nasszerfeld-en tul az erek folytatásának kimutatására vonatkoznak.

Az alsó bányában azt mondta a Ruthengeher, hogy a Philippi-Jakobi járat keresztpallójától a már kivágott 3-4 ölen tul még 5 ölnyire kell a fekübe hajtani, és ott az ér jó lesz.

Ugyane járat északi vágatvégén, ha 10 óra irányban a fedübe fordulnak, a 6-ik ölben egy jó érre fognak jönni.

A Barbara tároban a Ruthengeher a vágatot mely 6 óra irányban nyugatfelé már 8 ölnyire meghosszabbittatott, most 4-5 óra irányban javasolja folytatni, és reméli, hogy 3-4 öl után jó eret érnek el.

A Rudolf aknai feküvágatban a felsőaltáró szintjén azt véli a Ruthengänger, hogy ha a keresztvágatot még 18 öllel meghosszabbitják, különösen jó eret fognak vele megütni.

A Mátyás akna előtt a mélyaltáró szintjén az ugynevezett Trögl-ben már 1 1/2 ölet kivágtak, és a Ruthengeher 1/2 ölnyi távolságban jó eret remél elérhetni.

A fedüvágat Rudolf és Anna akna között 17 ölnyire kitakarittatott, és elérték vele az eret, mely most csapása szerint 12-1 óra irányban dél felé föltáratik. A Ruthengänger a föltárástól nagyon jó eredményt vár.

A Lipót akna mögött a Mélyaltáró szintjén a legszélső északi részben a Jakobi Mannsfahrt mellett hajtott feküvágattal ré-

gi evésekbe jutottak, melyeknek kitakaritását észak felé javasolja a Ruthengeher, és azt is, hogy a feküvágatot folytassák, mert ott még több jó ér várható.

Mind e javaslatok foganatositását jóvá hagyta a kir.biztos.

A zuzókkal selmeczi és körmöczi módra, valamint csehországi és körmöczi módra tett összehasonlitó kisérletek azt bizonyitották, hogy a körmöczi móddal mindég több zuzóaranyat nyertek. De mivel igen rossz zuzóérczekkel tették a próbákat, elrendelte a kir. biztos, hogy jobb zuzóérczekkel tegyenek összehasonlitó kisérleteket.

1734 november 4-én jelentést tesz Staberhofer, Stritzl és Payerberk a kir. biztosnak, a megszüntetett magán nyári szirelők tárgyában. Az alsó bányatelepekhez tartozó zuzók között van a Peverelli nagy szirelője közel a kincstári 1 számu zuzóhoz, 4 év előtt épitette Peverelli. Ezt el lehetne cserélni a kincstári legalsó nyári szirelővel, mely már rossz állapotban van és Schleifferschlamm-nak neveztetik.

Továbbá ott van az 5-ik és 6-ik zuzó alatt a Schindler féle nyári szirelő, mely nemigen hoz hasznot, de mivel közel van a kincstáriakhoz, czélszerü lenne azt 250 ft-ért megváltani a kincstár számára. A felállitása e szirelőnek 500 ft-nál többe került Schindlernek, ki különben is 5000 ft-nál többet veszitett a bányamivelés mellett.

A Mariahimmelfahrt társulat és a kincstári 6-ik zuzó között van a Schulz-féle nyári szirelő, melybe nem folyhat a kincstári zuzókból semmi, tehát meg lehetne engedni, hogy a magánbirtokos ezt tovább is használja.

A felsőbányatelepekhez tartozó nyári szirelők között van ketto, melyek nem a mostani zuzók mosadékát dolgozzák fel, hanem a régi Ziegenmüller völgyben, ahol valaha zuzók voltak a felásott iszapot vizsgálják meg; az első Kretschmár Christiáné, ki azt néhány év előtt 500 ft-on vette. Nem javasolják, hogy ezt a kincstár most átvegye, mert az ott volt iszapot már legnagyobbrészt átdolgozta, és belőle a legjavát kiszedte.

A másik szirelő Bukowa Lőrincz birtoka. Ez is régi iszapot

dolgozott fel, melyből már nagyon kevés van, és ezért nem javasolják az átvételét.

Mindezeket a nyári szirelőket az elhalt főkamaragróf engedelmével a bányabiróság adományozása következtében épitették az illetők az aranytermelés szaporitása végett.

1735 január 13-án kelt jelentésből kitünik, hogy a Ruthengehertől kijelölt munkálatok sehol se vezettek jó eredményre.

1735 január 14 és 15-ike között éjjel 11 óra tájban kigyulladt a Lipót aknai aknaház, és leégett, 400 ft-nál nagyobb kárt okozván. A vizsgálatból kiderült, hogy Adam György bányaügyelő már 9 órakor kiszállott a bányából, azután a szerkamarába ment, ottan a gyertyát megkoppantotta, s a hamvát a földre dobta. Valószinüleg ettől fogott tüzet a kormos épület és miután a puskapor felrobbant, a kamara fedelét levetette, és az egész épületet lángba boritotta. Adamot elitélték,hogy 6 hónapig vasban dolgozzék, azután pedig kitiltassék a bányavárosokból.

1735 február 20-án rendeli b. Mitrovsky, hogy Heyden Wolffgang eddigi selmeczi zuzófelügyelő Schindler Károly már elöregedett körmöczi zuzófelügyelő helyére Körmöczre áthelyeztessék.

1735 február 27-én megigéri Schindtler Christián Károly volt zuzófelügyelő, hogy még ez évben bevégzi a körmöczi általános térképet, melyből ki fog tünni 1. az egész bányamivelés, magán és kincstári, 2. világos lesz, hogy hol lehet még uj vállalatokat kezdeni, 3. rajta lesz a vizvezeték, 4. rajta lesznek a körmöczi erdők, és szirelők.

1735 február 28-án főbejárás tartatott, melyről jelentik:

A Rudolf aknában az akna szájától az 52-ik ölben van a felsőáltáró, melynek feküvágatja 119 1/4 öl hosszu, és 6 emberrel tovább folytattatik abban a reménységben, hogy vele jó fekü ereket fognak elérni. A vájatvég kemény és fekete, 6 ft-ot kell egy láb kivágásáért fizetni.

Az Anna aknában lementek 81 ölnyire a József járatig, és

ezen 9 ölnyire az első fedő guritóig, ebben fel az alsó közre mentek, mely 2 1/2 öl magas, itt van egy vájatvég észak felé, innen 4 1/2 ölnyire fel a felső közig, hol egy fekü vágat van munkában 6 emberrel, a szakmány 1 ölért 7 ft. Innen szintesen észak felé a Christina guritóig, mely az akna keresztvágatától 44 ölnyire fekszik, itt dolgozik 1 ember törésekben. Tovább, 12 ölnyire a Martini guritóig, hol 4 ember dolgozik a Christina guritó felé és észak felé a Sebastiani guritóig, mely 8 öllel tovább fekszik. Az ácsolat össze van nyomva és meg kell ujitani. Innen lementek a Martini guritón a Gestangjáratig, és ezen a Christina guritóig, melyben észak felé 1 ember dolgozik törésekben.

Azután lementek az aknába a mélyaltáróra és ezen délfelé a fedüvágatig, mely 20 öl hosszu,és vájatvégén 4 ft 45xr a szakmány szürke meddő kőzetben. Az ácsolatot nehéz fenntartani a nagy nyomás miatt. Azt mondják, hogy ebből a fedüvágatból a régiek már 150 ölre föltárták az eret dél felé, de sehol nem kaptak zuzóra valót. A Sauerbergen látható horpadások is azt mutatják, hogy a régiek erre felé sokat kutattak.

A Károly aknában a felsőbb részeken az Antoniguritóban egy fekülvágat és egy északi vágat van munkában egy-egy emberrel törésekben. Ez utóbbi guritót 4 ember emeli feljebb. A Károlyjárat északi vájatvégén 4 ember dolgozik, és az aknától már 105 1/20 ölnyire haladtak, szép fehér és barna zuzóérczben . Dél felé a járaton összeszorul az ér, és a vágat most szünetel. A középső fedü-guritóban mely az aknától észak felé 95 ölnyire fekszik, van a fekü és fedü mellett egy munkahely egy-egy emberrel törésben. A bejáró ereszkedés itten nagyon össze van nyomva, és ujra kell kiácsolni.

A Lipót aknában a mélyaltáró szintjén a Zimmerleut guritó mellett észak felé 6 ember dolgozik a fekünél egy barna érczen, melyet zuzni lehet. A szakmány ölenként 10 ft. A Mitwerksguritóban , mely a 10 öllel mélyebben fekvő Allerheiligenjáratra vezet az altáró alatt 4 ember termel barna zuzóérczeket a fedü mellett. E járaton az északi vájatvégen 6 ember dolgozik meddő szürke kőzetben, hogy az előtte fekvő

Sebastiani guritóban 3 ember dél felé és 3 ember észak felé termel zuzóérczeket. Az utolsó fekü guritóban dél felé 2 ember és észak felé 5 ember termel barna zuzóérczeket, az Allerheiligen járat északi vájatvége a fekü mellett 80 1/2 ölre van hajtva, most meddő, a szakmány 9 ft ölenként.

Az alsó bányatelekben

Eindecken Barbaratáróban a Schürerguritóban a déli és fekü vájatvégen két-két ember dolgozik. A Püschen guritóban is 2 munkahely van 2 emberrel észak felé törésekben. Az utolsó déli guritóban van délfelé 2 ember. Az első fedü vágatban van egy munkahely 1 emberrel törésben, és egy feküvágat 2 emberrel. 4 ember pedig a fedü felé dolgozik a törésekben. A Hutár guritónál dolgozik 1 ember.

Finsterstern St. Nicolai aknában az átjáró guritóban van egy déli és egy északi munkahely 2-2 emberrel, törésekben. A Gottfried guritóban dél felé 2 ember dolgozik barna törésekben, feljebb pedig 2 helyen 1-1 ember. Az uj fedüjáratban 1 ember termel zuzóérczeket a déli járat 6 emberrel van munkában észak felé, és már 30 3/4 öl hosszu, nemsokára áttörik a kemény kőzetet, és azután lágyabb zuzóérczeket fognak találni.

Dreifaltigkeit aknában a Jánosjáraton északi vájatvégen dolgozik 2 ember törésben, a fedünél is 2 ember van a törésben. A Wagner guritóban van a fekü és fedü mellett 1-1 ember törésben. A felhagyott járaton is vannak jó törések, melyeket most nem mivelnek. A Philippi Jakobi járaton van egy fekü munkahely 2 emberrel, kik barna zuzóérczeket termelnek. A járat északi vájatvégen 6 ember dolgozik 10 óra irányban, és már 76 1/2 ölnyire haladtak. Sok viz jön a vájatvégből.

1735 márczius 10-én értesiti b. Mitrovsky a körmöczi főtisztet, hogy az udvari kamara a minapi tüzeset következtében elrendelte, hogy Schmidl bányasáfárt valamely más hivatalba áthelyezze, a bányaügyelőket pedig,kik hanyagságot tanusitottak Selmeczre áthelyezze, és ott mint munkásokat alkalmazza. Utasitja tehát a főhivatalt, hogy a sáfári hivatal betöltésére nézve, valamint a hanyag bányaügyelőket illetőleg minél

10,632/Hné

előbb javaslatot tegyenek.

1735 márczius 13-án jelentik a főtisztek, hogy Schmidl sáfár helyére alkalmatos tisztviselő nincsen Körmöczön, a szertárnok, a bányabirósági irnok, a bányairnok nem értenek a bányászathoz, és a bányaméréshez, a főtisztek irnoka értene a bányamüveléshez, de nem megbizható, azt javasolnák tehát, hogy a selmeczi segédbányatiszt Joseph Alexius Deadda neveztessék ki körmöczi sáfárrá, Schmiedl pedig Selmeczen alkalmaztassék valamely hivatalra. Az ügyelők közül a Lipót aknai ügyelő Kauntz Ádám és a Sturtzon levő ügyelő Gottfried Partuk nem érnek semmit, a többi még meglehetősen teljesiti kötelességeit.

1735 márczius 27-én jelentik a főtisztek, hogy az annaaknai fedüvágat ismét munkába vétetett.

1735 április 6-án jelentik a tanácskozmányban, hogy az annaaknai fedüvágat 28 1/2 öl hosszu, de az ácsolata nagyon rossz, és egészen ujra ki kell ácsolni.

1735 augusztus 5-én jelentést és véleményadást kiván b. Mitrovsky a főtisztektől, hogy

1. Nem lehetne-e azoknak az aknáknak mivelését megszoritani, melyek nagyobb veszteséggel dolgoznak, a többiekét pedig élénkiteni?
2. Mennyire van már hajtva a Mélyaltáró, s nem lenne-e jó a vájatvég folytatása?
3. Az aknaszállitásnál mennyire használják ki a vis-erőt, nem kellene-e a szállitó zsákokat nagyobbra csinálni?
4. Nem kellene-e a mélységet az altáró alatt ujra megnyitni, s van-e ehhez elegendő vizerő?
5. Nem kellene-e a nyári szirelőket befedni, hogy tavasszal jókorább kezdhessék meg a munkát és ősszel tovább folytathassák?

1735 augusztus 6-án jelentik a főtisztek, hogy az utolsó 2 hétben termeltetett mosott arany

az alsó bányatelepen	2 m.	3 l.	3 q.	3 d.
a felső " "	3 "	4 "	3 "	2 "
összesen	5 "	8 "	3 "	1 "

tehát a termelés 1 lat és 3 denárral emelkedett.

1735 augusztus 20-án jelentik a bányatisztek, hogy a mélyaltáró szintjén hajtott fedü vágat Anna akna mellett munkában van, és egy érszerü szürke kőzetben folytattatik. 19 öllel e fedü vágattól megkezdték egy régi vágat kitakaritását, hogy evvel annak idején a fedüvágat számára friss levegőt lehessen bevezetni.

1735 augusztus 24-én rendeli b. Mitrovsky, hogy abban az esetben, ha a körmöczi bányák közül nehány jövedelmet adna, vagy legalább a mostani veszteséget leapasztaná, annak a bányának munkásai és ügyelői aránylagos jutalmat kapjanak. Ennél fogva a III. évnegyedtől kezdve minden bánya számadását külön kell vezetni, hogy az eredményt az I.félév eredményével összehasonlitani lehessen.

1735 augusztus 25-én kimutatják a körmöczi főtisztek, hogy a nyári szirelőkön márczius 8-tól augusztus 5-ig mennyi aranyat termeltek, és hogy ebből 4 hétre mennyi esik, mennyi volt a költség, és mennyi szakmányt lehetne adni latonként.

10,632/Hné

	Arany termelés 1735 március 18-tól augusztus 5-ig				4 hétre esik termelés				4 hétre költség		javasolt szakmány 1 latért	
	m	l	q	d	m	l	q	d	f	x	f	x
Schleiffer-schlamm	.	11	2	.	.	2	.	3	10	58	4	45
Mötsch schlamm.		9	.	1	.	1	2	3	10	58	5	30
Peverelli "	,	12	2	2	.	2	1	2	12	.	4	45
Schindler "	,	14	.	1	,	2	2	3	14	.	4	45
Rudolfi "	.	6	3	.	.	1	1	.	9	46	7	.
St Anna "	.	9	.	3	.	1	3	.	13	14	6	30
Hinter "	1	.	2	3	.	3	2	2	13	14	4	.
Erster Waschherd	.	10	.	2	.	3	2	2	17	48	5	15
Zweiter "	.	7	.	2	.	3	.	2	17	48	5	30
Dritter "	.	3	.	2	.	3	.	2	17	48	5	30
Összesen	6	4	1	.	1	9	1	3	137	34	5	40

1735 augusztus 26-án jelentik a főtisztek, hogy az irattárban utána néztek, és 1700 április 16-án találták az utolsó jelentést, melyre az határoztatott, hogy a mélység, a mélyaltáró alatt fölhagyassék. A fölhagyást az udvari kamara is jóváhagyta.

1735 szeptember 4-én jelentik a főtisztek, hogy az utolsó 2 hét alatt 5 m. 13 l. 2 q. 2 d. mosott arany termeltetett a zuzókban és szirelőkben.

1735 szeptember 18-án jelentik, hogy az utolsó 2 hét alatt 5 m. 4 lat arany termeltetett a zuzókban és szirelőkben.

1735 deczember 11-én jelentik, hogy az utolsó 2 hé alatt 5 m. 7 l. 2 d. arany termeltetett a zuzókban és szirelőkben.

1736 április 16-án jelentik, hogy az utolsó 2 hétben 5 m. 6 l. - q. 1 d. mosott arany termeltetett, a megelőzött 2 hétben volt a termelés 5 m. 7 l. 1 q. 3 d.

1736 május 13-án jelentik, hogy az utolsó 2 héten 5 m. 12 l.

10,632/Hné

1 q. 3 d. mosott arąnyat termeltek, az azelőtti 2 héten volt a termelés 5 m. 8 l. 2 q. - d.

1736 junius 12-én jelentik a főtisztek, hogy a város értesitette a kamarát, hogy a felsőaltáró kijavitása és fenntartása végett az eddigi 4 ember helyett ezentul 10 embert fog alkalmazni.

Javasolják továbbá, hogy a zuzó aranyat ugy mint régebben történt, ismét hetenként foncsoritsák, mert igy a termelt zuzóérczek tartalmát jobban ellenőrizhetik. E javaslat jóvá hagyatott.

1736 junius 12-én jelentik, hogy az utolsó 2 hétben 5 m. 2 l. 3 q. 2 d. zuzó aranyat termeltek, az előtti 2 heti termelés volt 5 m. 12 l. 1 q. 3 d.

1736 julius 18-án jelentik, hogy az utolsó két hétben 5 m. 9 l. 1 q. 3 d. zuzó aranyat termeltek, az előbbi hétben pedig 7 m. 4 l. 1 q. - d.

1736 julius 22-én jelentik, hogy az utolsó két hétben a közbejött felhőszakadás miatt csak 4 m. 15 l. 3 q. - d. zuzó aranyat termeltek. A megelőző két hétben pedig 5 m. 5 l. - q. 1 d. volt a termelés.

1736 augusztus 5-én jelentik, hogy az utolsó 2 hét alatt, 6 m. - l. q. 3 d. , az előtt pedig 4 m. 15 l. 3 q. - d. zuzó aranyat termeltek.

1736 szeptember 2-án jelentik, hogy az utolsó két hétben 5 m. 13 l. 2 q. 3 d. az előtte való 2 hétben pedig 5 m. 6 l. 3 q. 3 d. zuzó aranyat termeltek.

1736 szeptember 16-án jelentik, hogy az utolsó 2 hétben 5 m. 15 l. 2 q. - d. az előtte való 2 hétben pedig 5 m. 13 l. 2 q. 3 d. zuzó aranyat termeltek.

1736 szeptember 19-én és 20-án bejárták a főtisztek a bányákat, és jelentik:

A felsőbányákban

Hellinger aknában a torkolatától 56 ölnyi mélységben levő Hellinger járat déli vájatvége 28 1/2 ölnyire kivágatott,

de mivel nagyon szegénynek mutatkozott, elhagyták és a munkásokat más jobb helyeken alkalmazták. Az északi vájatvégen azonban 1/2 öl vastag érkőzetben jó reménységből már 38 ölnyire hajtatott és 3 emberrel folytattatik, a szakmány 1 ft 15 xr lábonként.

Grund akna. A Johanni járat felett 11 1/2 öllel magasabban fekvő uj rakodó helyből 6 ember dolgozik, hogy a szállitás a légvezetés könnyitése végett az előtte fekvő Scheurer és Georgi guritókkal lyukasszon, a szakmány 45 xr lábonként. Ugyane járaton az aknától 28 ölnyire észak felé fekvő beomlott Georgi guritóban 10 öllel a járat felett dolgozik 6 ember a guritó megujitásán, hogy a zuzásra érdemes érczeket a fejtésre előkészitse, a szakmány 1 ft lábonként. Ugyane járat felett 3 és 9 ölnyi magasságban a Schnar guritóban dolgozik 10 ember, a járat szintjében 2 ember, és a régi altáró alatt 4 ember, összesen tehát 16 ember, és jó fehéres barna zuzóérczeket termel ékkel és kalapáccsal. A vágat az aknától már 30 ölnyire hajtatott, és folytattatik.

Lipót akna. Miután a mélyaltáró szintjén a fekü érem észak felé a Jakobi guritóval lyukasztottak 6 ember a guritóba található hagyatékok lemivelésével foglalkozik, és próbaképen zuzóérczeket termel. A Lipót aknai fenékjáraton mely 10 öllel mélyebben fekszik, mint az Allerheiligen járat,6 ember dolgozik fehéres szürke és barna érkőzetben 45 krért pr. 1/6 öl után a már 25 ölnyire kivágott északi vájatvégen. Hogy pedig az itt termelt zuzóérczek tartalmát, és az aknától 22 ölnyire az Allerheiligen járaton fekvő Medved guritóban termelt zuzóérczeket egymással összehasonlitani lehessen, a termelést mind a két helyről külön zuzókban fogják feldolgozni. Miután a Lipót aknától dél felé fekvő mivelés már egészen el van hagyva, annak megvizsgálására, hogy nem maradtak-e benne még jó hagyatékok, a Domfach guritóban 7 öllel az Allerheiligen járat alatt, a közbenső rakodótól megvizsgálják egy déli vágattal, mely már 10 ölnyire előhaladt.

Mátyás akna. Miután ettől az aknától a Mélyaltáró szintjében 18 ölnyire észak felé hajtott vágatban az ér egészen meddő,az

ott dolgozott 6 embert 96 ölnyire az akna torkolata alatt alkalmazták egy uj rakodó elkészitésére és az ér föltárására. A keresztvágat az aknától már 16 ölnyire haladt, de még nem talált jó eret, a szakmány 45 xr lábonként.

Károly akna. Különféle helyeken 8 ember zuzóérczeket termel, és 4 ember az ácsolatot javitja.

Anna akna. A József járaton a keresztpalló közelében 6 ember szabályozza a járatot, és megvizsgálja dél felé a fedüér tartalmát. A szakmány a repesztőporral együtt 2 ft 15 xr lábonként. Hasonló czélból dolgozik 4 ember 14 öllel magasabban a Klausen guritóból, 1 ft 15 xr szakmány mellett lábonként. A termelt zuzóérczeket külön zuzókban dolgozzák fel, tartalmuk konstatálása végett, 4 ember pedig az ácsolatot javitja.

A mélyaltáró szintjén az akna keresztpallójától dél felé 130 ölnyire kezdődő fedüvágatban, melyben egy eret 1734-ben és 1735-ben 35 ölnyire lefejtettek, de azután megkeskenyedése miatt abban hagytak, most ezt az eret ujból munkába vették 4 emberrel, az ér tenyérnyi széles kvarcz, a szakmány 51 xr lábonként.

Rudolf akna. A felsőaltáró szintjében a Mariahilfmelfahrt tárói ér elérhetése végett egy keresztvágaton dolgozik 6 ember 3 ft 45 xr szakmány mellett lábonként. A vájatvég az aknától 148 ölnyire haladt.

Alsóbányatelep.

Barbara táró. A Francisci guritóban dolgozik 6 ember a táró-szélességü szép sárgaszinü eren 45 xr szakmány mellett lábonként észak felé, hogy jó zuzóérczeket termeljen, és a lemélyitett Nepomuceni guritóval lyukasszon. A felsőbb részekben már igen megsilányult fejtő helyekről a fejtőket ide fogják alkalmazni.

Finsterstern akna. A Finsterstern járaton az aknától 34 ölnyire észak felé elért eleinte alig 1' vastag éren, mely azonban most már 4'-nyire megvastagodott, 6 ember dolgozik 51 xr szakmány mellett lábonként.

Szt.háromság akna. A Johanni járaton 4 ember megujitja az összedőlt régi vágatot, hogy a velę a régi evéseket elérje, melyekben,még jó hagyatékok vannak. A szakmány 1 ft 45 xr lábonként. A Philippi-Jakobi járaton pedig az észak felé dolgozott 4 ember, miután az ér nagyon megsilányult, most egy keresztvágatot hajt a fedü felé, és már egy 4' vastag fekete agyageret vágott át mely müreváló. A munkát a meddő fedüig fogják folytatni.

Mindezeknél az aknáknál régi törésekből és evésekből termelik a zuzóérczeket, melyeknek legajvát a zuzókhoz szállitják.

1736 szeptember 27-én jelenti Stäberhofer, hogy a körmöczi bányamivelés vesztesége ez év III. negyedében csak 807 ft volt.

1736 szeptember 30-án jelenti Stäberhofer, hogy az utolsó 2 hétben 5 m. 12 l. 3 q. 3 d. az előtte valóban pedig 5 m. 15 l. 2 q. - d. zuzóaranyat termeltek. September 29-én a Lipótaknában eltört a vizemelőgép rudazata, és az aknában dolgozott 2 aknaácsot agyonütötte, s a gépben annyi kárt tett, hogy több napig fog tartani, mig a vizemelést ismét folytathatják.

1736 október 3-án értesiti b. Mitrovsky a főtiszteket, hogy a körmöczi bányák jövedelmezhetővé tétele végett megengedte az udvari kamara, hogy a Mélyaltáró felett és alatt levő jobb minőségü zuzóérczek fölkerestessenek és e végett a vizemelőgép Anna aknában ugy rendeztessék be, hogy vele 20-30 ölnyi mélységre a Mélyaltáró alatt lemenni lehessen. Ez az engedelem egyelőre csak egy évre érvényes.

1736 október 14-én jelentik, hogy az utolsó két hétben 5 m. 6 l. 2 q. - d., az ezelőtti 2 hétben pedig 5 m. 12 l. 3 q. 3 d. zuzó aranyat termeltek.

1736 október 28-án jelentik, hogy az utolsó 2 hétben 5 m. 6 l. - q. - d. az azelőtti 2 hétben pedig 5 m. 6 l. 2 q. - d. zuzó aranyat termeltek.

1736 november 11-én jelentik, hogy az utolsó 2 hétben 6 m. 2 l. - q. -,d. azelőtt pedig 5 m. 6 l. - q. - d. zuzó aranyat termeltek.

10,632/Hné

1736 november 25-én jelentik, hogy az utolsó 2 hét alatt 5 m. 4 l. - q. 2 d. zuzó aranyat termeltek. Az előtte való 2 hét alatt pedig 6 m. 2 l. - q. - d.

1736 november 28-án tanácskozást tartottak Körmöczön Stäberhoffer Adrian János, Payerbeck György János, Halwax Ignácz, és Schmidt Rudolf Ferencz az Anna akna lemélyitése és a bányákat feltáró mivelések tárgyában az udv. kamarától szeptember 12-én kelt és október 3-án leérkezett rendelet felett.

1. A rendelet meghagyja, hogy az Allerheiligen járaton a Jakobi ereszkedéssel lyukasztottak. A mély altáró felett is meg kell vizsgálni az eret észak felé, és belőle zuzópróbákat tenni.

   Erre jelentik, hogy a lyukasztás megtörténvén próba képpen 172 kasten zuzóérczet szállitottak ki az északi munkahelyekről, de csak 2 l. 2 q. aranyat nyertek belőle, minek értéke alig fedezi a zuzó költségeket.

   A zuzóércz-termelést tehát abba kell hagyni, de a mélyaltáró vájatvégét a feküi mellett észak felé folytatni kell.

2. Az Allerheiligen járaton azt tapasztalták, hogy az ér észak felé elágazik, valószinü tehát, hogy a felette levő Mély altárón is ugy fog történni, ennek konstatálhatása végett szükséges, hogy erről minél előbb térképet készitsenek.

3. Miután Grundschachttól észak felé főképen csak a lágyabb fedü részét fejtették le a régiek, szükséges a keményebb feküt is lemivelni, és ha nem volna mürevaló, egy vájatvéggel észak felé megvizsgálni.

4. Az északi irányban teendő vizsgálatok végett szükséges a Hellinger járaton, a Hellinger aknától észak felé hajtott vágatot folytatni.

5. Miután Anna akna mellett a főér dél felé a Mélyaltáró felett csak mintegy 100 ölnyire van lemivelve, a többi pedig még érintetlen; szükséges, hogy a kövek megvizsgálása végett a József járaton mely legtovább haladt dél

felé, 2 vágat egymás felett hajtassék dél felé, hogy e vágat levegőben hiányt ne szenvedjen. Hasonlóképen kellene a Mély altáró szintjén is egy vágatot az ér után dél felé hajtani.

A rendelet szerint munkában vannak a vágatok a József járaton és a Mély altárón.

6. A Rudolf aknától a felső altáró szintjében hajtott fekü-vágatot folytatni kell, mig a Mariahimmelfahrt tárói eret el nem éri.

7. Az alsó bányatelekben a Philippi-Jacobi járat szintjében az eret déli irányban meg kell vizsgálni, általjában pedig állapitsa meg a bányabiróság, hogy merre van a határ a Roth-féle és kincstári telkek között.

8. Az evésekben gyakran kell keresztezéseket tenni az ér vastagságában, hogy valami mürevaló használatlanul ne maradjon.

9. Anna aknát és Lipót aknát le kell mélyiteni a Mély altáró alá, és Anna aknában vizemelő gépet kell felállitani, és e végre a bányában a Mély altáró szintje felett vizkereket kell beépiteni.

Az Anna aknai vizkerék helyének kirepesztésén már dolgoznak. Anna aknánál meredek dőlése van az érnek ugy, hogy 42 ölnyi mélységben az altáró alatt csak $11^{o}5'$ távolságra, lesz az ér az aknától. Lipót aknánál azonban az ér laposan dől, és 33 ölnyi mélységben az altáró alatt már $25^{o}2'$ távolságban lesz az ér az akna függőleges vonalától. Azt javasoljuk tehát, hogy Lipót akna az akna dőlése szerint mélyittessék, de Anna akna előre járjon a mélyitéssel, hogy Lipót aknában szárazon dolgozhassanak.

1736. deczember 8-án jelentik, hogy az utolsó 2 hétben 5 m. 12 l. 2 q. - d. az előtte pedig valóban 5 m. 4 l. - q. 2 d. zuzó aranyat termeltek.

1737. január 13-án jelentik, hogy az utolsó két hétben 6 m. 7 l. 2 q. 1 d. zuzó aranyat termeltek.

10,632/Hné

1737 január 27-én jelentik, hogy az utolsó 2 hétben 5 m. 6 l. 1 q. 2 d. az előbbi 2 hétben pedig 6 m. 7 l. 2 q. 1 d. zuzó aranyat termeltek.

1737 február 10-én jelentik, hogy az utolsó 2 hétben 4 m. 12 l. 1 q. 1 d. zuzó aranyat termeltek.

1737 február 24-én jelentik a főtisztek, hogy az utolsó 2 hétben 5 m. 6 l. 1 q. 1 d. zuzó aranyat termeltek.

1737 márczius 23-án kimutatják, hogy a körmöczi iszapolók január 5-étől kezdve márczius 23-ig mennyit jövedelmeztek.

	a termelés értéke			költség			felesleg			hiány	
	f		x	f		x	f		x	f	x
Mötschschlamb	59	3	1/2	27	23	1/2	31	39	1/2	.	.
Peverelli-féle Schlamb	69	52		27	56	1/2	41	55	1/2	.	.
Schindler-féle "	133	13		43	53	1/2	89	19	1/2	.	.
Rudolphi-féle "	45	40	3/4	17	30	1/2	28	10	1/2	.	.
St.Annae "	64	15	1/4	33	35	3/4	30	39	1/2	.	.
" hintere "	50	50	1/4	71	31	1/4	.	.		20	41
levonva a veszteséget	422	54	1/2	221	51		221 20	44 41	1/2	20	41
marad felesleg	.	.		.	.		201	3	1/2		

1737 márczius 24-én jelentik, hogy az elmult 2 utolsó hétben 5 m. 9 l. 1 q. 3 d. az azelőtti két hétben pedig 5 m. 5 l. 1 q. - d. zuzó aranyat termeltek.

1737 márczius 13-án tartott tanácskozmányban elhatározták, hogy a Hellinger aknában a torkolatától az 56-ik ölben levő Hellinger járaton a fekü eret még tovább megvizsgálják észak felé, mert az ér itt még eleven; e végre egy légvágat hajtását is elhatározták, hogy levegővel elláthassák magukat.

A Grundschachtból ujabb időkben berendezett rakodó szintjén, mely a János járatnál 11 1/2 öllel magasabb, 30 ölnyire észak felé az aknától dolgozik 6 ember, és a Schürer és Georgi gu-

ritók mögött még több fejtő helyet is fognak előkésziteni.

A János járaton 38 ölnyire az aknától észak fe 6 ember dolgozik. Ez alatt m.e. 4 öllel mélyebben van a Felső altáró régi vágata, melyet 20 ölnyire nyitva találtak, és tovább kitakaritani fognak, hogy az ér minőségét megvizsgálják. A János járat fölhasználható, hogy a Felső altárónak jó levegőt hozzon.

A János járat felett a Schürer és Georgi guritók körül 36 fejt a kemény feküérből zuzóérczeket ékkel és kalapáccsal.

A Lipót aknai telekben tervezve volt a Mély altáró szintjén az észak felé menő vágatokat kitakaritani és azután az érczek müreval6 lapját a mélyebb Allerheiligen járatra is föltárni. Ezt a tervet végre is hajtották, de az altárót kitakaritván azt találták, hogy észak felé a feku eret eltévesztették, és miután egy hosszu feküvágatot is hajtottak fölkeresésére, anélkül, hogy megtalálták volna; azt javasolják már most, hogy a régi vágatból egy fedü vágatot inditsanak és az eret megtalálván a mivelést a mély altárón és az Allerheilgen járaton egymásra való tekintettel vezessék.

A Lipót aknai legmélyebb járaton, mely 10 öllel mélyebb, mint az Allerheiligen járat, 3 ember hajtja az északi vájatvéget, hogy a lágy eret fejtésre előkészitse, 3 öllel magasabban 3 ember délfelé is megvizsgálja a már lefejtett eret, hogy nem talál-e hagyatékokat? Ezeken kivül az uj Medved gurító körül 14 ember fejt ékkel és kalapáccsal jó zuzóérczeket a feku érből.

Károly akna körül a régi evésekben 9 ember dolgozik és visszamaradt zuzóérczeket fejt.

Anna aknánál 4 ember dolgozik a József járaton a legszélsőbb feku éren. Hasonló irányban és hogy az előbbieket levegővel segitse , dolgozik 4 ember 14 öllel magasabban a Klausen járaton. Ugyane szintben 4 ember észak felé készit elő fejtő helyeket. A mély altáró szintjén 4 ember dél felé vizsgálja meg az eddig le nem fejtett fő eret.

Az alsó bányatelek /vordere Züch/ dél felé a Roth-féle társulat telkeivel határos, és e miatt nem haladhat dél felé;

miután pedig a Roth-féle társulat nem képes a telkeiben mély mivelést folytatni, czélszerü lenne e társulattal egyezkedni, hogy telkeinek mélységét engedje át a kincstárnak.

1737 április 7-én kimutatják a tisztek, hogy 1733, 1734 és 1735-ben a bányamivelés és a zuzók mennyit termeltek, mennyi volt a költségük, és mennyi a veszteség.

1733

	termelés				a termelés értéke		
	m.	l.	q.	d.	f.	x.	d.
A zuzókban termelt ⊛ tiszta mennyisége	71	8	2	.	23,788	54	.
Az evvel együtt termelt ezüst mennyisége	33	12	3	2	716	39	2
A termelt kovacsszinpor mennyisége	13,552	-	-	-	3,388	.	.
összesen					27,893	33	2
A bánya és zuzóköltségek					43,405	26	3
A kovacsszinpor tisztázási költségei					830	.	6
összesen					44,235	27	1
marad veszteség					16,341	53	3

1734						
termelés				a termelés értéke		
m.	l.	q.	d.	f.	x.	d.
A zuzókban termelt tiszta mennyisége	75	12	1	1	25,198	25 .
Az evvel együtt termelt ezüst mennyisége	35	6	2	2	750	46 2
A termelt kovacsszinpor mennyisége	14,796	-	-		3,699	. -
Összesen	----------				29,648	11 3
A bánya és zuzóköltségek					45,659	40 1
A kovacsszinpor tisztázási költségei					904	12 .
Összesen:					46,563	52 1
márad veszteség					16,915	40 3

1735

	termelés m.	l.	q.	d.	a termelés értéke f.	x.	d.
A zuzókban termelt @ tiszta mennyisége	93	.	2	1	30,940	23	.
Az evvel együtt termelt ezüst mennyisége	42	15	3	3	911	31	.
A termelt kovacsszinpor mennyisége	12,467	-	-		3,116	45	.
Összesen	———				34,968	39	.
A bánya és zuzóköltségek					40,848	38	3
A kovacsszinpor tisztázási költségei					761	50	2
Összesen					41,610	29	1
marad veszteség					6,641	50	1

1737 április 23-án jelentik, hogy az utolsó 2 hétben 7 m. 2 l. 2 q. - d. az azelőtti 2 hétben pedig 5 m. 7 l. 2 q. 1 d. zuzó aranyat termeltek.

1737 április 7-én jelentik, hogy az utolsó 2 hétben 5 m. 7 l. 2 q. 1 d. az azelőttiben pedig 5 m. 9 l. 1 q. 3 d. zuzó aranyat termeltek.

1737 május 6-án jelentik, hogy az utolsó 2 hétben 5 m. 12 l. 3 q. 3 d. az azelőttiben pedig 7 m. 2 l. 2 q. - d. zuzó aranyat termeltek.

1737 I. negyedben	költség			termelés értéke			veszteség			nyereség	
	f	x	d	f	x	d	f	x	d	f	x
Alsó bányatelep											
Finsterstern akna	1,291	16	3	1,149	14	1	142	2	2	.	.
Szt.Háromság akna	1,204	34	1	776	58	2	427	35	3	.	.
Barbara táró	1,694	43	3	1,423	35	1	271	8	2	.	.
Felső bányatelep											
Anna akna	2,223	4	.	1,684	8	.	538	56	.	.	.
Anna aknai hányó	9	14	2	6	38	3	2	35	3	.	.
Mátyás és Károly akna	1,225	12	1	457	56	3	767	15	2	.	.
Zöckmühl	61	37	2	123	8	2	.	.	.	61	31
Mátyás aknai hányó	371	3	.	462	53	.	.	.	.	91	50
Lipót akna	2,039	1	3	776	25	2	1,262	36	1	.	.
Grund akna	1,209	50	1	819	32	3	390	17	2	.	.
Összesen	11,329	38	.	7,680	31	1	3,802	27	3	153	21
tehát marad veszteség							3,649	6	3		
a mosóházak adtak felesleget							201	3	2		
marad veszteség							3,448	3	1		

10,632/Hné

1737 május 19-én jelentik, hogy az utolsó 2 hétben 7 m. 3 l. 2 q. 2 d. zuzó aranyat termeltek.

1737 junius 2-án jelentik, hogy az utolsó 2 hétben 5 m. 14 l. 1 q. 3 d. zuzó aranyat termeltek.

1737 junius 8-án jelentik, hogy az utolsó 1 héten 3 m. 13 l. 3 q. 2 d. zuzó aranyat termeltek. Egy hétig szünetelnek a zuzók az árkok tisztitása miatt.

1737 julius 8-án jelentik a főtisztek, hogy a II. évnegyedben a bányák és zuzók mivelése milyen eredménnyel járt.

1737 II.évnegyedben	költség			termelés értéke			veszteség			nyereség		
	f	x	d	f	x	d	f	x	d	f	x	d
Alsó bányatelep												
Finsterstern akna	1,011	18	3	1,006	20	1	4	58	2	.	.	.
Szt.Háromság akna	1,028	11	1	646	30	1	381	41	.	.	.	.
Barbara táró	1,371	34	3	1,862	31	2	.	.	.	490	39	3
Felső bányatelep												
Anna akna	2,004	.	3	1,953	13	2	50	47	1	.	.	.
Anna aknai hányó	93	2	.	115	6	2	.	.	.	22	4	2
Mátyás és Károly akna	992	25	2	569	50	2	422	35	.	.	.	.
Mátyás aknai hányó	198	36	2	206	10	2	.	.	.	7	34	.
Zöcklmühl	271	38	.	344	28	2	.	.	.	72	50	3
Lipót akna	1,715	54	1	461	46	2	1,254	7	3	.	.	.
Grund akna	1,025	7	2	449	58	3	575	8	3	.	.	.
Összesen:	9,712	6	1	7,615	57	.	2,689	18	1	593	9	.
tehát marad veszteség							2,096	9	1			
a mosóházak adtak fölösleget							328	29	.			
maradt veszteség							1,767	40	1			

1737 julius 14-én jelentik, hogy az utolsó 2 hétben 6 m. 9 l. - q. - d., az előbbeniben pedig 6 m. - l. 1 q. - d. zuzó aranyat termeltek.

10,632/Hné

1737 julius 28-án jelentik, hogy az utolsó 2 hétben 5 m.13 l. 3 q. 3 d. zuzó aranyat termeltek.

1737 augusztus 11-én jelentik, hogy az utolsó 2 hétben 5 m. 9 l. 1 q. 1 d. zuzó aranyat termeltek.

1737 augusztus 25-én jelentik, hogy az utolsó 2 hétben 5 m. 6 l. 2 q. 1 d. zuzó aranyat termeltek.

1737 szeptember 8-án jelentik, hogy az utolsó 2 hétben 5 m. 4 l. 1 q. 1 d. zuzó aranyat termeltek.

1737, szeptember 22-én jelentik, hogy az utolsó 2 hétben 5 m. 11 l. - q. 3 d. zuzó aranyat termeltek.

1737 október 6-án jelentik, hogy az utolsó 2 hétben 5 m. 14 l. 1 q. - d. zuzó aranyat termeltek, egyszersmind kimutatják, a III.negyedre vonatkozó veszteséget.

III.negyed 1737-ben	költség			termelés értéke			veszteség			nyereség		
	f	x	d	f	x	d	f	x	d	f	x	d
Alsó bányatelep												
Finsterstern akna	987	59	1	887	50	.	100	9	1	.	.	.
Szt.Háromság akna	896	38	3	732	.	3	164	38	.	.	.	.
Barbara táró	1,355	1	2	1,674	45	2	.	.	.	319	44	.
Felső bányatelep												
Anna akna	1,977	11	2	1,792	55	1	184	16	1	.	.	.
Anna aknai hányó	100	19	2	136	13	.	.	.	.	35	53	2
Mátyás és Károly akna	841	28	2	543	32	1	297	56	1	.	.	.
Mátyás aknai hányó	219	55	.	501	.	2	.	.	.	281	5	2
Zöcklmühl	266	17	2	451	25	3	.	.	.	185	8	1
Lipót akna	1,521	37	3	273	40	.	1,247	57	3	.	.	.
Lipót aknai hányó	17	13	2	43	51	2	.	.	.	26	38	.
Grund akna	1,183	40	3	507	28	3	676	12	.	.	.	.
Összesen:	9,367	23	2	7,544	43	1	2,671	9	2	848	29	1
tehát marad veszteség							1,822	40	1			
a mosóházak adtak fölösleget							588	48	2			
maradt veszteség							1,233	51	9			

10,632/Hné

1737 október 20-án jelentik, hogy az utolsó 2 hétben 5 m. 15 l. - q. 1 d. zuzó aranyat termeltek .

1737 novemb8r 10-én jelentik, hogy az utolsó 2 hétben 5 m. 6 l. 1 q. - d. zuzó aranyat termeltek.

1737 november 17-én jelentik, hogy az utolsó 2 hétben 5 m. 1 l. 2 q. 2 d. zuzó aranyat termeltek.

1737 deczember 1-én jelentik, hogy az utolsó 2 hétben 4 m. 9 l. 2 q. - d. zuzó aranyat termeltek.

1737 deczember 15-én jelentik, hogy az Anna aknai vizhuzógép elkészült, és az altáró alatt már 2.1/2 ölnyire lehuzták a vizet. Az utolsó 2 hét alatt 4 m. 8 l. 1 q. 2 d. zuzó aranyat termeltek.

1737 deczember 24-én jelentik, hogy az utolsó 2 hétben 4 m. 8 l. 2 q. 1 d. zuzó aranyat termeltek.

1738 január 8-án jelentik a főtisztek, hogy az Anna aknánál berendezett vizhuzógép jól müködik, és hogy a multévi mivelés

vesztesége összesen	11,472 ft 30 1/4 xr
tett, ebben benne foglaltatik	
a reményvágatokra, és a vizemelőgépre	
forditott	5,745 ft 21 3/4 xr
is, melyet leszámitva marad a	
mivelés tiszta vesztesége	5,727 ft 8 2/4 xr

1738 január 13-án jelentik, hogy az utolsó 2 hétben 4 m. 8 l. 2 q. 1 d. zuzó aranyat termeltek.

1738 február 1-én jelentik, hogy az utolsó 2 hétben 4 m. 15 l. 2 q. 1 d. zuzó aranyat termeltek.

1738. február 23-án jelentik, hogy az utolsó 2 hétben 5 m. 4 l. 2 q. 2 d., az az előtti 2 hétben pedig 5 m. 6 l. 2 q. 3 d. zuzó aranyat termeltek.

1738. március 15-én jelentik, hogy az utolsó 2 hétben 5 m. 12 l. 1 q. 3 d. zuzó aranyat termeltek.

1738. március 23-án jelentik, hogy az utolsó 2 hétben 5 m. 11 l. 3 q. 3 d. zuzó aranyat termeltek.

1738 márczius 26-án jelentést tesznek a bányabejárásról:

Grund aknában, mivel az erek északfelé nem akarnak javulni, és kemények, az agyag ér pedig az ereket elvágja és a fekübe elveti; a feküér fölkeresése végett dolgozik 6 ember az uj járaton a fekü felé.

Ezen az uj járaton 35 ölnyire az aknától délfelé 6 ember vizsgálja az erət abban a reményben, hogy mürevaló zuzóérczeket fog találni.

A János járaton 6 ember tárja fel jó reménységben a kvarczos feküeret észak felé.

A fejtő személyzetet illetőleg, miután a fejtőhelyek mind elsilányultak, és a mivelés csak veszteséggel lett volna folytatható, másutt pedig jó minőségü zuzóérczek nyerhetők; megszüntették itten a fejtést egészen, és a személyzetet a többi aknákban osztották, különösen a Szt.Háromság aknába.

Lipót akna. A mélyaltáró szintjén 14 öllel a Jakabgurító mögött észak felé 6 ember keresi a szétszakadozott fő eret, és e végre egy keresztvágatot hajt kelet felé, mely már elérte az agyag eret, de még folytattatni fog a valóságos fedüig.

A mélyebben fekvő Mindszent járat vájatvégét 6 ember hajtja észak felé az érben.

A mostani legmélyebb fenékjáraton 40 ölre az aknától észak felé 3 ember továbbitja a vájatvéget észak felé.

Ugyan e járat felett 3 öllel és 102 ölnyire az aknától délfelé 3 ember vizsgálja a régi evéseket, hogy némi hagyatékokat megnyerhessen.

Mátyás aknában 96 öllel az akna szája alatt az uj rakodó helyből 6 ember vizsgálja az erət.

A József járaton 6 ember délfelé vizsgálja a feküeret, egyszersmind levegőt fog vezetni a felsőbb mivelésekhez.

Hasonló czélból hajt 4 ember 8 öllel a József járat felett egy vágatot dél felé.

10,632/Hné

7 öllel még e felett 4 ember,fejtésre késziti elő az eret a Klausen guritótól dél felé.

Anna akna.

A mélyaltáró szintjén megujittatik a beomlott vágat dél felé, hogy a mélyebb miveléseknek légvezetőül szolgáltasson.

Ugyan azon szinten a déli fedüvágat mögött 6 ember vizsgálja délfelé a főeret.

Az aknamélyitést 9 ember folytatja, az akna feneke már 9 1/2 ölnyire van az altáró alatt, és hogy ujabb fejtő helyeket lehessen előkésziteni, a 9-ik ölben egy uj rakodó helyet kezdtek meg berendezni.

A vizemelőgép jól dolgozik, de az altáró levezető árkát sokszor kell tisztitani, mert nagyon hamar megtelik iszappal.

Rudolf akna.

A felső altáró szintjén egy feku vágatot hajt 6 ember a Mariahimmelfahrt tárói feku ér felé, a vágat már 53 öl hosszu.

Barbara Kindecken táró.

A Francisci guritóból 6 ember egy vágatot hajt dél felé a Markstatts gurító felé, hogy evvel lyukasszon.

A fejtésekben a Francisci és Nepomuceni guritókban még jó zuzóérczek vannak, de a viz akadályozza a fejtést, szükséges tehát , hogy a Finsterstern járaton az aknától észak felé egy már régebben megkezdett, de most beomolva levő feku vágatot kitakaritsák, és az emlitett fejtések alá hajtsák.

Szt.Háromság akna.

A János járaton 6 ember dél felé föltárja a főeret, a fedüben pedig 3 ember dolgozik egy szakadékon.

A Fülöp-Jakab járaton észak felé igen jó zuzóérczeket tár fel a vágat, 4 emberrel, a táró főutja felett pedig egy légvágatot hajt 4 ember.

Miután ennél az aknánál az utolsó évnegyedben a mivelés, minden költséget leszámitva, 746 ft 44 xr fölösleget adott,

elhatároztatott, hogy a grundaknai fejtő személyzetet ide alkalmazzák a termelés nagyobbitása végett.

1738 április 8-án jelentik, hogy az utolsó 2 hétben 7 m. 10 l. 1 q. - d. zuzó aranyat termeltek,az emelkedés abból ered, hogy több zuzóérczet termelnek a Szt.Háromság aknában.

1738 május 4-én jelentik, hogy az utolsó két hétben 7 m. 7 l. 1 q. - d. zuzó aranyat termeltek.

Két heti zuzóarany termelés	suly			
	m.	l.	q.	d.
Április 18-tól május 2-ig	7	7	1	-
Május 3-tól május 17-ig	7	5	3	3
Május 18-tól junius 21-ig	11	15	2	2
Junius 21-től junius 28-ig	9	-	1	2
Junius 29-től julius 19-ig	8	12	2	.
Julius 19-től julius 26-ig	7	12	2	3
szeptember 6-ig	6	15	-	2
szeptember 20-ig	6	2	-	2
október 18-ig	5	9	3	.
október -	6	.	.	.
november 1-ig	6	6	3	.
november 15-ig	6	1	1	3
november 29-ig	5	4	3	3
deczember 13-ig	5	3	.	3

1738 május 19-én jelentik a főtisztek, hogy miután Anna akna a mélyaltáró alatt már 9 ölre le van mélyitve, megkezdték ott dél felé egy rakodó helyreállitását, és ez alkalommal a fedü mellett a talpban érczzsinór mutatkozott. Hogy ezt tüzetesebben megvizsgálhassák, szükséges az aknát még mélyebbre kitakaritani, mit el is rendeltek.

10,632/Hné

1738 julius 28-án kimutatják a mivelés eredményét a II. évnegyedben.

	Bánya és zuzó költsége			a termelés értéke			veszteség			nyereség		
	f	x	d	f	x	d	f	x	d	f	x	d
Alsó telek /Vorderzeche/												
Finsterstern akna	847	12	1	761	29	2	85	42	3	.	.	.
Szt.Háromság akna	1,786	7	1	2,710	29	1	.	.	.	924	22	.
Szt.Barbara táró	1,354	48	.	1,935	48	2	.	.	.	581	.	2
Felső telek /Hinterzeche/												
Anna akna	2,439	21	2	1,142	40	.	1,296	41	2	.	.	.
Mátyás akna	412	29	1	296	24	3	116	4	2	.	.	.
Károly akna	974	50	1	448	39	1	526	11	.	.	.	.
Lipót akna	1,561	41	3	399	15	3	1,162	26	.	.	.	.
Grund akna	798	35	3	280	25	.	518	10	3	.	.	.
Mátyás hányó	32	20	3	34	40	2	.	.	.	2	19	3
Grund aknai hányó	65	52	1	132	4	2	.	.	.	66	12	1
Zögelmühl	193	32	3	298	9	1	.	.	.	104	36	2
Összesen:	10,466	51	3	8,440	6	1	3,705	16	2	1,678	31	.
							2,026	45	2			
A nyári mosóházak nyeresége										415	4	.
tehát összesen veszteség							1,611	41	2			

1738 október 21-én kimutatják a mivelés eredményét a III. évnegyedre

	Bánya és zuzó költsége			a termelés értéke			veszteség			nyereség		
	f	x	d	f	x	d	f	x	d	f	x	d
Alsó telek												
Finsterstern akna	1,261	9	.	1,276	49	.	.	.	.	15	40	.
Szt.Háromság akna	3,176	45	.	3,889	45	3	.	.	.	713	.	1
Barbara táró	1,683	23	1	2,913	11	1	.	.	.	1229	48	.
Felső telek												
Anna akna	3,383	39	3	1,820	39	2	1,563	.	1	.	.	.
Mátyás akna	982	5	1	697	53	2	284	11	3	.	.	.
Károly akna	961	45	3	542	9	1	419	35	3	.	.	.
Lipót akna	2,465	25	3	511	27	3	1,953	58	.	.	.	.
Grund akna	686	14	1	.	.	.	686	14	1	.	.	.
" aknai hányó	213	26	.	303	4	3	.	.	.	89	38	3
Zücklmühl	359	35	.	459	31	1	.	.	.	99	56	.
	15,173	29	.	12414	32	.	4,907	.	.	2,148	3	.
										2,758	57	.
a nyári mosóházak nyeresége										1,386	46	1
a vakarékokból "										197	6	.
a hányókból "										66	43	.
										2,758	57	.
										1,650	35	1
Mutatkozik veszteség										1,108 ft	21	3/4 xr.

1738 deczember 22-én és 30-án főbejárást tartottak, és jelentik
A felsőbányatelepről:

Grundschacht. Miután ettől az aknától a János járaton észak felé hajtott feltáró vágat már 59 öl hosszu, és léghiányban kezd szenvedni, az itt dolgozott 6 embert a felső altáró szintjében alkalmazták, hogy a beomlott vágatot kitakaritsák, és észak felé a légcserét helyre állitsák. 46 ölet már ki is takaritottak, és már most át fognak törni a János járatra, hogy azután az ottani vájatvéget észak felé folytassák.

Az Uj járat felett 8 öllel hajtott vájatvéget illetőleg, melyből valószinüleg a régi városi akna evésein át sok viz ömlik, az öreg bányászok azt mondják, hogy Rákóczy idejében a Hellinger járat szintjében dolgoztak, mely szint a mostani Uj járatnál 24 öllel, tehát a felső altárónál 40 öllel magasabb. Azt mondják, hogy a Hellinger járat vájatvégével elérték az aknát, és ott egy érczzsinórt is találtak, melyet észak felé és dőlése szerint is föltárni kezdettek, de azután, mikor a császári hadsereg megérkezett, és az ott alkalmazott lutheránus bányaügyelőt Pöschl-t elbocsátották, megszünt ott minden munka, és azóta minden ismét beomlott. Azt azonban senki sem tudja, hogy az emlitett városi aknában mikor dolgoztak? és hogy az milyen mélységet ért el? Csak arra emlékeznek, hogy a vizemelő csövek még a Hellinger járat talpa alá is lementek. Folytatni fogják tehát az emlitett vájatvéget 8 öllel az Uj járat felett, és a legközelebbi guritótól már 45 ölnyire haladtak vele észak felé. A szakmány 45 xr. lábonként az ácsolattal együtt.

A hideg miatt szünetelő zuzómunkásokat az Uj járat szintjében 37 öllel az aknától dél felé alkalmazzák zuzóérczek termelésére.

Lipót akna.

A mélyaltáró szintjében 41 öllel a Jakobi guritón tul észak felé, és 9 ölnyire a fedüben dolgozik 6 ember, és feltárja a szétszakadozott eret, agyagos töltelékben ölenként 1 ft 25 xr-ért szakmányban.

10,632/Hné

A mélyebben fekvő Allerheiligen járat vájatvégét is 6 ember hajtja, hogy idővel a felső vágatnak levegőt adhasson. A szakmány 50 kr lábonként.

A legmélyebb és az Allerheiligen járat között 3 ember felkeresi dél felé a hagyatékokat.

A Lipót aknát 6 ember kitakaritja, és a legmélyebb járat alatt a dőlés szerint már 8 1/4 ölnyire helyre is állitotta, de e munkájukban igen akadályozva vannak azzal, hogy a vizemelő gép már nagyon meg van erőltetve, és igen gyakran történnek rajta törések, s ezek következtében a viz fölemelkedik. Ilyen esetekre a munkások a legmélyebb járat északi vájatvégén, mely már 62 ölnyire van az aknától, dolgoznak, lábonként 2 ft 15 kr. szakmányban.

Mátyás akna .

96 ölre az akna szájától és 20 ölre a Jakobi járat felett az Uj járaton 6 ember helyre állitotta a közlekedést, és a behatő vágattól délfelé 48 ölnyire fejtőhelyeket készitett elő; most pedig a Petrus járat alatt beomlott ereszkedés alá hajt észak felé egy vágatot, és segit az ott fejtő 13 munkásnak.

Anna akna.

Miután a József járaton a Márton guritó közelében a fedüben még jó hagyatékok maradtak, intézkedés történt, hogy ezeket a jó zuzóérczeket minél előbb lefejtsék, és ebből származnak az utolsó időben elért jó eredmények; legujabban azonban e helyen nagy törés történt, melynek felfogására és kitakaritására 6 embert alkalmaztak. Hasonló czélból dolgozik 4 ember a járat szintje felett, hogy a törést ottan is megközelithetővé tegye.

A Mély altáró szintjén 6 ember dolgozik a déli vájatvégen, hogy a főér minőségét megvizsgálja. A szakmány 40 kr lábonként.

9 öllel a Mély altáró alatt az aknától 75 ölnyire dél felé 6 ember hajtja a vájatvéget, részint a főér megvizsgálása végett, részint pedig, hogy a már csak 13 ölnyire előttük fekvő ereszkedésbe lyukasszon. Ez az ereszkedés már ki van takaritva

és igen szép zuzóérczek, sőt itt-ott érczek is vannak benne; mihelyt a lyukasztás megtörténik, nagyobb mennyiséggel fognak az itt termelt zuzóérczből próbát tenni. A vájatvég előtt 4 ember egy fedü vágattal kelet felé vizsgálja az ér vastagságát.

E járat alatt 10 1/2 öllel még mélyebben elkészitették a Nepomuki János járat rakodóhelyét 1 1/2 öl szélesre és magasra, és 3 öl hosszura 20 ft szakmányban, és ki is ácsolták; a vágatot is megkezdték már délfelé. Most azonban az aknát, mely a Mély altáró alatt már 21 1/2 ölnyire van kitakaritva, még lejebb kitakaritják, hogy vagy 3 ölnyi vizgyüjtőt nyerjenek. A továob mélyitést, vagyis kitakaritást azután egyelőre abbahagyják, mig az uj szinten történő föltárásból meg nem győződnek az érnek müre valóságáról.

A vizemelőgép minden akadály nélkül meggyőzi az emlitett 21 1/2 mélységből a vizemelést, 2 hosszu 2 rövid és egy kisegitő szivattyuval, és még nagyobb mélységből is könnyen le fogja győzni.

Rudolf akna.

Itten ujra munkába vették a felsőaltáró szintjében a feküvágatot, mely már 172 öl hosszu, s melynek czélja a Neu Hoffnung, vagy Maria Himmelfahrt táróból ismeretes eret megvizsgálni. A szakmány 4 ft 20 kr. lábonként.

Alsó bányatelep.

Finsterstern, Szt.Miklós akna.

Ebben az aknában a Finsterstern járaton az aknától észak felé és 38 öllel a feküben levő feküvágat végét 4 ember hajtja a Barbara táró szintje alatt elfult ereszkedések alá.

Szt.Háromság akna.

A János járaton 4 ember folytatja az érczes ér föltárását a megkeskenyedett érben.

E vájatvégtől 15 ölnyire visszafelé 4 ember mélyiti a már 7 öl mély ereszkedést a Philippi-Jakobi járattal való lyukasztás végett.

10,632/Hné

A Jánqs járat felett is 4 ember vizsgálja az érczes ér minőségét.

Ugyan e járaton 6 ember hajtja a vájatvéget észak felé, és fejtésre előkésziti.

A Philippi-Jakobi járaton is 6 ember hajtja a főéren a vájatvéget észak felé érintetlen kőzetbe. A fejtés főképen e járaton és a járat felett történik.

A vájatvégtől vissza felé 40 ölnyire 6 ember ereszkedéssel vizsgálja meg az érczes eret, és előkésziti a jövendő fejtő helyeket.

Ugyan e járat felett 4 ember vizsgálja emelkedéssel az eret, és érczeket is válogat.

Az egészben véve remélik, hogy a jövő évben a termelés emelkedni fog.

1738 deczember 30-án kimutatják a mivelés eredményeit az egész 1738-ik évre .

	Bánya és zuzó költségei			a termelés tiszta értéke			veszteség			nyereség		
	f	x	d	f	x	d	f	x	d	f	x	d
Alsó bányatelep												
Finsterstern akna	4,286	1	2	3,451	16	.	850	25	2	15	40	.
Szt.Háromság akna	9,291	25	3	13,820	56	3	.	.	.	4,529	31	.
Barbara táró	6,292	4	3	7,864	23	3	257	48	.	1,829	25	.
Felső bányatelep												
Anna akna	11,219	42	3	6,459	8	1	4,760	34	2	.	.	.
Mátyás akna	2,184	55	3	1,647	.	2	537	55	1	.	.	.
Károly akna	3,464	31	.	1,843	46	3	1,620	44	1	.	.	.
Mátyás aknai hányó	281	53	3	287	8	3	.	.	.	5	15	.
Zöckl Mühl	781	21	1	960	12	.	41	16	1	220	7	.
Lipót akna	8,000	6	1	2,426	15	3	5,573	50	2	.	.	.
Lipót aknai hányó	69	39	2	57	36	2	12	3	.	.	.	.
Grund akna	4,068	15	1	2,755	27	.	2,107	12	3	794	24	2
Grund aknai hányó	279	18	1	435	9	1	.	.	.	155	51	.
Bukoway zuzója	.	.	.	66	43	.	.	.	.	66	43	.
	50,219	57	3	42,075	4	3	15,761	50	.	7,626	56	2
marad veszteség							8,144	53	2			
a nyári zuzók feleslege										3,310	6	3
egyéb bevételek										3,109	54	.
										6,420	.	3
tehát marad évi veszteség							1,724	52	3			

1739 január 15-én jelenti Stäberhofer és Peyerbeck, hogy Anna aknánál a mélyaltáró déli vájatvégével igen szép és gazdag érczet ütöttek meg, s mert a vájatvég előtt az ér még eleven, remélik, hogy a termelés hosszabb időn át emelkedni fog.

1739 január 25-én jelentik a főtisztek, hogy az érczes ér Anna aknánál még mindig szépen mutatkozik.

1739 február 7-én jelentik, hogy az ércz Anna aknán még mindég tart, de a rossz levegő miatt ritkán lehet hozzá férni.

Zuzó arany termelés 1739-ik évben			m.	l.	q.	d.
10	januártól	24-ik januárig	6	.	1	-
25	"	7-ik februárig	5	11	3	.
8	februártól	21-ik "	5	8	3	3
22	"	7-ik márcziusig	6	1	1	2
8	márcziustól	21-ik márcziusig	5	11	1	3
22	"	28-ik "	4	11	2	2
		18-ik áprilisig	4	14	1	1
		2-ik májusig	5	2	1	1
		16-ik májusig	5	15	2	1
		13-ik juniusig	8	4	2	1
		27-ik "	9	5	2	3
/Az Anna aknai fejtésből is zuztak/		11-ik juliusig	13	.	2	.
"	"	25-ik "	11	15	1	2
"	"	11-ik augusztusig	10	5	1	2
"	"	22-ik "	8	12	1	.
"	"	5-ik szeptemberig	10	15	3	1
"	"	19-ik "	18	3	.	1
"	"	7-ik októberig	20	9	3	3
"	"	21-ik "	22	15	1	3
"	"	31-ik "	17	9	.	1
a fagy miatt kevesebb		14-ik novemberig	6	13	.	2
"	"	28-ik "	7	6	1	1
"	"	5-ik deczemberig	6	14	1	1
"	"	12-ik "	6	2	1	2
"	"	24-ik "	6	.	3	2

10,632/Hmé

1739 márczius 24-én felterjesztik a fökamaragróf jelenlétében tartott főbejárás jegyzőkönyvét, mely szerint a Mély altáró szintjében Anna aknától hajtott déli vágatban megütött érczes ér lemivelhetése végett szükségesnek találták, hogy a Rudolf aknától 80 ölnyire észak felé berakva levő fedü vágatot kitakaritsák, és abban az érczes eret fölkeressék, és föltárják; egyszersmind pedig, hogy a Rudolf aknát ismét berendezzék szállitásra a kerékszobát kijavitsák, és két kötéllel való szállitásra előkészitsék. Az érczes vágat felett fokozott erővel hajtják a légvágatot, hogy a légforgást az alsó vágat végében megjavitsák.

1739 márczius 9-én jelentik, hogy az eddig termelt érczeket beváltották, és ugy találták, hogy 5 rümpl=2 mázsa, tehát 5 rümpl-lat annyi mint 2 lat. Az eddig beváltott érczből 54 m 8 lat került ki. Az ércz még mindig szép, a fejtésnél alkalmazták azt a 6 érczvágó munkást, kiket Selmeczről küldtek, mint az érczválasztáshoz értő munkásokat.

1739 márczius 16-án jelentik, hogy az Anna aknai érczből az elmult héten termeltek:

legjobb darabos érczet	2	rümpel	173	latos	= 346 rl.
	5	"	104	"	= 520 "
	42	"	15	"	= 630 "
	4	"	68	"	= 272 "
	7	"	54	"	= 378 "
	74	"	14	"	=1036 "
	10	"	36	"	= 360 "
	18	"	7	"	= 126 "
	összesen		rümpel-lat		3,668

és mivel 5 lat = 2 valóságos lattal, tehát tesz a heti termelés 91 márka 1[illegible] latot.

1739 márczius 21-én jelentik, hogy az Anna aknai déli vágatban az elmult héten termeltek 91 m. 1 lat Ø)-öt, a vájatvég és a talp alatt igen szép az ércz, fölfelé kevésbé.

1739 április 16-án kimutatják, hogy a körmöczi pénzverő hivatal 1738-ban 32,141 ft 43 kr. felesleggel záródott, a Gold-

kunsthandlung pedig 1739.első évnegyedben 38,124 ft 42 2/4 xr felesleget eredményezett.

1739 május 3-án jelentik, hogy az Anna aknai érczek az északi és déli vájatvégben és a feltörésben is igen megromlottak annyira, hogy ezen a héten csak 23 márka 15 latot termeltek. Azonban lejebb mélyitették az ereszkedést, hogy [illegible] talppásztákat lehessen megkezdeni.

1739 junius 8-án jelentik, hogy az Anna aknai érczfejtésnél a déli vájatvégben a kvarczos ér az egész vájatvégen megvan, de mellette van egy sárga ér is, mely az érczvitelt megrontani látszik. Az Altáró felett is elérték a pásztával a sárga eret, és ezért abbahagyták a pásztát, hanem visszafelé egy magasabb pásztát kezdtek, hol a kvarczos ér igen jó alaku. Az első talppásztán az altáró alatt szétszóródik a kvarczos ér, de a második pásztán ismét együtt van, az agyagban igen jó érczet találtak itten. Az északi vájatvégben csak zuzóércz van kvarcz nélkül; a héten csak 24 m 14 latot termeltek.

1739 julius 6-án jelentik, hogy az ércz Anna aknánál az altáró szintjében nagyon megsilányult, és csak 1 latot tartalmaz, az ér igen keskeny és dőlése laposabb lett; a talppásztán az altáró alatt szórványosan jön elő az ércz; a 3-ik legmélyebb talppászta még csak 1 öl hosszu és nem érte el az érczet. A légvezető vágat már lyukasztott, és most jó a levegő. Sok csillér kell a szállitáshoz.

1739 első 3 évnegyedben a körmöczi bányamivelés eredménye a következő:

	Bánya és zuzó költségek			a termelés tiszta értéke			veszteség			fölösleg		
	f	x	d	f	x	d	f	x	d	f	x	d
Alsó bányatelep												
Szt.Háromság akna	7,804	48	.	5,133	51	2	2,670	56	2	.	.	.
Finsterstern akna	3,660	29	.	3,503	15	3	375	42	2	218	29	1
Barbara táró	5,128	32	2	5,770	34	.	230	47	.	872	48	2
Felső bányatelep												
Anna akna	19,561	41	3	141,017	29	2	.	.	.	121,455	47	3
Mátyás akna	3,940	40	3	2,274	18	.	1,666	22	3	.	.	.
Károly aknai fölszini kutatás	472	55	.	361	48	1	111	6	3	.	.	.
Lipót akna	8,154	15	1	2,320	16	2	5,833	58	3	.	.	.
Grund akna	520	12	.	.	.	.	520	12	.	.	.	.
Grund aknai hányó	255	55	2	336	33	2	.	.	.	80	38	.
Nyári mosó müvek	.	.	.	2,212	37	3	.	.	.	2,212	37	3
Zöcklmühl homokja,	.	.	.	220	45	2	.	.	.	220	45	2
Vakarék arany	.	.	.	110	34	1	.	.	.	110	34	1
Összesen	49,499	29	3	163,262	4	2	11,409	6	1	125,171	41	.
tehát fölösleg										113,762	34	3

Az Anna aknai érczfejtésből beváltottak

/Aranytartalom 25% - 30%/

	m.	l.	q.	d.
1739 márczius 7-én	54	9	.	.

10,632/Hné

						m.	l.	q.	d.
1739	márczius	14-én				91	11	.	.
	"	21-én				91	1	.	.
/termelte	18	ember/	márczius	28-án		100	3	.	.
"	"	"	április	11-én		113	14	.	.
"	"	"	"	18-án		90	10	.	.
"	"	"	"	25-én		67	14	.	.
"	"	"	május	2-án		23	15	.	.
"	"	"	"	9-én		44	12	.	.
"	"	"	"	16-án		72	.	.	.
"	24	"	"	30-án		24	.	.	.
"	"	"	junius	6-án		24	14	.	.
"	"	"	"	13-án		22	5	.	.
"	"	"	"	20-án		34	5	.	.
"	"	"	julius	6-án		21	2	.	.
"	"	"	"	13-án		29	14	.	.
"	"	"	"	18-án		31	13	.	.
"	"	"	"	25-én		26	.	.	.
"	"	"	augusztus	11-én		19	.	.	.
"	"	"	"	18-án		10	8	.	.
"	"	"	"	24-én		3	13	.	.
"	"	"	"	29-én		2	14	.	.
"	"	"	szeptember	5-én		3	6	.	.
"	"	"	"	12-én		2	14	.	.
"	"	"	"	19-én		3	9	.	.
"	"	"	"	26-án		12	.	.	.
"	"	"	október	3-án		6	9	.	.
"	"	"	"	10-én		2	15	.	.
"	"	"	"	17-én		10	6	.	.
"	"	"	"	24-én		3	5	.	.
"	"	"	"	31-én		9	.	.	.
"	"	"	november	7-én		29	2	.	.
"	"	"	"	14-én		19	15	.	.
"	"	"	"	21-én		10	2	.	.
"	"	"	"	28-án		6	5	.	.

	m.	l.	q.	d.
1739 deczember 5-én /termelte 24 ember/	3	8	.	.
" 13-án " "	2	1	.	.
" 19-én " "	1	5	.	.

1740 április 5-én jelentik a főtisztek, hogy az Anna aknai érczes éren a légvágatban egy elágazó szakadékon megint jó gazdag érczeket nyitottak meg, de csak az ünnepek után fogják beváltani. Az első vagy Ignácz járaton hajtott vágat elérte már az érczes eret, tehát már most folytatni lehet az eren az előmélyitést. Az altáró déli vájatvége egy pár hét alatt lyukasztani fog a Kreiszen vágattal, honnan már régebb idő óta elébe vájnak. Az alsó bányatelepen is nyernek egy kevés érczet.

1740 május 20-án jelentik, hogy Rudolf aknától hajtott vágattal lyukasztottak az Anna aknai érczes érrel, most tehát a zuzó érczeket ezentul ott fogják kiszállitani és szükséges ott egy zuzót és szirelőt is felépiteni.

1740 május 2-án és 9-én főbejárás tartatván a jelentés május 21-én terjesztetett fel mint következik:

Grundschacht. A János járat felett 32 öllel az Uj járat alatt, a beható vágat keresztpontjától 50 ölnyire észak felé 6 ember dolgozik a kemény kvarczos fekü ér föltárásán, melyet az agyagtömzs északi csapásából nyugat felé eltéritett. Evvel a vágattal megvizsgálják az előttük fekvő érintetlen kőzetet.

Ugyane szintben a beható vágat keresztpontjától 83 ölnyire dél felé 4 ember kékes szinü lágy érkitöltésben dolgozik az ér megvizsgálása végett.

Az aknától 59 1/2 ölnyire észak felé a mély altáró szintjétől a János járat felé 6 ember emelkedést hajt, a vájatvégekhez szükséges légvezetés helyreállitása végett.

Lipót akna. A Mély altáró szintjében 90 1/2 öllel tul a Ja-

kab guritón, tehát 165 1/2 ölnyire a beható vágat keresztpontjától észak felé 6 ember tárja fel a vájatvéget érintetlen területen. A régi vágat észak felé 62 ölnyire kitakarittatott, és az ott levő keresztvágat a feküben is kitisztittatott, és meggyőződés szereztetvén, hogy az erek mind az agyagér felé hajolnak, reménylik, hogy ha ott együvé jönnek, meg fognak nemesedni..

A mélyebben fekvő Allerheiligen járat északi vájatvégén is 6 ember dolgozik az agyag ér után, hogy az altárói vágatnak idővel levegőt hozzon.

Mátyás akna. 96 öllel az akna torkolata alatt akartak fejtést kezdeni, de a mélységben a kőzet annyira szakadozott, és a nyomás olyan rendkivüli, hogy az ácsolatot fenntartani nem lehet, s miután a zuzóércz fémtartalma is nagyon gyenge, még 15 öllel mélyebbre mentek, és ott rendeztek be egy rakodót, melynek beható vágatától 32 ölnyire dél felé 8 ember, és 28 ölnyire észak felé 8 ember föltárják és fejtésre előkészitik az ert.

Anna akna. A József járaton 43 ölnyire észak felé fekvő Márton guritónál történt nagy omlást, mely egészen a fölszinig terjed, nam lévén tanácsos megbolygatni, az ott volt munkásokat az aknától 86 1/2 ölnyire levő déli vájatvég hajtására alkalmazták, 6 embert a vájatvégen, és 6 embert a légvágatban.

A Mély altáró alatt levő mély mivelésből a vizeket 3 hosszu és 3 kurta szivattyuval emelik az aknába, mely a mély altáró alatt már 32 1/2 ölnyire kitakarittatott, és 6 emberrel tovább takarittatik, ha pedig az aknában a gépen valami eltörik, és a viz a fenéken fölemelkedik, akkor a 30-ik ölben berendezett rakodóból hajtják a déli vájatvéget, mely már 11 1/2 öl hosszuságra haladt régi barakatban.

E legmélyebb szinten felül 10 1/2 öllel magasabban fekvő Nepomuceni járaton az aknától dél felé már 75 1/2 ölnyire előre haladott vágatot érintetlen kemény kőzetben 8 ember hajtja az előtte fekvő érczes ér felé.

Még magasabban 10 1/2 öllel az Ignácz járat szintjén is 8 em-

ber hajtotta a déli vágatot az érczes ér felé, de miután az aknától 164 1/2 ölnyi távolságban az érczes érrel lyukasztottak, és e mellett azt tapasztalták, hogy a fő ér az érczes érrel együtt nyugat felé eltérittetik, és csapását megváltoztatva nyugat felé mind a két ér együtt van, 6 ember oda utasittatott, hogy az érczes eret nyugat felé föltárja; ez a vájatvég Anna aknától 191 ölnyire van dél felé.

Ettől a vájatvégtől 30 ölnyire vissza felé 4 ember egy guritót hajt fölfelé, hogy ebben a felsőszinteken termelt zuzóérczet ide leguritani és a vájatvéget jó levegővel ellátni lehessen.

Az Ignácz járat szintje alatt 6 ember mélyiti az előmélyitést, mely már 6 1/2 öl mély, és annak idején a Nepomuceni járattal fog lyukasztani.

E csapat felett 1 öllel ugyanebben az előmélyitésben egy arasznyi széles érczes eret vágtak át, melyet most 6 ember tár föl, és érczet is termel rajta. Ez az ér ellenlejtes.

Az Ignácz járat felett 8 öllel a Mély altáró szintjén 5 öllel észak felé az érczes értől, ahol egy ér h. 4–5 csapást mutat, 6 ember egy emelkedést hajt, hogy a magasabb főtepásztákról a zuzóérczeket leguritani lehessen.

A Mély altáró szintje felett 4 1/2 öllel magasabban a légvágat szintjétől kezdve fölfelé az érczes értől elszakadt éren 3 csapatban 18 ember fejt jó aranyban gazdag zuzóérczeket, és helyenként gazdag érczeket is.

A légvágat vájatvégén délfelé 6 ember dolgozik az érczes éren, mely itt nagyon szétszakadozott, 8 öl vastag, és érez nincs rajta.

Miután a Rudolf aknától 82 ölnyire észak felé fekvő Greisen fedővágat az érczes érrel már lyukasztott, 6 ember folytatja az érczes ér vájatvégét dél felé a Mély altáró szintjén, 6 ember pedig a Rudolf aknánál egy rakodó helyet csinál és ha evvel elkészül, egy uj fedü vágatot fog hajtani az aknától közvetetlenül az érczes ér felé.

10,632/Hné

A Greisen fedüvágatot 4 ember hajtja tovább kelet felé a hegység megvizsgálása végett.

Tekintettel arra, hogy az érczes éren igen jövedelmező zuzóérczeket nyitottak meg, melyeket eddig nem ismertek, melyek tehát még érintetlenül feküsznek a hegységben, és valószinüleg sok éven át fognak a fejtés tárgyául szolgálni: szükségesnek tartják Rudolf aknánál a meg lévő 9 nyilas zuzó felett még egy 9 nyilas zuzó felállitását, és a két zuzó alatt egy szirelő berendezését egy iszaptócsával és nyári mosóházzal együtt. A szállitást pedig Rudolf aknában két kötélre kell berendezni, és e czélból a kötélkorongot és kötéldobot kellőleg át fogják alakitani.

Alsó bányatelep.

Finsterstern Szt.Nicolai akna. A Finsterstern járaton az aknától 7 ölnyire a fő érig, ebben pedig 50 ölnyire dél felé kivágva, itt dolgozik egy vájatvégen 6 ember az Eindecken Barbara táró elfult ereszkedései alá, hogy azokat a viztől megszabaditsa, és ott a fejtést folytatni lehessen.

Szt.Háromság akna.

A János járaton a főér fedüjében 4 ember feltárja a jó alaku 1' vastagságu keleti eret, mely a fő értől már 49 1/2 ölnyire haladt a fedüben abban a reménységben, hogy egy érczes fészket fognak vele megnyitni.

Ugyane járaton az akna beható vágatától 130 ölnyire észak felé dolgozik 4 ember a fő éren, hogy az alatta levő feltáró vágatoknak esetleg légvezetőül szolgálhasson, és az érintetlen főeret föltárja.

4 öllel mélyebben a járat alatt 4 ember dolgozik és néha jó érczeket is fejt egy érczes éren.

8 1/2 öllel mélyebben ez alatt, a Philippi Jacobi járat szintjén az aknától 134 ölnyire észak felé a vájatvégen volt munkások most egy keresztezéshez fogtak nyugat felé, hogy az ér vastagságát egészen a feküig megvizsgálják, azután pedig a főér föltárását a vájatvéggel folytassák az előttük álló érintetlen hegységbe, miután pedig 30 ölnyire a vájatvég előtt az

ottan levő evések miatt olyan nagy nyomás van, hogy az ácsolatot fenntartani elig lehet: 6 ember utasittatott, hogy a fedübe egy kitérő vágatot készitsen, mellyel a veszedelmes helyet elkerülni lehetend.

Ugyane szinten 4 ember föltárja azt az érczes keleti eret, mely a János járaton mivelésben van, helyenként itt is találnak rajta érczeket.

Szt.Barbara Eindecken táró . Miután az eddig szállitásra szolgáló Francisci és Nepomuceni guritókat a nagy nyomás és beszivárgó sok viz miatt már alig lehet fenntartani, szükséges a szállitás biztositása és egy nagyobbszerü omlás megelőzése végett uj guritókat rendezni be, melyek egyikét a táró szájától 50 ölnyire, a másikát pedig 91 1/2 ölnyire már meg is kezdték, és ez utóbbit már 12 ölnyire le is mélyitették, és ott jó müreváló zuzóérczeket találtak.

A fejtő személyzet ugy az alsó, mint a felső bányatelepen ugy van beosztva, hogy a zuzókat müreváló zuzóérczekkel folytonosan elláthassa.

Maria Mutter Gottes akna.

Ezt az uj aknát 15'hosszusággal, 5' szélességgel 9 ember mélyiti, az első 9 ölért 10 ft, a további 15 ölért pedig 20 ft volt a szakmány ölenként, ezentul pedig 24 ft szakmányban dolgoznak, és hogy a beszivárgó viz nekik ne alkalmatlankodjék, a hegy oldalában 8 ember egy vizlevezető tárót készitett ölenként 4 ft szakmány mellett, és az aknával már lyukasztott is.

1740 augusztus 15-én jelentik, hogy a 2-ik évnegyedben 20,573 ft 32 3/4 xr volt a bányamivelés fölöslege.

1740 november 7-én jelentik a főtisztek, hogy az Anna aknai érczfejtésnél a Mély altáró szintjében a feküben hajtott keresztvágattal megütötték azt a lapos érczes eret, melyet a légvágatban már lemiveltek, és most ismét nagyobb mennyiségü gazdag érczet fognak onnan termelni.

1740 november 14-én jelentik a körmöczi főtisztek, hogy mos-

tanáig egy vágólegény, bánya ács, fékező és zuhintó napszámbére 8 1/2 xr. ami hetenként 5 napszám után csak 42 1/2 xrt tesz; egy csillér pedig, ki hetenkint 6 napszámot dolgozhat, a 7 1/2 xr napszámbérrel hetenként 45 xrt kereshet, a göngöritők és csatlósok 6 1/2 xr napibér mellett hetenként 39 krt kereshetnek. Miután azonban a gabona ára pozsonyi mérőnként 1 ft 12 kr-ról 2 ft-ra emelkedett, és még mindig emelkedőben van, egy embernek pedig élete fenntartására 2 hetenként 3/4 pozsonyi mérőre van szüksége, ami 1 ft 30 kr-ba kerül, ha a gabona árát csak 2 ft-tal is számitjuk; kitetszik ebből, hogy a vágó legények, ácsok, fékezők és zuhintók, kik kéthetenkint csak 1 ft 25 krt.keresnek, nem képesek maguknak a kenyeret sem megszerezni. Javasolják tehát a főtisztek,hogy ezek számára a napszámbér 1 kr-ral fölemeltessék, mi a mostani 385 ember mellett hetenként 36 ft nagyobb költséget okozna.

A főkamaragróf azt válaszolta erre, hogy előbb az udvari kamarához fogja a javaslatot felterjeszteni.

1740 deczember 6-án jelentik a főtisztek, hogy az Anna aknai érczfejtésben az ércz mindenütt nagyon megapadt, és csak 3 m 5 l termeltetett az utolsó héten; de egy másik fedő éren az Ignácz járaton találtak most érczet, melyből 6 m. 9 latot termeltek, ez azonban aranyat nem tartalmaz.

1741 február 15-én jelentik a főtisztek, hogy az Anna aknai érczelőjövetel nagyon megsilányult, de a fővájatvégben Lipót aknától észak felé a Mély altáró szintjén igen gazdag érczmyomokat találtak ujabb időben.

10,632/Bmé

Az 1740-ik évi bányamivelés eredménye

	Termelés				Értéke			Kiadás		
	m	l	q	d	f	x	d	f	x	d
A zuzókban nyert mosott aranyban										
volt arany	199	15	3	1 1/2		66,510	5	.	.	.
" ezüst	97	1	2	3		2,058	38	.		
"	19	2	2	.						
A kovacs szinpor értéke	180	6	-	2		3,467	45	3		
Az Anna aknai gazdag érczben										
volt arany	265	4	.	.		88,213	17	.		
" ezüst	556	12	.	.		11,292	14	.		
Az 1-2 latos szegény érczekben										
volt arany	13	7	.	2		4,471	27	.		
" ezüst	63	2	3	.		1,263	26	1		
Az alsó bányatelekben termeltetett										
arany	1	10	.	.		540	25	.		
ezüst	47	6	1	.		961	14	1		
Az összes termelés	1,444	4	1	.1/2		178,774	2	1		
Kiadások Bányamivelés									54,742	29 1
Zuzó költségek									13,062	13 2
Kohó költségek									4,535	4 1
Összes költségek									72,339	47 .
tehát volt fölösleg	106,434	15	1							

1741 márczius 31-én kimutatják a körmöczi bányamivelés eredményét az I. negyedévben

Bánya és	a termelés											
	zuzó költségek			értéke			veszteség			tiszta		
	f	x	d	f	x	d	f	x	d	f	x	d
Alsó bányatelep												
Finsterstern akna	1,395	2	.	791	4	.	603	58	.	.	.	.
Szt.Háromság akna	1,567	42	2	640	12	3	927	29	3	.	.	.
Barbara táró	2,037	12	1	1,148	14	1	888	58	.	.	.	.
Maria Mutter Gottes akna /lemélyitès/	561	25	2	.	.	.	861	25	2	.	.	.
Felső bányatelep												
Anna akna	9,035	7	2	17,978	33	1	.	.	.	8,943	25	3
Mátyás akna	1,572	22	3	316	52	1	1,255	30	2	.	.	.
Lipót akna	2,013	23	3	.	.	.	2,013	23	3	.	.	.
Grund akna	1,107	57	3	534	12	2	573	45	1			
Összesen	19,590	14	.	21,409	9	.	7,124	30	3	8,943	25	3
a bevételből levonva				19,590	14	.						
marad felesleg				1,818	55	.						
hozzá adva a mosómüvek feleslege				0,347	20	.						
lesz az összes felesleg				2,166	15	.						

1741 junius 5-én jelentik a körmöczi főtisztek, hogy az ércz Anna aknánál nagyon szép, sok rothgulden látszik benne, de az aranytartalma csak 10 denár. Az alsó bányatelepen a János járaton az érczes ereken még mindig termelnek érczeket, a Maria Mutter Gottes aknánál pedig a szállitás vizerővel már elkészült, és akadály nélkül folyamatban van.

1741 julius 25-én kimutatják a bányamivelés eredményét a II-ik negyedévben.

	Bánya és zuzó költségek			a termelés értéke			veszteség			fölösleg		
	f	x	d	f	x	d	f	x	d	f	x	d
Alsó bányatelep												
Finsterstern akna	1,422	42	3	800	30	.	622	12	3	.	.	.
Szt.Háromság akna	1,616	44	.	390	52	.	1,225	52	.	.	.	.
Barbara táró	1,916	2	1	1,294	47	2	621	14	3	.	.	.
Maria Mutter Gottes akna mélyités	989	52	2	.	.	.	989	52	2	.	.	.
Felső bányatelep												
Anna akna	7,481	47	.	4,795	13	.	2,686	34	.	.	.	.
Mátyás akna	1,233	46	.	507	25	2	726	20	2	.	.	.
Lipót akna	1,744	44	3	.	.	.	1,744	44	3	.	.	.
Grund akna	1,053	9	2	772	1	3	281	7	3	.	.	.
Összesen:	17,458	48	3	8,560	49	3	8,897	59	.	.	.	.
levonva a mosómüvek feleslegét és más kisebb bevételeket							789	2	.			
marad veszteség							8,108	57	.			

10,632/Hm6

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

1741 augusztus 1-én kimutatják a körmöczi főtisztek a körmöczi kamara évenkinti veszteségeit és feleslegeit 1729-től kezdve:

	veszteség rft	x	d	fölösleg rft	x	d
1729-ben	13,962	41	.	.	.	.
1730-ban	19,877	34	1	.	.	.
1731-ben	35,683	57	.	.	.	.
1732-ben	12,841	29	.	.	.	.
1733-ban	10,602	.	3	.	.	.
1734-ben	9,876	16	3	.	.	.
1735-ben	.	.	.	5,034	20	.
1736-ban	.	.	.	2,736	35	1
1737-ben	.	.	.	15,281	29	.
1738-ban	.	.	.	32,141	43	.
1739-ben	.	.	.	159,227	40	2
1740-ben	.	.	.	125,799	59	1
összesen:	102,843	58	3	340,221	47	.
Bécsbe szállittatott fölösleg						
1739-ben				20,000	.	.
1740-ben				92,079	3	.
Összesen:				112,079	3	.

1741 október 25-én kimutatják a körmöczi bányamivelés eredményét a III. negyedévben .

	Bánya és zuzók költségei			a termelés értéke			veszteség			nyereség		
	f	x	d	f	x	d	f	x	d	f	x	d
Alsó bányatelek												
Finsterstern akna	1,675	11	2	1,222	14	3	452	56	3	.	.	.
Szt.Háromság akna	2,441	27	3	913	15	2	1,528	12	1	.	.	.
Barbara táró	2,382	14	3	1,855	19	3	526	55	.	.	.	.
Maria Mutter Gottes akna	628	25	.	.	.	.	628	25	.	.	.	.
Felső bányatelek												
Anna akna	12,051	11	1	25,617	58	1	.	.	.	13,566	47	.
Károly aknai horpadás	344	51	.	413	58	3	.	.	.	.69.7	3	
Mátyás akna	457	8	1	.	.	.	457	8	1	.	.	.
Lipót akna	2,130	35	1	.	.	.	2,130	35	1	.	.	.
Grund akna	1,383	42	1	704	20	.	679	22	1	.	.	.
A 9-ik zuzóból próba mosás	83	12	1	254	59	1	.	.	.	171	47	.
Összesen	23,577	59	1	30,982	6	1	6,403	34	3	13,807	413	
A kiadást levonva a bevételből				23,577	59	1						
marad fölösleg				7,404	7	.						
ehhez a nyári mosók fölöslege				1,129	34	.						
összes fölösleg				8,533	41	.						

10,632/Hné

1741 november 18-án tartották Körmöczön az első bányaügyi kétheti Consultatiot, melyet ezentul minden két hétben ismételni fognak.

Ennek az első tanácskozásnak jegyzőkönyve szerint az Anna és Rudolf aknáknál:

Egy csapat munkás hajtja a Mély altáró déli fővájatvégét, egy másik pedig folytatja a fedü vágatot a fedübe.

A József járatig hajtandó 2 emelkedés az érczes és fekülapján már elérte a kellő magasságot, tehát most a két emelkedést összekötő légvágaton dolgoznak .

Az érczes ér fedőlapján az altáró fölött észak felé dolgozott 4 ember a déli vájatvégbe helyeztetett átal, mert az északi vájatvégben ki ékült az ér, és az altáró szintjéről ismeretes agyagtömzsbe jutottak, mely a vágat szélességénél vastagabb, de nem mürevaló.

Az érczes mélyitésből az észak felé dolgozott 4 munkás a déli oldalra helyeztetett át, hogy a Maria Himmelfahrt tárói zuzó átvétele után most már 3 zuzót jó zuzóérczekkel ellássanak.

Miután az előmélyitéstől délre mélyitett légereszkedés a kellő mélységet már elérte annyira, hogy a Nepomuk járattal egyszintben van, addig is mig e járat bele lyukaszt, az ott dolgozott 6 embert az Ignácz járat föntjében ácsolás alkalmával felfedezett lapos érczes erecskének lémivelésére alkalmazták.

Az érczes munkahelyeken csak szórványosan jön elő a vörös ezüstércz a vastag kvarcz érben, két csapat foglalkozik itten az Ignácz járat szintje alatt a vastag éren, 6 ember pedig egy vékony érczes szakadékon dolgozik dél felé. 6 ember pedig az előmélyités és érczes mélyités között levő értöltelékket vágja ki, és megnyeri a benne levő érczeket.

Lipót aknánál:

miután a Mélyaltáró északi vájatvége az agyag mellett már annyira előhaladott, hogy a légcsere nem elegendő, megszüntették a vájatvég hajtását, és a Jakobi átjáróból az ácsok

guritója felé hajtott légvágattal való mielőbbi lyukasztha-
tás végett a légvágat ellenébe dolgoznak, hogy a grundschach-
ti friss levegőt azután az altáró vájatvégéig vezetni lehes-
sen.

Grundschachtnál:

Az uj járaton észak felé hajtanak egy vágatot jó reménység
fejében. A déli vájatvéget pedig, mely már 100 ölnyire van
hajtva, felhagyták, az ácsolatát sem tartják fenn, mert ha
megint akarnak ott dolgozni, kevés költséggel helyre lehet
az ácsolatot állitani. Most főképen észak felé az érintetlen
hegységbe igyekeznek.

Alsó bányatelek.

Finsterstern aknánál:

Egyx ereszkedést hajtanak a Barbara táró felé, hogy a vizet
lecsapolják, egy másik ereszkedést pedig, hogy a Barbara tá-
ró fejtéseiből a zuzóérczet könnyebben lehessen elszállitani.

Szent háromság aknánál:

A János járat szintje alatt az északi vájatvégtől dél felé
elágazó érczes éren 2 csapat dolgozik, az egyik érczet is
termel, a másik pedig nemsokára eléri az érczet, és azután
az érctermelés növekedni fog.

1742 január 31-én jelentik a főtisztek, hogy az alsó bánya-
telekben levő érczfejtésnél igen szép odorra jöttek, melyben
szép vörös ezüst ércz jegületek, és "Röschgewächs" is fordul
elő; a vörös ezüst érczet megpróbálták, 350 lat ezüstöt tar-
talmazott, de aranytartalma csak 10 denár volt.

1742 május 16-ikán megengedi a főkamaragróf, hogy a Rudolf ak-
nai bányaügyelő, ki a Kribanus aknai vagy vitriolaknai munkák-
ra is felügyel, és azelőtt, midőn csak egy vitriol főző üst
müködött, évenként ezért 2 ft jutalmat kapott, miután ezentul
már három üsttel fognak vitriolt főzni, évenkint 5 ftot kapjon
a felügyeletért, a bányasáfár pedig ki régebben 15 ftot kapott,
de nehány év előtt ez az accidens egészen eltörültetett, ezen-
tul a számadás viteléért évenkint 15 ftot kapjon.

10,632/Hné

1742 szeptember elején épitették Körmöczön próba képpen az első lökőszirt.

1742 deczember 31-én jelentik a körmöczi főtisztek, hogy a kovacsszinporokban levő ezüst aranytartalma az eddigi tapasztalat szerint folytonosan alább száll, igy például 1738 előtt 36 dénár volt az aranytartalom, 1741-ben már csak 24 denár, és most csak 16 denár; ellenben az ezüsttartalom emelkedik, mely régebben csak 1 quintli volt mázsánként, most 2 q 2 denár.

1744 augusztus 19-én tartott bejárás után jelentik Adrian Stäberhofer, Georg Payerbeck, Halwax Ignácz, Hayder Farkas és Kayling György:

Rudolf akna:

A felső altáró vájatvégén észak felé 4 ember dolgozik a vastag ér után.

A Mély altáró szintjén a déli vájatvéget 6 ember hajtotta, de mivel az ér nem müre való, és a vájatnak 260 ölnyi hosszusága miatt a szállitás fáradságos, és mivel az érnek ezt a részét könnyebb lesz a Maria Mutter Gottes aknától hajtott vágattal föltárni, ezt a vájatvéget most nem fogják tovább hajtani; a 6 emberrel pedig egy fedüvágatot kezdettek meg nem messzire a vájatvég előtt, hogy a fedü kőzetet megvizsgálják. Másik 6 ember egy ereszkedésben dolgozik, mellyel a fejtéshez levegőt akarnak vinni.

A fedüvágatot, mely a főértől már 120 ölnyire előhaladott, folytatja 8 ember kelet felé lágy meddő kőzetben, hogy az itt netalán levő ereket megnyissa.

Eddigelé már több eret vágtak át a fedü vágattal.

Az agyagos eret föltárták, de kivágódott s most nem dolgoznak rajta.

Ettől a fedüvágattól a fő éren 30 öllel tovább, észak felé 6 ember egy emelkedést hajt légvezetés czéljából.

13 öllel tovább észak felé 6 ember folytatja a már 20 öl magas emelkedést a felső altáró felé, hogy a két altáró között levő 56 ölnyi érközt megvizsgálja, és a felső altáró vájatvégének levegőt szerezzen.

A mélyaltáró szintjén kitakaritja 6 ember a Rudolfus Hangendlauf-ot, hogy az Ignácz járatból hajtott guritónak levegőt hozzon.

Anna akna:

A József járatot észak felé 6 ember kitakaritja, hogy az ottani törésekben jó zuzóérczet termelhessen.

A Nepomuk járaton a déli vájatvégen 1/2' vastag érben dolgozik 4 ember.

Ugyanezen járaton észak felé 19 1/2 ölnyire a fedüben 6 ember dolgozik kemény kvarcz éren, melyben néha érczfészkek is találtatnak.

Ezeknek a föntjében is 6 ember dolgozik hasonló értölteléken.

Ezt a fedü eret 6 ember észak felé, föltárja a mély altáró szintjén, az ér itt agyagos kvarcz.

Ezek felett 3 öllel magasabban 6 ember dolgozik a légvágaton.

A Nepomuk járaton 94 ölnyire az Anna aknától délfelé folytatja 6 ember a fedüvágatot, hogy vele az érczes eret megnyissa, és az ott keletkező, mivelés számára levegőt hozzon, és a szállitást megkönnyitse.

Ez a fedüvágat a főértől már 62 ölre haladt, a 20-ik ölben átvágott egy 1' vastag kvarczeret; az 51-ik ölben egy 3' vastag kvarczeret, mely ellenlejtes; az 57-ik ölben egy 4' vastag ellenlejtes, kvarczeret; melyben ércz nyomok is vannak, csapása 4-5 óra. Ettől az értől még 5 ölnyire van a vájatvég, melyben egy észak felé csapó 2' vastag kvarczér van, a lejtősége a főerével hasonló. Mind ezek az erek még nincsenek megvizsgálva.

A Nepomuceni járat alatt 9 öllel mélyebben fekvő fenékjáraton 6 ember dolgozik az agyagos éren dél felé.

10,632/Hné

Az Anna akna tovább mélyitését a sok viz és a vizemelő gépen történő törések akadályozzák.

Mátyás akna:

A Baadsinken mellett 6 ember tárja fel a helyenkint érczes eret.

Lipót akna:

A Mély altáró északi vájatvégét 8 ember hajtja előre az agyagos érben.

3 öllel magasabban 6 ember készitti a vájatvéghez a légvágatot.

Az aknának tovább mélyitését, illetőleg kitakaritását akadályozzák a gyakori géptörések; a mult hónapban 6 ember csak 3'-ot tudott kitakaritani.

Grund akna:

A felső altáró északi vájatvégét 6 ember hajtja agyagos érben előre.

6 öllel magasabban a Johanni járat vájatvégét hajtja tovább 4 ember, hogy a fő vágatnak légvezetőül szolgáljon.

Alsó bányatelek.

Finsterstern Szt.Miklós akna:

A felső altáró vagyis Finsterstern Lauf vájatvégét 6 ember hajtja előre a határ felé, az érkőzet agyagos.

6 öllel a Barbara táró szintje alatt 4 ember egy feküvágaton dolgozik, mellyel a Ferencz ereszkedések alá fognak jutni, és az ereszkedésben levő vizeket le fogják csapolni.

Szt. Háromság akna:

A Johanni Lauf, szintjén 6-7 óra irányban csapó keleti éren 4 ember dolgozik.

Ezektől visszafelé 4 ember megvizsgál egy h.3. csapásu 2'vastag kvarcz eret.

E felett a föntjében 4 ember dolgozik ugyanazon az éren.

4 ember pedig a talp alatt vizsgálja meg a jó eret.

10,632/Hné

12 öllel a Johanni Lauf alatt, az u.n. Philippi Jacobi járaton 4 ember egy beható feküvágatot hajt a Maria Mutter Gottes akna felé.

Ettől vissza felé és a Philippi Jącobi járat felett 4 ember az érczes eret vizsgálja fölfelé.

Maria Mutter Gottes Hilfeschacht:

A Mély altáró szintjén helyre van már állitva a rakodó, a most a fedüvágaton dolgozik 8 ember.

A felső altáró szintjében a déli vájatvéget 4 ember hajtja, hogy a jó zuzóérczeket fejtésre előkészitse.

Ettől vissza felé 4 ember egy feküvágaton dolgozik, mellyel a feküt megvizsgálni akarják; már átvágtak egy 7' vastag,de mivelésre nem méltó vörös kvarczeret.

1745 január 29-én jelenti Stäberhofer, hogy a felső altáró szintjében az északi vájatvéggel a Grund akna mellett szép érczeket ütöttek meg, melyek 55-72 latosak.

1745 márczius 19-én kimutatják a körmöczi főtisztek, hogy nekik havonkint mennyi kiadásaik vannak, és pedig:

	ft	xr	d
Az ☿ veretés és a primás pizetjével	440	.	.
Az ☽ " " "	3,175	.	.
Fizetések és ellátások	454	.	.
Goldkunsthandlung bányaköltségei	4,561	.	.
Zuzók költségei	1,138	.	.
A válatás "	1,291	.	.
Az olvasztás "	7,510	.	.
Az ezüst égetés költségei	25	.	.
Csavargó kutatás "	400	.	.
Különfélék	151	.	.
Elelmezési dijak	171	.	.
	19,316	.	.
Ebből levonandó a Goldkunsthandlung termelésének értéke	1,532	.	.
marad havonkint fedezendő	17,784	.	.

lo,632/Hné

	ft	xr	d
tehát 13 fizetésre évenként	231,192	.	.

1745 május 6-án tartott bejárás jelentésében megemlitik,hogy az Anna aknai fedüvágatot megszüntették, mert már elérték vele a kemény meddő-fedüeret, melyen tul nincs mit keresni. Jelentik továbbá, hogy 6 ember dolgozik az Anna akna mélyitésén. Azt tapasztalván, hogy a viz a Mély altárónál a mélységbe szivárog, nehogy ugyanazt a vizet többszörösen emelni kénytelenek legyenek, elhatározták, hogy az altáró számára ott, hol a kózet a vizet átbocsátja, Anna aknától a fedü vágatig, 140 ölnyi hosszuságban kitérő vágatot állitsanak helyre, és e végre a két egymás ellen dolgozo vájatvéget 8-8 emberrel munkába vették.

A Mély altáró északi vájatvéget 8 ember folytatja 1/2 láb széles lapos éren. 3 öllel magasabban 6 ember hajtja a légvágatot, hogy az altáró szamara szükséges jo levegot mindég biztositsa.

A Lipót aknat 6 ember mélyiti, hogy az Anna aknai vizek elvezetésében segitségül lehessen.

A Mély altáró szintjén eddig kitakaritott vágatokban nem találtak müre valót.

Miután pedig azt tapasztalták, hogy a Lipót aknai vizek felemelkedése vagy apadása az annaaknai vizek állását meg nem változtatja, és a két akna vizének minősége is különböző, azt vélik ebből, hogy a Lipót aknai mély mivelést , mely eddig igen sok költséget okozott, de mürevalót nem talált, meg lehetne szüntetni, és a vizeket ott felemelkedni hagyni lehetne. El is határozták, hogy az aknamélyitést abba hagyják, és csak az annaaknai mélység fenntartására szoritkoznak; a Lipót aknai mélységet pedig csak akkor viztelenitsék ismét, ha a termelés megszaporodik, és a költségeket fedezheti.

A Grund aknánál 4 ember folytatja a felső altáró északi vájatvégét, és 4 ember feltárja az érczes eret.

10,632/Hné

A Finstęrstern akna déli vájatvégén 4 ember dolgozik a fedü mellett.

6 ember mélyiti a Finsterstern aknát a János járatig, hogy a lyukasztás után a nagyon,rossz állapotban levő Szt.Háromság aknát felhagyni lehessen.

1745 julius 10-én jelentik főbejárás után:

1. A Lipót aknánál:

A Mély altárónak északi vájatvégét 8 ember hajtja jó alaku 1' vastag kvarcz érben. Lipót aknától a vájatvégig már 267 öl van kivágva, a hosszuságban van a 90-ik ölben egy fedüvágat, mely most be van omolva. Ezen kivül nem lévén több fedüvágat, elrendelték, hogy a vájatvégtől visszafelé a 6-ik ölben egy uj fedüvágat hajtassék az ér fedüjének megvizsgálása végett 4 emberrel.

A Mély altáró felett 43 öllel magasabban lévő Ruszkayer Laufon a régiek a hagyomány szerint jó érczeket miveltek, és a járat felett és alatt nagy evéseket csináltak, csapása szerint azonban nem tárták fel az eret; elhatároztatott tehát, hogy ezt a járatot kitakaritják 6 emberrel és az eret észak felé föltárják.

A vizemelést ebben az aknában egyelőre szüneteltetik mind addig, mig Anna aknánál nem tapasztalják, hogy a vizek oda is átszivárognak; miután azonban ez bizonyosan meg fog történni, akkor a vizemelést a Lipót aknában is meg kell ismét inditani. A vizkerék szoba Lipót aknánál azonban nagyon rossz állapotban lévén, szükséges lesz azt az alaptól a csapállványig falazni, amit el is határoztak.

2. Anna aknánál:

Az akna fenekétől hajtott mélyjárat dél felé az ott elfult érczes ereszkedések szárazzá tétele végett nagyon lassan halad léghiány miatt, elhatározták tehát, hogy a Nepomuceni járatot észak felé 20 ölnyire kitakaritják, és ott egy emelkedést hajtanak fölfelé a Mély altáróig, és igy a légforgalmat megkönnyitik.

10,632/Hné

A bányáknál egyébiránt változás nem történt.

Végre, elhatároztatott, hogy a főbejárások havonként tartassanak.

1745 augusztus 19-én jelentik a főtisztek, hogy Rudolf aknánál a Mély altáró szintjén 6 ember hajtja a fedüvágatot, hogy vele a keletre fekvő hegységet megvizsgálja.
Innen 230 ölnyire délfelé fekvő u.n. déli fedüvágatot is 6 ember továbbitja az előtte levő keleti hegység megvizsgálása végett.

1745 augusztus 25-én jelenti Keyling György János segéd bányatiszt, hogy este 9 órakor beszállott a Rudolf aknába, és ott 7 csillért talált heverve a nélkül, hogy valamit dolgoztak volna, a fejtésben pedig 2 csapat volt, kik pipáztak és hevertek. A Mátyás aknánál is talált egy heverő pipázó vájót és egyet ki aludt. A Lipót aknánál találkozott egy pipázó vájóval, ki már kifelé ment. Anna aknánál pedig 2 kifelé menőt és 2 alvót talált. A pipázás a bányában szigoruan el volt tiltva.

1745 október 3-án jelentik, hogy a Finsterstern aknát 6 ember mélyiti, mert a Szt.Háromság akna nagyon nehezen fenntartható.

1746 január 30-án jelentik a körmöczi főtisztek, hogy a Grundschachtnál az északi vájatvégben erős vizeret nyitottak meg, és reménylik, hogy az ér meg fog érczesedni.

1746 április 10-én tartott főbejárás alkalmával felvett jelentés:

Rudolf akna:
A felső altáró szintjén az északi vájatvégen 4 ember dolgozott, de mivel a 1 1/2 láb vastag ér folytonosan meddő maradt, megszüntették a vájatvég hajtását, és a 4 embert a fedükőzet megvizsgálására alkalmazták.

A Mély altáró szintjén a szélső déli fedüvágatban 6 ember dolgozott, hogy a fölszinen kibuvó ereket megvizsgálja; de mivel evvel a fedüvágattal eddig csak 2 ellenlejtes eret

vágtak át, és ezek is meddők voltak, kitetszik ebből, hogy a fölszinen kibuvó erek nem vonulnak a mélységbe; ennél fogva azt a fedüvágatot megszüntették, mert már léghiány is mutatkozott benne.

Ugyan e szinten 6 ember dolgozott a Rudolf aknai fedü vágatban, mely már 200 öl hosszu, hogy a kelet felé fekvő ereket megvizsgálják, találtak is több eret, de egy sem volt müre való; ezeknél fogva ezt a fedü vágatot is megszüntették, de a vájatvégét a fölszinen ki fogják tüzni, hogy ezeket az ereket egy tároval vizsgálják meg.

Ettől a fedüvágattól 34 ölnyire észak felé az altáró felett 15 ölnyire két csapat vájó termel zuzó érczeket.

Ugyan e mély altáró szintjén,6 ember tárja fel a feküeret dél felé, és zuzóérczeket termel.

Végre 8 ember az altáró kitérő vágatában dolgozik kemény kőzetben.

Anna akna:

A József járaton egy csapat vájó zuzóérczet termel, egy másik csapat pedig a Klausen aknához egy légvágatot hajt. Ezeken kivül egy csapat = 6 ember egy emelkedést hajtott a szállitás és légvezetés könnyitésére, és ezt a munkát be is végezte.

Az Ignácz járat felett 4 ember emelkedést hajt a zuzóérczfejtés előkészitése végett.

A Nepomuki járaton 8 ember feltárja a 2 ujj vastagságu fedü érczes eret, és a vágat felett 6 ember hajtja a légvágatot.

Ugyan e járaton Anna aknától 20 ölnyire észak felé 6 ember egy emelkedést hajtott a Mély altáró felé, és evvel lyukasztva a mélyebb járatoknak jó levegőt hozott.

A 9 öllel mélyebb Sumpf járat déli vájatvégét 6 ember hajtja széles agyagos érben, hogy a dél felé elfult érczes ereszkedéseket szárazzá tegye.

A Mély altáró szintjében a feku kitérőn 8 ember dolgozik.

10,632/Hné

Mátyás akna:

Az ugynevezett Baadsinkenben 4 ember tárja fel az érczes eret észak felé, és néha kis érczfészkeket talál.

Lipót akna:

A Mély altáró északi vájatvégén 6 ember dolgozik 1' vastag szakadozott kvarczérben; a vágat főutja felett pedig 6 ember hajtja a légvágatot; ezeken kivül még 4 ember hajt egy emelkedést, hogy az altáró északi vájatvégéhez jobb levegőt vezethessen.

A Buszkäuer járatot 4 ember takaritja ki, hogy az ott a régiektől elhagyott eret tovább feltárja, mert magasabb szinteken nagy evések vannak ezen az éren. 6 ember pedig a légvezető vágatban dolgozik.

Alsó bányatelep.

Finsterstern akna:

Ezt az aknát 9 ember mélyiti, hogy idővel a Szt.Háromság aknát egészen fölhagyni lehessen.

A felső altáró vagy Finsterstern járat déli vájatvégét 4 ember hajtja agyagos kvarczos érben.

Az aknából most nem termelnek zuzóérczeket, hanem a zuzókat a Tagsturzból nyert zuzóérczekkel látják el 14 emberrel, kik a 2 zuzóra elegendő érczeket termelnek.

Barbara táró:

12 öllel a táró szintje alatt 6 ember dolgozott észak felé, hogy a Francisci ereszkedésben hagyott maradványokat megnyissa; de 20 öl kivágása után evésekbe ütött, és elhagyatott. Ezektől 9 öllel mélyebben 6 ember tárt fel egy vékony kvarcz eret, melyben a magasabb szinteken nagy evések vannak; azonban 10 öl kivágása után tapasztalták, hogy az ér mindig keskenyebb lett, s végre kivágódott.

A Barbara táró szintjéről egy csapat egy emelkedést hajt, hogy a határ mellett maradt hagyatékokat vele lefejteni lehessen.

10,632/Hné

Szt.Háromság akna:

A János járatpn a főér fedüjében 4 ember folytatja a keleti ér föltárását.

A Mély altáró szintjén az északi vájatvégen 4 ember dolgozik szép kvarczos érben, hogy idővel Rudolf aknával a közlekedést helyreállitsa, és hogy az itt érintetlen eret megvizsgálja.

Hasonlóképen ugyane szinten az ér déli vájatvégén dolgozik 6 ember, hogy az ér déli részén levő elfult mélyitéseket szárazzá tegyék, és idővel a szállitást itten összpontositsák.

1746 november 21-én jelentik, hogy a főkamaragróf jelenlétében tartott főbejárás alkalmával megszüntették a Barbara tárói és a Szt.Háromság aknai müveléseket.

Miután az Anna aknai vizemelő rudas gép, melynek vizkereke 5 öl átmérőjü oly rossz állapotban van, hogy a Mély altáró alatti legmélyebb járatot már egy év óta nem tudják szárazon tartani, az érctermelés czéljából pedig igen szükséges, hogy ez a járat szárazon tartassék, és hogy ez alatt 12 öllel mélyebben még egy mélyebb szintet nyissanak, mert az érczes erek a mélységben egyesülni fognak: ez okból a főkamaragróf Höll Károly gépésztisztet Körmöczre küldte a mostani vizemelőgép megvizsgálása végett, hogy nem lehetne-e azt annyira kijavitani, hogy a vizet a mostaninál nagyobb mélységből is biztosan emelhesse.

Höll Károly megvizsgálta a gépet, és azt mondja jelentésében, hogy a 28 ölnyire emelendő bányaviz mennyisége 24 óra alatt 15,312 akó, a külső vizerő pedig 24 óra alatt 242,880 akó, tekintve azt, hogy Selmeczen egy 6 öles vizkerék 54-56 ölnyire 24 óra alatt 7,000 akót, 28 ölnyire pedig 14,000 akót emel 130,000 akó erővizzel, ebből látszik, hogy Körmöczön az erőviz mennyisége majdnem kétszer akkora, mint Selmeczen - hatása pedig csak fél akkora. Ennek oka pedig abban rejlik, hogy az aknában a szivattyuk nem függőlegesek, tehát nagy surlódást okoznak, a csövekben pedig a bányaviz-

ból sok iszap rakódik le, ez a cső belvilágát megszükiti ,és növeli a surlódást, végre a vizkerék 1/6-szel kisebb, mint a selmecziek.

A meglevő gépet annyira megjavitani, hogy még mélyebbre is lehessen vele menni, nem lehet, hanem javasolja, hogy az Anna aknától nem messzire fekvő Clausen aknát, mely függőleges, takaritsák ki, az altáró alatt, ha szükséges, mélyitsék le, és ebbe az aknába állitsák az uj vizemelő gépet.

A főtisztek nem pártolják a Clausen akna kitakaritását és felhasználását főképen azért, mert a Mély altárna alatt csak egypár ölnyire van lemélyitve, és tovább mélyitése a kemény kőzetben igen sokba kerülne. Azt javasolják tehát, hogy az Anna akna számára épitsenek egy uj 6 öles vizkereket, ugy, hogy az egész erővizet felhasználhassa, evvel azután a szivattyuk hatása jobb lesz.

1746 deczember 19-én jelentik bejárás után, hogy Anna aknánál:

Miután a József járat felett termelt zuzóérczek nagyon elsilányodtak, az ott dolgozott 6 embert a járat szintjére rendelték, hol a zuzóérczek még jobbak.

Az Ignácz járat felett dolgozó 6 ember átlyukasztott a Rudolf aknai evésekbe, tehát őket egy emelkedésre alkalmazták, hol az éren ércznyomok is látszanak. Egy másik 6 emberből álló csapatot pedig az északi guritóba rendeltek, hogy ennek az első csapatnak levegőt hozandók, délfelé dolgozzanak.

A Nepomuk járaton a déli vájatvégen 6 ember dolgozik. Az ér ellenlejtes, és szétágazik.

Ugyan e járaton az érczes fedü éren 3 csapat a 4 ember dolgozik az érczfejtésen észak felé.

A laposabb lejtésü barna fekü éren 2 csapat á 6 ember dolgozik fölfelé az érczek után.

A legmélyebb járaton 6 ember hajtja a déli vájatvéget az érczes mivelések alá, hogy azokat viztelenitse.

10,632/Hné

Az érczes fedüéren igen nagy a kőzet nyomása, és a szállitás is már igen hosszu, a levegő pedig, ámbár már lyukasztottak az altáróval, mégis nagyon rossz; ez okokból 6 ember a Mély altáró szintjén Anna aknától kelet felé egy fedü keresztezés hajtására alkalmaztatott, és már 5 ölnyire haladt több vékony erecskét átvágván.

A Mély altáró szintjén 8 ember folytatja a feküben Anna aknától délre a kitérő vágatot.

1747 január 23-án jelentik az alsó bányatelep miveléséről:

Finsterstern aknát függőlegesen mélyiti 9 ember, még 5 ölet kell méyliteni, hogy a János járat szintjére érjen, mely szinten a beható vágat folytattatik, és a vájatvégen egy 1' vastag nyitott hasadék van.

A Maria Mutter Gottes akna felé a felső altárótól hajtott remény vágatot, mely már 98 öl hosszu, 4 ember folytatja, és a vájatvéggel átvágott odoros eret is fel fogják tárni.

A Philippi Jakobi járattal lyukasztott már a Rudolf aknai középjárattól hajtott emelkedés, és az itt dolgozott 4 ember utasittatott, hogy az eret tovább fölfelé vizsgálja meg.

A Mély altáró szintjében az északi vájatvéget 6 ember folytatja a jóalaku agyagos ér után. A déli vájatvéget pedig abba hagyták, mert nagyon vad kőzetbe jutottak, az ott dolgozott embereket pedig az elhagyott barna ér föltárására utasitottuk.

A fölszini munkálatok a hideg miatt szünetelnek.

1747 február 20-án jelentik a körmöczi főtisztek, hogy a körmöczi bányászat mult évi vesztesége 8,156 ft 29 1/2 xr.

1747 február 27-én jelentik a felső bányatelep miveléséről:

Rudolf akna:

A Mély altáró fedü vágatából lemélyitett légguritót folytatja 4 ember a Nepomuk járatig, hogy az eret megvizsgálják, levegőt szerezzenek, és idővel a fekü eret is feltárhassák.

A Mély altáró déli vájatvégétől a lyukasztás fölfelé a Philip-

pi Jakobi járatig megtörtént, az ott dolgozott 4 ember ęzentul a fekü érnek délfelé való feltárására alkalmaztatik.

A Mély altáró szintjén hajtott kitérő vágatot 2 ember folytatja a feküben észak felé.

Anna akna:

A József járaton 6 ember az omlásokat készitiel fejtésre.

Az Ignácz járatról az emelkedést 6 ember folytatja, szép zuzóérczeket, és néha érczszemeket is termel. Egy másik csapat pedig dél felé készitiel a zuzóércz fejtését.

A Nepomuk járat déli vájatvége elérte már a Rudolf aknai fedüvágatból mélyitett ereszkedés vonalát, az itt dolgozott 6 ember tehát az ereszkedés alávájására utasittatott.

A Nepomuk járaton 4 csapat dolgozik az érczfejtésen, mely az utóbbi időben egy kissé megsilányult, de mivel ismeretes az érczjelentkęzés változatossága, remélhető, hogy ismét meg fog javulni,

Hasonló mondhatę a barna érczérről is, melyen 6 ember dolgozik észak felé .

Egyébiránt a Nepomuk járat szintje alatt még jó és szép érez van érintetlenül, melynek megnyerését most elhalaszthatják, mert még a mult évben termelt érczek sincsenek kiválogatva.

A fenékjáraton lyukasztottak az uj guritóval az itt dolgozott 6 embernek most a déli vájatvéget kellene az érczes erek alá hajtani, de egyelőre még kitakaritják a vágatot az Anna aknáig, és helyre állitják az ácsolatot, hogy azután a szállitás akadály nélkül szintesen történhessék.

A Mély altáró szintjében Anna akna mellett mindkét fedüvágatot 6 ember folytatja.

Ugyan e szintben folytatja 8 ember a kitérő vágatot dél felé.

Miután nemrég elhatározta az udvari bizottság, hogy Anna aknában még egy vizemelő gépet épitsenek, e határozat kivitelét már megkezdték, és mert 4 öllel a mostani viztartó felett a

régiek Clausen aknától Anna akna felé egy vágatot hajtottak, ezt a vágatot kitakaritották, és Anna akna mellett egy tágas rakodó helyet és vizkerék szobát készit 6 ember.

Mátyás akna:

A Baadsinken melletti légguritót el kellett hagyni léghiány miatt, az ott dolgozott 4 ember egyelőre dél felé fejt zuzó-érczeket, melyek közt néha érczek is vannak.

Lipót akna:

A Mély altáró északi vájatvégével elérték a fedü vájatban megütött ereket, és a 6 ember most a fekü kőzetet vizsgálja.

A fedüvágat hajtását folytatja 6 ember.

Hogy a vizek a Lipót aknában emelkednek-e, azt nem lehet tudni, mert az aknát és a lejárót a Mély altáró alatt betöltötték, hogy a fenntartást megtakaritsák.

A Puszkayer járaton 8 ember folytatja az északi vájatvéget, és 6 ember a lég vágatot jó alaku érkőzetben.

Grund akna:

A János járaton 4 ember, és a felső altárón is 4 ember beható vágatokat hajtanak az ér felé, hogy onnan a vizeket elvezessék.

Zuzó arany 1740	m	l	q	d
Január 9	3	11	3	2
" 23	2	3	2	2
február 6	4	3	2	2
" 20	2	3	2	2
április 2	3	5	3	1
" 16	4	12	1	3
" 30	5	4	1	.
május 14	11	.	2	2
" 28	16	3	1	1
junius 4	14	12	2	3
" 18	14	5	2	3
" 25	24	11	2	2

10,632/Hné

Zuzó arany 1740	OD	m	l	q	d
julius 16		26	10	1	3
" 23		26	3	1	2
augusztus 27		20	14	3	2
szeptember 3		17	7	2	2
augusztus 6 / igy!/		22	2	2	.
szeptember 17		17	3	1	2
október 1		13	5	2	3
" 15		14	13	3	.
" 29		13	2	.	2
november 12		14	8	.	2
" 26		12	8	3	2
deczember 10		11	2	2	3
" 31		13	10	3	2

Zuzó arany 1741	OD	m	l	q	d
Január 14		7	4	.	3
" 28		7	7	3	1
február 11		8	15	2	3
" 25		6	12	2	3
márczius 11		6	5	3	2
" 25		5	13	1	1
április 8		6	8	2	2
" 22		5	9	3	3
május 6		5	15	.	3
" 20		8	5	3	1
junius 17		13	9	2	2
julius 1		9	10	.	1
" 15		8	11	3	.
" 29		6	7	1	1
augusztus 12		7	3	.	2
" 26		7	9	2	3
szeptember 9		14	6	3	1
" 23		8	2	1	3

10,632/Hné

Zuzó arany 1741	OD	m	l	q	d
október 7		8	4	2	3
" 21		6	5	3	2
november 4		7	4	2	1
" 18		6	9	1	2
Ércz az alsó bányatelekből					
julius 21		3	2	.	.
" 28		3	2	.	.
augusztus 4		5	5	.	.
" 18		11	3	.	.
szeptember 1		5	3	.	.
" 16		16	5	.	.
" 30		7	6	.	.
október 14		19	12	,	,
" 28		43	10	.	,
november 11		26	5	.	.

Anna aknai ércz 1740		OD	m	l	q	d
Január 2			2	4	,	,
" 9			1	3	,	,
6 munkással	január 16		3	5	,	,
"	február 6		1	7	,	,
"	április 26		11	9	,	.
"	május 7		18	8	.	.
"	" 14		20	8	.	,
"	" 21		16	10	1	.
"	" 28		24	8	.	.
"	junius 4		60	14	.	.
"	" 18		67	1	.	.
"	" 25		72	.	.	.
"	julius 9		38	8	.	.
"	" 16		47	3	.	.
"	" 23		21	13	.	.
"	" 30		51	6	.	.

Anna aknai ércz 1740	OD	m	l	q	d
szeptember 3		48	11	.	.
julius 30		19	14	.	.
augusztus 6		19	6	.	.
" 13		17	.	.	.
" 20		56	15	.	.
" 27		51	6	,	,
szeptember 24		20	13	.	.
október 1		14	9	,	,
" 8		19	13	.	.
" 15		7	6	,	,
" 22		5	4	.	.
" 29		9	8	.	.
november 5		25	9	.	.
" 12		14	12	.	.
" 19		5	15	.	.
" 26		1	3	.	.
december 3		9	14	.	.
" 10		6	2	.	.
" 17		11	4	.	.
" 24		5	7	.	.

Anna aknai ércz 1741	OD	m	l	q	d
Január 14		4	2	.	.
" 21		2	9	.	.
" 28		2	10	.	.
május 6		16	6	,	,
" 13		5	8	,	,
" 20		6	13	,	,
junius 3		10	12	.	.
" 10		12	3	,	,
" 17		15	3	,	,
" 23		13	1	,	,
julius 1		8	11	.	.

10,632/Hné

Anna aknai ércz 1741	⊙☽	m	l	q	d
julius 8		17	9	.	.
" 15		16	12	.	.
" 22		17	12	.	.
augusztus 5		15	10	.	.
" 12		11	8	.	.
" 19		8	8	.	.
" 26		12	7	.	.
szeptember 2		15	3	.	.
" 9		28	2	.	.
" 16		24	14	.	.
" 23		15	11	.	.
" 30		20	2	.	.
október 7		13	6	.	.
november 4 / igy ! /		4	4	.	.
" 11		14	12	.	.
október 14		9	6	.	.
" 21		16	1	.	.
" 28		14	.	.	.
november 2		4	4	.	.
" 9		14	12	.	.
" 18		16	15	.	.

Zuzó arany termelés	⊙☽	m	l	q	d
1741 2/12		5	15	.	.
" 16/12		5	15	2	.
" 30/12		2	5	3	.
1742 10/2		5	6	1	1
" 24/2		6	13	1	3
" 13/1		3	11	.	3
" 27/1		4	15	2	.
" 10/3		5	10	.	.
" 24/3		5	8	2	3
" 21/4		6	4	2	1

10,632/Hné

Zuzó arany termelés		m	l	q	d
1742	5/5	6	7	3	.
"	2/6	7	1	2	3
"	16/6	7	7	1	.
"	30/6	6	1	3	3
"	14/7	6	13	3	3
"	28/7	5	13	1	2
"	11/8	5	7	2	3
"	25/8	8	7	2	1
"	8/9	7	5	.	2
"	22/9	5	4	3	1
"	13/10	4	14	3	1
"	5/11	4	13	1	1
"	17/4	4	5	3	3
"	1/12	5	1	1	.
"	15/12	4	12	1	2
"	29/12	4	5	.	.
1743	23/ 2	4	8	2	2
"	9/3	4	6	.	1
"	23/3	4	3	1	3
"	6/4	5	9	2	3
"	9/2	3	13	2	3
"	23/2	4	8	2	2
"	20/4	5	10	.	.
"	4/5	6	.	3	1
"	18/5	5	12	2	1
"	1/6	5	11	1	1
"	15/6	2	3	3	3
"	29/6	5	14	.	1
"	13/7	5	5	1	2
"	27/7	4	2	3	2
"	10/8	4	14	.	3
"	24/8	5	6	2	1
"	7/9	4	15	1	.
"	21/9	4	9	2	.
"	5/10	5	13	1	1

10,632/Hné

Zuzó arany termelés		m	l	q	d
1743	19/10	5	12	2	3
"	2/11	5	.	2	1
"	16/11	5	12	1	.
"	30/11	4	5	3	1
"	14/12	4	.	1	1
"	28/12	2	7	.	2
1744	11/1	1	13	3	2
"	25/1	1	8	1	1
"	8/2	2	2	.	3
"	22/2	2	4	.	2
"	7/3	3	8	.	3
"	21/3	3	12	.	.
"	1/4	3	12	3	2
"	6/4	3	11	2	3
"	16/4	4	6	3	3
"	7/6	5	11	1	.
"	25/7	5	3	1	.
"	8/8	5	.	3	2
"	19/9	3	7	3	2
"	3/10	2	11	3	2
"	17/10	4	13	2	.
"	31/10	4	6	1	3
"	14/11	3	13	2	2
"	26/12	2	14	1	1
1745	9/1	1	8	2	3
"	23/1	1	13	3	2
"	20/2	4	13	.	.
"	27/2	2	3	.	.
"	20/3	2	12	.	.
"	3/4	3	1	1	.
"	17/4	3	11	2	.
"	1/5	3	2	.	.
"	15/5	4	8	1	2
"	5/6	2	3	.	3

10,632/Hné

Zuzó arany termelés		m	l	q	d
1745	26/6	3	5	2	3
"	10/7	2	13	3	3
"	24/7	3	1	1	.
"	1/8	3	13	1	1
"	21/8	3	12	3	.
"	4/9	6	15	3	1
"	16/10	4	12	3	.
"	20/10	4	6	2	3
"	13/11	3	12	1	.
"	27/11	5	6	3	2
"	11/12	4	4	2	1
1746	8/1	5	6	.	2
"	5/3	3	14	2	.
"	19/3.	3	6	1	1
"	30/4	4	.	2	2
"	14/ 5	6	.	3	2
"	20/5	5	2	3	2
"	28/5	5	7	2	3
"	11/6	2	6	.	.
"	25/6	6	3	2	.
"	9/7	5	1	3	.
"	29/7	5	7	1	2
"	6/8	5	.	1	3
"	20/8	5	6	3	3
"	3/9	5	12	2	3
"	17/9	4	8	3	2
"	1/10	3	15	3	3
"	25/10	4	7	.	2
"	12/11	3	.	.	1
"	26/11	2	9	1	3
"	31/12	4	13	3	2
1747	25/3	2	7	2	.

10,632/Hné

Anna aknai ércz termelés		m	l	q	d
1741	25/11	14	8	.	.
"	2/12	10	3	.	.
"	9/12	28	9	.	.
"	16/12	23	4	.	.
"	23/12	14	1	.	.
1742	6/1	8	13	.	.
"	17/2	21	5	.	.
"	24/2	19	8	.	.
"	13/1	13	4	.	.
"	20/1	18	7	.	.
"	27/1	14	13	.	.
"	3/2	12	13	.	.
"	10/2	8	1	.	.
"	14/4	88	5	.	.
"	21/4	63	8	.	.
"	28/4	53	.	.	.
"	5/5	39	4	.	.
"	2/6	37	2	.	.
"	16/6	33	2	.	.
"	12/5	41	11	.	.
"	26/5	45	5	.	.
"	2/6	26	4	.	.
"	9/6	37	2	.	.
"	23/6	20	4	.	.
"	30/6	6	15	.	.
"	22/9	31	11	.	.
"	29/9	25	9	.	.
"	6/10	33	12	.	.
"	13/10	31	14	.	.
"	8/9	52	12	.	.
"	20/10	13	9	.	.
"	27/10	16	15	.	.
"	1/12	12	15	.	.
"	8/12	19	15	.	.

10,632/Hné

Anna aknai ércz termelés		m	l	q	d
1742	15/12	16	14	.	.
1743	27/4	24	3	.	.
"	4/5	20	6	.	.
"	11/5	15	11	.	.
"	20/5	29	3	.	.
"	1/6	19	14	.	.
"	15/6	12	13	.	.
"	22/6	10	7	.	.
"	29/6	8	14	.	.
"	13/7	26	10	.	.
"	20/7	20	3	.	.
"	3/8	33	11	.	.
"	17/8	29	1	.	.
"	24/8	10	3	.	.
"	31/8	9	.	.	.
"	7/9	4	4	.	.
1744	6/5	9	4	.	.
"	16/5	11	1	.	.
"	30/5	23	14	.	.
"	13/6	24	10	.	.
"	27/6	21	12	.	.
"	19/12	99	2	.	.
1746	6/8	16	13	.	.
"	27/8	24	7	.	.
"	10/9	31	8	.	.
"	24/9	45	3	.	.
"	8/10	32	12	.	.
"	5/11	43	9	.	.
"	3/12	61	7	.	.
1747	11/3	42	12	.	.
"	25/3	48	4	.	.

A Szent Háromság aknai ércztermelés		m	l	q	d
1741	25/11	7	4	.	.
"	2/12	19	2	.	.
1742	5/5	48	13	.	.
"	12/5	32	8	.	.
"	26/5	24	13	.	.
"	9/6	44	8	.	.
"	23/6	26	6	.	.
"	7/7	14	4	.	.
"	21/7	14	3	.	.
"	4/8	7	12	.	.
"	18/8	6	3	.	.
"	1/9	8	.	.	.
"	8/9	5	1	.	.
1743	1/6	14	9	.	.
"	15/6	6	.	.	.
"	29/6	8	7	.	.
"	13/7	7	12	.	.
"	27/7	2	14	.	.
"	10/8	6	6	.	.
"	24/8	5	4	.	.
"	7/9	4	2	.	.

Mátyás aknai ércz-termelés		m	l	q	d
1744	19/12	38	12	2	.

10,632/Ené

A körmöczi bányamivelés eredménye

	Bánya és zuzó költségek			a termelés értéke			veszteség			nyereség		
	f	x	d	f	x	d	f	x	d	f	x	d
1741-ben /egész évre/												
Alsó bányatelep												
Finsterstern akna	5,865	8	.	3,629	45	1	2,235	22	3	.	.	.
Szt.Háromság "	7,579	32	1	5,703	58	3	3,681	34	.	1,806	.	2
Barbara táró	8,095	16	.	5,401	48	2	2,693	27	2	.	.	.
Maria Mutter Gottes akna mélyités	2,945	51	.	.	.	.	2,945	51	.	.	.	.
Felső bányatelep												
Anna akna	37,241	23	.	56,389	8	2	3,362	27	1	22,510	12	3
Károly "	377	38	.	458	.	1	.	.	.	80	22	1
Mátyás akna	3,851	51	1	824	17	3	3,027	33	2	.	.	.
Lipót akna	7,462	24	3	.	.	.	7,462	24	3	.	.	.
Grund akna	4,640	15	3	2,512	41	.	2,127	34	3	.	.	.
Mosó ház	104	45	1	324	26	2	.	.	.	219	41	1
Maria Himmelfahrt táró	1,096	24	.	.	.	.	1,096	24	.	.	.	.
Összesen:	79,260	29	1	75,244	6	2	28,632	39	2	24,616	16	3
Mutatkozik veszteség							4,016	22	3			
A nyári mosóházak nyeresége										2,797	20	3
Vakarékokból nyeretett										382	59	1
Számadás javitása										936	56	2
Összesen:							4,117	16	2			
Marad nyereség							100	53	3			

A körmöczi bányamivelés eredménye

	Bánya és zuzó költségek			a termelés értéke			veszteség			nyereség		
	f	x	d	f	x	d	f	x	d	f	x	d
1742 II.évnegyedben												
Alsó bányatelep												
Finsterstern akna	1,645	6	1	1,148	23	3	496	42	2	.	.	.
Szt.Háromság akna	2,414	52	3	921	19	2	1,493	33	1	.	.	.
Barbara tároló	2,030	1	2	1,075	3	2	954	58	1	.	.	.
Maria Mutter Gottes akna mélyitése	947	14	3	.	.	.	947	14	3	.	.	.
Felső bányatelep												
Anna akna	10,856	23	1	20,210	50	2	.	.	.	9,354	27	1
Károly aknai külső omlás	162	40	.	130	51	2	31	48	2	.	.	.
Mátyás akna	664	3	3	.	.	.	664	3	3	.	.	.
Lipót akna	3,332	13	2	1,072	26	.	2,259	47	2	.	.	.
Grund akna	364	44	.	.	.	.	364	44	.	.	.	.
Mosó ház	23	13	2	76	6	.	.	.	.	52	52	2
Összesen:	22,440	33	1	24,635	.	2	7,212	52	2	9,407	19	3
Mutatkozik nyereség										2,194	27	1
ehhez a nyári mosóházak feleslege										1,028	18	.
és különféle vakarékok értéke										160	36	2
lesz az összes nyereség										3,383	21	3

A körmöczi bányamivelés eredménye

	Bánya és zuzó költségek			a termelés értéke			veszteség			nyereség		
	f	x	d	f	x	d	f	x	d	f	x	d
1742 III. évnegyedben												
Alsó bányatelep												
Finsterstern akna	1,139	1	2	711	52	.	427	9	2	.	.	.
Szt.Háromság akna	1,860	34	3	599	.	2	1,261	34	1	.	.	.
Barbara táró	1,486	18	.	876	18	.	610	.	.	.	.	.
Maria Mutter Gottes akna mélyitése	656	32	3	.	.	.	656	32	3	.	.	.
Felső bányatelep												
Anna akna	7.591	2	2	5,067	52	3	2,523	9	3	.	.	.
Károly aknai külső omlás	192	23	.	162	52	1	29	30	3	.	.	.
Mátyás akna	416	56	1	.	.	.	416	56	1	.	.	.
Lipót akna	2,570	35	3	828	17	3	1,742	18	1	.	.	.
Grund akna	321	19	1	.	.	.	321	19	1	.	.	.
Mosó ház	3	59	.	13	18	3	.	.	.	9	19	3
Összesen	16,238	42	3	8,259	31	3	7,988	30	3	9	19	3
mutatkozik veszteség							7,979	11	.			
ebből levonva a mosóházak feleslegét							817	3	.			
marad veszteség							7,162	8	.			

10,632/Hné

A körmöczi bányamivelés eredménye

	Bánya és zuzó költségek			A termelés értéke			veszteség			nyereség		
	f	x	d	f	x	d	f	x	d	f	x	d
1742-ben egész évben												
Alsó bányatelep												
Finsterstern akna	5,503	18	2	3,204	23	2	2,298	55	.	.	.	.
Szt.Háromság "	8,226	11	2	9,397	52	2	3,964	1	3	5,235	42	3
Barbara táró	6,765	50	3	4,033	45	1	2,732	5	2	.	.	.
Maria Mutter Gottes akna	2,705	7	2	.	.	.	2,705	7	2	.	.	.
Felső bányatelep												
Anna akna	37,959	23	3	42,309	36	3	6,295	11	3	10,645	24	3
Károly aknai külső omlás	355	3	.	412	40	.	61	19	1	118	56	1
Mátyás akna	2,182	40	1	.	.	.	2,182	40	1	.	.	.
Lipót akna	10,768	3	2	2,308	2	1	8,460	1	1	.	.	.
Grund akna	2,102	36	1	655	56	1	1,446	40	.	.	.	.
Mosó ház	27	12	2	89	24	3	.	.	.	62	12	1
Összesen	76,595	27	2	62,411	41	1	30,146	2	1	15,962	16	.
Mutatkozik veszteség							14,183	46	1			
Levonva a mosóházak jövedelmét										10,538	32	2
Marad veszteség							3,645	13	3			

A körmöczi bányamivelés eredménye

	Bánya és zuzó költségek			A termelés értéke			veszteség			nyereség		
	f	x	d	f	x	d	f	x	d	f	x	d
1743-ban III negyedben:												
Alsó bányatelep												
Finsterstern akna	1,336	53	2	955	28	3	381	24	3	.	.	.
Maria Mutter Gottes akna	333	37	2	.	.	.	333	37	2	.	.	.
Szt.Háromság akna	1,597	55	3	606	36	1	991	19	2	.	.	.
Barbara táró	1,457	40	3	969	44	.	487	56	3	.	.	.
Felső bányatelep												
Anna akna	8,590	4	3	6,006	47	3	2,583	17	.	.	.	.
Mátyás akna	371	16	3	7	56	3	363	20	.	.	.	.
Lipót akna	2,460	13	2	78	42	.	2,381	31	2	.	.	.
Grund akna	991	.	1	227	1	3	763	58	2	.	.	.
	17,138	42	3	8,852	17	1	8,286	25	2	.	.	.
Levonva a veszteségből a mosóházak jövedelmét							1,544	26	1			
Marad veszteség							6,741	59	1			

A körmöczi bányamivelés eredménye

	Bánya és zuzó költségek			A termelés értéke			Veszteség			Nyereség		
	f	x	d	f	x	d	f	x	d	f	x	d
1744 I. negyedévben												
Alsó bányatelep												
Finsterstern akna	1,711	35	1	271	15	2	1,440	19	3	.	.	.
Szt.Háromság "	1,707	24	2	241	42	.	1,465	42	2	.	.	.
Maria Mutter Gottes akna	819	59	.	.	.	.	819	59	.	.	.	.
Barbara táró	1,659	50	.	353	14	2	1,306	35	2	.	.	.
Felső bányatelep												
Anna akna	9,227	49	1	4,757	38	3	4,470	10	2	.	.	.
Mátyás akna	426	12	.	116	15	.	309	57	.	.	.	.
Lipót akna	2,786	50	3	727	29	.	2,059	21	3	.	.	.
Grund akna	1,023	58	2	516	25	1	507	33	1	.	.	.
	19,363	39	1	6,984	.	.	12,379	39	1	.	.	.
Levonva a mosóházak nyereségét							1,034	8	3			
Marad veszteség							11,345	30	2			

A körmöczi bányamivelés eredménye

	Bánya és zuzó költségek			A termelés értéke			Veszteség			Nyereség		
	f	x	d	f	x	d	f	x	d	f	x	d
1744 II. negyed												
Alsó bányatelep												
Finsterstern akna	1,119	5	1	545	18	1	573	47	.	.	.	.
Szt.Háromság akna	1,504	20	3	868	47	.	635	33	2	.	.	.
Maria Mutter Gottes akna	798	27	3	55	4	1	743	23	2	.	.	.
Barbara tároó	919	42	1	644	3	3	275	38	2	.	.	.
Felső bányatelep												
Anna akna	7,257	57	3	4,022	48	.	3,235	9	3	.	.	.
Mátyás akna	794	16	2	66	46	1	727	30	1	.	.	.
Lipót akna	2,183	5	2	352	24	1	1,830	41	1	.	.	.
Grund akna	847	59	2	403	2	1	444	57	1	.	.	.
	15,424	55	1	6,958	14	.	8,466	41	1	.	.	.
Levonva a veszteségből a mosóházak nyereségét							1,235	31	1			
Marad veszteség							7,231	10	.			

A körmöczi bányamivelés eredménye

	Bánya és zuzó költségek			a termelés értéke			veszteség			nyereség		
	f	x	d	f	x	d	f	x	d	f	x	d
1744 III. negyed												
Alsó bányatelep												
Finsterstern akna	1,670	52	3	1,014	25	1	656	27	2	.	.	.
Az uj napszinti mivelés a Sturzon	454	55	.	463	7	1	.	.	.	8	12	1
Szt.Háromság akna	1,876	43	3	874	21	.	1,002	22	3	.	.	.
Maria Mutter Gottes akna	1,369	9	3	266	41	1	1,102	28	2	.	.	.
Barbara táró	1,054	34	.	620	27	.	434	7	.	.	.	.
Felső bányatelep												
Anna akna	9,432	37	2	5,044	8	3	4,388	28	3	.	.	.
Mátyás akna	712	54	2	429	37	1	283	17	1	.	.	.
Lipót akna	3,011	53	1	473	9	2	2,538	45	3	.	.	.
Grund akna	1,239	11	1	491	11	.	648	.	1	.	.	.
Összesen:	20,722	53	3	9,677	8	1	11,053	57	3	8	12	1
Levonva ebből a zuzók feleslegét és különféle bevételeket							11,045	45	2			
Marad veszteség							1,741	56	1			
							9,304	49	1			

10,632/Hné

A körmöczi bányamivelés eredménye

	Bánya és zuzó költségek			A termelés értéke			Veszteség			Nyereség		
	f	x	d	f	x	d	f	x	d	f	x	d
1744 IV. negyed												
Alsó bányatelep												
Finsterstern akna	1,284	37	2	692	3	3	592	23	3	.	.	.
Az uj napszinti mivelés	295	1	3	624	3	2	.	.	.	329	1	3
Szt.Háromság akna	1,619	5	3	850	31	1	768	34	1	.	.	.
Maria Mutter Gottes akna	1,284	18	.	153	10	2	1,131	7	2	.	.	.
Barbara táró	909	1	1	436	30	3	472	30	2	.	.	.
Felső bányatelep												
Anna akna	8,472	23	2	7,852	7	1	620	16	1	.	.	.
Mátyás akna	577	32	.	934	46	1	.	.	.	357	14	1
Lipót akna	2,749	20	3	339	15	.	2,410	5	3	.	.	.
Grund akna	842	28	2	86	45	.	755	43	2	.	.	.
Összesen	18,033	49	.	11,969	13	1	6,750	51	3	686	16	.
Levonva ebből a mosóházak fölöslegét és különféle bevételeket							6,064 2,167	35 15	3 3			
Marad veszteség							3,897	20	.			

A körmöczi bányamivelés eredménye

	Bánya és zuzó költségek			A termelés értéke			Veszteség			Nyereség		
	f	x	d	f	x	d	f	x	d	f	x	d
Az egész 1744-ik évben												
Alsó bányatelep												
Finsterstern akna	5,786	18	3	2,523	2	3	3,263	8	.	.	.	.
Uj napszinti müvelés a Sturzon	749	56	3	1,087	10	3	.	.	.	337	14	.
Szt.Háromság akna	6,707	34	3	2,835	21	1	3,872	13	2	.	.	.
Barbara táró	4,543	7	2	2,054	16	.	2,488	51	2	.	.	.
Maria Mutter Gottes akna	4,271	54	2	474	56	.	3,796	58	2	.	.	.
Felső bányatelep												
Anna akna	34,185	59	3	21,390	12	3	12,795	47	.	.	.	.
Mátyás akna	2,510	55	.	1,547	24	3	1,320	44	2	357	14	1
Lipót akna	10,731	12	1	1,892	17	3	8,838	54	2	.	.	.
Grund akna	3,853	37	3	1,497	23	2	2,356	14	1	.	.	.
Összesen	73,340	29	.	35,302	5	2	38,732	51	3	694	28	1
							38,038	23	2			
Levonva ebből a mosóházak jövedelmét és különféle bevételeket							6,178	52	.			
Marad veszteség							31,859	31	2			

1D,632/Hné

A körmöczi bányamivelés eredménye

	Bánya és zuzó költségek			A termelés értéke			Veszteség			Nyereség		
	f	x	d	f	x	d	f	x	d	f	x	d
1745 I. negyedév												
Alsó bányatelep												
Finsterstern akna	1,493	47	3	223	39	3	1,270	8	.	.	.	.
Szt.Háromság "	1,599	49	3	522	44	3	1,077	5	.	.	.	.
Barbara táró	1,041	54	.	369	47	3	672	6	1	.	.	.
Maria Mutter Gottes akna	1,409	11	3	731	37	2	677	34	1	.	.	.
Felső bányatelep												
Anna akna	9,754	58	.	4,477	43	2	5,277	14	2	.	.	.
Mátyás akna	443	50	.	297	.	1	146	49	3	.	.	.
Lipót akna	2,834	3	1	919	48	2	1,914	14	3	.	.	.
Grund akna	910	55	.	771	30	.	139	25	.	.	.	.
Összesen:	19,488	29	2	8,313	52	.	11,174	37	2	.	.	.
Levonva a mosóházak jövedelmét							1,237	42	3			
Marad veszteség							9,936	54	3			

A körmöczi bányamivelés eredménye

	Bánya és zuzó költségek			A termelés értéke			Veszteség			Nyereség		
	f	x	d	f	x	d	f	x	d	f	x	d
1745 évi II negyed												
Alsó bányatelep												
Finsterstern akna	1,555	59	3	454	.	3	901	59	.	.	.	.
Uj fölszini müvelés	250	24	.	229	54	2	20	29	2	.	.	.
Szt.Háromság akna	1,424	21	3	704	40	1	719	41	2	.	.	.
Barbara táró	885	23	2	487	44	1	397	39	1	.	.	.
Maria Mutter Gottes akna	992	34	3	139	22	2	853	11	2	.	.	.
Felső bányatelep												
Anna akna	6,864	33	1	4,292	33	1	2,572	.	.	.	.	.
Mátyás akna	822	54	3	655	39	2	167	15	1	.	.	.
Lipót akna	1,598	36	1	748	40	3	849	55	2	.	.	.
Grund akna	1,078	8	2	786	45	.	291	23	2	.	.	.
Összesen	15,272	55	3	8,499	20	3	6,773	35	.	.	.	.
Levonva a mosóházak nyereségét							1,184	55	3			
Marad veszteség							5,588	39	1			

A körmöczi bányamivelés eredménye

	Bánya és zuzó költségek			A termelés értéke			Veszteség			Nyereség		
	f	x	d	f	x	d	f	x	d	f	x	d
1746 évi II.negyed												
Alsó bányatelep												
Finsterstern akna	1,315	30	.	317	52	2	997	37	2	.	.	.
Uj fölszini mivelés /Tagsturz/	723	18	.	1,215	43	1	.	.	.	492	25	1
Szt.Háromság akna	1,558	10	3	598	19	3	959	51	.	.	.	.
Barbara táró	1,107	55	3	709	56	.	397	59	3	.	.	.
Maria Mutter Gottes akna	1,314	48	1	852	17	3	462	30	2	.	.	.
Felső bányatelep												
Rudolf akna	3,196	22	.	4,615	29	1	.	.	.	1,419	7	1
Anna akna	5,638	11	.	4,383	4	3	1,255	6	1	.	.	.
Mátyás akna	391	2	1	.	.	.	391	2	1	.	.	.
Lipót akna	1,739	19	1	.	.	.	1,739	19	1	.	.	.
Lipót aknai hányó kutatás	530	42	.	1,653	58	3	.	.	.	1,123	16	3
Grund akna	808	23	.	.	.	.	808	23	.	.	.	.
Grund aknai hányó kutatás	226	20	3	585	49	1	.	.	.	359	28	2
Összesen	18,550	3	.	14,932	31	1	7,011	49	2	3,394	17	3
Levonva a mosóhágak és										3,623	58	.
rendkivüliek nyereségét							7,018	15	3	7,018	15	3
Marad felesleg										6	26	1

10,632/Hné

2. Egyéb adatok, 1749

1749 junius 21. Báró Imhoff jelentése a körmöczi bányák állapotáról.

A főkamaragróf kivánságára bejárták a zellerfeldi bányászok a körmöczi bányákat is, és az ő jelentésük következtében márczius elején a főkamaragrófi hivatal, uj szerveztetése óta most először, főbejárást tartott, melyről a jegyzőkönyv márczius 10-én terjesztetett fel az udvari igazgatósághoz.

Május 17-től 20-ig Imhoff is bejárta a bányákat, kohókat és zuzókat, és nem akarván ismételni az emlitett jelentésben foglaltakat, csak a következő megjegyzésekre szoritkozik.

A körmöczi telér rendkivül vastag, de a dusabb arany- és ezüstérczek e vastagságban csak fészkenkint jönnek elő, hol a fekün,hol a fedün, vagy bent a vastagságban, és nem tartanak nagyobb távolságra, hanem kivágódnak; azonban a telér kőzet is, mely vagy fehér kvarcz, vagy szürke kőzet, tartalmaz aranyat is és ezüsttartalmu marát, ámbár benne semmi sem látszik. A telérnek e tulajdonsága következtében egy különleges fejtési mód keletkezett itten, mely másutt sehol sem alkalmaztatik. Ha valamely vágattal a telérben ércz találtatik, azt kiszedik felfelé is ameddig tart; azután telerakják az üreget fával, melyből hosszu szekrényeket épitenek, ezekre a szekrényekre /Tragkasten/ törecset raknak. Hasonló módon töltik ki fával mindazokat a vágatokat, melyeket nem akarnak fenntartani, ily módon sok ezer darab szálfa fogyasztatik haszontalanul, mert ha a fa elkorhad, minden beomlik, és nem csak a felettök levő vágatok veszélyeztetnek, hanem ismét igen sok fa kivántatik, ha idővel egy ilyen törés alatt át kell hatolni. Ily módon, mert a mivelés egészen rendetlenül megy, sok ércz észrevétlenül marad és egészen veszendőbe megy.

Nem lehet ugyan tagadni, hogy egy ilyen vastag és nemes telér lefejtése nem könnyü dolog. De azért mégis lehet azt rendezni, és amint a selmeczi jelentésében leirta, szabályos főtepásztákkal a fekütől kezdve, ha nem egyszerre, hát kétszer-háromszorra le lehet fejteni az egész vastagságot.

10,632/Hné

A legnagyobb nehézsége egy ilyen szabályos főtepászta mivelésnek abban áll, hogy most a telér kőzetet minden válogatás nélkül ki, és a zuzókba szállitják, és nem marad törecs, mellyel az üreget berakni lehetne. Ezért szükséges, hogy meghatároztassék minden egyes esetben, hogy a telér kőzetnek melyik része meddő, és melyik érdemes a feldolgozásra; nem kell azután a meddőt kiszállitani, hanem csak azt, amely a szállitási és zuzó költségeket megfizetheti. Ez által a szállitásnál és zuzásnál jelentékeny költség fog megtakarittatni, és mivel csak jó zuzóérczek fognak feldolgoztatni, több fém is fog termeltetni.

Most azonban, midőn mindent a zuzókhoz visznek, és ott vegyesen feldolgoznak, a sok meddő zagyban sok arany és mara is eluszik. El is rendelte a főkamaragróf, hogy e tekintetben próba tétessék. A tisztek is elismerik, hogy sok meddőt zuznak együtt a tartalmas kőzettel.

Hogyha pedig némely helyen csakugyan nem találnának elég meddőt, hogy vele az üregeket berakni lehessen, kivülről kell azt beszállitani, s még az sem fog annyiba kerülni, mint a fa, és a mivelés jobban lesz biztonositva általa, mint eddig. Ha a mivelést igy vezetik, bizonyosan sok helyen fognak még mürevaló kőzetet találni, ahol most azt gondolják, hogy már semmi sincs. Ez a berendezés, ha eleintén némi gondot okoz, de mindenütt jól alkalmazható; különösen Anna és Rudolf aknák között a Nepomuk nyilámon, ahol most a fő mivelés van, igen könnyen rendbe hozható igy a fejtés.

Itt, valamint a fedüéren Lipót akna közelében, ahol a felső tárna szintjén egy pászta előkészittetik, melyen 1 1/2 arasz vastagságu kvarcz behintett vörös és fehér ezüstércz szemekkel látható, tapasztalta, hogy a vájárok nem tudnak bánni az érczekkel, és a tisztek sem tanitják őket, sokszor az ércz között furják a lyukat, mely a repesztéskor szétszóratik és veszendőbe megy, vagy ha lágy a telér, levágják az érczet is a meddő közé, vagy zuzóércz közé, s igy sok elvész belőle. Az érczet pedig először aláréselni, s azután egy mély lyukkal kellene lerepeszteni az ügyelő jelenlétében, és darabjait

ugy össze keresni, hogy semmi el ne vesszen.

Minthogy a telér Anna aknán tul a Mély altárna alatt állitólag már le van fejtve, most csak Anna és Rudolf akna között dolgoznak a Mély altárna alatt a Nepomuk nyiláma alatt és felett, hol a legjobb érczek jönnek elő; itt foglalkozik a munkások legnagyobb része, egyébiránt ugy a felső, mint az alsó bányában /Hintere und Vordere Zeche/ csak a Mély altárna felett dolgoznak itt ott hagyatékokon, a Mély altárna alatt pedig sehol sem; miután azonban a Mély altárna felett már oly régóta dolgoznak, ott nem igen várható, hogy valami jót találjanak, és szükséges, hogy uj kőzetek készittessenek elő a jövő számára.

Egy régi hagyomány következtében, mely szerint a Sauberbergen keresztül a főtelér fekvőjében a Bergen levő János templom felé egy nemes telér vonul, nehány év előtt az altárnán a vájatvég előtt 45 öllel egy fedüvágat kezdetett; /a vájatvég most az emlitett templom táján áll./ e fedüvágat már 61 öl hosszu, és mellette 12 öl hosszu légtúrna hajtatott. Azt remélik, hogy az emlitett nemes eret már nemsokára el fogják érni. E munkának a czélja igen dicséretes, de mivel

1. A Sauberbergen és azon tul a János templom felé nincsenek régi horpadások, ugy látszik, hogy a régiek a keresett teléren nem dolgoztak.

2. Az, amit a telérről tudnak, csak szóbeli hagyomány, és irásban sehol sincs megemlitve.

3. Bizonytalan, hogy a beomlott tárna a város éjszaki szélén vajon erre a telérre hajtatott-e, vagy nem ?

Mindezeket tekintve megvallja, hogy kételkedik az emlitett fedüvágat jó sikeréről, és a főtelérnek észak felé folytatásától sem sokat remél, mert arra a hegység kisebbedik, és a szemben levő hegy csapása a körmöcziével nem egyezik. Valójában az altárna északi vájatvége már 300 ölnyire haladt eleinte meddő agyagban, azután pedig kemény kőzetben; a vájatvég előtt pedig az 5-ik ölben egy keresztvágat hajtatott már 6 ölre a fedüben anélkül, hogy az elhagyott agyagot megtalálta volna. Igy tehát attól tart, hogy a telér vagy kivá-

gódik, vagy egészen meddővé lesz.

Ellenben, ha a hegység fekvése tekintetik, véleménye szerint igen sokat lehet várni dél felé; ennek daczára a Rudolf aknától dél felé a Roth féle telekhatárig semmi mivelés sincs a Mély altárna alatt, ámbár itt a telér igen vastag, és majdnem általánosan zuzásra érdemes kőzetet tartalmaz.

A Mély altárnát Rudolf akna a 108-ik, Mária akna a 87-ik és Szt.Háromság akna a 72-ik ölben éri el, az utóbbi akna közelében ütötte meg az altárna a telért, mely azután csak észak felé táratott fel, valószinüleg azon okból, mert délfelé közel van az aknához a társulati szomszédos telek, és azért nem mentek az altárna szintje alá, mert ezek az aknák nincsenek berendezve vizemelésre. De mivel azt a vizet, mely az Anna aknai vizemelő kerekeken müködik, és e végre 70 ölnyire minden munka és haszon nélkül bocsáttatik le az aknába, mielőtt ide bocsáttatnék, igen könnyen el lehet a Mária aknához vezetni, és ha itt 1 vagy 2 kereken müködött, ismét ki és Anna aknához visszavezetni: meghagyatott a bányamérnöknek, hogy erről tervet készitsen, és költségvetést csináljon. Mert ha itt csak egy vizkereket állitanak is fel, avval is le lehet az altárna alá vagy 20 ölnyire menni, és ott a mivelést mind a két oldalra vagy 500 ölnyire kiterjeszteni, miből, ha az isten egy kis áldást ád, hosszu időn át fenntarthatja magát a bánya.

Ezenkivül szükségesnek találja, hogy a felső tárna kitakarittassék, és ha vájatvége eléretik, ez a Roth féle telekben tovább folytassék; hasonlóképen munkába veendő az alsó altárna déli vájatvége, mely 50 öllel mélyebb, mint a felső, ezt a vájatvéget is tovább kell hajtani a társulati telken keresztül. Ez a munka a kincstárnak nagy hasznot fog hozni, mert a vájatvég tömege az idegen telekben is a kincstáré lesz, és ha a társulati mivelésekkel lyukasztott, azok mélyebbre dolgozhatnak, és a hetteddel adózni fognak. Hogyha pedig néhány év alatt a társulati telken , mely csak 200 öl széles, keresztül mentek, és a telér jónak mutatkozik, a szabad területen uj telkeket lehet szerezni, és uj müvelést kezdeni.

lo,632/Hné

Ily módon azt véli, hogy a körmöczi bánya nehény év alatt igen nagy jelentőségre jöhet. Mert a bányánál oly sok kedvező körülmény található, mint sehol másutt; u.m. az erőviz állandósága, és 114 ölnyi esése a Mély altárnáig, a miveléshez szükséges fa bősége és közelsége, valamint a zuzók és kohók közel léte, és ami a fődolog, a telér nagy vastagsága, és hogy a telérkőzet általában fémtartalmu, és nagyobb része haszonnal felzuzható. Bizonyos tehát, hogy ha rendszeresen fogják a mivelést vezetni, az felesleget is fog adni.

Hanem szükséges lesz, hogy egy ügyes és a bányászathoz értő szorgalmas és tevékeny ember vezesse az üzemet, a munkásokat is jobban be kell tanitani, és nekik nagyobb bért adni; most egy müszakra csak 8 1/2 krt kapnak, amiből alig szerezhetik meg a kenyérre valót, és emiatt mihelyt más valamely keresetet találnak, elhagyják a bányamunkát, és nem is lehet kivánni, hogy olyan csekély bérért abban kitartsanak, és jól dolgozzanak. Egyébiránt az itteni bányáknál jobb a rend, mint a selmeczieknél.

A zuzók azonban még rosszabbak, mint a selmecziek. A zuzóköpük mélysége 3 1/2', a szirelőkben kevés az iszapfogó szekrény, a zuzókban kivül vannak ugyan nagy iszapfogók, de mégis sok mehet el - a sok viz miatt - a patakban. Mindazonáltal nem akar rosszaló itéletet mondani a zuzóüzemről, mert az aranytartalmu kvarcz különleges kezelést kiván. Mielőtt tehát a régi üzemen valamit változtatnának , előbb biztos próbákat kell tenni, és az uj és régi üzem eredményét összehasonlitani. De az semmi esetben nem lehet helyes, hogy a porlékony aranyos kvarczot együtt zuzzák a kemény kvarcczal és szarukővel, és ezért javasolta, hogy a különféle kőzetek külön zuzattassanak.

A kohót az idő rövidsége miatt csak egyszer tekinthette meg, tehát azonkivül, amit a selmeczi kohókról szóló jelentésében elmondott, többet nem mondhat.

10,632/Hné

VI. Körmöcbánya város

1. Bányaigazgatósági adatok, 1650-1744

1650 január 31-én udvari kamarai rendelet Roth Hermann administratorhoz.

A kiküldött heti kimutatásból kivehető, hogy a tisztek fizetései ducatokban számittatnak. Meghagyatik, hogy az utolsó bizottmány határozata szerint, a fizetések forintokban tétessenek ki, és egy ducat 3 ftba, egy tallér pedig 1 1/2 forintba számittassék.

1650 április 3-án értesiti az udvari kamara Roth Hermann administratort, hogy az esztergomi érsek megkerestetett, hogy a turóczi és zólyomi tized bérletét ne szüntesse meg, hanem hagyja tovább is az ottani kamaráknak.

1650 április 14-én utasitja III. Ferdinánd király Roth Hermann administratort, hogy az esztergomi érseket felszólitotta, hogy a várossal a Wenger-féle ház miatt volt pe - res ügyében lefoglalt Windischdorf és Schwabenhof falukat az administratornak átadja, a bezárt bányamunkásokat szabadon bocsássa, és a pisetariusát ez értelemben utasitsa.

1650 julius 11-én irja Roth Hermann administrator Adelman Lajos Jánosnak Köllnbe, hogy kész lenne egy antimon bányát itt megnyitni, ha Adelman neki 100 tallér előleget küld. Az antimon árát majd csak akkor határozhatja meg, ha termelt belőle vagy 100 mázsát. Fischer 4 fton felül adta mázsáját.

1650 augusztus 9-én kineveztetik Schultz György János a selmeczi és körmöczi kamarához mint expectans.

1650 augusztus 10-én átküld az udvari kamara egy javaslatot, miképen lehetne fogyaték nélkül olvasztani, és meghagyja, hogy e szerint kisérlet tétessék.

1650 augusztus 13-án Dávid Ungnadt Graf von Weissenwolf, az udvari kamara elnöke, az administrator figyelmébe ajánlja az aranyérczek értékesitésére vonatkozó uj találmányt, melyet Pappenbergkh fog az administratorral közöl-

ni.

1651 február 6-án rendeli az udvari kamara, hogy Schmidegger Bálint követelése a feleslegekből minél előbb kiegyenlittessék lo%-kal.

Sok más hitelező is sürgette kielégittetését.

1651 február 22-én rendeli az udvari kamara, hogy a körröczi kamarai tiszteknek a fizetése 1/4 része, mely 1642-től óta vissza tartatott, ezentul kifizettessék, és a visszatartott összegek is lassankint kiadassanak.

1651 márczius 3o-án utalványozza az adminisztrator a Joanelli testvéreknél Bécsben az esedékes tizedet, és pedig a primás számára 28oo rajnai ftot, Mariani Péter prépost számára 3oo tallért, és erdődi Pálffy Tamás archidiaconusnak lo8 darab aranyat, hogy ezeket Joanelli Bécsben kifizesse, a junius utolsóján tartandó leszámolás terhére.

1651 márczius 31-én rothenfelsi Roth Hermann alkamaragrófi, és a főkamaragrófi hivatal adminisztratora császári tanácsosi czimet kap.

1651 márczius 31-én megengedi a király, hogy Tschech Jeremias körmöczi könyvvivő eddigi nevét elhagyja, és ezentul von Hellenbach nevet viselje.

1651 szeptember 2o-án utalványoztatik Sonnaw András György uti költsége, hogy a Bécsbe szállitott pénzeket 4 teherszekérrel, 64 kisérővel lovaikkal együtt kitartotta, erre forditott költségei avval együtt, amit ő maga elköltött,753 ft 48 krral megtérittetnek.

1651 október 4-én jelenti az adminisztrator, hogy Körmöcz városa e hó 2-án 3ooo tallért fizetett le kamarai adóssága fejében.

1651 deczember 26-án kéri Georg Andrew Edler Sonnau az adminisztratort és Hellenbach pénztárnokot, hogy küldjenek neki azonnal 6ooo ftot, mert egy adóssága miatt igen sürgetik, és attól fél, hogy a hitelező őtet ő felségénél bepanaszolja. Hogyha a kincstárnál levő 3o.ooo ftját meg-

kapja, rendbe fogja hozni ezt az előleget.

1652 márczius 11-én irja egy bizonyitványban Kholb Jónás körmöczi bányabiró, hogy az előtte volt körmöczi bányabiró Winckelmüller János 1629-ben meghalt, és hogy ő Kholb 163o-ban neveztetett ki bányabiróvá.

1652 október 3o-án értesiti a király az administratort, hogy báró Sonnau András György 3o.ooo ftot ajánlott fel neki kölcsön 6% kamat mellett, hogy abból a kamarai hitelezők kielégitessenek, mire vélemény elváratik.

1652 október 3o-án rendeli a király Sonnau biztosnak, az administratornak és könyvvivőjének, hogy neki minél előbb legalább a bányák jövedelmeiből visszafizetendő, és addig, mig ez törlesztve nem lesz, más utalványozás a bányák jövedelmeire nem fog kiadatni.

1652 november 1-én megérkezett Bécsből a királyi biztos báró Sonnau Körmöczre.

1653 január 15-én rendeli III. Ferdinánd király, hogy báró Sonnau András Györgynek készpénzben kölcsön adott 3o.ooo ftját, valamint 21.68o ftnyi régibb követelése, tehát összesen 51.68o ft 6%-os kamatokkal, valamint a régibb követelésre hátralékos 6116 ft kamatok a bányavárosi hitelezők kielégitésére szánt alapból a hitelezők hátránya nélkül lassankint kielégittessék.

1653 január 18-án kineveztetett Christian Hermann Roth, az administrator fia, a körmöczi pénzverőhöz vésnökké.

1653 január 2o-án megengedi III. Ferdinand király, hogy Hermann Roth von Rothenfels administratornak, miután a bányavárosokból kivánt kölcsön összeget beszolgáltatta, és már 34 évi hü szolgálatának elismeréséül, 18.ooo ft jutalom adassék a kamarai követelésekből, amint azok befolyni fognak.

1653 február 2o-án értesitik a Joanelli testvérek Bécsből az administratort, hogy az ő felségének adandó 3o ezer ftnyi kölcsönre nézve báró Sonnauval abban egyeztek meg,

hogy ők a pénzt előlegezik, a bányavárosi kamarák pedig 6 hét mulva nekik 8 ezer ftot készpénzben átküldjenek, és a többit a beszterczebányai rézműveknek adják Joanelli helyett ugy, amint szükséges leend.

1653 márczius 29-én leküldi az udvari kamara véleményadás végett Kolb Jónás körmöczi bányabiró folyamodványát, melyben 3-4ooo ftnyi jutalmat kér, mert fiatal korától fogva öregségeig szolgálta a kincstárt.

1653 május 21-én jóváhagyja az udvari kamara, hogy az administrator Moszman Daniel Davidnak 12 tallér utravalót adott.

1653 julius 15-én rendeli III. Ferdinand, hogy Putz von Adlersthurm Markus udvari kamarai titkárnak 12.ooo ft jutalom adassék, a bányavárosi kincstárnak kiutalt követeléseiből, ha azok befolyni fognak.

1653 augusztus 4-én megemliti az udvari kamara egy rendeletében, hogy báró Sonnau királyi biztosnák havonkint 3oo ft átalány jár, és az elmult időre a rendkivüli költségek fedezésére looo ft átalány engedélyeztetett.

1653 augusztus 25-én kéri Reinhard Mihály János czimentező segéd, hogy tekintettel az ő 3o éves szolgálatára neki 2ooo ft jutalmat engedélyezzen az udvari kamara.

1653 deczember 4-én rendeli III. Ferdinand, hogy világositsa fel az administrator, mi az oka annak, hogy a selmeczi és körmöczi költségek ismét emelkednek ?

1654 január 1-én utalványoz III. Ferdinand az ő bányavárosi jövedelmeiből évenkint 8.4oo ftot Radolt Kelemen udvari kamarai igazgatónak azon 14o.ooo ftnyi kölcsön után, melyet tőle kapott, s melynek tőkéje a sójövedelmekből fog vissza fizettetni.

1654 január 2o-án az udvari kamara báró Sonnau Andrásnak looo ftot utalványoz a bányavárosi kincstári követelésekből, ha azok befolyni fognak.

1654 márczius 8-án megemliti az adminisztrator egy levél-

ben, hogy Sonnau báró királyi biztos tegnapelőtt megérkezett.

1654 junius 26-án leküldi az udvari kamara véleményadás végett Geroldt Boldizsár aranyváló segéd felterjesztését, melyben jelenti, hogy ő Zólyom városa mellett egy helyet tud, melyen még bánya nem volt, és hol arany érczeket lehet a szántóföldben találni; e szántóföld birtokosa egy Zury nevü nemes ember. A mellette levő patakból is lehet aranyport a kézi szerkével kihuzni. Kéri, hogy neki nehány jó bányász adassék rendelkezésére, és 3oo darab arany,jót áll érte, hogy egy nagyszerü bányát fog ott nyitni.

1654 junius 29-én értesiti gróf / 112 /Ádám kerületi ezredes Érsekujvárról az adminisztrátort, hogy az udvari hadi tanács rendeletéből 13o hajdut fog küldeni a bányavárosokba a martalóczok ellen.

1654 julius végén meghalt Rothenfelsi Roth Hermann administrator.

1654 augusztus 1-én irja Sonnau az adminisztrator özvegyének, hogy jobban szerette volna, ha ő maga halt volna meg az adminisztrator helyett, mert megunta már az életét. A megrendelt rézkoporsó munkába vétetett, és mihelyt elkészül, át fogja küldeni.

1654 október 12-én rendeli az udvari kamara, hogy a 3 kamara főtisztjei külön-külön javaslatot tegyenek, kit kellene körmöczi pénztárnokká, és kit administratorrá kinevezni, mert ezentul a két hivatal külön egyénekre fog bizatni.

1654 november 3o-án kinevezi a király Steiffenegger Márton Venczelt körmöczi alkamaragróffá és adminisztratorrá.

1654 deczember 3o-án javasolja Steiffenegger administrator, hogy a katonaságtól küldött hajduk helyett, kik semmit sem csináltak, loo ember fogadtassék fel ebből a vidékből, s ezek közül 6o ember Beszterczebányára, lo ember a meglevő 12 mellé Körmöczre, és 3o ember Selmeczre helyeztessék, és ide még 25 puskás is fogadtassék fel.

lo632/Hné

1655 márczius 2o-án kelt levélben melyet Steiffenegger administrator irt a Pozsonyban az országgyülésen levő titkárának, Hofer Jánosnék, megemlittetik, hogy a 6 bányaváros az országgyülés előtt panaszt tett Sonnau királyi biztos ellen, és az udvari kamara hatósága alól kivétetni kivánta ügyeinek elintézését.

1655 május 23-án irja Hofer titkár Pozsonyból az administratornak, hogy az országgyülési körökben szó volt arról, hogy a nádor, országbiró, személynök, és más nagy méltóságok, a körmöczi kamarától kapják fizetésüket, de ugy maradt minden, mint eddig volt. A magyarok szeretnék kivenni a bányavárosokat az udvari kamara alól. De nem fog nekik sikerülni.

Gróf Piccolomini egy olyan ügyes olaszt vagy spanyolt mutatott be az udvarnál, aki nem csak a bánya vizeket könnyü szerrel ki tudja huzni, hanem a törecs szállitást is kötél nélkül akarja eszközölni. Azt mondják, hogy ő Felsége ezt a mestert nemsokára leküldi Selmeczre Piccolomini, Radolt, és Sonnau urakkal.

1655 május 28-án jelenti Hofer titkár Pozsonyból, hogy az országgyülésen nagyon kivánják a német katonák visszahivását az országból, de nem hiszi, hogy az megadassék. A primás Sonnautól lo.ooo ftot kér kölcsön, ki Körmöczre fogja az utalványt kiállitani, hogy a Sonnau követeléséből kielégittessék. A turóczi tizedet Révay László vette ki, szerződésileg kötelezvén magát, hogy 5 éven át évenkint 12oo véka gabonát és 8oo véka árpát fog saját költségén Besztercebányára beszállitani.

1655 deczember 5-én irja a primás Szt.Keresztről az administratornak, hogy hallomás szerint Körmöczön pestis van, és kéri, hogy minden óvó intézkedéseket megtegyen, nehogy a pestis a munkások közt elhatalmaskodjék.

1656 márczius 4-én leküldi az udvari kamara vélemény adás végett Liempacher András özvegyének folyamodványát, melyben looo ft kegyelem dijat kér, hogy a 24 évi szolgálat u-

tán elhalt férje adósságát kifizethesse.

1656 márczius 31-én pénztárnok Körmöczön Schröter Damian.

1656 május lo-én egy rendeletben Sonnau András György bá-
ró "pergstetterischer Cammer Inspector"-nak czimeztetik.

1656 május lo-én Steiffenegger a császári valóságos taná-
csos czimet nyerte ő Felségétől.

1656 május lo-én kinevezi III. Ferdinand király Sonnau
György András reichenpergi bárót a bányavárosi kamarák
inspectorává, és megengedi, hogy ahányszor szükségesnek
találja, a bányavárosokba kiránduljon, hogy az ügyek me-
netére felügyeljen.

1656 október 24-én értesiti az udvari kamara Steiffeneg-
gert, hogy ő Felsége Dávid Ungnadt weiszenwolfi gróf he-
lyébe Sinzendorf György Lajos grófot nevezte ki az udvari
kamara elnökévé.

1656 november 6-án panaszkodik az adminisztrator a primás
előtt a saskői várnagy, Borsitzky hatalmaskodásai és ellen-
séges eljárása ellen.

1656 november 7-én Körmöcz városa panaszkodik a primás e-
lőtt Borsitzky hatalmaskodása ellen.

1656 november 15-én értesiti az administrator a tiszteket,
hogy az udvari kamara eddigi elnöke weisenwolfi gróf Ung-
nad Dávid felső ausztriai országos kapitánnyá kinevezte-
tett, és helyébe az udvari kamara elnökévé gróf Sinzendorf
György Lajos lépett.

1656 deczember 8-án Schrötter Damian körmöczi pénztáros az
31 éves jó szolgálatainak jutalmául lo.ooo ftot kér a ki-
rálytól. E folyamodványt pártolja Hellenbach Jeremiás
könyvvivő és Steiffenegger Venczel Márton administrator,
ki részletesen kimutatja, hogy Schröter szolgálata alatt
5o.267 ft 65 dr külön hasznot szerzett a kincstárnak.

1657 január 24-én irja Szőllősy János, a primás pisetárius-
sa Szt. Keresztről, hogy azt a hirt kapta Léváról, hogy a

törökök utban vannak a bányavárosok felé. Kér 15o puskás embert.

1657 április 6-án megemlittetik egy jelentésben, hogy Steiffenegger administrator meghalt.

1657 junius 25-én kelt kimutatás szerint Körmöczön a következő tisztviselők voltak alkalmazva :

Az alkamaragrófi hivatal és a főkamaragrófi hivatal administratora nincs betöltve. Fizetése volt 132o ft és az administratorságért looo ft.

Wohlgemuthsteimbi Schröter Damian főpénztáros 1624-től 1627 junius utolsáig az udvari kamara könyvvivőségénél volt /Raitdiener/ számvizsgáló, 1627 julius 1-től 1655 január 31-ig Körmöczön pénzbecsőr /Wardein/ azóta pedig pénztáros.

Fizetése 938 ft szolgál 34 év óta.

Von Hellenbach Jeremias könyvvivő, 1626-tól 1643-ig a könyvvivőnek kezelő tisztje, azután 1649 juliusz végéig a kamaragrófnak kezelőtisztje /Amtsverwalter/ azóta pedig könyvvivő. Fizetése 698 ft. Szolgál 31 éve.

Schäffler András György pénzbecsőr /Wardein/ 164o május 18-án kineveztetett az alsó ausztriai könyvvivőséghez számtisztté /Raitdiener/ 1644 deczember 6-án bécsi pénzbecsőrré, 1655 február 17-én körmöczi pénzbecsőrré. Fizetése 419 ft. Szolgál 18 éve.

Hoffer János titkár és iktató, 1621-től 1644-ig az al és főkamaragrófok mellett, ez alatt 1632-től 1644-ig egy czimentező szolgálatát is ellátta, 1644-ben kineveztetett körmöczi titkárrá és registratorrá. Fizetése 4oo ft. Szolgál 37 év óta.

Nestlbacher Jakab János szertáros. 1653 márczius 1-től kezdve ezüst berakó segéd, 1654 óta pedig szertáros, fizetése 3oo ft. Szolgál 5 éve.

Lorberer Konrád fő czimentező, 162o-ban kezdte szolgálatát, mint legfiatalabb czimentező. 1638 óta főczimentező, fize-

tése 398 ft. Szolgál 37 éve.

Reichart Mihály János főczimentező segéd. 1629 óta látja el a hivatalt 26 év óta.

Rösel Tóbiás 1623-tól 1652-ig kamarai trabant tizedes, most 3-ik czimentező. Fizetése 192 ft 5o dr. Szolgál 34 éve.

Messerschmidt Jeremiás, eleinte Wenger Mihály selmeczi pénztárosnál volt 6 évig, azután Sockt János alkamara-grófnál 8 évig, s végre Hellenbach könyvvivőnél 8 évig segédtiszt /Amtsdienst/, 1654 október vége óta 4-ik czimentező. Fizetése 18o ft.

5-ik czimentező állomás Schreter Jeremiás halála óta üresedésben van, fizetés 129 ft 5o dr.

Gebl Konrád czimentező szolgál 1644 óta. Fizetése 1o3 ft.

Rosenauer Ádám legifjabb czimentező szolgál 1654 októbertől kezdve. Fizetése 87 ft és 5o dr.

Roth Hermann Christián 1645-től 1652 szeptember utoljáig vasvéső /Eisensenker/ azóta fő vasvéső. Fizetése 274 ft 56 dr. Szolgál 12 év óta.

Unverzagt Kristóf János 1648 óta vasvéső. Fizetése 156 ft.

Kaltenegger Mihály 1652 óta vasvéső, fizetése 156 ft.

A főezüstégető állomás üresedésben van. Fizetés 158 ft 4o dr.

Schnabel Kálmán ezüstégető 1655 november 2o. óta. Fizetése 1o4 ft.

Prunner Zsigmond 1639 junius 11 óta ezüstberakó /Silbereinsetzer/ szolgál 19 év óta.

Putz Benedek ezüst berakó 1654 óta, azelőtt ezüst égető volt. Szolgál 8 év óta. Fizetése 156 ft.

Szőllősy János ezüstkisérő kapitány /Silbereutter Hauptmann/ 1654 óta. Fizetése 363 ft.

Lemony Frigyes 25 évig ezüstkisérő volt, most a kapitány

segéde 1656 óta. Szolgál 27 éve. Fizetése 312 ft.

Lemony György ezüstkisérő 1648 óta fizetése 156 ft.

Badl Mátyás 1649 óta ezüstkisérő, fizetése 156 ft.

Lanser György János 165o óta ezüstkisérő, fizetése 156 ft.

Pormb Kristóf 1653 óta ezüstkisérő. Fizetése 156 ft.

Bernhardt János 1655 óta ezüstkisérő. Fizetése 156 ft.

Scharl György 1656 óta ezüstkisérő. Fizetése 156 ft.

Zach Balázs volt ezüstkisérő. Öregsége miatt hetenkint 1 1/2 ft nyugalom bért kap.

Weiss János kamarai Ainspaniger 1648 óta. Fizetése 1o4 ft.

Richter Farkas bélyegegyengető /Münzeisen Abstosser/ 165o óta. Fizetése 91 ft.

A bányahivatalnál a Goldkunsthandlungnál:

A gondnoki állomás üresedésben van. Fizetés 6oo ft.

Lasitius Israel gondnoksegéd 1653 január 15-e óta, az előtt volt 4 1/2 évig szertári irnok, azután 3 1/2 évig bányairnok. Szolgál 13 éve. Fizetése 2o5 ft 93 kr.

A bányabirói hivatalt 1652 óta ideiglenesen és 1657 május 8 óta véglegesen a főpénztáros Schröter Damian látja el. Fizetése 274 ft 56 kr.

Kirchschlager János bányabirósági irnok 163o óta.
Kollman András bánya irnok fizetése 1o4 ft.

Flachbart György szertári irnok fizetése 1o4 ft.

Schwartzberger József irnok fizetése
Strowaldt János fő bányaügyelő fizetése 1o4 ft.

Mitsch János bányaügyelő	"	1o4	"		
Steinhübel Jakab	"	fizetése hetenként	1	" 75	kr.
Schnürer András	"	"	1	" 75	"
Hürschner Pál	"	"	1	" 75	"
Hürschner Jakab	"	"	1	" 75	"
Paumb Melchior	"	"	1	" 75	"

1o632/Hné

Lahner Mátyás bányaügyelő fizetése		hetenként	1 ft	75 d
Fürstadler Péter	"	"	1 "	75 "
Höggl Tamás	"	"	1 "	75 "
Weinzierl Ádám kohósáfár	"	"	2 "	
Geyer Sámson György kohóirnok	"	"	3 "	

Pénzverők

Pénzverő mester /Münz Schmidt Meister/ Faszhang Mátyás, legények /Knappen/ Proy Ábrahám, Schreter György segédek /Halblöhner/ Zóbl Pál, Auer György, Greiff János, Schreter Mihály.

Elöljárók /Vorgeher/ Schütz Kristóf, Töpfer Mihály.
Fő forintverő Greiff János.

A pénzverők szakmányban a kivert márka szerint kapják bérüket.

1657 augusztus havában báró Sonnau András főkamaragrófnak czimeztetik.

1657 november 3o-án rendelte a király, hogy a selmeczi és körmöczi kamara neki 15o.ooo ftot előleget szerezzen mely összege 6% kamatokkal együtt a bányák jövedelméből mindenek előtt törlesztendő, es addig, mig törlesztve nem lesz, se a király, sem az udvari kamara e jövedelmet igénybe venni nem fogja.

Gallus György selmeczi pénztáros adott 5oo tallért, Scharinger János örökösei adtak 3ooo tallért.

1658 február 4-én meghalt Legler körmöczi gépész mester /Febr.6-án kelt jelentés/.

1658 márczius 1-én rendeli báró Sonnau, hogy az ő Felsőgének adott 31.ooo tallér kölcsön, melyhez hozzá járult:

Khayser Regina asszony	1o.ooo tallérral
Wenger Mihály	2.ooo "
Vichter Regina asszony	1.ooo "
Wenger Farkas János	1.ooo "
Riedtmüller Máté	4.ooo "

1o632/Hné

Khayser Ulrich György 1.ooo tallérral
Reutter örökösök 12.ooo "

31.ooo tallérral

6% kamatokkal együtt oly módon fizettessenek vissza, hogy nekik a kölcsön értékével biró érczek adassanak át, és ezeket ők saját kohóikban dolgozzák fel a kincstár költségén, az előállitott ezüsttel és arannyal pedig a kölcsön törlesztessék, 1 márka ezüstöt 8 1/2 tallérba számitva.

1658 márczius 4-én értesiti báró Sonnau a hivatalokat, hogy Ő Felsége római császárrá koronáztatása végett utnak indult és őket is magához rendelte ; e miatt távolléte idejére Schröter Damiant teszi helyettesévé.

1658 márczius 11-én nyugtatja báró Sonnau, hogy Lippay György primás Ő Felségének 2o.ooo tallért adott kölcsön, mely összegnek fele 2 hónap mulva, másik fele pedig 4 hónap mulva vissza fizetendő.

1658 május 18-án értesiti a Frankfurtban levő udvari kamara Schröter Damiant, hogy báró Sonnau főkamaragróf husvét hetében oda megérkezett a kölcsön vett loo.ooo tallérral, és a pénzt átadta a főpénztárnak, de már rosszul érezte magát, és miután naprul napra rosszabbul lett, május 11-én minden holmijával együtt elutazott, hogy Bécsbe menjen magát kigyógyittatni, de csak Selingstatt-ig jutott, hol május 13-án gutaütést kapott és meghalt, és el is temettetett. A holmiját azután visszahozták, és lovait eladták az örökösök javára, a vele volt 3 körmöczi hajdut pedig visszaküldik.

1658 május 28-án rendeli az udvari kamara, hogy Schröter és Hellenbach közösen kezeljék az administratiot további rendeletig. A kölcsön vett loo ezer tallér visszafizetése, ugy, amint azt Sonnau a kölcsönadóknak megigérte: folytattassék. Jelentés tétessék, hogy miképen működik a garasokat verő nyomógép /Druckwerk/, melyet Sonnau másfél év előtt Körmöczön felállitott ?

lo632/Hné

1658 junius 5-én értesiti Schröter és Hellenbach a selmeczi és beszterczebányai tiszteket, hogy báró Sonnau főkamaragróf meghalt, és Ő Felsége egyelőre őket ketten tette a főkamaragróf helyettesévé.

1658 julius 31-én a bélabányaiak kérésére megigéri Schrötter, hogy Selmeczről fognak kapni segitségül drabantokat addig is, mig az udvari kamara határozata megérkezik.

1658 augusztus 14-én kéri Korpona város, hogy a törökök ellen magokat védhessék, adjon nekik a kamara nehány mázsa ólmot.

1658 szeptember 12-én sürgeti Korpona városa a kért ólmot, és megemliti, hogy augusztus 5-ike óta 23 embert öltek meg vagy vittek el a törökök, 11 év alatt pedig 3oo-nál többet.

1658 szeptember 17-én irja gróf Sinzendorf Lajos az udvari kamara elnöke a körmöczi főtiszteknek, hogy miután a heti kimutatások szerint a Sonnau által legutoljára felvett loo ezer tallérnyi kölcsön már nem sokára vissza lesz fizetve, azon igyekezzenek most a főtisztek, hogy egy ujabb kölcsönt, ha lehet 3oo.ooo ftot szerezzenek be, ugyan olyan törlesztési feltételek alatt, mint az utóbbit.

1658 november 12-ér megemlittetik egy levélben, hogy Dollinger Mátyás eddigi rézhámor sáfár a körmöczi Goldkunsthandlung gondnokává kineveztetett.

1659 junius 4-én értesitik az administratorok a főtisztet, hogy Ő Felsége főkamaragróffá Johann Conraden von Richthausen Frey und Edlen Herrn von Chaos, birodalmi fő pénzverő mestert nevezte ki.

1659 augusztus 15-én irja báró Chaos főkamaragróf Schrötter Damian körmöczi pénztárosnak, hogy Ő Felsége megbizta őt egy uj kölcsön felvételével.

1659 augusztus 21-én jelenti Schröter Damian pénztáros a főkamaragróf rendeletére, hogy Selmeczről 162o-tól 1658-ig a következő ezüstmennyiség szállittatott Körmöczre 15 latos finomsággal:

Év	Ezüst m	p	Év	Ezüst m	p	Év	Ezüst m	p	Év	Ezüst		
162o	2o7o3	14	163o	417o3	4o	164o	7242	38	165o	27995	38	1/2
1	21374	5	1	39875	28	1	1o448	35	1	3o834	24	1/2
2	21350	6	2	27269	12	2	4832	31	2	38260	1o	
3	19643	16	3	16853	47	1/2 3	4738	22	3	36520	3	1/2
4	15619	37	4	11775	37	4	3o19	33 1/2	4	37521	4o	
5	15549	25	5	14296	41	5	4956	32	5	35954	37	1/2
6	9897	7	6	14815	11	6	2725	34	6	37909	2	
7	1o213	2o	7	8o5o	15	7	75o2	1o 1/2	7	35767	36	
8	1oo49	3o	8	1o552	31	8	12780	2o	8	33836	31	1/2
9	11364	39	9	8789	16	9	25364	41 1/2	9			

Összesen 39 év alatt 747.o51 4 1/2

Az értékét nem lehet biztosan megmondani, mert különféle árakkal fizettek, u.n. lo ft, 75.d, 8 ft 37 1/2 d, 12 ft. és 12 ft 75 denárral ; most a felsőbiebertárnai 15 latos ezüst márkája 8 ft 37 1/2 denárral fizettetik, és evvel számitva megér az egész mennyiség 6.246.552 ft 84 denárt, vagy a tallért 15o denárral számitva = 4.164.36o 1/2 tallért, és 9 denárt.

1659 szeptember 2-án jelenti Schröter Damian pénztáros a főkamaragróf rendeletére, hogy báró/Sonnau/ 113/ volt főkamaragróf 1657 szeptember havában, mikor a császári hadsereg Zólyom mellett táborozott, a tiszteknek ajándékul 7oo tallért és 33 márka 15 latos ezüstöt adott, az ezüst értéke tett 264 tallért. Ezen 964 talléra menő ajándékon felül a báró még lo16 1/2 tallért adott ki és midőn 1658-ban báró Sonnau a kölcsön vett 8o ezer tallérral Frankfurtra elutazni akart, azt mondta, hogy a fentebbi összeg kiadhatására csak ugy eszközölheti ki az udvari kamarától az engedélyt, ha ott az elnöknek, tanácsosoknak és a titkárnak 13oo tallér ajándékot ad, mely összeg a bárónak Körmöczön átadatott nyugtató ellen. Ezeken kivül azt beszélte a báró, hogy a fentebbi költségeken kivül még 129 1/2 tallért adott ki a táborban, mi-

dőn a tisztektől elbucsuzott. Ez a 129 1/2 tallér nem fizettetett ki neki Körmöczön, hanem csak az engedély megérkezése után lett volna kifizetendő. Ezek szerint az engedély 34o9 3/4 tallér kiadhatására kéretett, mely összegből 66o tallér Selmeczet, 66o tallér Beszterczebányát, és 196o 1/2 tallér Körmöczöt terhelné hadi költség czim alatt. Ezeken felül adatott Körmöczön báró Sonnaunak előlegül a frankfurti utazásra nyugatójára 2oo tallér, melynek kiadására hasonlóképen engedély szükséges. Báró Sonnau elutazása előtt egy 5 ezer ftról szóló kötelezvényt adott át a pénztárosnak eltevés végett, mely kötelezvényt a beszterczebányai hivatalnokok adták neki egy ott a kamara számára szükséges ház megvétele végett.

1659 szeptember 3-án 114/ rendeli báró Chaos, hogy miután ő a király Ő Felségének loo.ooo ftot adott kölcsön, és Ő Felsége kötelezménye szerint ez az összes minden előbbi kölcsönök előtt törlesztendő, ennek következtében a körmöczi pénztáros senkinek se fizessen a bányák jövedelméből valamit addig, mig az emlitett tőke 6% kamatával együtt törlesztve nem lesz.

1659 szeptember 22-én jelenti Schröter Damian, hogy a selmeczi szegény érczek feldolgozásából származó összegek a körmöczi pénztárba befolytak, Sonnau báró felvett ugyan abból egy pár ezer tallért, de beadta a pénztárba, és onnan kiadattak a hitelezők kielégitésére.

1659 szeptember 22-én Schröter Damian kit a főkamaragróf értesitett, hogy Ő Felsége báró Hegemüller Venczelnek 12.ooo ftot utalványozott a körmöczi feleslegekből, jelenti, hogy különféle egyének 81.lol ft 67 1/2 denárral tartoznak a körmöczi pénztárba, de e tartozás befolyása igen kétséges, kivéve 785 ft 6o denárt, mely összeget Késmárk városa a jövő Szt. Mihály napra befizetni fog. Egyéb mellékjövedelmei nincsenek a pénztárnak. A bányák jövedelmei pedig bizonytalanok, és a pénztár lo5.576 tallér adóssággal van terhelve.Báró Hegemüller tehát csak akkor kaphat itt pénz, ha a

tartozás leróva lesz.

1659 november 12-én a főkamaragrófi Pozsonyban van.

1659 november 27-én irja a körmöczi pénztárnok a Joanneli testvéreknek Bécsbe, hogy küldjön a Goldkunst számára kénesőt.

1659 deczember 26-án jelenti Schröter a főkamaragrófnak, hogy 21-én a gondnoki lakás mellett levő zuzó leégett.

1660 junius 12-én 115/ rendeletet adott ki Lipót király Wesselényi Ferencz nádornak, melyben meginti őt, hogy az utolsó országgyülésen hozott törvényeket némelyek tévesen magyarázván a bányamunkásoktól és favágóktól, mint Zólyom megyében történt, adót szedni akarnak, a jóváhagyott törvények pedig ilyesmit nem tartalmaznak, sőt inkább Ő Felsége az elődjei példája szerint fenn akarja tartani és fejleszteni a bányászatot, és az a körül foglalatoskodók szabadalmait eltörülni nem hajlandó, s ezért a bányász személyzetet csak extra mineralia ügyekben rendelte a megyei hatóság alá, minden bányászati ügyekben a főkamaragrófi hatósága lévén jogositva az ő ősi rendtartásaik szerint itélni. Elvárja tehát a király, hogy a nádor a körülfekvő megyéket is, akiket illet, fel fogja szólitani, hogy a bányászati személyzetet ne háborgassák, és Ő Felsége különleges hatóságába ne avatkozzanak.

1661 augusztus 18-án megengedi a király, hogy gróf Wesselényi Ferencz nádor az ő saját asztali ezüstneműjét mintegy 30-40.000 ft értéküt Körmöczön pénzzé verettesse a nélkül, hogy ebből a királyt illető jövedelem levonassék, csak a költségeket köteles megfizetni.

1662 január 5-én megrendeléseket tesz báró Chaos főkamaragrófi a beszterczebányai rézhámornál a körmöczi kőcsiszoló intézet számára.

1662 márczius 3-án irja Schröter Damian a beszterczebányai praefectusnak,hogy az ország szomoru helyzetén csak isten segithet. Gróf Rotthal és gróf Monteccuccoli tábornokokat várják Thuróczba, és Schröter elibök küldte a Goldkunsthandlung gondnokát és a titkárt, hogy a bányászoktól lakott

helységeket a beszállásolástól felmentő rendeletet eszközöljenek ki tőlök.

1662 márczius 4-én irja Schröter a praefectusnak, hogy a tábornokok a stubnyai fürdőben vannak, és a küldötteket jól fogadták, s megnyugtatták. A katonaság a kanczellárius bajmóczi uradalmából fognak élelemmel elláttatni.

1662 április 4-én rendeli az udvari kamara, hogy Schröter Damian a hátralévő 166o és 1661-iki számadásait 4 hét alatt beadja.

1663 márczius 22-én a főkamaragróf báró Chaos még mindig Bécsben van és beteges.

1663 julius 2-án irja a főkamaragróf a beszterczebányai praefectusnak, hogy előtte való nap szerencsésen megérkezett, és hogy ő Felsége megkapta a himlőt, de már tul van minden veszedelmen.

1663 augusztus 31-én irja báró Joanelli Selmeczre a körmöczi főtiszteknek, hogy a körmöczi 25 trabantot Ujbányára küldte.

1663 október 23-án irja báró Joanelli főkamaragróf, hogy az ellenség Szt. Benedekről Érsekujvár felé indul.

1663 deczember 14-én jelenti Schröter Damian a főkamaragrófnak, hogy a 4 török fogoly tulajdonképen keresztény, a tatárok fogták el őket már régen és eladták a törököknek, nincs semmijük, hogy magukat kiválthassák.

1665 deczember 29-én rendeli a király, hogy a körmöczi ezüstkisérő kapitány /Silberreutter Hauptmann/ állomása ezentul ne töltessék be, a 12o 5/6 arany6l, vagyis 363 ft polturából álló fizetése egy katholikus iskolai tanitó, egynehány zenész, és gyertyák költségeinek fedezésére fordittassék a ferenczrendiek templomában.

1666 február 26-án rendeli a király, hogy azon 5ooo ft, melyeket néhai Pázmány bibornok az ő pisétjövedelméből a nagyszombati Convictusnak hagyományozott, ezentul közvetlenül a Convictus igazgatójának kezébe szolgáltassék.

1o632/Hné

1666 április 12-én utasitja a főkamaragrófi a körmöczi főtiszteket, hogy Ő Felsége határozata következtében a pisetumot ezentul nem a primásnak, hanem közvetetlenül a nagyszombati collegium rectorának fizessék ki kellő nyugtató ellen, mert e pénzeket Pázmány bibornok a nagyszombati collegium fenntartására hagyományozta.

1666 május 17-én jelenti Szőllősy János szentkereszti tisztartó az esztergomi érseknek, hogy a körmöczi bányászok panaszkodván, hogy nagyon sokáig kell az érseki malomban az őröltetésre várni, a főkameragrófi megengedte nekik, hogy egy külön malmot épittessenek. Kéri az érseket, hogy ez ellen tiltakozzék, mert ha e malom felépül, akkor a meglevőnek nem lesz semmi foglalatossága többé.

1666 julius 27-én megengedi a király, hogy összesen 3oo ft jutalom adassék Hürschner Jakab bányasáfárnak, Lanser Vilmos bányabirósági irnoknak, és Strowalt János bányaügyelőnek, kik a mult évben Csehországba voltak kiküldve az ottani bányák megvizsgálására és feladatukat jól végezték.

1667 augusztus 8-án jóváhagyja az udvari kamara, hogy a revistyei uradalom 3ooo tallér bérért évenkint 5 évre bérbeadassék az ottani mostani udvarbirónak Durtzani Andrásnak.

1669 május 18-án volt Schröter Damian főpénztáros, és Schiffler András György pénzbecsőr és főkönyvvivő. Bányagondnok volt Dollinger Mátyás.

1669 november 4-én rendeli az udvari kamara, hogy egy lengyel kettős duttig, mely 6 krajczárt ért eddig, ezentul csak 4 krajczárban fogadtassék el, egy egyszerü duttig két krajczárba, egy poltura vagy prombor pedig csak egy krajczárral váltassék föl.

167o január lo-én utasitja az udvari kamara a körmöczi főtiszteket, hogy mutassák ki, mennyi fizettetett már vissza báró Joanellinek azon 44o.ooo ftnyi kölcsönből, mely az Oppeln és Ratibor herczegségek jövedelmével biztositttatott.

lo632/Hné

167o január lo-én megengedi az udvari kamara, hogy az a ház a főpiacon /Ring/, melynek felét Reichardt Mihály János volt fő czimentező a kincstárnak hagyta, egészen a kincstárhoz váltassék, és tiszti lakásul berendeztessék.

167o november 24-én rendeli a főkamaragróf, hogy mióta a kincstári pénztárak a polturákat nem váltják fel, a bányapolgárok teszik ezt, és nagy hasznuk van mellette; hogy tehát e haszonban a kincstár is részesüljön, ezentul a polturák elfogadhatók, ha minden tallérra 7 poltura ráfizettetik, melyekből 6 a kincstáré, 1 pedig a pénztárnoké; egy egy dukatra pedig 24 poltura fizetendő.

1671 április lo-én rendeli az udvari kamara, hogy mivel Hellenbach Jeremiás ifj. egy expectans állomásért folyamodott, a körmöczi kamara ez iránt véleményt adjon.

1672 február 18-án megemlittetik egy rendeletben, hogy a körmöczi bányabiró Lasitius Izrael meghalt.

1672 augusztus 22-én kérdi az udvari kamara a körmöczi főtisztektől, hogy jelentsék föl, mennyi pénzzsákmányt küldhetnek föl legközelebb a most küldött 6o.ooo fton felül ?

1672 szeptember 9-én értesiti az udvari kamara a körmöczi főtisztviselőket, hogy Hellenbach Jeremias körmöczi könyvvivő kérelmére, ki a mult évben hivatalos visszaélései miatt felfüggesztetett, és vagyon zár alá vétetett, a zárlat annyiban enyhittetett, hogy magát és családját fenntarthassa, de arra ügyelni kell, hogy vagyonát el ne adhassa.

1672 szeptember 21-én utasitja az udvari kamara a körmöczi főtiszteket, hogy miután felső Magyarországban ellenséges mozgalom tapasztaltatott, a bányavárosok biztonságának megőrzésére gróf Eszterházy Pál megkapta a szükséges utasitást, és előforduló esetekben a tisztek vele egy értelemben járjanak el, és mindent gyorsan jelentsenek fel az udvari kamaránál.

1672 november 13-án visszavonja a király abbeli rendeletét, hogy Körmöczön a bányászok és katonaság számára egy uj ma-

lom épittessék, mert Szelepcsényi György esztergomi érseknek szabadalma van Körmöczön a gabona őrlésre, és ő felajánlotta, hogy a katonaság számára szükséges gabonát ingyen fogja megőrölni, ezenkivül pedig a király az ő szabadalmát fenntartani kivánja.

1673 márczius lo-én rendeli a király, hogy a törött és pagamentezüstnek az országból való kivitelét megakadályozni lehessen, ezentul ilyen ezüst 15 latos bányavárosi márkája 8 1/2 tallérra és szükség esetén 9 tallérral is beváltathassék.

1673 október 14-én irja az udvari kamara a körmöczi főtiszteknek, hogy a volt könyvvivő Hellenbach Jeremiás folyamodványa iránt, melyben azt kéri, hogy Bécsbe tett utiköltségei megtérittessenek, és a fogsága alatt visszatartott fizetése kiadassék, jelentést tegyenek.

1673 deczember 14-én nyugalmaztatott Schrötter Damian teljes fizetésével, és Philipp Bernhardt von Prunn neveztetett ki körmöczi pénztárossá, Schrötter Gottfried pedig fő czimentezővé.

1674 február 14-én rendeli a király, hogy azon 4ooo forint kamatai, mellyel néhai Wesselényi Ferencz az esztergomi érseknek Lippay Györgynek adós maradt, s mely adósságot Lippay a körmöczi ferenczrendi barátoknak hagyományozott, a 4ooo ftnak kamatai a lipcsi uradalom jövedelméből évenkint a franciskanusoknak Körmöczön kifizettessenek.

1674 február 2o-án értesiti az udvari kamara a beszterczebányai praefectust, hogy ezentul a lengyel pénz felváltási ára következőképen határoztatott: aki Magyarországra, hol a garas 5 magyar fillér értékü, egy kettős duttich 8 magyar fillért, egy egyszerü duttich 4 fillért, és egy poltrák 2 fillért érjen.

1675 április 3-án értesiti az udvari kamara báró Schellenberg Farkas Nándor ezredest, hogy az általa megkezdett próba olvasztások folytatását nem kivánja, és neki a már kifizetet költségeken felül többet nem ad, de szabadságában áll

az ő olvasztási módjának elfogadása iránt a magán bánya polgárokkal egyezkedni.

Báró Schellenberg azt igérte a királynak, hogy ha az ő olvasztási módját elfogadják, évenkint egy millió ft tisztanyereséget fog adni; azt is mondja, hogy a megejtett próba olvasztásnál ő 35 márka 8 1/2 lat arany ezüstöt hozott ki, mig a régi mód szerint csak lo m 8 latot kaptak.

Daczára a fényes igéretnek, nem fogadták el ajánlatát; a mellékelt jegyzetek szerint a kisérlete 1969 ft 4ö 1/2 denárba került, az általa nyert eredmény pedig bizonytalan, mert Schellenberg nem hagyta a salakot megméretni.

1675 julius 1-én leküldi az udvari kamara véleményadás végett Hellenbach Jeremiás volt körmöczi könyvvivő folyamodványát, melyben a Sonnau ügyében Bécsbe tett utazási költségét 25o ftot neki megtériteni, és a hivatalától történt felfüggesztés idejére, ha nem is az egész fizetését, de legalább bizonyos élelmi pénz megadását kéri.

1675 julius 3-án meghalt Dollinger, a Goldkunsthandlung gondnoka.

1675 julius 15-én megengedi az udvari kamara, hogy miután Selmeczen az áldás már nehány év óta tart, és az ezüstkisérők ez okból erősebben vannak elfoglalva, nekik az 1667-ben megszüntetett szálláspénz ismét folyóvá tétessék.

1675 julius 29-én kéri Hellenbach Jeremiás az administratort, hogy miután már mindenét fele áron eladta, hogy csak megélhessen, tekintse hosszas szolgálatát, és eszközöljön ki számára valami nyugalomdijat.

1675 augusztus 26-án jelenti Philipp Bernhard von Prunn az administratornak, hogy tegnap megünnepelték a császári hadak győzelmét.

1675 szeptember 29-én a körmöczi főtisztek Hell Mátyásnak, ki Geyer Sámson öregsége miatt e mellé 1 1/2 év óta dijtalanul mint segéd alkalmaztatott, tekintettel sok gyermekeire és jó szolgálataira, 4oo ft jutalom adattassék.

lo632/MJ

1675 november 2-án rendeli az udvari kamara, hogy Hell Mátyás körmöczi kohó irnoknak, ki e hivatalt 1 1/2 évig fizetés nélkül látta el, ezért jutalmul 3oo rft kifizettessék.

1675 deczember 6-án jelentik a körmöczi tisztek, hogy ujabb időben a Gottesseeges Grundt és Anna akna kitakarittatása, és még egy uj rudas vizemelő gép is felállittatván, a kovács mesternek szakmánybérét heti 37 ftról 42 ftra, a gépészmesternek fizetését pedig heti 2 ftról 2 ft 3o drra felemelni szükséges.

1675 decezmber 9-én jelentik a körmöczi tisztek az administratornak, hogy az ő utasitása következtében igyekeztek megtudni a saskői uradalom tartozékait, melyek most Lippay György gróf birtokában vannak. Ehhez tartoznak a Garam jobb oldalán:
Ihrats, Kletsian, és felső Turnanka, melyből 3 jobbágy Zobor urnál van elzálogositva, továbbá: Jalná, Litva, Dobrava, Turnanka, és Prochotzháj, e két utóbbi falu is Zobor urnál van zálogban 6ooo tallérért, a Garam baloldalán pedig : Motsár, Tepla, Zsakil, Goldbach, Siglisberg, Peszerung és Reppisch, ennek a 4 falunak fele Ujfalussy Lászlónak van elzálogositva 25oo tallérért, továbbá Szkleno, Ladomér, Podhragy, és Kiszhübelen egy major. Tekintve ez a birtokhoz tartozó nagy erdőségeket, és azt, hogy Selmecz és Körmöcz körül az erdők igen megfogyaszkodtak, valójában nagyon czélszerü lenne, ha e birtok a kincstár kezére juthatna.

1675 deczember 16-án jelenti Hell Mátyás kohóirnok Körmöczön, hogy a körmöcziekkel vegyesen olvasztott selmeczi érczekben volt 555 márkából 92 m és 15 lat ezüst veszte - ség mutatkozik. E nagy veszteség oka az, hogy a selmeczi érczek igen apróra vannak zuzva, tehát sok szállópor képződik belőlök. Továbbá a selmeczi érczek nedvessége nem vétetik tekintetbe, s végre a selmeczi kémlo mindig gazdagabb, mint a körmöczi. Többet, mint egy helyes próba kimutat, lehetetlen az érczekből kihozni, ha tehát va-

lahol többlet mutatkozik, annak oka vagy a helytelen próba, vagy pedig ezüsttartalmu adalékok.

1675 deczember 2o-án Mayer Benedikt Theobald körmöczi fő czimentező kineveztetik a Goldkunsthandlung gondnokává a meghalt Dollinger helyébe.

1675 deczember 25-én Panner János körmöczi ezüstkisérőnek 3oo ft jutalom engedélyeztetik.

1675 deczember 29-én megengedi a király, hogy Hellenbach Jeremiásnak, azelőtt volt könyvvivőnek, a felsőbb rendeletre Bécsbe tett utazásának költségei 2'75 fttal megtérittessenek, és hogy 1675 elejétől kezdve haláláig neki a könyvvivői fizetés fele fizettessék.

1676 január 5-én iktattatott be hivatalába Benedikt Theobald Mayer, mint a Goldkunsthandlung gondnoka.

1676 márczius lo-én Nestelbacher János Jakab körmöczi szertárnoknak az 1673-ban kapott 12oo fton felül ujabban 8oo rft jutalom adatik.

1676 márczius 18-án kineveztetnek: Henthaller Farkas Nándor körmöczi fő czimentezővé ; Freiszeisen János György a Gondkunsthandlung gondnoksegédévé ; Pistorius Miksa János tikárrá; Hellenbach Jeremiás bányaszertár irnokká.

1676 márczius 24-én rendeli a király, hogy Szelepcsényi György esztergomi érseknek 18o márka 15 latos ezüst, folyó áron, és 25 márka ingyen kiadassék a Mariazellben felállitandó Szt. László szobor öntésére.

1676 április 4-én kineveztetik Freiseisen György János a Goldkunsthandlung segéd gondnokává.

1676 április 14-én Weinzierl Ádám volt Körmöczön kohósáfár, az ő atyja pedig 52 évig szolgált, és szintén kohósáfár volt, miért is jutalomért esedezik.

1676 junius 17-én jelentést kiván az udvari kamara a körmöczi aranypénzverők folyamodványára, kik azt kérik, hogy a régebben engedélyezve volt, de Chaos báró által eltörült

4 1/2 pisét arany fogyaték minden egyes verésnél ismét engedélyeztessék, mert a mostani nagy áldásnál, mely aranyban igen dus, az ő veszteségök igen nagy.

1676 julius 7-én Freiszeisen György Jánosnak a Goldkunsthandlung gondnoksegédének lakodalmi ajándékul 32 rft engedélyeztetik.

1676 szeptember 2-én rendeli az udvari kamara, hogy, miután báró Schellenbergnek megengedtetett az ő olvasztási módja szerint /neue Figier und Schölzkhunst/ Körmöczön még egy nagyobb próbát tenni, e végre Schellenbergnek egy külön kohó bocsátandó rendelkezésére, és ő minden szükséges anyaggal ellátandó; az ellenőrködést a próbáknál a városi bányabirósságtól kikérendő magánosokra kell bizni, mert a kincstári tisztek ez ügyben érdekelve lévén, a kisérletektől távol tartandók, hogy az eredményt 1/4 vagy 1/2 évi olvasztás után, biztosan felismerni lehessen.

1676 szeptember 9-én Mayer Benedek Thobaldnak, a Goldkunsthandlung gondnokának lakodalmi ajándékul 5o rft engedélyeztetik.

1676 szeptember 14-én jelenti Hoh.Thech Mayer körmöczi gondnok, hogy az uj vizemelő gép Anna aknában a következő héten fog megindittatni. A kijavitott Finsterstern akna, melynek még nincs uj neve, már készen van, és üzeme megindittatott, 3 zuzót fognak ebből ellátni jó zuzóérczekkel.

1676 szeptember 28-án jelentik a körmöczi tisztek, hogy báró Schellenbergnek egy uj kisérlet keresztül vitelére ki lehetne venni a városi kohót, mely a kincstáritól távol fekszik, biztosakul pedig kisérlethez ki lehetne jelölni Roth Samu bányabirósági assessort, Messerschmied Jeremiast és Mádl Lakabot a város részéről, Freiszeisen Virgilius városi kémlészt, a bányabirót, és jegyzőjét.

1676 október 21-én von Prunn Fülöp Bernát körmöczi főpénztárosnak hosszas szolgálatai elismeréséül 8.ooo rft jutalom engedélyeztetik.

1o632/MJ

1676 november 5-én az aranypénzverőknek az arany fogyaték helyett évenkint loo rft átalány engedélyeztetik.

1676 november 12-én véglegesen kineveztetik Weidner János körmöczi bányasáfárrá, ki e hivatalt már 1672 óta ideiglenesen ellátta.

1676 november 24-én jelenti Benedikt Theobald Mayer, a Goldkunsthandlung gondnoka az administratornak, hogy megnézték a felső bányánál a régi kohó maradványait, és ugy vélik, hogy 18oo ftba fog kerülni a helyreállitása egy nagy és egy közép kemenczével.

1676 november 26-án azt válaszolta erre az administrator, hogy mivel a helyreállitása a felső bányai kohónak sokba kerül, jobb lesz a bányapolgárság kohóját használni kén olvasztására, melyet a Schellenberg kisérlet végett ugy is bérbe akar a kamara venni.

1676 decezmber 29-én irja Cercovits Frigyes Körmöczről az administratornak, hogy a városi tisztek közelebbi ujitásánál azon fog igyekezni, hogy a tanácsbeliek mind katholikusok legyenek.

1677 április 2-án Roth Hermann Christián fő vésnöknek /Eisensenker/ 31 évi szolgálatának elismeréseül looo rgt jutalom engedélyeztetik.

1677 április lo-én a körmöczi bányaügyeknek eddigi mellék járulékaik megszüntetésével hetenkint 3 rft fizetés engedélyeztetik.

1677 április lo-én jelenti a körmöczi pénztáros, hogy tegnap llo.ooo ftot inditott utnak Bécsbe.

1677 augusztus 16-án megengedi a király, hogy Ertl Tamás bányarészei és zuzója 9oo fton megvétessék a kincstár számára, és megengedtessék, hogy Ertl amig él, hetenkint 1 hordó sört kimérethessen a bányánál.

1677 szeptember 3-án utasittatik az administrator, hogy a körmöczi Mátyás aknában berendezendő uj rudas vizemelő gép tervéről véleményt adjon.

lo632/Hné

1677 október 7-én jelenti báró Kaschlan kapitány Körmöczről az administratornak, hogy intézkedett, hogy az ezüst fuvart a rendes kisérőkön kivül még 6o katona is kisérje Selmeczről Körmöczre.

1677 november 18-án Sub László Daniel körmöczi bányabirónak 2ooo rft jutalom engedélyeztetik.

1677 november 26-án megengedtetik, hogy a körmöczi Anna aknában egy uj rudas vizemelő gép épittessék be, mely...116/ 18oo ftba kerüljön.

1677 deczember 13-án mondatik egy jelentésben, hogy Hell Mátyás Körmöczön kohóirnok.

1678 január 31-én megrója az udvari kamara a körmöczi altiszteket és expectánsokat,kik hallomás szerint, csak isznak, korhelykednek, és senkinek sem engedelmeskedvén botrányosan élnek.

1678 február 18-án meghalt Körmöczön Schröter Damian von Wolfgemuthsheim.

1678 julius 3-án rendelet intéztetett gróf Leslie tábornokhoz, hogy a Körmöczön fekvő katonákat, kik nem tudnak jó egyezségben lenni a bányatisztekkel és polgárokkal, onnan elrendelje, és helyette más csapatot rendeljen Körmöczre, Körmöczön a Massin regement gyalogsága volt beszállásolva.

1678 október 5-én 117/ irja Thököly Imre a zólyomi táborból a körmöczieknek, hogy követeket küldjenek hozzá lo ezer arannyal vagy 2o ezer tallérral, különben egész seregével rájok megy.

1678 október 12-én 118/ védő levelet állit ki Thököly Imre a beszterczebányai táborból a körmöcziek számára.

1678 október 17-én védő levelet állit ki Thököly Imre a beszterczebányai táborból a körmöcziek számára.

1678 november 18-án elismeri gróf Dünewaldt tábornok,hogy az ellenség elől Körmöczről szerencsésen Beszterczebányára

biztosságba helyezett pénzekből 4ooo tallért átvett, s reményli, hogy ez összeg neki jutalmul engedélyeztetni fog; ha pedig nem engedélyeztetik, beszámitható hátra levő fizetésébe.

1678 november 3o-án utasitja az udvari kamara a beszterczebányai praefectust, hogy gróf Dünewaldt tábornoktól az átvett 4ooo tallért visszavegye, és pénzeket senkinek se adjon utasitás nélkül.

1679 május 4-én irja az udvari kamara a körmöczi tisztteknek, hogy gróf Leslie és gróf Strassoldo tábornokokat már utasitották, hogy a bányavárosok őrségét megerősitsék.Miután az administrátor Brünnben betegen fekszik, Fischer Mihály jószág praefectussal egyetértve tegyenek meg minden az állam javainak megvédésére.

1679 julius 4-én értesiti a Bécsben levő administrator a kamarai tiszteket, hogy Ő Felsége Bernhard von Prunn Fülöp pénztárosnak a császári tanácsosi czimet adományozta.

168o február 21-én kineveztetik Holl Mátyás ezüst és aranypénzverő mesterré /Münz Schmiedmaister/, helyébe pedig Prinz András Jakab kohó irnokká.

168o junius 22-én 42.sz.a. rendeli az udvari kamara, hogy a körmöczi szertárnok Nestlbacher Jakab János, ki hivatalától ideiglenesen felfüggesztetett, a hivatalból véglegesen elbocsáttassék, minden ellátás nélkül, a többi tiszteknek intő például.

168o junius 26-án 43.sz.a. rendeli az udvari kamara,hogy Fülöp Bernhardt von Prunn körmöczi pénztáros és Schrötter Gottfied könyvvivő jelentést tegyenek az ottani gazdálkodásról, és javaslatot tegyenek a szükséges javitásokról, és visszaélések megszüntetéséről.

Hasonló rendelet adatott ki a selmeczi tiszteknek a pénzverőhivatali pénzbecsőrnek, a kohótiszteknek és az admi - nistratornak.

1681 márczius 4-én Gattermayer Miksa Ernst fő udvari pénztáros nyugtatót állit ki, hogy a körmöczi pénztárostól Fülo632/Hné

lõp Bernhard von Prunntól 157.ooo ftot és 6o márka 35 piset aranyat bányavárosi sulyban, mely egyenlő 53 márka 6 1/2 pisettel bécsi sulyban, átvett.

1 bécsi márka = o.142913 körmöczi márka
1 körmöczi " = o.874957 bécsi "
583 körmöczi márka = 51o.1 bécsi márka.

1682 május 8-án bizottsági jelentés 1679-ből:

67. A körmöczi bányák jó állapotban vannak. Az uj rudas vizemelő jól müködik. Azáltal, hogy a termények csak kénvre olvasztatnak, és nem ólmosittatnak, hanem a kénvek Selmeczre küldetnek, évenkint 15.ooo ft takarittatik meg.

68. A bányamivelés a folytatandó. Az elhalt Weinner János sáfár helyett Stainhübel Mihály neveztetett ki sáfárrá. Minden évben legalább kétszer főbejárás tartandó. A határozatok feljegyzendők. A felső bánya /hintere Zech/ térképe bevégzendő. Fiatal emberek betanitandók a bánya felmérésébe. A szertárnok számadásait megvizsgálja és aláirja a gondnok is, kinek tudta nélkül se bevásárlást se kiadást tenni nem szabad. A sulyok és mértékek megvizsgálandók. A kamarához tartozó rétek és földek összeirandók. Rohnitzról és Breznicskáról rossz zuzó vasakat nem kell átvenni. Az erdőkből a kecskéket ki kell tiltani. A fürész malmok csak a bányák számára dolgozzanak. Az erdőket minden évben be kell járni.

69. Tekintve, hogy Körmõcz városa már régi időkből 3o.ooo fttal, ujabban pedig 1678-ban a lázadók betörése alkalmával ismét 12.ooo fttal tartozik, és mivel 166o-tól 1678-ig 23.ooo ft veszteséget szenvedett a bányamivelésnél, megkimélendő lenne a katonaság tartásától, és a katonai átvonulások terheitől. A fürészmalom épitése meg nem engedhető, nehogy az erdők pusztittassanak.

7o. Az üresedésben lévő gondnoksegédi állomást nem kell betölteni, A tört ezüstöt 14 ft 17 denárral lehetne beváltani.

71. Ha az ezüsttöredék csak 13 ft 36 denárral váltatik be,

egy márka minden költségek levonása után csak 2 ft 1/22 kr felesleget adna, tehát a bécsi márka ára csak 16 ft 49 kr lenne, pedig az 18 fttal fizettetik.

72. Egyetértve járjon el a körmöczi, selmeczi kamara, hogy a kémleezüst ne kevertessen be a magánosok beváltmányába.

73. Meg kell ujitani a rendeletet, hogy az ezüstöt nem szabad az országból kivinni.

74. A dukatokat ismét kalapáccsal kell verni, mint régebben, mert a sajtó alatt nem veretnek ki szépen.

75. Brunner Zsigmond ezüst betevőnek /Silber Einsetzer/ 4 ft 5o d nyugalomdij engedélyeztetik.

76. A mostani 24 pénzverő munkás hetenkint 3 nap alatt 25ooo ftot tud kiverni, tehát nem szükséges a számuk szaporitása.

77. Az udvari kamara tudta nélkül nem szabad magánosok számára érmeket /Schaumünzen/ verni.

78. A primásnak járt ezelőtt minden márka denár után 1 pizét, és a tallérok márkája után 15 1/2 denár, tehát több, mint most; de ezért tartott a primás még Lippay idejében is 3oo huszárt és loo muskétást a bányavárosok védelmére, ami most igen hasznos lenne. Az utolsó 13 évben tett az érsek pizetuma: 3556 db aranyat, és 91,996 tallért.

79. Egy 15 latos bányavárosi márka ezüst után mely

8 ft	37 1/2	denárral	beváltatik	7 ft	2	denárt,
9 "	4o	"	"	5 "	99	"
lo	-	"	"	5 "	39	"
12	-	"	"	3 "	39	"

tesz a kincstár nyeresége a pénzverési és pizet költségek levonása után, egy márka aranynál pedig 14 ft 43 denárt. E szerint volt a kincstárnak az utolsó lo év alatt nyeresége:

lo632/Hné

473.657 márka ezüst után		3.o98.971 ft
8.364 " arany "		12o.692 "
	Összesen	3.219.663 "

vagyis átlagban évenkint 321.966 ft.

8o. A czimentező állása megszüntethető, és egy pénzbecsőrnek nem kell annyi mellékjövedelmeket adni. A kémle ezüst külön elszámolandó.

81.Mivel már 2o év óta nem volt erdőbejárás, azt minél előbb meg kell tartani, és az erdő pusztitásokat meg kell akadályozni.

82. A városi szertárt kincstári kezelés alá kell venni.

83. Idegen expectansok helyett a helybeli és hazai tisztek gyermekei alkalmazandók a hivatalokra, ha katholikusok.

84. A 13 kamarai és 2o erdei hajdu számát felére lehet leszállitani.

85. Ha az ötvözéshez Körmöczön a vörös réz helyett az ezüsttartalmu fekete érczet használnák, évenkint m.e. 2ooo ftot lehetne megtakaritani.

86. Jó lenne a fekete ércz használatát más pénzverőkben is megpróbálni.

87. Mivel most a réz ezüsttartalma 15 latra megy, jó lenne az ilyen rezet a Soldiak részére Velenczébe eladni,s igy az ezüsttelenitést megtakaritani.

88. Meg kellene tiltani, hogy magánosok ezüst töredéket vehessenek a kamara engedelme nélkül.

89. Meghagyatik a főkamaragrófnak, hogy ha egyik vagy másik tiszt elhalálozik, ennek iratait és vagyonát zár alá vegye, az árvákról és özvegyekről gondoskodjék, és vigyázzon, hogy hivatalos iratok el ne vesszenek.

9o. A revistyei uradalom 1661-ben vétetett át gróf Draskovitz Miklóstól 45.ooo ftért kincstári kezelésbe, és a selmeczi kamarával egyesittetett.

91. A saskói uradalmat 1678-ban vette át a kincstár a Lippay bárótól 6o.ooo ft értékben, és átadta neki e helyett a kaszavári uradalmat, melynek 5925 ft 5o denárral nagyobb volt az értéke; a saskói uradalom tehát került összesen 65.925 ft 5o denárba.

92. A revistyei jobbágyok adója tesz 3.787 ft 36 d
a vám és italmérésből befoly évenkint 1.1oo "
a tized tesz évenkint 6oo "
5.487 ft 36 d

tehát a revistyei uradalom összes jövedelme évenkint kerekszámban 5.5oo ft.

93. Ebből a jövedelemből levonandók a költségek, melyek évenkint looo ftra mennek.

94. Özvegy Dóczy Mihályné kap évenkint a revistyei uradalom jövedelmeiből 15oo ftot, mely összeg az ő halála után növelni fogja a jövedelmet, ugy, hogy akkor, ámbár a jobbágyok a törököknek is m.e. 2ooo ft hódolási dijt fizetnek, a revistyei uradalom jövedelme évenkint 6ooo ftot fog tenni.

95. A saskói uradalomban a jobbágyok adója 3ooo ft /ezek lol7 ftot fizetnek a törököknek/ a többi italmérési és tized jövedelemmel együtt tesz az egész jövedelem évenkint 5996 ftot.

96. A jószágokra vonatkozó apróbb gazdászati intézkedések.

97. A lipcsi uradalmat megváltotta a kincstár 1673-ban Zichytől 57.ooo fton, és a zálogokat Joanellitől és Falusi László és Danieltől 67.535 ft 78 denáron, igy tehát került az egész uradalom 124.535 ft 78 denárba, és jövedelmez a költségek levonása után 9985 ft 25 denárt.

98. Máriássynénál van még 2 falu zálogban, melyek a lipcsi uradalomhoz tartoztak, a zálog összeg 19.166 ft 6o d, e faluk 1269 ftot jövedelmeznek, tehát érdemes volna e falukat kiváltani és az uradalommal egyesiteni.

lo632/Hné

99. loo. lol. lo2. különféle gazdászatiak.

lo3. A likavai uradalom, mely Thökölytől foglaltatott le, 9584 ft 93 denárt jövedelmez.

lo4,lo5. A likavai uradalomra vonatkozó gazdászati intézkedések.

lo6. A kincstári uradalmak összes jövedelme :

a Joanelli-féle rész Murányban	1.127	ft
a Janoki-féle " "	87o	"
Gyökés és Viszoka tizede	6oo	"
Revistye jövedelme	4.5oo	
Saskó "	5.996	
Lipcs "	9.985	
Likava "	9.584	"
Összesen	32.662	ft

melyet békés időkben és jó kezelés mellett tetemesen lehetne növelni.

lo7. A mostani bonorum praefectus fizetését meg kell javitani.

1882 november 4-én gyülést tartottak a kincstári tisztek Körmöczön és jelentést intéztek a főkamaragrófhoz. A gyülésen voltak: Bernhard Fülöp von Prunn, Godfried Schrötter, Benedikt Theobald Mayer, Singer András, Wagner Mihály és Reutter Mihály.

A jelentésben panaszolják, hogy midőn a császári seregek a bányavárosokból kivonultak, Körmöczről 47.461 ft 4o denárt, 2o márka pénzlapkákat, és 1374 márka 33 pizet pénzrudacsokat a császári táborba vittek, Selmeczről pedig a készletben levő lloo márka ezüstöt és 3o márka aranyat vittek ugyanoda. Eképen a pénztárak egészen kiürittettek, annyira, hogy a munkásokat nem lehetett fizetni, mig végre a tisztek nagy kérésére 265o tallért küldtek vissza a táborból. De azután a magyarok vonultak be, és 5 hét alatt ami termeltetett, azt mind elvitték, de a munkások fize-

tésére egy garast sem hagytak, ugy, hogy a selmeczi kamara most már 35.ooo forinttal adós a munkásoknak. Hasonlóképen megszünvén a rézeladás Beszterczebányán, a besztercz ebányai kamara 16.6ol ft 21 denárral adós a munkásoknak. Igy a munkások már sehol sem akarnak dolgozni, és attól kell félni, hogy a bányák elpusztulnak. Kérik tehát a főkamaragrófot, tegyen sürgősen intézkedést, hogy az elvitt pénz Selmeczre visszaszállittassék, az arany és ezüst pedig Körmöczre küldessék, hogy a pénzverést folytatni lehessen. Egyszersmind adjon engedélyt, hogy a rezet Besztercz ebányán mázsáját 24 talléron eladhassák.

Végül jelentik, hogy a nemeseket Selmeczről a magyar táborba rendelték fegyveresen, kérnek utasitást, hogy mit tegyenek.

1683 szeptember 4-én kéri a schulerspergi társulat Körmöczön az ott müködő császári és királyi biztosokat,hogy miután 3 éven át 6oo ftot fizettek le kamarai adósságukból,már most 3 évig mentessenek fel a visszafizetéstől, mert különben kénytelenek lesznek a bányát felhagyni.

1683 szeptember 15-én Schmideg Jeremiás a körmöczi pénztáros.

1685 márczius 18-án kinevezi a főkamaragróf Przivorszky Jakabot, Caprara tábornok szolgáját ezüstkisérővé /Silberreutter/ a tábornok ajánlata következtében, és hogy evvel neki kedveskedjék.

1685 április 6-án értesiti a főkamaragróf a főtiszteket, hogy a felső magyarországi hadsereg ellátása végett 3o ezer ft kölcsönt kiván az udvari kamara, tehát 4 nap alatt nyilatkozzanak, hogy mennyit adnak?

1685 április lo-én irja a főkamaragróf a főtiszteknek, hogy a pénztáros és könyvvivő szégyelje magát, hogy csak 45o ftot akarnak kölcsön adni; a pénztárostól 2 ezer tallért, a könyvvivőtől 3 ezret vár, és kevesebbet el sem fogad.

lo632/Hné

1685 április 14-én kimutatták, hogy a körmöczi kamara fizetett 1684-ben különféle udvari kamarai utalványokra 48.864 ft 38 denárt, a beszterczebányai kamarának ellátmányt 12o.982 ft 2o denárt, a selmeczi kamarának ellátmányt 19.ooo, összesen 188.846 ft 58 denárt.

1685 május 4-én irja a főkamaragróf a főtiszteknek, hogy mindegyik annyi kölcsönt adjon, amennyit ő előre meghatározott, ha ezt tenni nem akarná, ő a pénzt máshol fogja felvenni, és az illetőknek addig lefoglalja a fizetését, mig a felvett kölcsön törlesztve nem lesz.

1685 május 29-én kiállitja a főkamaragróf a körmöczi tiszteknek a kölcsön kötvényt, mely szerint wohlgemuthsheimbi Schrötter Gottfried főpénztáros kölcsön adott 3.ooo ftot

Mayer Theobald Benedikt	könyvvivő	9.ooo "
Nestlbacher János Jakab		15o "
pénzbecsőr Prinz Jakab		15o "
Panner János		15o "
Hasman Ferdinand		15o "
Windisch Bertalan		75 "
		12.675 ft

1685 szeptember 4-én kifogásolja a főkamaragróf, hogy a körmöczi tisztek Érsekujvár bevételének örömére 16o ft 52 d költségeket felszámitottak, ő Selmeczen 3oo ftot költött ez ünnepre, de a magáéból, ezt várja a körmöcziektől is.

1685 október 29-én bejegyeztetnek a Kolb-féle társulatnak részesei Freiszeisen Virgilius , a Roth és Raffl-társulat gondnoka, és Nestlbacher Damian részes jelenlétében és kérésére:

Nestlbacher János Jakab principalis	5/64 és 2/6
Schmiedegg Judith	5/64 és 1/6
Haasz András	5/64 és 1/8
Körmöcz városa	5/64
Purmeister János	5/64
Kaltenegger Mihály	5/64
Pusching Jakab	5/64

Ertl Jakab János	3/64 és 1/8
Schmiedegg Jeremiás öregebb	3/64
Festner András	3/64
Schmiedegg János	3/64
Rendl Farkas	1/32 és 1/8
Rendl Rosina	1/32 és 1/8
Wohlgemuthsheimbi Schrötter György Károly	1/32
Prüx Tóbiás	1/32
Lanser György János	1/32
Staimhübl János	1/32
Nestlbacher Damian	1/64

1686 február lo-én az udvari kamara elnökének fizetése évenkint 12.ooo fttal és Mayer udvari kamarai tanácsos fizetése évenkint 2loo fttal a körmöczi kamaránál utalványoztatik negyedévi részletekben.

1686 márczius 12-én Schmiedegg János körmöczi bányapolgár a Kolb-féle bányában birt részét oda ajándékozta Hasaeus Fülöp Jakabnak, a beszterczebányai bányabirónak.

1686 április 5-én jelentik a főtisztek, hogy Pistory János Miksa, körmöczi bányabiró 2-én meghalt pestisben.

1686 szeptember 3-án irja a Bécsben levő főkamaragróf a körmöczi főtiszteknek, hogy hál istennek végre megadta magát Budavára és ostrommal bevétetett. Ennek emlékére emlékpénzek verendők a 2 év óta készen levő minta szerint, és elrendeli a főkamaragróf, hogy lo darab arany emlékpénz, mindegyik lo arany nehézségü, és ugyan olyan nehézségü loo db ezüst emlékpénz, azonnal elkészittessék, és külön postával neki átküldessék.

1686 szeptember lo-én jelentik a főtisztek, hogy az emlékpénzeket elkészitették, és a pénzbecsőr maga viszi fel Bécsbe. Tegnapelőtt tartották meg a hála isteni tiszteletet, melynek végezte után a városi urakkal közös ebédet tartottak, és kérik, hogy amennyi ennek költségeiből a kamarára esik, azt a kincstár viselje. /85 ft 5o d/.

lo632/Hné

1687 augusztus 25-én megemlittetik egy jelentésben, hogy a selmeczi termelés oly nagy, hogy Körmöcz nem győzi a válatáshoz szükséges vitriol előállitását, és a körmöczi tisztek felszólitották a selmeczieket, hogy tartsanak ezokból a vitriolbányánál közös bejárást és tanácskozást.

1687 szeptember 3-án bejárták a körmöczi vitriol bányát: Gottfried Schrötter von Wohlgemuthsheimb főpénztáros, Benedikt Theobald Mayer könyvvivő, Hans Georg Posch inspektor, Wagner Mihály selmeczi bányatiszt, Johan Georg Freiszeisen, Johann Hirschner és 6 bányaügyelő.

Beszállottak a Kribanus aknán, mely körül termeltetik a vitriolos kőzet, és azt találták, hogy az akna körül már nagy evések vannak, az aknától távolabb pedig a kőzet a vitriol főzésre nem alkalmas. Mindenek előtt szükséges az aknát jó karba helyezni és jó karban tartani, hogy valami szerencsétlenség ne történjék. Erre egy külön bányaügyelő alkalmazandó hetenkint 25 garas fizetéssel. A nyilámok mind teljes ácsolatban vannak és észak és dél felé betörtek. Az északi és déli vágatot meg kell ujitani és ujabb fejteni való közt keresni. Egyelőre pedig a 68 öl mély Kribanus akna 4o-ik ölében egy uj rakodót kell kivágni, és a vitriolos kőzetet onnan termelni. Fel kell használni a Sandberg tárnában található zöld vitriolt is. Végre kisérletet kell tenni Pretschneider expectans javaslatával is, mely szerint az arany az eddigi ezüstnek negyedrészében concentrálandó, hogy azután kevesebb vitriol legyen szükséges a válatásra.

1687 szeptember 26-án Körmöczre érkezett a főkamaragróf.

1688 márczius 27-án irja Benedikt Theobald Mayer, hogy a vizemelő csöveket Sziléziában Freudenthalban megrendelte.

1688 október lo-én irja a főkamaragróf Bécsből, hogy ámbár látja a számadásokból, hogy a pénz a bányavárosok és kamaráknál nagyon szüken van, mégis kénytelen 12 ezer tallért aranyban az ebersdorfi kastély épitésére kiutalványozni, a pénztáros keritse elő ezt az összeget ahonnan tudja.

lo632/Hné

1688 november 16-án irja a főkamaragróf a körmöczi tisztek-nek, hogy rendeletet kapott, hogy legközelebb 5o ezer ftot küldjön Bécsbe, tehát oda igyekezzenek, hogy ez megtörténhessék.

1688 deczember 7-én jelentik a körmöczi tisztek a főkamaragrófnak, hogy Unger Ádám a lipótaknai szivattyukat annyira megjavitotta, hogy abból a kincstárra nagy haszon fog háramolni, kérdik, hogy a többi szivattyukat is rá bizhatják?

1688 deczember 13-án tanácskozás tartatott Körmöczön Unger Ádám szivattyujának használhatósága tárgyában; jelen voltak a főpénztáros, könyvvivő, bányamester, titkár, bányamestersegéd, Freiszeisen János György bányairnok, Hirschner János bányabirósági irnok, a bányaügyelők: Weisz János, Schmidl András, Oszwald Tamás, Grebl Jakab; gépész mesterek : Partsch Márton, Mathaeus Jakab, Zipszer Lőrincz, és az ácsmester Groszman Lőrincz. Egyhangulag azt vélték, hogy mivel az Unger módja szerint két 4 öles szivattyu helyett csak egy 8 öl-es fog működni, és pedig függélyesen, sokkal könnyebben fog az járni és kevesebb javitást kivánni, mint az eddigiek, és a felállitása is kevesebbe kerül. És ha e szivattyukkal a mélységet biztosan szárazon lehet tartani, meg lehet vizsgálni a fedüt és feküt is, amit eddig a viztől való félelemben tenni nem mertek. /Ugy látszik, hogy a régi 45°-nyi dőléssel voltak beépitve, s ennek következtében a szivattyurudazat surlódást okozott./

1689 márczius 7-én irja a főkamaragróf a főtiszteknek, hogy az udvari kamara rendeletéből gróf Brenner alelnök mellé a nagybányai és felsőbányai bányák megvizsgálására Posch volt selmeczi pénztáros, és Ungar Ádám körmöczi gépészmester rendeltettek magokat készen az utazásra.

169o junius 18-án báró Schmiedegg Tamás Theodor Leopold 25.ooo ftot adott kölcsön 5 % kamat mellett a kincstárnak, amiért a király a revistyei uradalmat kötötte le zálogul.

1691 augusztus 4-én folyamodik Hell Antal Tóbiás a bánya-

irnoki állomásért, az ő atyja Hell Mátyás pénzverő kovácsmester /Münzschmied Meister/ volt.

1692 február 17-én a Bécsben levő főkamaragróf az elhalt Nestlbacher Jakab János körmöczi szertárnok helyére ideiglenesen kinevezi Mayerle Márton kohó irnokot, és ennek helyére Spitzl Xaver Farkast.

1692 április lo-án rendeli az udvari kamara, hogy minden készletben levő pénzt és a netalán kölcsön vehetőt is azonnal küldjék fel Bécsbe.

1692 julius 21-én kineveztetik bánya irnokká és sáfárrá a Goldkunsthandlunghoz Schmidl András 2 ft 25 d heti bérrel, évi 5o ft segélypénzzel, 1 mázsa faggyu és 2 szekér széna illetménnyel.

1693 január 23-án rendeletet adott ki a király Zólyom, Turócz, Honth és Bars megyéknek, hogy a bányavárosoktól 7 mérföldre fekvő területen ne türjék meg a zsidókat,hanem, ha már letelepedtek volna, onnan kiüzzék.

1693 márczius 3o-án folyamodik e rendelet ellen gróf Kaunitz András Dominik, és bizonyitja Barsmegye, a Szt.Benedeki klastrom, és a bajmóczi uradalom bizonyitványaival, hogy az ott letelepedett zsidók becsületes kereskedők, és semmi panaszra sem adtak okot, kéri tehát, hogy tovább is megmaradhassanak lakóhelyeiken.

1693 április 6-án irja gróf Caraffa Beszterczebányáról a körmöczi főtiszteknek, hogy nagyon sajnálja a pénzbecsőr szerencsétlen esetét, és kér felvilágositást, hogy miként történt a szerencsétlenség, és hogy nem volt-e a pénzbecsőr ezelőtt is buskomorságban ?

1693 április 7-én megemlittetik, hogy az elhalt pénzbecsőr helyébe egyelőre Meyerl József Márton kohóirnok helyettesittetett.

1693 április 7-án jelentik a körmöczi főtisztek a Beszterczebányán levő gróf Caraffa királyi biztosnak, hogy Prinz András királyi pénzbecsőr tegnap reggel egy órakor az

ágyából felugorván dühösen berontott a másik szobába, hol a felesége, 2 kis gyermeke, és a dajka aludtak, itt először András nevü kisfiának a nyakába szurt egy késsel, de a szurás nem veszélyes, azután a bölcsőben fekvő kis fiunak a torkát vágta át, a nagyobbik fiu kiáltásaira az asszony és a dajka felébredvén lármát csaptak, a dühös ember pedig a másik szobába, melyben 2 nagyobb gyermeke aludott, vissza szaladt, az ajtót maga után elreteszelte, és előbb a leányát azután pedig a fiát rántotta ki az ágyból és átvágta torkukat, hogy azonnal szörnyet haltak; azután pedig felszaladt a felső emeletre, és ott saját torkát elmetszette, és a mellébe döfte a kést, mely a szivéig hatolt. Ámbár a borbély és a barátok azonnal megérkeztek, mégis jó idő eltelt, mig a pénzbecsőrt megtalálták vérébe feküdve. Ekkor még élt és eszméleténél volt. Meggyónta vétkeit, és töredelmesen megbánta tettét. Már régóta gyógyithatatlan buskomorságban szenvedett, és zavarodott elmével tehette a borzasztó mészárlást.

1693 junius 23-án értesiti az udvari kamara a körmöczi főtiszteket, hogy Körmöcz városa panaszkodik, hogy a kincstári tisztek nem respectálják az ő privilegiumaikat. Meghagyatik a tiszteknek, hogy a kincstár érdekeit megóvják, de a mellett a város szabadalmait is sértetlenül hagyják.

1693 szeptember 9-én értesiti a főkamaragróf a körmöczi főtiszteket, hogy az udvari kamara meghagyása következtében mindazok a tisztek, kik ezelőtt illetményeiket aranyakban kapták agio nélkül, ezentul ezüstpénzzel fizettessenek, és nekik egy arany 3 rftba számittassék.

1693 szeptember 25-én irja Benedikt Theobald Mayer Körmöczről a selmeczi főtiszteknek, hogy a Holleiszen eljárása szerint termelt ezüst nagyon törékeny, és a belőle vert pénz nem szép, a fogyaték is nagy.

1693 november 2-án rendeli a főkamaragróf Körmöczön, hogy ezentul az ezüsttartalmu feketeércz Beszterczebányáról Körmöczre szállittassék, és itt a pénz ötvözet előállitá-

sára használtassék, a rézben levő ezüstöt Körmöcz 8 tallérral téritse meg Beszterczebányának.

1694 január 24-én kineveztetnek Körmöczre Benedict Theobald Mayer főpénztárossá, Rieger Lipót Simon főkönyvvivővé /volt bányabiró/ Freiszeisen György János a Goldkunsthandlunghoz gondnokká, Steiner Mátyás szertárnokká, Mayerl Márton József pénzbecsőrré /Wardein/ Spizl Xaver kohóirnokká, Hell Antal ellenőrző kémlésszé, Böhmb Rudolf Ferencz és Marguard Christian Mihály expectansokká.

1694 február 23-án irja báró Thavonat főkamaragróf Beszterczebányáról Mayer Benedikt Theobaldnak, hogy szerencsésen megérkezett, és gratulál Mayernek, hogy főpénztárnokká kineveztetett.

1694 márczius 1-én Johann Georg Freiszeisen a Goldkunsthandlung gondnoka.

1694 márczius 29-én kineveztetik André Jakob Schmiedl a Goldkunsthandlunghoz sáfárrá, eddig bányairnok volt, de igen jól ért a méréshez, és jó bányász.

1694 márczius 30-án utasitja a főkamaragróf a főtiszteket, hogy Freiszeisen gondnok mindaddig mig a Schafferey házban lakik, tartsa meg az ottani sörmérést is, ha pedig a gondnoki lakásba átköltözik, akkor ott fogja a sörmérést gyakorolni, Schmiedl pedig csak akkor lépjen a sörmérés élvezetébe, ha a sáfári szállásba beköltözik.

1694 április 2-án értesiti a főkamaragróf a körmöczi főtiszteket, hogy miután az ottani bányabiró Simon Leopold Rieger főkönyvvivővé lett kinevezve, helyébe körmöczi bányabiróvá és főhivatali titkárrá Sauerwein Márton Józsefet, eddigi beszterczebányai bányabirót nevezte ki.

1694 május 9-én a főkamaragróf Bécsben van.

1694 május 20-án a főkamaragróf ismét Beszterczebányán van, és rendeli a körmöczi főtiszteknek, hogy a császári fizető hivatalnak Bécsben 16.000 aranyat, rézeladó hivatalnak 8.000 forintot, és Oppenheimer zsidónak 25.000 ftot küld-

jenek azonnal.

1694 junius 6-án Benedick Theobald von Mayern körmöczi főpénztáros "császári valóságos tanácsos" czimet nyert.

1694 julius 26-án megdorgálják a körmöczi főtisztek Höll Tóbiás ellenőrző kémlészt, hogy szorgalmasabb legyen és a pénzekre jobban ügyeljen, mert mióta a pénzverőben alkalmazva van, sok panasz érkezett a pénzek tartalma miatt.

1694 augusztus 4-én Bécsben levő főkamaragróf 2 mázsa antimon érczet rendel meg Körmöczön, hogy jól becsomagolva Bécsbe küldjék.

1694 augusztus 14-én rendeli a Bécsben levő főkamaragróf, hogy Körmöczről hetenkint 4o-5o ember küldessék Selmeczre vizet huzni, mert a megyékből most igen kevés ember érkezik, nagyon el lévén foglalva a katonaság számára szükséges fuvarokkal.

1695 február 21-én a körmöczi főtisztek a főkamaragrófnak mintát küldenek a veretendő réz pénzről.

1695 február 28-án kineveztetik Weinzierl Ádám körmöczi kohósáfárrá, és Hans Ludwig Vogl szinmérővé.

1695 márczius 21-én értesiti a főkamaragróf a főtiszteket, hogy az udvari kamara rendelete szerint Körmöczről évenkint 3oo.ooo rft beszállitandó az udvari főpénztárba ; ez ellen ő felfolyamodott, mert a mostani megapadt termelés mellett lehetetlennek tartja.

1695 junius 8-án a főkamaragróf Bécsben van.

1695 augusztus 3-án értesiti a király a kamaragrófot, hogy Kollonits Lipót bibornokot kinevezte esztergomi érsekké, tehát a piset neki kiszolgáltatandó.

1695 augusztus 6-án értesittetik a főkamaragróf, hogy báró Vichter von Grueb volt főkamaragróf régibb 28.5oo ftnyi kölcsöne a neje nevére irandó, mert az ő vagyonából adatott

1695 augusztus 26-án megengedi az udvari kamara, hogy a szertárirnoknak Körmöczön a kénesö mázsájától évenkint 2

font, az ólomtól 1/2 %, kovácsolt vastól 1 1/2 %, nyers faggyutól 1 1/2 % és a zabtól 3/4 % fogyaték elszámittassék.

1695 szeptember 25-én leadja az udvari kamara jelentés tétel végett Körmöcz városa folyamodványát, melyben kérik, hogy a régi szokás szerint minden czimentezéstól 3 arany, és minden olvasztástól egy próba darab járt a városnak, de a járulékok 1665 óta elmaradtak, tehát rendelje el a király, hogy ismét kiadassanak, mert a járulékokból tartja fenn a város a régi altárnát.

1695 deczember 3-án meghagyatik a körmöczi tiszteknek, kik a kamaraházban alkalmazva vannak, hogy naponként reggel 7 órától 11-ig, délután pedig 1-től 5 óráig mindig a kamaraházban legyenek.

1695 deczember 18-án rendeli az udvari kamara, hogy az Erdélyben felállitandó pénzverő házhoz munkások és anyagok küldessenek.

1695 deczember 22-én jelentik a körmöczi főtisztek a főkamaragrófnak, hogy régebb időben egész 1665-ig a városnak minden czimenttól egy próba arany, és évenkint az uj és régi városbirónak 8 arany ajándék adatott ; 1665-ben azonban ugy a próba arany, mint az ajándék az udvari kamarától eltiltatott. Ez óta mostanig tett volna ez 427 darab aranyat, 48o 3/4 % tallért, és 11 ft 4o denárt denárokban. A város a járulék visszaállitását mindeddig nem követelte. Tekintve azonban, hogy a város nagyon el van adósodva, és a felső altárnát saját költségén fenntartja, s ahhoz évenkint 61o db fát, a Mélyaltárnához pedig évenkint 1336 db szálfát saját költségén beszállit ingyen, azt vélik a tisztek, hogy a próba pénzek elmaradásáért lehetne a várost egyszer mindenkorra nehány ezer forinttal kártalanitani, és ez alkalommal kieszközölni, hogy a város az erdőket a kincstár kezelésébe átbocsássa, mert csak igy lehet reménleni, hogy az erdők nem fognak elpusztittatni.

1o632/Hné

1696 szeptember 12-én a főkamaragróf rendeletére, hogy mennyi a körmöczi kamara átlagos bevétele és kiadása, és mennyit szállithat be az udvari főpénztárba, kimutattatik hogy:

a bevételek tettek aranyban:

1693-ban	87.627	darab	ducatot
1694-ben	112.181	"	"
1695-ben	1o8.915	"	"
Összesen	3o8.733	"	"

tehát átlagosan évenkint 1o2.9o7 2/3 ducatot,

melyek 4 ft 8o d-ral számitva tesznek 493.956 ft 8o d

Ezüst pénzben :

1693-ban	1.334.321	ft	1o d
1694-ben	1.1o6.625	"	25 "
1695-ben	1.372.785	"	59 "
összesen	3.813.731	"	94 "
tehát átlagosan évenkint	1.272.243	"	98 "
Összes bevétel	1.765.2oo	"	78 "

Kiadások:

Cziment és aranypénzités költségei

1693-ban	4.o75	ft	55 d
1694-ben	4.5o2	"	94 "
1695-ben	3.9o8	"	19 "
összesen	12.486	"	68 "
tehát átlagosan évenkint	4.162	ft	22 d
a pénz verők évi adjutuma	12o	"	- "

1o632/Hné

Az ezüst pénzités költségei:

1693-ban	3o.432 ft	1o	1/2 d
1694-ben	24.9o5 "	65	1/2 "
1695-ben	27.o74 "	-	
összesen	82.411 "	76	"
Az ezüstégető költségei	43 "	53	"
összesen	82.455 "	29	"
tehát átlagosan évenkint	27.485 "	9	"
átlagosan felhasználtatott évenként 26.371 márka 14 piset réz a 16 1/2 denár	4.351 "	22	"
összes pénzités költsége	36.118 "	25	"
marad	1, 729.o82 "	25	"

Ebből az aranybeváltás költségeit

1693-ban	393.8o9 ft	-	d
1694-ben	436.629 "	-	"
1695-ben	366.152 "	22	"
összesen	1.196.59o "	22	"
tehát átlagosan évenkint	398.863.ft	22	d,

az ezüstbeváltás költségeit:

1693-ban	787.364.ft	12	d
1694-ben	553.986 "	46	"
1695-ben	881.661 "	56	1/2 "
összesen	2.153.o12 "	14	1/2 "
tehát átlagosan évenkint	717.67o "	71	"
tehát összesen	1.116.534 "	28	"
levonva a fentebbi maradványból			
marad feleslog	612.547 "	97	"

Ehhez átadott a selmeczi kamara mint felesleget

1693-ban	48.653	ducatot
1694-ben	21.726	"
1695-ben	13.277	"
összesen	83.656	"

tehát átlagosan évenkint 21.218 2/3 ducatot

á 4 ft 8o d	1o1.849 ft	6o d
összes felesleg	714.397 "	57 "

Ebből fizetendők a következő rendes ellátmányok melyek nem a kamara tisztviselőinek járnak:

Az öregebb Mayernek	2.52o ft	- d
a fiatalabb Mayernek	1.2oo "	- "
Helmberger számtanácsosnak	72o "	- "
Ertl sollicitatornak	24 "	- "
Koháry István grófnak	6.688 "	32 "
a kamarai Physicusnak	381 "	6o "
a korponai és kékkői hadi irnoknak	576 "	- "
	12.1o9 ft	92 d
5 özvegy tisztiviselőnének provisio	468 "	- "
Waldtreich Annának	18o "	- "
Dóczy Antalnak	12o "	- "
	76o "	- "
A Goldkunsthandlung vesztesége évenkint	11.882 "	2 "
különféle kamarai költségek	22.o32 "	18 "

kölcsön vett pénzekért fizetett kamatok

1693-ban	11.958 ft	- d

1694-ben	1o.932 ft	- d
1695-ben	16.924 "	4o "
összesen	39.814 "	4o "
tehát átlagosan évenkint		13.271 ft 46 d
összesen		6o.o55 " 58 "
Marad az udvari kamara rendelkezésére		654.341 " 99 "

Részletes kimutatása a körmöczi kamaránál levő kölcsön vett pénzeknek:

Kamat nélkül:

Oppenhaimer Sámuel		246.ooo ft - d

6 % kamat mellett:

Nyitrai káptalan	1.2oo ft	- d
Wiesenburgi Wisendo Lipót	12.ooo "	- "
Vichterné asszony	34.2oo "	- "
Ugyanaz	6.24o "	- "
Odescalchi Livius herczeg	36.ooo "	- "
Neushengen ur	12.ooo "	- "
Mellmekh Detrich ur	4.8oo "	- "
Vestenburg János József	2.4oo "	- "
Puechberger Mihály János	5.6oo "	- "
Werthaimber Simon	13.44o "	- "
báró Thavonath főkamara-gróf	24.ooo "	- "
Schwarzenberg herczeg	12o.ooo "	- "
		271.88o ft - d

5 % kamat mellett :

alsó ausztriai sóhivatal	12o.ooo ft	- d
Joanelli grófok	6o.ooo "	- "

Wiesenburg	26.1oo ft	- d
Schmiedegg báró	3o.ooo "	- "
	236.4oo ft	- d
összesen	754.28o ft	- d

1696 szeptember 29-én irja a főkameragróf a körmöczi főtiszteknek, hogy Selmeczen egy királyi bizottság a bányákat meg fogja vizsgálni, és rendeli, hogy a bejárásnál a körmöczi főpénztáros, bányabiró, gondnok, bányasáfár, és egy pár bányaügyelő jelen legyenek.

1696 október 12-én utasitja a Selmeczen levő királyi biztos gróf Stahremberg a körmöczi főkönyvvivőt Rieger Lipót Simont, hogy tegyen jelentést a körmöczi bányák és kohók állapotáról, és javaslatot hogy miképpen lehetne a körmöczi bányákat és kohókat veszteség nélkül mivelni?

1696 november 29-én megrója a főkamaragróf a körmöczi főtiszteket, hogy egy jelentésükben a körmöczi "Haupt Berg Cammerei"-nek czimezték, mely czim annál kevésbé illeti meg őket, mert a jövedelmük legkisebb.

1697 január 2o-án értesiti a király a főkamaragrófot, hogy gróf Conzin Volkhardt Jánost kinevezte az udvari kamara alelnökévé.

1698 február 23-án javasolja a főkamaragróf, hogy a körmöczi kamaránál előirva levő követelésekből 465.371 ft 9o d mint be nem hajtható és elévült töröltessék.

1698 május 3-án a főkamaragróf Bécsben van.

1699 junius 23-án Mayer Benedikt Theobald a főkamaragrófi hivatal administratora.

1699 junius 24-én értesiti báró Thavonath főkamaragróf a tiszteket, hogy ő a főkamaragrófi hivatal megtartása mellett a felsőmagyarországi praefectoratussal is megbizatott, és legközelebb oda fog elutazni, távollétében pedig Mayer Benedikt Theobald főpénztáros fogja a főkamaragrófi teendőket ellátni.

1699 julius 1-én rendeli a király, hogy az alkalmazásban levő tisztektől adott kölcsönök után a kincstár ezentul 6 helyett csak 5% kamatot fizessen.

1699 julius 8-án rendeli az udvari kamara, hogy az aranyműveseknek a finom ezüst bécsi márkája ezentul 21 fton adassék. /Eddig a 15 latos bányavárosi márkáért csak 12 ftot fizettek./

17oo elejétől fogva Benedek Theobald von Mayern főpénztáros Körmöczön a főkamaragrófi hivatal gondnoka.

17oo junius 15-én rendeli az administrator, hogy a fizetések alkalmával a munkások béréből csak a Schafferey csapszékben kimért sör árát, mely a gondnok beneficiuma, és a bányairnoktól kapott posztó árát, mely a bányairnok beneficiuma, szabad levonni, magánosok számára pedig semmiféle levonásokat sem szabad megengedni.

17o1 január 5-én jelentik a körmöczi főtisztek, hogy a 2 év előtt ide érkezett vésnök Warou Daniel nagyon ügyes, és az általa vésett bélyegek igen szépek, de nem szorgalmatos, és nagyon ritkán dolgozik.

17o1 január 27-én az administrator Bécsben van, a főkamaragróf, Thavonath pedig Beszterczebányán.

17o1 julius 24-én kinevezi a király Benedikt Theobald von Mayern eddigi körmöczi főpénztárost és a főkamaragrófi hivatal administratorát Selmeczen a leköszönt Glantschnig helyébe főpénztárossá, meghagyván őt az adminisztratori hivatalban is. Mayer helyébe körmöczi főpénztáros teendőit lássa el Preiszeisen a Goldkunsthandlung gondnoka 2oo ft fizetési pótlék mellett, a könyvvivő teendőit pedig Sauerwein titkár és bányabiró lássa el 2oo ft fizetési pótlék mellett.

17o1 augusztus 27-én utasitja az udvari kamara a főkamaragrófot, hogy az erdélyi bányák igazgatójává kinevezett Asty Bonifacius mellé, ki nemsokára Körmöczre érkezik, Pomfy expectanst, mint segédet, és Limprunner János aranyvála-

tót rendelje, hogy ezek Erdélybe utazzanak.

17o2 november 6-án jelentést tesznek a körmöczi főtisztek Freiszeisen és Sauerwein az adminisztratornak, a közelebbi időkben köztük és a városi hatóság közt felmerült egyenetlenségekről, melyek abból származtak, hogy a város a maga hatósága alá tartozóknak vélte a kincstári tisztviselőket személyesen ügyeikben is, ha egyszersmind polgárok voltak, a kamara pedig ezt nem engedte. A kamaránál Sauerwein volt a kényfejü, a városnél pedig Schmiedegg biró, és a városi jegyző Herkal nem engedtek. Legujabb időben bezáratta a város özvegy Haszmann Renatát, mert a tanács ellen sértőleg nyilatkozott. Az özvegy férje pedig ezüstkisérő és borbély volt, és az özvegy a kincstártól nyugalomdijat huzott, a főtisztek tehát megkeresték a várost, hogy engedje át nekik az özvegyet, s ha valamit vétett majd fognak itélni felette; de a város az özvegyet fogva tartotta tovább is, erre azután elfogatták és a kamaraházban bezáratták a főtisztek Freiszeisen Ferdinand városi tanácsost, hogy addig ki nem eresztik, amig az özvegy fogva marad, de a város azt izente a tanácsosának, hogy csak türje a fogságot, majd szereznek ők neki elégtételt.

Ebben az ügyben panaszkodnak a főtisztek, hogy az uj vésnök Varrou is, ki egyszersmind városi tanácsos, a kincstár ellen izgat.

17o2 deczember 3-án jelentik a körmöczi főtisztek, hogy a város az özvegy Haszmannét szabadon bocsátotta, s igy ők is szabadon eresztették Freiszeisen Ferdinandot.

17o2- deczember lo-én jelentik a körmöczi főtisztek,hogy Varrou nem akarja a tiszti esküt letenni, azt állitván, hogy ő már Bécsben letette az esküt.

17o3 február 16-án rendeli az administrator, hogy gróf Löwenburg császári udvari kamarai tanácsosnak, ki a bányavárosi bíróválasztásokra mint királyi biztos van kiküldve, az ő napidijai 1157 ft 37 krral a körmöczi pénztárból kifizettessenek.

lo632/Hné

17o3 szeptember 9-én. irja Freiszeisen és Sauerwein Körmöczről a beszterczebányaiaknak, hogy az administrator minden további utasitás hátrahagyása nélkül egész családjával együtt elhagyta a bányavárosokat, és Szt. Keresztről Bajmócz felé elutazott. Selmeczen báró Hellenbach maradt, és azt irja, hogy Rákóczy seregei közelednek. Körmöczön az a hire, hogy Árvában és Liptóban már kuruczok vannak.

17o5 márczius 29-én tette le az esküt Freiszeisen Virgilius mint a Goldkunsthandlung gondnoka, eskűszik hűséget Rákóczy iránt és engedelmességet előljárói iránt. Egyszersmind felsoroltatnak legfőbb teendői, melyeknek teljesitését igéri. Valamennyi tiszt letette az esküt, mely egyszersmind szolgálati utasitás is volt.

17o6 január 21-én rendeli a fejedelem gazdasági bizottsága /Suae Serenitatis Principalis et Inclytorum Confoederatorum Regni Hungariae Statuum Consilium Oeconomicum/, hogy a primás pisétjáruléka ezentul a fejedelem kincstárába fizettessék Radvánszky János kincstárnok kezébe.

17o7-ben szeptember 7-éig volt Körmöczön főpénztáros Schindler János, és főkönyvvivő Deadda Bernát Jakab.

1710 julius 22-én rendelik a körmöczi főtisztek, hogy miután Selmeczen ragadós járvány van, az ezüst fuvarok és pénzkisérők csak Szentkeresztig menjenek Körmöczről, ott az oda érkezett selmeczi fuvarostól az ezüstöt átvegyék, de előbb vizzel jól lemossák, a szemcsézett ezüstöt is ugy ahogy a zacskóba van, jól beáztassák, és csak azután tegyék be a körmöczi bőrzsákba; a selmeczi leveleket pedig bontsák fel, s a nélkül, hogy elolvasnák, füstöljék meg bóróka füsttel. Azután pedig megállapodás nélkül menjenek Körmöczre a kohóig, álljanak 1/4 óráig a füstben, és csak azután menjenek a kamaraudvarba. Aki a rendelet ellen cselekszik el fog bocsáttatni.

1712 deczember 12-én értesiti a főkamaragróf a főtiszteket, hogy Ő Felsége a körmöczi főpénztárosnak Sauerwein Márton Józsefnek a császári tanácsos czimet adományozta.

1o632/Hné

1713 márczius 3-án rendeli báró Thavonath főkamaragrófi, hogy miután Sauerwein Márton József főpénztáros meghalt, Freiszeisen György János lássa el a főpénztárosi hivatalt.

1715 junius 23-án Freiszeisen György János körmöczi pénztáros jó szolgálatainak jutalmául, valamint az ő családjának 147 éven át tett szolgálatai tekintetéből a császári tanácsos czimet nyerte.

1716 márczius 2-án jelenti a főkamaragróf az udvari kamarának, hogy Freiszeisen János György körmöczi főpénztáros február 26-án meghalt. Nagyon sajnálja, mert igen becsületes, ügyes ember és jó bányász, kohász és pénzverő volt.

1716 augusztus 7-én /lo4.sz./ udvari kamarai rendelet a gróf Caraffa-féle bizottság jelentésére.

1. Mayerle pénzbecsőr váltsa be a próba aranyat és ezüstöt a kincstárnál, ugy, mint más magánosok.

2. Ha az ezüstkisérők alhadnagya Panner János meghal, álomását nem kell betölteni.

3. A kamarai hajduk mostani 9 száma leszállitandó 6 hajdura és 1 tizedesre.

4. A fő ezüstfeladó /Ober Silbereinsetzer/ állomást megszüntettetik.

5. A sörmérés, melyből Schmiedl bányasáfárnak most 4oo ft jövedelme van, ha ő meghal, a kincstár javára kezelendő.

6. Böhm kovácsmesternek hetenkint 4 ft fizetéséhez még 2 ft engedélyeztetik.

Freiszesen Antal Ferencz és Mayerle mint expectánsok alkalmaztassanak 2 ft heti fizetéssel.

Freiszeisen körmöczi főpénztáros Deadda neveztetik ki, könyebben elláthatván a körmöczi, mint a selmeczi bányákat, meghagyatván eddigi 12oo ft fizetése élte hosszáig.

Marquart Mihály városbiró kineveztetik körmöczi főkönyvivőnek 5oo ft fizetéssel és 6o ft szálláspénzzel, és mivel Deadda csak ritkán járhat már a bányába, Marquardt köte-

lessége lesz a bányákat gyakran bejárni.

1721 márczius 27-én kelt jelentés szerint az elmult héten a körmöczi hajtó viz befagyott, ami ezelőtt még soha se történt ; igy tehát egész télen nem lehetett dolgozni, a nagy hideg miatt.

1723 márczius 3-án bejelentik a körmöczi tisztek, hogy mennyi a fizetésük, és mellék jövedelmük:

Freiszeisen György János	aranybeváltó fizetése	234 ft - d
	accidentiák	114 " 6 "
		348 ft 6 xr
		3oo ft - xr
	accidentiák	21 " 4o "
		321 ft4o xr
Marquardt Jakab	ezüstégető fizetése	78 " -
Marquardt Mihály Christian	főkönyvvivő fizetése	5oo " -
	szállászpénze	6o "
	mellékjövedelmei ,	68 " 52 "
		628 ft52 xr

1724 február 4-én jelentik a körmöczi főtisztek, hogy Panner ezüstkisérő bezáratott, mert aranysikkasztásban gyanus, helyette ideiglenesen Privorszky alkalmaztatott.

1724 márczius 7-én a következő javaslatokat terjeszti Dominicus Ignatius Zweig körmöczi bányabiró a főkamaragróf elé.

1. Szükséges lenne, hogy a Goldkunsthandlung, ugy mint Selmeczen Felsőbiebertáró, minden évben bejegyeztetné és biztosittatná a bányabiróságnál az ő bányabirtokát.

2. Ha valaki e birtoknak heverő részét fölkérné, a törvény szerint kénytelen lenne a bányabiró azt adományozni a folkérőnek.

3. Már 17o9-ben javasolta, hogy a mértékek a bányavárosokban egyenlők legyenek, a bánya öl Körmöczön most is egy pár hüvelykkel rövidebb, mint a selmeczi és urvölgyi.

4. A bormérés a bányavárosokban a bányamiveléshez van kötve, szükséges lenne tehát, hogy a bormérés Körmöczön is ugy mint Selmeczen a bányabiró ellenőrködése alatt álljon.

5. A város az erdőkben föltétlenül rendelkezik, és nem ismeri el a bányabiróság felügyeleti jogát.

6. Nyilvános ünnepeken a városbiró után kell most menni a bányabirónak, mi nem egyezik a királyi hivatal méltóságával.

7. A meglevő egy erdőkerülő kevés a nagy terjedelmü erdők felügyelésére, szükséges lenne még egy kerülő.

8. Régente a bányabiró a mértékek helyesbitéseért sat. accidentiákat kapott, melyek időközben ki mentek a szokásból, jó lenne ezeknek beszedését ismét elrendelni, mert a bányabiró fizetése igen csekély, s abból nem tud megélni.

1724 márczius 3o-án felterjeszti a körmöczi bányabiróság Huszár György legöregebb pénzverő és Zipszer György aranypénzverő vallomásait. E vallomások szerint nekik Panner ezüstkisérő hozott egy párszor kis aranyrudacskákat, amelyeket ők Freiszeisen aranybeváltó tudtával vert aranyokkal kicseréltek.

Freiszeisen maga azonban többször tett ilyen kicseréléseket, és sokszor 5o-6o aranyat is vett ki, és helyette beolvasztotta az aranyrudacskákat, anélkül hogy finomságukról meggyőződött volna. A pénzbecsőr ezt nem vehette észre, mert ő minden olvasztás elején és végén vesz próbát. Az első próba helyes volt, de ebből Freiszeisen visszatartott egy darabkát, és ezt adta át a pénzbecsőrnek a 2-ik próba helyett, igy a két próba mindég egyezett, a kettő közt azonban belökte Freiszeisen a tégelybe az aranyrudacskákat, és igy az aranypénzek finom tartalmát meghamisitotta. Sokszor mondták neki, hogy ennek rossz vége lesz, de ő lecsillapitotta őket, hogy hallgassanak, mindent magára vesz, és nekik sokat használhat.

Huszárt elitélték a már kiállott fogságon felül még 6 heti, Zipszert pedig 8 napi fogságra és a munkából elbocsátásra.

lo632/Hné

1724 április 4. A Panner-féle arany sikkasztás okából tartott vizsgálat szerint Huszáron és Zipszeren kivül főképen Freiszeisen találtatott nagyon bünösnek, továbbá Klauszer Mátyás ezüstégető, Wolckh András aranymüves, Jacober Márton ezüstpénzverő, Weinzierl Mária kohósáfárné, Weinzierl Elias kohósáfár, és Schwartz Mihály zuzósáfár.

1724 április 5-én kinevezi a főkamaragróf Freiszeisen Fe-
renczet fő aranybeváltónak, Marquardt József András fő ezüstégetőnek, Strunz Zachariást ezüstégető segédnek, és Rieger György András fő ezüstkisérőnek, mindnyáját ideiglenesen felsőbb jóváhagyás reményében.

1724 április 6-án jelenti a főkamaragróf, hogy Freiszeisen még mindég a franciskánusoknál van menedékhelyén, és nem is valószinü, hogy őt a papok kiadják. A kohósáfárt kibocsátotta a fogságból, mert már 76 éves, és attól félt, hogy bujában öngyilkosságot követne el, a feleségét azonban jövő szombaton a bitófához állitják, ámbár még nagyobb büntetést érdemelt volna.

1724 április 8-án megrója a főkamaragróf a körmöczi bányabiróságot, hogy az itéletet a kohósáfárnén Weinzierl Márián végrehajtotta, a kamaraház előtt egy bitófát állittatott, és az asszonyt oda kiköttetette, mielőtt erre a főkamaragróf jóváhagyását kikérte volna. Egyszersmind elrendeli, hogy a bitófát a kamaraház elől azonnal eltávolittassa.

1724 április 23-án felterjeszti a főkameragróf a körmöczi vizsgálatok eredményét.

Freiszeisen megérdemelte a halált, mert a körmöczi arany pénzeket meghamisitotta, és ez által Ő Felsége hitelét veszélyeztette, ezenkivül ő volt a fő tényező és csábító az elterjedt ezüst és arany sikkasztásoknál, amit nem lehetett ugyan reá bizonyitani, mert a fogságból elmenekült; de hogy megtörtént, abból is világos, mert többet költött és nagyobb házat tartott, mint amilyet 4 ft 3o krny fizetéséből tarthatott, lo gyermeke is mind uri módon neveltetett, és sokan közülük idegen helyen voltak elszállásol-

va és élelmezve. Kérdés azonban, hogy az itélet miképen hajtassék végre, mert ő a klastromból kijönni nem fog, ha pedig in effigie felakasztatik, és később letartóztatik, akkor már nem lehet őt másodszer is megbüntetni. A franczisk ánusok nagyon biztatják az ő családját, hogy kegyelmet fog kapni, s e végett egy pater Ambrosius felment Bécsbe, sőt a fia is, ki kincstári erdész Körmöczön felment Bécsbe, ámbár a főkamaragróf azt neki megtiltotta. Ez okból kénytelen lesz a fiut felfüggeszteni hivatalától.

Clausner is megérdemelte a halált, de átadatott a városi hatóságnak.

Volkh András aranymüves hasonlóképen átadatott a városi hatóságnak, de nem valószinü, hogy őt halálra itéljék.

Jakober Márton nem sokat sikkasztott, és eléggé megbüntetettetik, ha hivatalát elveszti, vagy pedig 1/4 évig vasban fog dolgozni.

Schwarz Mihály a kohósáfár és Weinzierl Illés a feleségeikkel együtt már kiállották a büntetést, melyet a bányabiróság rájuk szabott.

1724 május 4-én kéri a körmöczi bányabiró a főkamaragrófot, hogy miután a bitófának eltávolitása miatt a bányabiróság tekintélye csorbittatott, engedje meg, hogy a bitófát a kamaraház elé megint felállitani lehessen.

1724 május 6-án a főkamaragróf nem engedi meg a bitófa felállitását.

1724 május 11-én jelenti Körmöcz városa, hogy miután az alsó nyujtó müvet, mely az alsó kapu mellett az érseki malom felett fekszik, a kincstár el akarja adni 4oo tallérért, ennek a háznak a megvételére, és papiros malomnak való berendezésére a város magát első sorban jogistva tartja, mert az a ház régebben magánház volt. De a vételárt nagyon magasnak találja.

1724 junius 1-én jelenti a főkamaragróf, hogy a fiatal Preiszeisen vissza érkezett Bécsből, és hogy büntetésül

csak 14 nap mulva engedi meg hogy hivatalát ismét elfoglalhassa.

1724 junius 9-én megengedi a főkamaragróf, hogy Freszeisen Zsigmond erdésznek a fizetése ismét kiszolgáltassék, és ő hivatalát folytathassa, mostani vétsége ugy látszik csak fiui szeretetből származott, tehát a büntetésétől felmentetik, de ha legkisebbet is véteni talál, azonnal végképen el fog bocsáttatni.

1724 julius 22-én haragos levelet ir a főkamaragróf a körmöczi főtiszteknek, mely következőképen végződik:

"In fine finali die Herrn nemmen sich besser künfftighin in Acht, oder es wird ihr Schaden versicherlich der grösste seir. Es ist das lezte mal, dasz sye zu besser-und gedultigern gehorsamb ermahne, massen konfftighin bey auch geringst erscheinenden Widerspännigkheit ihr gegenwärtig und verflossene Ambtierung schrifftlich entweffen, den ungemeinen Schaden, so Ihro Mayl. durch ihre höchst strä-
ffliche Nachlässigkeit zugewaxen, vorstellen, und das mit denenselben ohne viles Disputiren nichts auszurichten vermag, bey hochlöbl. Hoffcammer anzeugen werde. Kommet es ihnen so dann zu schaden, mieszen sye sichs selbst klagen, habe ihnen meine Affection bereits in vielen , besonders aber darinn gezeigt, dass des Hr. Einnehmers Schulden einsmahls bezahle, und des H. Buchhalters Kindern zu einen stücklein Brod helffen möchte. Beide diese Sachen stehen zwar noch auf ungewissen fuesz, westwegen dan, wan einen solchen danckh darvor erwarten sollte, ein so anders aufgehebt werden kann."

1724 szeptember 4-én jelentik a főtisztek, hogy szombaton a vásár alkalmával trombitaszó mellett felszólittatott Freiszeisen utoljára, hogy a bíróság előtt jelenjen meg, ez a felszólitás a kapukra is kiragasztatott. A klastrom elől pedig az örök eltávolittattak.

1724 november 15-én jelenti a főkamaragróf az udvari kamarának, hogy az udvari kamara rendelete szerint még egyszer és utoljára felszólitotta Freiszeisent az előtte való

megjelenésre avval, hogy ha meg nem jelenik, a per ellene távollétében foganatositttatik. Erre a franciscanusok körmöczi vicariusa és lectora eljött a főkamaragrófhoz, és figyelmeztette őt, hogy a klastrom védelme alatt levő Freiszeisen ellen semmit se tegyen, mert a védelem nem csak az életére hanem becsületére is kiterjed, és aki ezeket megsérti, papi büntetés alá esik. Ennél fogva kér a főkamaragróf utasitást, hogy mit tegyen tovább, és biztositást, hogy ha a papok ellene valamiképen föllépnének, az udvari kamara őt meg fogja védelmezni. Egyébiránt a franczis kánusok klastroma körül volt őröket a kapott utasitás folytán bevonta. A többi foglyok mindnyájan várják remegve az itéletet.

1725 február 27-én Semberg Samu praefectus bonorum, Joannes Ferdinandus Hirschber beszterczebányai bányabiró, Joannes Adamus Keyling selmeczi bányabirósegéd, Michael Emerius Corwadez selmeczi bányabirósági jegyző, Salomon Miller revistyei udvarbiró, Franciscus Ignatius ab Henthaller saskői udvarbiró, Ladislaus Sipeky barsmegyei táblabiró, Mathias Antonius Mravik barsmegyei judlium, Martinus Huszár barsmegyei ülnök a főkamaragróf rendeletére Ladoméren törvényszéket tartottak és az arany sikkasztók ügyében elitélték:

Panner Jakab ezüstkisérőt, hogy megbotoztassék, és a bányavárosokból számkivettessék.

Kron Mihály aranyválatót, hogy felakasztassék.

Kilián János aranyválatót, hogy felakasztassék.

Klauser Mátyást, hogy feje vétessék.

Ez itéletek jóváhagyás végett a főkamaragrófhoz felterjesztetnek.

1725 márczius 23-án szerződést kötött a kamara a várossal, mely szerint :

1. A város bérbe vette a sör és pálinka mérést a Verwalthausban és a Schaffereiben 3 évre, évenként 960 ft bérért,

mely összeg 1/4 évi részletekben fizetendő a kamarai főpénztárba. A város köteles jó italokat méretni az eddigi árakon, hogyha pedig mégis megtörténik, hogy a sör nyáron nem tetszik a munkásoknak, ezt az esetet először a város hatósága vizsgálja meg és hozza rendbe anélkül, hogy felsőbb helyen panasz tétessék.

2. A munkások, altisztek és tisztek által fogyasztott italok ára rendesen levonassék minden más levonások előtt a bérfizetés alkalmával, akinek bére pedig nem elegendő a törlesztésre, azt a város exequálhassa.

3. A sáfár köteles a munkások állományában történő változásokat a városnak bejelenteni, és egy munkásnak sem adjon addig bizonyitványt, mig az italért csinált adósságát le nem fizeti.

4. Minden mellékes sör és pálinka mérés megszüntettessék. A Verwalthaus pinczéje és tekepályája a városi italmérőnek átadassék. A mérő helyiség fütésére való fát, mint eddig, ezután is a kamara adja. Este 9 órakor a kimérés megszüntettetik.

5. Ha a bánya rossz eredményei következtében a munkások száma leszállittatik, erre tekintettel lesz a kamara, és a bérnek aránylagos részét elengedi.

1725 május 3o-án rendeli a főkamaragrófj , hogy az ő távollétében Neffzer beszterczebányai főpénztáros vigye a körmöczi müvek felett a főfelügyeletet.

1725 szeptember 8-án kinevezi a főkamaragróf Windisch Mátyást, Sartoris Jánost, és Peverelli Jánost a körmöczi bányabirósághoz asszeszorokká.

1725 november 12-én jelenti Johann Jacob von Neffzern beszterczebányai főpénztáros, hogy a főkamaragróf rendeletére Heibl Pál könyvvivővel együtt a mult évben Körmöczre küldetett, hogy a bányák és zuzók már nehány év óta rendkivül rossz eredményekkel miveltettek, és évenként 1o-14 ezer ft veszteséget okoztak, amiért is 1722 és 1723-ban 14 ezer fttal tartozásban maradtak, a mult évi januárban

és februárban pedig ellátmány hiányában ugy a bányák,mint a zuzók szüneteltek.

A főkamaragróf utasitása szerint megnézte a bányákat, zuzókat, és az összes kezelést, eltörölte a sok visszaélést, megjavitotta a zuzók kezelését, és javaslatait jegyzőkönyvbe foglalva felterjesztette a főkamaragrófnak, ki azokat jóváhagyta és foganatositttatta; s igy annyira megjavultak a körmöczi mivelés eredményei, hogy a költség most kéthetenként 16-18 száz ftra rug, mig ez előtt 2o-23 száz ft volt, és hogy most már a termelés fedezi költségeit, és valami kis felesleg is marad, melyből az adósságokat törleszteni lehet.

Miután a vizsgálattal február 16-tól márczius 31-ikéig elfoglalva volt, a jelentések megtételével és a jegyzőkönyv szerkesztésével pedig 5 hetet eltöltött, kéri a főkamaragrófot, hogy ugy, mint eddigi kiküldetéseinél, neki naponként 6 ft napidijat engedélyezzen és utalványozzon, mert az egész kiküldetés alatt sajátjából fedezte költségeit.

1725 deczember 15-én kinevezi a főkamaragróf Willidiener expectanst zuzómüvi irnokká hetenként 3 ft fizetéssel.

1726 november 2-én válaszol a főkamaragróf Körmöcz város hatóságának október 24-ikén hozzá intézett kérelmére, és örömmel megengedi, hogy a Stadt-Rosaische Handlung bányában termelt érczeket az ő saját költségükön a kincstári kohóban feldolgozhassák, mire nézve kiadta a rendeletet, hogy a kohóban 2 olvasztó az ő rendelkezésükre bocsáttassék.

A körmöczi főtiszteknek meghagyja a főkamaragróf, hogy a felső kohóban egy nagy és egy alacsony kemenczét rendelkezésére adjanak a körmöczi Stadt-Rosaische Handlungnak, mely mindent saját költségén tartozik berendezni, és a salakon kivül az adalékokat is beszerezni köteles.

1726 november 22-én megköszöni Körmöcz város hatósága, hogy a főkamaragróf a Rosaische bánya érczeinek próba-

olvasztására a kincstári kohóban helyet engedett.

1727 márczius lo-én javasolja a főkamaragrófi, hogy ha Freiszeisen György János szabadon bocsátását Ő Felsége elrendeli, némi büntetésül tiltsa őt ki a bányavárosok területéről.

1728 julius 1-én rendeli a főkamaragrófi, hogy miután a körmöczi kohó foglalkozása folyvást nagyobb terjedelmet nyer, és több munkásokat alkalmaz, kikre folytonosan felügyelni szükséges, a kohótisztek pedig mindnyájan a városban laknak, s a kohó különösen éjjel felügyelet nélkül van : Privorszky Mihálynak pedig a kohó mellett egy háza van, melyet 16o ftón eladni hajlandó; a főtisztek vegyék meg ezt a házat, az árát fizessék meg, és használják azután lakásul a kohósáfár számára.

1728 julius 2-én véleményt kiván a főkamaragrófi a bányabirótól, hogy az ugynevezett Schlammok milyen jogokkal birnak egymás irányában ? lehet-e valamely Schlamm felett egy ujat berendezni ? Nincsenek-e erre nézve praecedens esetek? Tekintve, hogy a zavaros viz nagyobb része a kincstári zuzóktól származik van-e erre másnak is joga ? Nem lehetne-e a kincstár részéről az iszapot a zuzón kivül felfogni? Schindler esetében czélszerü-e neki megtiltani, hogy a századok óta lerakodott homokot feldolgozza ? Okoz-e evvel kárt a kincstárnak vagy az alsó Schlammoknak ?

1728 január 13-án a főkamaragrófi Körmöczön van.

1729 február 26-án meghalt Marquardt Christián Mihály körmöczi főkönyvvivő.

1729 április 1-én panaszolja Körmöcz városa, hogy 1725, 1726, és 1727. évben bérben birván 24oo ftért a Verwalthausban és Schaffereiben a sörmérést, e mellett e 3 év alatt 4ol ft 41 kr kárt szenvedett.

1729 május 11-én kinevezi a főkamaragrófi Payerbeckh György Jánost könyvvivőnek, Führer Jakab expectanst pénzbecsőrnek és Elzenbaumer Perencz expectanst pénzbecsőrnek és Elzebaumer Perencz expectanst kohóirnoknak, Weldoner Pe-

rencz expectanst ellenkémlésznek, mindnyájokat ideiglenesen Körmöczre.

1729 május 12-én kinevezi a főkamaragróf Maffei Antal józsef expectanst Körmöczi kovácsmesternek a pénzverőhöz ideiglenesen hatenként 6 ft fizetéssel.

1729 május 29-én értesiti a főkamaragróf a körmöczi főtisztet, hogy az udvari kamara megengedte, hogy a főkamaragrófi lakásért Körmöczön évenkint 63 ft lakbér fizettessék.

1729 augusztus 4-én rendeli a főkamaragróf, hogy az Ertl Pál tulajdonát képező fészer, mely az alsó kohóhoz igen közel áll, és tüzveszélyes, a bányabiróság és városi hatóság közremüködése megbecsültetvén 3o fton megvétessék, és ez az összeg Ertl Pálnak kifizettessék.

1729 november 29-én megemlittetik, hogy Warou Daniel egykori vésnök a napokban meghalt.

173o márczius 1o-én Körmöczön van a főkamaragróf és kérdést intéz az udvari kamarához, hogy a Warou helyére kinevezett uj vésnök Hieronimus Fuchs mely időtől kezdve kapja fizetését ?

173o julius 24-én jelentik a körmöczi főtisztek, hogy ottan évenként következő nyugalombérek fizettetnek: és pedig

a kamarától	1.339	ft	- xr
a bányától	1.379	"	35 "
a zuzóktól	173	"	2o "
a kohótól	138	"	4o "
összesen	3.o3o	ft	35 xr.

173o deczember 3o-án határozott a főkamaragróf a bányabiróság előtt lefolyt kényeső lopás ügyébe, hogy Roth Samu bányapolgár, ki a kényesőt a sáfároktól olcsó áron megvette, 5o arany büntetést fizessen, Protschko Márton sáfár 6o, Huszár János sáfár 4o bot ütést kapjon, Ottmayer, Keustetter és Ádám György sáfárok, valamint Protschko felesége is 2 óráig a pellengérre állittassanak.

1o632/Hné

1731 január 1-től kinevezi a főkamaragrófi a körmöczi kohóhoz kohóirnokká Elzenbaum Ferencz Mihályt évi 4oo ft fizetéssel, 1o ft irószerek átalánnyal 2o ft tüzifa átalánnyal, 6 ft 4o xr üzöke átalánnyal, 1/2 mázsa faggyuval és szabad lakással a kohó mellett megvett Glangoner-féle házban, és kohó kémlésszé Angerstein Zachariást évi 3oo ft fizetéssel 8 ft irószerek átalánnyal, és 3o ft szállás-pénzzel és fa átalánnyal ideiglenesen.

1731 márcziusban a körmöczbányai városi hatóság is akadékoskodni kezd, és nem akarja türni, hogy a kamara a kincstári tisztek felett hagyatéki esetekben intézkedhessék.

1731 május 12-én kinevezi a főkamaragrófi Marquardt András Józsefet az elhalt Heiszl szertárnok helyére ideiglenesen szertárnokká Körmöczön.

1733 május 12-én jelenti a körmöczi bányabiró, hogy Zólyom határában kevés bánya van. Vittri tábornok vállalata nem valami éren volt, hanem a Galgenbergen valamikori talált termés arany miatt kezdetett, de azután elhagyatott.

1733 november 14-én utasitást készitett Peyerbeck főkönyvvivő a körmöczi kohószemélyezet számára. A személyzet ekkor a következő volt :

kohóirnok	Putz Mihály
" segéd	Elzenbaum Ferencz Mihály
kohókémlő	Ziegler Jakab János
kohósáfár	Vogl Gáspár
érez mérő	Hasenberger Ferencz József
" " segéd	Miedl János
szinmérő	Ludwig János Benedek
" segéd	Ludwig Márton
" "	Lechner Mátyás
próbatörő	Soltz Gáspár
" segéd	Dantschig János

olvasztó mester Hellenbach Gottfried

1734 január 25-én /29.sz./ elrendeli a főkamaragróf az udvari kamara utasitása szerint, hogy ezentul a bérfizetések csak havonként tartassanak, és megjegyzi, hogy már Selmeczen is ki van adva ez a rendelet.

1734 junius 23-án /121.sz./ megtériti a selmeczi kamara a körmöczinek azt az looo ftot, melyet az elhalt főkamaragróf báró Sternbach temetésére forditottak.

1734 deczember 6-án megemlittetik egy jelentésben, hogy Lauer királyi biztos utasitotta a főtiszteket, hogy ezentul a jelentéseket közvetlenül az udvari kamarához intézzék.

1735 márczius lo-én értesiti báró Mitrovszky a körmöczi főpénztárost Deadda Bernát Jakabot, hogy az udvari kamara őt tekintettel öregségére és gyengeségére, hivatalból nyugalmazni fogja.

1735 május 15-én értesiti báró Mitrovszky a körmöczi főtiszteket, hogy az udvari kamara Deadda főpénztárost nyugalmazta, és helyébe Staberhofer selmeczi főkönyvvivőt nevezte ki körmöczi főpénztárossá.

1735 junius 7-én megemliti báró Mitrovszky, hogy Deadda nyugalomdija évenként 4oo ft.

1735 augusztus 21-én értesiti báró Mitrovszky a körmöczi főtiszteket, hogy az udvari kamara megengedte, hogy a Br - tengrundban egy gereblye állittassék fel 3ooo ft költséggel, és a kohó számára való tüzelő fát ezentul oda leusztassák.

1735 augusztus 22-én rendeli báró Mitrovszky, hogy a főtisztek kimeritő jelentést tegyenek az okokról, melyek miatt a fizetések tartása 2 hétről 4 hétre határoztatott; mert a 4 heti fizetések miatt folytonosan panaszkodnak nála a munkások. Azt is mutassák ki jelentésükben, hogy a kohómunkára miféle befolyása és határa lett a 4 heti fizetéseknek ?

1735 október 6-án fölvilágositja báró Mittrovszky Körmöcz város tanácsát, hogy a Breitengrundban épitendő gereblye ne-

kik semmiféle kárt sem fog okozni, a kincstárra nézve pedig nagyon hasznos lesz. A város a 4 heti fizetések miatt is panaszkodott, de azt az udvari kamara rendelte, tehát abban változtatni nem lehet.

1735 október 14-én felterjesztették a tisztek a Körmöczön levő kincstári birtok összeirását és becsértékét avval a megjegyzéssel, hogy nem lehet kimutatni mikor jöttek ezek a kincstár birtokába és mennyibe kerültek ; valószinü, hogy a magánbányákkal, melyekre a kincstár sok előleget adott, és végre kénytelen volt az adott előlegért a bányákat és tartozékaikat elfoglalni.

	teljes becsérték		eddigi haszonbér		Haszonbér	
	ft	xr	ft	xr	ft	xr
Strasser-féle szántóföld és rét	3o "	"	1 ",	3o "	3 "	"
Sisselsgrundi " és rét	2oo "	"	2o "	- "	18 "	-"
" " "	12o "	"	.	.	12 "	.
Strasserféle rét	3oo "	. "	2o "	.	3o "	.
" Puckete acker	15o "	.	12 "	.	15 "	.
" nagy szántóföld	24o "	.	.	.	24 "	.
Krottengrundi rét	25 "	.	.	.	3 "	.
Winkler-féle szántóföld	1oo "	.	12 "	.	8 "	.
Ökörrét	1oo "	.	1o "	.	1o "	.
Winkler-féle major és kert	1oo "	.	.	.	.	.
" szántóföld	7o "	.	1o "	.	7 "	.
" és Kangl féle rét	25o "	.	25 "	.	25 "	.
Hayhibel-rét	3o "	.	3 "	.	3 "	.
Szt.János Quicken-rét	5o "	.	.	.	5 "	.
A szenelőmester rétje	65o "	.	3o "	.	5o "	.
Kis rét a Nassenfelden	25 "	.	1 "	.	1 "	3o"

	teljes becsérték		eddigi haszonbér		Haszonbér	
	ft	xr	ft	xr	ft	xr
A bányamester deputát rétje	1oo"	.	.	.	.	.
A dreysteini rét	15o"	.	5 "	.	5o"	.
Schindler-rét	35o"	.	25 "	.	25"	.
Anassfeldi nagy rét	65o"	.	5o "	.	5o"	.
Wolfs-rét	4oo "	.	3o "	.	3o"	.
Urbani-rét	2oo"	.	2o"	.	2o"	.
Schnierer féle szántóföld és rét	5o"	.	3"	3o"	3"	3o"
Szenelő mester rétje	6o"	.	2"	.	5"	.
Schlergrundi szenelőpajta	8o"	.	.	.	.	.
Felső turczi "	15o"	.	15"	.	3o"	.
" " szenelő-rét	6o"	.	4"	.	5"	.
Ácsmester rétje Blaufuszon	15"	.	.	.	.	.
A Goldkunsthandlungé összesen	4.7o5"	.	3o9"	3o"	398"	.
A kincstári Rennwiese	2.5oo"	.	148"	.	148"	.
	7.2o5"	.	457"	3o"	546"	.

1736 február 27-én meghalt a körmöczi bányabiró Zweig Dominik Ignácz.

1736 február 28-án jelenti Körmöcz város tanácsa, hogy régi szokás szerint a tanács tagjai közül Windisch Mátyást és Peverelly Jánost terjesztik fel a megürült bányabirói állomás betöltésére, és kérik a királyi biztost, hogy ezek közül az egyiket bányabiróvá kinevezze.

1736 márczius 25-én értesiti báró Mittrovszky a főtisztet, hogy Halwax Ignácz neveztetett ki bányasáfárrá.

1736 julius 18-án jelentik, hogy julius 13-án délután nagy

felhőszakadás történt Körmöcz felett, melyből a vizvezető árkok, a zuzók, és a kohók sok kárt szenvedtek, egy fuvarosnak szekerét is, melyben finsterorti érczeket hozott, felforditotta az árviz, és a benne volt ércz legnagyobb részét elhordta.

1737 május 18-án értesiti báró Mittrovszky a főtiszteket, hogy az udvari kamara Peverelli Jánost nevezte ki ideiglenes bányabiróvá a rendes 4 ft heti fizetéssel és 8 ft irodai átalánnyal.

1737 május 21-én értesiti báró Mittrovszky a főtiszteket, hogy az udvari kamara Deadda Bernát Jakab nyug főpénztárosnak eddigi 4oo ft nyugalomdiját 4 évre évenkint 2oo fttal felemelte.

1737 november 1-én panaszolja Staberhofer báró Mittrovszkynak, hogy Wellisch vésnök az ő feleségét elcsábitotta, vele éjjel összejöveteleket tart, és ámbár neki megtiltott minden érintkezést feleségével, még is tegnap ismét rajta kapta, hogy a feleségével beszélgetett, amiért ő azután Wellischt spitzbub-nak nevezte. A házi békéje ily módon már 3 hónap óta meg van zavarva, és kéri a bárót, hogy Wellischt minden alkalmatlankodástól eltiltsa.

Wellisch november 4-én tesz a tárgyról jelentést, és azt mondja, hogy ő a főpénztárosnéval csak tiszteségesen beszélgetett, és egy este haza kisérte, de nem igaz, hogy megcsókolta volna, nem is lehet, hogy ezt Staberhofer látta volna, mert nagyon sötét volt. Másnap megtiltotta neki Staberhofer, hogy a feleségét ne csábitgassa, és ő ezért mindjárt haza is ment a kamaraudvarból, és otthon dolgozott. Nehány nap előtt azonban midőn a kamaraház előtt elment, kinézett az ablakon a főpénztárosné, és Wellisch őt köszöntötte, és sajnálatának adott kifejezést, hogy akarata nélkül kellemetlenségeket okozott az asszonynak. Ekkor ki kiáltott az ablakból Staberhofer, hogy te spitzbub, majd megtanitalak én a feleségemet hogy kell elcsábitanod stb. Ezt a beszédet többen is hallották az utczán, és Wellisch kéri a bárót, hogy védelmezze meg őt a féltékeny pénztáros gorombaságaitól.

1o632/Hné

Báró Mittrovszky erre mind a kettőt megintette, hogy botrányt ne csináljanak, magukat tisztességesen viseljék, és hivatalaikat pontosan és hátramaradás nélkül teljesitsék.

Staberhoffer erre deczember 16-án kéri a bárót, hogy ne inditson vizsgálatot, mert különben csak neki lesz még több bosszusága és szégyene, ő meggondolta a dolgot, és azt véli, legjobb lesz ugy tenni, mintha semmi sem történt volna.

1738 április 2-án irja báró Mittrovszky a körmöczi főtiszteknek, hogy 2-3 hét mulva Bécsbe fog menni, és ez alkalommal egy pénzszállitmányt is magával akar vinni, ugy intézkedjenek tehát, hogy vagy loo.ooo ftot magával vihessen anélkül, hogy itt a fizetésekben fennakadás történjék. Ércz van elég, tehát csak az intézkedéstől függ, hogy az udvari kamarát e rendkivüli pénzszállitmánnyal meglephesse, mit nem fog elmulasztani a tisztek érdeméül felemliteni a kellő helyen.

1738 augusztus 1-én jelenti Mikoviny báró Mitrovszkynak, hogy bejárta az uj Garamhidtól Körmöcz felé épitendő ut vonalát, és ugy találta, hogy legjobb lenne az utat a Garam hidtól a pitelovai hegyig a régi vonalon vezetni, és az ikrácsi patakon hidat épiteni, azután a pitelovai hegyen Jastrabának 15oo öl hosszuságban, és innét a hegyen keresztül Lehotkáig 3oo öl hosszuságban uj utat készitени, Lehotkától pedig Körmöczig a régi utat kijavittatni. Az egész munka kerülne 255o ftba. A körmöczi tisztek azt vélik, hogy 355o ft sem lesz sok az ut helyreállitására.

1738-ban havonként 2o.ooo ftot, mint a bányamivelés felesleget szállitottak Bécsbe báró Mitrovszky rendeletére.

1739 május 27-én meghalt a nyugalmazott főpénztáros Deadda.

174o január 29-én jelentést tesz Peverelli bányabiró a főkamaragrófi kérdésére, hogy a munkások megadóztatásánál milyen szokást követnek Körmöczön ? Az itteni bányabiróság alá tartoznak a városban lakó bányászokon kivül azok is, kik a városhoz tartozó 9 faluban laknak. E falvak közül

7 a "septem villae Cremmicienses" név alatt a legrégibb idők óta Körmöcz város tulajdona. Glozerháy pedig és Neustuben határát az erdőségekkel együtt a Thurzó családtól vette meg a város. A 7 villákban lakó bányászok, ámbár szabadon költözhetnek akár hova, amig a városi villák területén laknak, a városnak engedelmeskedni kötelesek, és részt vesznek a városra rótt adók és contributiók lefizetésében, melynek összege régi szokás szerint a birtok arányában vettetik ki a lakosságra. Az emlitett 9 faluban tehát nincs egyetlen kis házikó sem, mely aránylagosan nem venne részt az adók fizetésében. A házbirtokosokon kivül laknak e falvakban zsellérek is, kik csak a bányamunka után élnek; ezek fizetnek a házigazdájuknak 4-5 kros részletekben évenként mintegy 3o krt, egyéb adót nem fizetnek, és házbért sem fizetnek. Thurócz megye megkisérlette 1731-ben a neustubeni favágókat külön megadóztatni, de a város közbenjárása folytán tekintettel az 1569-iki 9-ik t. czikkre, és 1-sö Ferdinand 1546-ik évi 9-ik decretumának 13-ik czikkére sikerült a régi szokást és immunitást fenntartani. A városban közülök polgári joggal is birnak, és esküvel kötelezik magukat a város hüségére; de mindnyájan részt vesznek aránylagosan a városra rótt adókban és terhekben, mert házaikat vagy örökölték, vagy pénzen vették, vagy a várostól kapták használatra, és régi szokás szerint egyarányban részesülnek a város javaiban is.

174o február 12-én irja báró Mitrovszky a városnak, hogy arról értesült, hogy a város a bányászat számára anyagokat szállitó fuvarosoktól hidpénzt követel, és olyan tanácshatározatot hozott, mely szerint ha a fuvarosok a hidpénzt fizetni nem akarnák, ez tőlük erőszakkal is behajtandó. Felszólitja a főkamaragróf a várost, hogy közölje vele,mi okból hozott ilyen, a bányarendtartással ellenkező határozatot ?

174o február 23-án folyamodik Halmax Ignácz a Goldkunsthadlung sáfárja fizetés felemelés végett. A körmöczi főtisztek hetenként 6 ft 5o krt javasolnak, és megemlitik, hogy a vit-

riol főzés is nagyban üzetett az elmult években, és hogy Halwax szorgalmának köszönhető, hogy Anna aknánál és az alsó bányatelekben érczeket nyitottak, és hogy a felső telek északi részét a kamara mint elhagyottat felkérte és megkapta.

1740 november 9-én panaszkodik Windisch Mathaeus pénzbecsőr, hogy ő nála az ő saját pénzéből már sokszor veszett el kisebb nagyobb összeg a nélkül, hogy a ládáján az erőszaknak legkisebb nyomát találhatta volna, és igy kénytelen azt hinni, hogy a pénzét nem lopják, hanem elvarázsolják. Ez iránt meggyőződést szerzendő, 5o ftot takart egy papirosba, és olyan helyre tette, melyről senki sem tudott. Midőn nehány nap mulva megnézte, csak forgács és szemét volt a papirosban, a pénznek pedig semmi nyoma. Ily módon meggyőződvén, hogy varázslattal van dolga, azóta a pénze mellé megszentelt tárgyakat tesz, és most már sohasem hiányzik a pénzéből semmi sem.

1740 deczember 23-án jelentik a főtisztek, hogy a Tamás napjára következő éjjel egy rendkivüli szélvész nagy károkat tett a házakban és erdőkben, az alsó bányatelepen 2 zuzó fedelét le vetette, az erdőben pedig több ezer szálfát kidöntött, melyek a vizvezetéket nagyon megrongálták. Csak nagy költséggel lesz lehetséges a vizárkot ismét helyre állitani.

1741 január 4-én utasitja a főkamaragróf a főtiszteket, hogy miután a bécsi főpénztár nagyon ki van merülve, szükséges, hogy több pénz verettessék, és nagyobb összegek Bécsbe küldessenek, ennélfogva a gazdagabb érczeket nagyobb mennyiségben kell felolvasztani, és ha a salak ennek következtében dusabb lenne, azt külön helyre kell lerakni, hogy előadandó alkalommal ujra feldolgoztatni lehessen.

1741 február lo-én kitetszik egy rendeletből, hogy a körmöcziek nem engedték meg, hogy a megválasztott birót a kamara megerősitse.

1741 julius 3-án jelentik a körmöczi főtisztek, hogy a körmöczi kamara 1739 kezdetétől fogva 1741 junius 24-ig nem fi-

zetett a primásnak pizétet, és a következő összegekkel tartozik a primásnak :

1739-ben arany és ezüst pénz után	lo.985	ft 55 1/4	kr
174o-ben " " " " "	lo.95o	" 19 2/4	"
1741-ben junius 24-ig	6.494	" 54 1/4	"
összesen	28.429	ft 9	kr

a főkamaragróf megigérte, hogy ezt, amint lehet, lefizetteti.

1741 julius 3o-án a főkamaragróf a bányasáfár Halwax mellé segédül Vödrödy expectanst rendeli hetenként 4 ft fizetéssel; egyszersmind utasitja a sáfárt, hogy a körmöczi bányákról egy átnézeti nagy térképet készitsen 3 példányban, a végre Keyling és Brinn expectansokat rendeli mellé, hogy a térkép hamarább elkészülhessen.

1741 augusztus 16-án megküldi a főkamaragróf a körmöczi főtiszteknek a bányavárosok panaszait, melyeket az országgyülés elé terjesztettek. Tanulmányozzák e sérelmeket Peverelli bányabiróval együtt, és készüljenek elő a válasszal abban az esetben, ha igazolásra felhivatnának.

1741 november 4-én kimutatják, hogy a primásnak járó pizét tett

1739-ben	lo.985	ft 55 1/4	krt
174o-ben	lo.95o	" 19 2/4	"
1741-ben 3 évnegyedben	12.663	" 2o 3/4	"
összesen	34.599	" 35 2/4	"
ebből lefizettetett már	28.4oo	"	
tehát marad fizetendő	6.199	" 35 2/4	"

1742 február 12-én jelentik a körmöczi főtisztek, hogy 4-ikén a bióválasztás megtörtént ismét ugy, mint tavaly, annélkül, hogy a kamara megerősitése kikéretett volna. Megválasztották Schindlert, ki lutheránus.

lo632/Hné

1742 junius 21-én panaszkodnak a körmöczi bányamunkások, hogy nagy nyomoruságban vannak, bérük a kenyérre sem elég, a drágaság nem változik, és most még a marhavész is nagy kárt okoz nekik; kérik tehát, hogy azt az 1 krt napszámonként, melyet az udvari kamara 1741 márczius 18-ikén engedélyezett augusztus végéig, és azóta megint megszüntetett, ezentul is legalább egy évre ismét megkaphassák. A főtisztek is javasolják a megadást.

1742 augusztus 15-ikén jelentik a körmöczi főtisztek, hogy Körmöczön, ha hetenként 15o mázsa ólom áll rendelkezésükre, hetenként looo márka aranyos ezüstöt termelhetnek, melyben 15 márka arany és 975 márka finom ezüst lesz. A zsarnóczai kohó termel mostan hetenként 336 márka finom ezüstöt és 8 márka finom aranyat. A körmöczi kohó termelésének értéke

tesz hetenként	25.667 ftot
a zsarnóczai kohóé	9.811 "
tehát összesen	35.478 "
vagyis 4 hét alatt	141.912 "

ha ebből leszámitják a 2 hetenként

Bécsbe küldendő	3o.ooo "
	6o.ooo "
marad a 3 kamara ellátására	81.912 ft

mely összegre szükségük van, hogy a munka fennakadást sehol se szenvedjen, mert a nemrégen beszállitott loo.ooo fttal a pénztárak mind kiürültek.

A külföldi 1.2oo.ooo ftnyi aranypénznek, mely már be van jelentve, kiveretését illetőleg jelentik, hogy hetenként 32.ooo darab aranyat, vagyis 134.ooo ftot képesek kiverni, az emlitett összeg kiverésére tehát 9 hét szükséges.

1742 szeptember 18-án kelt levélből kitetszik, hogy a Barsmegyéhez tartozó helyeken lakó kincstári tisztviselők fizetésük minden forintjától 2 krt adtak az insurrectionalis pénztárba.

1743 január 3o-án jelentést tesznek a körmöczi főtisztek a

főkamaragróf ama rendeletére, hogy mutassák ki, mennyiben történt változás a Caraffa-féle bizottság által felállitott személyzeti létszámon, és a fizetéseken ?

1717-ben állapitotta meg a gróf Caraffa-féle bizottság a fizetéseket és a személyzet számát, de azóta annyira változtak a viszonyok, hogy most már se a személyzettel, se a fizetésekkel kijönni nem lehet.

1727-ig Körmöczön csak 3 olvasztó volt, és azok is csak fél hétig dolgoztak. Ekkor báró Sternbach főkamaragróf a selmeczi szegény érczek feldolgozása végett 6 kemenczét épittetett és e czélra megvette a Roth-féle társulati kohót. 1729-ben ismét 2 uj kemencze állittatott fel a kohóban, 1734-ben pedig a selmeczi ezüstérczek feldolgozására a körmöczi kohó rendeztetett be, és ettől kezdve 1741-ig a selmeczi kincstári és társulati terményeket mind Körmöczön dolgozták fel, a kemenczék száma ez idő alatt 8-ról lo-re és a mult évben 12-re szaporodott. Természetes ennélfogva, hogy az egész személyzetet is szaporitani kellett, hogy a tőle kivánt nagyobb munkát teljesithesse.

E munka megitélhetésére szolgáljon a következő kimutatás :

	Beváltott		feldolgozott		termelt			
	m	font	m	font	m	l	q	d
1712	7.368	49	5.824	73	543	11	2	.
1713	7.189	93	7.741	71	747	8	1	.
1714	11.411	7	lo.184	8	846	2	.	.
1715	12.453	2o	11.276	lo	823	.	.	.
1716	9.539	28	9.913	9	548	4	2	.
1717	15.352	16	18.oll	48	899	.	.	.
1718	15.348	67	14.225	18	6o9	8	1	.
1719	15.546	67	12.423	6	1.oo5	2	3	.

	Beváltott		feldolgozott		termelt			
	m	font	m	font	m	l	q	d
172o	13.271	1o5	14.656	15	1.o21	12	2	.
1721	12.687	58	12.634	9o	6o4	2	.	.
1722	14.25o	44	15.1o2	116	555	15	1	.
1723	13.755	93	11.673	9o	371	3	2	.
1724	7.644	17	8.313	1oo	.	.	.	.
1725	6.4o2	55	7.688	93	229	6	1	.
1726	15.25o	94	12.97o	8	585	11	.	.
1727	21.893	25	21.615	79	823	3	.	1
1728	44.664	83	3o.464	12	4.174	4	1	.
1729	38.3o9	55	41.1o9	2o	5.88o	15	1	.
173o	59.82o	61	55.323	86	3.48o	9	3	1
1731	62.854	82	62.85o	96	3.437	11	2	.
1732	46.895	51	61.447	43	2.5o2	5	.	.
1733	61.142	64	62.98o	78	4.4o7	15	.	.
1734	26.934	16	25.3o8	97	1o.8o4	13	.	.
1735	25.768	43	27.487	84	15.65o	5	1	.
1736	27.295	91	23.3o3	25	17.4oo	13	1	1
1737	27.oo3	1	26.97o	76	19.518	?	3	3
1738	35.658	33	3o.637	24	28.78o	1	.	.
1739	28.861	94	3o.75o	87	26.942	3	2	.
174o	71.2o7	4o	172.8oo	26	26.946	11	.	.
1741	85.732	81	195.771	68	45.419	1o	1	.
	664.o43	2o	868.823	1	216.174	.	2	.

1738-ban áthelyezték a vállatást Selmeczről Körmöczre, ami a

munkát Körmöczön nagyobbitotta ugyan, de általában évenkint m.e. 1500 ft megtakaritással járt, és lehetővé tette, hogy nagymennyiségü külföldi aranypénzeket minden akadály nélkül és gyorsan átdolgozhassák magyar aranyokká.

A körmöczi bányákban 1739-ben mutatkozott áldás is hozzájárult a személyzet szaporitásához. Miután pedig a selmeczi bányák áldása nem csak tartós, hanem évről évre növekedik, és Zsarnóczán is kellett egy kohót felállitani, hogy a bányák terményeit feldolgozni lehessen ; 1742-ben a zsarnóczai kohó 31.771 márka aranyos ezüstöt, a körmöczi kohó pedig 54.869 márka aranyos ezüstöt adott át a választó műhelynek, és ezeken kivül még nagy mennyiségü idegen aranyat is fel kellett dolgozni, ebből azután természetesnek látszik, hogy a pénzverőben éjjel-nappal, ünnepeken és vasárnapokon folyvást dolgoztak.

1718-ban kezdték a tallérokat géppel verni. A 17-krosok verése is sok bélyegmintát kiván, tehát a vésnökök nem voltak már képesek a pénzverőt elegendő bélyeggel ellátni, ugy,hogy a vésnökök számát szaporitani kellett.

Ezek a viszonyok okozták, hogy a körmöczi kamara 15 év óta a Caraffa-féle személyzeti létszámot nagyobbitani volt kénytelen, de ezt olyan mérsékelten tette, hogy most is alig győzik a sok munkát, és sokszor késő éjszakáig kell dolgozniok. Sok időt elfoglal a gyakori pénzküldemények megolvasása is, melyet olyan pontosan teljesitettek eddig, hogy annyi sok milliót hibátlanul tudtak elküldeni, és káruk nem volt.

Szivesen javasolnák a tisztek számának apasztását, ha lehetne, de ami lehető volt, megtették azonnal; igy 1732-ben az aranyváló segédje Strung meghalt, és helyébe nem alkalmaztak mást, hanem teendőit egy kis tiszteletdij mellett az ezüstberakókra bizták. Igy midőn Heuppel kohóigazgató meghalt, nem javasolták egy uj igazgató kinevezését, hanem a főtisztek maguk vállalták el a kohóigazgató teendőit is, éspedig a legjobb eredménnyel.

A munkabéreket is megszoritották, ahol lehetett.

1o632/Hné

1743 április 15-én javasolják a főtisztek, hogy a kohó mellett levő városi "Spitaler Schlamm" nevü mosóházat a kincstár a várostól a kivánt 65o fton vegye meg, mert az által jó salakhányóhelyet fog a kohó nyerni.

1743 julius 18-án jelentik a főtisztek, hogy Peverelli bányabiró tegnap meghalt.

1743 augusztus 23-án utasitja a Ruttenbergben levő főkamaragróf a körmöczi főtiszteket, hogy tegyenek próbát öntött vasból készült nyilvasakkal. Csehországban mindenütt azt használják, és azt mondják, hogy tartósabb, mint a vertvasból készitett.

1743 október 19-én jelentik a főtisztek, hogy a körmöczi erdőkből a kincstári erdőkerülő által kiutalványozott fenyőfákat a városi erdőinspektor nem engedte a selmeczi kamara számára elszállittatni, a városbiró pedig avval fenyegetődzött, hogy ha a kincstári erdész a fákat le akarja vágatni, majd ugy tesznek vele, mint a Szt. Benedekiek tettek Villidienerrel.

1743 október 22-én értesiti a főkamaragróf a főtiszteket, hogy a magyar udvari kamara elnökének gróf Erdődynek vezetése alatt egy királyi bizottság érkezett Selmeczre avval a feladattal, hogy a kamara és városok között fölmerült differenciákat megvizsgálja és kiegyenlitse.

1743 október 26-án kimutatják, hogy a primásnak pisét illeték tett:

1739-ben	1o.985 ft 55 1/4 kr.
174o-ben	1o.95o " 19 2/4 "
1741-ben	18.o22 " 3o 2/4 "
1742-ben	26.912 " 3o 1/4 "
	66.871 ft 15 1/4 kr.

1744 február 25-én jelentik a körmöczi főtisztek, hogy a kohó most el van látva szénnel, ólommal és kéneskővel, ti-

zenkét kemencze dolgozik ; e mellett azonban az érczkészlet mindég nagyobbodik, és már közel jár a 4o.ooo márkához. A termelést fokozni már azért sem lehet, mert a selmeczi érczek tartalma az utolsó időben alábbszállott, és az érczek nehezebben olvadnak, tehát kevesebb fog hetenkint feldolgoztatni, és kevesebb ezüst fog előállittatni.. 119/

VII. URVÖLGY

1. Bányaigazgatósági adatok, 1650-1746

1650 január 31-én udvari kamarai rendelet Roth Herman administratorhoz.

Miután Joanelli András János most Beszterczebányán időzik, fel kell használni az alkalmat, és a rézelárusitókkal Vincenzo és Benedetto Joanellivel le kell számolni.

Az utolsó bizottság alkalmával kiszámitotta az elhalt Poppel von Lobkowitz, hogy ha évenkint 6000 mázsa réz termeltetik, ebből Ő felségének 40.000 ftnyi haszna lesz. Utasittatik tehát az alkamaragróf, hogy a réztermelést sürgesse, mert a bánya többet is adhat.

1650 január 31-én királyi rendelet Roth administratorhoz. Az utolsó bizottság jelentése szerint a rézhámorban eddig minden mázsa réz után 3 font tüzifogyaték számittatott.Miután azonban kiderült, hogy a valóságos fogyaték csak 1 font és 4 lat ; meghagyatik, hogy ezentul csak 1 1/2 font fogyaték számittassék.

1650 márczius 24-én folyamodnak az urvölgyi munkások, hogy bérük felemeltessék, mert oly kevés érczet termelhetnek, hogy , ha a szakmány nem emeltetik, abból meg nem élhetnek.

1650 május 15-én jelenti a praefectus az administratornak, hogy az Urvölgynél tegnap meg nem elégedvén az 1 ftnyi Kostgelddel, nem fogadtak el semmit sem, és a munkát megszüntették, kér kölcsön legalább 300 tallért.

1650 julius 29-én jelenti Whürl János pénztárnok a Bécsben levő Sonnaunak, hogy kifizette Urvölgyön a munkásokat, másnap pedig 50 vájár leköszönt. Leköszönésüknek azt adják okul, hogy a hová Schmidt bányamester néz, ott az ércz eltünik, és ők ezután kereset nélkül maradnak. De a valódi ok az, hogy Selmeczen akárkit felfogadnak, és 3, 4, 5 ftot is kereshet egy ércz vájár Selmeczen, Urvölgyön pedig alig 1 ftot.

Ujságul azt irhatja, hogy a lipcsi várban Illésházy emberei és Listhiusné emberei összevesztek, és egymást össze vagdalták, győztes maradt Illésházy kapitánya Pongrácz. Listhiusné ezalatt Beszterczebányán volt a szeretőjével Bory-val.

10632/Mné

1650 augusztus 17-én jelentik a beszterczebányai tisztek, a Bécsben levő Sonnaunak, hogy az ő rendeletére Urvölgyön rendkivüli bejárást tartottak, hogy felderithessék, mi az oka a réztermelés apadásának, és mit kellene annak emelésére megtenni ?

A bányaügyelők véleménye szerint a bánya most jól mutatkozik, az ércz jelentkezése nagyon megjavult, és lehetne többet is termelni. De a munkások nem dolgoznak jó kedvvel, mert a fizetéseket nem kapják rendesen, és a fizetés kisebb is mint Selmeczen, Körmöczön, Hodruson és Ujbányán. A hetenkinti 90 d, melyből még a gabonát és sört is kell fizetniök, nem elég fenntartásukra, a negyedévi fizetés pedig sokszor elmarad.

Schmidt Farkas, a bányamester jelenti, hogy az év első részében a mélység fel volt hagyva, és a munkások mind a felsőbb szintekben dolgoztak, de midőn tapasztalták, hogy ott az érczek szegényebbek és nagyon szórványosak, lecsapolták az elfult mélymivelést, és most már elegendő jó pászta áll rendelkezésre, csak a fizetés legyen rendes, és elégséges, akkor az elszéledt munkások ismét vissza fognak jönni, és a termelés emelkedni fog. Különösen nagy a hiány csillérekben és ácsokban. A külső kezelés a mosómüvekben jó eredménnyel folyik.

Arra kérik tehát a praefectust, eszközölje ki, hogy a körmöczi kamarától ellátmányképen megkaphassák a havonkint szükséges 4-5000 ftot, mely összeg azután ha a réz eladatik, Joanelli által be fog szállittatni Bécsbe a kincstárba.

1650 október 6-án kérik a beszterczebányai tisztek az administratort, hogy, miután a sok adóssággal és kamatokkal terhelt rézmüvek a mostani 15 12/6 tallér csekély rézár mellett a szorultságból ki nem bontakozhatnak ; miután továbbá a kohó munkásoknak 5436 ft 40 denárral tartozik a kamara, az urvölgyi bányamunkásoknak pedig 4800 fttal ; segitsen rajtok az administrator 2000 ftnyi ellátmánnyal.

1650 október 8-án irja Sonnau Bécsből, hogy Ő Felsége engedelmével Joanelli fog 6000 ft kölcsönt adni a rézmüveknek, mely összeggel a hátralékokat törleszteni lehet, és ezentul a fizetéseket rendesen megtarthatják. 8 nap mulva ő is haza érkezik.

1650 november 28-án jelenti Sonnau az administratornak, hogy Urvölgyön az akna felett levő hegyoldal tegnapelőtt csusz-

ni kezdett, és a vizkerék szobájának falát benyomván a vizkereket is összetörte, ugy, hogy egy ideig a szállitást csak lovakkal lehetend eszközöltetni.

1650 november 29-én jelenti Sonnau az udvari kamara elnökének Ungnadt Dávidnak, hogy megnézte a kohókat és bányákat, és mondhatja, hogy erősen javultak a viszonyok, és teljességgel nem kell attól félni, hogy a bánya tönkre megyen. A kohókban is minden ütt rendben van az üzem, és a termelés emelkedik.

1650 deczember 31-én jelenti Schmidt Farkas urvölgyi bányamester az administratornak, hogy a réztermelés hanyatlásának fő oka az, hogy nincs elegendő munkás, és hogy nincs ékes ércz. Kitetszik ez a régi eredményekből is ; igy például volt

	vájárok	érctermelés
	száma	parn
1616-ban, mely a jobb évek közé számittatik I.évnegyedben	285	6,612 3/4
II. "	234	3,935 2/4
III. "	232	4,219 2/4
IV. "	269	6,381 1/4
Összesen	-	21,149
1623-ban, háborus időben I.évnegyedben	203	4,016 2/4
II. "	193	3,120 2/4
III. "	184	2,913 1/4
IV. "	187	2,983
Összesen	-	13,033 1/4

	vájárok	érctermelés
	száma	parn
1638-ban volt az		
I.évnegyedben	219	5,589 1/4
II. "	200	3,014 3/4
III. "	198	4,699 2/4
IV. "	209	6,243
Összesen	-	19,546
1640-ben midőn a Seegengottes csapat ékes érczen dolgozott		
I.évnegyedben	233	6,174 2/4
II. "	202	4,017 1/4
III. "	196	5,530 2/4
IV. "	203	8,571 2/4
Összesen	-	24,293 3/4
1649-ben volt az		
I.évnegyedben	191	4,288
II. "	179	3,182
III. "	165	2,964 3/4
IV. "	156	3,904 1/4
Összesen	-	14,339

A rossz időkben beomlottak a régi mivelések, de ezek most ismét megnyittatnak, igy a Bergmeister Stollwand, Seegengottesstollwand, Buchhalter Stollwand, az alsó és felső Lilsenfelddel együtt most megnyittatnak, és ha a fizetés rendesen megtartatik, és a munkások negyed évenkint kétszer élelmi pénzt kapnak, és azután a negyedév végén a keresetük maradványát is megkapják halasztás nélkül, akkor nem lehet kételkedni, hogy a munkások száma növekedni fog és a termelés ismét emelkedik.

10632/Mné

1651 junius 27-én rendeli az udvari kamara, hogy miután a rézelárusitási szerződés a Joanelli testvérekkel ez év végével lejár, és Kochlatsch ajánlatot tett, hogy a réz mázsáját 16 3/4 tellérral átvenni kész, szólittassék fel Kochlatsch, hogy ajánlatát irásban adja be, és különösen arról is nyilatkozzék, hogy negyedévenkint 3-4 ezer tallért kész kölcsön adni, mely összeg a réz árából egyenlitendő ki, és hogy miképen törlesztené a Joanelli testvérek 90.783 2/6 tallérra menő követelését.

1651 julius 1-én irja az administrator a beszterczebányai praefectusnak, hogy nagyon sok gondot ad neki a pénzbeszerzés, "ich umb der so ganz überheufften Auszgaben willen, die die Gefälle in keinem Weg ertragen, gleichwohl aber hergeben werden sollen, deromaszen mit Kumber umbschrenckht, dasz ich mier lieber Todt zu sein, dann zu Leben wüntschen möchte". Különösen a beszterczebányai kamara ellátása okozza a legnagyobb gondot.

1651 julius 11-én figyelmezteti Lőcse városa a beszterczebányai praefectust, hogy a Thurzó-féle hagyaték kamatainak le - rovására az elmult években ugy történt az egyesség, hogy a város pénz helyett évenkint 31 mázsa rezet kapjon, felét januárban, másik felét pedig juliusban. Az elmult években meg is kapta, de ez évben még nem kapott semmit sem, kéri tehát, hogy értesitsék, mikor küldheti a rézért fuvarosait ?

1651 augusztus 1-én irja Sonnau Bécsből, hogy midőn elutazott és Körmöczön volt, éppen akkor volt ott a Szt.Benedeki klastrom küldöttje, ki a tőlök vett 1500 véka gabona árát kérte, és csak akkor nyugodott meg, midőn Sonnau maga szavát adta,hogy a pénzt nem sokára meg küldi ; Bécsbe érkezve felkereste a Joanellik pénztárnokát Moszon-t, de az hallani sem akart a pénz megadásáról ; másnap azonban egy megrendelést kapván tábla rézre, egészen megváltozott, és megigérte, hogy a beszterczebányai ügynökének Khainnak megirja, hogy a pénzt fizesse ki. Erről értesiti Sonnau a tiszteket avval, hogy szép szóval igyekezzenek a pénzt megkapni, és a klastromot kielégiteni.

1651 november 30-án jóváhagyja a király a Joanelli Vincze és Benedek testvérekkel 3 évre kötött uj rézelárusitási szerződést, mely szerint :

1. Joanelli testvérek kötelezik magukat 1652-től bezárólag 1654 végeig a Beszterczebánya vidékén termelt rezet átvenni s elárusitani.

2. Vállalkozók kötelesek minden mázsa táblarezet 16 1/2 tallérral beváltani.

3. A Preiszer Kupfer-t pedig mázsánként 7 tallérral.

4. Minden mázsa réz árából 2 tallér levonatik a Joanelli testvérek javára, hogy evvel követeléseiket lassanként törleszthessék, a fennmaradó 14 1/2 tallér pedig a rézmüvek költségeinek ellátására forditandó, és ha e czélra nem használtatnék fel egészen, a maradvány Joanelli testvéreknek átadandó, hogy követeléseiket annál gyorsabban törleszthessék.

5. Vállalkozók negyedévenkint 4000 tallért, vagy ha szükséges többet is, de legfeljebb annyit, amennyire az átveendő réz ára felmegy, havi részletekben előlegeznek a rézmüveknek, és ez előlegek az évnegyedi leszámolás alkalmával kamat nélkül az átadott rézzel vissza térittetnek.

6. Az eddigi ellátmányok nekik 4 % kamattal együtt meg fognak térittetni a rézből nyert ezüst értékéből.

7. Miután vállalkozók nem fogják házilag kezelni a rézhámort, hanemaz a kincstári tisztek által fog kezeltetni, megtéritendők nekik a hámor javitására forditott költségek, melyek a tisztekkel közösen megállapitandók. A kincstári tiszteknek pedig megtiltatik mélyitett árut Magyarországon kivül elárusitani ; de ha vállalkozók kivánják, kötelesek nekik mélyitett árut is késziteni, melyhez a réz a szerződési árban számitandó, a mélyitési költségek pedig közösen megállapitandók, és a vállalkozók által megtéritendők.

8. A réz az eddigi alakban és minőségben adatik és méretik vállalkozóknek 2 % ráadással.

9. Vállalkozók felmentetnek az eddigi kötelezettségtől,hogy mindenféle anyagokkal lássák el a rézmüveket, csak ólmot és faggyut kell szállitaniok, és pedig az ólomnak mázsáját ilkuschi suly szerint 5 1/3 tallérért kötelesek Beszterczebányára szállitani, a nyers faggyunak mázsáját pedig beszterczebányai suly szerint 5 1/3 tallérért, hogyha pedig tisztitott faggyut szállitanak, a tisztitásért 24 %-kal többet kapnak.

10632/Mné

10. Ő Felsége fenntart maga számára 200 és a magyar urak számára 200 mázsa rezet táblákban vagy kidolgozva.

11. Ha vállalkozók nem fizetnék rendesen havonkint az előlegeket, a szerződés felbontottnak tekintetik, kivéve a háboru esetét.

12. Vállalkozóknak az eddigi biztositék megadatok mint a költségeik biztositására.

13. A tisztek kötelesek minden hónap közepén előre értesiteni vállalkozókat, hogy mennyire fog menni a havi réztermelés.

14. Vállalkozók kötelesek a pénzt kész pénzben befizetni a pénztárba, és másoknak fizetett összegek nyugtatói el nem fogadtatnak fizetés helyett.

15. Vállalkozóknak szabadságukban áll a rezet az örökös tartományokban vagy külföldre kivinni s ott elárusitani, és mindenütt fel vannak minden vámtól és harminczadtól mentve.

16. Ha a szükség kivánja, a rezet az osztrák tartományon is átszállithatják, ha előre bejelentik a szállitmány minőségét és mennyiségét.

17. Ha vállalkozóknak szükségük lenne a szállitás kiséritére hajdukra, a beszterczebányai kamara őket rendelkezésükre bocsátja a szabályszerü utiköltségek megtéritése mellett.

18. Ha a rézszállitmány külföldön lefoglaltatnék, vagy az eladást akadályoztatnék, Ő Felsége igyekezni fog vállalkozók érdekében minden akadályt elháritani.

19. E szerződés 3 évig marad érvényben, és ez idő lefolyta alatt 3 hónappal felmondandó. A szerződési idő lejárta után a rézelárusitás vállalkozók kezében marad mindaddig, mig más szerződés velük vagy másokkal nem köttetik.

1652 január 15-én kérik az urvölgyi munkások, hogy :

1. Az érctermelésnél 4 és 5 negyed parnért kapjanak 1 ftot, / most 5-6 negyedért kapnak 1 ftot/.

2. A nyolczadik negyed parn helyett a tizedik vonassék le urbér gyanánt.

3. A szakmányos érczvájár hetenkint 1 ftot kapjon élelmi pénzt / most 80 denárt kap /.

4. A fizetések oly időközökben tartassanak, mint régente.

10632/Mné

5. A munkára képtelen öreg bányászok hetenkint kapjanak nyugalombért.

6. A kutató vájárok hetenkint 125 denár bért kapjanak.

7. Minden héten, mikor dolgoznak, adassék élelmi pénz /Kostgeld/.

8. Ha kevés gabona jön a piaczra, a kamara adjon a munkásoknak gabonát a tized-ből.

9. Miután a bérfizetésnél 1 arany 3 ft 60 denárba, egy talér 1 ft 80 denárba, egy garas 6 denárba, és egy turak 3 denárba számittatik, intézkedés történjék, hogy a pénzek mindenütt igy elfogadtassanak.

1652 április 13-án panaszkodik a beszterczebányai praefectus, hogy az urvölgyi munkások csapatosan elhagyják a munkát, és Selmeczre mennek, s ott jobb bérek mellett felvétetnek;ennek következtében azután nem lehet Urvölgyön elég érczet termelni.

1652 május 13-án jelenti Flanner Ádám, kit Ő Felsége urvölgyi bányairnokká kinevezett, hogy a jezsuiták a kineveztetés ellen tiltakoztak, mert ő nem katholikus. Kéri az administratort, hogy Ő Felsége rendeletének érvényt szerezzen.

1652 október 7-ikén javasolja Schmiedt Farkas urvölgyi bányamester, hogy a csilléreknek, csatlósoknak és tisztogatóknak hetenkinti élelmezési bérük 5 denárral nagyobbitassék, azt várja ettől, hogy inkább megmaradnak a munkában, és nem keresnek másutt jobb megélhetést ; mert azok közül, kik eddig elhagyták a munkát, nagyon kevesen tértek vissza. A javaslat jóvá hagyatott.

1654 február 25-én irja az administrator, hogy miután az urvölgyi bányamester Schmidt Farkas meghalt, tegyenek ajánlatot, hogy ki lenne e hivatal vitelére legalkalmasabb ?

1654 márczius 7-én Schappelman János urvölgyi segéd bányamester folyamodik a megürült bányamesteri állásért, és megemliti, hogy az ő atyja 1601-től kezdve 3 évig volt gereblye irnok, azután 1607-ig sáfár Rhoniczon, azután 2 évig rézpöröly sáfár, azután 1611-ig beszterczebányai könyvvivő, és végre 1637-ig urvölgyi bányamester. Ő maga pedig 1635-től 1642-ig bányaügyelő volt Urvölgyön és azóta segéd bányamester. Jól érti a bányamérést, és kémelést, és ismeri teljesen az urvölgyi viszonyokat.

10632/Mné

1627-ben pedig atyjával együtt volt Joachimsthalban, és részt vett ott a főbejárásokban és a kéméleseket végezte.

1654 márczius 8-án kinevezi báró Sonnau királyi biztos az elhalt Schmidt Farkas urvölgyi bányamester helyére ideiglenesen az eddigi bányamesteri segédet Schappelman Jánost.

1655 szeptember 29-én szerződés köttetett a rézelárusitókkal báró Sonnau közvetitése mellett, hogy :

1. Joanelli testvérek Urvölgyön okvetlenül minden 4 hétben kifizetik a munkásokat a tisztek által kiállitott, megbirált és jóváhagyott fizetési iv szerint. E fizetések minden negyedévben leszámolandók, és mindenek előtt kiegyenlitendők.

2. A vájárok a négy hét alatt termelt érczeket okvetlenül kiválasszák és beadják. Akik érczet nem termelnek, hetenkint 1 ft élelmi pénzt kapnak.

3. A szakmányt illetőleg a vájárok nem fizetik a repesztő port és vasat, a faggyuért fontonkint 2 polturát fizetnek, sem urbérük, sem a társ érczet /Brudererzt/ ezentul nem adják, és a termelt érczért pedig 6/4 fekete érczért vagy 7/4 sárga érczért kapnak egy ftot.

4. A keuchlereknek vagy pedig betegeknek 25-50 dr segitség engedélyeztetik hetenkint. A munkára képes nép pedig köteles a munkánál folytonosan kitartani, s olyanok, kik a munkát elhagyják semmi segélyben sem részesitendők, ha ismét visszatérnek.

5. Az ércz osztásnál és bérfizetésnél mindég jelen kell lenni a tiszteknek.

6. A fizetési iv egy nappal a fizetés előtt kellőleg aláirva beadandó a könyvvivőnek.

/ Ez a szerződés 1656 márczius 6-án megváltoztatott, és csak 1656 julius 18-én hagyatott jóvá. A változtatás a szövegen meglátszik./

1655 október 18-án szerződést kötött báró Sonnau királyi biztos az urvölgyi erdőőrrel Iván Tóbiással, mely szerint :

1. Kötelezi magát Iván, hogy ha az italmérést egyedül ő gyakorolhatja a bányászati, kohászati és erdészeti személyzet közt, ő minden akó bor után 20 polturát vagyis 10 császári garast, minden akó sör után 8 polturát vagyis 4 garast, minden akó pálinka után 40 polturát vagyis 20 garast, minden akó méhsör után 10 polturát vagyis 5 garast fog fizetni a kincstárnak.

2. Köteles Iván a beszerzett italt azonnal bejelenteni és az érte járó taksát megfizetni ; ha pedig olyan italt mérne, melytől a taksát nem fizette, az tőle elkoboztatik.

3. A munkásoknak csak kész fizetésért adhat italt, követelései a netalán hitelbe adott italokért nem fognak tekintetbe vétetni, és e czim alatt a munkások bérébül levonások nem tehetők.

1655 október 19-én irja Steiffenegger a beszterczebányai praefectusnak, hogy, amint hallja, az urvölgyi bányamester az italmérési szerződés miatt neheztel ; javasolja neki, hogy hallgasson, mert azért, hogy neki az italmérést megtiltották, hetenkint 3 fttal nagyobbitották fizetését, a bányaügyelőkét pedig 1 fttal ; tehát meglehetnek elégedve, és jó lesz, ha nem ellenkeznek a királyi biztossal.

1656 márczius 11-én rendeli báró Sonnau királyi biztos, hogy :

1. Schappelmann János bányameter eddigi 216 ft 67 d fizetése, szolgapénze, szobapénze a városban, zöldfestők részlete, melyek összesen 154 ft 51 denárt tettek, megszüntessenek, valamint italmérése is megszüntettessék, és mindezek helyett 500 ft fizetést kapjon / 150 denárt számitson egy tallérra, = 333 1/3 tallért / szabad tüzelék fát, és 2 mázsa tiszta faggyut.

2. Wilhelm János bányairnok eddigi 76 ft fizetése, 30 ft szolgapénz, 24 ft külön ellátása megszüntettessék, és ezentul 91 ft fizetést, 1 mázsa faggyut, és tüzelő fát kapjon, a pincze ellátásáért pedig minden kimért akó sörért, vagy borért 1 poltura.

3. Glätz Gáspár segédbányamester hetenkint eddigi fizetéséhez 50 denár pótlékot kapjon.

4. Albrecht Mátyás szertári irnok accidentái megszüntettessenek, különösen a bőr hulladékokat ezentul el ne adja, hanem a zsákok foldozására használja, és fizetése hetenkint 2 ft legyen 1/2 mázsa faggyuval.

5. Fischer Mihály érczirnok eddigi fizetéséhez 50 denárt kapjon pótlékul.

6. Gebhard János kémlész eddigi fizetéséhez 75 denár pótlékot kapjon.

10632/Mné

1656 május 20-án elrendelte az udvari kamara, hogy Urvölgyön és a rézmüveknél az eddigi negyedévi fizetések helyett havonkint tartassanak meg a fizetések, melyekre a szükséges pénzt mindenkor a rézelárusitók Joanelli testvérek fogják megadni, és pedig ugy, hogy a munkások fizetése minden más fizetést megelőzzön.

1659 augusztus 12-én rendeli a főkamaragróf báró Chaos, hogy :

1. A bányamester Schappelman és segéde Glatz Gáspár buzgón és szorgalmasan igyekezzenek a bányáknál mindent rendben tartani,a munkásokat kellő fegyelemben tartani, a felügyelőket ellenőrizni, és egymásközt jó egyetértéssel a bánya javára müködni. Mindent megbeszéljenek egymással, és egyik a másik nélkül ne tegyen semmit. Ő alájuk rendeltetnek a bányaügyelők és munkások, és nekik engedelmességgel tartoznak. Hogyha pedig nem engedelmeskednének kötelesek őket megbüntetni.

2. A bányamester és segédje gyakran bejárják a bányát , a bányaügyelők és többi altisztek pedig mindennap megnézzenek minden munkahelyet, és ügyeljenek, hogy a munka kellően végeztessék. Koronként bejárja minden bányaügyelő a saját gondjára bizott területen kivül a többi ügyelő területét is, hogy igy az egész müveléssel megismerkedhessék, és észrevételeit hetenkint közölje a bányamesterrel.

3. Azok a munkahelyek, melyeken kevés ércz van, hagyassanak fel, és a munkások tétessenek oda, hol többet termelhetnek, igy több munkás rendelendő a Sayetzen-Silsen- és Cammer-Feldre, az altárnára, és a Philippi und Jakobi tárnára, hol a legjobb ezüsttartalmu érczek előfordulnak.

4. Hogy a munkásokat Urvölgyön megtartani lehessen, kövessék a tisztek az 1656-ban kiadott rendeletet, és büntessenek meg mindenkit, aki leköszönés nélkül elhagyja a munkát.

A bányamester és segédje egészitsék ki a térképeket,különösen a Maria aknai területet, hogy meg lehessen itélni, vajjon jól vezettetett-e ott a mivelés ?

6. Az ügyelők vigyázzanak az érczválasztásra, nehogy az érczeket külön költséggel ismételve kelljen választani. A kutatástól 10 fontosnál szegényebb érczeket ne vegyenek át.

10632/Mné

7. Se a tisztek, se az altisztek ne merjék a munkásokat a munkától elvonni és saját czéljaikra felhasználni, és jó példát mutassanak a munkásoknak, ne iszákoskodjanak, az iszákosokat pedig megbüntessék.

8. Hasonlóképen vigyázzanak az ácsokra, és csillérekre, őket az elmulasztott munkaszakokért megbüntessék.

1660 szeptember 15-én rendeli báró Chaos főkamaragróf,hogy miután az urvölgyi bányamester Schappelman János, a segédjével együtt, és valamennyi urvölgyi bányaügyelő, hivatalaiktól felfüggesztettett, Klein Gáspár eddigi választó ügyelő, Vhrin Mátyáa és Kossa Gáspár eddigi hányó ügyelők, és Köberl György vájár mint bányaügyelők alkalmaztassanak hetenkinti 3 ft fizetéssel, e mellett azonban megszüntetnek minden mellék jövedelmek, melyeket a régebbi ügyelők illetéktelenül, és a rendeletek ellenére élveztek.

1660 szeptember 15-én megengedi a főkamaragróf, hogy a hanyagságuk miatt felfüggesztett bánya ügyelők közül Tertian János, Aszkerl Péter és Jacober György ismét mint bányaügyelők alkalmaztassanak hetenkint 3 ft fizetéssel minden egyéb mellék illetmények nélkül. Glatz Gáspár pedig a bányamester volt segédje mint hányófelügyelő használtassék, azon feltétel alatt, hogy ezentul szorgalmatosak lesznek, és minden csalástól tartozkodnak.

1660 szeptember 19-én rendeli báró Chaos főkamaragróf,hogy ezentul a márcziusi sört csak az ulmankai sörfőzőből szabad Urvölgyre vinni, hol a sörmérés Fischer Mihály érczjegyzőre bizatik, ki minden hordóért 1 ft 50 denárt tartozik fizetni a fő - pénztárba. A bányairnoknak ezentul nem szabad sört mérni, ellenben eddigi évi 91 ft fizetése feljavittatik 360 ftra.

1660 deczember 15-én ismét visszahelyezte a főkamaragróf Glatz Gáspárt mint bányamester segédet Urvölgyre.

1660 deczember elején abbahagyták a munkát az urvölgyi vájárok, mert a hátralevő 2 havi fizetés helyett csak egy havit kaptak.

1661-ben báró Chaos kamaragrófsága alatt nagy szorgalommal kutatták a hányókat és patakokat.

1661 április 21-én meghagyja a praefectus az urvölgyi bányamesternek, hogy minden évben 12 fizetési ivet csináljon.

10632/Mné

1661 junius 24-én jelenti a praefectus a kamaragrófnak,hogy Joanelli nem akar pénzt adni s már 3 hónapi fizetéssel tartoznak a munkásoknak. Junius 8-án éjjel rendkivül nagy felhőszakadás volt Urvölgyön, mely sok kárt tett, és csak nagy erölködéssel volt az akna megmenthető az elfulástól.

1661 augusztus 3-án panaszolja a praefectus, hogy az urvölgyi ügyelők mindenfélével kereskednek, és követeléseiket a munkások béréből rövid uton levonják.

1661 szeptember 19-én panaszolják a beszterczebányai tisztek, hogy az urvölgyi munkások már 7 hete hogy nem kaptak fizetést, és kérnek a főkamaragróftól segitséget, mert Joanelli nem akar pénzt adni.

1662 márczius 23-án egy kimutatás közöltetik az Urvölgyön 1657-től 1661 végéig alkalmazott munkásokról ; e kimutatás szerint volt

	szakmányos vájár	kővágó vájár	ács	csillér	tisztogató	fahordó
	munkások száma					
1657-ben	206	29	73	188	10	20
1658-ban	203	33	73	178	9	12
1659-ben	212	38	69	175	7	23
1660-ban	219	34	69	171	7	23
1661-ben	225	34	73	165	6	22

1662 junius 17-én rendeli a praefectus, hogy miután az urvölgyi munkások annyira iszákosak, hogy egész bérüket elisszák, és a család kenyér nélkül marad, a fizetés alkalmával senkinek se adassék előleg, vörös pénzt pedig /Rotten geld / a vájároknak és ácsoknak csak 20 polturát, a csilléreknek 15 polturát, és a takaritóknak csak 10 polturát szabad adni.

1662 november 16-án kötelezi magát Mercatoris' Pál urvölgyi vájár, hogy miután feleségét Anicskát a törökök elfogták, és csak 150 tallér lefizetése után bocsátották szabadon, neki pedig ennyi pénze nem volt, hanem Hinterskirchner Mihály besztercze-

bányai polgár kölcsön adott neki 100 tallért, s igy feleségét kiváltbatta, ő e kölcsön vett pénzből 50 tallért karácsonykor, a többit pedig farsang utolján megfizeti, s ezért ezüst nemüjét és házát zálogul leköti.

1663 február 22-én Glatz Gáspár bányamestersegéd és a bányaügyelők tiltakoznak az ellen, hogy Urvölgyön a bányászok 8 órát dolgozzanak egy folyton, mert Libetbányát is csak ez tette tönkre, a munkások nem fognak dolgozni csak 5-6 órát, és délután semmi dolguk sem lévén, hozzá szoknak a mezei s más foglalatosságokhoz, és egészen elhanyagolják a bányamunkát.

1663 május 7-én irja Strugger szertári irnok a Bécsben levő főkönyvvivőnek Hasaeusnek, hogy Urvölgyön mennyi csalás történik. Az utolsó 2 hétben Glatz csak egyszer volt a bányában, az ügyelők pedig 6-szor. Glatz a templom felett levő háza és kertje keritését csináltatja. 130 napszámnál több ment rá, és mind elszámoltatott a csatlósok és buktatók közt. Az anyagot is a sáfár adta. Ha valaki meghal, annak őrzésére egy embert rendelnek ki a kincstár költségén, és még faggyut is adnak neki. Strugger egy ilyen esetben megtagadta a faggyu kiadását, s azóta Glatz nagy ellensége.

1663 május 15-én rendeli báró Chaos főkamaragróf Bécsből, hogy Glatz Gáspár bányamestersegéd, Klein Gáspár és Köberle György bányaügyelők elbocsáttassanak hivatalukból, és helyettök bányamesterré a praefectus testvére Schultz Tóbiás, bánya ügyelőkké pedig Weidtner György Rhonitzról, Huszár Ádám és Orawetz János Urvölgyről kineveztessenek, egyelőre ideiglenesen. Ő Felsége jóváhagyásáig. Ez a rendelet Schultz György praefectushoz van czimezve Beszterczebányára, tehát valószinü, hogy a praefectus akkorra már haza jött.

1664 junius 14-én jelenti Schultz Tóbiás bányamester a praefectusnak, hogy a ratzengrundi felső tárnában, mely most megujitatik, egy beomlott darabon 30 font rezet mázsánkint tartalmazó sárga ércz találtatott.

1664 junius 28-án Ascherl Péter és Orawetz Márton bányaügyelők, és Naprindruk Boldizsár vájár, az érczosztásnál elkövetett csalás miatt kitiltattak örök időkre Urvölgyről és a bányavidékről.

10632/Mné

1664 julius 8-án kinevezi Lipót király Schultz Tóbiást urvölgyi bányamesterré.

1664 augusztus 9-én jelenti Schultz Tóbiás a pénztárosnak, hogy a munkások zugolódnak a fizetés elmaradása miatt. A bányában az ércz szép, de ha nem dolgoznak, nem is lesz termelés.

1664 augusztus 10-én jelenti Schultz Tóbiás bányamester, hogy a mély miveléstől nyert érczek /gremsig / csak sok bajjal és fáradsággal hozhatók a kellő tartalomra.

1664 augusztus 25-én rendeli a főkamaragróf, hogy a zöldfesték és a kémleércz, melyek ezelőtt az ügyelők mellék jövedelmét képezték, tőlök elvétetik, a zöld festék a kincstár javára, a kémleércz pedig a kémlész javára kezeltessék, az ügyelők pedig eddigi heti 3 ft fizetésükhöz még 50 denár pótlékot kapjanak.

1664 szeptember 27-én bizottság járta be a sandbergi bányát, melyben a város és a kamara is folytatott mivelést, és a város óhajtotta, hogy a kamara a mivelést abban hagyja. Erre hajlandó volt a kamara, ha :

1. A város a kamara udvarban kimért bor mérésének megszüntetése által okozott 447 ft 81 d kárt megtériti.

2. Jelenszky városi bányaügyelő, ki a bányatörvényt megsértette, elbocsáttatik.

3. A város nem használja a kamara tárnáit.

4. A város a zöldfestékért bért fizet.

1664 október 4-én folytatták a tárgyalást ez ügyben a városiakkal. Az 1.pontra nézve nem volt a városi biztosoknak felhatalmazásuk. A 2-ik pontra nézve hajlandók a bányaügyelőre pénzbüntetést szabni. A 3-ik pontra ráállanak. A 4-ik pontra nézve a zöldfesték 1/7 részét kérték a kamarai tisztek, a városiak azonban csak 3 mázsát igértek, amit a kamaralisták keveseltek.

1664 október 15-én jelenti Schultz Tóbiás, hogy a ratze - grundi tárnában elérték a régi fejtések oldalát és fészkenkint érczet találtak a feküvágat közelében.

1664 október 21-én egyezség köttetett a kamara és Besztercebánya város között, mely szerint :

1. A városi bányaügyelő vétsége a bányatörvény ellen kegyelemből megbocsáttatik.

2. A városiak által kinyitott kincstári tárna marad a kincs-

táré, de a vizet a város is és a kincstár is használhatja.

3. A kamara megszünteti a sandbergi tárnában kezdett feltárását.

4. A város átengedi a kamarának a termelt zöldfesték 1/12 részét.

1664 október 28-án irja a praefectus a főkamaragrófnak Bécsbe, hogy a ratzegrundi tárnában igen szépen jelentkezik az ércz, és hogy mind a két tárnát felmérette, és egy papirra rajzoltatja, hogy a viszonyokat jobban megérteni lehessen.

1664 deczember 5-én egy sobrák és 9 csillér keményen megbüntettetett, mert a sobrák a csillérektől faggyut fogadott el ajándékba, és ezért napszámokat jegyzett nekik a rovásukra. Ugyan az napra következő éjszakán 1 mázsa faggyut loptak el a szertárból.

1665 márczius 10-én rendeli az udvari kamara Schuler György praefectusnak, hogy miután Wilhelmb János urvölgyi bányászirnok a reá bizott vörös pénzből 908 ft 60 d-ral adós maradt, tehát ez összeget a maga czéljaira forditotta, őt azonnal tegye ki hivatalából, és foglalja le vagyonát, hogy a kincstárt kártalanitani lehessen.

1665 szeptember 3-án jelenti Schultz a főkamaragrófnak, hogy a ratzegrundi János tárnában szép érczet találtak.

1665 augusztus 25-én jelenti Schultz Tóbiás urvölgyi bányamester, hogy a munkások közül csak kevesen jelentek meg a munkába, s ő nem tudja mi a bajuk.

1665 november 11-én jelenti Schultz bányamester a praefectusnak, hogy az ércz a ratzegrundi tárnában igen szép, a telér csapása délről északra ; nemsokára lesz annyi ércz készletben, hogy egy olvasztási próbát lehet vele tenni.

1666 február 22-én és 23-án főbejárás tartatott Urvölgyön a főkamaragróf jelenlétében, ki felszólitotta a tisztviselőket, hogy a szállitás könnyitésére, és uj fejtő kőzek felkeresésére javaslatokat tegyenek. A szállitás könnyitése végett határoztatott, hogy az egyes mivelési területek térképeztessenek, ekképen majd meg lehet mondani, hogy hol lehet a szállitás könnyitésére és röviditésére szolgáló közlekedő vágatokat helyre állitani.

A feltárásra nézve határozatott, hogy észak felé a Manns és Unser Lieben Frauen Stollwand a kutató aknácskával együtt, dél felé a Bergmeister Stollwand a mély szinten mivelésben maradjanak, kelet felé pedig a Windleite ismét mivelésbe vétessék, és a Sülsen Feldben a főtelér felett egy vágat hajtassék 12 óra irányban észak felé. Észak és nyugat felé azért javasolnak több feltárást, mert ott eddig több és jobb érczeket találtak mindég mint dél és kelet felé.

A Sz.tJános tárna a Ratzegrundban mivelésben tartandó,mert jó reménységü bánya, és a teléren a vájatvég észak és dél felé tovább hajtandó, az alsó tárna is tovább hajtandó 9 óra irányban kelet felé.

A munkások panaszára, hogy az érczszakmányok ki nem jöhetnek, az eddigi 6/4 fekete és 7/4 sárga érczszakmány 1 ft-ért ezentul 5 1/2/4-re a fekete érczнél és 6 1/2/4-re a sárga érczнél feljavittatik, ezentul tehát 1 ftért 1/2 negyeddel kevesebbet kell termelniök.

1666 április 15-én jelenti Schultz Tóbiás bányamester,hogy a Ratzegrundban a telér nagyon szép érczes, egy ereszkével akarják még jobban feltárni.

1666 május 17-én jelenti Schultz Tóbiás, hogy Polyák Tóbiás munkahelyén a telér igen szép lett, 1/2 öl vastag tiszta érez. /Ez a hely ugy látszik a Bergmeister Stollwand mellett volt . /

1666 augusztus 9-én kimutatja Larson szertárnok, hogy a zöldfestékből /Berggrün/ mennyi termeltetett az utolsó 10 év alatt; és, pedig :

1656-ben	9 1/2	hordó	suly	szerint	24	m.	100	
1657	" 15	"	"	"	35	"	72	"
1658	" 18 1/2	"	"	"	49	"	2	"
1659	" 15 1/4	"	"	"	37	"	98	"
1660	" 15 1/2	"	"	"	39	"	81	"
1661	" 19	"	"	"	51	"	22	"
1662	" 15 1/4	"	"	"	34	"	19	"
1663	" 11 1/2	"	"	"	29	"	95	"
1664	" 11 1/2	"	"	"	30	"	61	"
1665	" 9 1/4	"	"	"	23	"	87	"
Összesen	140 1/4	"	"	"	356	"	37	"

10632/Mné

egy hordó átlagos sulyja 304.8 font.

1666 augusztus 14-én értesiti Schultz praefectus a hiva - talt, hogy az udvari kamara jóváhagyta a multra és jövőre nézve a tisztek javára a zöldfesték elszámitását, de nem hordó szerint, hanem suly szerint. Ennek következtében kiadható a praefectusnak 304 font, a pénztárnoknak 150 font, a könyvvivőnek 150 font, az ellenőrnek 75 font, a szertárnoknak 75 font, és a bányabirónak 301 font.

1667 julius 1-től kezdve az urvölgyi vájárok 8 órai müszakokban dolgoznak. 4 órától 12-ig, 12-től 8-ig, és 8-tól reggel 4-ig.

1667 julius 9-én. János tárnában folytatni kell a vájatvégeket, a feltárt érczes ereket egyelőre nem kell fejteni.

Az alsó Cammerfeld felhagyandó, mert már minden ki van belőle szedve.

A felsó Cammerfeld is felhagyandó, mert már le van fejtve, és sok ácsolatot kiván.

A Sayetzenfeld területén 30 ember dolgozik, és szép érczeket termel.

Neufeld csak régi töréseket termel a mosók számára.

Cortialligenfeld területén 11 ember gyenge érczeket termel. E területen felhagyatott a 250 öl hosszu alsó Silsen tárna és a 60 öl hosszu Holicza tárna, mert körülöttök már minden kivágatott.

1667 augusztus 22-én nem ment Urvölgyön senki a bányába, és a munkások azt mondták, hogy aki bemegy, azt a tárna előtt szétképik. Erről jelentés tétetett a Beszterczebányán levő főkamaragrófnak, ki azt üzente vissza, hogy holnap reggel mindenki munkába menjen.

Augusztus 23-án reggel 4 órakor báró Joanelli főkamaragróf és Schultz praefectus 8 trabanttal kilovagoltak Urvölgyre, s 6 órakor megérkeztek, de csak czéhmestereket találták a bányában, a többiek ismét kint maradtak.

A főkamaragróf maga elé hivatta ezután azokat, kiket a mozgalom vezetőinek tartottak, de egyik sem jött, azt mondták, hogy nincsenek otthon.Erre a főkamaragróf maga ment Balaschka nevü vájárhoz, ki a házból kijött, ezt a főkamaragróf bevitte a basta

épületbe, melyben a bányamester lakott. Azután még egyszer hívatta a többieket, de egy sem jött ; végre a fürdőépületből üzentek, hogy mindnyájan ott vannak, ha valaki velök akar beszélni, menjen oda. Ekkor kijöttek a bányából a zechmeisterek is, kiket a főkamaragróf megdicsért és elküldte őket a munkásokhoz, hogy kérdjék még mi a bajok ? Ezek mindenféle apróságokat hoztak fel sérelemül, és sikerült őket rövid idő alatt lecsendesiteni, és oda vinni, hogy délután ismét megkezdték a munkát. A kolomposokat Balaschkát és Pápát egyelőre nem büntették.

1667 augusztus 27-én vizsgálat tartatott, hogy ki volt a lázadás bujtogatója, és ez alkalommal Komora Mihályra esett a legtöbb gyanu, és határoztatott, hogy egy napig vasba verve a kóterbe zárassék.

1668 január 10-én javasolják a főbejárók, az urvölgyi bá - nyamester és az ügyelők : hogy Manntárna, mely már 200 ölnyi hosszu, de még eddig érczre nem talált, és ha találna is a beszivárgó vizek miatt ártalmas volna, felhagyassék.

Az urvölgyi kutatótárna, mely már 252 öl hosszu, de még edig érczet nem talált, a legujabb időben egy fekete különös kőzet nyittatott fel vele, mely tele van fehér kovandokkal, és lehetséges, hogy a telér közellétét jelenti ; ha e kőzet keresztül töretik és telért nem talál, e tárna hasonlóképen felhagyandó.

A légtárna / Windleite / 28 öllel mélyebb, mint a kutató tárna, 290 ölre van már behajtva, de telért nem talált. Ezt is fel lehet hagyni, kivéve ha a kutató tárnával valami fejthető felnyittatna.

A Mariae Empfängnisz tárna hasonlóképen felhagyandó, mert sokba kerül, és igen messzire van a telérektől.

1668 január 29-én javasoltatik, hogy az altárna vájatvége, mely már 285 ölnyire behajtatott, de telért nem talált, 6 óra irányában még tovább hajtassék, mert a hegygerinczhez már közeledik, és ott remélhető, hogy jó telért fog találni.

A Bergmeisters Stollwand még nehány ölnyire hajtandó, hogy a Wannus csapat munkahelye alá jusson, és ennek levegőt hozzon, és a szállitást megkönnyitse.

A Mélyjáraton levő Bergmeisters Stollwand 12 óra irányban a Droschnyak munkahelye alá megy, hol jó ércz maradt, mert a viz

és nehéz szállitás miatt nem lehetett azt kivájni, ezt a vágatot folytatni kell.

A Gengerfeld Stollwand vágatát a régiek 6 óra irányban hajtották, de ez irányban nincs mit remélni, ellenben javasolják, hogy 9 óra irányban hajtassék.

A Petnatzfeldben szép érczvájás volt, de már kifogyott, meg kellene azt még vizsgálni.

Az urvölgyi kutatásban keresztültörték a fekete kőzetet, de nem kaptak telért, tehát a vágat tovább hajtása megszüntettetett.

A légtárna vájatvége is szünetel.

1668 junius 21-én jelenti Schultz Tóbiás bányamester, hogy az Obergestengen, mely Wenger Gergely felügyelete alatt áll, 19 vájár dolgozik rövid kőzeken, csak a fedüben van egy 180 ölnyi köz. Itt ez évben 1784 negyed paar érczek termeltek.

A Sayecz és Dreylingen Feldben Jacober György felügyelete alatt ez évben 8019 negyedet termeltek. Itt nyugat felé a Pfeiffer tárnáig még jókora érintetlen köz van,ámbár a régiek a Pfeiffer tárna felett sok evéseket csináltak.

A Petnátz nevü munkahelyen Tertzian János felügyelete alatt az ércz jó, de kemény, itt 13 vájár dolgozik, s ez évben 1350 negyedet termeltek.

A Mély járaton Hitsch Kristóf felügyelete alatt 11 vájár dolgozik, az ércz jó, de keskeny, a mélység miatt nem szeretnek itt dolgozni az emberek, ez évben 1129 negyedet termeltek.

Cossa Gáspár felügyelete alatt 19 vájár dolgozik igen kemény kőzekben, és termelt 1932 negyedet.

A Cammerfeldben Tertzian felügyelete alatt 5 vájár dolgozik különféle helyeken, a szállitás nehéz, termeltek 501 negyedet.

Az altárna sokáig főtermelő hely volt, de most elsilányultak a munkahelyek, a szállitás hosszu, itt nagy evések vannak, dolgozik 16 vájár, és termelt 1719 negyedet.

A Nap tárnán és Uj tárnán Uhrin felügyelete alatt 15 vájár dolgozik, és 1199 negyedet termelt. Nem régen lyukasztott a Gugel-lel, és ugy látszik, hogy itt még a sandbergi tárna alá vonuló sok érczet termelhetünk.

1668 julius 17-én jelenti a praefectus a főkamaragrófnak Bécsbe, hogy a Gugel-lel lyukasztottak, és nagy reménységük van, hogy itt a feküben sok és jó érczet fognak termelni.

10632/Mné

1669 február 9-én rendeli Joanelli báró főkamaragróf a bányamunkások folyamodványára, hogy az ujabb időben elrendelt 8 órai munkaszakokat meg nem változtathatja, mert annak csak jó befolyása lehet a termelésre, ha a munkások készakarva nem he - vernek. Mivel pedig ugy látszik, hogy a munkások készakarva keveset termelnek, csakhogy a régi 4 órai munkaszakokat ismét megkapják, elrendeli, hogy ha a termelés nem fog emelkedni, le fogja szállitani a szakmánybért, és 6 helyett 7 negyedért fog adni 1 ftot. A fizetések ezentul minden 4-ik héten fognak tartatni, minden harmadik fizetés azonban az 5-ik hétben.

1669 május 6-án és 7-én főbejárás és 8-án tanácskozás tartatott a főkamaragróf jelenlétében Urvölgyön, és határoztatott;

"Weillen man nun vermöge der jüngst zusambgerichten Haubtehartten sehen und wissen muesz, wie zwischen beiden Schächten und nachst herumb fast alles verkauth und wenig ganze Mitl herzunemben, man gleichwol bey inuitirender gnetter pergmännischen Hoffnung / als es dann ausz erstbesagter Haubtcarten zuersehen/ die Gebew vergestaltten in ganz unverhauttes Gebürg führen, und mitgöttlicher Gnad und Seegen einen neuen Herrengrund erweckhen möge; alsz ist hirüber volgender Gestalt deliberirt worden :"

1. Obergestäng

E telekben a fedü még jó érczeket ad. 16 vájárt foglalkoztat az ércz fejtés. Az Erbstollensstollwand hajtatik 6 óra irányban kelet felé, és már 236 ölre haladt anélkül, hogy telért talált volna, most azonban a vájatvéggel egy jó kinézésü ér üttetett meg, tehát a vájatvég 2 emberrel folytatandó.

2. Seyetzenfeld

E telekben van most a legnagyobb fejtés nyugat felé. Lyulasztottak a Dreylinger Feld-del, és igy jó levegőt szereztek, a szállitást könnyitették, és egy függélyes éren nyugat felé szép érczeket találtak. E telekben 48 vájár van a fejtésen, ezek közt Mezibratzky munkahelyén a fekete ércz 1/2 öl vastag, Martirachnál 1/4 öl vastag és a többieknél 2-3 hüvelyk, és kalapács vastagságu a sárga és fekete ércz.

3. Petnatzen és Schatrigenfeld

E telekben is jó érczek termeltetnek, ámbár az ércz nem igen vastag. 24 vájár van itt a fejtésen.

5. A Neufeld mélysége

Már nagyon le van fejtve, de azért még lehet találni egyes jó fejtő helyeket, 7 ember dolgozik.

6. Costialliggenfeld

Már egészen le van fejtve, és az omlásokat is már többször átkutatták, a nyilamok csak közlekedés és légvezetés végett tartatnak nyitva.

7. Silsenfeld

E telek 30 öllel mélyebb, mint a Dreylingenfeld, szép, de nem vastag érczerek vannak még itt is, de a kőzet igen kemény, mindent repeszteni kell, itt 17 ember dolgozik. Egy vájatvég hajtatik nyugat felé, hogy egy lemélyitendő uj akna területét megvizsgálja.

8. Cammerfeld

A felső Cammerfeldben 3-4 vájár dolgozik hagyatékokon és mosó törecset termel.

A közép Cammerfeldben egy év óta egy keleti éren dolgoztak, hogy megláthassák valjon elvágja-e a telért dél felé, és azt tapasztalták, hogy a telér a keleti éren tul fel nem található. Most a munka itt szünetel.

9. Altárna

Itt még 16 ember dolgozik omlásokban és mosó törecset termel kevés ércczel.

10. Neustollen és Tagstollen

Itt még reménység van kelet felé a feküben, és már találtak is jó fekete érczeket.

Seegengottes Stollwand főképen vizfelfogása végett hajtatott, s mivel már tul van a vizes kőzeten, szünetelhet.

Goldgrund

Kitetszik az átnézeti térképből, hogy az urvölgyi telérek nyugatra a Goldgrund felé dőlnek, és a goldgrundi vágat kelet felé hajtva a teléreket átmetszheti, de a Silsen Stollwandtól a goldgrundi kutatásig 500 ölnyi távolság van, szükséges lenne egy közelébb, és ha lehet mélyebb pontról kezdeni egy feltáró vágatot a Silsenfeld felé.

Ratzegrundi altárna

itt 6 ember dolgozik a vájatvégen kelet felé, ezekből kettőt a Goldgrundba rendeltek.

10632/Mné

Gläsur

Már egyszer azt határozták, hogy a felső és alsó tárna felhagyassék, de mert a középső tárnában egy keleti éren szép érczet találtak, azt tovább fogják feltárni.

A Gründgrundtban levő fürészmalmot fel kell hagyni, hogy a bánya szükséget ne szenvedjen fában; helyette a jasszenai völgyben és benyasi völgyben kell fürészeket felállitani.

1669 május 27-én utasittatik az urvölgyi bányamester, hogy Wilhelmb Mihálynak, ki katholikus tanitóul felvétetett, hetenkint 1 forintot tegyen a bérjegyzékbe, és azt fizettesse ki; ezenkivül igért a főkamaragróf sajátjából még hetenkint 50 denárt, melynek kifizetése a rézelárusitó vállalat pénztárából fog eszközöltetni.

1669 julius 19-én felszólittatnak az urvölgyi vájárok, hogy miután a velök tartott leszámolás azt mutatja, hogy ők a kamarának 1668 végén 2620 ft 39 d-ral adósok, tegyenek javaslatot,hogy miként fogják az összeget vissza fizetni ?

1669 augusztus 8-án Nigrini Jánosnak, ki már régóta szállitja Urvölgyre a repesztőport, megadatik az engedély, hogy azt ezentul is szállithassa.

1670 április 18-án a király Schultz Tóbiás urvölgyi bányamesternek 3000 ftot engedélyez mint jutalmat.

1659-től 1666 végéit termeltetett a rézhámorban 29.723 mázsa 53 font táblaréz, évenkint átlagosan 3715 mázsa. /A kimutatás 1671 márczius 13-án terjesztetett elő/. 122/

1672 márczius 12-én megjavittatott Grundl György kovácsmester szakmánybére hetenkint 2 fttal, ugy, hogy ezentul a II.évnegyed elejétől kezdve hetenkint 60 ft legyen; ellenben köteles lesz e szakmánnyal megelégedni akkor is, ha a vájárok száma 250-en felül emelkednék.

1672 deczember 17-én kineveztetik Stopfer János urvölgyi bányairnokká.

1673 október 14-én 123/ határozatul kimondatott az urvölgyi zadó munkásokra, hogy minden szabadalmaikat elvesztették a lázadás következtében, fegyvereiket beadni kötelesek, dobbal, zászlóval, és jelvényekkel járniok nem szabad, és közülök a beszterczebányai várban tuszul visszatartatnak, kiket hetenkint mások fognak felváltani, de ott saját költségükön kell élniök. A luthe-

ranus tanitók és prédikátorok pedig kiüzetnek, és a fiatalság a katholika hitben nevelendő.

E pontok megtartására a munkások magokat október 17-én esküvel kötelezték.

1674 október 15-én jelenti Schultz Tóbiás a praefectusnak, hogy a bányában szép érczek vannak, a Silsen-ban az ércz 1/2 öl vastag. A ratzegrundi tárna vájatvégén is mutatkozik ismét ércz.

1675 január 22-én folyamodnak a bányászok, hogy miután 1673-ban az ő lázadásuk következtében büntetésül szabadalmaikat elvesztették, és azóta fegyvert nem hordhatnak, sem zászlót, dobot, és jelvényeket nem használhatnak, de mivel azóta lázadásukat megbánták, és a katholikus hitre áttértek, és engedelmesen s csendesen viselik magukat, engedtessék meg nekik ismét a fegyver viselése és a jelvények használata. Erre határozta a beszterczebányai praefectus, hogy az ezentuli jó magaviseletet feltéve megengedtetik nekik a fegyver viselés, és a jelvények használata, az érczszakmány is ugy mint előbb volt, 6 negyed fekete és 7 negyed sárga érczért 1 ft ismét helyreállittatik.

1675 február 8-án kérik a munkások, hogy az érczszakmány hagyassék meg az 5 1/2 és 6 1/2 negyed mellett 1 fttal. Elutasittattak, mert a leszállitás csak azért történt, mert akkor nagy volt a drágaság és kevés az érczstermelés, most pedig a drágaság már elmult, és az ércz is szaporodott nehány év óta. Egyébiránt nem sokára egy császári bizottság fog kijönni Urvölgyre, annak előterjeszthetik kérelmüket.

1675 junius 4-én megengedi az udvari kamara, hogy az urvölgyi 6 bányaügyelőnek a mult évre összesen 100 ft, ezentul pedig mindegyiknek évenkint 25 ft jutalom adassék addig, mig a mostani áldás tart, és ők szorgalmatosak maradnak.

1675 november 26-án jelenti Schultz Tóbiás bányagondnok, hogy a Verwalter Stollwandban szép ércz van, és a termelés legközelebb emelkedni fog.

1676 május 22-én jelenti Schultz Tóbiás az administrator - nak, hogy reggel 3 órakor lyukasztottak a városiakkal.

1676 május 23-án jelenti Hasaeus könyvvivő és Jung bányabiró, hogy megtekintették az urvölgyi és városi mivelés között történt lyukasztást. A városiak Sandbergen, Grüntárnában, mely

elet felé 9 óra irányban hajtatott, és már 497 öl hosszu, egy régi vágatot találtak, melyből a fedüben evések vannak, a fekü-ben pedig egy déli irányu éren a talp alatt 1-2 ujnyi vastag fekete ércz után lemélyitettek 4 1/2 ölet. Az urvölgyiek pedig az Ujtárna egyik belsejéből ugyan ezen az éren fölfelé dolgoztak és 2 ölnyi emelkével az ereszkébe lyukasztottak. A békejegyet mind a két fél le tette a lyukasztás helyén, és az ott megtalál-tatott. Miután a bejárók konstatálták, hogy a lyukasztás szabály-szerüen /bergmännisch/ a teléren történt, mind a két félnek meg-tiltatott, hogy ott addig ne dolgozzanak, mig a bányabiróság a határ iránt nem határoz.

1676 május 28-án egyezség történt az urvölgyi kincstári és a sandbergi városi bányák között, miután május 22-én a városi Grüntáró a kincstári Ujtáróval lyukasztott, és a biztosok a lyu-kasztást megtekintették s azt az éren levőnek találták, abban egyeztek meg, hogy a lyukasztás körül mind a két részen sok ré-gi mivelés lévén anélkül, hogy a telek eddig a kétféle mivelés között elhatároltatott volna, minden további perlekedés megszün-tetése végett a lyukasztás helyén egy 6 óra irányu függőleges határvonal fogadtassék el, melytől dél felé minden a kincstáré, észak felé pedig a Neustollen föntjéig a fölszintől kezdve min-den a városé legyen, a mélység a Neustollen alatt minden korlát nélkül egészen a kincstáré marad.

Aláirta az egyezséget: Schultz János György administrator, Johannes Mathias Mayern von Mayenburg, Philip Jacob Hasaeus von Hirschberg, Michael Fischer der Jüngere, Tóbias Schultz; a vá-ros részéről pedig: Mathias Vogl városbiró, Erasmus Kraudy, Jo-hann Heinzely, Johann Bergmeister és Johann Müller.

1677 augusztus 9-én rendeli az administrator, hogy, miután Schultz Tóbiás bányamester a besztercebányai könyvvivői állo-más kineveztetett, a bányamesteri teendőket Roisz Tóbiás bá-nyairnok és Terzian János főbányaügyelő /Oberhuttman/ közösen vezessék, és a bányát rendben tartsák.

1677 október 12-én rendeli Schultz administrator, hogy a munkások minden éjjel fegyveresen őrködjenek, nehogy a törökök vagy rebellisek Urvölgyöt felprédálják, mint az Libetbányával történt. E végre tisztek és altisztek kineveztetnek, és utasi-tás adatok az őrködési szolgálat teljesitésére.

10632/Mné

1678. 124/ Az urvölgyi bányamunkások folyamodnak gróf Thö hez, hogy miután őket 1673-ban fegyverrel kényszeritették a katholika vallás elfogadására, és ők azt csak a hatalomnak engedve fogadták el, de szivükben mindig evangelikusok maradtak, templomuk, melyet az ő evangelikus őseik sajátkezüleg épitettek saját költségükön, nekik és az evangelikusoknak ismét visszaadassék.

1678 január 20-án Wenger Mátyás eddigi bányaügyelő kinevezetik urvölgyi bányamesterré.

1678 márczius 2-án rendeli az administrator, hogy az Ur - völgyre kinevezett uj bányamester Wenger Mátyás feleskettessék.

1679 márczius 6-án jelentik gróf Trautmannstorff és Jakob Theobald Mayer császári biztosok, hogy szeptember végével lejár a Joanelli rézeladási szerződése, tehát itt az ideje, hogy e felől határozat hozassék. E végre vélemény adásra szólitották fel az administratort, a főtiszteket és Beszterczebánya tanácsát, valamint a bányapolgárokat is, e vélemények alapján jelentik, hogy a Joanelli család már 35 éve birja bérben a rézeladást, és adja a mivelésre szükséges ellátmányokat ; e mellett szép jövedelmet élvez, és miután az elárusitáshoz szükséges ügynökségekkel el van látva, és remélhető, hogy a mostani béke idejében a rézkereskedés ujabb lendületet fog nyerni, méltányosan el lehetne várni, hogy a vállalkozó a rezet ezentul drágábban fizesse, és a bányának jövedelmét emelje; mert egy mázsa réz termelése kerül most 30 ft 92 fennigbe magyar pénzben, vagy 25 ft 77 denár rajnai pénzbe; a vállalkozó azonban csak 18 tallért fizet a kincstárnak, vagyis 32 ft 40 denárt magyar pénzben; igy tehát a kincstár nyeressége igen csekély. Az elárusitó ellenben 24 talléron adja a rezet. Igy tehát például Bécsig fizet 1 tallér fuvart, és a 18 tallért a kincstárnak, évenkint 4000 mázsa mellett van 76 ezer tallér költsége, és a rezet 24 tallérért adván, 96 ezer tallér bevétele, tehát 20 ezer tallér jövedelme; s ha ebből leszámitjuk a negyedévenkint 30 ezer m. forintnyi ellátmány után a 6 % kamatokat: 4 ezer tallért, még mindig marad 16 ezer tallér jövedelme; amellett kap 2 font ráadást minden mázsára, és 7 1/2 font-tal nagyobb a bányavárosi mázsa, mint a bécsi, e 9 1/2 font réz értéke elegendő a tisztek és kezelési költségek fizetésére.

10632/Mné

Bizonyosnak látszik tehát, hogy a házi kezelés mellett a kincstár több jövedelmet nyerhetne a rézmüvekből; de tekintetbe kell venni azt is, hogy a Joanelli család birtokába a réz beraká helyeken nagymennyiségü készletek vannak; melyeknek eladását meg kellene várni, továbbá a réz elszállitása a külföldi tárházakba, az ottani kereskedelmi összeköttetések megszerzése,ügynökök alkalmazása, a sok pénznek kezelése sat. sok fáradságba kerülne, és esetleg veszteséggel is járhatna; végre mivel a Joanelli család egyszersmind különféle anyagokkal ellátja mérsékelt árak mellett a kincstári müveket, bizonyos, hogy az anyagok árai más kezelés mellett emelkednének, a felügyelet és ellenőrködés a sok ügynökökre igen költséges lenne, a sok pénznek beszerzése esetleg nagy gondot okozhatnak, valamint már többször megkisérlették vagyonos kereskedők, hogy az elárusitást Joanellitől elvegyék, de mindig megbuktak. Ha pedig a körmöczi kamara jövedelméből kellene az ellátmányt adni, akkor a bányák bizonytalan jövedelme mellett könnyen megszünhetne Ő Felségének minden jöve - delme.

Tekintve továbbá, hogy más helyekről is sok réz jön a kereskedelembe, például Svédországból és Japánból és ezekkel a versenyt egész biztossággal megállani igen nehéz lenne házi kezelés mellett.

Mindezekből következtetve azt ajánlják a biztosok, hogy igyekezni kell a Joanelli családdal ujból megegyezni a rézeláru-sitásra nézve, és ha csak lehet ki kell eszközölni, hogy 20 tallért fizessenek.

A bányapolgári réz iránt a Pozsel bizottsága óta az az eljárás gyakoroltatik, hogy a bányapolgárok urbérképen beadják a kincstárnak minden 17-ik mázsát, azután pedig Joanellinek ajánlják eladásra termelésüket, és ha ő nem akarja átvenni,ott adhatják el, ahol tudják. Még egy rézhámor felállitását is meg lehetne nekik engedni.

1679 november 8-án megemliti az administrator, hogy Urvölgyön pestis van.

1680 február 12-én Lipót király rendelete Vichter András János főkamaragrófi administratorhoz.

10632/Mné

Jóvánagyja a legközelebb ott volt bizottság intézkedéseit, eltiltja, hogy a tisztek a munkásokra élelmi vagy más czikkeket rá erőszakoljanak, meghagyja, hogy több mélyitett áru készittessék eladásra, Hasaeus Fülöp Jakab praefectust nyugalmazza eddigi fizetésével, és Fischer Mihályt kinevezi praefectussá.

1681 julius 14-én parancsolja Wenger Mátyás urvölgyi bányamester, hogy magánosok az egész Gläsur hegyet elfoglalták, és a kincstár telkeiben kutatni akarnak.

1681 október 28-án /található 1720-ik évi iratcsomóban 103 szám alatt./ 125/

A főkamaragróf tekintettel arra, hogy a város és a Fischer társulat kutató jegyeket és karókat állitottak fel Urvölgyön, magához hivatta a bányabirót, a városbirót egynehány tanácsossal, és a Fischer társulat képviselőit, és a selmeczi főpénztáros és a körmöczi főkönyvvivő jelenlétében felszólitotta őket, hogy azonnal határozottan nyilatkozzanak, fenn akarják-e tovább is tartani kutató jegyeiket, vagy nem ? Ha fenn akarják tartani, akkor meg kell várniok, mig az urvölgyi kincstári bánya is ki nem tüzi kutató jegyeit, mert neki, mint több száz év óta mivelésben állónak erre előjoga van, ha ez kitüzte a jegyeket és karókat, akkor elfoglalhatják azt a területet, ami nekik marad. Hogyha pedig nem kivánják a kutató jegyeiket fenntartani, akkor marad minden ugy, amint eddig volt, és megélhetnek egymás mellett.

Mind a két fél egy pár napi halasztást kért, hogy a dolgot jól megfontolják, de a főkamaragróf azonnali határozatot kivánt, és csak azt engedte meg, hogy a város egy rögtön tartandó értekezletben a tanácsurakkal megbeszélhesse az ügyet.

Ez alatt a Fischer társulat is tanácskozott, egy külön szobában, és végre abban állapodott meg, hogy a kutató jegyeket kiszedeti, és az eddigi szokásnál megmarad, csakhogy kéri a kamarát, hogy előforduló esetben őket megvédje a városiak tulságos terjeszkedésétől, ami nekik meg is igértetett.

Azután a város tanácsa is megnyugodott abban, hogy a kutató jegyeket eltávolittatja. És igy az ügy békésen elintéztetett.

1682 január 12-én jelentik a richtergrundi magánvállalkozók, hogy január 7-én a teléren egy kincstári mivelésbe lyukasztottak, és a lyukasztást 8-án a bányabiró is megnézte.

10632/Mné

1682 február 3-án egy bizottmányt küld ki a főkamaragróf, hogy a Richtergrundon a lyukasztást megtekintsék, és igy határozzanak, hogy se a kincstár, se a magán vállalkozók meg ne károsodjanak. Miután pedig a magánvállalkozók közül Fischer Mihály a richtergrundi bányából 1/16 részt felajánlott a kincstárnak, vizsgálják meg az egész bányát is, és adjanak javaslatot, hogy érdemes-e, hogy a kincstár benne részt vegyen ?

1683-ban Wenger Mátyás az urvölgyi bányamester.

1684 február 10-én jelenti Potszinger Jakab urvölgyi szertárnok, hogy mikor Thököly a császári tiszteket letette, és ujakat állitott fel, Grundl György urvölgyi kovács mester lett bányamester, ki Chmel János bányaügyelővel és Flamer Márton Riesenfuvarossal igazgatta azután a bányamüvet. Szertárnokká Kunzl Christian neveztetett ki.

1684 február 22-én kinevezi a főkamaragróf Roisz Tóbiás beszterczebányai szertárnokot és udvarbirót az elhalt Wenger Mátyás helyébe ideiglenesen urvölgyi bányamesterré.

1684 április 27-én Ethaesius Mátyás az urvölgyi bányamester.

1684 deczember 30-án kitüzte Fülöp Jakab Hasaeus beszterczebányai bányabiró a határvonalat a kincstár és a richtergrundi bányatársulat között, 10 óra irányban. Jelen voltak: a társulat részéről ifj. Fischer János Mihály, Pfandt György és Fischer Gabriel; a kincstár részéről pedig Roisz Tóbiás beszterczebányai udvarbiró, és Ethaesius Mátyás urvölgyi bányamester. Ez alkalommal kérte a richtergrundi társulat a bányabirót, hogy ha a városi bánya az ő müveleteikben lyukasztana, őket a kincstár védelmébe vegye.

1685 junius 20-án Ethaesius Mátyás kineveztetik urvölgyi bányamesterré.

1686 február 1-én kihirdettetik, hogy a régi vörös pénz bevonatik, és helyette 1686 év-számmal vert uj rézpénz adatik ki, mely egyedül az urvölgyi munkások használatára szolgáland.

1687 julius 25-én jelenti Ethaesius Mátyás bányamester, hogy a Mittergestengen az ugynevezett Gengerfelden nagy áldás mutatkozik, kihozott onnan egy darab tiszta érczet, melynek sulya 356 font. Kornheimb munkahelyén is megszenesedett a telér.

10632/Mné

Kér az illető munkás csapatok számára borravalót, mint szokás.

1687 augusztus 7-én irja a Bécsben levő főkamaragróf,hogy örvendve értesült, hogy az urvölgyiek már mindnyájan katholikusok lettek. Azt a 3 embert, aki nem akar katholikus lenni, el kell kergetni Urvölgyről, hogy a többieket meg ne mételyezzék.

1688 február 28-án bizonyitja Mittermeyer Mihály rézelárusitó, hogy kapott a beszterczebányai kamarától 1686-ban táblarezet 818 m. 78 font bécsi sulyban

szemcsézett rezet 22 m. - bécsi sulyban
preiszer rezet 24 " 16 " "
1687-ben táblarezet 1763 m. 47 1/2 font bécsi sulyban
szemcsézett rezet 47 " 43 " "
preiszer rezet 69 " 74 " "
1688 február 4-ikéig táblarezet 1318 m. 50 font bécsi sulyban, libetbányai rezet 88 " 53 " "

1688 október 12-én jelentik a főtisztek a Bécsben levő főkamaragrófnak, hogy Urvölgyön a bánya jó állapotban van, a mult hónapban 3000 parn ércz termeltetett. Az összedőlt Mária akna helyreállitása végett kitakaritják a Windleita-tárnát, és már 40 ölre haladtak benne.

1689 junius 4-én Ethaesius bányamester Eperjesre küldetik, hogy ott egy bizottságban részt vegyen. Helyébe ideiglenesen Roysz szertárnok rendeltetik.

1689 junius 20-án kimutatja Huppel János Frigyes Lipót főpénztáros, hogy 1688-ban termeltetett 2.808 mázsa 38 font réz 76,287 ft 50 3/4 d költséggel, tehát került egy mázsa réz 27 ft 16 3/4 d-ba. Az eladási ár volt 25 tallér, tehát a termelt réz értéke tett 126.418 ft 12 1/2 d, és igy mutatkozik nyereség 50.130 ft 61 3/4 d.

1690 márczius 21-én a nagybányára áthelyezett Ethaesius helyére ideiglenesen Roisz Tóbiás eddigi szertárnok és udvarbiró Beszterczebányára alkalmaztatik a főkamaragróf rendeletéből.

1690 junius 1-én kineveztetik az eddigi körmöczi bányairnok és sáfár Hirschner János urvölgyi bányamesterré.

1693 február 24-én panaszolja Szeletzky János ladoméri udvarbiró, hogy a Szt.Kereszten szállásoló katonák közül /Starnberg regement / 5 ember reggel kijött Ladomérra, és délig a

csapszékben ittak, délben pedig részegen a kastélyba akartak bejönni, és az ivást ott folytatni. Ő szép szavakkal kérte őket, hogy hagyjanak neki békét, de az egyik katona kardot rántott,és kétszer reá vágott, és őt a karján megsértette, egy trabantot pedig, ki őt védelmezni akarta, oly szerencsétlenül talált a katóna, hogy 3 ujját levágta, és ha a többi trabantok gyorsan segitségre nem jöttek volna, ebből még nagyobb baj keletkezhetett volna, de a katonák azután megszaladtak, és csak kettőt sikerült közülök elfogni, kiket bezáratott. Kéri a praefectust, hogy védelmezze meg őt a katonák ellen, és eszközöljön ki neki elégtételt.

1693 április 22-én jelenti Hirschner János Antal urvölgyi bányamester, hogy olyan jó czementvizet talált, melyet az ő elődjei figyelmen kivül hagytak, s melyből évenként vagy 40 mázsa réz lesz nyerhető. A bányában javulnak a munkahelyek.

1694 október 1-én kineveztetik Roysz Tóbiás urvölgyi bányamesterré.

1696 julius 20.án rendeli az udvari kamara, hogy miután a réz ára felemeltetett, és Bécsben egy bécsi mázsa réz 41 fton adatik; szükséges, hogy Beszterczebányán is e szerint emeltessenek az árak, és pedig : egy mázsa táblaréz 44 rft 16 xr = 53 ft 12 d magyar pénzben. A mélyitett áruk e szerint a következőképen számitandók:

1 mázsa táblaréz	53 ft 12 d
mélyitési munkabar	8 " 40 "
összesen	61 " 52 " vagy rénes ftban
	51 ft 16 xr.

ha czinezve van, miután egy mázsára 20 font czin = 1o ft 83 d szükséges, lesz a czinezett áru mázsája 72 ft 35 d = rft 60. 17 1/2 xr, tehát a mélyitett áru fontja czinezetlenül 53 d és czinezve 60 d.

A mérsékelt árban adandó réz pedig fog adatni

táblaréz mázsája 30 ft - = rft 25. - xr

czinezetlen mélyitett áru 37 ft 40 d = rft 32 ft - xr

czinezett mélyitett áru 49 ft 23 d = rft 41 ft 1 1/2 xr

1696 november 28-án jelenti Roysz Tóbiás bányamester, hogy tegnap reggel betörtek a régi Selena evésekbe, melyből az ott

felgyülemlett viz nagy erővel ömlött ki, de a munkások még jókor észre vették a veszedelmet, és menekültek; később azonban 4 ember meg akarta nézni, hogy a viz nem tett-e kárt a vágatban, és ez alkalommal Poput és Droba vágók a rossz levegőben elkábultak, és halva maradtak, a másik kettőt ki lehetett huzni, és fent ismét életre hozni, de egyikök ma reggel meghalt.

1699 junius 20-án értesiti a főkamaragróf a főtiszteket, hogy urvölgyi bányamesterré Ruprecht Tóbiás kineveztetett.

1699 junius 22-én Wilhelmb Farkas rhonitzi sáfár neveztetik ki urvölgyi bányairnokká.

1700 augusztus 7-én határoztatott, hogy a ratzegrundi táró 3 ember helyett 6 emberrel hajtassék, hogy hamarébb érkezhessen Urvölgy alá.

1701 deczember 13-án jelentik a beszterczebányai főtisztek az administratornak, hogy az urvölgyi bánya termelésének hátramaradása csak onnan származik, hogy az egész évben rendkivül nagy szárazság volt, és a szállitógépek, valamint a kohó gépei is csak kevés hajtó vizet kaptak, tehát nem dolgozhattak eleget. A bánya különben nagyon jó reménnyel dolgozik, és olyan reményvágatai vannak, milyenek már rég nem voltak; ilyen a ratzegrundi táró, mely valószinüleg gazdag ereket fog megnyitni. Egyébiránt nem csak az előirányzott 2000 mázsa rezet állitották elő, hanem 2648 mázsa táblarezet, és 101 mázsa preiszer rezet. Ércz is sok maradt készletben a kohóknál, melyel a vizhiánya miatt csak gyenge erővel dolgozhattak.

1703 április 19-én a Beszterczebányán müködő királyi biztosok következő rendeletet adtak ki a beszterczebányai főtisztteknek:

1. Tekintve a bánya szorult viszonyait, az érczek rossz tartalmát és csekély mennyiségét, megintetnek a főtisztek, hogy Thavonat báró főkamaragróf és kassai administrator rendeletét pontosan kövessék, és minden módon igyekezzenek jól gazdálkodni, és a bányamivelést jövedelmezővé tenni.

2. Az alájok rendelt tiszteket össze kell hivni, és utasitásaikat minden évben legalább egyszer fel kell előttük olvasni.

3. A főtisztek nem csak a számbavétel alkalmával, hanem máskor is gyakran látogassák meg a bányákat, és tanácskozzanak

a mivelés legjobb módja felett, minden évben pedig legalább egyszer főbejárást tartsanak, és erről a jelentést felterjesszék az udvari kamarának.

4. Tudva levő, hogy hiteles adatok hiányában csak ritkán ismeretes, hogy miért hagyatott el valamely munkahely régebben, és mi maradt ott ; ez okból utasitandó a bányamester, hogy minden fizetéshez részletes jelentést csatoljon, mely az udvari kamarához felterjesztendő, eredetije pedig a hivatalnál megőrzendő.

5. Miután 7 fontosnál szegényebb érczek a kohóban nyereséggel föl nem dolgozhatók, az ily szegény érczeket a hányókra szokták vetni, utasitandók az ügyelők, hogy a 7 fontosokat ne dobják a hányóra, hanem vegyék át a kohó számára, mert ez által az érczvágóknak nagy könnyebség okoztatik, és a hányókutatás költsége megtakarittatik.

6. Az ügyelőknek az uj évi ajándék csak akkor adandó ki, ha azt valójában megérdemelték.

7. A tavasz kezdetével kisérletet kell tenni, hogy a szegényebb érczeket zuzás és szirelés segitségével jobb tartalomra töményitsék. Ha pedig valaki e kisérlet eredményeit rossz akaratból meghiusitani akarná, az szigoruan megbüntetendő.

8. Az anyagok felhasználására különös figyelem forditandó, az ügyelők most valahányszor a bányába beszállnak, mindig 1/2 font faggyut vesznek ki, de ezt fel nem használják, és a maradékot haza viszik. Ezt meg kell tiltani. A kővágóknak sem kell annyi faggyu, mint az érczvágóknak.

9. Az anyagokat ugyan abban az árban kell elszámolni, amely - lyel beszereztettek, csak a magánosoknak eladottakat kell megemelt árban számitani.

10. A bérszámlákba csak olyan kiadásokat szabad fölvenni, melyek a bányához tartoznak.

11. Az egyes hivatalok számadásait okmányokkal igazolják, hogy a kiadás minőségét biztosan megitélni lehessen.

12. Szigoruan tiltatik, hogy a tisztek és ügyelők a munkásoktól ajándékokat vegyenek.

13. Hasonlóképen megtiltatik, hogy a tisztek és altisztek a munkásokat saját czéljaikra foglalkoztassék, és ha valaki ezt teszi, a szolgálatból elbocsátandó.

10632/Mné

14. A bányairnok kötelessége meggyőződést szerezni, hogy a sobrákok bemondott adatai valók-e, és csak ilyeneket vegyenek föl a számadásba, vagy bérszámlába.

15. Az érczosztásnál minden tételt meg kell próbálni tartalmára.

16. A szertárban levő régi fegyvereket meg kell tisztittatni, hogy használhatók legyenek, és a büntetés pénzekből még több fegyvert is lehet venni.

17. /Lásd a folytatást a Rézkohóknál /. 126/

1703 deczember 12-én határoztatott báró Hellenbach jelenlétében, hogy a hányók kutatása helyett 4 zuzómü állitassék fel, és a hányókban levő szegényérczek ott dolgoztassanak fel. Zuzómü felügyelőül az öregebb Urban alkalmaztassék hetenkint 8 fttal, segédjéül pedig a fiatalabb Urban, hetenkint 3 fttal.

1704 január 29-én jelentik a beszterczebányai főtisztek báró Hellenbachnak, hogy Urvölgyön a munkások már nem akarnak dolgozni, ha legalább egy fizetést nem kapnak.

1704 január 30-án válaszolja erre báró Hellenbach, hogy a zavargók kolomposait be kell zárni, és ha munkásokra szükség van, lehet Selmeczről annyit kapni amennyi kell, most is 24 embert küldött Nagybányára. A lehetetlenséget semmiféle zavargással sem lehet jobbra változtatni, és minden ember, aki a bányászatot fenntartani akarja, köteles e mostani viszonyok közt közremüködni a munkások megnyugtatására, ezt tehát elvárja a tisztektől is.

1704 február 20-tól 23-ig bejáratta báró Hellenbach az urvölgyi bányákat és magának jelentést tétetett. A jelentésből az tünik ki, hogy az ércz mindenütt igen keskeny, csak 2-3 munka - hely van, hol az ércz kalapács vastag, a többi 1-2 ujjnyi vagy tenyérnyi vastag érczen dolgozik. Az urvölgyi munkákat nem változtatta a báró, de a ratzegrundi feltáró mivelést megszüntette. Egyszersmind elrendelte, hogy a bányákra a bányabiró felügyeljen egy expectánssal.

1704 május 29-én tanácskozás volt báró Hellenbach jelenlétében, és azt határozták, hogy elbocsátanak

40 ácslegényt, marad 121

45 csillért, marad 180

20 takaritót.

10632/Mné

1704 junius 6-án megemliti a főpénztáros Meixner egy jelentésében, hogy ő az ő költségére próbaképen zuzót épittet, és a hányó mosása helyett a hányókat zuzni akarja, de a kohótiszt és az urvölgyi tisztek nagyon ellene vannak ennek a berendezésnek, mely Urbanra van bizva, és erről mindenki előtt ócsárlólag be - szélnek.

1707 április 8-án báró Hellenbach engedelmével tekintettel a drágaságra megjavittattak a munkabérek, például az érczvágók heti bére felemeltetett 1 ft 20 d-ról 1 ft 50 d-ra. Az ácsoknak naponkint 2 denár javittatott, hogy ezentul 1 ft 20 d-t kapjanak.

1708 február 10-én beterjesztették a tisztek Rákóczy bizottmányához a bányák leirását latin nyelven; e szerint volt ekkor Urvölgyön:

A Nádor akna 129 mély, 4 vizkerékkel ellátva az érczek, viz, meddő, és fa szállitására.

Az akna torkolatánál dolgoztak: 12 buktató, 10 csatló, 6 fékező.

Ezen aknán szállit az Obergesteng, melyben 32 munkahelyen 66 érczvágó, 4 meddővágó, 52 csillér, 19 ács, 5 csillejegyző és 4 válogató dolgozik, Fink Ádám bányaügyelő alatt.

Itt szállit a Mittergesteng és Cammerfeld, melyekben 28 munkahelyen 50 érczvágó, 2 meddővágó, 20 ács, 22 csillér, 2 csillérjegyző dolgozik. Beller Mihály bányaügyelő alatt.

Itt szállit Mallafeld, hol 37 érczvágó, 2 meddővágó, 20 ács, 32 csillér, 3 csillejegyző, 2 válogató és 2 vizhordó dolgozik Sauska Mihály bányaügyelő alatt.

A Miksa akna 162 öl mély, 4 vizkerékkel van ellátva, és a szállitásra szolgál.

Az akna torkolatánál dolgoznak: 12 buktató, 10 csatló, 5 fékező. Itt szállitanak:

A Zajatzenfeld és Dreylingenfeld, hol 25 munkahelyen 42 érczvágó, 2 meddővágó, 25 ács, 28 csillér, 3 csillejegyző, 3 válogató, 2 vizhordó dolgozik.

A bányaügyelő Glatz Izsák.

A Kostyalikon és Silsenfeldben 22 munkahelyen 32 érczvágó, 6 meddővágó, 20 ács, 30 csillér, 3 csillejegyző, 2 válogató, 2

vizhordó, 2 csatornatisztitó dolgozik Komora János bányaügyelő alatt.

Az Altáróban és Ujtáróban 27 munkahelyen dolgoznak 41 érczvágó, 20 ács, 30 csillér, 4 csillejegyző, 3 válogató, 4 vizhordó, Heinrich György bányaügyelő alatt.

A Ratzegrundban van 3 táró, a 2 alsó mindegyike 400 öl hossz, a felső pedig 500 öl.

Itt dolgoznak: 8 vágó, 3 ács, 4 csillér Pallay János felügyelete alatt.

Ezeken kivül vannak a hányókutatások, mosóházak, és legujabb időben 3 zuzó, melyekben egy kevés aranyat is nyernek, és a legszegényebb érczeket annyira töményitik, hogy mázsája 20 font rezet is tartalmaz.

Az I. zuzóban dolgozik 2 zuzó, 5 mosó legény
" II.zuzóban " 1 " 5 " "
" III. " " 2 " 5 " "

és egy aranyhuzó.

A czementezésből nyernek évenkint 24 m. rezet, és a zöldfestékből is mintegy 24 mázsát.

1708 szeptember 24-én jelenti Rueprecht Tóbiás Alajos urvölgyi bányamester, hogy a munkások a jövő héttől kezdve abbahagyják a munkát, ha hátralevő 4 hónapi bérük ki nem fizettetik.

1709 február 23-án jelentést tett Meixner az adninistratornak, hogy Urban Esaias, ki a szegény árczek felzuzását és jobb tartalmuvá tömöritését eddig eszközölte, e foglalatossága mellett meghagyassék, és fizetését tovább is huzza; mert ezáltal megszüntethető volt a költséges hányókutatás, és az olvasztók sokkal gazdagabb anyagot kapnak a feldolgozásra, tehát kevesebb költséggel dolgozhatnak. 1709 márczius 2-án pedig ugyan ebben a tárgyban jelentést tesznek a többi fő és altisztek, és mindnyájan ebben a véleményben vannak, hogy a régi hányó kutatás hasznosabb, mert a szirelésnél sok elvész. Egyik fél sem mutatja ki határozottan a hasznot, melyet az általa pártfogolt eljárás okoz, az egyik csak azt emlegeti, hogy gazdagabb terményt készit, a másik pedig csak azt, hogy többet készit.

1709 április 15-én az administrator elfogadta a többség véleményét, és elrendelte, hogy a zuzók munkáját szüntessék meg , és a hányókutatást folytassák ugy, mint régen.

10632/Mné

1710 május 12-én jelentést és javaslatot terjeszt Kirchner Mihály Miksa a császári bizottság elé a rézmüvek állapotáról.

1. Leirja a bányában levő vájatvégek állapotát.

2. A vájatvégekből csak kevés van munkában, mert kevés a munkás, a vágatok és járatok össze vannak omolva és életveszélyes a járás.

3. Javasolja, hogy az érczvágók a választást kint végezzék és 3 féle érczet csináljanak, darabost, darást, és homokot. A hányókon pedig ne engedtessék meg, hogy a jó ércz a meddő homok közé kevertessék.

4. Az érczek a munkásoktól nem ürmérték szerint hanem a benne levő réztartalom szerint kell átvenni, mert most csak arra igyekeznek, hogy sokat csináljanak, és nekik mindegy akár van benne réz , akár nincs.

5. Hasonlóképen kell az érczet a választóktól is átvenni.

6. Éppen ugy a hányókutatóktól.

7. A zuzók és szirelők ügyelőit meg kell esketni.

8. A fuvarosokat nem szekér számra, hanem suly szerint kell fizetni.

9. A kohóba az érczeket olvasztás előtt pörkölni kell.

10. A mostani kemenczék nagyon tágasak és sok szenet fogyasztanak.

11. Az erdőket nagyobb felügyelet alatt kell tartani és egy erdőmestert a kellő erdőőri személyzettel kell tartani, és a kecskéket ki kell az erdőkből tiltani.

1712 október 13- án panaszkodnak az urvölgyi munkások, hogy a revolutio alatt a társpénztár elszegényedett, mert a munkások a katholikus plébánost elkergették és lutheranus papot akartak, s mig ezt Rákóczytól kieszközölték, sok pénzökbe került. Most havonkint 130-135 ft folyik a társpénztárba.

1712 deczember 20-án megemlittetik egy jelentésben, hogy a Maria akna felső része be van omolva, alsó része pedig tele van vizzel.

1713 január 14-én Deada Mihály Lajos a bányamester Urvölgyön.

1713 juniusban megkezdték a Maria akna bedőlt részének megujitását, és a Segen Gottes tárnába vizcsatornák berakását az aknáig.

10632/Mné

1713 november 13-án kérték a Fischer testvérek, hogy Beszterczebánya városa adja ki nekik egy másolatát annak az iratnak, mely a richtergrundi és sandbergi városi és Fischer-féle bányák kutatásai tárgyában a város jegyzőkönyvébe 1681-ben bejegyeztetett. A város e jegyzőkönyvi kivonatot kiadta, és tartalma következő:

1681 október 20-án meghitta a főkamaragróf a város tanácsát a kamara udvarba, és ott a selmeczi főpénztáros, körmöczi könyvivő, urvölgyi bányamester és bányaügyelők valamint az itteni főtisztek jelenlétében kérdezte tőlök a főkamaragróf, hogy miután az urvölgyi bányákkal szomszédos városi és Fischer-féle bányák ujabb időkben kutatási területeket kértek a bányabirósságtól és kaptak is, ilyen dolog pedig ottan már több 100 évek óta nem történt, mondják meg, hogy mi okból kezdték ezt az ujitást.

Erre a város azt felelte, hogy a Fischer társulat kezdett kutatási területeket foglalni, ennek következtében a város is kénytelen volt birtokát hasonlóképen biztositani, nehogy ugy járjon, mint Libetbányán, hol a Roth-féle társulat a várostól a legjobb területet elfoglalta, és a bányatörvény értelmében meg is tartotta.

A Fischer társulat pedig oda nyilatkozott, hogy e kutatási területet saját birtokának biztositása végett kérte a bányabirósságtól, és evvel csak a bányatörvény szerint cselekedett.

Erre azt mondta a főkamaragróf, hogy igaz az, hogy a bányatörvény megengedi, hogy a vállalkozók kutatási területtel biztositsák birtokukat, de Urvölgyön több század óta dolgoznak a nélkül, hogy a birtok fenntartása végett ehhez az eszközhöz folyamodtak volna. Felszólitja tehát ugy a várost, mint a Fischer társulatot, nyilatkozzanak, fenn akarják e tovább is tartani eme ujitást, vagy meg akarnak maradni a régi szokás mellett; mert ha az ujitást fenn akarják tartani, akkor a kincstárt, mint legrégibb birtokost illeti meg az elsőség, hogy kutató területet szerezzen, és ezt meg is fogja tenni. A város és a Fischer társulat azután foglalja el azt, ami neki ezenkivül fennmarad.

E nyilatkozat megtétele végett ugy a város, mint a Fischer társulat külön-külön tanácskozott ugy, hogy a dolgot egymással meg ne beszélhessék, és miután a főkamaragróf megmaradt annál a

kivánságánál, hogy a nyilatkozatot még aznap beadják, egyébiránt pedig megengedte, hogy a város tanácsa a tágabb tanácsból is hivjon meg egynehányat az értekezletre: legelébb a Fischer társulat határozta el magát, és kinyilatkoztatta, hogy a bányabirósságtól nyert kutató területet felhagyja, ha a kamara neki irásban megigéri, hogy bányabirtokát minden megkárositástól megvédeni fogja.

Azután a város is hasonló módon nyilatkozott, és a nyilatkozatok nyilvánosan felolvastatván mind a két félnek megigértetett, hogy előforduló esetben köztük az igazság fenn fog tartatni, és minden fortélyos foglalásoktól meg fognak védetni.

Ennek következtében a kutató területek megsemmisittettek, és megmaradt a régi szokás.

1713 deczember 28-án kitetszik egy jelentésből, hogy az urvölgyieket havonkint fizették, és hogy voltak 4 és 5 hetes hónapok.

1715 február 11-én megemlittetik egy jelentésben, hogy urvölgyi január havi költség 5928 ft 93 3/4 d-t tett, és hogy kifizettetett.

1715 deczember 5-én megemlittetik egy jelentésben, hogy a bányára havonként 5000 ft ellátmány van engedélyezve.

1716 február 28-án / 24.sz./ megemlittetik egy jelentésben, hogy Mária aknában a vizet már 2 ölnyire lehuzták, és a vizemelést folytatni fogják, mig az altáró szine alá nem apad, azután pedig az altáróval lyukasztani fognak, hogy ott a viz lefolyhasson.

1716 április 7-én megemlittetik egy jelentésben, hogy Mária aknában a viz 2 hét mulva le lesz huzva, és azután hozzá fognak az altáró vágatához.

1716 junius 11-én jelenti a főkamaragróf az udvari kamarának, hogy a rézbánya olyan jó állapotban van, amilyenben már régen nem volt. A hollandi társulatnak szerződés szerint évenkint 2000 mázsa rezet kell átadni, ezt meg tette, és ezen felül még 500 mázsát minden megerőltetés nélkül termelt.

1716 julius 1-én rendeli a körmöczi főpénztáros, hogy miután az urvölgyi templom nagyon elszegényedett, és a templom misemondó ruhái elrongyolódtak, a bánya pedig egy idő óta jó állapotban van, az isten dicsőitésére ezentul minden fizetésnél 3 rft adassék a templomnak.

10632/Mné

1716 augusztus 7-én / 104.sz. / udvari kamarai rendelet a gróf Caraffa-féle bizottság jelentésére.

Az urvölgyi bányamivelés ugy, mint eddig folytatandó, a Cammerfeldben a Mária akna a Károly táróval lyukasztandó, és az altáróval közlekedésbe hozandó. A Fischer-féle bánya határa közelében levő jó fekete rézérczek lemivelhetése végett a bányabiró határozata sürgetendő.

1717 május 13-án jelenti a főkamaragróf, hogy évenként 3550 mázsa rezet termelhetnek, de a végre szükséges lesz, hogy havonkint 8000 ft ellátmány álljon rendelkezésre.

1717 szeptember 19-én jelenti Pallich főkönyvvivő a főkamaragrófnak, hogy a bányabiróság a mélységet a Fischer társulatnak itélte oda, s e miatt nehány érczfejtő helyet, melyek igy a Fischer-féle határban vannak, meg kellett szüntetni. Ez okból a termelés a közelebbi időben apadni fog. A Silsenfeldből hajtatik egy vágat 6 óra irányban nyugat felé a Ratzegrund felé, és már szép fekete érczek vannak benne.

1718-ban megapadt a termelés Urvölgyön és nagy nehézséggel járt a munkások fizetése.

1718 február 28-án jelentik a beszterczebányai főtisztek a Bécsben levő főkamaragrófnak, hogy Urvölgyön az altáró 14 nap alatt lyukasztani fog a Mária aknával, és azután könnyebb lesz a szállitás és nagyobb a termelés.

1718 szeptember 24-én / 255.sz./ Megemlitik a főtisztek, hogy nagy nyomoruság van a munkások között, mert még juliusra sem kaptak fizetést. Kéri az ellátmány mielőbbi leküldését, mert itt nem kaphat kölcsön senkitől. És nem elég, hogy a juliusi bér leküldessék, mert a munkások arra már mindenütt adósságokat csináltak, ugy, hogy nekik abból már semmi sem marad, hanem szükséges az augusztusi bér megfizetése is, ha azt akarjuk, hogy a munkások ne nyomorogjanak. Az ércz a bányában elég szépen mutatkozik.

1719 márczius 2-án /64.sz./ jelenti a beszterczebányai főhivatal a Pozsonyban levő főkamaragrófnak, hogy az urvölgyi munkások február 27-én fellázadtak és nem akarnak dolgozni, ha hátra levő 2 havi bérüket egyszerre meg nem kapják. Nem a szükség kényszeriti erre őket, mert gabonát akart nekik kiosztatni, de

ők azt el nem fogadták, hanem pénzt kivánnak. A bánya különben jó állapotban van, navonkint 1500-2600 parn érczet lehet termelni; kéri tehát a főkamaragrófot, hogy a hátralevő 16.000 ftnyi ellátmányt mielőbb megküldesse.

1719 márczius 6-án jelentik a főtisztek, hogy az urvölgyi munkások már belátták lázadásuk helytelenségét, és e hó 3-án bejöttek a városba, bocsánatot kérni, és engedelmet, hogy ismét dolgozhassanak.

1719 november 2-án / 311.sz. / bepanaszolja Johann Ferdinand Hasaeus von Hirsperg beszterczebányai bányabiró a beszterczebányai főtiszteket, hogy Beszterczebánya városának nem engedik meg a Trzkowa táró megujitását, ámbár ő, a bányabiró, ezt nekik megengedte. A főtisztek igazolásra fölszólittatván különösön arra alapitották a tilalom jogát, hogy a kérdéses táró Ur - völgy déli részén fekszik, az Uj tárónál / Neustollen / mely 1676-ban a kincstár és város között lebegő határral elfogadtatott, 30-40 öllel mélyebben fekszik, tehát nem lehet a városé, melynek birtoka az Uj tárotól észak felé, és a táró föntjétől a gyepig fölfelé terjed.

1720 márczius 10-én / 55.sz. / irja Peyer helyettes főkamaragróf a beszterczebányai főtiszteknek, hogy 1719-ben a termelendő 3500 mázsa rézből csak 2900 mázsát tudtak termelni, de az egész ellátmányt, havonként 8000 ftot, és amellett a preiser Kupfer, zöldfesték árát, és a likavai és lipcsi uradalomból kapott ellátmányokat elköltötték, ugy, hogy a kincstárnak Urvölgyből semmi jövedelme sincs.

1720 május 12-én / 101.sz./ főbejárást tartott Aigner János administrator Urvölgyön a selmeczi és körmöczi kamarák kiküldöttei, és a beszterczebányai város képviselői jelenlétében a Trzkova táró kiheztartozandósága ügyében; és mivel ugy találták, hogy a Trzkova táró 9 1/2 öllel magasabban fekszik mint a Neustollen föntje, határozatul kimondották, hogy e táró a város határában fekszik az 1676 május 28-án létre jött egyezség sze - rint, tehát a város annak használatában a Neustollen fötéje szintjeig nem akadályozható, e főte szintje alatt a mélység a kincstáré.

10632/Mné

1721 márczius 27-én kelt jelentés szerint az urvölgyi bá - nyában az érczek szépek, és jó termés várható.

1721 augusztus 13-án / 82.sz./ megemliti Peyer egy leiratá- ban, hogy óhajtja a Károly táró szerencsés lyukasztását, és az attól várt jó eredmény elérését.

1721 augusztus 13-án / 81.sz. / Nefzer főpénztáros jelenti az administratornak, hogy Urvölgyön bejárta a bányát, és e köz- ben sok kellemetlenséget tapasztalt. 2 ügyelőt nem talált a bá- nyában, különféle házi dolgaik miatt otthon maradtak. 1/4 11-re volt mikor a bányába beszállott, és már ekkor találkozott kimenő munkásokkal, kiket érzékenyen meg fog büntetni, de azt hiszi, hogy a visszaélést csak akkor lehetne teljesen megszüntetni, ha ilyen esetekben az ügyelők és a bányamester is megbüntettetné - nek.

1721 augusztus 31-én / 49.sz./ jelenti Palitsch főkönyvvi- vő az administratornak, hogy az Obernaui akna, mely már vagy 8 ölre ki volt takaritva, ismét beomlott.

1722 márczius 20-án / 131.sz./ tanácskozást tartottak a beszterczebányai főtisztek, mert az urvölgyi bányamester Deadda betegeskedése miatt már nem képes hivatalát ellátni, szükséges- nek találják egy segédet adni mellé; e végre 4 egyént ajánlanak, de mind olyant, kik közül egyik sem ért a bányászathoz, hanem idővel majd bele fog tanulni.

1722 május 7-én / 141.sz. / Feringer Daniel neveztetik ki Urvölgyre bányamester segéddé heti 6 ft fizetéssel.

1723 deczember 16-án jelenti Frantz Daniel Feringer, hogy Urvölgyon január 1-től november végéig az évben 14.336 3/4 parn ércz termeltetett, tehát ez évben szép jövedelem remélhető.

1724 január 24-én jelenti Pallitsch könyvvivő, hogy az ur- völgyi termelés nagyobb része a Gugelből származik.

1724 január 24-én kimutattatik, hogy 1723-ban Urvölgyön 15.772 parn ércz és 5645 3/4 paarn hányoércz termeltetett, a rézhámorból pedig 4139 m 94 font táblaréz bécsi sulyban, és 138 m 96 ront preiszer Kupfer bányavárosi sulyban termeltetett.

1724 április 11-ikén jelenti Michl Ludw. Deadda urvölgyi bányamester és Franz Daniel Feringer , hogy a mult hó végén a Gugelben levő nagy fejtő hely megsilányodott annyira, hogy 13

embert onnan máshová kellett áthelyezni, és valószinü, hogy az ott maradt 14 embert is át kell helyezni, ez által a termelés a jövő hónapokban nagyon meg fog apadni.

1724 junius 6-án jelenti Pallitsch főkönyvvivő, hogy az urvölgyi bányamester Deadda Mihály Lajos junius 5-ikén meghalt. A bányát egyelőre Feringer segédbányamesterre bizta.

1724 augusztus 6-án jelenti a főkamaragróf az udvari kamarának, hogy Deadda,az urvölgyi bányamester meghalt.

1724 szeptember 4-én jelentést tesz Feringer helyettes urvölgyi bányamester, a Beszterczebányán levő bányászharang tárgyában, mely harangot 1564-ben, a társpénztárnál levő eredeti szerződés szerint az urvölgyi bányászok saját költségükkel helyreállitani segitettek, a beszterczebányai városi hatóság ellenben kötelezte magát, hogy a haranggal a társpénztári tagok halála esetében harangoztat.

Öreg bányászok beszélik, hogy ez előtt 42 évvel az ilyen harangozás még megengedtetett. De azután a pestis miatt igen sok bányász elköltözött Urvölgyről és Buda vára visszavételére is sokan kiküldettek, de többé vissza nem tértek,s igy az a szokás feledékenységbe ment. A Rákóczy-féle forradalom előtt megkeresték egyszer a várost, hogy harangoztasson, de a város ekkor a kérelmet nem teljesitette, azt adván okul, hogy iratai el vannak rakva, s már nem tudja senki, hogy mi okból engedtetett meg valaha a harangozás. Azután következett a Rákóczi forradalma, s ez alatt és azóta senkinek sem jutott eszébe a harangozást kérni, csak most nem régen midőn Deadda bányamester meghalt, kérte a plébános, hogy a régi szokás szerint 3 nap egymás után harangozzanak Beszterczebányán : de a város e kérést nem teljesitette, ámbár a régi szerződés neki felmuttatatott, de a város tanácsa ugy találta, hogy e szerződés már elévült. Az óta egy munkás temetésére is kérték a harangozást, de elutasittattak. A főkamaragróf pedig azt határozta, hogy halasszák el ez ügy elintézését addig, mig ő Beszterczebányára nem érkezik.

1724 szeptember 18-án jelentik a beszterczebányai főtisztek, hogy Urvölgyön a Tagstollen-ban 48 1/2 ölnyire a tároló szájától a régi ácsolat kicserélése alkalmával törés történt, és felülről annyi homok és törecs nyomult be, hogy az egész tárót betömte,

és egy munkást oda szoritott, kit csak 3 nap mulva lehetett kiszabaditani, de akkor már halva volt. Csak 5 napi megerőltetett munka után lehetett a tárót ismét járhatóvá tenni.

1724 november havában 1139 paar sárgaércz és 101 1/4 paar fekete ércz termeltetett Urvölgyön.

1725 február 27-én jelentik a főtisztek, hogy Urvölgyön az elmult évben 12.692 1/2 paarn bányaércz és 6.027 3/4 paarn hányóérc termeltetett.

A hámorban termeltetett :

3.700 m 8 font bécsi suly táblaréz a hollandusok számára,

234 " 99 font salakréz.

Fischer Mihály bányapolgár beadott 32 m 72 font bécsi suly tábla rezet. Végre még termeltetett 223 m 69 font bécsi sulyu preiser Kupfer.

1727 február 18-án jelentik a beszterczebányai főtisztek, hogy az urvölgyi bányák nyugati részében a Ratzegrund felé lemélyiteni kezdett Obernaui akna a kőzet keménysége miatt nagyon lassan halad, s havonkint csak 1/2 - 3/4 ölnyire mélyittetik, a költség pedig 80 ftot tesz, ugy, hogy 10-12 évig fog tartani,mig a Ratzegrundban levő János tároval a lyukasztás megtörténhetik. Ez a nehéz és költséges munka végrehajtása szükséges, hogy azon a területen egy uj és jövedelmes bányamivelés keletkezhessék, és az ott levő fekete érczeket lefejteni lehessen. Urvölgy egyébiránt jól áll, a mult évi termelés 5018 m 92 1/2 font rezet tett, a csurgatással pedig 551 márka 37 1/2 pirit ezüst 10,467 ft 4 1/2 kr értékben nyeretett.

1727 deczember 16-án elhatározza a főkamaragróf, hogy miután Urvölgyön senki sincs aki a bányaméréshez értene, oda egy bányamérnök alkalmaztassék.

1728 február 16-án rendeli a főkamaragróf, tapasztalván, hogy Károly táró telepitésénél és kivágásánál nagy hibák történtek, mert e tárónak a Bergmeisters Stolwanddal kellett volna lyukasztani, és most kitünt, hogy a mérés el volt hibázva, mert a táró sok öllel magasabb : ennél fogva szükségesnek látja a művelés vezetésére egy gondosabb és szakértő tiszt alkalmazását, mert a bányamester Fehringer, sok éven át egyszer sem győződött meg arról, hogy a Károly táró jól vezettetik-e. Rendeli tehát,

hogy Heinrich Mátyás eddigi bánya ügyelő mint bányatiszt /Einfahrer / vegye át a bánya kezelését, s a végre eddigi fizetésén felül hetenkint még 1 ftot kapjon, és nem a bányamester, hanem a főtisztek alá rendeltessék közvetlenül. Az ő eddigi helyén egy más ügyelő alkalmaztassék, és Fehringernek az is megtiltassék, hogy a bányabiróság hatáskörébe avatkozzék.

1728 márczius 20-án jelentik a főtisztek, hogy a mult év - ben összesen 5359 mázsa 44 font réz küldetett el Beszterczebá - nyáról.

Ebben volt urvölgyi táblaréz	5004 m	31	font
a régi kohóknál kikutatott réz á 44 ft	91 "	15	"
bányapolgársági réz á 35 ft 45 xr	102 "	69	"
preiser Kupfer á 32 ft	116 "	62	"
tárcsaréz á 42 ft	29 "	6	"
rézsziporka á 32 ft	12 "	41	"
szemcsézett réz	3 "	20	"
Összesen	5359 "	44	"

1728 április 5-én kimutattatik a bevételek és kiadások sommázata

1725-ik évben	Egyenként ft	xr	/n	Összesen ft	xr	/n
Bevételek :						
készlet az év elején	4.882	33	1			
ellátmány 12 á 8000 ft	96.000	.	.			
városi rézért 26 m 44 font	986	40	.			
Fischer-féle 42 m 32 font rézért	1.543	53	.			
101 m 45 font salakrézért	4.463	48	.			
28 " 5 " törékeny rézért	1.126	24	-			
Áttétel				109.003	18	1

10632/Mné

	Egyenként			Összesen		
	ft	xr	/n	ft	xr	/n
Áttétel	109.003	18	1			
régi követelésből rézért	607	52	2	109.610	10	3
lipcsi uradalomból	6.736	9	.	6.736	9	.
a rézhámor bevételei	-	-	.	13.316	58	2
a szertár	-	-	.	34.288	5	2
urvölgyi szertár bevételei	-	-	.	122	19	2
a beszterczebányai gereblye	-	-	.	1.961	54	3
ulmankai fürész	-	-	.	1.826	38	3
beszterczebányai kohó	-	-	.	644	-	.
tajovai kohó	-	-	.	41	2	2
a csurgatói kohó anyagért	224	22	2			
ezüstért	7.402	34	3	7.626	57	1
rhonitzi vasgyár helybér bevétel	-	-	-	373	56	1
tiszolczi " "	-	-	-	1.298	40	.
eladott tüzifáért	-	-	-	836	52	2
" sürért	-	-	-	4.598	30	.
ulmankai őrlő malom	-	-	-	162	57	.
eladott szénáért	-	-	-	126	20	.
különféle haszonbérek	-	-	-	1.472	18	3
büntetés pénzek	-	-	-	18	54	-
rendkivüli bevételek	-	-	-	267	19	2
Összes bevételek				185.331	4	3

kiadások	Egyenként ft	xr	/n	Összesen ft	xr
urvölgyi bányabérek	73.681	25	2		
beszterczebányai kohóbérek	4.414	12	2		
óhegyi "	6.206	15	2		
tajovai "	2.259	47	1		
csurgatómü "	2.708	44	2		
rézhámor "	7.309	15	.		
rhonitzi vasgyár "	4.724	56	2		
tiszolczi " "	3.899	41	.		
beszterczebányai gereblye	4.108	55	.		
ulmankai fürész	1.848	52	3		
beszterczebányai szenitész	3.599	22	1		
ulmankai sörház	1.506	26	2		
beszterczebányai szertár	15.468	25	.		
közös költségek	7.720	13	2		
tiszti fizetések	4.945	59	.		
kémlő műhely költségei	33	2	.		
kath.kápolna	999	15	.		
kamatok	848	50	.		
lefizetett adósság	2.616	40	.		
nyugalombérek	366	45	.		
rézfuvarozás 4273 m 30 font	3227	.	.		
irodai szerek	268	50	2		
utiköltségek	60	15	.		
a körmöczi kamarának készpénz	6.777	48	.		
a körmöczi kamarának anyagok	2.110	30	.		
rendkivüliek	1.191	34	1		
nagybányai ólomért	2.700	.	.		
kegyes adományok	18	56	.		
Összes kiadás	. . .			165.621	51 2
maradt az év végén				19.710	7 3
áttétel	. . .			19.710	7 3

	Egyenkint ft	xr	/n	Összesen ft	xr	/n
átvétel	.	.	.	19.710	7	3
A hollandi rézelárusitók kaptak 4102 m 59 font rezet á 44 ft	180,513	57	.			
erre fizettek ellátmányt	96.000	.	.			
tehát tartoznak még	.	.	.	84.513	57	.
a bécsi pénzverőhöz szállitatott 12 m 16 font szemcsézett réz, tesz				535	2	-
Összes felesleg	.	.	.	104.759	6	3

1728 április 18-án kimutatják a főtisztek a beszterczebányai kamara bevételeit és kiadásait

1627-ik évben

	Egyenkint ft	xr	/n	Összesen ft	xr	/n
Bevételek:						
készlet az év elején	19.710	7	3			
az év folyamán kapott ellátmány Schreivogeltól 102 m 81 font Fischerféle rézért	51.000	.	.			
69 m 26 font társ.réz fölöslege	3.768	15	.			
ellátmány:selmeczi uradalomtól	520	51	.			
" revistyei "	27.000	.	.			
" saskói "	4.280	.	.			
" lipcsi "	1.877	16	.			
a rézpörölytől eladott anyagért	7.000	.	.			
a szertártól "	18.116	25	3			
urvölgyi szertártól	31.281	39	2			
	86	4	2			

	Egyenkint ft	xr	/n	Összesen ft	xr	/n
a beszterczebányai gereblyétől	1.431	.	1			
az ulmankai fürésztől	2.307	6	2			
a beszterczebányai kohótól	1.081	45	.			
tajovai kohótól	478	26	1			
a csugató kohótól	10.684	22	3			
rohnitzi vasgyártól	2.100	29	2			
tiszolczi "	341	2	2			
eladott tüzifáért	495	58	3			
ulmankai sörháztól	3.725	50	.			
eladott lovakért	37	45	.			
" szénáért	104	.	.			
különféle haszonbérek	1.964	45	3			
büntetés pénzek	21	30	.			
rendkivüli bevételek	1.093	46	3			
Összes bevételek				190.509	28	2

Kiadások	Egyenkint ft	xr	/n	Összesen ft	xr	/n
urvölgyi bérfizetések	77.348	28	.			
beszterczebányai kohó bér.	4.521	37	3			
óhegyi kohó "	7.042	37	1			
tajovai kohó "	3.109	23	1			
" csurgató kohó "	7.169	56	3			
rézpörköly "	8.031	5	1			
rhonitzi vasgyár "	10.544	8	3			
tiszolczi vasgyár	4.218	49	2			
beszterczebányai gereblye	4.102	56	2			
ulmankai fürész	2.190	53	3			
beszterczebányai szénégetés	4.351	55	2			
ulmankai sörház	2.029	31	3			
beszterczebányai szertár	13.787	28	1			
közös költségek	645	3	3			
szénatermelés	121	13	.			
tüzifatermelés	6.108	44	2			
tiszti fizetések	4.506	40	.			
kémlő műhely	62	39	2			
katholikus kápolna	1.001	16	2			
kamatok	416	40	.			
nyugalombérek	370	40	.			
rézszállitás	3.526	33	.			
irodai szerek	269	59	2			
utazás költségei	44	12	.			
a körmöczi kamarának	4.450	-	.			
rendkivüli kiadások	909	5	.			
Nagybányára ólomért alamizsnák	6.600	.	.			
	23	22	.			
Összes kiadás				177.505	12	.

10632/Mn6

tehát készlet az év végén		13.003 16	2
a hollandi vállalkozók kaptak 4500 m rezet á 44 ft 198.000 . .			
erre fizettek ellátmányt 51.000 . .			
tehát tartoznak még		147.000 .	.
Összesen		160.003 16	.
ebből levonva:			
a Selmeczről kapott ellátmány	27.000 . .		
az uradalmaktól "	6.157		
Összesen		33.157 16	.
Felesleg	. . .	126.846 .	2

1728 április 15-én bejelentette Fischer Márton bányapolgár, hogy egy vágatával az éren a saját telkében régi vágatba lyukasztott, ennél fogva bizonyos, hogy az urvölgyi kincstári mivelés az ő telkében dolgozott, kéri a vizsgálatot és kártalanitását.

1728 augusztus 27-én jelentik a főtisztek, hogy Urvölgyön julius havában csak 698 3/4 parn ércz termeltetett / máskor már régóta mindig meghaladta a havi termelés az 1000 parnt/. Oka ennek részint a munkahelyek elszegényülése, részint pedig az itt volt selmeczi biztosok rendelete, hogy az érczeket kint mégegyszer át kell válogatni ; mert evvel a bányászok sok időt eltöltenek, és nem dolgozhatnak annyit a bányában.

Az igy kiválogatott érczekkel azután egy olvasztóban próbát tettek, de még kevesebbet hoztak ki belőle, mint a régi mód szerint választottakból.

1728 szeptember 4-én jelentik a főtisztek, hogy a mult hónapban Urvölgyön 81 3/4 parn fekete ércz és 1054 parn sárgaércz termeltetett. A hányókutatás pedig 1026 1/2 parn érczet adott.

1728 szeptember 28-án jelentést tesznek Heybl Pál Ferencz főkönyvvivő, Keyling János Ádám bányabiró, és Spiegl Ferdinand bányatiszt az Urvölgyön tapasztalt viszonyokról, melyeknek megvizsgálására a főkamaragróf őket kiküldte május 30-án.

10632/Mné

Az urvölgyi bánya 10 teleprészre van osztva, melyeknek vezetésére 6 külön ügyelők vannak rendelve. A munkások érczszakmányban dolgoznak, de ha kevés az érczük, veszteséggel dolgozó vájóknak neveztetnek, és annyi segitséget kapnak, hogy heti keresetük 25 garast tegyen; 219 ilyen veszteséggel dolgozó vájót találtak; a többiek megkeresik a rendes heti bérüket, s ilyenek most 67-en vannak.

A bánya igen terjedelmes, és egyszeri bejárásból nem igen alkothat magának ember biztos itéletet, mindazonáltal megjegyzik a következőket : Kirchner bányagondnok is ott volt Urvölgyön, és miután ő 1711-ben fölmérte a bányát, legjobban fölvilágosithatta volna őket a viszonyokról, de minden kérésük ellenére sem mentvelők sohasem a bányába, igyekeztek tehát ő nélküle eligazodni.

1. Azt tapasztalták, hogy az ügyelők mindig azon törekednek, hogy a kezelésük alá rendelt telekrésztől sokat termeljenek, s ezért az egyes teleprészeket mint külön bányákat tekintik, és a szomszédokkal nem szeretnek együtt működni még akkor sem, ha a szállitás és légvezetés ezt kivánják.

2. Találtak a bejárás alkalmával a munkahelyen egyedül dolgozó vájólegényeket, kik mellé egy-egy takaritó fiu volt rendelve. Ezt a fiut pedig nagyon jól lehetne nélkülözni, mert a vájólegény kötelessége munkahelyét tisztán tartani.

3. Tapasztalták, hogy különösen a mély szinteken a vájatvégek hajtásánál nem ügyelnek a talp rendes vezetésére, hanem ennek rendezése végett később uj munkásokat alkalmaznak, mi felesleges költséget okoz.

4. Gyakran megtörténik, hogy a veszteséggel dolgozó vájók, ámbár érczet termeltek, azt nem adják be, hanem össze gyüjtik, és csak a következő hónapban adják be; ennek következtében az első hónapban nagy pótlékot kapnak, a másikban pedig jó keresetük van, de a kincstár igy ezt az érczet kétszeresen megfizeti.

5. Az érczet termelő vájóknak megengedik, hogy az ércz választása végett jókor jőjjön ki a bányából ; pedig az érczválasztást szabály szerint csak a müszak után kellene megtenniök.

6. A szakmányt nem a bányában a hónap elején, hanem a számozkodásnál a hónap végén adják a munkásoknak olyan módon, hogy hetenként 25 garast kereshessenek. Ez által a szakmánynak min -

den haszna elvész, mert a munkás tudja azt, hogy akármit dolgozik is, mégis megkapja az ő 25 garasát. Azt mondják, hogy Urvölgyön oly változó a kőzet, hogy egy hónapra előre nem lehet szakmányt adni; ha ez igy van, akkor adjanak kéthétre való szakmányt.

7. Azt találták sok helyen, hogy olyan kőzetet is repesztenek, melyet csákánnyal is ki lehetett volna szedni.

8. Azt találták, hogy a kiszállitott csillék nem voltak teljesen megtöltve.

9. A déli bányaosztályból a termelt árcz Nádor aknán szállittatik ki, pedig Mária akna közelebb volna.

10. A favontatók és ácsolók hetenként 5 müszakon át dolgoznak a 8 óra, a következő módon: hétfőn dolgoznak 2 müszakon át egymásután, tehát 16 óráig, kedden hasonlóképen, szerdán pedig csak egy müszakban, igy kidolgozván a heti 5 müszakot a hét többi részét otthon töltik. Ez nagyon rossz berendezés, mert nem lehet, hogy az ember 16 órán át szorgalmatosan dolgozhassék.Ezt könnyen meg lehet változtatni, ha ugy intézkednek, hogy az ácsolás akkor történjék, midőn nem szállitanak.

11. A napi tárót, melyen át a munkások bejárnak, a müszak végeztéig zárva tartják ugyan, de azért a munkások még is jókor hagyják el munkahelyüket, és a napi táróban ülve várják meg a müszak végét.

12. A müszakot az ügyelők jegyzik, és a táró-őr s egyik a másik jegyzését tetszés szerint kijavitja. Helyesebb lenne rovásokat tartani, melyeket nem lehet oly könnyen meghamisitani. A favontatók, ácsok, vizhordók és takaritók müszakjait csak a déli rendezésnél jegyzik fel. Ezek számára is helyesebb lenne a kettős rovás.

A külső kezelésre nézve feladatul volt nekik kitüzve meg - vizsgálni : mikor kezdetett a Károly táró, mi volt a czélja, mifélе hasznot lehetett tőle várni, nem lehetett volna a megtörtént kárt avval elkerülni, ha Feringer egy pár év előtt felméri a bányát ? Mennyibe került eddig Károly táró ? folytatandó-e tovább, és milyen irányban ? hány évig fog tartani, mig czélját elérheti ? Mennyibe fog még ezután kerülni ?

E pontokra válaszolva jelentik , hogy Károly tárót 1712-ben kezdték, czélja volt Mária aknával lyukasztani, hosszaságát a tá-

rószájtól odáig 450 ölre számitották, 1713 januárban van elszámolva az első költség, tehát csak 1712 deczemberben kezdtek dolgozni. Az altárót, mely 1718-ban lyukasztott Mária aknával, akarták vele alávájni, hogy a viz elvezetését és a szállitást könnyebbitsék. 1718-ban az alsó Bergmeisterstollwand szintjén, melyet a Károly táró szintjével egyezőnek tartottak, egy vágatot kezdtek a Károly táróval való lyukasztás végett; hogy igy a Károly táró levezethesse onnan a vizeket. Azonban csak felületesen határozta meg az akkori bányamester Deadda a magassági külömbségeket, és most Kirchner mérése szerint kiderült, hogy a Bergmeister Stollwand 34 öllel mélyebben fekszik, mint Károly táró ! Feringer is hibás ebben a dologban, mert 1722 óta, mióta itt van, egyszer sem győződött meg, hogy a lyukasztás végrehajtható-e, és a két szint egyezik-e ? Károly táró most 276 öl hossz, és a Bergmeisterstollwandon hajtott vágattal együtt 15.185 ft 41 krba került. Ha Feringer mindjárt eleinte kideritette volna a hibát, evvel a kincstárnak legalább 5000 ftot takarithatott volna meg. Károly tárára nézve azt vélik, hogy iránya 6 óra irányra változtassék, és az ott látható kevés érczet tartalmazó erecske után folytattassék, és ez év után az alatta és felette levő szintekkel lyukasszanak, hogy friss levegőt kapjanak; a Bergmeister stollwandból indult vágatot pedig szüntessék meg, mert most már nincs semmi czélja, és csak meddő hegyet vágna keresztül, melyben ezrek nincsenek.

Megfontolták azt is, hogy nem lehetne-e ezt a vágatot a fölszinig folytatni? Spiegl fölmérte a fölszinen Károly táró szájától az esést le a főuton levő Szt.János kápolnáig, és ugy találta, hogy 49 3/4 öl. Ebből tehát látszik, hogy a Bergmeisterstollwandot a külre lyukasztani lehetne, a kápolnától 15 öllel magasabban; hanem e végre még mintegy 900 ölet kellene kivágni, ami ,tekintetbe véve, hogy egy légakna is szükséges lenne, nagyon sokba kerülne. Ezt tehát nem javasolhatják.

Bejárták ezen kivül a Wasserstollent is, mely egy 1720-ban tartott főbejárás alkalmából azért kezdetett, hogy a Caraffa-féle bizottság határozata szerint a hegy másik oldalára lyukasszon, és a szeleczi és nemeczi vizeket a Mária akna gépeinek hajtására bevezesse. Ez a táró a 40-ik ölben lyukasztott Mária aknával, és

azt reménylették, hogy Mária aknán tul nemes ereket fognak vele átvágni.

Ezt a viztárót még eddig senkisem mérte föl, Spiegl bányatiszt tehát megtette e mérést, melyből kiderült, hogy a tárószájától a vájatvégig 157 öl hosszu, és még 363 1/2 ölnyire kellene kivágni, hogy a nemeczi völgybe lyukasszon és a vizet onnan átvezethesse. A táró talpát szabályosan kellene vezetni, most nagyon emelkedik. A nemeczi völgyből a szeleczi völgyig megint egy hosszu tárót kellene hajtani, ezért nem javasolhatják, hogy ez a táró , mely már 4219 ftba került és még 3-szor annyiba kerülne, folytattassék. A vizerőt Mária aknára a meglevő vizvezetékkel is meg lehet szerezni.

Megjegyzendőjük van még az érczválasztásra nézve is. Az érczet az érczvágók mindjárt a bányában választják, s már készen hozzák ki, ahol rézszitákon átbocsátják és 3 félét csinálnak belőle; darabost, középérczet és aprajját. Ennek az eljárásnak rossz következményei vannak: 1. hogy az érczet nem választják ki tisztán. 2. A vágók a beadott ércznek nem fémtartalma után, hanem csak a mennyisége után fizettetnek, és 3. a választásra ügyelő altiszt is csak a mennyiség szerint fizettetik, tehát azt mindenképen nagyobbitani igyekszik, a tartalom iránt pedig nem érdeklődik. Azt javasolják tehát, hogy az érczválasztás kint a karámokban történjék kellő felügyelet alatt, a beváltás pedig a fémtartalom szerint fizettessék. E végre nagyobbitani kellene a választó karámokat, de ennek költsége bőségesen megtérülne a kohókban, hol a tisztább érczeket gyorsabban és kevesebb költséggel lehetne feldolgozni.

A választott érczek tartalom szerinti átvételével a kohókezelésnek is némi változtatása járna, mert ott sem próbálják meg most az érczeket, hanem a nélkül hogy tudnák mi van benne, felolvasztják, és csak azt jegyzik fel, hogy 100 parn érczből hány mázsa kéneskő lett ? Igy azután nem tudja senki, hogy az olvasztás alatt mennyi réz ment veszendőbe ?

Pedig ha össze számitják, hogy a beszterczebányai és óhegyi kohó a mult évben összesen 25.121 parn bánya és hányó érczet dolgozott fel, tehát 1 parnt 2 mázsával számitva : 50.242 mázsát, és ebből összesen 4385 mázsa készelt rezet kellett volna termel-

ni, tehát 436 mázsa réz veszendőbe ment, tehát közel 8 3/4 %. Pedig voltak az érczek között 24-30 fontosak is ugy, hogy az átlagos tartalmat talán 20 fontra is lehetne venni, mely esetben a fémveszteség 17 %-on felül lenne. De arról most bizonyosat nem mondhatni. Szükségesnek tartják tehát, hogy a kohókezelés is a fémtartalom szerint ellenőriztessék, és az elkerülhetetlen fémveszteség meghatároztassék.

Czementréz is nyeretik a bányában, az erre alkalmatos vizek szekrényekben vezettetnek, melyekben ócska vas van. Ezt a vasat havonkint letisztogatják a rája rakódott réztől. Szükségesnek tartják, hogy a tisztogatás gyakrabban, minden héten történjék. A czement szekrényekből kivett iszapot beváltják a kohókban, de a nagyobb rézdarabokat csak ugy adják el idegeneknek. Meg kell hagyni a bányamesternek, hogy mindent a kohóban váltson be. Hasonlóképen nagyobb felügyelet szükséges a zöldfestékre is.

A bánya költségeit még a következőkkel lehetne apasztani :

1. A bányának van most 159 ácslegénye, 1720-ban csak 130 volt, s azok számát is leszállitották 87-re. Azt vélik, hogy most 100 legény elegendő lenne és 59 nélkülözhető.

2. 42 törés vágó /Brockhauer/ tartatik most, de ezeknek legkisebb része dolgozik a bányában, hanem mindenféle külső munkákkal vannak elfoglalva, munkájuk pedig ugy számittatik el, mintha a bányában végezték volna. Ezeket, amennyiben a bányában nem szükségesek el lehetne bocsátani.

3. Hasonlóképen nagyon sok a takarító fiu.

4. A favontatók 1722-ben 40-en voltak, most van 69, legalább 20-at el lehetne bocsátani.

5. A favágók között számittatik el Debnarik Tamás bére, ez pedig a bányamesternél szolgál.

6. Nagy a faggyu fogyasztás. Selmeczen 2 vágó számára csak 8 1/4 lat, a többieknek pedig csak 6 1/2 lat jár, itten azonban minden ember hetenként 46 latot kap.

7. A puskaport a repesztők tetszés szerinti mennyiségben veszik ki.

8. A napszámok jegyzése nem pontos; ezen kivül 2 ember minden héten kétszer hust visz a városba a főpénztáros, főkönyvvivő és az udvarbiró számára, ezeknek napszáma pedig a bányaköltségek közt számittatik el.

10632/Mné

9. Az ital a munkásoknak hitelbe adatik, ami a munkásokat részegeskedésre szoktatja. Ámbár meg kell vallaniuk, hogy ez alatt a 2 hét alatt, mig Urvölgyön voltak, részeg embert nem igen láttak. A bort Neffzer főpénztáros küldi, és itczéjét 7 krom méreti, a bor rossz, Beszterczebányán pedig jó bort lehet kapni itczéjét 3 krral. Hogy a bormérés haszna elszámoltatik-e, azt nem tudják, mert azt Neffzer egyedül teszi.

10. Hasonlóképen árusit Neffzer Urvölgyön sóvári főttsót, hogy milyen haszonnal, azt nem tudják.

11. A hányókutatás nem vezettetik rendesen, az összegyült érczek néha csak 5-6 fontosak, de néha van köztük 22 fontos is.

Ezeken kivül tudakozódtak, hogy a főtisztek járnak-e gyakran a bányába ? Azt hallották, hogy nehány év óta sem a főpénztáros, sem a főkönyvvivő nem jár a bányába; a könyvvivő Palitsch avval mentette magát, hogy az ő tanácsaira nem hallgatnak, tehát inkább oda sem néz. 1720 óta nem tartatott főbejárás. Rendes tanácskozások sem tartatnak; a fizetések alkalmával megbeszélnek ugyan egyet-mást, és intézkednek, de jegyzőkönyv erről nem vezettetik. A bányamester Feringer sokszor egész hónapban sem látja a bányát. Az ő jelenlétükben azonban szorgalmatos volt, de tapasztalták, hogy a bánya minden viszonyait nem ismeri. A bánya irnokkal, szertári irnokkal, érczmérővel is a fő ügyelőkkel hetenkint tanácskozásokat tart, de mert a bányát nem ismeri teljesen, az ügyelők véleményét kénytelen követni. Különben önállóan intézkedik olyan dolgokban, melyeket ért, nem igen kér utasitást, és kiméletlenül tud büntetni. Egy szóval a bányán kivül valóban ő az ur. Nagyon czélszerü volt tehát, hogy Heinrich adatott mellé mint bányatiszt, csak hogy szükséges hogy ennek utasitásai határozottan kiadassanak. Czélszerü lenne őt mint segéd bányamestert nevezni ki, mely hivatal régebb időkből ismeretes.

A bányaügyelőkre nézve szükséges lenne, hogy a kezelésük alá adott telekrész koronként változtassék, s igy ők lassanként az egész bányát jól megismerhessék.

1729 márczius 2-án rendeli a főkamaragróf, hogy Gall Bapt. János segédbányatiszt Leithner József expectanssal és Seiwald felsőbiebertárói vágólegénnyel Urvölgyre menjen, és a bányát felmérje, s a térképet elkészitse.

10632/Mné

1729 márczius 10-én jelentik a főtisztek, hogy 1728-ban Urvölgyön összesen 20.780 3/4 parn ércz, 25 m 34 1/2 zöldfesték, és 23 m czementréz termeltetett, az összes költség pedig 78.647 ft 28 1/2 xr volt.

A ratzegrundi táróval lyukasztandó Obernauer akna most már 81 1/2 öl mély, és még 68 1/4 ölnyire kell a lyukasztásig lemélyiteni, tehát még 5-6 évig fog a mélyitás tartani.

Az olvasztókban Beszterczebányán és Óhegyen összesen 4.442 mázsa szinréz termeltetett.

Beszterczebányán tettek a kohóköltségek 12.521 ft 40 3/4 xr
egy olvasztó hetenként 96 ft 42 xr
költséget okozott.
Óhegyen tett a költség 8.982 ft 9 1/2 xr
egy olvasztó heti költsége tett
85 ft 32 1/2 xr

21.503 ft 50 xr

A csurgató kohó költségei tettek 2.464 ft 38 1/2 xr
a nyert ezüst értéke 2.897 " 7 3/4 "
tehát jövedelem 632 ft 29 xr

1729-ben kijelenti Fischer Mihály, hogy miután az ő richtergrundi bányájában a kincstár a lebegő határ felett tetemes mennyiségü érczeket vágott ki.ő e kárának pótlásául 30.000 fttal megelégszik; és hogy közöttük minden perlekedés megszünjék, az egész bányáját is kész átadni a kincstárnak, ha azután a kincstár neki az összes urvölgyi és richtergrundi bányáknak 2/16 részét átengedi.

1729 márczius 16-án jelenti Fehringer bányamester, hogy a szomszédos Fischer-féle és a városi bánya is egészen közel dolgozik az urvölgyi bánya határához, vagy talán már benne is vannak. Kéri tehát, hogy külön bányamérnöki felvétel által ez iránt bizonyosság szereztessék.

A beszterczebányai főtisztek az Urvölgyön levő Gall bányamérnököt ajánlották a felmérésre, de a főkamaragróf Fehringerre bizta a mérést, mert Gall még nem ismerheti eléggé a bánya viszonyait.

10632/Mné

1729 április 18-án jelenti Gall Bapt.János, hogy a 10-ik és 9-ik bányaosztályt már felmérte. A 8-ik osztályban a középső Kammerfeld-ben megjavultak a munkahelyek, melyeken a rézércz 1/4 - 1/2 öl vastag. Az 5-ik osztályban a Bergmeisterstollwand-ban a Károly táró felé hajtott ellenvágatban 30 ölre a vájatvégtől visszafelé találtak 2-3'' vastag érczzsinórt, mely 20-25 lat ezüstöt tartalmaz. A bányamester nem engedi, hogy munkába vegyék, mert a találás érdemét magának akarja kierőszakolni.

1729 május 2-án megemliti Neffzer egy jelentésében, hogy az urvölgyi rézbányák 1713-tól bezárólag 1720-ig kerekszámban 263.000 ftot / évenként 32.875 ftot / és 1720-tól pedig, mióta Fehringer a bányamester bezárólag 1728-ig kerekszámban 677.000 ftot / évenként 84.625 ftot / adtak mint fölösleget.

1729 szeptember 17-én jelentik a főtisztek, hogy augusztus havában csak 501 parn sárgaércz, és 44 1/2 parn fekete ércz termeltetett, és nem is remélhető, hogy a termelés egyhamar növekedjék, mert a Gugel-ben nagyon elsilányodott minden munkahely, az utolsó évek nagy termelései pedig főképen a Gugelből származtak.

1729 október 3-án jelenti Fehringer a főkamaragrófnak, hogy az érczek a bányában még mindég nem szaporodtak, és a jövő havi termelés nem lesz nagyobb. Egyébiránt a mennyiség apadásának a tisztább választás is az oka, ugy, hogy a kohóban a munka sokkal jobban fog a most beadott érczekkel folyni mint azelőtt.

1729 deczember 29-én kimutatja Johann Péter Palitsch von Hartenfels beszterczebányai könyvvivő az urvölgyi termelést és költségeket 1710-től 1728-ig.

egy parn ércz került ft	xr	/n	év szám	fekete ércz pahrn	sárga ércz pahrn	magyar ft ft	d	/n	rajnai forin ft	xr
8	28	3	1710	-	6.127 3/4	50.782	79	1	.	.
8	82	2	1711	156 1/2	5.680 3/4	51.508	26	3	.	.
7	61	2	1712	26 3/4	8.004 -	61.155	24	1	.	.
6	65	3	1713	306	10.259 2/4	70.346	18	.	.	.
5	84	2	1714	399 1/4	11.762 2/4	71.100	17	3	.	.
5	26	.	1715	430	14.469 3/4	78.373	87	2	.	.
4	17	2	1716	37 3/4	18.172 3/4	76.016	83	1	.	.
4	51	.	1717	-	17.365 3/4	78.349	27	1	.	.
4	70	3	1718	-	16.747	78.847	78	1	.	.
3	83	1	1719	-	22.005 1/4	84.353	.	3	.	.
5	57	.	1720	161	14.312 1/4	80.624	13	.	.	.
4	52	2	1721	-	18.454 1/4	83.534	80	2	.	.
3	59	.	1722	-	22.673 3/4	89.393	91	2	.	.
4	10	1	1723	-	21.418	87.877	39	.	.	.
4	80	-	1724	487	18.233 2/4	89.863	59	1	.	.
3	78	3	1725	4.234 1/4	19.114	88.417	71	.	.	.
3	21	.	1726	2.555	20.532 2/4	.	.	.	77.438	28
3	15	2	1727	1.612 3/4	23.428 3/4	.	.	.	81.548	7
3	53	.	1728	942 1/4	19.338 1/4	.	.	.	78.727	28

1730 márczius 12-én jelenti Palitsch könyvvivő,hogy Urvölgyön februárban 910 3/4 parn ércz termeltetett.

1730 május 12-én jelenti Palitsch, hogy április havában Urvölgyön 1405 parn fekete és sárga ércz termeltetett, és hogy annyi tüzifa készlet lesz az idei usztatás bevégeztével Besztercze-bányán, hogy 2 évig is alig fogják elfogyasztani.

1730 május 21-én jelentést tesz Palitsch főkönyvvivő és érczméréseknél előforduló hiányokról. Ennek okát abban találja, hogy

most 5 féle érczet vesznek át, melyek szemnagyságra nézve igen különböznek, minden érczfajta külön vétetik át a munkástól, de azután mindenfajta egy halomra össze töltetik, és ebből mérik ki a fuvarosoknak rakodmányát; igy össze töltve pedig az apró szerü szinpor a nagyobbszemüek hézagai közé kerül, és kevesebb helyet foglal, mint az egyes fajták. Próbát tettek megmérettek az egyes érczfajtákból külön bizonyos mennyiséget, és össze számitották, tett az összeg 40 negyed parnt, ezeket azután össze keverték, és ismét megmérték, s csak 35 1/2 negyed parn lett belőle, tehát 4 1/2 negyed parn hiányzott. Ez a hiány tehát csak a mérés módjának következménye, és csak akkor lenne elkerülhető, ha suly szerint vennék át az érczeket. Ezt már egyszer elrendelte a Stahremberg Gundaker-féle bizottság, és 2 1/2 évig alkalmazásban is volt, de annyi kellemetlenséggel és költséggel járt, hogy az udvari kamara jóváhagyásával ismét elhagyták.

1730 junius 2-án megemlittetik egy jelentésben, hogy Fehringet máshová neveztetett ki Neffzer ajánlatára, és Urvölgyre ideiglenesen bányamesterré Kunzl Christian János rendeltetett.

1730 julius 15-én VI.Károly király rendelete a bizottság jelentésére.

1. Az érczek választására Urvölgyön a legnagyobb gondot kell forditani, és nem kell eltürni, hogy jó érczek a törecsek közé vettessenek, melyeket azután a hányókból ujabb munkával kell kikeresni.

2. Az érczek átvétele nem mérték szerint, hanem suly szerint történjék a bányánál is.

3. Nem kell megengedni, hogy a kohóban a kénegek a salak közé jussanak, melyeket azután a lángokon kell ismét összekeresni.

4. Gondoskodni kell, hogy a hányókra csak a meddő salak töltessék.

5. Káros eljárás és megszüntetendő, hogy az olvasztók igen nagy mennyiséget olvasztanak hetenkint, és igy a kéneg a salak közé keveredik.

6. Meg kell fontolni, hogy a Nemetz völgyi bizonytalan viz bevezetése helyett a Mária aknához nem lenne-e jobb a Seegen - gottes tárót lyukasztani a Mária aknával, és a Schedliczi völgy állandóbb vizét lehetne ezen bevezetni.

10632/Mné

7. A ratzegrundi tárót a Silsenstollwand felé kell forditani, és evvel lyukasztani.

8. A bányamester valamennyi ügyelővel együtt hetenként járjon be egy bányaosztályt, és ott közösen határozzák el a teendőket.

9. Az ácsolat helyett ahol csak lehet száraz falazatot kell alkalmazni.

10. Miután a csurgatás a nagybányai leüzött ólommal nem mutatkozott czélszerünek, kisérletet kell tenni friss ólommal,mely még nem volt leüzve.

1730 szeptember 12-én Palitsch, Heibl, Staberhofer, Kirchner Spiegl, Gall és Hainrich véleményt adnak a Fischer-féle bánya átvétele tárgyában. Azt vélik, hogy a városi bánya már igen le van fejtve, és lebegő határa csak az Ujtáró föntjéig terjed, a kincstárra nézve, tehát igen kevés hasznot hozna, ha átvétetnék, és kárt sem okozna, ha ugy marad, mint eddig. A Fischer-féle bányának átvétele ellenben hasznos lenne, ha az árban vele megalkudni lehetne. Erre nézve biztos alapot csak akkor lehetne találni, ha Fischer hitelesen kimutatná az ő költségeit. Mig ez nem történik, addig határozott véleményt nem mondhatnak, de azt hiszik, hogy most Fischer 10.000 ftért sem lenne hajlandó a bányáját átengedni.

1730 szeptember 12-én jelentést tesznek ugyanazok az Obernauer akna tárgyában, és azt vélik, hogy ezt az aknát, mely a Miksa akna és a ratzegrundi altáró között közép távolságban van, és mind a szállitásra mind a légvezetésre nézve nagy könnyebséget fog okozni, minden erővel folytatni kellene, de folytatni kellene egyszersmind az altárót is, mely az aknától még 147 ölnyire van vájatvégével. Az akna a János tárói még 42 ölnyire az altáróig pedig még 25 ölnyire lenne lemélyitendő, és 10.000 ftnál többe nem kerülne.

1730 október 20-án jelenti Palitsch, hogy szeptember havában Urvölgyön 1145 parn sárga és fekete ércz és 1988 1/4 parn hányóércz termeltetett.

1730 deczember 7-én igazolásra szólitja a főkamaragróf a beszterczebányai főtiszteket, hogy mi joggal rendelték el 1729 február 16-án, hogy Urvölgyön csak egyedül a bányairnoknak sza-

bad kereskedni, és mi jogon foglaltattak le egy bányász nejétől 2 mázsa rezet ?

1731 január 3-án jelenti Palitsch, hogy Urvölgyön november havában 1414 parn sárga és fekete ércz, és 760 1/4 hányóércz termeltetett, és reméli hogy a termelés még jobban fog emelkedni.

1731 február 25-én jelenti Palitsch, hogy Urvölgyön deczember havában 6387 ft 46 3/4 kr költség mellett 1537 1/2 parn fekete és sárgaércz termeltetett, és hogy a mult évben 3763 m 58 font táblaréz szállittatott el.

1731 április 3-án elhatároztatott, hogy Urvölgyön ezentul az érczeket nem fogják mint eddig a bányában választani, hanem, hogy a munkás a bányában töltött egész időt az érczfejtésre használja, a fejtett érczeket pedig délután napvilágnál válassza és szemelje.

1731 junius 7-én tanácskozást tartottak Urvölgyön a viztáró tárgyában. Ezt a tárót a Caraffa-féle bizottság rendeletéből 1716-ban kezdték Mária aknától kelet felé hajtani, hogy vele a Szeleczi völgybe lyukasszanak, és az ottani patakot a Mária aknánál fölhasználhassák; reménylették azonban, hogy evvel a táróval uj ereket is fognak megütni. Miután azonban a táró már 190 öl hosszu, és semmi féle eret sem talált, és nincs semmi reménység, hogy uj ereket találhatna; és mivel a Mária aknai kerékszobát időközben oly magasra épitették, hogy az a viztárónál 10 öllel magasabb: ez okokból mindnyájan abban a véleményben vannak, hogy ne költsenek hiába a viztáró tovább hajtására és fenntartására, hanem hagyják azt beomolni.

1731 deczember 6-án jelentik a beszterczebányai főtisztek, hogy Spiegel bányatiszt fölmérte az urvölgyi Bergmeisterstoll - wandot és a Károly tárót , és azt találta, hogy a Bergmeister - stollwandban levő 2'' vastag feketeércz ér a Károly táró vájat végével 17 ölnyi továbbhajtás után elérhető, a feketeércz 14 lat ezüsttartalommal bir. Javasolják tehát, hogy a Károly tárót,tovább hajtsák, és pedig a Mária aknáig, melynek elérése 160 öl kivágása után remélhető, ha a lyukasztás az aknával megtörténik , akkor nem kell a vizeket a mélységből csak 25 ölnyire emelni, és a Károly tárón kifolyhatnak. A Mária aknán szállitó kerék elkészült, és a szállitást nemsokára meg fogják kezdeni.

10632/Mné

1731 deczember 12-én jelentik Heinrich Mátyás és Freytig Bálint bányaügyelők, hogy bejárták Stritz Jakab hospodár bányáját, mely Óhegy felett fekszik, 6 óra irányban nyugat felé van hajtva 25 ölnyi hosszuságba, itt egy 12 óra irányban csapó kereszt éren van a vágat 75 ölnyire dél felé hajtva, hol a föntjében nehéz munkahelyen 1, 2, és 3 ujnyi vastag sárgaérczet világitottak meg. Az ér csapása északi, a dőlés nyugat felé, fedü és feků kemény meddő.

Tovább 30 ölnyire dél felé ismét vannak a föntjében munkahelyek, melyeken az ércz tenyérnyi széles; innen még 30 ölnyire tovább mentek dél felé, hogy a vágat végét elérhessék, de itt még most is takaritanak és a vájat véget nem láthatták.

A hospodár kérte a főkamaragrófot, hogy régi követeléseit utalványozza ki, mert másként nem birja a bánya költségeit fedezni; a főkamaragróf megengedte, hogy a 374 ft 21 1/2 kr követelés havonként 50 ftnyi részletekben kifizettessék, de csak az alatt a feltételek alatt, hogy Stritz ezt a pénzt a bányamivelésre forditja.

1732 márczius 1-én megengedi a főkamaragróf , hogy Károly táró, melynek vájatvége még 160 ölnyire van a Mária aknától, tovább folytattassék és az aknával lyukasszon, mert most a mélység vizeit 129 ölre, és Mária aknában 137 ölre kell emelni, ha pedig Károly táró elkészül, a déli mivelés vizei 49 öllel mélyebben kifolyhatnának. Azután a légvezetés is könnyebb lesz, ha a Károly táró Mária aknával lyukasztva lesz.

1732 márczius 1-én jelentik, hogy deczemberben 1562 1/2, januárban pedig 122 3/4 parn volt az érztermelés. A kohónak már mindent suly szerint adnak át, és a szerint számitják a próbák tartalmát is.

1732 április 3-án jelentik a főtisztek, hogy Urvölgyön a bánya nagyon jól áll, és februárban 1664 3/4 parn érczet termeltek.

1732 julius 30-án elhatározta a főkamaragróf, hogy a munkásoktól az ércz mázsa számra és a viz tartalma szerint vétessék át, és egyelőre 3 csapat számára a következő átvételi árakat állapitotta meg :

1 mázsa	14	fontos	darabos	ércz	18 kr
1 "	14	"	darás	"	17 "
1 "	12	"	közép	"	14 "
1 "	14	"	szinérczpor		12 "
1 "	9	"	török		10 "

ha a munkások tapasztalni fogják, hogy ezek mellett az árak mellett jól megélhetnek, akkor e szakmányt ki lehet terjeszteni a többire is.

1732 szeptember 26-án tartott tanácskozmányban jelentik, hogy juliusban 1744, augusztusban pedig 1535 1/2 parn érczet termeltek, s remélik, hogy a szeptemberi termelés meg fogja közeliteni a 2000 parnt. A bányában minden jól áll.

1732 deczember 23-án jelentik, hogy szeptemberben 2249 parn és októberben 1994 3/4 parn ércz termeltetett. Az Obernauer akna már 129 öl mély, és a jövő évben lyukasztani fog a felső ratzegrundi táróval.

1733 márczius 20-án jelentik, hogy januárban 1724 1/2 parn érczet termeltek.

1733 április 6-án jelenti Heuppl Christian csehországi kohó tiszt, kit a főkamaragróf a rézkohászat javitása végett hivatott ide, hogy Urvölgyön tanulmányozta az érczválasztást. A nagy darab érkőzetet a munkások a bányában széttördelik, és kiválasztják a meddőt. Azután kiszállitatván, az érczválasztó helyiségben gondosan elkülönitik a fekete érczet a sárga ércztől. Eddig nem lehet semmi javitást tenni ezen az eljáráson, mert az a kellő felügyelet és vigyázat mellett jól megy. Hanem termelnek olyan érczeket, melyeket ők "grembsig"-nek neveznek, ezek csak apróbb szemekben vannak a kvarczba és palába behintve és eddig mint szegényebb ércz adattak át a kohónak 7-8 font réztartalommal. Hasonlóképen a "felsen"-nek nevezett hulladék a vaskosabb ércz választásától, az is csak 5-6 fontos. Ezekre nézve az volna a javaslata, hogy minden választás nélkül össze kellene azokat zuzni durván, azután szitákon osztályozni, és ülepitőkben tisztára töményiteni; az ülepitőkből nyert fölzéket pedig finomabbra lehetne zuzni vizben nyilak alatt, és szinport készitteni belőle. Az ülepitésnél nem vész el semmi sem, a finomabb liszt szirelésénél van ugyan veszteség, de azt bőven kárpótolja az, hogy

5-10 fontos helyett ezentul 15-18 fontos érczet fognak a kohónak adni, mely sokkal könnyebben fogja ezeket feldolgozni, kevesebb költséggel, kevesebb tüzelékkel és kevesebb veszteséggel.

A főkamaragróf jóváhagyta a javaslatot, és megengedte,hogy egy kisérlet keresztül vitelére Urvölgyön egy pár zuzómüvet felállitsanak.

1733 április 14-én jelentik, hogy Urvölgyön február havában 1646 1/2 parn érczet termeltek, a termelés legnagyobb része,1127 parn a felső és alsó Gugel-ból származik, a többi fejtés csak 519 1/2 parnt adott.

1733 április 30-án kérik a főtisztek a főkamaragrófot,hogy eszközöljön ki nekik havonként ismét 8000 ft ellátmányt, mint régebben volt, mert a mostani 6000 fttal nem tudnak kijönni,részint a bánya nagy termelése miatt, részint pedig azért, mert a nagybányai ólmot drágábban kell fizetniök.

1733 május 12-én jelentik, hogy Urvölgyön márciusban 5 hét alatt 1994 parn érczet termeltek, és ámbár 5 olvasztóval folytonosan dolgoznak, mégis már 5-6 ezer parn ércz van a kohónál készletben, ugy, hogy alig tudnak neki helyet találni. A nagy szárazság miatt nem lehetett az idén fát usztatni, pedig 13630 stabl fekszik az erdőkben. Szerencse, hogy a mult évből még 4671 stabl maradt készletben.

1733 junius 19-én jelentik, hogy áprilisban 3 1/2 hét alatt 1780 parn érczet termeltek. A vizvezetéket a bukovetzi fürészmalomig m.e. 5000 ölnyire lehetne meghosszabbitani, mire nézve a költségvetést elő fogják terjeszteni.

1733 julius 14-én jelentik, hogy májusban 1826 parn bányaérczet és 1764 parn hányóérczet termeltek. Az uj vizvezeték 6000 öl hosszu lesz, és ölenként 25 garasával számitva 7500 ftba fog kerülni. A főkamaragróf jóváhagyta az épitést, mert most nyáron és télen kevés a viz a Miksa aknán, Nándor aknán, és Mária aknai gépekre, egy pár hónap mulva pedig az Obernauer akna is lyukasztani fog a ratzegrundi János táróval.

1733 augusztus 13-án jelentik, hogy juniusban 1683 1/4 parn bányaérczet termeltek.

1733 szeptember 15-én jelentik, hogy juliusban 1698 1/4 parn bányaérczet termeltek.

10632/Mné

1733 október 21-én jelentik, hogy augusztusban csak 1557 1/2 parn érczet termeltek, mert a Gugelban levő nagy fejtőhelyen megkeskenyedett az ércz. Október 6-án lyukasztott az Obernauer akna a ratzegrundi János táróval.

1733 november 17-én jelentik, hogy az 5 hetet magában foglaló szeptember havában 2115 3/4 parn bányaérczet, és 2071 1/2 parn hányóérczet termeltek. A hányóércz 1/4 év alatt termeltetett.

A ratzegrundi felső János tároó vájatvégét munkába vették, miután az Obernauer akna már vele lyukasztott. A vizvezetéket egész hosszában kijavitották.

1734 január 31-én jelentést tesz Heupl Christian, egy kisérletről, melyet a főkamaragróf rendeletéből szegény érczekkel u. n. "felsen"-ekkel keresztül vitt.

Feldolgozott 2231 m 71 font szegény érczet / 1200 parn / melyek átlagában mázsánként csak 3 1/4 rezet tartalmaztak.

Kihozott belőle a kohóban				2637 ft 3 1/2 xr
értéket.				
Az olvasztás került		1191 ft	-	xr
a pörkölés	"	50 "	47	"
a készelés	"	73 "	14	"
a hámorban	"	18 "	16 3/4	"
1200 parn bányaköltsége				
7/4 pr 50 x		571 "	25 1/2	"
Összes költség				1904 ft 43 1/4
haszon				732 " 20 1/4

Hogyha azonban ezeket az érczeket olvasztás előtt ülepitő szitákon kisebb, például csak 1/3 mennyiségre töményitették volna, akkor lett volna:

olvasztási költsége		297 ft 45		xr
a pörkölés	"	50 "	47	"
a készelés	"	73 "	14	"
a hámor	"	18 "	16 3/4	"
az előkészités	"	571 "	25 1/2	"
összes költség				1011 ft 28 1/4
tehát haszon				1625 " 35
nagyobb haszon				893 " 15

10632/Mné

1734 február 3-án jelentik, hogy deczember havában 1655 1/4 parn bányaérczet termeltek. Rózsahegyen és Pozsonyon át elszállitottak ez évben 4121 m 35 font táblarezet.

1734 február 11-én jelentik, hogy a mult évi november havában 1931 1/4 parn bányaérczet és 1242 parn hányóérczet termeltek.

1734 április 10-én jelentik, hogy Urvölgyön február havában 1868 1/4 parn bányaércz termeltetett.

1734 szeptember 6-án kinevezi Lauer királyi biztos Heinrich Mátyás eddigi Einfahrert urvölgyi bányatisztté hetenkint 6 ft fizetéssel 20 ft évi faáltalánnyal 1 mázsa faggyuval és szabad lakással az eddig élvezett rét élvezetével, továbbá Amhof Jakab eddigi expectánst segéd bányatisztté heti 4 ft fizetéssel, 10 ft faáltalánnyal, 15 ft irószerátalánnyal, szabad lakással. Ő fogja a jegyző könyvet is vezetni. Végre leadda György Jánost expec - tánsnak heti 2 ft fizetéssel és a bejáráshoz szükséges ingyen faggyuval.

1734 szeptember 10-én rendeli Lauer királyi biztos, hogy miután a kohónak érczkészlete olyan nagy, hogy most is még a mult évi érczekből olvaszt, és az idén termelt 11196 parnt meg ne kezdte, ámbár a bányában az utolsó időben a termelés 1000 parnra leszállott, még is szükséges és gazdaságos, hogy olyan nagy készletek össze ne gyüljenek, ennek okából az érczvágókból 30 ember a megfelelő segédszemélyzettel együtt elbocsátandó, és a termelést ugy rendezzék be, hogy havonkint mintegy 800 parn bányaérczet nyerjenek. Ily módon ki fognak jönni az engedélyezett ellátmánnyal.

1734 szeptember 30-án jelentik a főtisztek a Bécsben levő királyi biztosnak, hogy Urvölgyről elbocsátottak

30 vágólegényt
17 ácslegényt
27 csillért
8 fahordót
1 válogatót

83 embert összesen, és hogy Amhof bányatiszt az uj Nepomuki Szt.János táróban, mely már 6 1/8 öl hosszu, szakmányt adott a munkásoknak 5 ftot ölenként, miért ott mindenki munkát végezni kötelesek.

10632/Mné

1734 október 10-én jelenti Staberhofer a Bécsben levő királyi biztosnak, hogy Urvölgyön, ámbár 70 embernél többet elbocsátottak, nem fog megapadni a termelés.

1734 november 3-án jelentik a főtisztek, hogy szeptember havában 1440 1/2 parn bányaércz, és 1653 hányóércz termeltetett.

1734 november 22-én jelentik a főtisztek, hogy az igért 6000 mázsa rezet ez évben hiány nélkül el fogják készitени.

1735 január 26-án jelentik, hogy a mult év november havában 950 parn = 2164 m 42 font bányaérczet, és 551 1/2 parn = 1128 m 19 font hányóérczet termeltek, és hogy azóta az érczfejtő helyek a bányában megsilányodtak. A termelés nagyobb része még mindig a Gugelból származik, hol 62 ember dolgozik a fejtésen, de az érczek folyvást kevesbednek.

1734 deczember havában termeltek 2095 m 21 font érczet, 1735 január havában pedig 1527 m 75 font érczet a bányából, a munkahelyek mindenütt megsilányodtak.

1735 február havában termeltek 1390 m 99 font bányaérczet, tehát a termelés ismét apadt. Az apadás főképen a 10-ik bányamezőben: a Gugel-ben történt. A Gugelben ez ér nagyon lapos, tehát keresztvágatokkal nem lehet semmit feltárni.

1735 május 2-án felterjeszti Kaschnitz az urvölgyi érczválasztás árjegyzékének tervét, mely szerint az első 8 telekben kapnak a munkások

egy mázsa	2-2 1/2	fontos	érczért	3 krt
" "	3-3 1/2	"	"	6 "
" "	4-7 1/2	"	"	12 "
" "	8-12 1/2	"	"	15 "
" "	13-18 1/2	"	"	18 "
" "	19-24	"	"	21 "

a 9-ik és 10-ik telekben pedig kapnak egy mázsa

2-2 1/2	fontos	érczért		2 1/2 krt
3-3 1/2	"	"		5 "
4-7 1/2	"	"		9 "
8-11 1/2	"	"		10 "
12-15 1/2	"	"		12 "
16-19 1/2	"	"		15 "
20-24	"	"	és feljebb	18 "

Mindazok, akik hetenként 6 müszakot a 8 óra dolgoztak, és nem tudtak annyit termelni, hogy egy rajnai forint jusson nekik egy hétre, megkapják a hiányzó összeget, mint pótlékot. Az érczek ezüsttartalma után, ha legalább 2 latos minden mázsáért 1 krral nagyobb bért kap.

1735 julius 14-én jelentik, hogy márczius havában termeltek:

sárga érczet	1653 m 16
fekete érczet	201 " 77
ratzegrundi érczet	4 " 88
próba érczet	10 " 59
összesen	1870 " 40

április havában	
fekete érczet	235 m 24
sárga érczet	1063 " 19
ratzegrundi érczet	2 " 56
összesen	1300 " 99

május havában	
fekete érczet	166 m 45
sárga érczet	786 " 53
ratzegrundi érczet	1 " 95
összesen	954 " 93

1735 augusztus 6-án jelentést tesz Palitsch Péter János beszterczebányai főpénztáros, hogy 1729-ben, midőn a kincstári munkások a Gugel felső részével a Fischer-féle richtergrundi telekbe behatoltak, és ottan érczet fejtettek, evvel mennyi kárt okoztak Fischernek ?

A mostan már készen levő térképből ki lehet venni, hogy milyen területet fejtettek le a határvonalon tul. Heinrich bányatiszt, ki akkor a Gugelban ügyelő volt, kimutatta a jegyzékéből, hogy akkor e területen 6 fejtő munkás dolgozott, és hogy mind - összesen m.e. 500 parn érczet termelhettek. Ennek értéke következőképen számitható ki :

100 parnból 70 mázsa kéneskövet lehet olvasztani tehát 500 parnból	350 mázsát.
164 mázsa kéneskövet raknak egy pörkölő halomba és nyernek belőle 70-80 mázsa szinrezet, tehát 350 m.kéneskőből nyerhető	169 m szinréz
ebből esik urbérre 1/17 rész	9 " 9 1/2 font
marad	159 m. 90 1/2 font
ebből a mennyiségből termelhető	153 mázsa táblaréz
melynek értéke à 35 ft 45 xr	5.469 ft 45 xr
Ebből levonandók a kohó költségek:	
500 parn ércz olvasztására kell	
5 heti munka à 79 ft	395 ft - xr
A kéneskövet 3 pörkölő halomba rakni	
mázsánként à 2 xr tesz	5 ft 38 xr
Mindegyik pörkölő halomhoz kell 8 stabl	
hasábfa à 1 ft 47 xr tesz	43 ft - xr
A pörkölék felolvasztására kell 2 heti	
munka à 79 ft	158 ft - xr
159 m 90 1/2 font szinréz készeléséhez	
kell 16 mázsa ólom à 10 ft	160 ft - xr
4 szakaszban készelő munka à 5 ft 35 xr	22 ft 20 xr
153 m tábla rezet önteni és kovácsolni	54 ft 40 xr
összes kohóköltség	838 ft 38 xr
Tehát marad tiszta érték	4.631 ft 7 xr

1735 augusztus 12-én jelentik, hogy junius havában termeltetett 4 1/2 hét alatt:

fekete ércz	270 m 33 font
sárga ércz	1309 " 69 "
próba ércz	13 " 42 "
összesen	1593 " 44 "

1735 október 4-én jelentik, hogy a termelt fekete és sárgaérczek mennyisége a bányából

julius havában	1391 m 38 font
augusztus "	1441 " 39 "
a hányókból pedig	4836 " 51 "

10632/Mné

A 2 1/2 fontos 112 m. 70 font szegény érczekből a zuzóban készittetett 27 m. 3 font szinpor, 2 m. 62 3/4 font réztartalommal 14 ft 15 xr költség mellett.

1735 november 3-án báró Mitrovszky királyi biztos, Ternyei kamarai tanácsos, Kaschnitz József udvari kamarai számtanácsos, Pallitsch János Péter főpénztáros, Heiber Ferencz Pál főkönyvvivő, és Lang György Rudolf titkár a kincstár részéről; és Fischer Mihály a richtergrundi társulat principálisa a társulat részéről; a Richtergrund és Urvölgy között rég óta függőben levő per tárgyában az urvölgyiek által a richtergrundi telekből illetéktelenül lefejtett érczek kárpótlása végett a következő egyezség köttetett:

1. Mihelyt ezt az egyezséget az udvari kamara jóváhagyja, azonnal átad Urvölgy a richtergrundi társulatnak 500 parn érczet, és az év végén ismét 500 parnt, ugy hogy Richtergrundnak a kivágott érczekért 1000 parn ércz térittetik összesen vissza.

2. A visszatéritendő érczeket mindenekelőtt a Gugel-ban termelt érczekből kell venni, s csak amennyiben ezek nem lennének erre elegendők, a többiekből.

3. A visszatéritendő érczek a bányán kivül a karámban adatnak át Richtergrundnak.

4. Hogy a 10 óra irányban kelet és nyugat felé csapó határvonal többé meg ne sértessék, minden évben az urvölgyiek és richtergrundiak közösen méréseket fognak tenni a határ körül folyó mivelésekben, azokat felrajzolják, és felsőbb hatósághoz felterjesztik.

5. A Richtergrundból Urvölgyre lefolyó eddigi vizek Urvölgyön fognak kivezettetni, ha pedig jövőben uj vizek nyittatnának, azoknak levezetése iránt tartozik Richtergrund Urvölggyel kiegyezkedni és esetleg a hetedet fizetni.

1735 november 10-én jelentik, hogy szeptember havában termeltek fekete és sárga érczet 1945 m 38 font, tehát 503 m 99 fonttal többet, mint augusztusban a Dreiling felé megjavult, az ércz most palló szélességü. Hányó érczeket beváltottak 3669 m 74 fontot. A zuzóban pedig felzuztak 278 m 3 font szegény érczeket, és termeltek belőle 61 m 8 font ülepitett érczeket 5 m 6 3/4 font réztartalommal.

10632/Mné

1735 november 23-án felterjesztik az urvölgyi tisztek, az ő véleményüket a richtergrundi társulattal kötendő egyezségre nézve és azt javasolják, hogy hasznosabb lenne Urvölgyre, ha a kincstár a richtergrundi telkeket egészen magához váltaná, és azt vélik, hogy a társulat meg lenne elégedve, ha a megtéritendő 1000 parn érczen kivül még 1000 parn érczet kapna.

1735 deczember 19-én jelentik, hogy a termelés volt

október havában	1536 m 3 font ércz
november havában	1647 " 47 "
A hányókutatás adott	1170 m 89 font érczet,

a szegény érczekből feldolgoztak a zuzóban 227 m 33 font-ot, 4 m 60 1/2 font réztartalommal, és termeltek belőle 42 m 62 font szinport és érczdarát 4 m 13 font réztartalommal, tehát a fémveszteség volt 47 1/2 font réz, nyertek a mellett egyszersmind 3/4 dukát értékü aranyat. A zuzóköltség tett 28 ft 30 krt; s ha ehhez hozzá számitják a kohóköltségeket is, és össze hasonlitják a szegény érczekért fizetni kellett volna kohóköltségekkel, kitünik, hogy a felzuzással és töményitéssel m.e. 60 ftot megtakaritottak.

1735 deczember 29-én jelentést tesznek a főtisztek a szegény érczekkel tett kisérletről. 1200 mázsa szegény ércznek a felét közvetlenül felolvasztották a kohóban, és ily módon mutatkozott a 600 mázsában volt rézből 3 m 68 3/4 font fémveszteség. A másik felét, tehát szintén 600 mázsát a zuzóban dolgozták fel, ülepitették, és szirelték, és az igy töményitett kisebb mennyiséget felolvasztották, igy mutatkozott

	3 m 56 3/4
fémfogyaték, tehát kevesebb	12
A költség pedig volt az elsőkre	381 ft 11 3/4 xr
és az utóbbiakra	196 " 21 1/4 xr
tehát különbség	184 ft 50 2/4 xr

Megjegyzik, hogy mind a két olvasztáshoz réztartalmu salakot adtak, melynek tartalmát nem lehet biztosan meghatározni, szükségesnek tartják tehát, hogy a jövő évben a kisérletet ismételjék oly módon, hogy az olvasztáshoz csak olyan salakot adjanak, melyben réz nincs, igy azután biztosabb lesz a fémveszteség meghatározása.

10632/Mné

1736 január 31-én jelentik, hogy a mult év deczember havában 1833 m 88 font fekete és sárga érczet termeltek a bányában. Bejárták a ratzegrundi bányákat is, és a János tárában a 150-ik ölben átvágott eret, melyen sárga ércz nyomok mutatkoztak, föl - tárásba vették dél felé.

1736 február 17-én kiküldi báró Mitrovszky Gall és Zipszer felsőbiebertárói segédbányatiszteket avval az utasitással, hogy az urvölgyi és richtergrundi határ körül fekvő miveléseket föl-mérjék, és fölrajzolják profilban és alaprajzban, hogy azt a térképet a két bánya közt kötendő szerződéshez mellékelni lehessen. A kiküldöttek naponként 2 ftot kapnak.

1736 február 29-én jelentik, hogy januárban 2118 m 16 font fekete és sárga érczet termeltek.

1736 márczius 13-án jelentik, hogy februárban 1750 m 72 font fekete és sárga érczet termeltek.

1736 május 11-én jelentik, hogy márczius havában / 5 hétben/ 2255 m 32 font sárga és fekete érczet termeltek.

1736 junius 10-én jelentik, hogy április havában 1641 m 55 font fekete és sárgaércz termeltetett. A termelés igen megapadt, és a régi jó érekből származó készletek nem sokára elfogynak. 1735 előtt a Gugelben havonként 35 - 36 ezer mázsa érczet termeltek, amennyit most az egész urvölgyi bánya nem tud évenként termelni. 1735-ben már megapadt a termelés a Gugelben és leszállott a felére, mostan pedig még sokkal kevesebb. A régi készletet dolgozza fel a beszterczebányai kohó, és van még annyi készlete, hogy októberig dolgozhat. Az óhegyi kohónak nagyon kevés a készlete, és ez okból az urvölgyi termelés egészen oda szállitottatik, és ott fel is dolgoztatik. Ilyen körülmények között, ha a kohók az eddigi erővel dolgoznak, és évenkint 6000 mázsa rezet akarnak előállitani, ez év vége felé elfogy a régi érczkészlet, és azután lehetetlen lesz a kivánt rézmennyiséget előállitani, ámbár a havonkénti 6000 ft költség megmarad, az le nem szállitható. Ezen a bajon csak az uristen segithet, ha a bányát ismét sok és jó érczekkel megáldja.

1736 junius 9-én jelenti Stritz hospodár báró Mitrovszkynak, hogy 1731-ben a 70 év óta szünetelő Anna tárói bányákat megnyitotta, és az első évben Óhegyen 21 m készelt rezet olvasz-

tott az ott nyert érczekből. 1733 és 34-ben azonban csak 17 m rezet nyert, s igy nagy adósságba keveredett.Kéri a bárót, hogy eszközöljön ki számára az udvari kamarától segitséget vagy pedig azt, hogy az eddigi költségeinek és veszteségeinek megtéritése mellett vegye át a kamara az egész mivelést.

1736 junius 19-én jelenti a beszterczebányai bányabiróság, hogy április 9-én este 10 órakor a Fischer-féle richtergrundi bánya a városi sandbergi bányába lyukasztott, és a két társulat ez iránt kiegyezett.

1736 augusztus 4-én jelentik, hogy május havában 1582 m 29 font fekete és sárga ércz termeltetett, a hányókutatásból pedig 2281 parn, vagy szárazon 4315 m 90 font ércz váltatott be, melyek között 560 m 22 font szegény ércz volt. Junius havában pedig 2009m 18 font fekete és sárga érczet termeltek. A juniusi nagyobb termelés oka az, hogy a hónap öt hetes volt. A ratze - grundi altáróban a 9 óra irányban kelet felé munkában levő ér vastagodik, és az érczek is szaporodnak benne, ez okból az ott dolgozó 2 emberhez még kettőt alkalmaztak.

1736 augusztus 16-án jelentik az urvölgyi tisztek, hogy bejárták Stritz Jakab hospodár bányáit, melyek Pfeiffer táró alatt feküsznek Óhegy felé.

1. Az altárót nézték meg, az 3 óra irányban nyugat felé már régi időkben 15 ölnyire hajtatott, de azután hosszu ideig szü - netelt, végre Stritz ujra munkába vette és 17 ölet kivágatott benne ugy, hogy most 32 öl hosszu. Ennek a tárónak már a 24-ik ölben el kellett volna érni a 12 óra csapással és nyugat felé 5 fokkal dülő Anna eret, de nem talált semmit, tehát a vágat abbahagyatott.

2. 190 ölnyire a tárótól 9 óra irányban kelet felé mentek a Nepomuki János táróhoz, mely az előbbi felett függőlegesen 15° 22 1/2''-kal magasabban fekszik, és 12 óra irányban van hajtva. Ebben a táróban sok evés van, és m.e. 200 ölnyire kitakaritatott, találtak is benne helyenkint fekete ércz hagyatékokat.

3. Ettől 100 ölnyire 6 óra irányban nyugat felé értek az Anna táróhoz, mely 35° 45''-el van magasabban mint az altáró. 6 óra irányban nyugat felé hajtatott, és a 20-ik ölben elérte az Anna eret, melynek csapása 12 óra, és dőlése 5° 4' nyugat felé. 27 ölben ez ér után délfelé van egy reményvágat 3 óra irányban

15 ölre hajtva 1' vastagságu és sárga ércz szemekkel behintett ér után a vágattól tovább dél felé 60 öllel dolgozik 2 ember a táró felett 4 öllel szorványos sárga érczeken. Ezek felett még nagy evések vannak becsolva. A talp alatt pedig 2 ereszkedés van tele vizzel. Azt mondják, hogy az ereszkedésekben 1/4 öl vastag érben sárga ércz fészkek vannak szórványosan. A vájatvég a táró szájától 220 ölnyire van, és teljesen meddő.

1736 szeptember 6-án jelentik,hogy julius havában a bányából 1807 m 23 font fekete és sárga ércz, melyek közt 54 m 18 font a ratzegrundi altáróból származik, váltatott be, továbbá átvettek a hányókutatástól 3641 parn érczet, de még nem mérték meg a sulyát. / A sulya volt 7132 m 93 font /. V127/

1736 október 3-án értesiti báró Mittrovszky a selmeczi bankpénztárost Édert, hogy az udvari kamara rendeletéből az urvölgyi bányák költségeinek fedezésére ezentul 6000 ft helyett havonkint 7000 ft ellátmány adassék.

1736 október 18-án jelentik, hogy augusztus havában 1987 m 65 font fekete és sárga érczet termeltek, melyek között 72 m 20 font Ratzegrundból származik.

1736 deczember 5-én megemlittetik egy beadványban, hogy ebben az évben Beszterczebánya városa és Fischer Mihály között a richtergrundi és sandbergi bányákra vonatkozólag egyezség köttetett, mely szerint a város a Fischer-féle richtergrundi bányánál, melyhez a hermanetzi olvasztó és készelő kohó is tartozik, 7/16 résszel, a Fischer-féle részesek pedig a városi sandbergi bányáknál , melyekhez a zöldfesték gyártás is tartozik, hasonlóképen 7/16 résszel részesek lettek, és ezentul örökös barátságot kö - töttek.

1736 deczember 13-án jelentik, hogy szeptember havában / 5 hetes / a bányában 3098 m 97 font fekete és sárgaérczet termeltek, melyek között 51 m 79 font a Ratzegrundból származott. A hányó kutatásból pedig 4198 m 11 font ércz került ki. Október havában / 4 hetes / termeltek a bányában 2716 m 61 font fekete és sárga érczet, melyek közül 48 m 42 font származott a Ratzegrundból.

1736 deczember 13-án jelentést tesznek a beszterczebányai főtisztek Stritz Jakab óhegyi bányájáról, melyre nézve kimutat-

ják, hogy 1731-től augusztusban kezdve 1736 augusztus végéig 4658 ft 9 1/2 kr költséget okozott, a termelés értéke volt ez idő alatt 1490 ft 25 kr, tehát az eredmény 3167 ft 44 1/2 kr veszteség. Miután Stritz már nem képes a veszteséget tovább fedezni, az Anna táróban pedig a feltárt ereken helyenként érczeket lehet találni, és megtörténhetik, hogy a további feltárás nagyobb mennyiségü érczet fog felnyitni : javasolják, hogy a kincstár vegye át Stritztől a bányát, folytassa a mivelést, és ha áldás lesz, fizesse vissza Stritznek az ő veszteségét méltányos bányász jutalommal együtt.

1737 január 19-én jelentik, hogy Károly táró vájatvége a Mária aknától 103 ölnyire van, az Urvölgyről hajtott Silsen-vágat pedig a ratzegrundi felső v. János táró vájatvégétől még 220 ölnyire fekszik.

A mult év november havában termeltek 2290 m 53 font fekete és sárga érczet, deczember havában pedig 2692 m 16 font-ot; a hányókutatásból pedig nyertek 805 m 37 font-ot. A termelés között volt Ratzegrundról novemberben 62 m 70 font, és deczemberben 71 m 65 font.

1737 január 30-án jelentik, hogy a mult évben elszállitottak táblarezet

Schreyvogelnak		800 m 23
Palm testvéreknek		4244 " 23
" "	salakrezet	225 " 76
" "	preiszer rezet	389 " 38
" "	vágadék rezet	2 " 2
Összesen		5661 m 62

1737 február 21-én jelentik, hogy január havában 2236 m 4 font fekete és sárga bányaérczet termeltek, melyekhez a Ratzegrund 63 m 30 font-tal járult.

Ugyan e jelentéshez van mellékelve a bányabejáráról szóló jelentés is, mely szerint:

A Nap táró szintjében 8 ember dolgozik 1/2 öl vastag éren 2-3 uj vastag sárga érczeket nyerve.

A Waidenschutt mögött észak felé 12 ember termel sárga érczeket.

Az altáró déli vájatvégét 6 ember hajtja előre.

Az altáró felett és alatt 6 csapat dolgozik szórványos sárga érczeken.

Az Obergestang déli vájatvégét 2 ember hajtja, hogy a felső Kammerfeld vágataiba lyukasszon és a faszállitást megkönnyitse.

Az ottani evésekben 8 ember szórványos sárga érczeket termel.

Az Obergestang szintjén a Nándor akna közelében 2 ember tenyérnyi széles sárga érczet nyitott e hónapban.

Régi törésekben is dolgozik 2 ember.

A Zajatzfeldben egy fedü vágatot hajt 2 ember. Másik 2 ember továbbitja dél felé a vájatvéget, és néha szép sárga érczet termel.

A Kapitowszky Swittner-en 7 ember termel szórványosan található sárga érczeket.

A Röhren feletti rövid Swittnerből 2 ember egy áttörésen dolgozik, hogy a kapitovszky Swittner evéseibe jobb levegőt vezettessenek.

A Dreilingfelden 19 ember dolgozik 1-3 ujnyi sárga érczeken. Ugyane szintben folytatják a fedü vágatot, az ugy nevezett Pocken Stollwand-ot.

Feljebb a Röhrenschott mellett 2 ember hajt egy reményvágatot kelet felé.

Az Ábrahám Swittner feletti göngöritőből 2 ember egy vájatvéget hajt észak felé jó reménység fejében. Az Ábrahám Swittner szintjében pedig 2 ember kelet felé hajt reményvágatot.

A Nowotnik Swittner-en 4 ember termel 1 ujnyi sárga érczeket.

A Petnátzon dolgozó 8 ember munkahelye megjavult, valamint a Sadna felett levő Kuperische Swittner-en is.

A közép Kammerfelden dolgozó 6 munkás munkahelye silányabb lett, de a többi minősége megmaradt.

A Singerfelden 2 ember dél felé hajt egy reményvágatot.

A Mallaschachti fejtésekben az érez többnyire csak 1-2 ujnyi vastag, de előjön néha tenyérnyi vastagságban is.

A felső Silsen-ben 2 ember kalapács vastagságu sárga érczet nyitott e hónapban.

A Sadna mögött az érez megkeskenyedett.

10632/Mné

A többi munkahelyek az előbbi minőségükben megmaradtak.

A Rothe Stollwand-ból nyugat felé hajtott fedü vágat egé - szen vad és kemény kvarczos kőzetbe jutott, tehát megszüntették tovább hajtását, és az ott dolgozott 4 embert vissza felé ugyane vágatban áttört érnek föltárására alkalmaztak.

Az Ober és Unter Gugel-ban az érczek még meglehetősek, 3-4 ujnyi vastagok, sárga és fekete érczek is. 3 reményvágatot hajtanak itten, melyek közül az alsó Gugel-ban délfelé hajtott vágatban 1-2 ujnyi vastag sárga ércz volt egy darabig látható, de most ismét elmaradt a fedüben.

A Ratzegrundban a felső János táró vájatvégét hajtják a Silsen vágat felé.

Az ottani altáró alatt és fölött 8 ember palló szélességü érben szétszórt sárga érczeket fejt.

1737 április 5-én jelentik, hogy február havában 4 hét alatt /beszámitva a ratzegrundi 78 m 13 font érczet/ összesen 2402 m 27 font fekete és sárga érczet termeltek, márczius havában pedig 3 hét alatt volt a termelés 2066 m 57 font.

1737 május 17-én jelentik, hogy április havában a ratzegrundi 78 m 64 font-tal együtt 2932 m 64 font fekete és sárga érczet termeltek. Április 14-ikén 78 vájóval szaporitották a munkás személyzetet a termelés emelése végett.

1737 augusztus 9-én jelentik, hogy május havában / 71 m 85 font ratzegrundival együtt / 2203 m 91 font
juniusban / 176 m 55 font / 2569 " 53 "
juliusban / 82 m - / 2243 " 54 "
fekete és sárga bányaérczet termeltek, és a hányókból 3806 m 23 font hányóérczet kutattak ki.

1737 szeptember 12-én jelentik, hogy augusztusban a ratzegrundi 116 m 30 font-tal együtt 2190 m 68 font fekete és sárga bányaérczet termeltek, és a hányókból 4922 m 45 font érczet kutattak ki.

1737 szeptember 17-én jelenti Mayerl Ferencz Antal besztercebányai kohótiszt, hogy a kisérletet 1000 mázsa 2 fontos szegény ércczel végrehajtották, és nyertek belőle

	száraz súly		réztartalom mázsánként	réztartalom az egész mennyiségben		
	m	font	font	m	font	/n
Érczdarát	76	88	8 1/2	6	53	1
Érczszinport	96	.	11	10	56	.
	172	88	.	17	9	.

A szinporból 3 1/2 quintl aranyat huztak ki.

1737 október 24-én jelentik, hogy szeptember havában a 114 m 85 font ratzegrundi ércczel együtt összesen 2998 m 27 font fekete és sárga bányaérczet termeltek.

1737 deczember 13-án jelentik, hogy október havában a Ratzegrundban termelt 104 m 80 font ércczel együtt 2503 m 54 font sárga és fekete ércz; november havában pedig a ratzegrundi 96 m 60 font ércczel együtt 2470 m 39 font sárga és fekete ércz termeltetett a bányákban, a hányókutatásból pedig összesen 5443 m 33 font érczet nyertek. Károly táró vájat végét 4 ember hajtja Mária akna felé, meddő szürke kőzetben.

1738 február 4-én jelentik, hogy a mult évi deczember havában 80 m 10 font ratzegrundi ércczel együtt 3076 m 4 font fekete és sárga bánya érczet termeltek; a folyó évi január havában pedig 19 m ratzegrundi ércczel együtt 2293 m 16 font fekete és sárga érczet termeltek. Ezeken kivül deczember havában 1226 m 78 font hányóérczet váltottak be. Jelentik továbbá,hogy a Károly tárói vájatvég még 91 ölnyire van Mária aknától, a Silsen vágat vége pedig a ratzegrundi felső János tárói vájatvégtől még 195 ölnyire van.

1738 márczius 2-án kimutattatik 1732-től 1737-ig, hogy bány vájó dolgozott Urvölgyön és mennyi repesztőport használt fel.

D O L G O Z Ó V Á J Ó K S Z Á M A

	jövedelmes fejtésnél	veszteséges fejtésnél	szakmányban meddőben	törésekben	összesen	felhasznált repesztő por	
						m	font
1732-ben	122	66	96	40	324	143	.
1733-ban	123	75	86	42	326	142	.
1734-ben	127	17	89	44	337	138	.
1735-ben	107	83	94	37	321	108	.
1736-ban	154	64	94	36	348	108	50
1737-ben	199	86	104	33	422	138	26

1738 áprilic 18-án jelentik a beszterczebányai főtisztek, hogy Urvölgyön az érczek évről évre fogynak, és a munkások számának szaporitásával sem lehet most annyi rezet termelni, mint egypár évvel ezelőtt, s igy természetesen a jövedelem is kisebb. 1736-ban egy mázsa réz 23 ft 31 krba került, mert 120.896 ft költséggel 5140 mázsa rezet termeltek. A mult évben azonban ámbár szaporitották a munkások számát, 117.238 ft költséggel csak 3322 mázsa rezet termeltek, tehát egy mázsa 35 ft 16 3/4 kr-ba került. Legközelebb tanácskozni fognak, mit kellene ilyen körülmények között tenni, hogy a kincstár jövedelme növekedjék?

1738 május 9-ikén jelentik, hogy a 3 1/2 hétből álló április havában 83 m 50 font ratzegrundi ércczel együtt összesen 2709 m 84 font fekete és sárga érczet termeltek, tehát 1158 m 7 fonttal kevesebbet, mint az 5 hétből álló márczius havában.

1738 május 12-én jelentik, hogy április havában

Urvölgyön	2626 m 34 font
és Ratzegrundon	83 " 50 "
Összesen	2709 m 84 font

fekete és sárga érczet termeltek.

1738 junius 17-én jelentik, hogy május havában 109 m ratzegrundi ércczel együtt összesen 2707 m 91 font fekete és sárga érczet termeltek. Miután ilyen csekély termelés mellett az engedélyezett havi 10.000 ftnyi ellátmánnyal nem fedezhetik a költséget, megszüntették a nem fizető munkahelyeket, és elbocsátottak 107 embert, kik között 61 vájólegény, a többi pedig segédszemélyzet.

10632/Mn6

E jelentésre azt a megjegyzést teszi báró Mitrovszky, hogy nem kellett volna az embereket mindjárt elbocsátani, hanem előbb jelentést kellett volna erről tenni. Egyelőre azonban jóváhagyja próbaképen az intézkedést.

1738 julius 5-én jelentik, hogy junius havában 2472 m 78 font fekete és sárga érczet termeltek, melyek között 81 m 52 font a ratzegrundi művelésből származott.

1738 julius 15-én jelentik, hogy 3178 m 51 font hányóérczet váltottak be junius havában.

1738 augusztus 13-án jelentik, hogy julius havában 1744 m 32 font fekete és sárga érczet termeltek, melyek között 46 m 69 font Ratzegrundból származott. A hányókból 3167 m 75 font érczet váltottak be julius havában.

VÁJÓK

No.	szak-nap-mány-szám-ban	ban	ácsok	fa-hor-dók	csillé-rek	má-sok	takari-tók	
Kohrheim Kühr.	1	68	4	23	7	50	10	
Sayetz és Dreyling	2 és 4	38	4	21	6	25	8	
Petnátz és Genger	3 és 8	64	9	23	6	30	6	
Mallaschacht	5	48	6	21	5	26	8	101
Unter u.Ober Silsen és Kostialliken	6 és 7	52	5	23	7	34	7	
Erbstollen,Neustollen és alsó és felső Gugel	9 és 10	55	5	26	8	51	11	
Ratzegrund	-	28	-	5	4	12	.	3
Neustolln	-	-	-	1	5	-	.	
Sandberg	-	-	-	1	5	-	.	

1738 szeptember 9-én jelentik, hogy augusztusban 1639 m 55 font fekete és sárga érczet termeltek 22 m 58 font ratze - grundival együtt.

1738 november 4-én jelentik a főtisztek, hogy Silnitzky urvölgyi bányaügyelő október 30-án meghalt.

10632/Mné

1738 deczember 6-án jelentik, hogy november havában a felső / Miksa / aknában 447 m 19 font sárga, és 87 m 11 font fekete érczet,

Nándor aknában	809	"	80	"	"	"	103	" 10	" "
Mária "	1215	"	28	"	"	"	-	-	"
Ratzegrundban	25	"	34	"			-	-	
termeltek.									
mindössze	2687 m 82 font sárga						190 m 21 font fekete		

érczet termeltek, melyekben 260 m 43 font réz van.

1738 deczember 23-án jelentik, hogy szeptember havában 2541 m 59 font fekete és sárga érczet termeltek, mely mennyiségben 58 m 42 font Ratzegrundból származott. Október havában pedig termeltek 2410 m 30 font fekete és sárga érczet, melyekhez Ratze - grund 36 m 42 font-tal járult. A hányóktól pedig szeptemberben 3593 m 13 font-ot, és novemberben 2342 m 95 font érczet váltottak be.

Budinszky Mihály bányaügyelő javaslatára elhatározták, hogy a Mann táró és Guckler heggyel szemben levő hegységbe kelet felé 6 óra irányban egy kutató tárót hajtsanak 2 emberrel, a Wasserbruck felett levő déli feltárást pedig abbahagyják.

A munkások következőképen voltak elosztva :

Szeptember havában

	VÁJÓK							
	No.	szak-mány-ban	nap-szám-ban	Ácsok	fa-hor-dók	csillé-rek	má-sok	takarító
rheim Kühr	1	69	4	23	7	38	10	
yetz és Dreylingen	2x4	38	4	21	6	25	8	
tnatz és Genger	3x8	64	9	23	6	27	6	
llaschacht	5	48	6	21	5	23	8	93
só és felső Silsen	6x7	52	4	23	7	34	7	
Kostialliken								
táró,Ujtáró alsó és	9x10	55	5	27	9	49	11	
ső Gugel								
tzegrund	-	28	-	5	4	10	-	3
táró	-	-	-	1	5	-	-	-
ndberg	-	-	-	1	5	-	-	-
		359	32	145	54	206	50	96

Október havában

Kohrheim Kühr	1	72	3	23	7	35	9	96
Sayetz és Dreylingen	2x4	37	3	21	6	26	8	
Petnatz és Genger	3x8	65	8	23	6	27	6	
Mallaschacht	5	48	6	21	5	23	8	
alsó és felsó Silsen és Kostialiken	6x7	53	5	23	7	33	7	
Altáró,Ujtáró alsó és felsó Gugel	9xlo	60	5	25	9	48	11	
Ratzegrund	-	24	-	4	4	10	1	2
Ujtáró	-	-	-	1	-	-	-	-
Sandberg	-	-	-	1	-	-	-	-
		359	30	141	44	202	50	98

1739 január 17-én jelentik, hogy a mult évi deczember havában 2560 m 4 font fekete és sárga érczet termeltek, melyek közül 23 m 40 font a Ratzegrundból származik.

1739 január 31-én jelentik, hogy a Selsenschlag, mely a Ratzegrund felé hajtatik, lyukasztott a Pfeiffer táróból lefelé menő ereszkedéssel, és igy most már jó levegő van a Silsen vágatban.

1739 február 21-én tanácskozás tartatott mely alkalommal Amhof Jakab segéd bányatiszt bemutatta legujabb térképét, melyből kiderült, hogy Károly táró vájatévge a Mária aknától 89 3/4 ölnyire fekszik, és ha ezt a távolságot kivágták, még mindég nem használhatják a Károly tárót, mert nem áll összeköttetésben a többi miveléssel, ezt az összeköttetést helyre kell állitani, és a legrövidebb lesz, ha Mária aknától 12 óra 7 pont irányban észak felé a közép Kammerfeld eveseihez hajtatik, de még akkor is 82 1/3 ölnyi hosszu lesz a vágat, ugy, hogy a Károly táróval együtt 172 1/12 ölet lesz szükséges kivágni, mielőtt a Károly tárót légvezetésre, a viz levezetésére, és szállitásra lehetne használni. Azt javasolja tehát, hogy miután a Károly táró vájatvége a Kammerfeldi mivelésektől csak 110 1/2 ölnyi távolságban fekszik, czélszerü lenne a Károly táró vájatvégét Mária akna helyett a Kammerfeld felé hajtani, és a táró irányát az eddigi

6 óra helyett 9 óra 2 1/4 pont-ra változtatni. Hogy pedig a munkahely ne szenvedjen levegőhiányban, lyukasztani kellene a Bergmeister Stollwand megszüntetett ellenvágatával, mely 6 fok 5 1/2 pont irányban csak 22 ölnyire fekszik a Károly táró vájatvégé - től, és ha át lesz lyukasztva, a vájatvéget mind végig el fogja látni jó levegővel.

E tervet jóvá hagyta a főkamaragróf.

Január havában volt a termelés:

a felső aknából	285	m 48	font
Mária aknából	890	" 11	"
az alsó aknából	736	" 85	"
Ratzegrundból	12	" 12	"
Összesen	1924	" 56	"

fekete és sárga ércz.

1739 márczius 7-én jelentik, hogy februárban termeltek 2290 m 91 font fekete és sárga érczet, melyek között Ratzegrundból 87 m 58 font esett.

1739 márczius 13-án jelentik, hogy Urvölgyön

1731-ben	20	m 57	1/2	font	zöld festéket
1732-ben	20	" 91	1/2	"	" "
1733-ban	14	" 93	1/2	"	" "
1734-ben	30	" 52		"	" "
1735-ben	16	" 12		"	" "
1736-ban	21	" 95		"	" "
Összesen	125	m 1	1/2	"	zöld festéket termeltek.

1739 április 16-án jelentik, hogy márczius havában 2847 m 90 font fekete és sárga érczet termeltek, 282 m 10 font réztartalommal, Ratzegrund a termeléshez 55 m 58 font ércczel 3 m 14 3/4 font réztartalommal járult. A munkások következőképen voltak elosztva.

VÁJÓK

	No.	szak-mány-ban	nap-szám-ban	ácsok	fa-hor-dók	csillé-rek	mások	takaritók
Kohrheimb Kühr	1	67	4	23	8	39	8	
Sayetz és Dreilingen	2x4	37	4	21	6	27	8	
Petnatz és Gänger	3-8	70	5	24	6	28	6	
Mallaschacht	5	53	6	22	5	21	7	103
alsó és felsó Silsen és Kostialliken	6x7	56	5	24	7	37	7	
Altáró,Ujtáró alsó és felsó Gugel	9x1o	64	5	26	8	52	11	
Ratzegrund	-	24	-	4	4	10	-	1
Ujtáró	-	-	-	1	5	-	-	-
Sandberg	-	-	-	1	5	-	-	-
		371	29	146	54	214	47	104

1739 márczius 3-án jelenti Amhof Jakab segéd bányatiszt, hogy a fökamaragróf rendeletéből bejárta azt a régi tárót a Haliar hegyen melynek megnyitását Szojka Tóbiás ajánlotta. A tároó szája egészen be van omolva, de be lehet menni egy nyitva levó lyukon, mely 5 öllel magasabban az evésekkel közlekedik. Az evésekben van fél öl vastag ér, a fedüjénél 1/2 ujnyi fekete ércz zsinórral; a tároó ezután az ér után van hajtva észak felé 20 ölnyire, itt egy keresztér egészen elvágja az elóbbi eret. A keresztponttal egy vágat kelet felé és egy észak felé be van omolva, a 3-ik vágat eléb nyugat felé megy, azután észak felé fordul egy ér után, mely keletről nyugat felé dól, ez a vágat 40 ölnyire van nyitva, de azután be van omolva. A vett próbák igen szegények rézben legfeljebb 3 fontot és ezüstben 1 1/4 latot tartanak. Nem javasolja a kitakaritást, mert csak kevés és igen szegény érczeket lehetne ott termelni.

1739 junius 11-én jelentik, hogy április havában 2193 m 78 font fekete és sárga érczet termeltek 217 m 93 3/4 font réztartalommal, melyek közt 52 m 49 font ércz 2 m 59 3/4 font réztartalommal a Ratzegrundból származott. Május havában termeltek:

a felső aknából	292	m	53	font	érezet	31	m	39 1/4	font réztart.
az alsó "	956	"	17	"	"	87	"	89 3/4	" "
Mária "	935	"	93	"	"	84	"	20 1/4	" "
Ratzegrundból	55	"	20	"	"	2	"	6 3/4	" "

A hányókból beváltottak 2773 m 55 font érczet 144 m 90 1/4 font réztartalommal.

1740 január 5-én jelentik a főtisztek, hogy

a sandbergi társulat	45	m	92	font
a richtergrundi	61	"	40	"
Maffei hányómosás-				
ból	54	"	3 1/2	"
szinrezet,				
összesen	161	"	35 1/2	"
preiser rezet pedig	28	"	96	"

beváltottak a kamaránál, és azért 6384 ft 2 1/2 kr fizetendő.

1740 márczius 11-én kérdést intéztek a beszterczebányai főtisztek a főkamaragrófhoz, hogy miután el van határozva, hogy a Ratzegrundból egy altáró hajtassék Urvölgy alá a Nándor aknához, az az alsó táró melynek vájatvégét most arra felé hajtják, még fölmérve nincs ugyan, de ugy látszik , hogy a régi ratzegrundi altáró, amelynek vájatvége most szünetel, Közelebb van már a Nándor aknához vagy 50 öllel, mint az a vájatvég, melyet most hajtanak : nem lenne-e jobb, ha azt a régi vájatvéget folytatnák. A főkamaragróf erre elrendelte hogy minél előbb fölméressék a mostani vájatvég helyzete, és azután neki határozat hozatal végett bemutattassék.

1740 szeptember 9-én értesiti a főkamaragróf a besztercze-bányai főtiszteket, hogy az udvari kamara megengedte a zöldfesték eladását, ha azt helyben Besztercbányán mázsánként 55 ft-tal el tudják adni, másként pedig elrendelte,hogy Bécsbe küldjék Seemüller számtiszthez, ki az eladást 12 % jutalék mellett elvállalta.

1740 szeptember 10-én jelentik az urvölgyi tisztek a bányabejárás után :

Augusztus 8-án bejárták a déli osztály mélységét, a Sinkenfahrt mellett és a főfolyosón a Cammer gurító mögött összesen 10 ember dolgozik egy ujnyi vastag fekete érczeken.

10632/Mné

Ugyan e szinten 4 ember egy jó kinézésü eret tár fel, melyen már ércznyomok is mutatkoztak.

A Mária akna mögött a Bergmeister táróban levő fő eret 4 ember tárja föl egy vájatvéggel dél felé, hogy a felsőbb szinteken levő gazdag fejtések alá juthassanak.

A Károly táró vájatvéget, melyben a Mitter Cammerfeldi éren már szép ércznyomok is előfordultak, 6 ember hajtja a Cammerfeldi Staig felé, hogy az ottani déli vájatvégbe szivárgó vizet levezessék.

Az alsó és felső Bergmeister Stollwandban, az alsó Cammerfeld felett, a közép Cammerfeldi Staigon és ez alatt és felett 104 ember dolgozik 26 fejtő helyen 1-3 ujnyi fekete érczben, melyek néha tenyérnyire megvastagodnak, de ismét megkeskenyednek, és néha egy ideig egészen ki is marad az ércz.

A Mittercammerfelden fő folyosó felett 8 ember 1' széles de szórványos érczeket fejtenek rossz levegőben, miért is 4 ember feléjök dolgozik egy vájatvégen, hogy nekik levegőt hozzanak.

A felső Switzneren a vájatvéget kelet felé 9 óra irányban 2 ember hajtja, hogy a fővájatvéghez levegőt vezessen.

A Nándor aknát 12 ember mélyiti, és miután a mélyités a legmélyebb járat alá már 20 1/2 ölnyire lehaladt, a tovább mélyitést abba hagyták.

Augusztus 26-án az északi mélymivelést járták be. A göngöritőben levő 24 ember 6 munkahelyen, az Abraham Switznertől dolgozó 2 ember, és a Gregori Switzneren dolgozó 4 ember mind nagyon vékony erecskéken dolgoznak, sőt sokszor egészen kifogynak az érczből.

A Röhrenschutt mögött 4 ember áttöri a vörös kőzetet, abban a reményben, hogy ott érczet fog találni.

A Pachenstollwandot 2 ember folytatja dél felé ércznyomok után.

A Dreitingfeldi csille kamara mögött 8 ember 2 ujnyi vastag érczzsinóron dolgozik.

A Pfeiffer táró szintjén a Silsenfeldi Staig alatt 6 fejtő helyen 17 ember dolgozik 1-2 ujnyi vastag fekete és sárga érczeken.

10632/Mné

A gilsenvágatban észak felé 2 éren 4-4 ember dolgozik ércz nyomok után.

Ugyanott 4 ember palló vastagságu éren dolgozik dél felé és szórványosan érczeket talál.

E vájatvég előtt 4 ember az eret lefelé vizsgálja, melyen a Binder-féle rés alatt, a Rothe Stollwandban, 8 ember, a járat felett a mélységben is 8 ember, és az uj gurító mögött 4 ember dolgozik 1-3 ujnyi vastag fekete érczen.

Az uj gurító mögött a vájatvéget 6 óra irányban nyugat felé 4 ember hajtja abban a reményben, hogy jó érczeket fognak föltárni.

A mélységben a főjáratból 6 óra irányban kelet felé csapó 2 ujnyi vastag ér után dolgozik 2 ember.

Ugyan e szinten tovább nyugat felé 2 ember hajt egy remény-vágatot déli irányban ércz nyomok után.

A Zelenában 4 ember dolgozik 2 ujnyi vastag fekete érczen.

A Luttenfahrt mögött 4 ember dolgozik 1/4 öl vastag éren, melyben 1-2 ujnyi sárga érczet nyernek.

Szeptember 9-én folytatták a bejárást az északi felső bánya-osztályban.

A Nap táróban 4 ember dolgozik észak és nyugat felé 1/4 öl vastag szakadozott éren.

A Kollarenschutt mögött 4 ember hajtja a vágatot 6 óra irány-ban kelet felé a felső Gugel ér megnyitása végett.

Ezen a tájon a felső Gugel éren 4 ember lefelé ereszkedik az emlitett vágat irányában. Ha lyukasztanak, könnyebb lesz a szál-litás, és megjavult a levegő.

A felső Gugelben dolgozik 12 ember 3 csapatban 3-4 ujnyi fe-kete érczen.

Az alsó Swittner felett és az alsó Gugelban 20 ember 4 csa-patban dolgozik 2 ujnyi s néha kalapács vastagságu fekete és sár-ga érczen.

A kurzer Schutt felett 2 ember dolgozik keskeny érczeken.

Az alsó Gugeli Staigon a Weller féle gurító felett 15 csa-patban 60 ember dolgozik néha tenyérnyi széles fekete érczen, mely azonban az utóbbi időben nagyon megkeskenyedett.

10652/Mné

A Weller féle gurító felett 4 ember hajtja tovább a vájatvéget megkeskenyedő éren.

A Ratzegrundban:

Az altáró felett 6 csapatban 12 ember dolgozik 1' vastag éren, melyben szórványosan sárga érczek jönnek elő.

Az altáró szintjében ugyanazt az eret 6 ember tárja föl,szórványos érczny omokkal.

Az altáró fővájatvégét 6 ember hajtja.

1740 november 16-án javasolják az urvölgyi tisztek és ügyelők, hogy a helyett, hogy mint eddig, minden bányaügyelőnek külön bányaosztály bizatott a felügyeletére, ezentul csak 2 osztályra, osszák a bányát, az északi és a déli osztályra, és mindegyik osztályban 3 ügyelő vigye közös egyetértéssel a felügyeletet. A főkamaragróf jóváhagyta e javaslatot.

1740 deczember 29-én jelentik az urvölgyi tisztek, hogy a 20-tól 21-re menő éjjel nagy zivatar volt Urvölgy felett mennydörgéssel, villámlással és rendkivül nagy széllel, mely az erdőben igen sok fát tövestől kiszakitott, és a vizvezetékben nagy kárt tett, ugy, hogy a Mária aknához még most sem lehet a vizet vezetni, de dolgoznak rajta.

1741 január 29-én Deadda József Elek bányatisztnek átküldi a főkamaragróf vélemény adás végett az urvölgyi tisztek javaslatát a Garam völgyéből Mária akna felé hajtandó altáró ügyében.

1741 május 25-én a beszterczebányai bányabiróvá kinevezett Puchner Miksa Lipót alszámvevő helyébe a szomolnoki könyvvivő Rembs Jánost nevezi ki a főkamaragróf urvölgyi számvevőnek.

1741 május 29-én kiutalványoz a főkamaragróf 55 ftot Amhof Jakab segéd bányatisztnek az urvölgyi bányáról készitett 3 darab térképért, melyek egyike az udvari kamarának, a második a főkamaragrófi hivatalnak átadatott, a 3-ik pedig helyben Urvölgyön maradt a hivatal használatára.

1742 február 21-én jelentik az urvölgyi tisztek, hogy Károly táróval a kar erfeldi déli emelkedő vágatba lyukasztottak, tehát ezentul az onnan jövő vizet rövid uton kivezethetik a Károly tárón, és nem kell azt, ugy mint eddig, a mélységbe ereszteni, és onnan zsákokban tömlőkben kiemelni.

10632/Mné

1742 április 19-én jelenti Rembs János alkönyvvivő, Heinrich Mátyás bányatiszt, és Amhof Jakab segéd bányatiszt, hogy e hó 9-ikén midőn Urvölgyön a munkásokat összeirni akarták, nogy kik lennének alkalmatosak a felfegyverzésre, és esetleg a bánya megvédésére, az asszonyok nagy lármával a táró előtt csoportosultak, és kijelentették, hogy nem engedik a férfiakat a katonai szolgálatra kényszeriteni, lármáztak és szidták a tiszteket, és az összeirást tettleg megakadályozták. Az eddigi vizsgálatból, mely még folytattatik, kitünt, hogy Lepp Mihályné biztatta fel a többi asszonyt, hogy a férfiakat elvinni ne hagyják, Baczur Jakabné és még többen voltak a fő lármázók.

1742 junius 19-én tanácskozás tartatván az urvölgyi bányák jövendőjére vonatkozó javaslatok között a tanácskozók: Heibel Ferencz Pál főpénztáros, Feringer Ferencz Dániel fő könyvvivő, Fellner von Fellenstein János Pál Gottlieb erdőmester, Rembs János a mivelést vezető al könyvvivő, Mayerl Ferencz Antal kohótiszt, és Amhof Jakab segéd bányatiszt, egyhangulag a legfontosabbnak tartják az erek fölkeresését és föltárását a telep déli részében levő vörös palán tul; de a tekintetben 2 javaslat tétetett : az egyik azt tervezi, hogy a Károly táróból hajtassék egy déli vágat, melyet a mitterfeldi déli vágattal helyenként lyukasztani, és ez által a légkeringést biztositani, valamint a viz lefolyását is biztositani lehetne; a másik terv szerint a mitterfeldi déli vájatvéget, mely már 75 öllel közelebb ál a vörös palához, mint a Károly táró, kellene még tovább hajtani, és a légkeringést egy légvágattal biztositani. A főkamaragróf a Károly tárói vágat hajtásának tervét fogadta el, és elrendelte főképen abból az okból, hogy a Károly táró 5 öllel függőlegesen mélyebben fekszik mint a Mitter-Kammerfeldi vágat, ami az erek lapos dőlése mellett a föltárásnak sokkal nagyobb terjedelmet biztosit; ezen kivül az egész mivelés is szabályosabb alakot nyer ez által.

1742 november 4-én a főkamaragróf Amhof Jakab bányatisztnek az urvölgyi fő térkép elkészitéséért 100 arany jutalmat utalványoz.

1743 január 13-án jelentik az urvölgyi tisztek, hogy a felső és alsó Gugelben, melyből már rég idő óta mindég jó eredmény-

nyel folyt a fejtés, legujabb időben nagyon elsilányodtak a fejtő helyek.

1743 deczember 31-én kimutatják a rézbánya és kohó mivelés teljes eredményét :

1743	ércz m	font	benne réz m	font	költsége ft	xr	d	költség egy mázsa rézre ft	xr	
bányaércz	23,616	12	2.420	7	.					
hányóércz	12.442	27	620	60	3					
összesen	36.058	39	3.040	67	3	71.726	19	3	23	35 $\frac{86}{256}$
a bbányai kohókban termeltetett			1.720	40	.	11.550	37	.	6	42 $\frac{213}{256}$
az óhegyi kohókban "			1.090	.	.	7.956	16	2	7	17 $\frac{245}{256}$
a csurgatói kohóban "			4.297	45	.	5.263	29	.	1	13 $\frac{124}{256}$

tehát került 1 mázsa réz a bányának	23	35	86
a két kohóban átlag	7	.	101
a tajovai csurgatóban	1	13	124
a rézhámorban	.	28	-
összesen	32	17	55

a termelt 2.040 m 67 3/4 font rézből levonandó

a fogyaték az olvasztásnál	11 1/2 %
" a csurgatásnál	2
" a hámorban	1 1/2
összesen	15 %

igy marad a termelésből 2.584 m 57 3/4 font eladható minden mázsáért fizetnek az elárusitók / 40 xr fuvarbér levonása után/ 43 ft 20 krt, tehát

a 2584 m 57 3/4 font-ért	111.998 ft 21 1/2 xr
a költségek a 32 ft 17 $\frac{55}{256}$ xr	83.448 " 1 3/4 "
marad fölösleg	28.550 " 1 3/4 "

a mult évi fölöslegnél 4.097 ft 37 krral kevesebb.

10632/Mné

1744 február 19-én jelentik a beszterczebányai főtisztek, hogy a csipke kereskedés ujabb időben egészen megakadt, 6-7 ezer ft áru csipke van készletben, és ha még sokáig hever, meg fog romlani.Beküldenek mintákat a végre, hogy azokat Mármarosban megismertetni igen jó volna.

1744 márczius 4-én Urvölgyön tartott tanácskozás jegyző - könyvében megemlitik, hogy a közép Kammerfeldben 4 munkahely van deszka szélességü szép érczen, innen származik a február havi nagyobb termelés.

Ugyane gyülésen fölvetették azt a kérdést is, nem volna-e jobb a ratzegrundi János táró vájatvégét, mely az urvölgyről jövő Silsen vágat felé hajtatik, és ennél 15 1/2 öllel mélyebben fekszik, a szintes irány helyett emelkedő módon folytatni, ugy, hogy a két vájatvég közötti 80 ölnyi távolság egy emelkedő vágattal köttessék össze, és egy meredek gurító helyreállitásának költségei elkerültessenek.

A tanácskozásnál jelen volt 5 bányaügyelő : Hlawka, Strasser, Budinsky, Kogler, és Quitroszky, valamint Deadda segéd bányatiszt, Heinrich bányatiszt, Mayerl kohótiszt, Puckner bányabiró, és Pallitsch nyugalmazott fő pénztáros azt javasolták, hogy az összekötő vágatot emelkedő alakban vágják ki; ellenben Heinrich bányaügyelő, Rembs alkönyvvivő, Feringer főkönyvvivő, és Heibl főpénztáros a mellett voltak, hogy a vágatok vizszintesen hajtassanak, és ha egymás függőleges vonalát elérik, meredek guritóval köttessenek össze.

1744 május 12-én jelentést tesznek a bánya állapotáról.

	dus	közepes	silány
1. A Nap táróban munkában levő 6 munkahely közül	4	1	1
2. A Luttenschatt alatt	2	-	-
a Rostary Swittneren	1	-	-
a Windenschutt mögött	-	4	1
3. Az altárón	2	-	-
az Obergestang felett	-	2	-
4. A felső Kammerfelden	5	4	-
a közép Kammerfelden	2	2	-

5. A Petnatzon	1	3	-
a Gängerfelden	-	3	-
6. A közép Kammerfeld emelkedő vágatában	-	-	6
7. A felső és alsó Bergmeister Stollwandban és Kossafeldben	-	2	-
8. A déli reményvágat vájat végen szép kvarcz mutatkozik			
9. Az északi mélymivelésben	-	17	-
10. A Pachenstollwandban	4	3	-
a Kopitovszky Switteneren	2	3	-
11. Az alsó Gugelban	6	4	-
a felső Gugelban	-	3	3

12. A Ratzegrundon nem történt semmi nevezetes.

1744 szeptember 2-án jelenti Rembs János könyvvivő és Heinrich Mátyás bányatiszt, hogy a katonai gyakorlatokra betanitott 258 urvölgyi munkás közül a valódi szükségben nem sokan fognak segitkezni a bányák megvédésében, mert most is csak 20 ember jelentkezett, hogy elmegy a jablunkai szoros megvédésére, a többiek nem akarnak a helyből kimozdulni.

1745 január 16-án jelentés a bányák állapotáról.

A Nap táró szintjén 3 munkahelyen 7 vájó dolgozik 2-3 ujnyi sárga ércz fészkeken.

A Nap táró alatti Luttenschuttban is 7 ember dolgozik 4 munkahelyen 1-2 ujnyi sárga érczen.

A Waidenschutt közepe táján szétszórt ércznyomok után dolgozik észak felé 2 vájó, ugyan ott egy másik vájatvéget is hajt észak felé 2 vájó.

Még lejjebb a Waidenschuttban az altáró szintjén hajt 2 ember egy remény vágatot a fedübe a régi Kohokeinch ér megtalálása végett.

Az altáró szintjében nyugat felé 4 ember dolgozik tenyérnyi vastag sárga érczen.

Az altáró fő vájatvégét 4 ember hajtja dél felé vereses kőzetben.

Az Obergestäng szintjén 5 munkahelyen 9 ember dolgozik tenyérnyi széles sárga érczen, 4 ember pedig 1/4 ölnyi vastag sárga érczfészket fejt.

10632/Mné

Az Obergestängen észak felé keresztezett ereket megvizsgálja 4 ember.

A felső Cammerfeldben 8 munkahelyen dolgozik 18 ember 1-2 ujnyi, de néha kalapács vastagságu sárga érczeken.

A Cammerfeldi fővágatban 2 ember ércznyomok után dolgozik.

A középső Cammerfeldben 5 munkahelyen 10 ember dolgozik 1-2 ujnyi vastag sárga érczen, más 10 ember pedig kalapács vastagságu sárga érczen dolgozik.

A középső Cammerfeld vájatvégén 4 ember dolgozik és a baloldalból szivárgó viz miatt nyugat felé forditttatott,igy a vizszivárság elmaradt.

A Petnatz és Giengerfeldben 5 helyen 10 ember dolgozik, 1-2 ujnyi sárgaérczen.

A közép Cammerfeldi járaton 3 helyen 9 ember dolgozik szórványos sárga érczeken.

Ugyanott 2 ember reményvágatot hajt nyugat felé az összeszorult ér megvizsgálása végett.

A Károly tárói szinten 6 ember hajtja a vájatvéget dél felé vad meddő kőzetben.

A felső és alsó Bergmeister vágatban 5 helyen 11 ember dolgozik tenyérnyi széles sárga érczen, 4 helyen pedig 8 ember fejt 2-3 ujnyi sárga érczeket.

A legmélyebb járaton Mária akna közelőben 2 ember megvizsgál egy ércznyomokat mutató eret.

A Gunderovában 5 munkahelyen 10 ember fjet 2 ujnyi vastag sárga érczeket.

Az északi telepen.

A legmélyebb járaton egy reményvágatot hajt 2 ember szép fekete ércz nyomok után, 2 ember pedig egy fedüvágatot hajt meddő kőzetben.

A legmélyebb járat felett 5 munkahelyen 9 ember fejt 2 ujnyi fekete érczeket.

A feikari vágatban 2 ember dolgozik csekély ércznyomok után.

A Silsen vágat alatt és felette 3 helyen 6 ember fejt tenyérnyi vastag sárga érczeket, másik 2 helyen pedig 4 ember csak vékony érczen dolgozik.

10632/Mné

A Silsen vágat vájatvégét 6 ember hajtja a ratzegrundi János táró felé nyugati irányban meddő kőzetben.

A Pfeiffer táró szintjében 6 helyen 11 ember dolgozik, és pedig a Sadna mögött 3 helyen 6 ember, a felső Silsenfeldben pedig 2 helyen 3 ember, és 1 helyen 2 ember fekete és sárga érczeken dolgozik.

A Pfeiffer táró szintjén az északi vájatvégen 2 ember vizsgálja a dreylingenfeldi ér feküjét sárga ércz nyomok után.

A Dreylingenfeld szintjében a nyugati reményvágatot 2 ember hajtja, és szép érczes eret nyitott.

A Dreylingenfeldből 2 ember egy emelkedést hajt a szállitás könnyitése végett.

A Pachenvágatban, a guritóban, az Ábrahám és Kopitovszky Swittnerben 8 helyen 18 ember dolgozik sárga érczeken, a száraz Swittnerben 6 helyen 13 ember gazdag érczeket termel.

Az Ujtáró szintjében a Klegaren gurító mögött 4 ember 2-3 ujnyi fekete és sárga érczeket termel.

Az alsó Gugelben a Weller gurító felett 2 ember hajt egy reményvágatot érczнyomok után kelet felé. A Ruhmbbang feletti remény vágatot kelet felé 2 ember hajtja.

A felső Gugelban 4 ember hajt egy remény vágatot nyugat felé meddő kőzetben.

A Mann táró szintjében 2 ember hajt egy remény vágatot nyugat felé.

Az alsó Gugelban 3 helyen 6 ember 3 ujnyi, 14 helyen pedig 8 ember fészkenkint fekete és sárga érczeket fejt.

A felső Gugelben 7 helyen 14 ember 3 ujnyi és keskenyebb fekete érczet fejt.

A ratzegrundi felső táró vagy János táró vájat végét 6 ember hajtja a Silsen vágat felé keleti irányban fehér kőzetben.

Ugyan itt a légvágatot 4 ember hajtja vad meddő kőzetben.

Ugyan itt 2 ember szórványos sárga érczeket termel.

1745 julius 14-én jelenti Feringer Dániel a főkamaragrófnak, hogy a ratzegrundi János táró vájatvége és az ellen hajtott Silsen vágat között már csak 30 és egynehány öl van; kér tehát határozatot, hogy ezt a távolságot a János táróból emelkedve hajtsák-e ki, mely esetben ölenként 2'-val kellene emelkedni, vagy

pedig hajtsák a tárót az eddigi rendes emelkedéssel, és azután a lyukasztást egy függőleges emelkedő vágattal teljesitsék ?

1745 julius 17-én kelt jelentés az urvölgyi bányák állapotáról.

1. A Nap táró szintjében 4 ember 2-3 ujnyi vastag sárga érczet fejt.

2. Ugyan ebben a szintben 2 ember hajt egy reményvágatot egy déli irányu ér után, hogy a Wasserbruch feletti keleti érczes eret megnyissa.

3. A Nap táró alatti főguritóban 12 ember fejt 2-3 ujnyi sárga érczeket.

4. A Weidenschutt alatt 9 ember fejt 2-3 ujnyi, s néha tenyérnyi széles sárga érczeket.

5. A Weidenschutt mögött hajt 4 ember egy reményvágatot észak felé jó alaku éren, melyen néha érczнyomok is vannak.

6. A Weidenschutt alatt 4 ember továbbitja a fedüvágatot jó reménységben, hogy vele meg fogja ütni a Korenovszky Switтneren levő érczes eret.

7. Az altáró szintjében 3 ember előkésziti a fejtést.

8. Ugyancsak az altáró szintjén hajtja 4 ember a déli vájatvéget, az előtte fekvő kőzet megvizsgálása végett.

9. Az Obergestängen, valamint felette és alatt 12 ember dolgozik 3 ujnyi sárga érczeken.

10. Ugyan ennek a szintnek északi vájatvégével megütöttek egy eret, melyen érczнyomok vannak, ezt az eret tárja fel 4 ember.

11. A meredek Switтneren 6 ember fejt szórványos sárga érczeket.

12. A felső Kammerfelden 13 ember fejt 2-3 ujnyi s néha kalapács vastagságu sárga érczeket.

13. Ugyanitt 2 ember hajtja a fedü vágatot jó reménységben.

14. A közép Kammerfelden 20 ember fejt 2-3 ujnyi sárga érczeket.

15. Ugyanitt 2 ember hajtja a szélső déli vájat véget vad fekete meddő kőzetben.

16. A Petnátzban és Giengerfelden 10 ember fejti a kevés 2-3 ujnyi sárga érczet.

10632/Mné

17. A közép Kammerfeldi emelkedésen 9 ember fejt 1-2 ujnyi sárga érczeket.

18. Ugyan itt 2 ember hajt egy fedüvágatot, hogy az összeszorult eret jobb alakban ujra megnyissa.

19. A Károly táró szintjén 6 ember hajtja a déli vájatvéget kemény kvarczos meddő kőzetben.

20. A felső és alsó Bergmeister Stollwandban 8 ember tenyérnyi széles sárga érczet fejt, 10 ember pedig a maradványokat szedi össze.

21. A Gunderován 4 ember 1-2 ujnyi vastag fekete érczet fejt. 6 ember pedig az érczes nyomokat vizsgálja.

22. A Mély mivelésben dél felé a Mária akna közelében 2 ember hajt egy éren érczнyomok után egy reményvágatot a fedübe.

23. Ugyan ott 4 ember hajt 2 reményvágatot érczнyomokat mutató erek után a fedübe.

24. A Silsen vágat felett 5 ember fejti a 1/4 öl vastag sárga érczet, 4 ember pedig megvizsgálja az eret.

27. A Silsenschlag vájatvégét 6 ember hajtja a ratzegrundi János táró felé 9^h 2 1/2 ^{p} irányban nyugat felé vad meddő kőzetben. Egyelőre szünetelni hagyják ezt a vájatvéget, mig el nem határoztatik, hogy a lyukasztás János táróval miképen történjék.

28. A Pfeiffer táró felett, a Sadna mögött és a felső Silsenfeldben 8 ember fejti a 3 ujnyi vastag sárga érczeket, 12 ember pedig vizsgálja és fejtésre előkésziti az eret.

29. A Pfeiffer táró szintjén 2 ember egy reményvágatot hajt kelet felé, hogy a Dreilingfelden levő érczes eret felkeresse.

30. A Dreilingenfeldben levő göngöritőkben, valamint a Kopitovszky és Bruckner Swittneren 16 ember fejt 2-3 ujnyi sárga és fekete érczeket, 13 ember pedig 1-2 ujnyi érczes zsinórokon dolgozik.

31. A Dreilingenfeldben 2 ember remény vágatot hajt a Pachenstollwandon tul, és ott egy érczes eret keres; másik 2 ember pedig a Röhrenschutt mögött hajt egy reményvágatot az Abraham Swittner felé.

32. Az Ujtáró szintjén a Klegarnschutt mögött, és a Nap táró szintjén 5 ember fejt sárga és fekete érczmaradványokat.

33. Az alsó és felső Gugelben 4 reményvágatot hajt 10 ember.

10632/Mné

34. Az alsó Gugelben 16 ember fejt sárga és fekete érczeket.

35. A felsó Gugelben 5 ember fejt sárga és fekete érczeket 2 ember pedig vizsgálja az eret.

36. A ratzegrundi felsó v. János táró vájatvégét a Silsenschlag felé 9 ^{h} s 1/2 ^{p} irányban kelet felé hajtja 6 ember meddó kőzetben.

37. A ratzegrundi altáró felett egy légvágatot hajt 4 ember meddó kőzetben.

38. Ebben az altáróban 4 ember vizsgálat meg az elvágott ereket, de mürevalót nem talált.

1746 február 19-én kimutatják,hogy a ratzegrundi bánya 1739-től 1745-ig mennyibe került:

	termelt			a termelés költség			veszteség		
	m	font		ft	xr	d	ft	xr	d
1739	27	31	1/4				1.056	23	2
1740	19	38	1/2				1.027	4	3
1741	15	98	1/4				674	11	1
1742	14	98	1/4				619	1	.
1743	7	36					439	51	.
1744	4	92	1/2				405	39	2
1745	7	20	1/4				410	26	3
Összesen	97	15					4.632	37	3
Kohóköltség							800	58	3
Összes költség				3.578	21	2	5.433	36	3
							2.855	15	.

Ez a veszteség az urvölgyi bányánál számoltatott el.

1746 április 6-ikán értesiti a főkamaragróf a beszterczebányai főtiszteket, hogy az urvölgyi bányának mult évi 18200 ftnyi veszteségét az udvari kamara tudomásul vette, de tudni akarja, hogy mi okozta ezt a veszteséget, és miképen lehet azt elkerülni?

A főtisztek erre jelentették, hogy sem az ő szorgalmukon, sem a kezelés gazdaságosságán nem mult; de a veszteség nem volt elkerülhető, mert 1.Az érczek csak nagyon ritkán jöttek elő tö-

mören, többnyire csak szórványosan, ennél fogva az érczek mennyisége sokkal kisebb volt, mint más években.

2. Az érczek réztartalma a régebbi átlagos 10 fontról leszállott 9-8 és 7 fontra, tehát nemcsak kevesebb ércz,de szegényebb termeltetett.

3. Végre minden anyag megdrágulván, a termelés költségei is emelkedtek.

Hogy miként lehessen a veszteségeket elkerülni arról tanácskozni fognak, és véleményüket annak idejében fölterjesztik.

1746 május 12-én panaszkodik a beszterczebányai főkönyvvivő, hogy a munkások már 3 hónapja nem kaptak fizetést, és kölcsön sem ad senki; kéri tehát az ellátmány kiadásainak mielőbbi kieszközlését, mert különben a munkások elszélednek.

1746 szeptember 17-én jelentést tesznek az urvölgyi bányák állapotáról.

A főkamaragróf jelenlétében tartott tanácskozmányokban elhatározták, hogy az érczfejtőknek uj béreket adnak, és pedig egy mázsa száraz sulyu ércz után a réztartalom szerint:

1 1/2	fontostul kezdve	2 1/2	fontosig		10 xr
3	"	"	4 1/2	"	24 "
5	"	"	6 1/2	"	50 "
7	"	"	10 1/2	"	62 "
11	"	"	13 1/2	"	70 "
14	"	"	15	"	75 "
15 1/2	"	"	16 1/2	"	80 "
17 fontosnál magasabb tartalomért					85 "

ebből a bérből kell fizetni az érczfejtőknek minden költségeiket, faggyut, és repesztőport, és minden mellékes napibérek és külön dijak megszünnek.

Az I.telepen, u.n. Kohrhaimbs Khür.

1. A Nap tárában az év alatt 2 ember kiválogatja a 2-3 ujnyi szép sárgaércz fészkeket.

2. A Nap tárói faguritó alatt ezelőtt az ércz után hajtott 5 ölnyi mélyesztésben 6 ember dolgozott, de mivel most már lég hiány miatt tovább nem dolgozhattak, más helyre tették őket addig, mit a Weidenguritóból felfelé dolgozók ide át nem lyukasztanak.

10632/Mné

3. A régi Wasserbruchon a felső Weidenschutt felett 6 ember dolgozik 2 csapatban 1-3 ujnyi vastag érczeg fészkeken.

4. A Rostari Switttner felé 6 ember dolgozik szórványos érszeken.

5. A Weidenschutt felett 6 ember fejt 2-3 ujnyi érczeket, és tovább észak felé 4 ember dolgozik palló vastagságu, kemény, tiszta érczen.

6. Még tovább észak felé dolgozik 6 ember, hogy a 2-ik pont alatt emlitett ereszkedéssel fölfelé lyukasszon.

7. Az első Weidenschuttban 2 ember dolgozik, és 1-2 ujnyi érczeket termel.

8. A déli altáróban észak felé 4 ember 2-3 ujnyi érczfészkeken dolgozott, de a fészkek az utolsó időben nagyon meggyérültek.

9. Az Obergestängen egy jó alaku ér után hajtott remény fedüvágatot megszüntették, és jobb időkre hagyták.

10. Ettől visszafelé és valamivel magasabban 2 ember dolgozik szórványos érczeken.

11. Tovább észak felé az Obergestäng felett 8 ember dolgozik szórványos érczeken.

12. Még tovább észak felé, közel az altáróhoz vezető átjáróhoz 2 ember régi érczhagyatékokon dolgozik.

13. Az Obergestäng szintjén az Uj gurító alatt 6 ember dolgozik 2-3 ujnyi, néha tenyérnyi széles érczeken.

A 3-ik és 8-ik telekben: az Ober és Mitter Cammerfeld, Petnatzen, és Gängerfeldben.

14. Az Obergestäng alatt a meredek Switttneren 4 ember dolgozik 3 ujnyi és tenyérnyi széles érczeken.

15. A felső Switttneren az Ober Cammerfeldben 4 ember dolgozik dél felé szórványos érczeken.

16. Ettől a Cammerfeldtől egy fedüvágatot hajt 2 ember a fedükőzet megvizsgálása végett.

17. A hátulsó Switttneren 2 ember szórványos érczeket termel.

18. A rövid Luttenschutt felett 8 ember szép érczeket termel.

19. Itt lefelé 4 ember szórványos érczeken dolgozik.

10632/Bné

20. A Mittergestängen a Nasser Steig alatt 7 ember dolgozik a néha palló széles érczeken, melyek azonban néha szétfoszlanak.

21. A Gängerfelden 4 ember dolgozik szép, de keskeny érczeken.

22. A Petnatz-ban 4 ember tár fel egy jó alaku érczes eret. Az 5-ik vagy alsó Cammerfeldben.

23. A közép Cammerfeldi emelkedésben 8 ember dolgozik szétszórt vékony érczes zsinórokon.

24. Ugyan ottan egy jó alaku érczes eret tár fel 2 ember a Károly táró felé.

25. A felső Bergmesiterstollwandban csak egy ember, az alsóban pedig 22 ember dolgozik a fejtésen, mely az utolsó időben nagyon elszegényedett.

26. A Gundiarowában 12 ember fejt keskeny, de jó tartalmu fekete érczeket.

27. Ebben a legmélyebb déli telekben már igen sok feltáró vágat hajtatott minden irányban, de jó eredmény nélkül, érczes kőzetet nem leltek sehol, megszüntettek tehát itten minden további munkát.

A 6-ik és 7-ik vagyis felső és alsó Silsen és Kostyalikenfeldben.

28. Ebben a legmélyebb északi telekben is megszüntették az eddigi eredménytelen föltárást.

29. Ezen a legmélyebb északi telek mély szintjén 6 ember dolgozik vékony fekete érczeken.

30. Ettől a mély szintről a Rottari Stollwandra mentek ahol a Silsen vágati éren észak felé 4 ember dolgozik az ér feltárásán.

31. A Pfeiffer tárón a pallókereszttől nem messzire 4 ember dolgozik egy emelkedésben, melyben néha érczfészkek is találtatnak.

32. A felső silseni átjáró közepe táján 2 ember fejt 2-3 ujnyi sárga érczeket.

33. A felső Silsen Feldben 9 ember fejt 2-3 ujnyi sárga érczeket.

34. A Sadna mögött 4 ember, és a Kostyetiken járaton 4 ember fejt vékony sárga érczeket.

10632/Mné

A 2-ik és 4-ik vagyis Sayetzen és Dreyling Feldben

35. A száraz Swittner felett 7 ember fejt sárga és fekete érczeket, részint régi törésekből.

36. A száraz Swittner szintjében 4 ember dolgozik 3 ujnyi fekete érczeken.

37. Ugyane szinten tovább dél felé 2 ember tár föl egy jó alaku eret vékony fekete ércz zsinórokkal.

38. A Kopitovszky Swittneren 2 ember dolgozik vegyes vékony ércz zsinórokon.

39. A Dreyling járaton észak felé 10 ember dolgozik szép érczeken.

40. A guritóból 4 ember dolgozik az ér után és 2-3 ujnyi sárga érczeket talál.

41. A Röhrenschutt mögött a meredek Swittneren 2 ember egy emelkedésen dolgozik, hogy azt az altáróval lyukasztván a vizeket gyorsabban levezesse.

42. Két reményvágatot, az egyiket a Pachenstollwand felett nyugaton, a másikat pedig a Röhrenschutt felett a meredek Swittneren, ámbár érczes nyomokkal tárták fel az eret, megszüntettek.

A 9-ik és 10-ik, vagyis az altárón, Ujtárón, az alsó és felső Gugel felden.

43. Az Ujtáró szintjén a Klegarnschutt mögött 4 ember dolgozik dél felé 2-3 ujnyi fekete ércz zsinórokon.

44. A Nap tárón kelet felé dolgozik 2 ember, és a táró felett észak felé 4 ember kalapács vastagságu szegény érczeken.

45. A Weller guritó felett dolgozott 2 ember egy remény vágaton, mellyel az alsó Gugler eret akarták elérni, most ez a vágat szünetel.

46. A Weller guritó felett a felső Swittneren dolgozik 3 ember 1-3 ujnyi vastag fekete érczen.

47. Ezen a felső Swittneren dolgozik még 4 ember 2-3 ujnyi vastag fekete érczeken.

48. A Röhrenschutt mögött kelet felé 2 ember szórványos fekete érczeken dolgozik.

49. A nyugvó pad felett 2 ember kelet felé dolgozott, hogy a felső Gugel feküjét megvizsgálja; most ezt is megszüntették.

50. A felső Gugelben a felső Switteneren dél felé 4 ember fejt néha tenyérnyi vastag érczeket.

51. A Mann táró szintje alatt 6 ember dolgozott szép fekete érczeken, melyek azonban a hónap közepe táján kivágódtak, tehát a munkásokat másutt alkalmazták a középső Switteneren.

52. A Mann táró szintje alatt 2 ember szép fekete érczekkel behintett éren dolgozik.

A Razegrundban:

53. Az altáró felett 6 csapatban 12 ember dolgozik a 1/2 öl vastag fehér lágy kvarczos éren, melyben helyenként szép sárga érczeket fejtenek.

54. A légtáróban 2 ember dolgozik szórványos sárga érczeken.

55. A felső vagy János táró szintjén a beható /128 / 8 ember dolgozik főszakmányban.

A főbejárás alkalmával még a következő vájatok munkába vételét határozták el:

Urvölgyön:

56. A Mária aknai légtáró, melyet elődeink már 280 ölnyire hajtottak a kelet felé fekvő hegység megvizsgálása végett, 2 emberrel tovább folytattatni határoztatott.

57. Az 1739-ben megkezdett, és nyugat felé a Szt.Katarina hegybe 233 ölnyire hajtott, unser lieben Frauen Empfängnisz tárónak nevezett kutatást 4 emberrel folytatni fogják.

Óhegyen:

58. A Haliarban a Purti Kram nevü felső tárót 2 áccsal és 2 csillérrel megnyitották, és 170 ölnyire már kitakaritották, s a munkát folytatják.

59. Az óhegyi altárót ujra megnyitották 4 emberrel és 17 1/2 ölnyire kitakaritották, mely munkát folytatni fogják.

60. A Pfeiffer táró felett is megnyitottak egy régi tárót 3 emberrel, de a munkát megint megszüntették.

61. A nemeczi völgyben egy régi tárót 2 emberrel ujra nyitottak, és 9 ölre kitakaritották. Ezt a munkát folytatják, hogy a Mária aknától dél felé fekvő hegységet megvizsgálják.

62. Juliustól kezdve az egész személyzet olyan bért kapott, hogy ebből minden költségeit megfizetheti.

1746 október 7-én jelentést tesz Rembs János urvölgyi alkönyvvivő az urvölgyi és szomolnoki czementvizekről.

1. Ismeretes, hogy a rézbányákban " verschiedene vitriolische, alsz da seynd gelschiffrige, krozige, quadrige, oder sonst sogenante Kupferplendige, item kisige, und dergleichen Gänge einbrechen, und wo die Schwöfel, Kürz, und Gelf praedominiren, so pflegen auch die davon kommende Cimentwasser in ihrer Operation und desto stärker en seyn, sintemahlen sie durch solch haltige Cläft und Gänge durchsitzende Tag- oder süsse Grubenwasser die vitriolische Härbe, dasz ist die flüchtige Kupfer particula an sich nehmen, und wann selbe über dasz eysen fallen, gleichramb ex vi magnetica solches corrodiren, und zu Kupfer bringen ".

2. Ezt a jelenséget kétféleképen magyarázzák: némelyek azt hiszik, hogy a czementvizben a vas rézzé válik; mások ellenben azt állitják, hogy a vasnak viz attractivája van, mellyel az igen finom réz-részecskéket magához vonja. Hogy e két vélemény felett itéletet mondjunk, szükséges volna a czementviz természetét tökéletesen ismernünk, de mivel a természet müködése, különösen olyan tudományoknál, amelyekben a vis magnetica szerepel, az ember esze előtt nincs eléggé világosan feltárva: nem tehetünk egyebet, mint a valószinűség szerint azt mondani, hogy valószinübbnek tartjuk a rézrészecskék lecsapódását, mint a vasnak rézzé átváltozását.

3. Szomolnokon a czementvizeket kiemelik a fölszinre, és ottan berendezett terjedelmes vályuszerkezetben bocsátják a vasra. Urvölgyön ellenben a czementviz olyan kis mennyiségben csepeg vagy czérnaszál vastagságban csorog, hogy nem lenne czélszerü azt a fölszinre emelni, hanem inkább a bányában állitják fel a vályukat, melyekben a réz lecsapódik.

4. A rézkiválását a czementvizből előmozditja egyrészt a vályuk lejtősége, másrészt pedig a vályukban fektetett vas minősége. Tapasztaltatott ugyanis, hogy a réz kiválása gyorsabb és tisztább, ha a czementviz a vas között némi gyorsasággal folyik, és hogy ellenben, ha a folyás nagyon lassu, akkor sók meddő iszap is rakódik le, mely a vasat betakarja, és a réz kiválását annyira megakasztja, hogy ilyen esetben az iszap réztartalma néha beváltásra sem méltó. Egyszersmind vigyázni kell, hogy semmiféle tisztátalanság ne juthasson a czementvizbe.

10632/Mné

5. Az ejtővas minőségét illetőleg az tapasztaltatott, hogy mennél tisztább és jobb az ejtő vas, annál gyorsabb és tökéletesebb a réz kiválása is, ami természetes is, mert a tisztátalan vasban levő salakrészecskéknek nincs az a vonzó erejük, mely a tiszta vasban van; ezért jobb az ejtésre a vert vas, mint az öntött vas.

6. Az ejtés jó eredménye nem függ annyira az ejtővas mennyiségétől, mint a jó minőségétől. A jó kovácsvasat a pöröly alatt 2 ujnyi szélesre kalapálják, és arasznyi hosszuságu darabokra vágják, melyeket ugy raknak a vályukba, hogy egymást ne érintsék, és a viz folyás ellenében levő végül magasabban legyen, mint a másik, ugy, hogy a viz a vasat egészen körül foghassa.[129]

1746 október 17-én panaszkodnak az urvölgyi munkások, hogy ebben az évben már 10 hónapig dolgoztak, de csak 7 hónapi bérfizetést kaptak; és panaszkodnak az uj érczszakmány miatt mely szerint mindenkinek egyenlő keresetének kellene lenni. Attól félnek, hogy amellett nem csak a gyengék, de az erősek is tönkre fognak menni.[130]

2.FÜGGELÉK : TÁBLÁZATOK, 1739-1747

URVÖLGY

A réz-bányászat és kohászat gazdasági eredményei
1739-től 1743-ig

	termelt ércz m font /n	volt benne réz m font/n	költségek ft xr d	egy mázsára esik ft xr d
Az urvölgyi bányamivelés				
1739-ben	40.424 44 .	3.552 36 1	83.393 50 2	23 28 2
1740-ben	34.760 65 .	3.105 80 1	82.772 9 1	26 39 .
1741 "	40.110 51 .	3.559 26 3	78.868 35 1	22 9 2
1742 "	36.917 69 .	3.126 23 2	71.163 54 1	22 46 .
1743 "	36.058 39 .	3.040 67 3	71.726 19 3	23 35 1
Összesen	188.271 68 .	16.384 34 2	387.924 49 .	. . .
A beszterczebányai kohó	termelt réz			
1739-ben	3.422 41 .	22.369 37 .	6 32 1/8	
1740 "	3.483 39 .	19.233 24 1	5 31 1	
1741 "	2.864 50 .	17.472 6 1	6 6 .	
1742 "	1.981 50 .	13.885 14 3	7 . 2	
1743 "	2.810 40 .	19.506 53 2	7 . 2	
Összesen	14.562 20 .	92.467 15 3	. . .	
A tajovai kohó				
1739-ben	3.317 56 .	6.563 55 3	1 55 .	
1740 "	4.411 96 .	5.016 53 1	1 8 1	
1741 "	3.301 12 .	4.753 5 3	1 26 2	
1742 "	4.747 99 .	3.844 35 3	. 48 2	
1743 "	4.297 45 .	5.263 29 .	1 13 2	
Összesen	20.076 8 .	25.441 59 2	. . .	

	termelt ércz m	volt benne réz m	költségek ft xr d	egy mázsára esik ft xr d
A rézhámor		vágott réz	tábla réz	Preiser réz
1739-ben	22.236 46 3	101 19 .	3.896 3 6	193 22 .
1740 "	15.??? 8 3	135 21 .	3.342 67 .	182 23 .
1741 "	15.44? 30 3	98 69 .	2.977 73 . . . .
1742 "	15.262 26 2	1.849 57 .	1.050 39 . . . .
1743 "	15.986 18 2	2.437 65 .	1.662 50 . . . .
Összesen	84.602 11 1	4.622 31 .	12.929 65 .	375 45 .

Helybeli eladás	vágott réz	Preiser réz	mélyitett r
1739-ben	23 4 .	24 50 .	220 1 .
1740 "	. . .	36 80 .	394 29 3
1741 "	115 37 .	149 24 .	478 8 3
1742 "	409 29 .	35 82 .	436 99 1
1743 "	533 6 .	216 3 .	613 90 1
Összesen	1.080 76 .	462 39 .	2.143 29 1

termeltetett táblaréz	12.929 65 .	
vágott réz	4.622 31 .	
összesen	17.551 96 .	
ebben volt szomolnoki réz	5.007 59 .	
marad urvölgyi termelés	12.544 37 .	
Ennek értéke a szállitás költségének levonása után á 43 ft 20 kr tesz:		543.589 21 2
a helyben eladott 1080 m 76 font vágott réz á 45 ft		48.634 12 .
Az elszállitott Preiser-réz 375 m 45 font a szállitás levonása után á 35 ft 15 xr		13.234 36 3
a helyben elárusitott 462 m 39 font Preiser-réz á 36 ft		16.646 2 1
a helyben elárusitott 2143 m 29 1/4 font mélyitett réz á 50 ft		107.164 37 2
Összes bevétel		729.268 50 .

Ebből levonva a költségeket mint fent		
Urvölgy	387.924 49 1	
beszterczebányai kohó	92.467 15 1	
tajovai kohó	25.441 59 2	
rézhámor	84.602 11 1	
Összesen		590.436 15 2
Mutatkozik jövedelem		139.832 34 2

Költségek a bányában	felső akna m	font	alsó akna m	font	Mária akna m	font	Ratzegrund m	font	Össz. font	Van benne m	font	szakmányos vájók	napszámos vájók	ácsok	csillérek	fahordók	takarítók	mások
174o.jul. hányóérczek	.	.	.	.	.	.	.	.	3.798 90	216	25	.	.	.	.	.	.	.
174o.aug.	194	66	778	45	473	27	25	87	1.472 25	151	4 .	398	19	113	185	43	87	39
" " hányóérczek	.	.	.	.	.	.	.	.	4.445 23	287	85 .	.	.	.	.	.	.	.
"szeptember	277	94	907	30	634	22	36	48	1.855 94	179	25 1	404	20	111	169	43	83	39
"október	145	51	701	40	444	71	49	54	1.341 16	139	10 2	409	21	112	176	45	86	39
"november	269	24	1.060	63	581	24	23	38	1.934 96	213	90 3	421	21	115	188	47	83	40
" "hányóérczek	.	.	.	.	.	.	.	.	2.764 17	183	44 2	.	.	.	.	.	.	.
"deczember	379	40	1.105	98	746	10	23	19	2.254 67	232	58 2	431	22	115	190	49	86	40
1741 január	219	9	658	91	380	68	19	88	1.278 56	134	9 1	427	22	116	190	47	86	40
" február	303	74	728	23	634	17	21	15	1.687 29	194	42 3	425	22	118	193	47	86	40
" márczius	554	93	1.357	53	(792 9) {731 80}		24	79	3.461 14	360	38 3	425	21	117	192	46	86	40
" április	189	62	665	20	1.106	46	26	35	1.987 63	194	4 2	425	21	117	192	46	86	40
" május	349	34	800	34	1.064	35	40	6	2.254 9	231	17 3	425	21	117	192	46	86	40
" junius	265	99	790	73	900	88	37	20	1.994 80	201	78 .	285	12	99	152	46	78	36
"hányóérczek	.	.	.	.	.	.	.	.	3.383 15	212	83 3	.	.	.	.	.	.	.
" julius	278	5	642	96	885	85	31	53	1.838 39	200	73 2	283	12	98	150	45	79	36
" augusztus	264	70	1.110	98	699	90	23	44	2.099 2	226	64 2	286	12	99	149	44	80	
"hányóérczek	.	.	.	.	.	.	.	.	4.299 06	278	1 1	.	.	.	.	.	.	.
"szeptember	510	36	1.238	87	912	47	46	58	2.708 28	272	11 1	286	12	99	149	45	79	36
"október	368	77	1.047	49	649	49	13	75	2.079 50	207	19 .	287	11	100	149	44	80	36
"november	341	69	1.327	40	848	96	18	42	2.536 47	274	34 1	294	12	100	152	45	80	36
""hányóérczek.	.		.		.		.		4.341 21	283	88 2	.	.	.	.	.	.	.
" deczember	630	14	1.347	28	975	81	10	67	2.963 90	306	82 3	309	12	104	163	44	81	35

	Költségek a bányában	Termelés Első akna m font	alsó akna a font	Mária akna m font	Ratzegrund a font	Összesen m font	benne réz m font /n	Munkások szakmányos vájók	napszámos vájók	ácsok	csillérek	fahordók	takarítók	mások
1739														
junius havában		209 69	888 66	898 98	58 69	2.056 2	216 8 2	348	27	142	200	50	101	48
junius 23-julius 11-ig		251 46	856 27	592 63	42 11	1.742 47	175 68 1	334	23	141	209	50	101	47
julius 13-augusztus 9-ig		170 87	813 93	698 29	38 52	1.721 61	163 30 3	336	29	141	203	52	98	48
hányóérczek		. .	. .	. .	. .	3.898 69	227 36 1	.	.	.	.	.	.	.
augusztus 9-szeptember 12-ig		261 33	957 78	978 26	42	2.239 6o	196 22 .	339	31	142	205	51	100	[illegible]
1739														
január	5.943 56 .	/egy mázsa réz került a bányá-												
február	7.139 18 2	nál 23 ft 28 1/2 Krba/												
márczius	7.918 7 3													
április	5.394 44 .													
május	6.966 . .													
junius	6.911 6 .													
julius	6.911 43 3													
augusztus	5.603 24 .													
szeptember	8.789 44 3													
október	6.303 54 2	244 27	971 65	774 3	43 59	2.033 54	188 44 3	356	30	144	220	52	95	48
november	6.987 39 2	242 47	1.015 51	1.351 31	15 90	2.625	264 99 3							
deczember	8.524 10 1	489 05	1.534 61	1.418 14	38 24	3.480 4	342 54 2	356	30	144	224	53	95	49
	83.393 50 2													
október 6-án hányóérez		. .	. .	. .	. .	4.554 1	246 63 3							
november 26-án "		. .	. .	. .	. .	1.566 44	97 49 3							
1740														
január		64 89	906 93	651 53	28 70	1.652 05	167 46 2	454	20	115	191	48	102	39
február		196 10	1.205 13	740 78	33 78	2.175 79	256 91 .	454	20	115	191	48	102	39
márczius		372 35	1.350 19	1.041 30	58 44	2.822 28	279 84 1	454	20	115	191	48	102	39
április		326 4	1.030 62	574 73	30 28	1.961 67	214 26 .	454	20	115	191	48	102	39
május		160 16	996 10	621 61	40 25	1.818 12	201 55 1	454	20	115	191	48	102	39
junius		262 89	1.221 33	543 7	58 73	2.086 2	238 46 3	422	18	114	186	47	86	39
julius		200 48	655 61	455 34	39 35	1.350 78	131 4 1	402	19	113	177	44	85	39

10632/Cs

	Bánya költségek ft xr d	felső akna m font	alsó akna m font	Mária akna m font	Ratzegrund m font	Összesen m font	van benne réz m font	szakmányban vájók	napszámban vájók	ácsok	csillérek	fahordók	takaritók	má
1742	január	453 31	1.147 56	590 10	12 87	2.203 84	221 41 1	310	13	107	151	43	80	3
"	február	416 42	873 45	692 55	14 75	1.997 17	198 3 .	309	14	105	152	43	80	3
"	márczius	641 81	1.710 9	1.299 61	23 73	3.675 24	341 24 3	309	14	105	154	45	81	3
"	április	284 98	1.154 28	770 73	18 95	2.228 94	216 64 .	310	12	104	134	45	81	3
"	május	280 93	674 22	544 82	17 57	1.517 54	150 99 1	291	11	101	147	41	80	3
"	junius	372 55	794 37	658 34	20 22	1.845 48	171 85 .	280	13	97	140	38	78	3
"	julius	273 97	669 2	698 .	6 62	1.647 61	179 20 1	276	11	98	139	38	78	3
"	hányókutatás	. .	. .	. .	. .	3.972 68	229 60 3	.	.	.	.	.	.	.
"	augusztus													
"	szeptember	357 96	960 80	725 78	36 16	2.080 70	211 16 .	274	12	95	138	38	76	3
"	október	399 33	868 26	546 74	30 94	1.845 27	177 62 3	274	14	96	137	40	80	3
"	hányókutatás	. .	. .	. .	. .	3.910 45	214 56 .	.	.	.	.	.	.	.
"	november	439 79	803 09	695 86	45 63	1.984 37	191 93 2	283	14	99	146	43	80	3
"	hányókutatás	. .	. .	. .	. .	2.498 33	165 54 3	.	.	.	.	.	.	.
"	deczember	519 46	1.130 54	888 53	39 67	2.578 20	266 34 1	298	13	104	157	43	80	3
1743	január	192 9	558 43	632 6	9 77	1.392 35	143 63 .	307	13	104	158	44	80	3
"	február	447 91	951 43	858 19	23 39	2.280 92	246 75 2	300	13	103	157	44	79	3
"	márczius	682 52	1.119 28	913 54	21 72	2.737 6	261 70 3	299	13	103	157	43	79	3
"	április	355 99	771 30	870 56	. .	1.997 85	220 78 .	295	14	103	157	41	78	3
"	május	354 3	702 3	660 79	. .	1.716 85	181 28 2	294	13	104	156	42	80	3
"	junius	327 67	828 74	728 58	12 69	1.897 68	215 92 2	277	12	99	144	44	80	3
"	hányókutatás	. .	. .	. .	. .	3.715 33	191 11 3	.	.	.	.	.	.	.
"	julius	280 24	528 58	713 75	. .	1.522 57	156 98 3	275	11	98	140	44	79	3
"	augusztus	228 40	658 12	554 56	16 67	1.457 75	171 71 3	278	11	96	137	44	81	3
"	hányókutatás	. .	. .	. .	. .	3.865 5	201 82 2	.	.	.	.	.	.	.
"	szeptember	408 65	766 56	737 32	. .	1.910 53	216 4 1	276	12	99	140	45	80	3
"	október	490 90	633 94	701 89	20 4	1.846 77	185 37 3	276	12	92	143	43	80	3
"	november	433 73	505 85	625 23	18 5	1.582 86	159 41 .	286	12	99	153	44	78	3
"	hányókutatás	. .	. .	. .	. .	4.518 24	246 35 .	.	.	.	.	.	.	.
"	deczember	599 49	783 25	1.192 59	. .	2.575 33	254 46 1	296	13	103	158	45	80	3

	Bánya költségek ft	xr	d	felső akna m	font	alsó akna m	font	Mária akna m	font	Ratzegrund m	font	Összesen m	font	van benne réz m	font		szakmányban vájó	napszámban vájók	ácsok	csillérek	fahordók	takarítók	más
január				307	75	424	18	705	98	.	.	1.440	91	161	43	1	299	13	106	160	44	80	34
február				367	74	632	48	989	95	.	.	1.990	17	229	50	3	296	14	105	160	44	80	35
március				596	96	870	80	1.406	94	29	4	2.903	74	355	33	3	298	14	106	161	45	79	35
április				333	62	504	51	1.006	15	.	.	1.844	28	204	88	.	299	14	103	160	45	80	35
május				336	19	616	47	855	72	.	.	1.808	38	185	54	.	297	12	100	152	41	80	35
junius				408	67	334	88	795	40	.	.	1.538	95	159	65	.	297	12	100	149	41	80	35
hányókutatás				.	.	.	.	.	.	.	.	4.345	94	216	84	1	.	.	.	.	.	.	.
julius				391	73	527	55	728	9	14	53	1.661	90	174	10	.	210	9	92	132	40	80	35
augusztus				242	56	343	49	555	54	.	.	1.141	59	115	64		169	9	95	145	37	80	34
szeptember				366	73	455	53	801	54	.	.	1.623	80	172	51	2/4	237	8	94	135	42	80	35
hányókutatás				.	.	.	.	.	.	.	.	4.564	12	250	89		.	.	.	.	.	.	.
október				293	3	383	70	603	71	17	29	1.297	75	138	31	2	251	10	96	132	42	77	34
november				354	65	719	09	958	22	.	.	2.031	96	207	18	2	292	12	100	147	41	81	35
hányókutatás				.	.	.	.	.	.	.	.	4.774	7	232	98	2	.	.	.	.	.	.	.
deczember				470	24	790	47	1.037	91	.	.	2.298	62	255	39	2	310	12	112	158	43	81	35
január				306	90	372	59	715	23	.	.	1.394	72	147	39	2	316	12	113	160	46	81	35
március				662	27	971	69	1.080	62	50	84	2.765	42	224	74	3	322	12	113	165	47	81	35
február				.	.	.	.	.	.	.	.	2.061	55	184	80	3	.	.	.	.	.	.	.
április				285	20	561	32	719	46	7	70	1.573	70	109	45	3	318	12	113	162	47	81	35
március				.	.	.	.	.	.	.	.	2.765	42	224	74	3	.	.	.	.	.	.	.
május				406	41	481	14	487	53	31	20	1.406	28	101	17	1	304	13	109	155	45	87	35
junius				495	07	459	97	677	56	5	24	1.637	84	102	18	2	309	14	98	151	44	84	35
julius				391	.	493	74	540	86	.	.	1.425	60	110	36	1	295	12	100	148	45	81	35
hányókutatás				.	.	.	.	.	.	.	.	3.013	48	127	93	.	.	.	.	.	.	.	.
augusztus				349	85	312	10	422	34	.	.	1.084	39	81	72	3	287	8	99	144	45	80	35
hányókutatás				.	.	.	.	.	.	.	.	1.476	64	83	3	1	.	.	.	.	.	.	.
szeptember				375	9	483	58	535	94	.	.	1.394	61	97	59	2	291	11	99	145	44	83	35
október				345	54	394	54	543	17	.	.	1.283	25	106	61	3	290	10	99	147	45	80	35
november				354	80	450	81	728	59	.	.	1.534	20	127	17	.	317	13	105	169	52	81	35
hányókutatás				.	.	.	.	.	.	.	.	2.003	61	115	56	3	.	.	.	.	.	.	.
deczember				488	80	530	96	932	74	2	04	1.954	54	159	02	3	321	13	118	168	52	81	35

T e r m e l é s

felső akna m	font	alsó akna m	font	Mária akna m	font	Ratzegrund m	ft	Összesen m	ft	Van benne réz m	ft		szakmányos vájók	napszámos vájók	ácsok	csillérek	fahordók	takarítók	más
464	91	520	96	767	72	26	71	1.780	30	138	95	3	320	13	120	164	52	81	32
599	64	839	48	960	83	32	45	2.432	40	170	71	2	320	11	122	164	51	81	35
								2.003	23	152	50	.							
425	29	604	27	1.108	73	52	04	2.190	33	163	86	3	318	10	120	153	57	80	35
210	48	529	05	605	15	27	47	1.372	15	94	21	1	314	10	114	157	47	80	35
255	91	316	08	581	73	19	25	1.172	97	77	93	3							
								1.325	33	92	18	.							
243	77	324	2	527	64	15	67	1.117	70	88	99	3							
								2.249	66	120	84	3		9	93	114	35	61	26
267	75	366	93	527	46	27	41	1.189	55	97	72	.	257						
232	25	343	50	402	25	31	50	1.009	50	84	35	2	263	10	91	113	35	61	20
								1.671	97	84	50	2							
													274	10	91	113	35	61	20
387	75	454	50	390	.	42	75	1.275	.	119	13	.	289	11	98	119	37	61	20
								896	.	83	96	.		8	79	81	29	34	20
262	75	259	.	284	.	9	25	815	.	91	44	1	156						
280	.	302	25	271	75	9	.	863	.	87	18	2	165	-	79	81	29	34	20
													165	.	79	81	29	34	20

VIII. BESZTERCEBÁNYA

1. Bányaigazgatósági adatok, 1650 - 1745 / 1747 /

1650 január havában jelentést tett az alkamaragróf az udvari kamarához a Beszterczebánya város és a katholikusok közt fennforgó egyenetlenségekről. E jelentés tartalma Sonnaunak nem látszott eléggé erélyesnek, és közte és az alkamaragróf között e miatt egy pár szemrehányás történt. Sonnau neheztelt főképen azért, hogy az administratori hivatalra nem ő jelöltetett ki, és azt vélte, hogy az alkamaragróf az ő ellensége , ez pedig ugyan ezt vélte Sonnauról.

1650 márczius 6-án Pálffy Pál királyi helytartó előtt egyezséget kötöttek a beszterczebányai polgárok, hogy ezentul a biró és tanácsválasztásnál a következő szabályokat fogják követni : az első választási napon közösen választatik a biró a német, magyar, vagy tót / scavonica natio / polgárok közül. Második napon választatnak a tanácsnokok és többi tisztviselők, és pedig egy évben a németek közül, másik évben pedig a magyarok és tótok közül. Csak olyanok lehetnek tanácsosok és tisztviselők, kiknek vagyonuk van, mellyel a hivataloskodásuk alatt okozott minden kárért jót állhatnak, stb.

1650 márczius 15-én felterjesztést tesz az alkamaragróf azon egyezség ellen, mely Pálffy Pál nádor közbenjárásával a besztercczebányai német és tót-magyar polgárok közt létre jött. Az alkamaragróf az egyezséget nagyon veszedelmesnek tartja a német lakosságra, s a bányászatra, és attól fél, hogy így a bányaügyekben is eltörültetik lassankint a bányatörvény alkalmazása, és az udvari kamara befolyása elenyészik. Jelentéséhez csatol az alkamaragróf egy emlékiratot a német polgárok köréből , és egy emlékiratot Sonnau praefectustól.

A német polgárok, kik már Thurzó ideje óta nem bányászkodtak, de a bányászok után éltek, most jónak látják ismét hangoztatni, hogy ők azért kapták privilegiumaikat, mert a rézbányákat ők kezdték, s hogy ha mármost e privilégiumokban a tótok és magyarok is részesülnek, mi lesz akkor a bányászatból ? okvetlen el fog pusztulni, Sonnau pedig a német nemzet lejebbitését látja

az egyezségben, és azt javasolja, hogy Ő Felsége az egyezséget ugy, mint II.Mátyás király 1604-ben tette a Forgách nádor intézkedéseivel, megsemmisitse, mert különben nemsokára a magyar udvari kamara kezébe kerül az egész bányászat, és akkor elpusztul.

1650 márczius 31-én jelenti a beszterczebányai kamara az administratornak, hogy 1572-ben köttetett a szerződés az akkori esztergomi érsekkel Verancius Antallal a turóczi és zólyomi tized megváltása tárgyában. E 78 éve fennálló szerződést a mostani érsek felmondta, s evvel az itteni bányamüvek fennállását veszélyezteti. Mert a gabonakészlet tartotta egyedül az embereket a munka mellett akkor is, midőn a kamarának pénze nem volt, kéri tehát, hogy az administrator e felmondásnak visszavonását eszközölje ki, különben az uradalmak eladásával már ugy is megkárositott bányászat végképen tönkre megy.

1650 április 19-én irja Wolf Ochs v. Sonnau az administratornak, hogy a husvéti ünnepek előtt mindenféle fizetések miatt annyira sanyargatták őt, hogy jobb szeretett volna a föld alatt lenni.

1650 május 26-án jelentik a beszterczebányai főtisztek az administratornak, hogy Eszterházy Pálné, a zólyomi uradalom birtokosa, nem engedi meg, hogy a kincstár a bányamüvek számára fát vágasson, és hogy Ebeczky János, a zólyomi kapitány avval fenyegette a kincstári erdőkerülőket, hogy ha őket a zólyomi erdőkben találja, majd elbánik velök. Ez pedig annak következménye, hogy Eszterházyné adománylevele, ugy, mint Listhiusnéé is, eredetileg hibásan volt kiállitva, és csak később javittatott ki, a kijavitást pedig a birtokosnék most már nem akarják érvényesnek tartani.

1650 május 29-én jelenti Pestaluz János a Bécsben levő Sonnaunak, hogy Illésházy és Listhiusné összepereltek, és ez utóbbi az Illésházy ruháit a városkapu elé kihányatta. Most megérkezett Illésházy Liptsre 200 hajduval, és ugy látszik, hogy a kamarával jó barátságban akar lenni, mert eltiltotta a jobbágyoknak az erdők pusztitását.

1650 május 30-án jóváhagyja az udvari kamara, hogy Besztercebányán a hajduk száma szaporittatott a végre, hogy a müveket a törökök beütésétől jobban megoltalmazni lehessen.

10632/Mné

1650 május 31-én utasitja a király az alkamaragrófot, hogy miután hallomás szerint Radvánszky család utolsó ivadéka egy gyenge testalkatu beteges gyermek, őrködjék ennek elhalálozása esetében, és azonnal foglalja le a jószágot, mert azt a király a kamarához akarja a rézmüvek javára csatolni.

1650 junius 12-én irja Wolf Ochs von Sonnau Bécsből a besztercebányai tiszteknek, hogy Granitzer János ügyében, ki Besztercebányán akaratlanul egy embert megölt, és ott halálra itéltetett, szerencsésen járt el, és kieszközölte Ő Felségénél a megkegyelmeztetést. Hanem sok nehézséggel járt a dolog. Amint megkapta a tisztek felterjesztését, azonnal elment az udvari kamara elnökéhez, ki még az ebédnél ült, és kérte őt pártfogásáért; ez meg is igérte, hanem mert Ő Felsége rosszul léte miatt az nap ágyban maradt, másnap pedig péntek volt, mikor semmiféle tanácskozás sem tartatott, csak szombatra igérte, hogy a tanács elé terjeszti az ügyet. Ez Sonnaunak igen hosszadalmasnak látszott, és az elnök beleegyezésével más utat választott. Pater Gansz, a király gyóntató atyja, megigérte, hogy ha holnap a király előtt miséjét bevégezte, elébe terjeszti ezt az ügyet, és meg is tette, s Ő Felsége rá irta, hogy fiat. Hanem még ezután lett sok baja, mig a magyar kamaránál megtudta kapni a kegyelem levelet ! Isten mentse meg attól, hogy a magyar kamaránál kelljen valamit szorgalmaznia ! Egyébiránt kéri a tiszteket, hogy a kegyelem levelet addig ki ne adják kezökből, mig Granitzer meg nem téríti az ő költségeit. És pedig : a kancellárnak adott tizszeres aranyat; a titkárnak 2 nagy réz edényt, és egy melegitő edényt; az irnoknak 1 aranyat, Páter Ganznak, ki legtöbbet segitett, 2 dutzat nyelvet; az ő maga fáradságáért és szaladgálásáért pedig megérdemel egy csinos lószerszámot.

1650 julius 1-én folyamodik Wolf Ochs von Sonnau, hogy miután 17 évig mint katona szolgált, és ott kapitányi rangra emelkedett, 1635-ben praefectussá kineveztetvén azóta itt szolgál, és 1643-ban a Rákóczy - féle zavarokban sokat veszitett, mert mindenét elhagyva Bécsbe kellett menekülnie, mikor pedig ismét vissza jött, a császári katonaságot saját költségével mindenben segitette, s igy megtörtént, hogy részint rézedények árában, melyeket elajándékoznia kellett, részint zab árában, melyet a

nála volt katonatisztek lovának tartására a szertárból kivennie kellett, mintegy 3000 tallér ... [131] van terhelve. Azt vélte ugyan, hogy ...[131] administratori hivatalra ő fog kineveztetni, de más neveztetvén ki, kéri, hogy jó szolgálatainak jutalmául engedtessék el neki az adósság vissza fizetése.

1650 julius 17-én tudomásul vétetett, hogy 1637 november 9-én megerősiti Ferdinand király a Pojnik mezőváros szabadalmait, melyeket 1400 feria sexta proxima ante dominicam Ramispalmarum Zsigmond kiadott, 1464-ben 6 idus Junii Mátyás király megerősitett, és 1583 május 11-én II.Rudolf megerősitett. E szabadalmi levél szerint a pojnikiak, ugy mint a korponaiak, szabadon választhatták bíróikat , és minden adótól felmentettek, csak 80 ftot tartoztak évenként a kincstárba fizetni.

1650 szeptember 9-én jelentik a beszterczebányai tisztek Illésházy grófnak, hogy az ő szolgája Zmeskál, midőn az urnap utáni vásárból Beszterczebányáról Lipcs felé haza lovagolt, az uton egy szénégető munkást Szluvoznik Jánost agyon lőtt, és kérik, hogy szolgálttasson igazságot. A jelentéshez volt mellékelve egy jegyzőkönyv, melyet Gyürky János és Zolnay Ferencz zólyomi megyei tisztek felvettek azokkal, kik az esetnek szemmel látott tanui voltak.

1650 október 5-én Ő Felsége elé terjesztette a Bécsben levő praefectus, és gyors intézkedést kért a palatinusnak ama határozatai ellen, melyek a kamarának nagyon sérelmesek. Ugyanis:

1. Másfél év előtt, midőn a lipcsi és zólyomi uradalmak Listhiusné illetőleg Eszterházyné kezére adattak, a zálog okmányokból kihagyattak az erdők fenntartására vonatkozó pontok; és midőn e miatt a beszterczebányai kamara tisztjei felfolyamodtak, meghagyta Ő Felsége a palatinusnak, hogy az okmányokat vissza vegye, és szabályszerüekkel cserélje ki. De a palatinus ezt nem tette, hanem csak reversalisokat vett a birtokosnéktól, melyekbe ismét egy olyan czikket iktattatott be, mely Ő Felségének és kamarájának igen káros. E czikkben az mondatik, hogy se a birtokosnénak se a kamarának nem szabad az erdőkben károkat okozni, s amelyik ...[132] a megye hatósága által vétkesnek találtakik, ...[132] fog büntettetni.

10632/Mné

Ily módon a kamara nem rendelkezhetik az erdőkkel, a vágásokat ki nem jelölheti, hanem kénytelen az urasághoz folyamodni, és annak akaratjától függ hogy kérelme teljesittetik-e vagy nem. A kamara az erdőkben kárt nem is okozhat, mert sem gazdászatot nem üz, sem juhokat nem tart. Ha pedig a birtokosné ellen panaszkodik, a kihallgatásoknak vége hossza nincs, és kártalanitást soha sem kap. Az is sérelmes a kamarára nézve, hogy a megye hoz fellette itéletet, pedig eddig mindég ki volt véve a megyei hatóság alól.

Szükséges lenne tehát, hogy az emlitett uradalmak adománylevelei vissza vétessenek, és oly tartalmakkal, mint a régiek voltak, kicseréltessenek.

2. Hasonlóképen sérelmes a kamarára és a német nemzetiségü lakosságra azon egyezmény, melyet a palatinus Beszterczebányán a biró és tanácsválasztás tárgyában létrehozott, s mely a bányaváros szabadalmaival ellenkezik.

Tudva levő, hogy a bányászatot és a bányavárosokat az or - országban mindenütt a németek alapitották meg és emelték virágzásra, s ezért kapták szabadalmaikat is, melyek szerint a biró és a tanács valamint a közpolgárok csak közülök választassanak. Ez ellen azonban az országgyülés oly határozatot hozott, hogy ezentul a németek, magyarok és tótok mindenütt egyenlő jogokkal birjanak; és e törvény következtében Beszterczebányán Heincz Jakab biró, és Moszlechner jegyző, csakhogy a régi birók választását, Dr.Reul Jánosét és Wertner Ábrahámét lehetetlenné tegyék, felizgatták a tót polgárokat , hogy panaszt tegyenek, melynek elintézésére a palatinus küldetett ki, ezt is és ennek tanácsadóit sikerült annyira részükre hóditani, hogy az emlitett egyezség megállapittatott, és senki se mervén a palatinus ellen felszólalni, elfogadtatott. E szerint évenkint felváltva német és tót birónak és tanácsnak kellene lenni, és a város szabadalma megszünt.

A városi hatósággal pedig ezelőtt is nehéz volt megtartani a békét, s most, ha tótok lesznek, kik mindnyájan ellenségei a kamarának, még nehezebb lesz.

Igy, midőn a felső kamaraház átadatott a jezsuitáknak, és a kamaraházból a tiszteknek ki kellett költözködni, kérte a kamara a várost, hogy adjon egy másik alkalmatos házat a hivatalos

helyiségekre, de nem adtak.A palatinus is azt mondta, hogy minek ajándékozta el a kamara a legalább 15.000 ftot érő házat a jezsuitáknak ? Lássa már most, hogy hol helyezheti el hivatalait.

Ezt a bajt még meg lehetne orvosolni karácsonyig, mert akkor lesz bíróválasztás. Szükséges lenne tehát, hogy e tekintetben a magyar kamara sürgősen intézkedjék.

1651 január 1-én panaszkodik az administrator, hogy a palatinus a katonaság számára a bányavárosok vidékén vásároltatja a gabonát.

1651 január 2-án Lőcse városához irt levelében mentegeti magát Sonnau, hogy a Thurzó féle hagyaték kamatai 1649 óta nem fizettettek, és ...[133] 3 hét alatt legalább egy évi részletet le fog fizetni.

1651 január 2-án jelenti a beszterczebányai kamara, hogy a körmöczi kamarától kapott 6000 tallér ellátmányt, és evvel a hátralevő munkabéreket kifizette. Egyszersmind megjegyzi, hogy azon 12 tallérból, mely a réz mázsája után Joanelli által a münek adatik, nem képes a folyó költségeket fedezni, tehát szükséges a réz árát felemelni.

1651 január 8-án irja a király Pálffy Pál nádornak, hogy miután a beszterczebányai német és tót polgárok között egy év előtt létre jött egyezség a kamara érdekeit sérti, kivánja, hogy ez az egyesség eltörültessék, és a régi viszony helyreállittassék.

Erre válaszolta Pálffy, hogy az egyezség a kamarai tisztek jelenlétében történt, és közülök senki sem szólt ellene, az ügy tehát rendben bevégeztetett, és most már nehezen változtatható meg, mert 1 év óta gyakorlatban is áll. Kéri Ő Felségét, hogy küldje meg neki részletesen az egyezség ellen felmerült panaszokat.

Az udvari kamara értesiti erről az administratort, és utasitja, hogy e panaszokat ujból szerkesztve oly módon terjessze fel, hogy azokat a nádornak eredetiben megküldeni lehessen.

1651 január 28-án rendeli a király, hogy Beszterczebányán levő jezsuitáknak eddigi illetményeiken felül hetenkint még 1 véka gabona, 1 hordó sör, és 4 font faggyu adassék a kincstárból.

1651 május 6-án felszólitja a beszterczebányai praefectus Liszthiusnét sz.Széchy Katalint, hogy a Runcinán, Jaszenán és

Predainán felállitott fürészmalmokat távolittassa el, mert az erdők a rézmüvek számára vannak fenntartva, és azokból másoknak fát, vagy fürészelt árut eladni nem szabad.

1651 május 31-én rendeli az udvari kamara, hogy a beszterczebányai tiszteknek az 1642 óta fizetésükből levont 1/4 rész további levonása megszüntettessék, és a levont részeket nekik lassankint vissza adassanak.

1651 szeptember 24-én megtiltja Pálffy Pál nádor a beszterczebányaiaknak, hogy a gabonából pálinkát főzzenek, mert az által a gabona megdrágittatik, és a bányamunkások szenvednek.

1651 november 19-én kérik a beszterczebányai tisztek az administratort, hogy a jelenlevő királyi biztostól báró Sonnautól eszközölje ki, hogy a zólyomi uradalom birtokosa ne pusztitsa a bányászat számára fenntartott erdőket. Most is Ebeczky, a zólyomi provisor a higany bányák körül levő erdőt levágatja tüzifának, és azt a városba viteti és ott a pálinka főzőnek eladja.

1651 deczember 20-án értesiti az udvari kamara, hogy Ő Felsége ismét felszólitotta Pálffy Pál nádort, hogy a zólyomi birtok élvezőivel, az Eszterházyakkal az erdők használatára nézve olyan reversalist irasson alá, amilyet Listhiusné a lipcsei birtokot illetőleg aláirt, mert Ő Felsége azt akarja, hogy az erdők használata a bányák számára fenntartassék.

1652 márczius 19-én jelentik a beszterczebányai főtisztek az administrator rendeletére, hogy Larson Ferencz szertárnok 1648-ban nyerte el mostani állomását azért, mert az akkor itt volt királyi biztosok előtt kinyilatkoztatta, hogy ha a szertárnoki állomást reá bizzák, ő a kezelést ugy fogja vinni, hogy az eddigi engedélyezett apadások, u.m. a buzánál 3/4 %, az árpánál 4/4 % és a zabnál 5/4 % egészen elkerülhetők lesznek, és ő az apadások helyett még többleteket fog elszámolni. Ez ajánlat következtében Pestaluzi János, ki akkor szertárnok volt, a helyéről elmozdit - tatott, és bányabiróvá neveztetett ki, Larson pedig megkapta a szertárnoki állomást. Most azonban azért folyamodik, hogy a régi fogyatéki %-ok neki is engedélyeztessenek. Miután ő a hivatalát csak azért kapta, mert e fogyatékok megtakaritását igérte, a főtisztek nem javasolják kérelme teljesitését.

10632/Mné

1652 márczius 22-én Zólyom megye közgyülése és Zólyom városa is fegyveres gyalogokat kér segitségül a praefectustól, mert az hallatszik, hogy a török be akar törni a bányavárosokba Fülek felől.

1652 április 24-én értesiti az administrator a besztercze-bányai tisztviselőket, hogy báró Sonnau András királyi biztos - nak meghagyta Ő Felsége, hogy nemcsak a kincstári pénztár feleslegeit azonnal felküldje Bécsbe, hanem az itteni tisztektől és bányapolgároktól amennyit csak lehet kölcsön vegyen föl, és küldje minél előbb Bécsbe Ő Felsége utazási költségeinek fedezésére. Utasitja tehát a tiszteket, hogy azonnal értesitsék őt,menynyit hajlandók egyenkint kölcsön adni ? Ő meg van bizva, hogy a kölcsönökért járó kötelezvényeket kiállitsa, és a befizetett összegeket a bányák jövedelmeiből vissza fizesse.

E felszólitás következtében adott Sonnau praefectus 400 tallért, Mayr pénztárnok 66 tallért. Esel könyvivő 50 tallért, s igy valamennyi tiszt és altiszt Beszterczebányán és a hozzá tartozó müveknél összesen 1007 tallért, a legkisebb összeg volt ezek közt 3 tallér.

1652 április 27-én irja Ochs v.Sonnau az administratornak, hogy Markusch és Pestaluz, kiket pénzért küldött az administratorhoz, pénz nélkül jöttek vissza, azt hozván hirül, hogy az administrator hajlandó lett volna adni, de Sonnau királyi biztos megtiltotta. Igy tehát még tovább kell nyomorogniok; de ebben meg kell nyugodniok ; hanem legszomorubb dolog az, hogy amint küldöttei beszélik, az administrator őket ebéden marasztalta, és a királyi biztos az ebéd alatt rólok és általjában a besztercebányai tisztekről oly becsületsértőleg nyilatkozott, hogy azt elviselni alig lehet. Lobkowitz gróf igazán szigoru biztos volt, de a tisztek becsületét soha sem sértette.

1652 május 12-én jelenti Khain Ádám a rézárusitók factora, hogy a Lengyelországban levő ragály miatt nem kaphat fuvarosokat, kik onnan ólmot hozzanak. Most maga is elutazik Árvába fuvarosokért, de ha nem kaphatna, a kamarának magának kell ólom után nézni.

1652 junius 28-án javasolja a beszterczebányai praefectus, hogy a jezsuitáknak a beszterczebányai kápolnában működő muzsikusok terthatására 100 ft segély adassék, és egy lóra való

deputatum a végett, hogy az urvölgyi uj kápolnában hetenkint egyszer mise tartás végett kirándulhassanak.

1652 julius 5-én jelenti Sonnau praefectus az administratornak, hogy Rhonitzon az erdőben 5 martalóczot találtak, kik 6 munkást kötözve vittek magukkal. A martalóczokat megrohanták, kettőt levertek és megkötöztek, de 3 elmenekült, de 5 munkás és 5 walaszkai paraszt üldözik őket. E martalóczok Lopej közében a walaszkai plébánost és egy Rhonitzra menő hajdut megöltek és kiraboltak.

1652 julius 3-én meghagyja a királyi biztos a beszterczebányai ellenőrnek Whyrl Gáspárnak, hogy mutassa ki mennyivel tartozik Sonnau praefectus a kamarának és mennyi követelése van tőle a szolgálata kezdetétől mostanáig.

1652 julius 10-én rendeli a királyi biztos, hogy miután Pestaluz János, midőn még szerárnok volt, a munkások számára vett ökrök után 70 ökörbőrt kapott, de azokról mindeddig semmi számadást nem tett, ezekért 245 fttal terhelje meg Pestaluz mostani bányabirót, és az összget hajtsa be tőle.

1652 julius 15-én rendeli a királyi biztos, hogy miután Larson Ferencz szertárnok és udvarbiró a jobbágyoktól különféle birságokat behajtott, de a pénzt magának megtartotta, és e pénzek 63 1/4 tallérra rugnak, ezt az összeget Larson kétszeresen fizesse be a kincstári pénztárba.

1652 augusztus 13-án jelenti a besztercbányai kamara az udvari kamarának, hogy hallomás szerint báró Sonnau György András királyi biztos a besztercbányai kamarához tartozó jobbágyokat Kochlatschnak eladni vagy bérbe adni akarja. E szándéknak megakadályozásáért folyamodnak, mert ha a jobbágyok elvétetnének, kik évenként több mint 4000 fuvart szolgáltatnak a müveknek igen csekély árak mellett, és kézimunkával is a fa usztatásnál, szenelésnél, és széna kaszálásnál szolgálnak, akkor a müvek rövid idő alatt nagy vesztességbe jutnának.

1652 október 16-án kéri Wolf Ochs von Sonnau az udvari kamara igazgatóját Reischel Farkast, hogy miután azt hallotta, hogy a királyi biztos Sonnau báró jelentésében oda nyilatkozott volna, hogy ő 27.000 tallérral tartozik a kamarának, küldje le neki a vádiratot válasz adás végett. Mert ő nemhogy tartozna a kamarának hanem a rézvállalatot sokszor saját vagyonával segitette, és fenntartotta. Az igaz, hogy a jobbágyok adóját ő élvezte, de ezt

tették az ő elődjei is, és soha senki se parancsolt neki, hogy ezt az adót a kincstárba szállitsa, pedig elég sok bizottmány járt itt, kiknek erről tudomásuk volt. Báró Sonnau nem is a kincstár érdekeit, hanem saját maga érdekeit akarja az ilyen vádakkal előmozditani.

1652 november 28-án a turóczi káptalan irattárába felvétette báró Sonnau András királyi biztos azt a bejárási jegyzőkönyvet, melyet november 14-től kezdve a Breznóbánya és Rhonitz körül fekvő erdőkben tapasztalt erdőkárok minőségéről megyei és városi biztosok szemléje után szerkesztettek.

1652 november 30-án rendeli báró Sonnau királyi biztos,hogy a beszterczebányai kamara tisztjei a király számára 20.000 tallért szerezzenek kölcsön.

1652 deczember 7-én meghagyta a királyi biztos Sonnau báró a beszterczebányai kamarának, hogy Ő Felsége kiadásainak fedezésére karácsonyig bizonyosan 4000 tallért előlegezzeh, mely összeget a körmöczi kamara lassankint vissza fizetni fogja.

1652 deczember 9-én irja Sonnau az udvari kamara igazgatójának, és Vichternek, hogy a tőle követelt összegre vonatkozó felderitését már beterjesztette, és kéri őket, hogy ebben az ügyben, mellyel rajta égbekiáltó igazságtalanságot akar a királyi biztos elkövetni, pártját fogják.

1652 deczember 18-án jelenti Sonnau praefectus az administratornak, hogy Hubermanné és a martalócz átadattak a városnak. A törökök nagyon közel járnak a művekhez, előtte való nap Korpona és Zólyom közt 3 beszterczebányai polgárt összevagdaltak a törökök, és Markus, a praefectus segédje is csak nagy nehezen tudott tőlük elmenekülni.

1652 deczember 18-án átküldi az administrator az udvari kamara rendeletét de dt. 29/10 1652, melyben meghagyatik, hogy a férjgyilkos Habermannét, és a fogva tartott martalóczot a városi törvényszéknek elitélés és megbüntetés végett átadják.

1652 deczember 19-én felel erre az administrator, hogy szivesen megengedné, hogy nehány hajdu vétessék fel a művek őrzésére, ugy mint máskor, de most nem meri azt tenni, mert ha nem történik baj, akkor azt fogják mondani, hogy felesleges volt az egész intézkedés, és csak hiába való pénzkiadást okozott. Azt ja-

vasolja tehát, hogy kérjen a praefectus Liszthiusnétól és a városstól kölcsön nehány hajdut, és ezekkel czirkáltasson az erdőkben.

1652 deczember 23-án emlékezteti az administrator Beszterczebánya városát, hogy az Ő Felsége számára igért 2000 tallér kölcsönt lefizessék.

1652 deczember 23-án jelenti Ebeczky János zólyomi provisor, hogy az előtt való este Babináról 500 lovas törököt láttak, Baczurvo mellett is láttak nehány lovas törököt, a saskői emberek pedig ma reggel láttak a beszterczebányai völgyben törököket.

1652 deczember 26-án kéri Sonnau praefectus az administratort, hogy adjon kölcsön 100 ftot, mert a kasszában nincs 5 ft sem.

1652 deczember 31-én értesiti az administrator a praefectust, hogy az udvari kamara a beszterczebányai jezsuitáknak eddigi 200 ftnyi fizetésükhöz még 100 ftot utalványozott a körmöczi kamara terhére addig, mig Selmeczen az áldás tart; ezen kivül pedig 1 ló tartására a vasárnaponkint Urvölgyre járó misézö pap számára 30 véka zabot és 2 szekér szénát engedélyezett, melyeket a beszterczebányai kamara tartozik fedezni.

1643 január 3-án irja Beszterczebánya városa az administratornak Roth Hermannak, hogy az Ő Felsége számára kért 2000 ft kölcsönt a polgárok szegénysége miatt meg nem ajánlhatják, hanem 1000 ftot fognak adni, de azt is kölcsön kell venniök.

1653 január 10-én irja Pestaluz János beszterczebányai biró az administratornak, hogy lehetetlen neki a tőle követelt 1000 tallért Ő Felsége számára kölcsön adni, mert nincs miből; azt az 500 ftot, melyet 1643-ban kölcsön adott, ő is kölcsön vette, és mindeddig fizeti érte a 12 % kamatot, és várja, hogy a kincstár őt a tehertől felmentse.

1653 január 21-én irja a Joanelli testvérek ügynöke Bécsben, hogy azt a kivánságot, hogy az Ő Felsége számára igért 4000 tallér kölcsön kifizethetésére a Joanelli testvérek 3000 tallért előlegezzenek, nem teljesitheti, mert a régebbi 6000 tallér előlegből még 3000 tallér van hátra, melynek vissza téritésén a kamarai tisztviselők nem igen igyekeznek.

10652/Mné

1653 márczius 29-én leküldi az udvari kamara az administratorhoz vélemény adás végett a vájárok és Ainspanigerek kapitá - nyának Lohner Jánosnak folyamodványát, melyben 26 évi szolgálatának jutalmául 2000 tallért kér.

1653 április 13-án jelenti Wolf Ochs von Sonnau, hogy az éjjel nagy tüz volt Beszterczebányán, Kochlatsch háza, a városi mérőház / Stattwage / és még más 12 ház leégett, a kincstári házaknak nem lett semmi károk.

1653 április 16-án kimutatják a beszterczebányai tisztek, hogy az Ő Felségének fenntartott 200 mázsa rézre

1644-ben	kiadtak	fizetés	nélkül	220	mázsát
1645-ben	"	"	"	134	"
1646-ban	"	"	"	336	"
1647-ben	"	"	"	140	" 59 fontot
1648-ban	"	"	"	18	"
1649-ben	"	"	"	41	"
1650-ben	"	"	"	133	"
1652-ben	"	"	"	145	"
1653-ban	"	"	"	54	"
összesen				1,221	" 59 "

melynek értéke a 16 1/2 tallér = 19.989 3/4 tallér.

1653 május 8-án gróf Csákyval, a véglesi uradalom birtokosával alkudozik a beszterczebányai kamara 2000 véka gabona megvétele végett.

1653 junius 29-én irja az administrator a beszterczebányai praefectusnak, hogy miután a nagy szárazság miatt a fát a felső vidékről leusztatni nem lehetett, be kell rendezni a szenitést a Beszterczebányához közelebb fekvő erdőkben, melyek a zólyomi uradalomhoz tartoznak; ő már irt e végett a zolyomi uradalom provisorának, de nem kapott választ; de azért csak meg kell kezdeni a favágást, s ha az uradalom akadályt csinál, majd akkor fel fogja az esetet jelenteni az udvari kamarának.

1653 julius 14-én irja Eszterházy Miklós és Sándor az administratornak, hogy a zólyomi provisort utasitotta, hogy a beszterczebányai kamara számára a szükséges fát illendő árban akadály nélkül kiadja, a vágatás, szenitès és elfuvarozás a kamara dolga lesz.

10632/Mné

1653 augusztus 28-án jelenti Sonnau praefectus az administratornak, hogy Esel János könyvvivő meghalt.

1653 szeptember 1[illegible]-én rendeli III.Ferdinánd, hogy a besztercebányai hivataloknál szokásos étkezések a kirándulások alkalmával eltörültessenek, és ezek helyett a gondnok segéd 100 ft, a kohótiszt pedig 150 ft évi átalányt kapjon, miből ugy magokat, mint szolgáikat és lovaikat kitartani kötelesek.

1653 szeptember 10-én rendeli III.Ferdinánd király, hogy Wolf Ochs von Sonnau, beszterczebányai praefectus,ki a legközelebbi királyi bizottság jelentése szerint összesen 27.700 forintot illetéktelenül forditott a maga javára, de miután az összeg az ő igazolása folytán 26.000 ftra leszállittatott, e leszállitott 26.000 ftot 3 hónap alatt mulhatatlanul a pénztárba befizesse, és azonkivül magát a többi vádak alól kitisztitsa, mert különben el fog bocsáttatni.

1653 szeptember 17-én jelenti Sonnau praefectus az alkamaragrófnak, hogy előtte való nap Steinwasseren Rhonitz felett a martalóczok Grueb György favágó feleségét és 2 fiut elraboltak, de az asszony tőlök éjszaka elszökött a fiuk pedig azután reggel szöktek vissza.

1653 szeptember 20-án megemliti az udvari kamara egy rendeletben, hogy a beszterczebányai könyvvivő Esel János meghalt.

1653 október 24-én irja az administrator a praefectusnak, hogy hallomás szerint nemcsak Lengyelországban, hanem Sziléziában is megint pusztit a pestis; inti tehát a praefectust, hogy olyan emberekre, kik onnan jönnek, különös figyelemmel legyen, nehogy a ragályos betegséget itt elterjesszék.

1653 november 4-én rendeli az udvari kamara, hogy miután valószinü, hogy a beszterczebányai praefectus az ő betegsége miatt nem lesz képes tovább szolgálni, gondoskodjék az administrator, hogy kit lehetne helyébe kinevezni ?

1653 november 7-én figyelmezteti az administrator a besztercebányai tiszteket, hogy Kochlatsch Márton meghalt, és örökösei sürgetik a 31.000 tallérra menő követelése megfizetését; a tisztek tehát gondoskodjanak, hogy legalább a kamatok lerovassanak.

10632/Mné

1653 november 15-én jelentik erre a beszterczebányai tisztek, hogy a Kochlatsch követelése csak 30.446 1/6 tallér és 41 denár tőkében, és a kamatok. Most, midőn a száraz év miatt nem lehetett fát leusztatni, és egész nyáron át csak 3 kemenczével olvaszthattak, oly kicsi volt a termelés,hogy a kamatokból nem lehetett semmit se leirni, sőt az üzem költségeket sem fedezhettek, és Joanelliék a III.évnegyedben 10.115 ft 49 dr. maradtak adósok. Nem igérhetnek tehát a lefizetésre nézve semmit, és csak azt javasolják, hogy a Kochlatsch örökösök, majd ha uj rézeladási szerződés köttetik, védjék meg érdekeiket, és eszközöljék ki, hogy az ő követeléseik is lassankint törlesztessenek. Joanellinek már 100.044 ft 15 denárt lefizettek a rézmüvek.

1654 február 10-én értesiti az udvari kamara Steiffenegger administratort, hogy a mult év végével lejárt szerződés a réz - elárusitókkal ismét megujittatott, és a régi szerződésben csak annyira történt változtatás, hogy ezentul minden mázsa rezet Beszterczebányán 1/6 tallérral drágábban fognak fizetni, tehát a régi 24 ft 45 xr helyett 25 forinttal.

1654 február 10-én figyelmezteti Sonnau praefectus az administratort, hogy Esel könyvvivő elhalálozása óta nem számoltak le a külső müvekkel és kéri, hogy az administrator báró Sonnau királyi biztostól a leszámoláshoz szükséges tisztek kinevezteté-sét kieszközölje, mert különben nagy zavar fog keletkezni.

1654 márczius 12-én kéri Széchy Kata, a lipcsei vár birtokosa magyar levélben a beszterczebányai praefectust, hogy az ő pojniki jobbágyának 2 ökrét, melyek tilalmasban találtattak és behajtattak, a jó szomszédság kedvéért adja ki.

1654 márczius 13-án válaszolta erre a praefectus, hogy miután a grófné már sokszor megigérte, hogy ilyen kártételek nem fognak többé történni, de igéretét meg nem tartotta, a kamara nincs azon helyzetben, hogy ismét elnézést gyakoroljon, hanem ezentul szigoruan fogja teljesiteni kötelességét.

1654 márczius 13-án felszólitja a praefectus Beszterczebánya és Selmecz városát, hogy Hampacher János szénégető mesternek, kit a mult évben a martalóczok elfogtak, és Váczra rabságba vittek, végre pedig 600 tallér váltságdijért elbocsátottak, e váltságdij lefizetésében adományaikkal segitségére legyenek, mert ő maga nem képes azt leróni.

10632/Mné

1654 május 14-én értesiti az udvari kamara az administratort, hogy gróf Forgách tábornok 80-90 hajdut fog Besztercze-bánya vidékére küldeni, hogy a martalóczok ellen ott czirkáljanak.

1654 junius 20-án értesiti III.Ferdinand a beszterczebányai praefectust Sonnaut, hogy az ő 26.000 ftnyi tartozásának egy részét elengedte, és jóváhagyta, hogy csak 9.179 ftot fizessen vissza a kincstárba. Meghagyja tehát, hogy ezt az összeget minél előbb lefizesse, ami ha megtörténik, a többiek lefizetésétől fel fog mentetni.

1654 junius 26-án megemlittetik egy rendeletben, hogy Pestaluz János beszterczebányai bányabiró meghalt.

1654 julius 18-án irja Sonnau praefectus az administratornak, hogy a megérkezett 60 hajdut következőképen osztotta szét:

a beszterczebányai szénégetőkhez	10 embert
Libetbányára	10 "
a zehrenbachi vágáshoz	10 "
a schwarzwasseri vágáshoz	20 "
Benyus és Baczach-ra	10 "
	60 "

legközelebb vadászatot tart velök a martalóczokra, mert kokovai emberek azt mondják, hogy 15 martalócz tartózkodik az erdőkben Steinwasser és Végles között.

1655 márczius 11-én értesiti Steiffenegger administrator a beszterczebányai kamarát, hogy Joanelli testvérekkel az elárusitási szerződés megujittatott, és a szerződésben csak az a változás tétetett, hogy az elárusitók ezentul a rézért Besztercebányán az eddigi 24 ft 45 kr helyett 25 ftot fognak fizetni mászánként.

1655 márczius 19-én kérik a beszterczebányai számadó hivatalnokok, hogy 1649 óta elintézetlenül heverő számadásaik megvizsgáltassanak, és elintéztessenek, nehogy egyiknek vagy másiknak halála esetében a hátrahagyott özvegyek és gyermekek inségbe jussanak.

1655 május 25-én Sonnau praefectus engedelmet kap, hogy egészségének helyreállitása végett 3 hónapra Bécsbe utazzék.

10632/Mné

1655 május 26-án irja Steiffenegger a Pozsonyban levő Hofer János titkárnak, hogy a beszterczebányai bányászat és kamara nagyon nagy kárt szenvedne, ha a beszterczebányai kamaraházat a palatinusnak oda adni akarnák; hova mennének azután a hivatalok? és hogy lehetne fenntartani a kamara tekintélyét ?

1655 junius 6-án megköszöni Sonnau praefectus az administratornak, hogy neki szabadságot eszközölt ki. Bécsbe utazásra fájós lábának meggyógyittatása végett; de mivel a bánya és kohó munkások már 9 hét óta nem kaptak fizetést, és pénz nincs a pénztárban, nem akarja a müveket ilyen állapotban elhagyni, hanem megvárja, mig a munkások kielégittetnek, és szabadságát csak azután fogja igénybe venni.

1655 junius 28-án bérbeadja az udvari kamara a lipcsei tizedet Löhner Jánosnak, a thuróczi tizedet pedig Révay Lászlónak. Löhner köteleztetett 8 évig évenkint 900 véka gabonát és 300 véka árpát saját költségén a beszterczebányai gabonatárba beszolgáltatni. Révay pedig 5 éven át évenként 1200 köböl árpát.

1655 augusztus 23-án értesiti az administrator a beszterczebányai tiszteket, hogy Ő Felsége báró Sonnau György András valóságos udvari tanácsossá kinevezte, és utasitotta, hogy ellenőrködő vizsgálatait a bányavárosokban, és különösen Beszterczebányán folytassa.

1656 január 10-én, miután Löhner meghalt, és senkit sem hagyott maga után, ki a vele kötött szerződést folytathatta volna, uj szerződés köttetett 10 évre Heinz Jakab beszterczebányai polgárral a lipcsi, zólyomi, és véglesi tized beszolgáltatása végett, mely szerint köteles Heinz évenkint Lipcsről 800 véka gabonát és 400 véka árpát, Zólyomról pedig és Véglesről összesen évenkint 1200 véka gabonát és 600 véka árpát saját költségén a beszterczebányai kamarához beszolgáltatni.

1656 február 25-én kinevezi a királyi biztos Merz Ambrust beszterczebányai ellenőrré, az eddigi helyére pedig a körmöczi bányairnokot Schrötter Ignáczot esküdt kémlésszé.

1656 február 27-én kinevezi a királyi biztos az eddigi selmeczi aranyváló segédet Gerold Boldizsár Jánost beszterczebányai és bóczai bányabiróvá.

10632/Mné

1656 április 7-én jelentik a beszterczebányai tisztek az administratornak, hogy ők, tekintve a fatermelés növekvő drágaságát, panaszkodtak a királyi biztos előtt az ellen, hogy a zólyomi uradalmi erdők, melyek most Eszterházy birtokában vannak, elpusztittatnak, és hogy azokból a kincstár csak pénzért kaphat fát. A királyi biztos erre azt felelte, hogy ő kész megfizetni az Eszterházy testvéreknek azt a 15.000 ftot, melyért a zólyomi uradalmat zálogul birják, és ha azután az uradalom az ő nevére iratik, teljesen átadja az erdőség használatát a beszterczebányai kamarának ugy, amint az régebben volt. Jelentést tevők ezt az ajánlatot igen fontosnak tartván, felkérik az administratort,hogy közölje azt az udvari kamarával, és eszközölje ki valamely módon, hogy a zólyomi uradalom erdőségeit ismét a beszterczebányai kamara rendelkezése alá adassanak.

1656 május 10-én kinevezte a király Geroldt Boldizsárt eddigi selmeczi váltó segédet beszterczebányán bányabiróvá 260 ft fizetéssel, 20 Stabl fa, és 50 ft szálláspénz járulékkal.

1656 május 10-én rendeli III.Ferdinand király, hogy Ulmankán egy sörfőzőház és egy malom épittessék a bányák és a kohók munkásai számára.

1656 május 20-án megengedi a király, hogy Larson Ferencz szertárnok fizetése 456 ftra felemeltessék, de minden eddigi mellék illetményei elvetessenek.

1656 junius 17-én rendeli Sonnau báró inspector, hogy a beszterczebányai főtisztek ezentul minden intézkedés felett közösen tanácskozzanak, és szótöbbséggel határozzanak, kezdvén a szavazást avval aki a praefectus után rangban legfelső, és folytatván a legalsóig, végre pedig a praefectus saját szavazatával emelje határozattá véleményét; ha pedig meg nem tudnának egyezni, irják meg a dolgot az administrator utján az inspectornak.

1656 augusztus 15-én értesiti az administrator a beszterczebányai kamarát, hogy Ő Felsége a pojinki és libetbányai vasgyárak megszüntetését elrendelte, mert ott egy mázsa vas 23 ftba került; továbbá jóváhagyta az italmérésre vonatkozó intézkedéseket Urvölgyön, és engedélyezte, hogy Ulmankán egy malom és egy sörház épittessék az italmérés jövedelmeiből.

1656 augusztus 29-én értesiti az administrator a besztercze-bányai tiszteket, hogy Ő Felsége azt a 259 ft 93 denárt, melyet a kamara a jezsuitáknak ajándékozott ház javitására ez előtt 6 évvel kölcsön adott, végképen kiadatni rendelte, és meghagyta, hogy az emlitett ház jó karban tartásáról ezentul is a kamara gondoskodjék.

1656 október 7-én értesiti a király az administratort, hogy Eszterházyné, a zólyomi uradalom birtokosa, az erdők használatát illetőleg olyan reversalist adott, mint Listhiusné, és átküldi a reversalist megőrzés végett.

1656 november 1-én a bányavárosokban volt báró Sonnau és felső Magyarországra készült vagy 10-12 napi utazásra.

1657 február 24-én megdorgálja a király a beszterczebányai tisztviselőket, hogy nem ügyelnek kellőleg a rézmüvekre, Sonnau inspector jelentése szerint az utolsó évnegyedben a mult évben annyi érczet olvasztottak fel, hogy abból 1500 mázsa rezet lehetett várni, és nem lett csak 1100 mázsa, minek oka az, hogy az érczek nem voltak tisztán kiválogatva, és 10 fontosnál szegényebbek is feldolgoztattak. Ha még máskor ily hanyagság fog tapasztaltatni, meg fognak büntettetni.

1657 április 30-án rendeli Sonnau báró inspector, hogy azon esetre, ha a beteg praefectus Sonnaw meghal, minden vagyona zár alá vétessék, és leleteztessék.

1657 május 3-án meghalt Wolf Ochs von Sonnaw beszterczebányai praefectus.

1657 május 7-én összeirták Sonnau praefectus hagyatékát.
Találtak:

12 darab arany ékszert, gyürüket, lánczokat.
32 " körmöczi aranyat és 17 darab fél tallérost.
47 " ezüstnemüt, tányérokat, poharakat sat.
58 " ezüst kanalat.
14 " arannyal kivarrott ruhanemüt
18 " ezüsttel kivarrott ruhanemüt
9 tuczat arany zsinórcsokrot
37 darab közönséges ruhanemüt
21 " szőnyeget, takarót és ágytakarót
1 teljes bányászruhát

10632/Mné

5 pár pistolyt
3 karabályt
2 fokost
7 kardot
8 darab különféle töltéstartókat és kardkötőket
70 darab fehér asztalnémüt.
230 fehérnemü ruhát.
100 rőf fehér vásznat.
80 db. ágynemüt
44 db. képeket
1 láda maszköltönyt és 10 db álarczot.
Irodaszereket.
144 czinn edényt
42 fehér agyagedényt
31 fekete kőedényt
126 rézedényt
129 apróbb czinn- réz- és vas-edényt
4 lovat
5 nyerget.
11 db szánkóhoz való szerszámot
10 " lószerszámot.
25 " különféle lószerszám részeket
3 " kocsit
1 " szekeret
5 " szánkót
4 " kocsikereket
7 " tehenet
1 " bikát
18 " juhot
2 " kost
6 " malaczot
1 " "uhrbehr" és 1 db. "groszes Pashcmandl"

1657 május 8-án megengedi Lipót király, hogy a besztercebányai könyvvivő fizetése 700 ftra feljavittassék a deputatumok megszüntetése mellett, a fizetésből köteles ő 2 segédet és 1 irnokot tartani és illendően fizetni.

10632/Mné

1657 augusztus 2-án rendeli báró Sonnaw inspector, hogy Hofer Dániel kohótiszt, kinek a kincstárnál 4000 ftnyi követelése van, a követelés törlesztése végett a mostenitzi kohónál levő ólomsalakot, mely csak az utak kavicsolására haasználtatik, a maga javára feldolgozhassa.

1657 október 4-én bizonyitja Széchy Kata, hogy báró Sonnau András neki 2600 ftot adott kölcsön.

1658 február 8-án kérdi a körmöczi pénztáros Schröter Damian a beszterczebányai birót és tanácsot, hogy értesitse őtet, mennyit fog a község mint kölcsönt Ő Felségének adni ?

1658 márczius 28-án megengedi Lipót király, hogy Joanelli testvérek Szomolnokról is kivihessenek eladás végett 1000 mázsa rezet, melynek azonban más alakunak kell lenni, mint a beszterczebányainak.

1658 április 10-én irja Schröter Damian a beszterczebányai tiszteknek, hogy pénzhiányukon nem segithet, mert maga is nagy adósságok visszafizetésével van terhelve.

1658 május 18-án jóváhagyja Lipót király a Joanelli testvérekkel ujabb 3 évre / 1660-ig / kötött rézeladási szerződést.

1658 deczember 30-án értesittetnek a beszterczebányai... [134], Ő Felsége megengedte a Joanelli testvéreknek, hogy 1000 mázsa szomolnoki rezet is vámtól mentesen kivihessen a birodalomból. Arra kell vigyázni, hogy a szomolnoki réz oly alakban vitessék a piaczra, hogy azt azonnal fel lehessen ösmerni.

1659 márczius 3-án megemlittetik egy rendeletben, hogy Hofer Dániel kohótiszt meghalt.

1659 márczius 31-én értesiti a király a beszterczebányai kamarát, hogy von Richthausen Konrad János báró Chaos udvari kamarai tanácsos és eddigi fő pénzverő mester kineveztetett a bányavárosokba főkamaragróffá, a pénzverésnél örökségül birt javadalomról a király javára lemondott, és ezentul uj hivatalában ugy, mint elődje 3000 ft fizetést fog élvezni, és a pénzszállitmányokat Bécsbe saját költségén teljesitendi.

1659 junius 15-én kinevezte a király Mayr Gottfriedet eddigi fakezelő irnokot a beszterczebányai részpörölyhöz sáfárrá.

10632/Mné

Illetményei voltak:

hetenkint 3 ft fizetés, tesz rajnai pénzben évenkint	130 ft -
segélypénz évenkint 120 magyar ft = rajnai	100 "
Costgeld "	3 " 3o
1/2 mázsa faggyu	5 " -
leletezési dij / melyből egy ebédet kellett adni /	4 " 10
	242 ft 40 xr

1659 julius 21-én rendelte báró Chaos főkamaragróf, hogy, miután a Joanelli testvérek kötelességeiket hiány nélkül teljesitették, és a rézmüveket a szükséges pénzzel ellátták, ennek daczára a rézmüvek évről évre mindég jobban süllyednek : a beszterczebányai pénztáros Whyrl Gáspár, és az ellenőr Mertz Ambrus, mint főtisztek adjanak felvilágositást e rossz eredmény okairól; különösen pedig tegyenek jelentést, hogy

1. Miképen lehetne a rézmüvek rossz helyzetén segiteni ?

2. Az olvasztás milyen eredménnyel kezeltetik: a fogyatékok elkerültetnek-e ? Az óhegyi kohónál Fischer Mihály által tett kisérlet szerint hetenkint 18-22 szekér szén megtakaritás érhető el, és egy pár mázsával több és jobb réz termeltetett, mint azelőtt. Ha e kisérlet megbizható, igyekezni kell, addig is, mig más javitás nem történik, Fischer módszerét az uj kohóban is alkalmazni.

3. Miután Hoffer Dániel halálával megszünt a vele kötött fakezelési szerződés, mely a legjobb eredményre vezetett; igyekezni kell, hogy a fakezelést ugyanazon feltételek alatt, mint Hoffer, valaki más vegye át, ha pedig erre nem találkoznék vállalkozó, a tisztek kötelesek a kezelést folytatni.

4. Mi az oka, hogy a számadások nem adatnak be rendesen, minden év végén ? Hány évről hiányoznak a számadások, és ki köteles azokat beadni ?

5. Mennyibe került az ulmankai sörház és malom ? Miért nem főznek ott sört ? Mi hasznot hozott eddig a malom, és hol lett az elszámolva.

6. Milyen haszonnal kezeltetik a bor és sör kimérése ? hol lett e haszon elszámolva ?

7. Nem lehetne-e a salak és hányókutatás utján a réztermelést emelni? Miért és mióta szünetelnek e kutatások ?

1659 augusztus 6-án felelnek e kérdésekre a beszterczebányai főtisztek.

Ad 1. Elismerik, hogy Joanelli testvérek az utolsó 3 évben pontosan teljesitették kötelességeiket, és a munkások fizetéseit rendesen kiadták, hogy mind e mellett a bánya állapota nem javult, annak fő oka az, hogy mióta Selmeczen nagy áldás van, a munkások java oda huzódik, mert ott kétszer-háromszor többet kereshet, mint Urvölgyön, igy csak 167 vájár maradt itthon, ezek is többnyire már öregek; a megmaradt kevés emberrel természetesen nem lehet annyit termelni, mint ha többen lennének. Ezen kivül az érczelőjövetel is sokkal gyengébb, mint régen volt; most már nincs olyan munkahely, hol egy csapatban 50-70 ember dolgozhasson "am stahlgantzen schwartzen Arct"; az ércz csak vékony zsinórok alakjában találtatik, amint a főkamaragróf a bejárás alkalmával maga is láthatta; de azért van reménység, hogy megjavul, és talán ott, hol a főkamaragróf megérkeztekor jó érczre találtak, és még eleven közbe hatolnak, meg fog az ér vastagodni. A feltárások is el voltak régebben hanyagolva, azok nélkül pedig minden bányának tönkre kell menni. Most 11 feltárás van munkában.

2. A kohókat illetőleg most is ugy dolgoznak az olvasztók, mint régen, és ámbár a sáfárok közt némelyik nem igen szorgalmas, nem mutatkozik egyéb kifogásolni való, mint a nagy szén felhasználat. Ez okból az elhalt főkamaragróf báró Sonnaw rendeletére Óhegyen egy fél évig próba olvasztás volt, melyet Fischer Mihály a szénfogyasztásra nézve igen jó eredménnyel végzett, de Jung János György, a volt óhegyi sáfár, nem akarja elismerni az eredmények helyességét, valamint az uj kohó sáfárja sem. Ez eredmények szerint meg lehet az üzemet javitani. Nagyon nagy baj azonban a kohóknál, hogy a munkások nem kapják oly rendesen fizetésüket, mint a bányászok. Joanelli nem köteles a kohómunkások fizetésére pénzt adni, a beszterczebányai kamara jövedelmei pedig igen megapadtak, s igy gyakran történik, hogy a munkások hónapokig várnak fizetésükre, s munkájukat sem végzik jó kedvvel és szorgalommal. Most is 3 havi fizetést várnak. Ha a fizetések itt is oly rendesen kiadatnának minden hónapban, mint a bányánál, bizonyára jobb lenne a kohók eredménye is.

10632/Mné

3. Hogy a rézmüvek ismét jó lábra állittassanak arra szükséges az isten kegyelme, ki a teléreket teremtette, és kegyes tetszése szerint megáldja. Igérik, hogy teljes erejökből igyekezni fognak mindent megtenni, ami a rézmüvek felélénkitésére szolgálhat, és hiszik, hogy, ha a bérek fizetését rendesen teljesithetik, és a müveket minden szükségessel a kellő időben elláthatják, a jó eredmény nem fog kimaradni.

4. A fakezelést illetőleg, mivel Hoffer Dániel számadása még nincs beadva, s nem lehet tudni, hogy a kezelés eredménye milyen, nem akarja azt most senki sem elvállalni. Igy tehát házilag kell a vágásokat kezelni, és igyekezni fognak, hogy minden felesleges költséget elkerüljenek.

5. A számadások hátramaradását illetőleg külön jelentéssel fog felvilágositás adatni.

6. Az ulmankai sörházat és malmot a gondnok segédje, Markus János épitette, és ő is kezeli, tehát csak ő adhat róla számadást, és ő adhat felvilágositást, hogy mennyi hasznot hajt a malom. A sörház még nem készült el egészen. A bor bevásárlását, ideszállitását, elhelyezését, kiméretését is Markus János végezte, csak ő adhat róla számadást, és hogy lesz-e haszon belőle. A főtisztek nem tudják, hogy mi áron vette, s kitől vette Markus a bort, a pénztárból e czélra csak 267 ft 16 dr adatott ki, a kimért bor után pedig bejött 3153 ft 76 dr, de még sok bor van a pinczékben. A sört mely a bányánál fogyasztatik, nehány polgár adja, és minden akó után 10 denárt fizetnek,mely pénz rendesen beszolgáltatik a pénztárba, és ott elszámoltatik.

7. A salak és hányók kutatása nem szünetel, most foglalatoskodik avval Mosteniczon 5, az Uj kohóban 8, és Óhegyen 24 ember, 1642-ben Tajován annyi rézhulladékot ástak ki a salak közül, hogy abból 3 év alatt 2000 mázsa rezet termeltek, de most már nem lehet ott semmit találni, s ezért megszüntettetett a kutatás.

1659 október 6-án szerződés köttetett Taxner Daniel, Posch Márton, és Taxner Jeremiás fakezelő mesterekkel, hogy miután a Hoffer Dániellel kötött szerződés az ő halála következtében megszünt, 1659 április 1-től kezdve 6 évig ők legyenek kötelesek évenkint 1400 bogsa hasábfát, vagyis 14.000 Stablt a besztercze-bányai kirakó helyre beszállitani; amiért bizonyos részletekben

évenkint 22.000 ftot fognak kapni, és ezenkivül még évenkint...[136] ft jutalmat, ha a szállitást pontosan végzik. Ők kötelesek arra ügyelni, hogy az erdőkben kár ne történjék, az erdők ki ne irtassanak, marhák azt le ne legeljék, ők felelősök minden kárért,kivéve, ha a beszállitott fát az árviz a lerakóhelyről elvinné. A fizetési részleteket Joannellitől fogják kapni. Aláirták a szerződést : báró Chaos főkamaragróf, Joanelli András János, Wyhrl Gáspár, März Ambrus, Markus János, königsdorfi Roth Bernát, Prunn Fülöp Bernát, Fischer Mihály , és a fakezelő mesterek helyett Sturian Mihály.

1659 október 31-én rendeli a főkamaragróf , hogy a rézpöröly sáfárja ezentul 3 % tüzifogyaték helyett csak 1 1/2 %-ot számithasson.

1660 márczius 31-én értesiti Lipót király a főkamaragrófot báró Chaost, hogy a Joanelli testvéreknél esedékessé vált 60.000 ftnyi tartozását a bányavárosi kamarákra kiutalványozta, és pedig 40.000 ftot a beszterczebányai, és 20.000 ftot a körmöczi kamarára, oly módon, hogy Joanelli réz elárusitási szerződése addig meghosszabbittassék, mig a réz árából mázsánkint 2 tallérjával a 40.000 ft törlesztve nem leend, ha pedig a szerződés meg nem ujittatnék, akkor Joanelli utódja fizesse neki vissza a hátra levő összeget 6 % kamattal együtt. A körmöczi kamara pedig a 20.000 ftot 2 év alatt fizesse le.

1660 junius 14-én rendeli a király, hogy Whyrl Gáspár, ki hivataláról lemondott, még egy évig huzhassa fizetését, s ez idő alatt a hátralévő számadásait elkészitse. Helyébe Blasting Gáspár neveztetik ki könyvvivővé. Mertz Ambrus pedig meghagyassék mint ellenőr, de köteles legyen a hátralevő számadásait egy év alatt beadni.

1660 julius 30-án átadja a főkamaragróf a beszterczebányai főpénztáros állomásának ellátását Mertz Ambrus eddigi ellenőrnek, a könyvvivői állomást pedig Hasaeus Fülöp Jakab eddigi felső - biebertárnai bányairnokra bizza felsőbb jóváhagyásig. Whyrl Gáspár eddigi könyvvivő pedig még egy évig fizetését huzhatja, hogy az alatt a hátralevő számadásokat bevégezze.

1660 szeptember 19-én rendeli báró Chaos főkamaragróf és Reischl Farkas udvari kamarai könyvvivő, hogy a beszterczebányai

hátralevő számadások elkészitésére / 1651-től fogva / külön fizetett egyének alkalmaztassanak; ezentul pedig az évi számadások, tekintet nélkül a régiekre, mindég 6 hét alatt az év vége után beadassanak, a heti bérjegyzékek és kimutatások is mindig haladék nélkül beadassanak, s aki számadásával hátramarad, annak fizetése lefoglaltassék.

1660 deczember 1-én Schulz György János a praefectus Besztercebányán / Oberverwalter/.

1660 deczember 18-án jóváhagyja a király, hogy Schulz György János eddigi selmeczi könyvvivő a beszterczebányai praefectusi állomást véglegesen elfoglalja évenkint 1000 ft fizetéssel, és egy irnok számára 40 tallérral, 52 hordó sörrel, 20 szekér szénával, 2 mázsa faggyuval és 75 véka gabonával, vékáját 50 dénárral számitva, a tüzelő fával és szabad szállással.

1660 deczember 18-án jóváhagyja Lipót király, hogy Schultz György János selmeczi könyvvivő Beszterczebányára praefectussá kineveztessék. Az iratok közt levő királyi rendelet másolatára ez van irva : " Der Allerhöchste, der im Himmel regiert, wirdt die Partiden, so allhier mit untterlauffem, suo tempore wissen zu straffen. Dan sie haben sich vnter einander verglichen, dasz der von Chaos solle zu genüssen haben erstlich die Kieszlech, zum Andern die Mostenitzer Schlackenbley, und tertio die schemnitzer ringe Arzt, welche 3 Stachh jährlich ettliche tausent Gulden ausztragen, die der von Chaos anstatt des Kaysers ville Jahr lang genossen ".

1660 deczember 20-án báró Chaos sajátjából adott kölcsön 2052 tallért,, mely összeggel a selmeczi kamara ólomért volt adós Joanellinek; ezen összeget a főkamaragróf megküldte a beszterczebányai tiszteknek, hogy vele a kohómunkások augusztusi és szeptember havi bérét fizessék ki, és azután számolják el a pénzt , mint Joanellitól kapott ellátmányt, ő pedig nyugtatót adjon róla a selmeczi kamarának.

1660 deczember 20-án kinevezi a király Gerold Boldizsár beszterczebányai és boczai bányabiró helyébe , ki betegsége miatt elbocsáttatott, Jung György János eddigi moszteniczi sáfárt, és ennek helyébe Sigl Mártont.

10632/Mné

1661 május 14-én értesiti a főkamaragróf a beszterczebányai főtiszteket, hogy Ő Felsége rendeletéből az az 500 ft, amit eddig a beszterczebányai kamara a Thurzó Elek 10.000 ftnyi hagyománya után Lőcse városának mint kamatot fizetett, ezentul a selmeczi és beszterczebányai jezsuitáknak adassék, de e rendelet titokban tartandó.

1661 május 17-én panaszkodnak a beszterczebányai tisztek,hogy Joanelli nem ad pénzt a munkások fizetésére.

1661-ben a viz sok kárt tett a tavaszon és az utak nagyon elromlottak.

1661 november 17-én bizonyitja Beszterczebánya városa, hogy a kamara a Heintz-féle házat, mely a piaczon fekszik Winth Magdolna háza és a Baadergasse között, megvette, s a vételért 3000 rftot Heintz örökösének Szalatnay Györgynének kifizette.

1661 deczember 12-én irja Wesselényi nádor báró Chaosnak Jolsváról, hogy beteges állapotában oda vonult, hog nyugodalma legyen, de nyugodalmat nem lelhet, mert a panaszok mindég háborgatják. Legujabban Beszterczebánya városa panaszkodik, hogy a praefectus nyilvános csapszéket nyitott, abban bort méret, és igy a város szabadalmát megsérti. A nádor inti a főkamaragrófot, hogy a bormérés megszüntetése végett intézkedjék, mert a városnak ebbeli kizáró joga a törvények által biztositva van.

1661 deczember 13-án irja a főkamaragróf Selmeczről, hogy legutóbbi jelentésére megérkezett az udvari kamara határozata, és illendő lenne Merpoldt udvari kamarai tanácsosnak, ki e határozatok kiadását előmozditotta, ajándékot küldeni. Hijja tehát össze a praefectus mindazokat, kik e határozatokkal valamit nyertek, és szólitsa fel őket, hogy egy illendő ajándékot adjanak össze.

1661 deczember 19-én rendeli a főkamaragróf, hogy Urvölgyről 2-3 értelmes bányaügyelő bocsáttassék Wesselényi nádor rendelkezésére, hogy a murányi uradalomban megnyitott rézbányáról véleményt adjanak.

1661 deczember 23-án irja a főkamaragróf a praefectusnak, hogy a Merpoldt udvari tanácsosnak ajánlott 140 tallér ajándék kisebb ugyan, mint amit régebben Putz kapott, de mivel Merpoldtnak valószinüleg nincs tudomása arról, hogy Putz mit kapott,hihető,hogy evvel is meg lesz elégedve.

10632/Mné

1661 deczember 29-én irja a főkamaragróf Selmeczről a prae - fectusnak, nogy a bormérés miatt Beszterczebánya városával fennforgó egyenetlenségét barátságos uton óhajtja kiegyenliteni,mert a felvidéki nemesség forrongásban van, és óvakodni kell mindentől, ami a helyzetet nehezithetné.

1662 január 31-én uj szerződés köttetett Joanelli András Jánossal a réz elárusitása végett, melyben a réz ára 17 tallérra a Preiserkupfer ára pedig 7 1/2 tallérra határoztatik egy beszterczebányai mázsáért 2 % ráadással. A réz árából Joanelli 2 tallért visszatarthat az ő követeléseinek kiegyenlitésére, melyek 1660 végén 12.035 tallért tettek, de 1661-ben 40.000 rajnai forinttal növekedtek. A szerződés 5 évre érvényes. A többi pontok ugy mint a régebbi szerződésekben. Ha Joanelli előlegei 30.000 ftra felszaporodtak, nem tartozik többet adni.

1662 február 18-án utasitás adatik a beszterczebányai bányabiró számára.

1662 február 18-án irja báró Chaos Bécsből Schulz György praefectusnak, hogy a selmeczi 4 bányapolgár Bécsben ellene panaszt tett, és azt állitják, hogy azelőtt még jobban olvasztottak,mint most...[137] Kéri a praefectust,hogy küldjön egy kimutatást az 1659-iki és 1660-iki olvasztási eredményekről, és azt is tegye bele, hogy ámbár Weigl számadásában 10 % fogyaték leszámittatott, még is 1661-ben a leletezés alkalmával 2066 márka ezüst hiány találtatott, mellyel a 10 %-os fogyaték annyira növekedik, hogy megközeliti a 18-26 %-ot, amint azt azelőtt magok a bányapolgárok is számitották. Ehrenreutter és társai ez ügyet az országgyülés elé akarják vinni, amit meg fognak bánni, mert ha a bányarendtartás megbontatik, felbomlik az egész bányászat.

1662 február 20-án Lipót király Fischer Mihály erdőmesternek 3.000 ft jutalmat engedélyez.

1662 február 28-án jelenti Schulz a főkamaragrófnak Bécsbe, hogy a császári hadaknak e vidék közelében várható elvonulása miatt az egész megye nagyon izgatott, mert félnek, hogy a katonák be fognak törni a megyébe, és rabolnak, ezért felfegyverzik a parasztokat, és az utakat őrzik, a kamarától is kivántak 60 puskást, de a praefectus nem adta; mert ha igaz lesz is, hogy a katonaság erre vonul, ki lehet eszközölni a parancsnokságnál,hogy a bányavidék kiméltessék.

10632/Mné

1662 szeptember 7-én értesiti a praefectus a beszterczebányai tiszteket, hogy Ő Felsége a beszterczebányai pénztárosi állomásra ismét Mayer Mátyás Jánost nevezte ki, és elrendeli, hogy a III.negyed számadásait mindenki a kellő időben adja be, hogy a pénztár átadása rendben megtörténhessék.

1662 október 14-én értesiti a főkamaragróf a praefectust,hogy Wesselényi nádor 150 mázsa rezet kér ágyuöntésre; igyekszik a mennyire lehet e mennyiséget neki megadni fizetés ellen.

1662 október 14-én irja a főkamaragróf a praefectusnak, hogy Körmöczön a pénzverőbe betörtek, és az ő ezüstjéből 800 tallér értéket elloptak. Selmeczen nagyon félnek, hogy a törökök őket megrohanják, és e miatt a polgárok szorgalmasan őrségbe járnak.

1662 október 17-én irja a főkamaragróf a praefectusnak,hogy néhány nap mulva Bécsbe fog utazni, de nem sokára visszatér.

1662 október 21-én jelenti Siegl Márton mostenitzi sáfár,hogy az éjjel 8 rabló betört nála, és mindenét elrabolta, 110 ft készpénzét is; a munkások közül pedig senki se jött segitségére. 1660-ban Jung György sáfárt is kirabolták. A mult héten egész héten Lehotán mulattak, ettek, ittak éjjel nappal a zsiványok, és se a parasztok, se a lipcsi várbeliek nem bántották őket.

1662 október 28-án irja báró Chaos Bécsből, hogy még 8 napig fog ott maradni.

1662 november 6-án irja báró Chaos a praefectusnak, hogy a Pastorowitz és Bory által mutogatott levelek, melyekben a palatinus a praefectus eltávolitását javasolja, csak szemfény vesztésre szánt magyar fogások, mert az udvari kamara elnöke nem kapott a palatinustól ez irányban egy szót sem.

1662 november 13-án értesiti a bécsi pénzverő a beszterczebányai főtiszteket, hogy a főkamaragróf felsőbb rendeletből 3 hétre elutazott Szilériába, és inti őket, hogy távollétében mindent jó rendben tartsanak.

1662 deczember 6-án irja báró Chaos Bécsből, hogy szilériai utjából visszaérkezett, de beteg és megengedi, hogy a praefectus, ha dolgai miatt teheti, Bécsbe ránduljon.

1662 deczember 25-én már Bécsben van a praefectus.

1663 január 15-én jelentik a beszterczebányai tisztviselők a Bécsben levő praefectusnak, hogy nincs pénzük, és Joanelli sem

akar adni, mert az előleget nem kaphatja meg Körmöczről ugy, amint a szerződésben kiköttetett.

1663 január 22-én kelt jelentés szerint a mult évben nem lehetett a nagy szárazság miatt a Garamon fát usztatni, a szenelők tehát Óhegyen rendeztettek be, de nem győzik a kohókat szénnel ellátni, a főkamaragróf ólomsalak olvasztóit meg kell szüntetni.

1663 január 29-én jelentik a beszterczebányai tisztek Bécsbe a praefectusnak, hogy a mult évi október és november havi fizetésre a kohóknak és szenelőknek még 4086 ft 1/4 denárral tartoznak. A palatinust megsürgették, hogy az átvett 150 mázsa réz árát megadja, de kitérő választ kaptak.

1663 február 5-én jelentik a beszterczebányai tisztek Bécsbe a praefectusnak, hogy Wesselényi nádor 1663 január 31-én egy rendelettel felszólitotta a beszterczebányai kamarát Lőcse város panaszára, hogy se a 10.000 ftot, melyet néha Thurzó Elek Lőcse városának hagyományozott 1542 november 29-én s mely azóta a beszterczebányai kamaránál maradt kölcsönképen 5 % kamat mellett a legujabb időkig, de mostan se a tőke se a kamat nem fizettetik, - Ő Felsége végleges határozatáig senkinek ki ne adják, hanem letétben tartsák.

1663 márczius 28-án verekedett Hellenbach Kristóf János, a körmöczi könyvvivő fia, kassai lakos, ki atyját volt látogatni,és vissza utaztában Beszterczebányán éjjel 10-11 óra között lakására ment, két más társával együtt a kamaraudvar előtt összeszólalkozván a kamaraházi őrrel, ennek a fülét levágta, az őr pedig a Hellenbach fejéről vágott le egy darab bőrt és a koponyáját is megsértette.

1663 május 20-án irja a főkamaragróf báró Chaos Bécsből a praefectusnak Beszterczebányára, hogy egy pár nap mulva elindul a bányavárosokba. A törökök átmentek a Száván 36 ezer emberrel, és Zrinyi ellen akarnak fordulni.

1663 május 21-én Mayer a beszterczebányai pénztáros még mindég Bécsbe ir a praefectusnak, ez tehát akkor még nem lehetett otthon.

1663 május 25-én már Beszterczebányán irt alá egy rendeletet Schulz György praefectus.

10632/Mné

1662 május 29-én irja a főkamaragróf Bécsből, hogy a hadseregből nem kaphat katonaságot a bányavárosok számára, de sikerülni fog talán vagy 75 embert Bécs városától kapni, akik mellé azután a szükséges trabantokat felvenni lehetne.

1663 junius 7-én tartott tanácskozmányban elhatároztatott, hogy 3000 viertl gabona szereztessék be Sz.Benedekről, és hogy Királyfalva és Radvány közt sánczok készittessenek.

1663 julius 19-én megemlitik a beszterczebányai tisztek egy jelentésben, melyet a Selmeczen levő Schultz György praefectushoz irtak, hogy sajnálattal értesültek a főkamaragróf megbetegedéséről.

1663 julius 31-én Schröter és Hellenbach körmöczi főtisztek mentegetik magukat, hogy sürgős dolgaik miatt nem jelenhettek meg a főkamaragróf temetésén.

1663 augusztus 2-án kéri báró Joanelli András János a körmöczi tiszteket, hogy a mult évnegyedből még hátralevő 7549 ft 5 d előleget megküldjék, mert az ő pénztárába csak 14 nap mulva fog készlet érkezni, ezen idő alatt pedig Besztercebányán fizetéseket kell tartani. Joanelli elvállalja a felelősséget, ha a megholt kamaragróf nem intézkedett volna a fizetésről. A körmöczi tisztek azonban 14 napi halasztást kértek,mert semmiféle fizetési rendeletet nem kaptak, s most pénzkészletük sincs.

1663 augusztus 4-én irja Mayer Theobald Jakab Selmeczről a praefectusnak, hogy nem jelenhet meg a Zólyomban a török veszedelem okából tartandó gyülésen, melyen a nádor Wesselényi és a főparancsnok gróf Strozzi is jelen lesznek.

1663 augusztus 9-én irják a selmeczi főtisztek a praefectusnak, hogy azt a hirt hallották, hogy Forgách tábornok 8000 emberrel Párkánynál megrohanta az ott táborozó törököket, de viszsza veretett, és igen sokan elvesztek.Félhető, hogy ennek következtében Érsekujvár és a bányavárosok veszedelembe jutnak.

1663 augusztus 9-én irja Joanelli főkamaragróf Besztercebányáról a körmöczi főtiszteknek, hogy az udvari kamara elnöke őtet bizta meg a vidék hadibiztosi hivatalával. Párkánynál csak 3000 magyar és 1000 német volt ez utóbbiak megmenekültek, de a magyarok ...[138] ember ott veszett, és nem tudni, hogy gróf Pálffy Miklós, két Illésházy s több főurak hova lettek ?

10632/Mné

1663 augusztus 13-án irja Korompay Péter Szt.Benedeki provisor a beszterczebányai praefectusnak, hogy a török már közel jár Érsekujvárhoz, és a falvakat sorba égeti. Kéri, hogy az ágyut, melyet Beszterczebányára küldött, mielőbb javitsák ki.

1663 augusztus 13-án irja Joanelli a körmöczi tiszteknek Selmeczről, hogy egy török csapat a Garam völgyén jön fölfelé.A revistyei várnagy utasittatott, hogy Ujbánya mellett az utszorost elzárja és a Tirnafka hegyet megszállja. A megyékből jövő gyalogosok mind oda küldendők. Körmöcz is küldjön oda annyi embert, amennyit csak lehet. E mellett kérdi Joanelli, hogy nincs-e szükségük kénesőre ? Erdélyből szerezhetne.

1663 augusztus 15-én jelenti Hasaeus Zólyomból, hogy tegnap elindult Selmeczről, a kozelniki völgyet 2 helyen jól eltorlaszolva találta, de nem volt a torlasz mellett őrség, azután Osztrolukára ment, ott talált Géczy Gáspár és Szeleczky János parancsnokok alatt 300 jól felfegyverzett embert. Azután megnézte az ugynevezett Gnuda szorost, mely oly rosszul volt eltorlaszolva, hogy lóháton át lehetett menni rajta. Estére Zólyomba érkezett, de a megyei urak csak ma délben érkeztek, és Zólyomban akarnak maradni. Legrosszabban vannak felszerelve a lipcsi uradalomból jött parasztok, de a Szalatna vidékéről jövők jobban el vannak látva puskákkal is. Azt hallja, hogy Osztrolukáról a katonaság Ujbányára rendeltetett, hol már 150 ember volt tegnap is Erdődy István vezérlete alatt.

1663 augusztus 16-án irja báró Joanelli Hodrusról a körmöczi tiszteknek, hogy várt a segitségre Körmöczről, de nem jött senki, a megyei urak közül se jött még senki, igy tehát csak a selmeczi emberekkel zárta el az ujbányai utat, ugy ahogy lehet. Nagyon jól meg lehetne ezt a vidéket védeni az itt levő erővel is, de a nép gyalázatosan gyáva.

1663 augusztus 18-án irja báró Joanelli Zsarnóczáról Körmöczre, hogy Ujbánya mellett elzárta az utat, és megszállotta a sánczokat a nála levő emberekkel. Éjfél tájban nehány török közeledett a sánczokhoz, de egy pár lövéssel elriasztattak.

Most már 100 fegyveresnél több van a sánczokban, és reméli, hogy kisebb csapatnak ellentállani fognak. Ujvár felől sok ágyuzás hallatszik. Mig a törökök Ujvárt meg nem hóditják, addig meg lehet védeni a bányavárosokat.

10632/Mné

1663 augusztus 19-én irja báró Joanelli a praefectusnak, hogy ha a felvidéken toborzott hajduk megérkeznek, küldje őket tutajokon Revistyéig, mely annyira meg van erősitve, hogy védelmül szolgálhat a vidéknek.

1663 augusztus 19-én [139] irja Koháry István Szécsényből báró Joanellinek, hogy fogadja köszönetét a védelem körül mutatott buzgóságáért. Ő nem volt olyan szerencsés, hogy jelentékeny erőt tudott volna össze szerezni, a nemesség csuful elhagyta, amint hire jött, hogy a tatárok közelednek, csak 300 embere maradt. Kéri, hogy az érintkezést egymás közt ezentul is fenntartsák, ő is értesiteni fogja Joanellit naponkint.

1663 augusztus 19-én irja báró Joanelli a praefectusnak, hogy Bartakowics-csal abban állapodtak meg, hogy Joanelli átveszi a Garamvölgy védelmét, a városiak maradjanak a városban, a megyeiek pedig védjék a Korpona és Bakabánya felé nyiló szorosokat. Ha a zólyomi nemesség nem akar kivonulni a megyéjéből, maradjon; ha az árvai hajduk megérkeznek, majd másképen fog velök beszélni.

1663 augusztus 20-án értesiti a király a beszterczebányai praefectust, hogy az elhalt báró Chaos helyébe báró Joanelli András Jánost nevezte ki főkamaragróffá.

1663 augusztus 21-én jelenti Mayer pénztáros Beszterczebányáról a praefectusnak Zólyomba, hogy azt a hirt kapta, hogy Füleket már körül fogták a tatárok.

1663 augusztus 21-én irja Joanelli Schulznak Selmeczről, hogy le akart ugyan menni a Garamhoz, de a Fülekről jött hirek miatt jobbnak találja, ha holnap a Korponán tartandó megyegyülésen jelen lesz, talán ott találhatja Koháry Istvánt is. Irt Ebeczkynek, hogy az árvai hajdukból adjon 100 puskást a praefectusnak, ki ezekkel menjen le személyesen Szt.Keresztre, és ott álljon készen, és segitsen Szőllősynek. Ő a maga részéről legjobbnak tartaná, ha egyenesen neki mennének a tatár tábornak, és szétrobbantanák azt a csőcseléket. A körmöcziek nem képesek magukat sem megvédeni, tehát senkinek sem segithetnek.

1663 augusztus 21-én rendeli báró Joanelli a körmöczi tisztteknek, hogy azokat a trabantokat, kik Selmeczen voltak, és fizetésük felvétele végett mentek Körmöczre, azonnal küldje vissza, mert itt szükségesek, Körmöcz pedig nincs veszélyeztetve, hacsak

Bajmócz vagy Stubna felől nem jönnének a törökök, kik eddig Nagytapolcsányon tul nem mentek.

1663 augusztus 22-én irja báró Joanelli Zólyomból Schulznak, hogy a tatároktól nincs mit félni, alig vannak négyezren, és nem merték a várakat megtámadni, hanem Fülekről Hatvan felé vonul - nak, kétségkivül, hogy a törökökkel egyesüljenek. Egy csapat, m.e. 100 lovas Gyarmat felé portyázott, de az ottani őrség el- kergette, s egy halottat is ott hagytak. Holnap Bucson tanács- kozás lesz, melyre meghivja a praefectust is. A nemességet a palatinus 24-ikére rendelte össze.

1663 augusztus 24-én jelenti Durcsányi Sándor Zsarnóczáról a selmeczi tiszteknek, hogy reggel Ujbánya felől lövöldözést és nagy füstöt láttak, s nehány lovas ember meggyőződött, hogy a törökök Magospartot meggyujtották. Azonnal küldtek oda segitsé- get, de akkor a törökök már visszavonultak, mert a magosparti parasztok jól tartották magukat, erősen lövöldöztek, és 40 tö- rököt megsebesitettek, a törökök kétszer is megrohanták a temp- lomot, hogy felgyujtsák, de vissza verettek. A magospartiak kö- zül senki se sebesült meg, de a törökök 17 házat felgyujtottak.

1663 augusztus 25-én jelenti Durcsányi Sándor Revistyéről a selmeczi tiszteknek, hogy ma reggel a sánczoknál volt, de a Ga- ram jobb partján levő sánczokból az emberek elszöktek mind. Teg- nap mentek el a breznóbányaiak m.e.50 ember, s midőn Zsarnócz- nál a Garam hidon át akartak menni, előbök küldte a szolgáját egy pár huszárral, de a szökevények tüzeltek rájok, és a szolgát sulyosan megsebesitették. A Garam balpartján levő sánczokban még ott vannak a selmecziek, vagy 40 ember, de ezek is meg fognak szökni. Ilyen körülmények közt az elhagyott sánczból elhozatta az ágyukat fel a várba / Doppel hacken/ mert a sánczban csak el- vesznének.

1663 augusztus 25-én irja báró Joanelli a körmöczi tiszte- nek, hogy ha a várt 300 puskás katona Németprónáról megérkezik, küldjék őket Szt.Keresztre, majd ott szét fogja őket osztani.

1663 augusztus 25-én irja báró Joanelli a körmöczi tiszte- nek, hogy 400 török Korponán volt, s onnan feljött Selmeczre a kohóig és azt meggyujtotta, de az ellene küldött védő emberek eloltották a tüzet, s a törökök vissza vonultak; 3 pár lovat vit-

tek el a kovand fuvarosoktól, és nehány marhát Korponáról, de ott 9 emberök elesett. Selmeczről 2 zászlóval Magospart felé vonultak, de ezek jól védték magukat, és a törököket visszaverték, négyet lelőttek, és sokat megsebesitettek. A törökök azután Érsekujvár felé huzódtak. Ha a várt 300 puskás megérkezik, azonnal küldjék Szt.Keresztre.

1663 augusztus 25-én este irja báró Joanelli Bucsról Schultznak, hogy reggel Zólyom felől lárma keletkezett s ennek következtében Eszterházy 60 gyalogossal és a lovasaival oda sietett; egy csapat tatár vonult el, de nem Zólyomra, hanem Dobronyivára, s még most is ott vannak. A Bucson levő embereknek nincs kedvök a verekedésre, egész nap fegyverben állottak, de keveset ettek, mert Zólyomban sem lehet egy falat kenyeret kapni. Utasitja a praefectust, hogy gondoskodjék vagy 400 embernek való kenyérről, mert illendő, hogy a városok tartsák el a védőiket. A gyalogosok közül sokan szöknek. A 300 muskétás még sem érkezett meg.

1663 augusztus 26-án irja báró Joanelli a körmöczi tisztteknek Bucsról, hogy a 300 puskás elé valakit küldjenek Stubnáig vagy Németprónáig, és siettessék, mert azok nélkül az egész védelem megromlik, mert az itteniek "seind nur lautter Haasen". Miután Gallusz a muskétásokat a sánczokból Selmeczre vissza vonta, az ott maradt bánya és erdő munkások és parasztok is elhagyták a sánczokat és haza szöktek. Küldjék tehát le a kamarai 14 trabantot, holnap Joanelli is ott lesz. A tatárok Korpona felé vonultak, és ott jól megverettek, elvesztették a zsákmányaikat.

1663 augusztus 26-án irja báró Joanelli Bucsról a körmöczi tiszteknek, hogy a tatárok Dobronyiva előtt 2 embert vesztettek, de a falut felgyujtották; Osztrolukát nem bántották, mert 60 ember védi.

1663 augusztus 26-án irja báró Joanelli Bucsról Schulznak, hogy a tatárokat a korponaiak megverték, és a zsákmányukat elvették. De Selmeczen alól minden lángban áll. Aggódik a Garamnál felállitott sánczok miatt. A 300 muskétás még most sem érkezett meg Körmöczre.

1663 augusztus 27-én rendeli Schultz György praefectus a favágó mestereknek, hogy azonnal küldjenek 40 embert puskával és fejszével felfegyverezve Besztercebányára a kamara udvarba, hol to-

vábbi rendeletet fognak kapni. A minapában a Garam sánczaihoz rendelt 41 ember gyáván és becstelenül elhagyván helyét , mindazok, kik ezek közül haza érkeznek, fogságba teendők és megkötözve Beszterczebányára bekisérendők, egyszersmind egy-egy tehenet kivéve minden marhájuk ide behajtandó.

1663 augusztus 27-én irja báró Joanelli Schultznak, hogy a Bucson levő királyi munkások és jobbágyok eleinte nem akartak sem abból a kenyérből enni, sem abból a sörből inni, melyet a kamara nekik küldött, mert attól féltek, hogy ezt foglalóul fogják tekinteni, s őket a katonák közé besorozzák; de az éhség végre kényszeritette őket, s most már jóizüen megeszik s megisszák a kamara adományait is. A beszterczebányai biró küldött ma egy szekér kenyeret, de a breznóbányai még nem küldött semmit. Abból, hogy az ellenség az egész vidéket elhamvasztja, azt következtetik, hogy abba fogja hagyni Érsekujvár ostromát.

1663 augusztus 27-én irja báró Joanelli Schultznak , hogy a 300 muskétás már csak 1 1/2 mérföldre van Körmöcztől. 100 ezek közül ide fog jönni Bucsra, és innen Osztrolukára utasitandó, hogy az utat ott őrizze. Ezeknek ellátásáról élelemmel gondoskodjék a praefectus Benitzkyvel együtt. Az árvai és liptói hajduk megbizhatatlanok, legjobb lesz őket minél előbb haza bocsátani, hogy ne egyék hiába a kenyeret.

1663 augusztus 28-án irja báró Joanelli Körmöczről, Schultznak Bucsra, hogy a megérkezett német katonákból küld neki egy hadnagy alatt 90 embert, küldje ezeket Osztrolukára, és gondoskodjék ellátásukról.

1663 szeptember 9-én már Joanelli neveztetik főkamaragrófnak.

1663 szeptember 9-én elitélték a garami sánczokról megszökött munkásokat, és pedig Schwandtner Mihályt és Schwandtner Györgyöt mint felbujtogatókat halálra, hogy életük miatt sorsot huzzanak, az egyik meghaljon, a másik pedig 3 évig vasban dolgozzon, a többieket 2-3-4 hónapi vasra és pénzbüntetésre. Szeptember 10-én volt az itélet végrehajtása, Schwandtner Mihálynak kellett volna meghalni, de a végrehajtás pillanatában kegyelmet kapott a főkamaragróftól, és ő is 3 évi munkára vasban megkegyelmeztetett.

1663 szeptember 10-én irja Korompay Péter Szt.benedeki praefectus a főkamaragrófnak, hogy megkapta a küldött puskásokat, s

velök együtt fog élni vagy meghalni. Megkapta a kijavitott ágyut is, de kéri hogy golyókat is küldjön hozzá. Az ujváriak tartják magukat, és egy szerencsés kirohanást is tettek. A törökök átmentek a Vágon, és mindent elpusztitanak. Szt.Benedektől visszahuzódtak a törökök m.e. egy mérföldnyire, ott egy réten 200 szekérrel táboroznak, és sánczokat hánytak, ugy látszik, hogy félnek, ámbár nincs kitől. Jó lenne, ha a német katonákhoz Selmeczről egy német pap jönne; most minden veszély nélkül jöhet.

1663 szeptember 11-én jelenti Durcsányi Sándor Zsarnóczáról, hogy 250 emberrel átment a hegyeken Nyitraszegig, ott megpihenvén nehány török mutatkozott, kiket üzőbe vettek, és ez alatt Horváth Márton zsarnóczai nemes ember egy láncsa szurást kapott, melyben meg is halt, és ott eltemettetett. A parasztok mindjárt szétfutottak,amint a törököket meglátták. Kéri, hogy a hegyek megvédésére egy csapat katonát küldjön a főkamaragróf, parasztokat ne, mert azokat nem lehet használni. Szt.Benedek most nincs veszélyben, mert a törökök mind a hegyen tul vannak, honnan könnyen átjöhetnek, mert minden ut nyilva van.

1663 szeptember 11-én értesiti Ebeczky János alispán a praefectust, hogy hir szerint a törökök Bajmócz vidékét pusztitják, és Thuróczba is betörtek, szükséges tehát, hogy a Welkahora-i és hermaneczi utakat minél előbb eljárják.

1663 szeptember 13-án jelenti Korompay Péter Szt.Benedekről a főkamaragrófnak, hogy hir szerint az oszlavani gyülést szétrobbantották a törökök, és a barsmegyei főbirót is elfogták. Attól lehet tartani, hogy Bajmócz és Thurócz felől betörhetnek a Garam völgyébe. A galgóczi hid is a kerületben van, és onnan Morvába és Szilézíába portyáznak, nem lehetetlen, hogy Árva megyén jönnek vissza. Éjjel gyakran látnak kisebb kóborló csapatokat, a falvak is még gyakran égnek. Azt hallotta, hogy Ujvárba segitség érkezett, és hogy Koháry Nyitra felől közeledik, mintha el akarná vágni a törökök visszavonulási utját.

1663 szeptember 13-án irja báró Joanelli Selmeczről a praefectusnak, hogy az Oszlan körül portyázó töröktől nincs mit félni, csak kevesen vannak, s ha ellentállást tapasztalnak, megszaladnak. Meg lehet azonban, hogy még is szükséges lesz Krikehayra német katonákat küldeni, mely esetben Besztercebánya városa

is küldjön oda egy pár száz puskást. Koháry a lovasságával Korponán van, s holnap ott vele fog találkozni, oda jön Nógrádból is Ladányi kapitány, hogy tanácskozzanak, miképen lehetne a törökök kóborlásait megakadályozni. A 65 lengyel hajdut Magospartra rendelte, és Szőllősy is küld oda vagy 20 jó puskást, hogy a törököket elriaszthassák.

1663 szeptember 14-én irja Korompay Péter Szt.Benedekről a főkamaragrófnak, hogy Ghymes és Nyitra felől nagy ágyuzást hallanak, azt vélik, hogy a törökök Bajmócz felől már vissza jönnek. Ujvár felől néhány nap óta nem hallik ágyuzás.

1663 szeptember 15-én felszólitja Ebeczky alispán Bucsról a főkamaragrófot, hogy a hermaneczi és magashegyi ut elzárásáról intézkedjék, nehogy a török Thurócz felől betörhessen.

1663 szeptember 17-én irja báró Joanelli Selmeczről a praefectusnak, hogy Korponán volt, s ott Kohárryval tanácskozott, és hogy jó példával menjen elő, megigérte, hogy a kamarai tisztek 150 lovast fognak saját költségükön 3 hónapig eltartani. Koháry megszerzi a huszárokat. Kéri a praefectust, hogy igyekezzék az igéret beváltására müködni, a selmecziek erre már rá állottak, és a körmöcziek is rá fognak állani. Bajmóczra akart menni, hogy a gabona beszállitásáról intézkedjék, de Szt.Benedekről azt a hirt kapta, hogy nagy csapat török Szt.Benedeket megtámadni akarja, tehát oda fog menni elébb, hogy elkészülve legyenek.

1663 szeptember 18-án irja Korompay Péter Szt.Benedekről a főkamaragrófnak, hogy mindennap van baja a törökökkel. Csáky irta neki Lévárol, hogy Érsekujváron egy kirohanást tettek, mely alatt a törökök egy csapatja a nyitva levő kapukon betódult a várba, de hátuk mögött bezárták a kapukat, és a törököket mind levágták, azután a törökök 2 erős rohamot tettek, de vissza verettek. A nyitraiak pedig megrohantak egy török csapatot, mely Morvából zsákmánnyal megrakva és sok foglyot hozva tért vissza. Az egész csapatot megsemmisitették, a foglyokat megszabaditották, és a zsákmányt elfoglalták. Egy ember, ki a török fogságból megszökött, azt mondja, hogy Zrinyi tul a Dunáról közeledik. Nagyszombat még áll.

1663 szeptember 18-án irja báró Joanelli Szt.Keresztről a praefectusnak, hogy tegnap 300 tatár megrohanta Privitzet, de vissza

verettek. Kér értesitést, hogy Benitzky eljön-e a nemes urak - kal ?

1663 szeptember 19-én irja báró Joanelli Szt.Keresztről a praefectusnak, hogy küldjön neki vagy 20 granatot /tehát már akkor öntöttek a vasgyárban/.

1663 szeptember 20-án irja báró Joanelli a körmöczi főtisz - teknek, hogy azokat az embereket, kiket már régóta vár, a tatá- rok meglepték Nagyszombaton, nehányat közülök levágtak, és az ő fegyvereit és pánczélját is, melyeket ezek az emberek magokkal hoztak, elvették. Utasitja tehát a főtiszteket, hogy a Körmöczön levő régi pánczélokat kitisztitsák, mert meglehet,hogy szüksége lesz reá.

1663 október 2-án irja báró Joanelli Bucsról a praefectusnak, hogy Érsekujvár sorsa felől ellentmondók a hirek, de ő azt véli, hogy el van veszve. Mivel azonban a császári seregek az ellen - séghez közel állanak, nem valószinü, hogy az ellenség erre felé mozdulatot tenne. Ez azt teszi, hogy a tisztek feleségei ez év- ben biztosságban vannak. Ha azonban őket távolabb küldeni akar- ják, adhat 8-10 embert kiséretül, de 50 embert nem adhat, mert a veszedelem közelléte miatt nem volna tanácsos a védő erőt any- nyira gyengiteni.

1663 október 3-án irja báró Joanelli Selmeczről a körmöczi tiszteknek, hogy miután a pénz el van szállitva, megmenekült egy aggodalomtól, és most nyugodtabban gondoskodhatik a további vé- delemről. Holnap megérkeznek a zólyomi lovasok, akkorára itt le- gyenek a körmöcziek is, ahányan csak lehet. Lévára küldött az őr- ség erősitésére 75 puskást és 45 hajdut.

1663 október 4-én felszólitotta a praefectus a többi tiszte- ket, hogy mit szándékoznak tenni, ha Ujvár eleste után a törökök elfoglalnák a bányavárosokat ? Mindnyájan azt válaszolták, hogy a török alatt nem akarnak szolgálni, és családjukat előre akar- ják küldeni, de e végre 1/4 - 1/2 évi fizetési előleget kérnek.

1663 október 9-én irja Gallusz György Selmeczről a praefectus- nak, hogy tegnap érkezett meg, és az egész népet fegyverben ta- lálta, nem dolgozik senki, csak a kohókban olvasztanak. A főka- maragróf Revistyén van. Ujvár eleste bizonyos. Selmecz városá- ban már arra gondolnak, hogy jó lenne jókor meghódolni. Azt mond-

ják, hogy az ujbányaiak már meghódoltak, amiért őket a főkamaragróf és a Szt.Benedeki praefectus megdorgálta. Ezért haragusznak is rá az ujbányaiak. A főkamaragróf Revistyén várja a thuróczi és zólyomi nemességet, valószinüleg hiába. A török Ujvár kijavitásával van elfoglalva. Az itteni tisztek mind el vannak készülve az elutazásra, azután hadd hódoljon meg a város !

1663 október 11-én irja báró Joanelli Revistyéről a körmöczi tiszteknek, hogy 10.000 török bekeritette Nógrád várát, és azt ostromolja.

1663 október 15-én irja báró Joanelli Szt.Keresztről a körmöczi tiszteknek, hogy a török Lévát ostromolja és löveti. Miután valószinü, hogy be is fogja venni, ha kivülről segitség nem érkezik, jó lenne a körmöczi sánczokat is felszerelni, hogy visszavonulás esetében jobban védelmezhessék magukat.

1663 október 15-én irja báró Joanelli Zsarnóczáról a körmöczi tiszteknek, hogy a legnagyobb zavarban van, mióta hire terjedt, hogy Nyitra, Ghymes, Kistapolcsány és Rusó feladattak. Ő igyekezni fog az ellenséget feltartóztatni legalább addig, mig nem menekedtek, akik menekülni akarnak. A főtisztekre bizza, hogy mentsenek meg a kincstár vagyonából amit tudnak.

1663 október 16-án jelentik a selmeczi főtisztek a főkamaragrófnak, hogy a Selmeczen levő katonák még ma Zsarnóczán lesznek, és a kapitány helyesli, hogy a sánczoknál és Magosparton az ellenséget feltartóztassék. Sajnos, hogy a magyarok semmit sem tesznek a vidék megvédésére. A tisztviselők holnap mindnyájan elutaznak Körmöczre. De azt hallják, hogy Apafy már a felső vidéken van, és kétséges, valjon Árván és Liptón keresztül meg lehet-e még menekülni ? A főkamaragróf iratai és holmija már el - küldetett Körmöczre.

1663 október 16-án irja báró Joanelli a körmöczi pénztárosnak, hogy az ellenség még eddig nem mutatkozott Velkopolán és Lehotán, csekély erejével nem mer a hegyek közé hatolni. Legnagyobb baj a nép gyávasága, mely neki mindenütt kaput tár. Ruszkóról az ágyukat, lövő és élelmi szereket Kistapolcsányra vitték a törökök. Küldjön annyi pénzt Selmeczre és Beszterczebányára, hogy a munkásokat ki lehessen fizetni. A többit mind Beszterczebányára kell küldeni. A rezet nem kell utra küldeni, mert az ellenség Bajmócz felé vonul.

10632/Mné

1663 október 16-án irja báró Joanelli a körmöczi pénztárosnak, hogy Léva még nem ostromoltatik.

1663 október 17-én irja báró Joanelli Szt.Keresztről Schröttternek, hogy Szőllősy hirei sok gondot okoztak, és ha nem szégyenlette volna, elhagyta volna a garami sánczokat, és felment volna a körmöczi sánczokba, de attól félt, hogy szégyent vall, és igy csak saját puskásaival és lengyel hajduival jött fel ide, és azt találja, hogy a hirek tulzottak voltak. A selmeczi tisztek Bucs felé mentek, de ide rendelte őket, hogy vegyék át a pénzeket, és adják át az ezüstöt.

1663 november 4-én irja báró Joanelli Selmeczről Schrötternek, hogy Léva megadta magát, és a török Nógrád felé vonul. Joanelli lemegy a Garam sánczokhoz, de nem tudja, hogy ilyen kevés emberrel miképen védelmezhesse meg.

1663 november 6-án irja báró Joanelli Ujbányáról Schröttternek, hogy az ellenség Léváról Nógrád felé elvonult, Léván csak 1000 embert hagyott, egy csapat Korpona felé megy, de reméli, hogy ott Koháry és a megyei lovasság kellően fogják fogadni.Irt Thökölynek, hogy ő is jöjjön oda, mert a Nyitra völgye már nem forog veszélyben, de nem kapott tőle feleletet. Ha a selmeczi és beszterczebányai főtisztek még Körmöczön vannak, értesitse őket e hirekről.

1663 november 8-án irja báró Joanelli Szt.Keresztről Schröttternek, hogy Gorszky ezredes a katonáival 1/2 mérföldnyire van, és holnap ide megérkezik, kéri Schröttert, hogy élelmi szereket küldjön, mert a huszárok mindent elfogyasztottak. Burkard kapitány puskásai közül, kik Léváról megmenekültek, 24 elszökött innen, és Körmöcz felé ment. Ha oda találnak érkezni, el kell őket fogni, és vissza szállittatni. Török István, a ghymesi várnagy hir szerint Körmöczön van, azt is el kell fogni, akár nemes akár nem.

1663 november 9-én irja Nestelbacher Szt.Keresztről a főkamaragróf rendeletéből Schröttternek, hogy a kovácsokkal azonnal készittessen 500 puskát és 3000 patkószöget, mert 350 dragonyos érkezett Szt.Keresztre, és lovaik a rossz utban sokat szenvedtek.

1663 november 10-én irja báró Joanelli Revistyéről a praefectusnak, hogy Barkóczy eljárásával nincs megelégedve. A dragonyo-

sok megérkeztek. Bakabányára fogja őket küldeni. Van már gyalogos és lovas jól felszerelve 1000 ember. A beszterczebányaiak Ujbányára jöjjenek.

1663 november 10-én jelenti a praefectus a főkamaragrófnak, hogy a város nagy félelemben van, mert Ali basától egy felszólizást kapott, hogy hódoljon meg, különben fel fog prédáltatni. Selmecz, Körmöcz, Bakabánya és Ujbánya is hasonló felszólitást kaptak. Bory mutatott egy irást Ő Felségétől, melyben a palatinus és Bory megdicsértetnek az ő buzgó és helyes intézkedésekért. Jó lenne őket megkérdeni, hogy melyek azok a helyes intézkedé - sek. Most a király azt véli, hogy a bányavárosok biztonságban vannak, és nem küld segitséget. A palatinus pedig maga is mindent, még a butorokat is, elhordatott Lipcsról Murányba.

1663 november 12-én irja báró Joanelli Rudainból a praefectusnak, hogy az itteni viszonyokról jelentést tett gróf Montecuccolinak és Souches-nek, és miután a Dunán tul Montecuccoli 8 ezer törököt megvert, azt reméllí, hogy gondoskodni fognak már most a bányavárosok biztositásáról is. Ali basának Léván csak 800 embere van, tehát nem kell tőle félni; a selmecziek félelmét fel nem foghatja, mikor 2 ezer ember áll rendelkezésükre a védelemben.A nagyvezér már visszavonult téli szállásaira, a tatárok pedig a Tiszán tulra; a határszéleken maradt csekély ellenséges erő nem okozhat nagy kárt, ha védik magukat. Az urvölgyiek ne békétlenkedjenek a fizetés miatt, ilyen időben nem lehet mindent rendesen végezni, és az ő biztonságuk miatt is fáradnak. Az urvölgyi sánczok őrzése most már felesleges. Küldjön neki a praefectus 600 vas solyót , és patkókat, amennyit lehet.

1663 november 15-én irja báró Joanelli Revistyéről Schrötter Damiannak, hogy miután Léván csak 500-600 embere van a török - nek, szükségtelennek tartja itt olyan sok embert fegyverben tartani, ha a várat vissza venni nem akarják. Ő tehát a fegyveresek nagyobb részét haza fogja bocsátani.

1663 deczember 4-én irja a praefectus Körmöczről Mayer pénztásornak, hogy holnap Beszterczebányára fognak érkezni Souches tábornokkal és több főtiszttel; gondoskodjék a pénztáros a biróval együtt az elszállásolásról és ellátásról, és jöjjenek elibök.

10632/Mné

1663 deczember 5-én felel e levélre Mayer, hogy a város teli van menekültekkel, itt a palatinus is, a biró a városházát fogja a tábornok rendelkezésére adni. Tegnap tanácskozás volt a palatinusnál, hogy a német csapatokat meg akarják-e tartani ? Általánosan azt vélték, hogy nem kell idegen katonaság.

1664 január 22-én rendeli báró Joanelli Körmöczről a praefectusnak, hogy miután a mult évi bérek már mind ki vannak fizetve, ezentul hetenkint ki kell mutatni a bevételeket és kiadásokat, és ugy kell gazdálkodni, hogy a termelés értékével fedezhessék a költségeket.

1664 január 29-én már Bécsbe ir a főkamaragrófnak a praefectus.

1664 február 3-án kéri a praefectus a zólyomi alispánt, hogy miután a kincstár a katonaság tartásával ugy is már majdnem kizárólag terhelve van, a kincstári falukban szállásoló lovasokat onnan máshova elszállásolni szivesked jék, mert a parasztok oly szegények, hogy a kincstári fuvarokhoz szükséges lovakat sem tudják eltartani.

1664 február 5-én jelenti a praefectus a főkamaragrófnak, hogy a vidéken szanaszét kóborolnak a huszárok,mert nem kapnak fizetést, kiélik egészen a parasztokat, különösen a lipcsieket félti, hogy nem fognak azután fuvarozhatni. Megkereste az alispánt, hogy ne szállásoljon lovasokat a kincstári falukba, amit az szivesen meg is igért. A palatinus sok gabonát vásárol Murány számára.A törököknek Hatvan körül van elegendő élelmi szerük, még eladni is küldenek belőle.

1664 márczius 2-án rendeli báró Joanelli Bécsből, hogy vagy 100 jó tutajt tartson a praefectus készen, egy pár száz mérő gabonát őröltessen meg, s tartsa készen, 2-300 vas golyót 12-14 fontost, és 100 kézi gránátot készittessen, hogy 2-3 hét mulva, ha Joanelli leérkezik, minden helyben legyen.

1664 márczius 3-án irja Mayer pénztáros Bécsből a praefectusnak, hogy örömmel vették a jó hirt, hogy a huszárok a lévai törököket meglepték, és egy tisztjöket is elfogták.

1664 márczius 18-án jelenti a praefectus a főkamaragrófnak Bécsbe, hogy a bányában a termelés jó, 1/4 év alatt 1000 mázsa rezet reméllenek. A szász katonák rosszul viselik magokat, lopnak, rabolnak.

10632/Mné

1664 márczius 18-án rendeli a praefectus, hogy Jung bányabiró és Prentzinger irnok az urvölgyi házakat és lakóikat össze irják.

1664 márczius 31-én jelenti a praefectus a főkamaragrófnak Bécsbe, hogy liszt van készletben 1000 mérő, a tutajok meg vannak Breznóbányán rendelve, de csak 16 érkezett meg, mert a viz igen csekély. A golyók készitése lassan megy, a kovács csak 10 darabot tud egy nap alatt elkésziteni. Az idő nagyon szép, de már kevés a hó, és feltehetni, hogy nem lesz usztató viz, s a kohók szükséget fognak szenvedni.

1664 április 7-én jelenti a praefectus a főkamaragrófnak Bécsbe, hogy Listhiusné e hó 3-án meghalt; az ifju ur itt van, és bosszankodik,hogy kevés pénzt talált.

1664 április 17-én felterjesztetik az urvölgyi házak és lakók részletes leirása.

1664 május 5-én irja Szőllősy Szt.Keresztről a praefectusnak, hogy a főkamaragróf rendeletéből 75 gerendát leusztat Szt.Benedekre és 100 puskást küld. Reméli, hogy a fát neki meg fogják tériteni.

1664 május 6-án irja a főkamaragróf Szt.Benedekről a praefectusnak, hogy a küldött kenyér közt sok elromlott és penészes volt, kéri tehát, hogy lisztet küldjön amennyit lehet, hogyha a hadak a napokban összegyülnek, ellátásuk lehetséges legyen. Lévát megszemlélték, és a törököket a várba bekergették, s azután vissza vonultak Benedekre, a török pedig felgyujtotta Léva városát, és egészen a várba zárkózott, bizonyosan azt gondolta, hogy nagy hadsereggel áll szemben.

1664 junius 15-én irja báró Joanelli Selmeczről a praefectusnak, hogy miután már Léva elfoglaltatott, nyugodtabbak lehetnek. De Souches tábornoknak vagy 500 tallérral kellene a bányavárosok háláját kifejezni, mely összegnek felét a városok, és felét a 3 kamara fizetné.

1664 julius 10-én Bécsbe ir báró Joanelli a praefectusnak, és értesiti, hogy az András társaiaknak megengedtetett az olvasztás, és a többi magánosoknak is meg fog engedtetni; mert a kincstári kohó nem győzi őket kénvvel ellátni, és a költség is nagyobb 3 ftnál.

10632/Mné

1664 augusztus 21-én a praefectus már ismét Besztercebányán volt.

1664 szeptember 24-én Zsarnócza mellett a táborból ir a fő - kamaragróf, a törökök ismét fenyegetik a vidéket.

1664 október 2-án jelentik Hasaeus Fülöp Jakab könyvvivő, Prunn Bernát Fülöp kohótiszt, és Schultz Tóbiás bányamester,hogy a város biztosaival értekeztek Sandbergen; mindenekelőtt bejárták a sandbergi tárnát, és 211 ölnyire a tárnaszájtól találtak egy 6 öl magas emelkét, mely a farktárna felé megy, és melynek megszüntetését kéri a város, mert fél, hogy az által a zöld festéket adó viz tőlök elvonatik. Ugy látszik, hogy a város hajlandó a békés egyezkedésre.

1664 november 4-én jelenti a praefectus a főkamaragrófnak Bécsbe, hogy az udvari kamarának az a számitása, melyből azt következtette, hogy a tized bérletéből szerzett gabona drágább, mint a piaczi, nem helyes, mert az udvari kamara csak a turóczi tizedet vette számba az összes költséggel együtt, és kihagyta a zólyomi és lipcsi tizedből szerzett gabonát. A kamarának a tized bérlete mindég nyereséges, és ha a bérletet felhagynák, bizonyosan nagy drágaság következnék belőle. Most a bérletet a besztercebányai főtisztek tartják.

1664 november 9-én már Körmöczön van a főkamaragróf.

1665 május 5-én irja Joanelli Bécsből, hogy már öregszik, és ha lejár a rézeladási szerződése, nyugalomba fog lépni.

1665 julius 1-én Joanelli Besztercebányán van.

1665 október 6-án Joanelli Bécsben van.

1665 október 27-én[14o] elrendeli báró Joanelli Bécsből, hogy az urvölgyi bányászoknak, ugy, amint az már Selmeczen is jó eredménnyel gyakoroltatik, világitásra fele faggyu s fele faolaj szolgáltassék ki, mi által a faggyu árának emelkedése megakadályoztatik.

1665 november 11-én számitanak 3 font faggyu helyett 1 font olajat.

1666 január 6-án Schultz György Bécsben van.

1666 január 8-án meghagyja az udvari kamara báró Joanelli főkamaragrófnak, hogy a bányavárosi kamarák mindegyike által több évre szóló kimutatásokat készittessen, amelyekből kivenni lehessen az évenkinti rendes és rendkivüli bevételeket és kiadásokat. 10632/Mmé.

1666 márczius 2-án bezáratott Jung János György bányabiró, mert Hartter János tajovai sáfárt az utczán pofon ütötte.

1666 április 29-én jelenti Schultz György a főkamaragrófnak, hogy a palatinus a baczuchi favágóktól fizetést követel, a breznóbányaiak már átengedték a tizedet a nádornak élte tartamára, fél, hogy a kincstári munkásokról nem lesz lehetséges a terhet elháritani.

1666 junius 29-én irja Schulcz praefectus Joanelli főkamaragrófnak Bécsbe, hogy a Balassa elleni insurrectionalisták Losonczon gyülekeznek, de lassan megy minden, a nemesek csak akkor akarnak ütközetbe menni, ha a palatinus személyesen vezérli őket. Ez alatt kiélik a vidéket Divény körül, Soponyai huszárjai már nem találnak ott elég élelmet lovaik számára, és Ocsovára felvonulni kényszerültek. Várható, hogy e miatt a bányavárosokban is megdrágul minden.

1666 augusztus 20-án kinevezte a király Jacob Wilhelm Lanser von Mosz eddigi körmöczi bányabirósági irnokot beszterczebányai titkárrá.

1666 augusztus 20-án jóvá hagyja a király a báró Joanellivel ujabb 5 évre kötött rézelárusitási szerződést, mely szerint 1667 elsejétől kezdve átveszi báró Joanelli a réz elárusitást és fizet a táblarézért 18 tallért, a preiszer rézért pedig 8 1/2 tallért mázsánkint. A réz árából 3 tallér tartatik vissza Joanelli követeléseinek fedezésére. Joanelli adja a szükséges ellátmányt, és vele minden negyedévben le kell számolni, s ha ez alkalommal a rézmüvek neki adósok maradnak, 30.000 ftig emelkedhetik az adósság, de több előleget adni nem köteles, s ha adott, azt a körmöczi kamara tartozik neki visszafizetni. E 30.000 fttól kamat nem jár. A réz 2 % ráadással méretik. Joanelli szállitja az ólmot, alkuszi mázsáját 5 1/3 tallérral Beszterczebányára, a faggyunak beszterczebányai mázsáját pedig 10 rajnai forintal, két év mulva az árak ujra szabályoztatnak. Joanellinek megengedtetik, hogy Szomolnokról 1000 mázsa rezet vám nélkül kivihessen, de annak más alakunak kell lenni, mint a beszterczebányai. A többi pontok változatlanul maradtak.

1666 október 7-én értesiti a praefectus a pénztárnokot, hogy Ő Felsége rendelete szerint a Thurzó Elek által jótékony czélra

hagyott 10.000 ft 5 % kamatja ezentul nem Lőcse városának, hanem a beszterczebányai jezsuitáknak fizetendő.

1666 október 14-én irja Selmecz város tanácsa a praefectusnak, hogy a Pál nevü ezüstkisérő /Silberreutter/ midőn már utra indult haza felé és Ehrenreutter háza előtt a lovon ülve ivott, Rückschlosz Pál bánya ács őt felköszöntötte és egészségére poharát emelte, s mialatt az ki itta, az ezüst kisérő /nem tudni mi okból/ kivette pisztolyát, és Rückschloszot agyonlőtte, azután pedig elnyargalt. Kéri a praefectust, hogy a gyilkost elfogassa, kihallgattassa, és azután a városnak elitélés végett átadassa.

1667 február 12-én megengedi a király, hogy a beszterczebányai katholikusoknak 200 ft segitség adassék, avégre, hogy avval Urvölgy felé Krisztus szenvedéseinek 7 állomását és Krisztus koporsóját felállithassák az utolsó török veszedelemtől való szerencsés megmenekülésük emlékére.

1667 márczius 22-én irja Meyer János Mátyás pénztáros a Bécsben levő praefectusnak, hogy az octava Beszterczebányán véget ért, a résztvevő városi és megyei urak nagy része már elment, az érsek, gróf Nádasdy, gróf Forgách, gróf Draskovitz, gróf Eszterházy Pál, Erdődy, Széchy, Csáky, Frangepán grófok és még néhányan itt vannak, és valószinüleg a nádor betegségének kimenetelére várnak, ki nagyon gyenge, és az utolsó óráját várja. Nehány óra előtt mindnyájan a beteg urnál voltak, és tőle elbucsuztak, a palatinus az érsek pártfogásába ajánlotta engedetlen fiát, ki nem jelent meg, bár meghivatott. Azután előkészült a halálra a palatinus. Korompay és Bory jelenlétében mindenről rendelkezett, meggyőnt , megáldozott, az utolsó kenetet fölvette, megnézte halotti ruháját , és a koporsót, mely 12 darab vékony fenyő deszkából készült, mert diófa deszkát nem lehetett kapni. Egyébiránt megtiltatott, hogy vele ezután nyilvános vagy magánügyek közöltessenek, s most már utolsó óráját várja. Tegnapelőtt éjjel nagyon rosszul volt, tegnap valamivel jobban, de ma éjjel megint rosszabbul, és nagyon gyenge, ámbár még mindég tud a szolgájának fütyülni, ha be akarja hivni. A csatlósok éjjel nappal mellette vannak, hogy őt emelgessék, a szolgák egy része hasonlóképen, különösen pedig a felesége ki maga is beteg

10632/Mné

és mindég sir. Az egész város szomoru, és az urak igen aggódnak, miután az eretnek mágnások, ugy a pozsonyi országgyülésről,mint most az octáváról, gyorsan eltávoztak, és a tárgyalásokban részt venni nem akartak. Ebből nem sok jót lehet várni, mert az eretnek urak bátran elnyomják a katholikusokat, de nem akarják megengedni, hogy a katholikusok a magok módja szerint élhessenek. Isten vezessen mindent az ő nevének dicsőségére és a katholikus egyház javára.

1667 márczius 30-án irja Meyer János Mátyás pénztáros a Bécsben levő praefectusnak, hogy a palatinus márczius 27-én délután fél háromkor, Bory jelentése szerint pedig fél négykor halt meg épen az alatt, hogy a kamarai tisztviselők a personalis temetésén voltak, kinek holttestét Pozsonyba, s onnan talán Horvátországba, hol jószágai vannak, átszállitják, a tisztek a koporsót a kapuig kisérték. A personalis egy igen jámbor katholikus ember volt, ...[141] midőn utoljára vendége volt a palatinusnak, mind a két urnak igen jó kedve volt, és sok kedvest mondtak egymásnak; most már mind a kettő a más világon van. Sic transit gloria mundi !

Az özvegy a férje halála után azonnal bepakoltatott, a halottat a fa koporsóba tétette, és még az nap fél 9 órakor este Lipcsre vitette. Most csináltat egy réz koporsót minden diszitmény nélkül, mert a fa koporsó szivárog, ámbár a halott alá meszet és hamut tettek. A halott barát ruhába van öltöztetve, és ugy néz ki nagy szakállával, mint egy remete; ő maga rendelte mindezt még életében. Április 18-án átviszik a halottat Murányba, és ott temetik el a vár kápolnában.

A himlő betegség nagyon uralkodik Beszterczebányán, a pénztáros neje és gyermekei is benne szenvednek.

1667 julius 16-án Lipót király Schulcz György volt selmeczi pénztáros számadásaira megadja 1653-iki évig a felmentést, utódainak pedig jutalmul 5-6 ezer ftot igér.

1667 augusztus 22-én Széchy Mária özvegy Wesselényi Ferenczné elzálogositja pohorellai birtokát Joanelli András János bárónak 5000 tallérért.

1667 deczember 31-én zálogul leköti Széchy Mária özvegy Wesselényi Ferenczné lipcsei és pojniki birtokát Joanelli András János bárónak 25.053 tallér 45 denár adóssága biztositékául.
10632/Mné

1667 deczember 31-én Kochlatsch örökösei elismerik, hogy a kamaránál levő követeléseik 20.000 tallérral kifizettettek Joanelli által, s teljesen ki vannak egyenlitve.

1667-ben kitetszik az ügyiratokból, hogy Beszterczebányán egy kincstári ügyész volt alkalmazva / procurator /. E procurator volt Kvassay István.

1668 május 31-én irja a főkamaragróf Bécsből a praefectusnak, hogy gróf Zichy akarja a lipcsi birtokot megszerezni, mert se Listhiusnak se báró Wesselényinénak nincsenek utódai, s igy a birtok a kamarára fog szállani, és ujonnan el fog zálogositttatni. Legjobb volna, ha meg hagyatnék a kamara kezelésében.

1668 junius 18-án tartott tanácskozásban óvó intézkedések tétetnek a törökök miatt.

1668 junius 25-én jelenti a praefectus a főkamaragrófnak,hogy 22-én Merz Ambrus ellenőr meghalt. Az özvegy palatinusné lipcsi kapitánya az erdők használata miatt erőszakoskodik. A libetbányaiak marháit, melyek egy olyan réten legeltek, mely a néhai palatinusnak csak élte hosszáig volt átengedve, behajtatta; erre libetbányaiak vagy százan összegyültek, és az elhajtott marhákat ki akarták szabaditani, de mert utól nem érhették a határokban, a predajnának marháit akarták helyettök behajtani; ezt azonban a lipcsi hajduk megakadályozták, és egész csata fejlődött ki köztük, melyben 5 libetbányai megöletett, és többen megsebesültek.

1668 julius 20-án jelenti a praefectus a főkamaragrófnak Bécsbe, hogy e hó 11-én Meskó György a kohó agyagfuvarosait letartóztatta, s tőlök 8 ökröt és 2 szekeret elvett azon ürügy alatt, hogy a radványi birtokban ő is közbirtokos, és nem adott senkinek engedélyt az anyag elfuvarozására; a szolgabiró, kihez az ügy került, Meskónak adott igazat, és a lefoglalt jószágot neki oda itélte. Radvánszky, kivel az eziránti szerződés már több mint 100 éve fennáll, és 20-20 évenkint meghosszabbittatik, igérte ugyan, hogy a kincstárt megvédi, de nem tett eddig semmit.

1668 julius 30-án jelenti ugyanaz, hogy a megyegyülésen tiltakozott a kamara Meskó hatalmaskodása ellen, és [illegible]relem orvoslását kivánta, de az ügy későbbi időre halasztatott. A törökök Beszterczebánya közelében portyáznak, a napokban Királyfalváról 3 gyermeket raboltak el. Másfél héttel ezelőtt az özvegy

palatinusné, gróf Zrinyi, Nádasdy, Wesselényi a görbe, Sennyey püspök, Nagy Ferencz, Barkóczy, Sopornyay és mások együtt voltak a stubnyai fürdőben, és ott titkos tárgyalásokat tartottak. Zrinyi emberei azt mondták, hogy októberben megint el fognak jönni.

1668 julius 31-én megemliti báró Joanelli a praefectusnak irt levelében, hogy Bécsben most nem nagy fontosságot tulajdonitanak a bányáknak, és nem igen érdekli az urakat, hogy a lipcsi birtok kinek kezére kerül. Oka ennek az urvölgyi csekély termelés.

1668 augusztus 16-án irja báró Joanelli a praefectusnak,hogy a lipcsi uradalom báró Zichynek a magyar udvari kamara elnöké - nek adományoztatott.

1668 szeptember 3-án értesiti az udvari kamara a főkamara - grófot, hogy Ő Felsége jóváhagyta a szerződést, melyet gróf Zichy István a magyar kamara elnöke gróf Listhiussal és az özvegy Wesselényi grófnéval kötött, s mely szerint gróf Zichy átvette a lipcsei uradalmat. Megemlittetik a rendeletben, hogy az erdők a bányászat számára fenntartattak, és a Besztercebányán levő reversalis most már visszaadható.

1668 szeptember 25-én jelenti a praefectus a Bécsben levő főkamaragrófnak, hogy báró Zichy szeptember 13-án iktattatott be a lipcsi birtokba. A résztermelés volt a 3-ik negyedben 548 má - zsa.

1669 márczius 4-én Napuvszky Gyuro sörfőző legény Ulmankán részeg állapotban ugy főbe ütötte Haljapa András nevü pásztort, hogy az nemsokára meghalt.

1669 márczius 10-én átadatott Napuvszky a városi bíróságnak mint főbenjáró bünös elitéltetés végett.

1669 márczius 11-én értesiti báró Joanelli főkamaragróf Besztercebányán a kamarai tiszteket, hogy Ő Felsége a bányavárosok és végvárak védelmét galánthai gróf Eszterházy Pálra bizni méltóztatott, akihez minden védelmi ügyekben fordulni és rendeleteit teljesiteni kell.

1669 április 4-én irja báró Joanelli a zólyomi megyei hatóságnak, hogy mult hó 22-én tett kérdésükre nem köteles ugyan felelni, de jó szomszédságát akarván kimutatni értesiti őket, hogy tapasztalván a megyének tehetetlenségét a lakosoknak a tö-

tökök ellen való megvédésében, miután nem régen a törökök az ő Prinik nevü falujából 5 jobbágyát rabságra hurczolták, ő Felségétől kieszközölte, hogy 25 muskétás rendelkezésére adassék, s evvel a megye azon részének biztonsága is erősbödvén, csudálkozik, hogy ebben a megye sérelmet keres.

1669 április 12-én irja báró Joanelli Selmeczről, hogy igen örül annak a hirnek, hogy Urvölgyön szép érczek jelentkeznek. Utasitja a praefectust, hogy küldje be neki azoknak a tisztteknek névjegyzékét, kik Pfaff udvari kamarai titkár lakodalmára az 50 aranyat ajándékozták, hogy az ajándék átadása alkalmával az ajándékozók névjegyzékét is átadni lehessen.

1669 április 15-én jelenti Schultz praefectus a főkamaragrófnak, hogy az előtt való délután Witsko sandbergi bányaügyelő feleségét, amint Urvölgyről a bérfizetésről haza felé ment, az erdőben kirabolták és agyon ütötték. A tettesek elmenekültek, és ismeretlenek.

1669 május 22-én irja a főkamaragróf a beszterczebányai főtiszteknek, hogy őt valaki bevádolta hamis pénzverés miatt; igaz ugyan, hogy ő Szomolnokon, Urvölgyön és Selmeczen is, mert a kellő apró pénz nem volt kapható, saját czimerével és jegyével az egyik oldalon, ékkel és kalapáccsal a másik oldalon ellátott vörös pénzt veretett, de ezek másutt sehol forgalomba nem jöttek, és csak a bányász munkások segitségére szolgáltak. Felszólitja a tiszteket, hogy e pénzjegyek iránt jelentést tegyenek.

1669 május 25-én bizonyitják a főtisztek, hogy nagyon régi időktől fogva szokás Urvölgyön réz és ólom pénzjegyeket kiadni a munkásoknak, hogy egyik bértől a másikig hust és italokat vehessenek az ezek elárusitására rendelt tisztektől, a pénzjegyeken hol egyik, hol másik tisztnek a neve vagy jegye van kiverve, most pedig a főkamaragróf czimere; e jegyek másutt sehol el nem fogadtatnak, csak az illető élelmi szerek árusitóinál. Hasonló jegyek veretettek és adattak ki Szomolnokon is, melyek miatt Eperjesen a megyei gyülésen valaki panaszt emelt minden ok nélkül, mert e jegyek csak a bányászok könnyebbségére szolgálnak, s arra, hogy ne kelljen a rossz lengyel pénzt forgalomba hozni.

1669 julius 27-én szerződést kötött báró Joanelli a besztercz-
czebányai praefectussal, pénztárnokkal és könyvvivővel, hogy ez
évben a bérbe vett turóczi, lipcsi és zólyomi tized fejében 2600
viertl buzát, 1600 viertl árpát, ...[142] viertl zabot beszolgál-
tassanak a kamarának, szabadságukban állván a lipcsi tizedet köz-
vetlenül a favágóknak kiadni, és igy a fuvarozást Besztercz-
nyára megtakaritani.

1669 szeptember 12-én jóváhagyja a király a bányavárosi ka-
marák és báró Chaos örökösei közt történt leszámolást és egyez-
séget, mely szerint az örökösök a Lipcs városra vonatkozó köve-
teléseket a kincstárnak átengedik, és készpénzben 15.000 ftot
polturákban lefizetnek.

1669 szeptember 16-án az udvarbirói hivatalban Besztercz-
nyán itéltetett, hogy Tarasta Cuba kamarai hajdu, ki a kamara
udvarban veszekedést kezdett, és egy molnárlegényt megvert, bün-
tetésül háromszor megbotoztassék, és azután a szolgálatból el -
bocsáttassék. Ez az első hir, hogy a botoztatás büntetésül al -
kalmaztatott.

1669 október 15-én pénztári leletezés tartatott Besztercz-
bányán, midőn Roser pénztárkezelő tiszt elhalálozott.

A leszámolás szerint 1669 január 1-től julius 25-ig volt

Bevétel

Pénztári maradvány 1668-ból	11.114 ft	84 1/2	d
Eladott táblarézért	13.610 "	43	"
Ellátmányképen	23.230 "	27 1/2	"
A pénzverőtől ezüstért	2.630 "	76	"
Eladott szemcsésebb rézért	1.393 "	26	"
" rézért á 36 d	453 "	60	"
" " á 18 "	263 "	52	"
" czinezett rézért á 22 d	77 "	88	"
" nem czinezett rézedényért á 15 d	72 "	45	"
" fa és szénért	385 "	40	"
" szerekért Mosteniczről	32 "	30	"
" " Tajováról	47 "	-	"
" " Rhonitzról	1.529 "	57	"
" " az uj kohóból	1.323 "	-	"

10632/Mn6

Eladott szerekért a szertárból	9.490 ft	60 1/2	d
" " a faraktárból	676 "	-	"
" " az ulmankai serfőző és malomból	61 "	70	"
" " az uj vashámortól	269 "	42	"
" " az urvölgyi sörpinczétől	1.535 "	57	"
" " " szertártól	- "	30	"
Kölcsön vétetett	63 "	76	"
Befizetett adósságok	527 "	18	"
Büntetés pénzek	51 "	70	"
Kamatok és robotpénzek	288 "	82	"
Összes bevétel	69.129 ft	28 1/2	d

<u>Kiadások:</u>

Vissza fizetett kölcsönök	1.996 ft	06	d
beszerzett anyagok és szerekért	4.888 "	85	"
a praefectus fizetése	636 "	-	"
a pénztárnok "	533 "	10 1/2	"
.....143 "	431 "	16	"
..... "	256 "	-	"
az erdőmester "	280 "	-	"
az udvarbiró "	228 "	-	"
a bányabiró "	155 "	-	"
a titkár "	295 "	34	"
többféle kisebb fizetések	1.252 "	18	"
	10.850 ft	89 1/2	d

<u>Üzemi költségek:</u>

Urvölgy	28.877 ft	51	d
Beszterczebányai uj kohó	3.191 "	73 1/2	"
Gereblye hivatal	2.228 "	17	"
Mostenitz	2.272 "	72 3/4	"
Tajova	1.356 "	90	"
Rézpöröly	1.395 "	73	"
Rhonitzi vasgyár	1.560 "	94	"
Óhegyi kohó	803 "	15 1/2	"
Jaszenai kovandbánya	272 "	97 1/2	"

Szénégetés Beszterczebányán	1.730 ft	73	d
Ulmankai sörház és malom	1.769 "	83	"
Favágások	5.485 "	90 1/2	"
Urvölgyi bányairoda	94 "	76	"
Kifizetett régi tartozások	1.265 "	01	"
" kamatok	271 "	94	"
Kápolna költség a kamara udvarban	7 "	70	"
" " a felső házban	3 "	50	"
A katholicus kápolnára	954 "	84	"
Irodai költség	27 "	58	"
Széna kaszálás	42 "	-	"
Napidijak és uti költségek	1.043 "	16	"
	54.656 "	79 3/4	"
Összes kiadás	65.507 ft	69 1/4	d
levonva a bevételből	69.129 "	28 1/2	"
kellene lenni készletben	3.621 ft	58 3/4	d
a leletezésnél találtatott	1.307 "	67	"
tehát hiányzik	2.313 ft	91 3/4	d

Rosernek volt pénztári hiánya:

1666-ban	756 ft	41 1/2	d
1667-ben	464 "	67 1/2	"
1668-ban	763 "	67 3/4	"
1669-ben julius 25-ig	329 "	15	"
összesen	2.313 ft	91 3/4	d

1669 november 2-án Géczy Zsigmond táblabiró és Kosa István megyei ülnök tiltakoztak Csató Mihály lipcsi várkapitány előtt, és megtiltották neki, hogy a kamara átlal a jaszenai völgyben felállitandó fürészmalom épitését háborgassa...[144]

1669 november 4-én Géczy Zsigmond, és Kosa István megintették a kamarát Széchy Anna Mária, özvegy Kesselényi Ferenczné és Zichy István panaszára, hogy a jaszenai völgyben épiteni kezdett fürész malmot azonnal abban hagyják,mert különben a munkások be fognak záratni, és a marhák elkoboztatnak. Erre a kamara ellenóvást tett, és utalt a fennálló szerződésekre.

10632/Mné

1670 január 24-én sürgeti Lőcse városa a Thurzó által nekik hagyományozott összeg kifizetését, és óvást jelent be a nem fizetés miatt, fenntartván jogát a jövedelemhez.

1670 márczius 5-én utasitja a király a magyar kamara elnökét Zichy Istvánt, hogy a márczius 16-án Besztercsebányán tartandó gyülésben a királyi kamarát, kamarai tiszteket , és a király érdekeit, ha szükséges, védelmébe vegye. A kamarai főtiszteket utasitotta, hogy a gyülésben részt vegyenek.

1670 május 31-én kéri a praefectus a primást, hogy miután tegnap egy ember egy fiatal embert a városban lelőtt, és az azonnal meghalt, a gonosztevő pedig a jezsuiták lakásába menekült, utasitsa a primás a jezsuitákat, hogy a gonosztevőt kiadják, mert különben ebből még nagy baj keletkezik a katholikusok kárával.

1670 szeptember 30-án rendeli a főkamaragróf, hogy miután a volt szertárnok Larson Ferencz a kamaraudvar területén a kertet saját költségén feltöltette, utódja pedig, mivel már öreg, e költségeket megtériteni nem akarja; a nevezett kert a kamaraudvarhoz tartozónak vétessék, és a költségek 50 tallérral Larson özvegyének a kincstárból megtérittessenek.

1670 október 7-én szerződést kötött a főkamaragróf a besztercsebányai és radványi puskaporgyártókkal 3 évre, melyben kötelezték magokat a gyárosok, hogy ha a kamara nekik a salétromot jó minőségben szállitja, ők ugyanannyi sulyu puskaport fognak a kamarának adni; a kamara pedig kötelezte magát, hogy minden mázsa puskaporért 4 tallért fizet nekik.

1670 október 30-án jelenti a praefectus a főkamaragrófnak, hogy, ha a rézkohók szükségének fedezetére szolgáló lipcsi és murányi erdők még ezen tul is magánbirtokosok kezében maradnak, lehetetlen lesz kohókat a kellő tüzelékkel ellátni, mert a birtokosok jobbágyai oly nagy mértékben pusztitják az erdőket, és az uradalmi tisztek őket e tekintetben annyira védelmezik és biztatják, hogy minden reversalisok daczára az erdők elpusztulnak és a kamarai tisztviselők végtelenetlen zaklatásoknak és boszszantásoknak vannak kitéve. A mult évben tettek a kamarai tisztek már ez ügyben felterjesztést az udvari kamarához, mely felelt is reá, de mivel a mult évben azután a vidéken forradalmi

mozgalmak keletkeztek, jónak látták a tisztek ez ügyet nem bolygatni egyelőre. Most azonban, midőn gróf Zichy a magyar udvari kamara elnöke a lipcsi uradalom birtokosa, és ugy látszik szivesen elcserélné az uradalmat egy mással, melyet korlátlanul használhatna; a sok lefoglalt jószágok között pedig könnyen lehetne olyat találni, melyet ő cserében szivesen elfogadna; azt javasolják a tisztek, használja fel befolyását a főkamaragróf az udvarnál arra, hogy a lipcsi és murányi uradalom az erdőségekkel együtt a kamara kezelésébe adassék. Ebben az esetben gondoskodni lehet az erdők fenntartásáról, és arról is, hogy a lipcsi falvakra kölcsön adott összegek behajtassanak, és az egész vidék, mely eddig a forradalmárok biztos fészke volt, féken tartassék.

1671 január 21-én Joanelli Bécsben van.

1671 április 6-án irja Gallusz György Selmeczről, hogy Bartakoviczot Pozsonyba rendelték, hogy magát az utóbbi zavarokban részvétele miatt igazolja. Hasonlókép Bécsbe rendelték a beszterczebányai városi jegyzőt Fischert.

1671 augusztus 13-án rendeli Lipót király, hogy a végvárakban levő katonaság eltartására a körülfekvő megyék hadiadót /portiót/ fizessenek, és hogy ezt könnyebben teljesithessék,megengedi, hogy az egyes városokra kivetett adót az illető előljáróság accisa által szedje be, és minden háztól Szt.Mihály napján 1 mérő gabonát és Szt.Márton napján 1 mérő zabot vegyen,továbbá minden itcze bor után 1 magyar dénárt, melyekből 5 megy egy garasra, 1 itcze[145] ... után 1/2 m. denárt, és 1 itcze égett bor után ...[146] szedjen, minden font hus után pedig 1/2 denárt.

1671 szeptember 25-én folyamodnak a beszterczebányai főtisztek a Bécsben levő praefectushoz, hogy az augusztus 13-án kiadott királyi rendelet főképen a szegény embereket terheli, és ha a hus , és ital megdrágul, a drágaságnak arányában a munkások bérét fel kell emelni, igy tehát a végvárakat végre is csak a kincstár fogja fenntartani, oda müködjék a praefectus, hogy e rendelet vissza vonassék, és a végvárak fenntartása nagyobb mértékben a birtokosokra ruháztassék. Ugyan e tárgyban irtak a Kassán levő báró Joanellinek is.

1671 október 5-én egy emlékiratot nyujgottak át a besztercze-bányai főtisztek gróf Pötting Sebestyénnek, ki mint királyi biz-

tos le volt küldve, hogy a lefoglalt jószágokról jelentést tegyen. Kifejtették ez iratban, hogy mennyire káros a rézmüveknek, ha a lipcsi uradalom ez után is magán kézben marad. A jobbágyok elpusztitják az erdőket, minden esztendőben nagy költséggel az uraságí és megyei tisztekkel fel vétetnek a károk, a hetekig tartó bejárások költségeit a kamara fizeti, de kártéritést még eddig sohasem kapott. A meghalt palatinus behajtotta ugyan alattvalóitól a károk téritéseket, de azokból egy krajczárt sem adott át a kamarának, hanem magának megtartotta. Ha ez az uradalom a kamara kezelése alá juthatna, meg lehetne szüntetni az erdők pusztitását, és a jobbágyoknak is nagy hasznát lehetne venni a bánya-kohó müveknél és a favágásokban.

1671 október 21-én Joanelli Besztercebányán volt.

1671 november 12-én irja báró Joanelli Selmeczről Mayer Mátyás János pénztárosnak, hogy Ő Felsége elrendelte, hogy Besztercebánya városa a német főtemplomot a katholikusoknak átadja. Minthogy akkor császári katonaság feküdt Besztercebányán, minden ellenkezés nélkül megtörtént a vár és templom átadása; de nehány nap mulva a katonaság elvonult, és a tisztek igen féltek, hogy a rendelkezésükre álló kevés trabanttal nem lesznek képesek a várat ellátni, és a templomot is elveszitik.

1671 deczember 13-án Joanelli Bécsben van.

1672 január 1-én rendeli a király, hogy miután a Felsőmagyarországgal való közlekedés végett Besztercebányára 200 katonát rendelt, ezek számára a kellő kenyér adagok kiadásáról a praefectus gondoskodjék.

1672 január 9-én Kuraczina Mihály a lipcsi jószág provisora irja a beszterczebányai tiszteknek, hogy a rhonitzi munkások a várhoz tartozó kecskéket behajtották és levágják, kéri, hogy a behajtottak levágását megakadályozzák addig, mig ő a pozsonyi kamarától további utasitást nem kap.

1672 január 15-én fölkéri gróf Volkra Ferdinand Gottlieb a beszterczebányai tiszteket, hogy a legközelebbi márczius végén megindulo lipótvári épitésekhez a rendelkezésre álló kőmüveseket, akár akarnak akár nem , hozzá beküldjék.

1672 január 19-én jóváhagyja a király a rézelárusitás végett "mit höchsternennt Ihrer kay.May.Rath, Oberenserischen Landtrath,

und Vizdomben in Oesterreich unter der Enns Herrn Johan Friedrichen von Kriechbaumb auf Khirch und Hochenberg " 5 évre kötött szerződést, mely szerint Kriechbaumb elvállalja a rézeladást,és fizet minden mázsa tábla rézért 24 tallért = 26 rftot, és a preisser rézért 11 1/3 tallért = 17 rftot. A réz a besztercze - bányai mázsával 2 % ráadással méretik. Negyedévenkint előre adja az ellátmányt 30.000 magyar forintig, de ha ennél többre lenne szükség, a többletet minden negyed év végén köteles a körmöczi kamara azonnal megtériteni. Kriechbaumb köteles az ólmot is szállitani, az ilkasi mázsáért kap 5 1/2 tallért, a nyers fagyguért pedig kap egy beszterczebányai mázsáért 10 rftot.

A szerződéseket, melyeket Joanelli a vájárokkal és favágókkal kötött, köteles Kniechbaumb is megtartani. A jövedelmet, mely a fentebbi ár mellett eléretik, köteles Kniechbaumb minden évben kimutatni, és annak felét átengedi Ő Felségének, ha pedig vesztesége lesz, azt ő egyedül köteles viselni. A többi pontok a régiek.

1672 február 14-én jelenti Mayr Mátyás János pénztáros és Hasaeus Fülöp Jakab könyvvivő, hogy 1648 óta nagyon kevés aprópénz verettetvén Körmöczön, a beszterczebányai fizetésekre csak polturák fordittattak, és pedig egyes-kettős-négyes és tizenkétszeres polturák, tehát a rézelárusitók is csak ilyen pénzt adtak ellátmányul.

1672 márczius 27-én jelentik a főtisztek panaszlevélben, melyet Beszterczebánya városa a haditanácshoz beadott, s mely annak felvilágositása végett a kamarákra beküldetett : hogy a város panasza alaptalan, a várban levő katonák jó rendben tartatnak, s ha valamit vétenek, megbünteti a kapitány. Az egész panasz csak ebből ered, hogy a város szeretné a katonaságot eltávolittatni, mert még most is rájlalja, hogy a vártemplom a katholikusoknak vissza adatott, és ámbár nekik még 3 templomuk is van, mégis azon mesterkélnek, hogy a várat és templomot vissza kapják.

1672 márczius 28-án értesiti az udvari kamara a besztercze-bányai praefectust, hogy Ő Felsége elhatározta, hogy a lipcsi irodalom a bányamüvekhez csatoltassék.

1672 május 14-én értesiti az udvari kamara a beszterczebányai főtiszteket, hogy a báró Joanellivel tartott leszámolás szerint

neki még 30.000 ft és 12.130 ft 14 1/2 dr követelése van, ez utóbbit a körmöczi kamara azonnal fizesse meg, a 30.000 ftot pedig a rézmüvek igyekezzenek rövid idő alatt leróni,amit a felemelt rézárak mellett könnyen tehetnek.

1672 május 16-án megujitja az udvari kamara a rendeletet,hogy az ócska rezet az országból kivinni nem szabad, hanem azt Beszterczebányán kell beváltani.

1672 junius 2-án rendeli a király, hogy ha az ágyuöntéshez réz rendeltetik, oda nem táblarezet, hanem tárcsarezet kell szállitani.

1672 juniusban a főkamaragróf Joanelli a bányavárosokban volt.

1672 julius 9-én báró Joanelli főkamaragróf czime : Camerae Kassoviensis Administrator.

1672 augusztus 14-én hét török rabló / pribék / a Rhonitz felett levő favágásokból 4 asszonyt rabolt el, de a trabantok és famunkások utol érték őket s a rabokat kiszabaditották, és egy törököt elfogtak, e bátor tettökért a főkamaragróf nekik 30 ft jutalmat adott.

1672 augusztus 20-án értesiti az udvari kamara a beszterczebányai praefectust, hogy a rézelárusitó Kriechbaumb beadott folyamodványa szerint nem képes az elvállalt magas rézár mellett az üzletet tovább folytatni, hanem kéri, hogy a réz ára 31 ft 30 krra leszállitassék, és ő a jövedelem felének átengedésétől felmentessék. Meghagyatik, hogy a praefectus ez iránt véleményt adjon.

1672 szeptember 10-én felbontatott a Kriechbaumbal kötve volt szerződés, és 1672 október 1-től kezdve Joanelli Jeromos vette át a réz elárusitását. Fizet Beszterczebányán minden mázsa táblarézért 22 tallért = 33 rftot, és preisenrézért 11 tallért = 16 rft 30 krt. A réz 2 font ráadással méretik. Joanelli negyedévenkint előre adja az ellátmányt kamat nélkül, de az évenkint tartandó leszámolásnál mutatkozó előlegeit tartozik a körmöczi kamara azonnal kiegyenliteni. Az ólom ilkusi mázsáját Beszterczebányára szállitja 5 1/3 tallérért, a faggyu beszterczebányai mázsáját pedig 10 ftért. Szabadságában áll a báró Joanelli szomolnoki rezéből is 1000 mázsát évenkint ki vinni az országból. A mélyitett rezet is 22 tallérral fizeti, de a mélyitési költsé-

geket is megtériti. A vájárokkal kötött szerződést köteles megtartani. A rezet mindenüvé vám nélkül kiviheti. A szerződés 5 évre érvényes.

1672 szeptember 24-én értesiti Schultz György praefectus a körmöczi főtiszteket, hogy hallomás szerint a törökök Lengyelországba betörtek és Kameniczet elfoglalták, s visszafelé Magyarországon fognak keresztül menni. Azt is mondják, hogy 500 felkelő már Szt.Miklósnál mutatta magát. Inti a tiszteket, hogy vigyázzanak, és előre el legyenek készülve, ha a szükség ugy hozná magával, hogy a kincstár pénzeit és vagyonát biztosabb helyre vinni, vagy elrejteni lehessen.

1672 szeptember 26-án irja Schultz praefectus Gallus György pénztárosnak Selmeczre, hogy Beniczky Tamás alispán ma hirt kapott Szentkeresztről, hogy ott 4 ezer lovas katonát várnak, ami annak jele, hogy Ő Felsége nem felejtkezett meg a bányavárosokról, és azokat megvédeni akarja. Rozsnyóról az a hir érkezett, hogy a felkelők egész Gömör megyét elfoglalták, és Murány várát akarják megrohanni, tudván, hogy ott csak 30 katona van. Ma Beszterczebányán megyei gyülés volt, és elhatároztatott, hogy a szorosokat elzárják. A németlipcsi vásárban 12 - mások szerint 30 - jól felfegyverzett felkelő volt, kik ott puskaport és korbácsokat vettek, de mindent megfizettek.

1672 szeptember 29-én irja Schultz praefectus Schrötter Damian pénztárosnak Körmöczre; hogy biztos hir szerint 600 lovas felkelő elfoglalta 24-én Rozsnyót, és a templomokat s klastromokat kirabolta, a polgárokat nem bántották. Egy hasonló erejü gyalog csapat ment Szomolnokra.

1672 október 2-án irja Schultz praefectus Schrötternek, hogy a királyi seregek Rózsahegyen vannak és Cob tábornok rendeletére ő is oda utazik.

1672 november 10-én kineveztetik Koch János a beszterczebányai gondnoksághoz titkárrá.

1672 november 10-én Schultz György beszterczebányai praefectus kineveztetik császári tanácsossá.

1672 deczember 17-én báró Joanelli egy királyi rendeletben "Obrister Feldkriegs Commissarius"-nak neveztetik.

10632/Mné

1672 deczember 17-én kineveztetik Prenzinger György János kohó tisztté Beszterczebányán.

1672 deczember 20-án kérdi az udvari kamara, hogy a lipcsi udvarbirói hivatalra ajánlott Jacob Wilhelmb Lanser von Moszsnak mi lenne a fizetése ?

1672 deczember 31-én irja Schultz praefectus, hogy ő van megbizva Thököly lefoglalt jószágainak átvételével.

1673 január 5-én jelenti Wollmuth Mihály bajmóczi udvarbiró, hogy uj év napján este Novák községe mellett Hölgyi emberei a kincstári fuvarosokkal össze verekedtek, a szekereket Hölgyi jelenlétében és parancsára kirabolták, és több embert megsebesi - tettek s egy lovat agyonlőttek. Hölgyi az elrabolt holmit Laskára vitte saját kastélyába.

1673 január 12-én jelentik Prenzinger Gyorgy János, Lanser von Moosz és Koch János, hogy Meskónál a birói foglalást megtették, 701 ft 14 d erejéig.

1673 május 20-án értesiti Lipót király a beszterczebányai kamarát, hogy az előbbi rézárusitóval Kirchbaumb Frigyes Jánossal megtörténvén a leszámolás, ő 3/4 év alatt 2125 mázsa 4 font rezet vett át, melyért 36 rfttal 76.501 ft 20 pfenniget tartozik fizetni, mely összegből még 10.000 rfttal adós. Miután azonban bizonyos okokból a vele kötött 5 évi szerződés feloldatott, és Joanelli Jeromossal uj szerződés köttetett, mely szerint a réz ára mázsánkint 33 rftra határoztatott, megengedte a király, hogy a Kirchbaumb által átvett réz is csak 33 rfttal számittassék, ennek következtében az ő tartozásából 6375 rft elengedtetik, és csak 3625 rftot tartozik még megfizetni.

1673 junius 20-án folyamodik Nógrád megye Füleken tartott gyüléséből a királyhoz, hogy Zólyom megyét, és a véglesi vár birtokosát utasitsa, hogy az Osztroszka hegyen Detvától valaha Fülek felé vezetett utat ismét megnyissák és járhatóvá tegyék, mert az most nagyon el van hagyva, és a török rablók fészke.

1673 junius 21-én kéri Beszterczebánya városa a praefectust, hogy miután Collalto tábornok az ő horvát regementjével megérkezett, és a Zólyomba tartott értekezletben ugy határoztatott, hogy ő maga a tábori karral Zólyomban, a 10 kompánia pedig meghatározott falvakban a bányavárosokon kivül szállásoltassék el.

10632/Mné

ennek daczára azonban a tábornok a tábori karral Beszterczebányára akar menni, a praefectus eszközölje ki, hogy a bányavárosok ettől a tehertől meg mentessenek.

1673 junius 29-én irja Szelepchény György esztergomi érsek Pozsonyból, hogy miután az ő szentkereszti birtokán a katonaságot már 10 hétig tartja, mig a luteranusok jószágain katonaság nincs, elhatározta magát, hogy ezt Ő Felségének bejelenti, és inti a beszterczebányai főtiszteket, hogy más intézkedéseket tegyenek, és ne csak az ő birtokát pusztittassák a katonasággal, hanem a haereticusokét is.

1673 julius 12-én értesiti az udvari kamara a beszterczebányai kamarát, hogy az udvari hadi tanács határozata szerint a Collalto-féle horvát regruták a bányavárosokból ki fognak vitetni.

1673-ban volt a főkamaragróf czime: "Hof Cammer Rath, Obrister Cammergraf in den Hungarischen Pergstetten, und obrister Veldt Khriegs Commissarius".

1673 szeptember 16-án jelenti Lanser von Moosz lipcsi udvarbiró, hogy a szeleczi lutheranus pap aláirta a tőlé kivánt téritvényt, de kéri, hogy addig is, mig kevés holmiját eladhatja, jelöltessék meg neki, hogy hol tartózkodhatik, mert a reversalisban csak az van, hogy ezentul nem fog a kincstári birtokon tartózkodni.

1673-ban Benitzky Tamás volt Zólyom megye alispánja.

1673 október 13-án kérik Coschtzy Ursula és Mátyás Rosina a praefectust, hogy miután a napokban a horvát katonák Urvölgyön zsarolni jártak, és a munkásokkal összeütköztek, ez alkalommal az ő rokonuknál a kántornál egy vas ládában volt drágaságaikat a horvátok elrabolták, a praefectus ezeknek vissza nyerésében őket segitse. A drágaságokat, melyek közt volt 300 db arany, 100 tallér, 30 arany gyürü gyémántokkal és rubintokkal, 22 ezüst pohál, 3 1/2 dutzet ezüst kanál, és sok más ezüst és arany ékszer, ezeket azért vitték Urvölgyre, mert a háborus időkben régebben tapasztalták, hogy ott biztonságban valának. Ők már jártak gróf Collalto ezredesnél, és kaptak is tőle egynehány darabot vissza, de az elrabolt holminak 19/20 része még a horvátok kezében van, melyeknek vissza kaphatására a praefectus segélyét kérik.

10632/Mné

1673 október 13-án irja Schultz praefectus a selmeczi pénztárosnak, hogy október 12-én gróf Collalto ezredes rendeletet kapott, hogy Urvölgyön a lutheranus papot és a tanitót elfogja, és kikergesse. A katonaság ott megjelenvén a munkások fellázadtak, és a temetőben magokat elsánczolván, onnan lőttek a katonákra, és egy horvátot agyonlőttek; erre tüzeltetett rájok az ezredes is, és a munkások közül nehányan elestek, a többiek pedig az erdőkbe menekültek. Azonban bizonyosan vissza fognak térni, mert a 4 felbujtogatón kivül a többinek kegyelem igértetett.

1673 október 24-én [147] az urvölgyi lutheranus papra és tanitóra nézve következők jegyeztettek fel:

Miután a lutheranus papok, tanitók és tanulók a lázadás fő előmozditói, ők Urvölgy területén többé nem türhetők, tehát:

1. A pap azonnal hagyja el a plebániát, és a tanitó és tanulók is távozzanak el.

2. A templom kulcsát és a templom szereit adja át.

3. Ő Felsége kegyelmét kérheti.

4. Az Urvölgynél mindazt, amit a lutheranus papoknak adtak, adják ezentul a jezsuita paternek.

5. A lutheranus papot nem szabad titkon magánál tartani.

6. Az urvölgyi öregebbek szorgalmasan hallgassák a prédikációkat, hogy megtanulják mit kell hinniök. A fiatalok is szorgalmas templomjárásra szoritandók.

7. Nem szabad titkos összejöveteleket tartani; minden gyülésnél 2 bányaügyelőnek jelen kell lenni.

8. Aki e pontokat meg nem tartja, lázadónak tekintetik, s életével büntettetik.

9. Kik e pontokat megtartják, és békésen viselkednek, azokat védelmezni és pártolni fogja az előljáróság.

10. Akik hivek akarnak maradni, azonnal váljanak el a többiektől, és adják ki Iban Jánost, Napindruk Kristófot, Moser Pált és Riesz Bálintot; a többieknek kegyelem igértetik.

1673 október 24-én [148] Brestorinus Adam urvölgyi lutheranus pap téritvényt állit ki, hogy az országból kiköltözik, és soha többet visszajönni nem fog.

1673 deczember 4-én rendeli az udvari kamara, hogy a praefectus az év végével készletben maradó pénzeket Bécsbe szállittassa.

10632/Mmé

Javaslatot tegyen, hogy miképen lehetne megakadályozni a törött ezüstnek kivitelét az országból.

Miután a lengyel ólom igen megdrágult, oda kell igyekezni, hogy az országban ólombányák nyittassanak. Hallomás szerint selmeczi bányapolgárok akartak gróf Révay birtokán nyitni egy ólombányát, de a földbirtokossal nem tudtak megegyezni. Járjon utána a dolgonak a praefectus, és eszközölje ki, hogy a bányavállalat létre jöjjön.

1674 január 6-án értesiti az udvari kamara a beszterczebányai praefectust, hogy báró Joanelli András János főkamaragróf, 1673 deczember 26-án Limburgban meghalt, és megbizza a praefectust, hogy az ügyeket további rendeletig vezesse.

1674 január 30-án leküldi az udvari kamara a praefectushoz véleményadás végett Joanelli Jeromos folyamodványát, melyben kéri, hogy 1672 szeptember 10-én kötött szerződésétől, mely szerint a rezet 22 tallérral köteles fizetni, mentessék fel, és kimutatja, hogy a réz mázsája neki a mostani ár mellett 36 ft 10 denárba kerül Bécsben, ő pedig ott 36 ftnál többet nem kaphat érte, tehát az egész üzletből csak vesztesége van, a kincstár pedig mostanig e szerződés által már 39.517 ft 55 drt nyert. Tekintetbe vétetni kéri, hogy a réz kereslete nagyon megcsökkent, már 6000 mázsa van nála készletben, melyet nem tud eladni, mert Hollandiában 5-6000 mázsa japáni, és Hamburgban nagy mennyiségü svédországi réz fekszik készletben, a velenczeiek is annyira felélénkitették az agordói rézbányáikat, hogy most évenkint 1500 mázsa rezet termelnek, ezek a külföldi rezek 15 - 20 %- al olcsóbban árultatnak, mint ahogy ő fizetni köteles a rezet Beszterczebányán. Midőn ő az elárusitást átvette, tette ezt a meghalt főkamaragróf biztatására, ki őt 250.000 ftnyi kölcsönnel segitette, másoktól pedig 30.000 ftot vett kölcsön; mind eme összegekért kamatot kell fizetnie, s ha föl nem mentetik, a szerződéses 5 év alatt tönkre kell mennie. Az ólmot is köteles Beszterczebányán 5 1/3 talléron adni, neki pedig az 7 1/2 tallérba kerül.

1674 február 17-én értesiti Bezegh György Hajnikról a praefectust, hogy a törökök Szécsényből Eger felé akarván kirándulni a mátrai hegyek közt megverettek, sokan elestek, és kettő foglyul esett. Az is hallatszik, hogy az érsekujvari törököket a Vág völgyében megverték a császári katonák.

10632 Mm6

1674 április 27-én a lipcsi, pojniki, és dubovai plébánosok együttesen átirtak a lipcsi udvarbirónak, és megtiltották neki, hogy oly embereket, kik a VI-ik parancsolat ellen vétkeztek, vizsgálat alá vonjon és megbüntessen.

1674 május 6-án irja a praefectus a lipcsi udvarbirónak, hogy a jezsuita plébánosok tulkapásait nem fogja türni, és azt uraság jogait megvédi.

1674 május 10-én Schulcz György János praefectusnak 23 éves jó szolgálatának elismeréséül 8000 ft jutalom engedélyeztetik. E jutalom felvételét Schulcz 1674 deczember 31-én bizonyitotta.

1674 julius 24-én kineveztetik Fischer Mihály ez előtt városi irnok a beszterczebányai kamarához gondnoksegéddé.

1674 szeptember 15-én meghagyatik az óhegyi és urvölgyi tiszteknek, hogy ne engedjék, hogy Óhegyen és Urvölgyön idegenek, a bányászathoz nem tartozók, megtelepedjenek és tartózkodjanak,hanem utasitsák ki az ilyeneket, és ha már maguknak birtokot szereztek volna váltsák meg azokat tőlük.

1674 október 19-én irja Spillman Boldizsár Bécsből a praefectusnak, hogy Lobkowitz herczeg a császár kegyelmét elvesztette, Bécsből kitiltatott, és elutazott Raudnitzra, hol ezentul maradnia kell.

1674 deczember 9-én irja a pojniki káplán a praefectusnak, hogy a törökök miatt nagy veszedelemben vannak, védelmökre nem jön senki, és igy kénytelenek a töröktől védő levelet kérni.

1674 deczember 15-én [15o] irja Beniczky alispánnak Torkos István Eszterházy tiszttartója Szadvárából, hogy a törökök és rebellisek a marhákat mind elhajtják , és a papokat elkergetik, a napokban két papot a Hernádba öltek.

1674 deczember 17-én irja Bezegh György Divénből, hogy bizonyos hirek szerint a törökök Pojnikot meg akarják rohanni, tehát a legnagyobb elővigyázat szükséges.

1674 deczember 17-én irja Semberi János zólyomi biró a praefectusnak, hogy biztos hir szerint 800 török gyült táborba Széchény mellett.

1674 deczember 21-én irja Vranchich György tiszttartó Divényből a praefectusnak, hogy a napokban Hatvannál és Széchénynél nagyobb számban gyülekeztek a törökök, egy csapat Divényig is eljött, de kárt nem tett, azóta pedig ismét szétoszoltak.

10632/Mné

1675 január 7-i kimutatása a beszterczebányai kamara tisztviselőinek javadalmaikkal együtt.

Schultz György János praefectus fizetése 1000 rft
szabad lakás, és fütés a kamara udvarban,
hetenkint 1 hordó sör, évenkint 20 szekér széna,
2 mázsa faggyu, 75 véka gabona melyet vékánként
50 denárral megfizetni köteles, 40 tallér egy
irnok tartására, 1 hordó zöld festék; és a
büntetés pénzek egy harmada.

Johan Mathias Mayer von Marienburg
pénztárosi fizetése 1200 rft
Ebből köteles egy segédet tartani.
1 1/2 mázsa faggyu, 30 stabl tüzifa,
1/2 hordó zöld festék.

Philipp Jacob Hasaeus könyvvivő fizetése 700 rft
20 stabl tüzifa; 1 mázsa faggyu; 1/2 hordó zöld festék. Az ellenőrködésért kap
150 rftot, 1 mázsa faggyut, és 1/2 hordó
zöld festéket.

Schulz Tóbiás urvölgyi bányamester 500 rft
fizetéssel, szabad lakással és fütéssel.
2 mázsa faggyu; 1 hordó zöld festék.

Johann Georg Prenzing kohótiszt, fizetése 276 rft 40 d
60 véka zab, 4 szekér széna, 20 stabl tüzifa, 1 mázsa faggyu; 20 véka gabona, melyet 50 krjával meg kell fizetnie.

Johann Georg Jung bányabiró Beszterczebányán
és Bóczán, fizetése 260 ft
szállaspénze 50 ft, 20 stabl tüzifa, és
a büntetés pénzek 1/3 része.
Ellátja a rézhámorban is az irnoki hivatalt,
hetenkint 2 ft fizetéssel.

Johann Haerter szertárnok és udvarbiró 380 ft
fizetéssel, szabad lakással és fütéssel.
1 1/2 mázsa faggyu.

10632/Mné

A kiadott gabonától számithat 1 % fogyatékot, és kap még 1/4 hordó = 75 font zöld festéket. A büntetés pénzek 1/3-át. Az eladott jobbágyi földekért minden forinttól 10 denárt. Használ egy szántó földet Jakabfalva mellett, melynek haszonbére 8 ft volt.

Fischer Mihály erdőmester, fizetése 300 rft.
20 stabl tüzifa, 3 szekér széna, hetenkint 1/4 hordó sör.

Koch János titkár, fizetése 400 rft.
Az urvölgyi bányairnok fizetése 300 rft
szabad lakás és fütés. 1/2 mázsa faggyu.

Philipp Bernhardt von Brunn esküdt kémlész 156 ft
a kamara udvarban, heti fizetése 3 rft, évenkint 4 ft 20 d élelmi pénz, szabad lakás, 16 stabl tüzifa, 6 hordó sör. 60 faggyu, és a rézpróba szenek, melyek évenkint 1 1/2 mázsára mennek, és 12 tallérral beválthatók.

Kunzl Christian sáfár a beszterczebányai kohóban fizetése hetenkint 2 ft 50 d. Évenkint 4 ft 20 d élelmezési pénz, 60 font faggyu, 12 stabl tüzifa, szabad lakás. 130 ft

Strugger György óhegyi kohósáfár, fizetése 104 ft
hetenkint 2 ft, évenkint 4 ft 20 dr élelmezési pénz, szabad szállás, és fütésre 12 stabl tüzifa , 60 font faggyu.

Schaffler Mátyás mozteniczi sáfár 145 ft 60 d
hetenkint 2 ft 80 dr fizetés. Évenkint 4 ft 20 d élelmi pénz, és 2 ft konyhapénz, uj évre 1 ft 90 font faggyu, 1/2 hordó sör, szabad szállás és fütés.

Flaman Ádám tajovai kohósáfár 78 ft
hetenkint 2 ft 50 dr. fizetéssel, évenkint 60 font faggyu , ...[151] élelmi pénz,szabad szállás és fütés.

10632/Bhé

Sigmund Gottfried Mayer a rézhámor 156 ft
sáfára, hetenkint 3 ft fizetéssel, évenkint
100 ft segély, szabad szállás, 12 stabl tüzifa,
4 ft 20 d élelmi pénz, 60 font faggyu.

Feistentaller Tóbiás rhonitzi sáfár 104 ft
hetenkint 2 ft fizetés, szabad szállás és
fütés, 60 font faggyu, 4 ft 20 d élelmi pénz.

Max Philipp Harland gereblye irnok 130 ft
hetenkint 2 ft 50 d fizetés, szabad szállás,
12 stabl tüzifa, hetenkint 1/4 hordó sör,
évenkint 30 font faggyu, 1 szekér széna,
4 ft 20 d élelmi pénz.

Johann Wolfgang Wilhelmb urvölgyi szertári 104 ft
irnok, hetenkint 2 ft fizetés, évenkint 60
font faggyu, 15 ft zöldfestékpénz, szabad
szállás, és fütés.

Daniel Mayer beszterczebányai kohóirnok, he- 57 ft 98 d
tenkint 1 ft 11 1/2 d fizetés, 80 d kémledij
hetenkint, és hetenkint 50 d inas pénz, éven-
kint 60 font faggyu, szabad szállás, 8 stabl
tüzifa, 4 ft 20 d élelmi pénz.

Johann Martin Lanszer, mosteniczi irnok 104 ft
hetenkint 2 ft fizetés, évenkint 60 font
faggyu, szabad szállás és fütés, 4 ft 20 d
élelmi pénz.

Haberman Daniel ulmankai irnok, hetenkint 104 ft
2 ft fizetés, minden sörfőzéstől 1 akó sör,
30 font faggyu, szabad szállás és fütés.

Crater Tóbiás fairnok, hetenkint 2 ft fizetés 104 ft
s évenkint 26 ft szálláspénz, 16 stabl tüzifa.

Johann Gebhard urvölgyi kémlész, hetenkint 104 ft 40 d
2 ft 20 d fizetés, évenkint 30 font faggyu, sza-
bad szállás és fütés, kémletörésért hetenkint
25 d , és az érczirnok segitségért hetenkint
1 ft.

10632/Mné

Fischer Mihály urvölgyi érczirnok, hetenkint 104 ft
2 ft fizetés, évenkint 30 font faggyu, szabad
fütés.

Bányaügyelő Urvölgyön van 6 , hetenkint 3 ft 50 d fizetéssel
évenkint 1 szekér széna, 2 stabl tüzi fa, szabad szállás.
2 erdész Beszterczebányán, mindegyiknek évi fizetése 90 ft
2 szekér széna, 5 stabl tüzifa.
1 erdész Rhonitzon, évenkint 90 ft fizetéssel.
1 erdőőr Urvölgyön hetenkint 1 ft 50 d fizetéssel,
1 szekér széna.
1 erdőőr Mostenitzon, hetenkint 1 ft 50 d fizetéssel.

1675 április 21-én irják Mayer Mátyás pénztárnok és Hasaeus Fülöp könyvvivő a Pozsonyban levő praefectusnak, hogy hallomás szerint a törökök Hatvannál gyüléseznek, és a bányavárosokra akarnak törni, kérik tehát eszközölje ki, hogy vagy 40-50 dragonyossal megszaporittassék a bányavárosok őrsége. ..... [152] elhatározta, hogy az osztrolukai .....[152] szorosokat eltorlaszoltatja, és ha a veszedelem növekedni fog, a nemesség fegyvert fog, egyelőre azonban a magyar kamara elnökét fogják kérni, hogy 30 lovast és 30 gyalogost felvehessenek védelmükre.

1675 április 26-án meghalt a beszterczebányai kohótiszt Prenzinger György János, helyébe kineveztetik kohótisztté az edigi rhónitzi sáfár Freistenthaller Tóbiás; ennek helyébe rhónitzi sáfárrá az óhegyi sáfár Kunzl Christian, ennek helyébe óhegyi sáfárrá az urvölgyi szertárnok Wilhelmb Farkas , és urvölgyi szertárnokká Telpini György, a jassenai kovand bányához pedig irnokká Riedtmüller József.

1675 április 27-én irja az udvari kamara gróf Eszterházy Pálnak a bányavárosi határvidék tábornokának, hogy mivel Végles vára nem arra való, hogy azt megvédeni lehessen, szólitsa fel birtokosát gróf Csáky Pált, hogy rontassa le a várat.

1675 április 27-én irja az udvari kamara, hogy azt mondják, hogy a törökök a Tiszán tul gyülnek, és a bányavárosokat akarják megrohanni. Intézkedés tétetett a bányavárosok védelmére, de minthogy a véglesi várban, mely gróf Csákyé, őrség nincs, és az nem is védelmezhető, jobb lenne azt leromboltatni, mert ha a törökök kezébe kerül, nagyon veszedelmes lehetne a bányavárosoknak. Erre

a főkamaragrófi hivatal administratora azt válaszolta, hogy a vár leromboltatása nem tanácsos, hanem jó lenne bele vagy 25 katonát tenni őrségül.

1675 április 30-án kineveztetett Schulz György beszterczebányai praefectus a kamaragrófi hivatal administratorává.

1675 augusztus 16-án megengedi a király, hogy Joanelli Jeromos réz és ólom szállitási szerződése megváltoztassék, és pedig a réz ára a multra nézve 22 tallérről 21 tallérra, a jövőre nézve pedig, mig a háborus idők a réz elárusitását akadályozzák, 20 tallérra leszállittassék, a lengyelországi ólom pedig a multra és jövőre nézve 10 rftra emeltessék.

1675 október 1-én Lanser Vilmos Jakab lipcsi udvarbirónak, ki azelőtt szertárnok volt, jutalmul 1500 rft engedélyeztetik.

1675 október 8-án Prenzinger György János kohótiszt özvegyének 1500 rft kegyelem díj engedélyeztetik.

1675 október 18-án [153] irt Schulz administrator a szécsényi vár török parancsnokának, hogy küldje vissza azt a 6 gyermeket, kiket nehány nap előtt a törökök Majorfalváról elloptak. A levelet magyar és latin szöveggel iratta.

1675 október 22-én [154] felel reá a helyettes kajmakám, magyarul, hogy nem küldi vissza, mert nem lopták, hanem az ő parancsolatjára hozták el az ő nem hódolt jószágáról, ha hódoltak a német császárnak, hát hódoljanak a török császárnak is, mert az országot közösen birják. Egyébiránt a császár emberei a végvárakban csakugy nem tartanak békét, mint ő, most is 60-70 elfogott rácz van nálok.

1675 október 22-én értesiti az udvari kamara Schulcz administratort, hogy Gróf Eszterházy Pál bizatott meg a bányavárosokat a törökök és felkelők ellen megvédeni.

1675 október 29-én értesiti a divényi várnagy az administratort, hogy Fülekről kapott hir szerint Hatvannál 600 lázadó gyülekezik, kik a törökökkel együtt Szécsényből vagy Selmecz vagy Beszterczebánya felé szándékoznak portyázni.

1675 november 10-én irja gróf Eszterházy Pál Kismartonból az administratornak, hogy a kért katonai segitséget nem küldheti, mert neki is csak 130 ember áll rendelkezésére, kötelessége lenne ugyan a bányavárosokat megvédeni, de ha nincs kivel, nem te-

het róla, irt az udvari hadi tanácsnak, s mihelyt megszaporit - ják a katonaságot,azonnal gondoskodni fog, hogy a bányavárosok a kellő őrséggel ellátva legyenek.

1675 november 17-én értesiti az udvari kamara az administratort, hogy Léván 100 huszár, Korponán 100, Kékkőn 100, és Füleken 200 huszár van, Véglesre pedig legközelebb 25 fog küldetni.

1675 deczember 6-án rendeli az udvari kamara, hogy miután ő Felsége az ólom eladást ugy mint a kénesó eladást magának tartotta fenn, és Mittermayer Lajos János factorra bizta, és a villachi ólom eladási árát a bányavárosokban 9 ft 45 krra határozta, ezentul a bányavárosok ólomszükséglete csak onnan fedezendő, és a lengyel ólom használata megszüntetendő.

1676 január 15-én Hasaeus Fülöp Jakab beszterczebányai könyvvivőnek 6000 rft jutalom engedélyeztetik.

1676 február 10-én felszólitja az udvari kamara Joanelli Jeromost mint rézelárusitót, hogy a mult évi számadás szerint 45.833 ft 95 d fölösleget minél előbb beszállitsa az udvari pénztárba.

1676 február 28-án utasittatik titkos rendelettel az administrator, hogy a bányák jövedelméből minden negyedévben, évenkint 400.000 rftot az udvari főpénztárba beszállitson.

Egy megjegyzés szerint kell ezenkivül fizetni a jövedelmekből:

a füleki katonák ellátására évenkint		10.200 rftot
a lévai " " "		2.000 "
a beszterczebányai jezsuitáknak "		1.230 " 25 d
a nagyszombati convictusnak "		2.000 "
a wienerneustadti jezsuitáknak "		1.350 "
		416.780 rft 25 d

1676 márczius 2-án kineveztetik a 3 kamarához orvossá Perger Nándor Doctor medicinae, évenkinti 318 rft fizetéssel. Elhalt elődje volt Wild Mátyás.

1676 márczius 27-én megengedi az udvari kamara, hogy a bányavárosok biztonsága végett 30-50 jól felfegyverzett huszár tar - tassék Zólyomban.

1676 április 2-án már nem volt Bécsben az administrator, április 3-án már Beszterczebányán volt.

10632/Mné

1676 április 9-én Garamszögben boszorkányokat kellett volna megégetni, de az égetés elmaradt, hogy őket előbb kinpadon kivallassák.

1676 április 19-én rendeli az administrator, hogy 20-án tartassék a meghalt királynéért az ünnepies gyászmise.

1676 április 22-én Tukach Márton Ainspanigernek a törökök ellen tett jó szolgálataiért 300 rft jutalom engedélyeztetik.

1676 junius 22-én özvegy Merz Annának, kinek férje beszterczebányai ellenőr volt, 1500 rft kegyelmi végkielégités engedélyeztetik.

1676 julius 6-án kineveztetik az elhalt physicus Dr Perger Nándor helyébe Fromknecht Gabriel Mihály Doctor medicinae évenkint 318 rft fizetéssel, hogy mind a 3 kamara egészségi ügyeit ellássa, és a patikára is felügyeljen. Az a különös ebben a rendeletben, hogy az elhalt Perger özvegye is átengedtetik az uj orvosnak.

1676 julius 14-én irja a breznóbányai plébános az administratornak, hogy Tolomkáról kapott hir szerint 600 rebellis akarja megrohanni Breznóbányát, melynek lakói készek utolsó csepp vérőket is kiontani a császárért és a kamaráért, és el vannak határozva, hogy magukat meg nem adják. De mivel nincs elég puskaporuk és ólmuk, kéri, hogy küldjön nekik az administrator nehány mázsát.

1676 julius 27-én irja Fromknecht Gábor Mihály az administratornak, hogy az udvari kamara által a bányavárosok orvosává kineveztetvén 2 hét alatt megérkezik Besztercczebányára.

1676 augusztus 1-én irja Mihel Angelo Jaquemod, a murányi vár parancsnoka, hogy a rebellisek Balogh várát megrohanták, fel - gyujtották, és kirabolták, de a szendrői és füleki őrség által azután megverettek, és nagyobb részük levágatott, a zsákmányt is elveszitették. A tisztek megmenekültek a baloghi várból, Schenk ezredes azonban lövést kapott a csatában, és halálán van.

1676 augusztus 9-én értesittetik az administrator, hogy a véglesi várba 25 ember rendeltetett őrségül.

1676 augusztus 10-én irja gróf Kollonits a magyar udvari kamara elnöke Bécsből az administratornak, hogy 1300 ember küldetik Morvaországból a bányavárosok felé, csak mondja meg, hogy

hány embert és hova kiván, meg fogja kapni. Ha a megyék nem akarnak az eltartáshoz hozzájárulni, Croatokkal exequálni kell, ha önként mindent megadnak a töröknek, adjanak egyszer saját javokra Ő Felségének is. Több ujságokat ir a svédekről.

1676-ben julius-augusztus és szeptember havában sok katonaság vonult át Rózsahegyen felső Magyarország felé. Az administrator Fischer Mihály gondnoksegédet rendelte ki, hogy az átvonuló katonaság elszállásolásánál és élelmezésénél arra vigyázzon, nehogy a nép nagyon sanyargattassék.

1676 szeptember 9-én Ruprecht Miksa pénztári tisztnek Besztercebányán lakodalmi ajándékul 25 rft engedélyeztetik.

1676 október 19-én felhatalmazza a király az administratort, hogy Joanelli Jeromos rézelárusitó által a tartozása fejében felajánlott lipcsi és murányi részbirtokot a kincstár nevében elfogadja, és a murányi részt a Radvánszky által Lipcsen birt résszel elcserélhesse, hogy igy a lipcsi birtok egészen a kincstár kezébe kerüljön.

1676 október 20-án Schäfler Mátyás szertárnok és besztercebányai udvarbirónak hosszas szolgálataiért, és a Rhónitzon szenvedett tüzkárért 2000 rft jutalom engedélyeztetik.

1676 október 22-én irja Fischer Mihály gondnoksegéd az administratornak Korponáról, hogy az ottani Croátok nagy veszteséget szenvedtek a törököktől. Egy 60-70 főből álló török lovas csapat, miután a Szt.Kereszti völgyben rabolt, a kozelniki völgyön át Dobronyiván és Pelsőczön át Széchény felé vonult; a korponai őrség erről értesülvén üzőbe vette a törököket, de nem tudta utolérni, csak Széchény közelében; itt azonban a szécsényiek is segitségére jöttek a törököknek , és a Croatokat megszalasztották, kik közül 16 elesett, és 40 fogságba került. Ivanovich a Croatok kapitánya és Kuti János volt palánkai kapitány is a fogságba jutottak. A törökök közül csak egyet tudtak elfogni.

1676 deczember 1-én Beszterczebányán megye gyülés tartatott, melyen nagyon panaszkodtak a német katonák zsarolásai miatt, hogy menet kozben a parasztoktól előfogatokat, és élelmi szereket kicsikarnak, Végles mellett nem régen egy ökröt elvittek egy gazdától, és levágták anélkül, hogy árát megfizették volna. Egy foglyot kiszabaditottak, és közibök katonának felvették, s most evvel együtt járnak zsákmányolni.

10632/Mné

1676 deczember 23-án rendeli az udvari kamara, hogy az administrator az alatta levő uradalmakban a pálinka főző üstöket lefoglalja, az árnak megfizetési mellett, és a pálinkafőzést mindenütt eltiltsa.

1677 február 2-án jelenti Lanser v. Mosz a lipcsi udvarbiró, hogy miután az udvari kamara a mult év végén eltiltotta a kincstári birtokokon a pálinka égetést, ő január 30-án megkezdte az üstök beszedését, de ellenszegültek a lipcsi lakosok, és kinyilatkoztatták, hogy az üstöket csak akkor fogják kiadni, ha a többi városok is hasonló parancsolatot fognak kapni.

1677 február 16-án értesiti az udvari kamara az administratort, hogy a hadiköltségek fedezése végett sok pénzre van szükség, tehát tegyen jelentést, hogy miképen s mennyi idő alatt lehetne azt megszerezni.

1677 márczius 13-án meginti az udvari kamara mayernburgi Mayer Mátyás János beszterczebányai pénztárost, hogy hátra levő számadásait 2 hét alatt beadja, különben fizetése lezáratik.

1677 márczius 31-én Fischer Mihály ifj. gondnok segéd kineveztetett a revistyei, lipcsi és likavai uradalmak praefectusává 400 rft fizetéssel.

1677 május 4-én Hertler János néhai tajovai sáfár örököseinek 1500 rft kegyelem pénz engedélyeztetik.

1677 május 4-én Mayer Zsigmond Gottfried beszterczebányai rézpöröly sáfárnak 1800 rft jutalom engedélyeztetik.

1677 május 5.6. és 7-én Lipcs és Lucsatin határának eligazitása végett Lipcsen tárgyalás tartatván, jelen volt 22 ur és 15 szolga elköltött ételekben = 46 ft 49 d, 124 itcze /Seitl/ bort = 22 ft 32 xr és 5 akó sört = 6 ft 40 kr összesen 75 ft 28 d.

1677 május 14-én értesiti a murányi várnagy az administra - tort, hogy az éjszakán a lázadók megrohanták Rhonitzot és Va - laszkát, és a rhonitzi sáfárt, a valaszkai plébánost és birót fogságba vitték. A közli a lázadók iratát is, mellyel a sáfárért 1000, a papért 300, és a biróért 50 tallér váltságot követelnek.

1677 május 17-én jelent Fischer Mihály gondnoksegéd az administratornak, hogy a lázadók Klenowetzen végre elbocsátották a foglyokat, mert az ottani lakosok jót állottak értök, hogy a

váltságpénzt 2 hét alatt meg fogják fizetni. De se a sáfárnak se a papnak nincs semmije, és mindketten az administratorhoz fognak folyamodni segitségért. A lázadók 400-an voltak jól felfegyver - kezve, és Baloghon még 500 embert hagytak tartalékban. A breznó-bányai katonaság nem akart segitségre ki vonulni.

1677 május 19-én [155] rendeli a király, hogy miután az uj bu - dai vezér oda utasitotta a határ közelében levő csapatait, hogy összeütközések alkalmával senkinek se kegyelmezzenek, és foglyokat se ejtsenek, hanem mindenkit leöljenek,; ennek következtében utasittatnak a határvédő csapatok és a végvárak őrségei, hogy ők se kegyelmezzenek senkinek, és a törököt és rablókat, akár törökök, akár keresztények, kegyelem nélkül levágják.

1677 julius 1-én Mayr Mátyás János beszterczebányai pénztáros teljes fizetésével nyugalmaztatott, és helyébe Hasaeus Fülöp Jakab könyvvivő nemveztetett ki pénztárossá, ennek helyébe pedig Schultz Tóbiás urvölgyi bányamester neveztetett ki könyvvivővé.

1677 julius 27-én irja Balassa Bálint Korponáról az administratornak, hogy ha őt értesitették volna, kiszabadithatta volna Osztroluczky fiát a rebellisek kezéből; midőn azok Kékkő vára alatt elmentek, akkor is ki lehetett volna a foglyot szabaditani, de a várnagy Adám nem engedte kimenni az embereket.

1677 augusztus 7-én értesiti az administrator Schulcz Tóbiást urvölgyi bányamestert, hogy Hasaeus pénztárossá kineveztetvén, helyébe könyvvivőnek Beszterczebányára ő, Schulcz Tóbiás nevezte-tett ki. Johann Mathias Mayer Edler von Mayenburg eddigi pénztáros teljes fizetésével nyugalmaztatott.

1677 augusztus 13-án megküldi az udvari kamara az administratornak a likavai és véglesi várőrségek panaszát intézkedés végett. A likavai őrparancsnok panaszkodik, hogy a katonai barakokon levő ajtók és ablakok mind rosszak és az udvarbiró nem akarja külön rendelet nélkül kijavittatni, nem ad az őrségnek szalmát, sem fuvart az élelmiszerek beszállitására. A véglesi őrparancsnok pedig panaszkodik, hogy nincs semmi élelmi készlete, melyet hetenkint kell Beszterczebányáról nagy veszedelem mellett beszereznie, a várbéli kut is el van romolva, a katonák a vizet kivülről, hol a törökök rájok leselkednek, hordják fel a várba.

1677 október 6-án értesiti gróf Hofkirchen tábornok az administratort, hogy parancsot kapott Ő Felségétől, hogy hirdettesse ki az alsó és felső magyarországi megyékben, hogy a lakosok magok igyekezzenek a rebelliseket kiirtani, és ha ezt nem tennék, akkor meg fognak büntettetni, a biró karóba huzatik és a falu felégettetik.

1677 október 9-én jelenti Fischer Mihály az administratornak, hogy, miután a rebellisek a vidéken gyakran mutatkoznak és már több falut kiraboltak, Dubován a plébánost lelőtték, a tanitót és egy molnárt fogságba vitték, Brusznót kirabolták, és legujabban Libetbányát is kifosztották, és onnan is egynehány polgárt fogságba vittek; ily körülmények közt felszólitotta a lipcsi birót, kinek neve Draco, hogy rendeljen 20-30 embert őrségre a várba, de a biró ezt kereken megtagadta, azt adván okul, hogy ők erre nem kötelesek, és ha a puskás emberek a várba lennének, akkor a rebellek annál könnyebben garázdálkodhatnának a városban.

1677 deczember 10-én jelenti Körner Lénárd János rózsahegyi udvarbiró, hogy 7-én a Szepesség felől 50 lovas rabló jött e - gész a rózsahegyi hidig, utközben mindenkit kiraboltak, és a hidnál is 3 szekeret telve kereskedelmi árukkal kiraboltak; a katonaság pedig, mely Rózsahegyen fekszik, meg sem mozdult, a rablást meg nem akadályozta, és a rablókat nem üldözte, pedig ez a katonaság nekik roppant sok bajt és költséget okoz, és semmi segitségök sincs belőle !

1677 deczember 16-án rendeli az udvari kamara az administratornak, hogy tegyen javaslatot, miképen lehetne legalább 100.000 tallért kölcsön venni a bányavárosokban ?

1678 január 5-én panaszkodik Körner János Lipót udvarbiró Rózsahegyen, hogy a mult évben 15 csapat katonaság vonult át Rózsahegyen, mindegyik legalább 600 emberből álló; a tiszteket neki kellett tartani, a legénység pedig a várost már annyira kiélte, hogy a szegény embereknek nincs már semmijök.

1678 január 19-én irják az egri rabok a füleki kapitánynak magyarul, hogy vigyázzon, mert a törökök készülődnek és a kuruczok is gyülekeznek Gyöngyösön.

10632/Mné

1678 január 25-én irja Cob tábornok Kassáról az administratornak, hogy Tököly Gyöngyösön nagyobb erőt gyüjt össze, és a bányavárosokba akar betörni.

1678 február 5-én jelentik a selmeczi főtisztek, hogy a császárnak szánt kölcsönre 20.000 ftnál többet nem tudtak összehozni, azt is csak akkor adják, ha biztositttatnak, hogy 1/2 év multa vissza kapják. Egy kiküldött kém arról értesiti őket, hogy Tököly Imre Gyöngyösön sok katonasággal [157] napig időzött a népe közt felkelők, polákok és még egy ismeretlen nép van, mely egészen fehérbe van öltözve, mint a barátok.

1678-ban rendesen kapott az administrator hireket a törökök és felkelők mozgásairól Murányból, Fülekből, Szendrőből, Korponáról.

1678 február 8-án kelt kimutatás szerint volt ekkor katonaság Libetbányán 90 ember

Selmeczen	111	"
Körmöczön	164	"
Breznóbányán	211	"
Szt.Kereszten	100	"
Zólyomban	168	"

1678 április 1-én az administrator Bécsbe utazott.Márczius 26-án indult, április 5-én Bécsben volt.

1678 április 25-én értesiti az udvari kamara a beszterczebányai tisztviselőket, hogy Schulz György János administrator április 23-án Bécsben elhalálozott, és utasitja őket, hogy addig is mig helye betöltetik, a hivatalos teendőket az elhalt administrator rendeletei szerint folytassák.

1678 május 14-én kelt jelentés szerint a tizedszedőnek fizetése volt 300 rft. és kirándulásoknál napi 1 ft, a segédnek fizetése 150 ft és kirándulásoknál napi 1 ft. A tizedszedő irnoknak 25-30 ft fizetés és kirándulásoknál naponkint 45 dr.

1678 junius 6-án kineveztetik az urvölgyi bányairnok Roysz Tóbiás beszterczebányai udvarbiróvá és szertárnokká; Kunzl Christián pedig az ő helyébe urvölgyi bányairnokká.

1678 augusztus 30-án két évre meghosszabbitatott a rézeladási szerződés az eddigi vállalkozóval Joanelli Jeromossal; egy mázsa táblaréz 18 tallérral, 1 mázsa prieszer Kupfer pedig 9 tal-

lérral fog neki számittatni, és a magánosok is nála lesznek kötelesek rezüket beváltani.

1678 szeptember 4-én Stopfer János esküdt beszterczebányai kémlésznek 600 ft jutalom engedélyeztetik.

1678 szeptember 14-én megerősiti a király, hogy Mayer Daniel rhónitzi sáfárrá, Aster Kristóf Jánost mosteniczi sáfárrá, Bilzing Theodátot mosteniczi kohó irnokká, Huszl Gáspár Ádám expectánst beszterczebányai kohóirnokká, Gottier István és Leidschlager János Györgyöt expectánsokká ideiglenesen alkalmazták.

1678 október 6-án értesiti az udvari kamara a beszterczebányai tisztviselőket, hogy az eddigi pénztáros Marienburgi Mayer János Mátyás neveztetett ki beszterczebányai praefectussá, és az esküt már le is tette.

1678 október 10-én irja a király, hogy szeptember 10-én nevezte ki Mayert beszterczebányai praefectussá.

1678 október 20-án megemlittetik Geöczy István mint beszterczebányai kapitány és Thökölynek praefectusa.

1678 november 8-án jóváhagyja a király a Joanelli Jeromossal 1677 október 1-től kezdve 1679 szeptember végéig kötött rézeladási szerződést.

1678 november 16-án kinevezi a király Vichter András Jánost a főkamaragrófi hivatal administratorává évi 1200 ft fizetéssel.

1678 november 23-án a császári hadsereg Korponánál állott, és Kékkőnél, Thököly pedig Halitsnál. Ekkor fegyvernyugvás volt a két tábor között. Selmeczről is elmentek a kuruczok. A selmeczi-ek közül nehány ur fogva van Thököly táborában, addig, mig 80 ezer aranyat nem fizetnek neki. Bozókot felgyujtották a kuruczok, hol nagymennyiségü gabona oda égett. Eszterházy tábornok el akarta foglalni Véglest, de a benne levő kuruczok, hivatkozva a fegyverszünetre, nem adták át. Zólyom megyét a két tábor rettetenesen kiélte.

1678 deczember 5-én meghagyja Lipót király Leslie tábornoknak, hogy a bányavárosokban fekvő őrségnek ellátását az élelmezési biztosok által eszközöltesse, és a bányavárosokat és bányászokat minden tehertől felmentse.

1678 deczember 20-án értesiti Lipót király a bányavárosi kamarákat, hogy miután szerencsésen sikerült a lázadókat a bánya-

városokból kiverni, az ügyek rendbehozására egy bizottságot küldött ki, melynek tagjai Georg Sigmund Graf von Trautmannstorff, Freiherr auf Gleichenberg, Regaw, Burgkaw und Dozenbach, Herr auf Trinitz, Leutomischl und Oberthall, "Cammerer und Hofcammerrath" és Mayer Jakab Theolbald udvari kamarai titkár, nem sokára le fognak utazni, a biztosok feladatának teljesithetését tehát a tisztek minden módon elősegitsék.

1678 deczember 31-én kimutatja Körner Lenárt, hogy a likavai uradalom a szeptember 18-án történt elfoglalás alkalmával a kuruczok által pénzben és élelmi szerekben 4344 ft 57 d kárt szenvedett, s ezen kivül a vár minden épületei és keritései leégtek.

1679 január 26-án gróf Eszterházy Miklós meghivja Mayenburgi Meyer Mátyás praefectust e hó 29-re családjával együtt ebédre, mellyel megünnepelni fogja Helena nevü leányának eljegyezteté-sét gróf Balassa Bálinttal. Az ünnepet Zólyomban szerette volna tartani, de a ragályos betegség miatt biztosabbnak véli Beszterczebányán.

1679 február 9-én Johann Andre Vichter von Grueb mint administrator ir a beszterczebányai tiszteknek.

1679 április 2-án utasitást ad Vichter von Grueb administrator a beszterczebányai praefectusnak, könyvvivőnek, pénztárnoknak, és az urvölgyi bányamesternek.

1679 május 6-án megemlittetik, hogy Hasaeus pénztáros a fogságban levő fiának kiváltása végett a pénztárból 11.094 ft 67 denárt felvett.

1679 május 28-án irja Fischer Mihály bonorum praefectus, hogy 26-án hét zászló gyalog felkelők jöttek Breznóbányára,melyet kiraboltak, és 7 ezer tallérral megsarczoltak, s miután a pénzt rögtön meg nem kaphatták, nehány polgárt vittek magukkal tuszul, hogy 8 nap alatt a város őket a pénz letevésével kiváltja. A felkelők onnen Polonkára mentek, és Józsával akarnak egyesülni, ki 1300 emberével Rozsnyón van.

1679 junius 2-án irja a király gróf Leslie tábornoknak, hogy a legujabb jelentések szerint a lázadók Breznóbányát elfoglalták. Predajnát kifosztották és Beszterczebányát és Körmöczöt akarják kirabolni. Utasitja tehát a tábornokot, hogy a bányavárosok biztossága felől hathatóan intézkedjék.

10632/Mné

1679 junius 5-én irja gróf Strassoldo Károly tábornok, hogy katonái 8 hónap óta nem kaptak fizetést.

1679 junius 20-án rendeli az udvari kamara az administrator panaszára, hogy Mayer praefectus a kamara udvarban az administratornak szállást adjon, és az egyik kertet is adja át neki.

1679 julius 10-én irja Johann Mathias Edler von Mayenburg beszterczebányai főgondnok a selmeczi tiszteknek, hogy gróf Strassoldo tábornok Zólyom körül Bucson vagy Véglesen táboroz, és a városok őrségének nagyobb részét magához vonta, mi által a városok nagyon meggyengittettek, és ha az ellenség egyiket vagy másikat megrohanná, menthetetlenül elpusztulnak. A felkelők ez alatt szabadon garázdálkodnak Turóczban és Liptóban; sok ideig Szent Iványon voltak, és az egész vidéket zsarolták, most Breznóbányát, Beszterczebányát, és Szklabina várát fenyegetik, ez utóbbit már a napokban el akarták foglalni, de vállalatuk nem sikerült, és 15 embert vesztettek ott; e kudarczot meg akarják boszszulni.

1679 julius 23-án irja Jacob Theobald Mayer Bécsből a beszterczebányai főgondnoknak, hogy kéri az istent, hogy a bányavidéket a pestistől minél elébb megszabaditsa.

1679 augusztus 4-én irja Mayenburg a selmeczi tiszteknek, hogy Leslie tábornok vissza ment felső Magyarországba, Strassoldo elkisérte őt Murányig. Leslie Jolsva mellett felkelőkre bukkant, és azokat szétszórta.

1679 október 14-én irja Fischer Mihály bonorum praefectus, hogy Beszterczebányán és Óhegyen még mindig pestis van.

1680-ban Biltzinek János Deodatus volt Beszterczebányán bányabiró.

1680 február 2-án jóváhagyja a király mindazon intézkedéseket, melyeket a bányavárosokban volt bizottság a müvek állapotának javitására, és a kincstár hasznának előmozditására tett. Elfogadja a király Hasaeus Fülöp Jakab pénztáros lemondását, és őtet eddigi fizetésével élte hosszáig nyugalomba helyezi, Fischer Mihály eddigi jószágpraefectust pedig kinevező főpénztárossá. E rendelet Johan Andrea Vichter von Grueb administratorhoz van intézve Selmeczre.

10632/Mné

1680 szeptember 14-én értesiti a király az udvari kamarát, hogy a bányavárosokban levő katonaság élelmezését az ujonnan kinevezett főkamaragrófra Vichter von Gruebre bizta.

1680 október 1-én értesiti az udvari kamara a bányavárosi kamarákat, hogy Ő Felsége a király Vichter von Grueb János Andrást a főkamaragrófi hivatalra kinevezte 3000 ft évi fizetéssel, azval a feltétellel, hogy a bányavárosokban teendő utazásaiért külön utiköltségeket fel nem számithat.

1680 október 1-én kineveztetik Flanner Ferdinand tajovai kohósáfárrá, Gottier István mosteniczi kohóirnokká, Mayr Károly János óhegyi kohó sáfárrá, Fischer Ferencz beszterczebányai kohó irnokká.

1680 novemberben Vichter von Grueb főkamaragróf már Besztercebányán van.

1681 április 18-án megengedi a király, hogy öregebb Fischer Mihály erdőmester mellé előhaladt kora miatt Burmeister János a rézelárusitók pénztárosa fizetés nélkül, mint segéd alkalmaz - tassék.

1681 junius 28-án értesiti az udvari kamara a főkamaragrófot, hogy Ő Felsége parancsolatja szerint nem csak a régi bányák tartandók fenn jó állapotban, hanem uj bányák is nyitandók, a kamara hasznára, és sok szegény ember elláthatása végett; a bányászok és földbirtokosok közt keletkező pörlekedések ideje korán kiegyenlitendők; a kincstári jószágok és uradalmak, melyek a bányákat élelemmel, fával, vizzel,satb. elláthatják, ne adassanak el, sőt inkább azok is visszavétessenek, melyek már eladattak, vagy elzálogosittattak.

1682 május 8-án bizottsági jelentés 1679-ből.

54. Meghagyatott, hogy az uj katholikus munkások az isteni tisztelet látogatására szorittassanak. A bánya bejárások minden negyedévben megtartassanak. Amit a bányában ékkel és kalapáccsal lehet kidolgozni, arra ne alkalmaztassék repesztő por. Az elmulasztott müszakokért semmi sem fizettessék. A rossz érczek össze ne kevertessenek a jóval, és rendesen próbáltassanak. A bánya mivelés felméressék és térképek készittessenek. Az erdők és vizvezetékek bejárattassanak. Az erdők pusztitása meggátoltassék. A fanemüek a gereblyéről jó minőségben adassanak. A mun-

kások bérei rendesen fizettessenek. Az ulmankai sörház mindennel elláttassék.

55. A sáfárok és irnokok mindig a kohóban lakjanak, a próbákat gondosan készitsék. A felesleges ácsok elbocsáttassanak, a sáfár vagy irnok távollétében anyagok át ne adassanak. A kamarális sör csak a kincstári munkásoknak adassék. A lipcsiek a fuvarozásra szorittassanak. Az erdőkből a városba fa ne szállittassék, csak a kohók szükségletére. Az alattomos rézeladás, és a munkásoknak vagy szállitóknak kifizetése anyagokkal megszüntettessék. Rhonitzon gondoskodjanak, hogy uj vasércztelep fedeztessék fel. A munkásokat ne használják robot munkára. A favágók a fát kellő méretekben vágják. A kamara jobbágyaitól az urbéri járulékot annak idejében behajtassanak.

56. Az utasitások kihirdettessenek. A fel nem esketett tisztviselők feleskettessenek. A követelések behajtassanak. Az egyes kamarák egymásközt le számoljanak. A hivatalos iratok és számadások a kamaraházból ki ne vitessenek. Az anyagok jó minőségben és lehető olcsón vásároltassanak. Felesleges utazási költségek ne tétessenek. A heti számadások pontosan beküldessenek. Évenkint leleteztessenek a készletek. A pénz kezelés ne bizassék olyanokra, kik esküt nem tettek.

57. A báró Walseggnek adott 12.000 ft és Hasaeus pénztáros által a fia kiválthatása végett fölvett 11.000 ft a kincstár terhére vétessék.

58. 59. 60. 61. Személyi dolgok.

62. Egy mázsa réz kerül most 30 ft 92 denárba. Joanelli pedig ad érte Beszterczebányán 18 tallért vagyis 32 ft 30 denárt; de ő a rezet 24 talléron adja el, tehát 4000 mázsa réz után 18 tallér és 1 ft 30 d fuvarköltség mellett Bécsig neki 76.000 tallér kiadása van, ott pedig 96.000 tallért kap a rézért, tehát évenként 20.000 tallér a nyeresége, de még ha leszámittatik az adott ellátmány 6 %-os kamatja is, még mindig marad neki 16.000 tallér jövedelme, és pedig azon kivül, melynek a 2 font ráadásból és abból kell erednie, hogy a bányavárosi mázsa 7 1/2 fonttal nagyobb, mint a bécsi.

63. A rézeladás házilag igen terhes lenne, mert Joanellinek nagy készletei vannak, és mert a svéd és japáni réz is concurren-

tiát csinál, és az egész vállalatba legalább 120.000 ftot kellene befektetni, mely összegnek kamatai igen terhelők.

64. Ha azonban Joanelli nem hajlandó a rézért többet fizetni, Bécsben és Boroszlóban lehetne lerakóhelyeket berendezni, melyek a bányának az ellátmányokat adhatnák, és a réz további elárusitását eszközölhetnék.

65. Több mélyitett árut is lehetne készitени, melyet a közönség 28 talléron vesz mázsánkint, a munkabér pedig a kincstárnak 4 ftnál többe nem kerül.

66. A magánosok kérték, hogy egy külön rézhámort állithassanak, és az urbér lefizetése után a rezet [158]... szerint eladhassák. Nem javasoltatik.

1682 julius 21-én irja Fischer Mihály beszterczebányai pénztáros a selmeczi tiszteknek, hogy hiteles hirek szerint az egri basa 1500 lovassal Hatvanba érkezett, és oda várják a nagyváradi basát is; ha ezekhez csatlakozik a pesti török tábor, akkor nagy sereg lesz belőle. Thököly Terebesnél van.

1682 szeptember 2-án értesiti Fischer Mihály pénztáros a selmeczieket, hogy Göczy István magyarokkal, törökökkel, tatárokkal, és talpasokkal már Ocsováig portyázik.

1682 november 19-én irja az udvari kamara a Beszterczebányán maradt tiszteknek, hogy helyesen tették, hogy a munkások fizetésére a Körmöczről kapott 1000 talléron felül a készletben levő réz elzálogositása mellett még 2000 tallért vettek kölcsön, és fölhatalmazza őket, hogy a hátra levő fizetések teljesitheté-sére 500 mázsa rezet 25 tallérjával eladhassanak. Egyébiránt azonban küldjenek ki mindent, amit lehet, ha a fuvarbér valami - vel a rendesnél többe is kerülne. A Thököly salva guardiajára szükséges 600 tallér iránt később fog a rendelet kiadatni.

1683-ban Vichter von Grueb már főkamaragróf.

1683 január 21-én jelentik a beszterczebányai tisztek a főkamaragróf felszólitására, hogy tekintélyes összeget adjanak kölcsön Ő Felségének; ők megkeresték e végett nemcsak a tiszteket , de a polgárokat is, de egyedül Hinterskircher igért 2000 ftot, a többiek annyi kárt szenvedtek az ellenségtől, hogy mindenükből ki vannak fosztva; akinek pedig valamije megmaradt, az elküldte azt messzire, biztos helyre. Figyelmeztetik a főkamara-

grófot arra is, hogy a pénztár már egészen el van adósodva, és a kiszállitott rézért pénzt nem kap, félő, hogy nagy zavar fog ebből származni.

1683 márczius 24-én megengedi a király, hogy az elmult évben az ellenségtől kárt szenvedett tisztviselők egyenkint egy félévi fizetéssel kártalanittassanak. Meg van ebben emlitve, hogy az ellenség elől menekültek:

Selmeczről

Posch György pénztáros, Karesz könyvvivő, Grueber bányabiró, Lode szertárnok, Glantschnig kohótiszt, Leutschacher bányabirósági irnok, Seits aranyválató segéd, Spitzl aranyválató, Deadda kohó irnok.

Beszterszebányáról

Schultz Tóbiás könyvvivő, Hueber titkár, Lanser udvarbiró.

Körmöczről

Pistorius titkár, Hentaller czimentező, Blauenfeld bányabiró, Mittermayer pénzbecsőr.

1683 márczius 26-án megengedte a király, hogy a bányavárosi tisztviselők fizetéséből az eddig minden forint után levonatott egy garas levonása megszüntettessék mindaddig, mig a háborus idők tartanak.

1683 márczius 26-án Jacob Wilhelm Lanser lipcsi udvarbiró kineveztetik a Schultz Tóbiás helyébe beszterczebányai számvivővé.

1683 április 7-én tanácskozás tartatott Beszterczebányán, hogy a bányavárosok és bányák biztositása végett miképen lenne módositandó a fegyvernyugvás. A tanácskozást a Thökölyhez utazandó Saponara ezredes vezette, és abban állapodtak meg, hogy czélszerü lenne Thökölyvel és a törökökkel oly egyezségre lépni, mely szerint köteleznék magokat, hogy Bocza, Tiszolcz, Divény, Báth, Szt.Benedek, Oszlán, Bajmócz, Tótpróna, Szklabina és Fejérpatak között fekvő területen a magyar és német salva guardiákon kivül semmi féle katonaság ne tartózkodjék, ott egyik fél se portyázzon, minden kereskedés, utazás , és fuvarozás szabad legyen, oda az élelmi szerek bevitele, és onnan a termények kivitele minden akadály és zsarolás nélkül megtörténhessék.

1683 május 18-án rendeli a király, hogy miután a főkamara - gróf most a bányavárosoktól távol van, távolléte alatt a besz-

terczebányai pénztáros Fischer Mihály helyettesitse őt, és neki mindenki engedelmeskedjék.

1683 május 24-én megemlittetik egy jelentésben, hogy a saskői udvarbiró meghalt.

1683 julius 16-án értesiti Fischer Mihály Pont Györgyöt,hogy 800 db arany, melyet Thökölynek ajándékul akarnak adni, már készen áll, még csak 50 márka ezüstöt kell hozzá szerezni.

1684 január 4-én beszterczebányai főpénztáros és praefectus bonorum Johan Friedrich Leopold von Hupl.

1684 márczius 26-án jelentik a beszterczebányai főtisztek a Selmeczen levő főkamaragrófnak, hogy az urvölgyi bányamunkások, valamint a kohómunkások is türelmetlenül fizetést kivánnak,mert már 5 hónap óta nem kaptak fizetést.

1684 április 12-én Vichter von Grueb jelentése az udvari kamarához a Thököly-féle foglalás lefolyásáról.

Jelentésttevő felhasználta az udvari kamara engedelmét, és a mult évben, midőn a császári seregek a bányavárosokat elhagyták , ő is kiment velök, a beszterczebányai müvek ideiglenes gondozását Fischer Mihály beszterczebányai főpénztárosra bizván.

Ekkor utazott el Saponara is Thökölyhöz, hogy a bányavárosok kimélése tekintetében egy modus vivendit találjon. Össze is állitottak erre vonatkozó pontokat, de Janoky és a volt zólyommegyei alispán Bezzegh György kézalatt más eljárásra birták Thökölyt, és a Beszterczebányán maradt kincstári tisztekkel egy nyilatkozatot irattak alá, melyben hódolatukat kifejezik. A tisztek ez által biztositva érezvén magukat helyben maradtak akkor is, midőn a császári katonaság a várost elhagyta.

Thököly ekkor Gácson volt, és onnan Janokyt nevezte ki a bányakamarák igazgatójává, és megbizta, hogy a tisztikart megujitsa, amiben neki az ő titkos hivei Grundth György, öregebb és fiatalabb Fischer Mihály és János segitségére voltak.

Janoky az urvölgyi tiszteket és altiszteket letette a bányamestertől a legalsóbbig, csak Hmizel Christian bányairnokot hagyta meg, a többiek helyébe mind evangelikus tiszteket és altiszteket nevezett ki, az elbocsátottaknak pedig meghagyta, hogy Urvölgyről távozzanak.

10632/Mné

A munkások közül is csak az evangelikusokat tartotta meg. Még a katholikus özvegyeknek és árváknak járulékait is letiltotta az ujonan kinevezett bányamester Gründl György.

Ez után a Beszterczebányán lakó katholikus tisztviselőket bocsátotta el, és helyettük evangelikusokat nevezett ki, a pénztárhoz, számvevőséghez és szertárhoz tartozó kulcsokat azonnal át kellett adni.

Janoki még ez előtt megvizsgáltatta a pénztárt egy hadnagy által, s akkor mintegy 8 ezer forint volt benne, de mert idő közben fizetés napja volt, és a juliusi fizetést a munkásoknak kiadták, igy Thököly pénztárosa Roth János csak 1012 ft 38 denárt vehetett át készpénzül.

Janoky rendeletéből a városi tisztikarból is kizárták a katholikusokat, és evangelikusokkal helyettesitették.

Még a hajduk közül is eltávolitották a katholikusokat.

Thököly tisztviselői azután igyekeztek uruk javára gazdálkodni. A legjobb ezüsttartalmu fekete érczeket dolgoztatták fel a kohóban, 868 m. 102 font rezet Szatmárra szállittattak. A munkásoknak pedig fizetést nem adtak sem augusztus, sem szeptember sem októberben. Ugy, hogy jelentést tevő volt kénytelen, midőn vissza érkezett Beszterczebányára, a szegény népnek kifizettetni a bérhátralékot, mert különben éhen haltak volna.

Midőn jelentést tevő Thököly tisztviselőitől megint vissza vette a hivatalokat és készleteket 5495 ft 6 denárral kevesebbet vett át, mint amennyi nekik átadatott.

A bányáknál levő anyagokkal meglehetősen jól gazdálkodtak, és nem lehet mondani, hogy az anyagokat pazarolták volna, vagy saját használatukra forditották volna; ugy bántak vele, mint a kincstári tisztviselők.

Nem fizették azonban meg a Paldia András által időközben beszállitott 164 mázsa ólmot. Tekintve, hogy az az ólom most is még meg van, és a szállitó azt, ha meg nem fizettetik, vissza veheti, valamint hogy az ólom szükséges, és nem drága, jelentést tevő megegyezett a szállitóval, hogy az ólom értékének megfelelő rezet vegyen át kiegyenlitésül Beszterczebányán 25 tallérjával mázsáját.

10632/Mné

Legtöbb kárt szenvedtek a tisztviselők abból, hogy hol egyik, hol másik a táborba vitetett, és addig ki nem bocsáttatott, mig szabadságát meg nem váltotta. Igy elvitték a főpénztárost Fi - scher Mihályt, a főkönyvvivőt Lanser Jakab Vilmost, Rupprecht Konrad Miksa ellenőrt, Faistenthaller Tóbiás kohó tisztet és Pürmester Jánost a rimaszombati táborba, és ottan különféle ürügyek alatt fogva tartották mig végre Göczy István kapitánynak 200 tallért nem fizettek.

Thököly tisztviselői 320 m 69 font táblarezet eladtak beszterczebányai polgároknak; ezt a rezet még itt találta jelentést tevő, és vissza vette; de mivel az illetők ki tudják mutatni, hogy a rézért adott pénzükkel fizették a munkásokat; azt véli, hogy nekik ezeket az összegeket megtériteni lehetne.

Ami az urvölgyi bányát illeti, ott a régi tisztviselők ismét helyökre állittattak, és a bányában minden jó állapotban találtatott.

Különösen örvendetes a szeniczi bánya, melyben gazdag rézérczek annál tömegesebben jelentkeznek, mennél jobban behatolnak a hegybe.

Meg kell azonban ez alkalommal is emliteni, hogy ha a rézmüveknek évenkint legalább 50 ezer forint ellátmány nem adatik, a mivelést nem lesz lehetséges tovább folytatni. Mert eddig a selmeczi kamara fedezte a mivelés költségeit, a réz Bécsbe szállittatott, de pénz nem jött érte; ez jól ment igy, ameddig Selmecz birta, de most ott is megapadt a termelés, ugy, hogy saját költségeit sem birja fedezni; mulhatatlanul szükséges tehát, hogy a beszterczebányai kamara a kellő ellátmánnyal elláttassék.

A Thököly-féle tisztviselők számadásai rendben vannak, az urvölgyi özvegyek és árvák járulékait ismét folyóvá tette, és a megüresedett hivatalok betöltéséről intézkedett, az urvölgyi bányamesteri állomáson ideiglenesen Ethaesius Mátyás volt selmeczi bányatisztet alkalmazta, ki bányamérnök és tapasztalt bányász.

Meg kell még emlékeznie a Thököly foglalása alatt történt némely kihágásokról.

1682-ben a főpiaczon felállittatott Mária szobrot, mely 3000 ftba került, nagy lárma, csufolódás és ujongatás között október havában ledöntötték; a szobor maga azután átadatott a jezsuiták-

nak, a talapzatot pedig szétrombolták. E kihágásnak főbb inditói voltak Corroda városbiró, és Puchon és Smortnik polgárok. A kamaraházon levő Mária szobrot is le akarták venni, de ezt Rupprecht Konrad Miksa ellenőr egy éjszakán csendesen levétette, és a jezsuiták klastromába átvitette, most azonban már ismét vissza helyezték régi helyére.

A volt kincstári tisztviselőknek nem volt szabad egymással beszélni sem, mindjárt avval gyanusittettak, hogy a császáriaknak hireket szolgáltatnak; emlitett Rupprecht ellenőr is életveszélyben forgott, és csak nehezen tudott a kinoztatástól megmenekülni. Igy megkinoztattak egy öreg császári katonát, ki öregsége okából Beszterczebányán maradt, és az élelmiszerek tárosának kulcsára Traszlofszky Albert Vilmos is tortura alá vonatott, mert Selmeczre az anyjánal levelet irt anélkül , hogy azt a városnál bemutatta volna, csak nagy nehezen tudott a kinzatás alól megmenekülni.

Az urvölgyi istentelen munkások pedig egy kápolnából kivették a keresztet, melyen Kristus urunk alakja is rajta volt, és azt nagy szidalmak és csufolódások közt hurczolták az utczán. De e gaztett elkövetői most fogva vannak, és várják büntetésüket.

1684 deczember 31-én elismeri Lipót király, hogy Vichter von Grueb főkamaragróf 30.000 ftot adott neki kölcsön.

1685 május 18-án megemlittetik, hogy Fischer Mihály főpénztáros a kassai kamarához áthelyeztetett mint praefectus.

1685 julius 5-én jelentik a főtisztek a főkamaragrófnak, hogy 24.408 ft 48 1/2 denárral tartoznak a munkásoknak, és hogy ezek már tovább várni nem akarnak.

1685 julius 6-án válaszolja erre a főkamaragróf, hogy 250 márka ezüst termelésből a bevétel legfeljebb 4000 ft, a három kamara költsége pedig hetenkint 15-20 ezer ft ! Igy lehetetlen mindent megfizetni, csak azt kell tehát fizetni, amit elhalasztani nem lehet.

1685 augusztus 8-án rendeli Lipót király, hogy a divényi uradalom terhére 25.000 ft a Thököly fogságába került Koháry István és János testvérek kiváltása végett kifizettessék, és az egész uradalom a bányászati kamarai jószágokhoz csatoltassék.

1685 szeptember 30-án Bécsbe indult a főkamaragróf.

10632/Mné

1685 deczember 20-án kéri Schultz Tóbiás volt beszterczebányai könyvvivő, hogy Bécsben tett uti költségei megtérittessenek.

1685 január 3-án üdvözli a főkamaragróf Huppl János Frigyes Lipótot mint ujon kinevezett praefectus bonorum-ot.

1686 szeptember 30-án a főkamaragróf Beszterczebányára meg - érkezett.

1686 deczember 2-án jelentik a beszterczebányai főtisztek az udvari kamarának, hogy egy bécsi font 4 lattal nehezebb, mint egy magyar font.

Egy bécsi mázsában van 100 font
Egy magyar " " 120 "

tehát egy bécsi mázsa = 112 1/2 font beszterczebányai sulyban
és egy magyar mázsa = 106 2/3 font bécsi sulyban.

1686 deczember 5-én felszólitja a főkamaragróf Lanser Moos Jakab Vilmos könyvvivőt; igazolja magát, hogy miért használta fel a fürészmalom anyagát saját épitkezéseire ?

1686 deczember 13-án vizsgálat tartatik Urvölgyön Ethesius Mátyás bányamester ellen, kit az altisztek és munkások feladtak, hogy a munkásokat zsarolja, ajándékok adására kényszeriti, és hogy tiltott elszámolásokkal a kincstárt megkárositja.

1686 deczember 30-án felel Lanser v.Moos könyvvivő a vele közölt vádakra. Az anyagokat megfizette, és vele a kincstárnak kárt nem okozott. A fuvarosok szivességből szállitották be hozzá.

1687 április 17-én megemlittetik egy rendeletben, hogy Johann Friedrich Leopold Edler von Huppel beszterczebányai pénztáros a császári tanácsosi czimet megkapta.

1687 április 25-én felszólitja Caraffa tábornok Eperjesről a főkamaragrófot, hogy Smertniket a beszterczebányai birót fogassa el, és adja át az érte jövendő katonáknak.

1687 május 4-én értesiti az udvari kamara a főkamaragrófot, hogy Radvánszky jószágai hütelenség miatt lefoglaltattak, és a beszterczebányai kamara alá rendeltetnek.

1687 május 14-én sajnálja a főkamaragróf, hogy az elfogott Smertnik a huszároktól megszökött. E miatt nagy felelősség fogja őket terhelni.

1687 junius 1-én a főkamaragróf Bécsben van.

1687 julius 16-án megemlittetik, hogy a megküldött bévsi sulyokat összehasonlitották a bányavárosiakkal, és azt találták, hogy 1 bécsi mázsa 110 bányavárosi fonttal, tehát 10 bányavárosi mázsa = 11 bécsi mázsával.

1687 julius 31-én javasolja Mittermayer Mátyás, ki Bécsben a rézeladás vezetésével volt megbizva, hogy a rezet Beszterczebányán bécsi suly szerint mérjék.

1687 október 28-án Lanser von Moos beszterczebányai könyvvivőnek 1200 ft jutalom adatik.

1687 november 26-án irja a főkamaragróf Bécsből, hogy az udvari kamara a koronázás megünneplésére mindegyik kamarának 100 rftot engedélyezett.

1687 deczember 1-én irja a főkamaragróf Pozsonyból, hogy a koronázás 9-én lesz.

1688 február 26-án bányabiró Beszterczebányán Philip Jacob Hasaeus von Hirschberg.

1688 május 10-én kihirdettetett a Zólyommegye gyülésén Zólyomlipcse mezőváros 1688 január 19-én kelt privilegialis levele, mellyel Lipót király a város lakosainak régi szabadalmait megerősiti, és őket uj szabadalmakkal megajándékozza, hogy ezentul a porták összeirásától, dicák és más rendkivüli adók fizetésétől felmentse, és minden olyan munkáktól, melyeket a jobbágyoknak teljesiteni kötelességük, felszabaditva legyenek.

1688 május 17-én báró Vichter von Grueb főkamaragróf kinevezi Hasaeus beszterczebányai bányabiró mellé ülnökökké Roisz Tóbiás szertárnokot és Gottier István Domonkos titkárt, jegyzővé pedig Weidner Ferdinandot.

1688 május 21-én jelentést tesz a főkamaragróf az udvari kamarának, hogy a beszterczebányai kamarához tartozó müveket mind megvizsgálta, és kellő rendbe hozta. A bányabejárási jegyzőkönyvek - sajnos - nincsenek mellékelve.

1688 junius 10-én Árvay Ferencz Imre az udvarbiró Zólyomlipcsén.

1688 julius 1-én kinevezi a főkamaragróf a beszterczebányai bányabirósághoz ülnökké Faistenthaller Tóbiás kohótisztet.

1688 julius 21-én a főkamaragróf Bécsben van.

10632/Mné

1688 julius 29-én megemlittetik egy levélben, hogy báró Szunyogh a főkamaragróf veje.

1688 augusztus 29-én a véglesi uradalom gróf Csákyné mostani gróf Magainé kezében van, és a grófné nem akarja megengedni,hogy az erdőkben göröndökre való fák vágattassanak.

1688 szeptember 6-án panaszkodnak a beszterczebányai tisztek, hogy a körmöczi kamara rajtok nem segit,[159] ... már régóta nem tudják kielégiteni.

1688 november 2-án a főkamaragróf Beszterczebányán van.

1688 deczember 26-án irja Mittermayer Mátyás réz elárusitó a beszterczebányai tiszteknek, hogy Esztergomban 232 mázsa ócska réz fekszik, mely a vár bevétele alkalmával elfoglaltatott, és tábla rézre átdolgozandó, tehát szállitsák el minél előbb Beszterczebányára.

1689 február 13-án irja a főkamaragróf a főtiszteknek, hogy gróf Brenner udvari tanácsossal az udvari kamara alelnökével Selmeczre megérkezett, és nehány nap mulva Beszterczebányára fognak menni, elvárja, hogy a tisztek és polgárok elejökbe jönnek zenével és zászlóval, és örömlövéseket tesznek.

1689 junius 5-én értesiti a főkamaragróf a beszterczebányai főtiszteket, hogy az eperjesi Comissio határozata szerint Radvánszkynénak az ő saját javai, valamint a szerzett javak fele vissza adandó, és csak a többi jószág hagyandó a fiscus kezében. Miután ezáltal a lipcsi uradalomhoz csatolt Predain, Zemosta és Luczatin ez uradalomtól ismét elszakittatnék, és idegen birtokos kezébe jönne, utasitja a főtiszteket, hogy vizsgálják meg, valjon a szerzett birtokok fele nem lenne e elegendő értékü, hogy ez adatnék át Radvánszkynénak az emlitett 3 falu helyett.

1689 junius 9-én a főkamaragróf 31.550 rftot vesz fel kölcsön a kincstár számára kamat nélkül a felsőbiebertárnai kisebb ré - szesektől.

1689 deczember 10-én a főkamaragróf Beszterczebányán van.

1690 május 31-én várták Beszterczebányán Gróf Brenner királyi biztost.

1690 junius 3-án rendeli a király,hogy gróf Zobor Ádámnak, ki két ezred katonaságot toborzott , és felszerelt, a költségek 44.111 rfttal a likavai uradalom jövedelmeiből 6 % kamatokkal együtt megtérittessenek.

10632/Mné

1690 november 6-án rendeli a király, hogy a főkamaragróf minden kincstári tisztviselőtől és szolgától az október 26-án az osztrák tartományokban kihirdetett patens szerint a fejadót behajtsa. E patens szerint[160] ..... magasabb fizetéssel ellátottak [160]..... kisebb fizetésüek pedig 1/20 részét a fizetésnek tartoznak mint fejadót leróni, nejeik ennek felét, és minden gyermek 1/4 részét az atyjuk adójának fizetnek.

1690 deczember 20-án panaszolják a főtisztek a Bécsben levő főkamaragrófnak, hogy a katonaság rendkivüli követeléseket tesz, melyek a népet egészen tönkre tenni fogják.

1691 április 8-án átküldi a főkamaragróf Bécsből a beszterczebányai könyvvivőnek Huppel vád levelét avval az utasitással,hogy arra, a mennyiben őket illeti mielőbb feleljenek, és a választ hozzája beküldjék, hogy ő is megtehesse maga részéről a felvilágositást. Huppel azt is feladta az udvari kamarának, hogy fa és szén hiány miatt nem lehet az uj kohóban az érczeket feldolgozni, s ebből a kincstárnak nagy kára származik; pedig hát ez máskor is megesett, a nélkül, hogy a kincstár megkárosodott volna.

1691 április 21-én utasitja az udvari kamara a főtiszteket, hogy jelentsék fel, mi az oka, hogy a beszterczebányai kohó szünetel faszén miatt ? Igaz-e, hogy a főkamaragróf 1689-ben csak félannyi fát döntetett, mint azelőtt ?

1691 junius 19-én Oszter Henrik mostenitzi sáfárnak 600 rft és Lanser János Márton beszterczebányai kémlésznek 600 rft jutalmak engedélyeztetnek.

1692 január 6-án kinevezi a Bécsben levő főkamaragróf Roisz Tóbiást eddigi beszterczebányai udvarbirót és szertárnokot az elhalt Ruprecht Konrad Miksa főhivatali ellenőr helyébe ideiglenes ellenőrré.

1692 január 12-én Beszterczebányán Borsitzky János a magyar királyi kamara biztosa egyezkedést kötött a német és magyar-tót polgárok között, hogy a 12 belső tanácsbeliek közül 3 német legyen katholikus, 3 német evangelikus, 3 magyar vagy tót legyen katolikus,és 3 magyar vagy tót legyen evangelikus, és ha egy német katholikus meghal, helyette ismét német és katholikus választassék, és .....[161] Aláirták az egyezséget .....[161] Hinterskircher

Mihály biró, Beniak Boldizsár, Feistenthaller Tóbiás, Weisz György, Stärtzer Mátyás, Dr.Fritz, Honstadt János, Smertnik Menyhért, Prekop Márton, Schmauchler György, Puchon András és Thuróczy János.

1693 julius 9-én jelenti a beszterczebányai kohótiszt a Bécsben levő gondnoknak Huppelnek, hogy elutazása után a tisztek megjelentek a főkönyvvivő előtt, és közölték vele a pontokat, melyeket Huppel teljesitendőkül meghagyott, s megigérték, hogy ha a gondnokság teendőit elvállalja, neki engedelmeskedni fognak. A főkönyvvivő elvállalta a vezetést, és megigérte, hogy esetről esetre az ő tanácsaikat ki fogja kérni.

1693 deczember 3-án rendeli az udvari kamara, hogy miután egy mázsa réz 26 rftba kerül, ezentul a mérsékelt árban szállitott rezet csak ezen árban számitsa, hozzá adván még a mélyitès költségeit.

1694 január 29-én megemlittetik egy beszterczebányai rendeletben Fritz András "Philosophiae et Medicinae Doctor, und bey denen gesambter bergstätterischen Cammern Physicus ordinarius".

1694 márczius 3-án értesiti a főkamaragróf a beszterczebányai kamarát, hogy Jakob Wilhelm Lanser von Moosz főpénztárossá, és Johan Antoni Hirschner von Hirschenfeld fő könyvvivővé kineveztették.

1694 márczius 5-én értesiti a főkamaragróf a lipcsi és radvaneczi udvarbirókat, hogy az uradalmak praefecturatusa eltö - röltetett, és az udvarbirók a beszterczebányai főhivatal alá rendelvék.

1694 márczius 21-én értesiti Glantschnigg a beszterczebányai tiszteket, hogy a bányában olajat csak az ércz és kővágok kap - nak, a lámpa annál jobb, mennél mélyebb és kisebb, faggyut csak olyanok égetnek, kiknek sokat kell idestova járni.

1694 junius 8-án Árvay Imre helyettes lipcsi udvarbiró.

1694 szeptember 18-án a főkamaragróf Beszterczebányán van.

1694 október 1-én kineveztetnek Rupprecht Tóbiás gondnokségéddé Beszterczebányára, Gottier István bányabiróvá és udvarbiróvá és szertárnokká Beszterczebányára, Grueber András György Beszterczebányára titkárrá.

10632/Mné

1694 november 6-án megengedi az udvari kamara, hogy Schulz Tóbiás volt könyvvivőnek, addig is, mig számára valamely alkalmatos állomás nem találtatik, évenként 250 ft élelmi pénz adassék.

1695 február 19-én utasitja az udvari kamara a főkamaragrófot, hogy miután az esztergomi érsek Széchenyi György meghalt, de még éltében 1691 junius havában és 1692 január havában tett végrendeletei szerint a likavai uradalmat a kincstárnak hagyta, az érte fizetett vételárból pedig 150.000 rftból 130.000 rftot különféle vallásos testületeknek hagyományozott oly módon, hogy a kincstár azok kamatait az illetőknek évenkint kiszolgáltassa; a főkamaragróf a likavai uradalom átvételéről azonnal intézkedjék....[162] a beszterczebányai kamara alá rendelje, meghagyva... ...[162] ideiglenesen az eddigi kulcsárt Neffzer Lénárt Jánost. Miután továbbá nevezett érsek a szentkereszti birtokán és Sarlón készletben levő borát és gabonáját a katonaságnak hagyományozta; intézkedjék a főkamaragróf, hogy e készletek azonnal összeirattassanak és zár alá vétessenek. Végre pedig utasittatik a főkamaragróf, hogy az érseki pisetumot sede vacante Ő Felsége számára lefoglalja. / Az érsek 1695 február 19-én halt meg./

1695 márczius 16-án Hirschner von Hirschenfeld József Antal beszterczebányai főkönyvvivőnek a pénztár ellenőrzéséért évenkint 200 ft engedélyeztetik.

1695 április 25-én értesiti a király a beszterczebányai kamarát, hogy miután néhai Széchenyi György esztergomi érsek a páloa barátoknak 30.000 ftot, a budai Carmelita barátoknak 30.000 ftot, a Servitáknak 30.000 ftot, a pozsonyi Orsolya apáczáknak 20.000 ftot, és az ottani Miserieknek 20.000 ftot, összesen 130.000 ftot hagyományozott, és e végre a likavai uradalmat a kincstárnak átengedte, határozza a király, hogy ez az uradalom ismét ugy, mint régen volt, a kincstár kezelésébe vétessék, és a bányavárosi kamarához csatoltassék, az emlitett összegek .... pedig az illetőknek kifizettessenek.

1695 julius 28-án Szeletzky János kineveztetik lipcsi udvarbiróvá, és helyébe saskői udvarbiróvá Franz Ignaz Wilhelm Henthaller.

10632/Mné

1695 julius 29-én ismételtetik a rendelet, hogy a zsidók a bányavárosok köréből 7 mérföldnyire eltávolittassanak.

1695 november 5-én kineveztetik Johann Ferdinand von Hirschberg beszterczebányai bányabiróvá.

1695 deczember 3-án panaszolja Diössy László einspaniger,hogy midőn Körmöczre ment, hogy onnan pénzt hozzon, rablók megtámadták, és lovát, fegyvereit s ruháját is elrabolták.

1696 február 25-én megintetik Szeletzky lipcsi udvarbiró,hogy a pálinka égetést abba hagyja, és ne tartson sok tehenet kincstári takarmányon.

1696 május 9-én a főkamaragróf Bécsben van.

1696 szeptember 15-én rendeli az udvari kamara, hogy miután konstatáltatott, hogy özvegy Radvánszkyné született Máriássy Johanna Catharina elhalt férjének 13.450 ftot költsön adott, és e - zért a radványi uradalomra zálogjogot nyert, most az özvegy és fia kérelmére a radványi uradalom neki átadassék a kölcsön törlesztése végett, és amennyiben az uradalom értéke az összegnél nagyobb lenne, ezért a Lipcs mellett levő 2 falu vétessék át végleges en a kamarához; a Radványhoz tartozó erdők azonban és az olvasztókhoz szükséges kőbánya használata a kamarának biztositassék.

1696 deczember 30-án rendeli a főkamaragróf, hogy miután Radványszky a jobbágyoknál levő követeléseket átveszi, és kiegyenliti, Radványszkyné pedig a lipcsi uradalomnál levő 2 falu megváltásába beleegyezett, a főtisztek Radványszkynak az utóbbi időkben a beszterczebányai kamara által kezelt radványi uradalmat adják át.

1697 augusztus 19-én kineveztetik az elhalt Faistenthaller Tóbiás helyébe beszterczebányai kohótisztté a volt erdőmester Hinterskircher György, és erdőmesterré a volt kamarai kémlész és segédkohótiszt Merz Miksa.

1698 április 20-án megemliti a főkamaragróf egy rendeletében, hogy a beszterczebányai főpénztáros állomása üresedésben van,és hogy a főkönyvvivő halálosan beteg.

1698 április 24-én jelentik Roysz Tóbiás és Hinterskirchner György a főkamaragrófnak, hogy Antoni Hirschner von Hirschenfeld főkönyvvivő reggel meghalt.

1698 szeptember 8-án rendeli az udvari kamara, hogy a kincstáribirtokok, és uradalmak minősége, jövedelmezősége, és költségei egy terjedelmes leirásba foglaltassanak, és minél előbb felterjesztessenek, hogy azokat a kiküldendő titkos királyi bizottság megbirálhassa.

1698 november 29-én értesiti az udvari kamara a főkamaragrófot,hogy azon esetre, ha báró Osztroschitz örökös nélkül meghalna, és a liptóujvári uradalom a fiscusra jutna, elhatároztatott, hogy ez az uradalom a bányavárosi kamarákhoz csatoltassék, és a rajta levő 52.000 ft és 7.000 ft zálogteher az illetőknek kifizettessék, mert az uradalom 100.000 ftnál többet is megér, és mert nagy erdőségek tartozván hozzá, a bányászatnak hasznára válhatik.

1699 junius 1-én kineveztetik Neffzer Jakab likavai udvarbirónak.

1699 julius 1-én rendeli a király, hogy a tisztviselőktől vett kölcsönök ezentul csak 5 %-kal kamatoztassanak, mert a kamatokat rendesen kapják, kölcsönük biztositéka kezükben van, abban a kegyelemben részesülnek, hogy kincstári szolgálatban állanak, és ha ők is mástól vették fel a kölcsönöket, azokat reá birhatják, hogy 5 %-kal megelégedjenek.

1899 julius 1-én Roysz Tóbiás Besztercebányán főkönyvvivő.

1700 julius 27-én értesiti az udvari kamara a főkamaragrófi hivatalt gondnokát Benedek Theobald von Mayern-t, hogy hollandi ügynököktől egy nagyobb kölcsön vétetvén fel, ennek törlesztése végett évenkint 2000 mázsa táblaréz Besztercebányáról, és 2000 mázsa Szomolnokról Ratiboron át Boroszlóba szállitandó. A 2000 mázsán felül termelt réz pedig ugy mint eddig a bécsi rézárusitó hivatal utasitásai szerint oda küldendő, ahová kivánni fogja. A Hollandba szállitandó rezet kivánatos lenne vékonyabb táblákban állitani ki, mint eddig, ugy, hogy csak fél olyan vastag legyen.

1700 november 8-án megemlittetik, hogy Lipcsen papirgyár van, melyből egy rizsma irópapiros 1 ft 30 kron vétetik, a patronokra való papiros pedig 1 ftjával rizsmánként.

1701 február 26-án megemlittetik egy rendeletben, hogy a táblaréz ára Besztercebányán bányavárosi mázsánkint 50 rft helyben Besztercebányán.

10632/Mné

1701 julius 24-én kineveztetnek Meixner Ferencz, eddigi selmeczi könyvvivő Beszterczebányán főpénztárossá; Roisz Tóbiás beszterczebányai könyvvivőnek; Ruprecht Tóbiás Alajos urvölgyi bányamesterré; Wilhelmb Farkas bányairnokká; Astner Jakab szertári irnokká Urvölgyre; Waldtner Ádám jeszenai bányairnokká; Wéydtner Ferdinand rhonitzi sáfárrá, és Helthaller Gáspár érczmérővé a beszterczebányai kohóhoz.

1701 szeptember 26-án jelentik, hogy Dr.Fritz meghalt, az özvegye pedig a gyerekeket a lutheranus iskolába járatja.

1701 november 16-án rendeli az udvari kamara, hogy a táblaréz bányavárosi mázsája 52 ft 48 krért árultassék ezentul Beszterczebányán.

1701 deczember 30-án rendeli az udvari kamara, hogy miután a selmeczi kamara a termelés csökkentése miatt most már nem látja költséggel a beszterczebányai kamarát, a havonként szükséges költségek fedezésére Beszterczebányán annyi réz adassék el, amennyi szükséges.

1702 január 22-én rendeli az udvari kamara, hogy miután a selmeczi kamara mostani megapadt termelése mellett nem képes a beszterczebányai rézmüveket költséggel ellátni, a költségeket a bécsi rézelárusitó hivatal adja, és a szükséges anyagokat is ez fizesse ki. Nem szabad tehát a rezet Beszterczebányán eladni,hanem mindent Bécsbe kell szállittatni.

1702 január 24-én Dr.Haberlandt neveztetik ki beszterczebányai physicussá.

1702 április 29-én jelentik a beszterczebányai főtisztek,hogy Dr.Fritzné nem engedi az ő fiait a katholikus iskolába járni,ámbár erre már többször felszólittatott.

1702 junius 19-én Johann Gottried Haberlandt a kamarai physicus Beszterczebányán.

1702 junius 27-én Thaller Izrael elhalálozása következtében megürült revistyei udvarbirói állomásra kineveztetik Miller Salomon.

1702 junius 30-án rendeli a király, hogy az ő zsidójának és fő hadi ügynökének / unsseren Ober Kriegsfactorn und Juden / Oppenheimer Salamonnak a tőle kapott kölcsönök törlesztésére 500.000 ft fizettessék, vagy pedig ez az összeg évenkint 2000

mázsa rézzel törlesztessék azon árban, mellyel az Beszterczebányán eladatik. Meghagyatik tehát, hogy a hollandi kölcsön törlesztésére rendelt évi 4.000 mázsa mellett még Oppenheimer számára is évenkint 2.000 mázsa réz termeltessék és neki ott helyben Beszterczebányán átadassék.

1702 október 9-én jelenti az administrator a főkamaragrófnak, hogy Rákócziné számára 4000 ftot Bécsbe küldött, de több pénzük nincs egyik kamaránál sem, és kérnek mielőbb segitséget.

1702 november 3-án jelenti az administrator a főkamaragrófnak, hogy a beszterczebányai kamara, valamint a többi is nagy szükségben szenved, és ha jelentékeny segitséget nem kap, tönkre megy.

1702 november 11-én rendeli az udvari kamara, hogy a beszterczebányai tisztek igyekezzenek a hollandi kölcsön fedezésére szolgáló rezet mindenesetre termelni, s amit még azon felül termelnek, annak eladási árából a költségeket fedezni.

1702 november 20-án értesiti a király Mayer Benedek Theobald administratort, hogy Denz János hollandi kereskedőtől 2 millió hollandi ftot vett kölcsön, és ennek az 5 %-os kamatainak törlesztésére évenkint a besztercebánya és szomolnoki bányákból 6.000 mázsa rezet, és az erdélyi és felső magyarországi bányákból 200 hordó kénesőt kell Boroszlóra szállitani.

1702 november 20-án értesiti a király a főkamaragrófi hivatalt, hogy Denz János hollandi kereskedőtől 800.000 tallért vett kölcsön és lekötelezte magát, hogy mig ezt vissza nem fizeti minden az országaiban termelt rezet, évenkint legalább 6.000 mázsát, és kénesőt évenkint legalább 300 mázsát neki fogja megküldetni további eladás végett. Ez által megszünik az eddig Bécsben volt rézeladási hivatal, és ezután Denz maga fog e tekintetben intézkedni.

1702 -ben Sommervogel a praefectus bonorum Beszterczebányán, és Meixner Antal a főpénztárnok.

1703 január 3-án kimutattatnak a kincstári jószágok tisztviselőinek járandóságai :

praefectus bonorum Sauervogel Antal József
évi fizetése 600 ft -
Deputatuma nincs meghatározva.

10632/Mné

A lipcsei uradalomban

A plébános kap évenkint 41 ft 40 xr
a 3 király ünnepén 1 " 30 "
Szeleczky udvarbiró fizetése 400 " -
Deputatuma:
12 véka gabona
75 " zab
12 szekér széna
Minden főzet sörből 1 1/2 akó.
Ezenkivül 12 akó sör a levelekkel jövő hajduk számára, ezt a sört 12 ft 48 kral megválthatja.
Minden birság 1/3 része.
Az uradalomban levő minden juhtól 1/2 kr.
A 21 szállás mindegyikétől évenkint 1 bárány és 1 sajt.
Az uradalmi gabona kicsépelésénél a pelyva és az utolsó mérték, ha nem tesz egész vékát, az udvarbiró és kulcsár számára töltetik, ennek 2/3 része az udvarbiróé.
Kulcsár Árvay Imre fizetése 130 ft - xr
Deputatuma:
.....163
Minden főzet sörből 3/4 akó.

A likavai uradalomban

A rózsahegyei plébános kap évenkint 12 akó bort.
Udvarbiró Neffzer Jakab fizetése 400 ft - xr
Deputatuma:
215 koretz zab
minden birság 1/3 része.
Causarum director Okolicsányi Pál fizetése 66 ft 40 xr
Deputatuma:
15 koretz buza
24 " rozs
18 " árpa
1 darab hizott disznó
1 koretz brinza turó
Kultsár Török János fizetése 33 ft 10 xr
Deputatuma:
24 koretz rozs

10632/Mné

24 koretz árpa
24 " zab
4 " haidina
1 " borsó
3 akó bor
20 itze só
18 " vaj
1 darab hizott disznó
4 " juh
4 korecz komló

A revistyei uradalomban

A zsarnóczai plébános évenkint	138	ft -	xr
és 20 véka gabona			
a geletneki plébános évenkint	10	" -	"
Causarum director Okolicsányi Pál	312	" -	"
Udvarbiró Müller Salamon	300	" -	"

Deputatuma:
52 véka gabona
60 " zab
2 öl széna
minden birság 1/3 része
A bárány és gabona tizedből 50 ft
minden főzet sörből 1 1/2 akó

Kulcsár	130	ft -	"

15 véka zab
1 öl széna
minden főzet sörből 1/2 akó

A saskói uradalomban

Procurator Okolicsányi Pál	100	ft -	xr
a ladoméri plébános	12	" -	"
a szklenói plébános	90	" -	"
" " tanitó	15	" -	"
udvarbiró Hentaller Ferencz	300	" -	"

Deputatuma:
minden birság 1/3 része
20 véka termelésére vetésére való szántóföldek.
a tizedből minden gazdától 3 xr

10632/Mné

minden főzet sörből 1 akó.

Kulcsár Eucharius Singer 126 ft - xr

minden főzet sörből 1/2 akó.

1703 február 25-én kérik a beszterczebányai főtisztek, Meixner és Roisz, hogy adjon az administrator a jaszenai kovandfuvarosoknak előleget, mert enélkül nem akarnak szállitani, a besztercze-bányai pénztárban pedig nincs egy krajczár sem, és a pénztáros már a maga pénzét is mind kiadta.

1703 február 26-án azt válaszolja erre az administrator,hogy miután az udvari kamara megtiltotta a veres polturák verését, nem segithet rajtok, hacsak a főkamaragróf igért 20.000 ft meg nem érkezik.

1703 márczius 2-én megemlittetik egy rendeletben, hogy a kamarai ügyek megvizsgálására egy bizottság van Beszterczebányán, és Georg Erasmus Schickhmayer udvari kamarai számtanácsos annak tagja. / Báró Löwenburg volt a bizottmány fő személye, és a vizsgálatok főképen vallási dolgokkal foglalkoztak /.

1703 junius 7-én irja az administrator a beszterczebányai főpénztárosnak Meixnernek, hogy hallomás szerint Rákóczi neve alatt felső Magyarországban tatár és magyar csapatok garázdálkodnak. Utasitja Meixnert, hogy igyekezzék ez iránt Kassáról biztos hirt szerezni, és vele közölni.

1703 október 29-én[164] irják a Rákóczi főtisztjei Besztercze-bányáról a favágó munkásoknak latinul, hogy munkáikat el ne hagyják, mert Rákóczi bizottmánya Körmöczön módot fog találni, hogy rövid idő alatt pénzt és gabonát kapjanak, és ők maguk is igyekezni fognak, hogy a munkásokon minél előbb segitsenek. Egyébiránt ilyen háborus időben türelemmel kell lenni.

1704 január 8-án jelenti Meixner és Roisz báró Hellenbachnak, hogy mikor Rákóczi elfoglalta Beszterczebányát m.e. 20.000 fttal volt adós a kamara a munkásoknak, de azért készletben volt 3000 mázsa táblaréz.

1704 február 6-án irja báró Hellenbach a beszterczebányai főtiszteknek, hogy a fejedelem nagy összeg beszállitását kivánja, mellyel a szomolnoki bányán akar segiteni. Mivel ez most lehetetlen, utasitja a főtiszteket, hogy jelentést tegyenek, mennyivel tartoznak még a munkásoknak ?

10632/Mné

1704 február 12-én irja báró Hellenbach, hogy a fejedelem... kénkövet kiván a vidékről, s miután ....[165] kovandokból kénköve készíteni ....[165] kell őt küldeni a jaszenai kovandbányához, hogy nézze meg és tegyen jelentést a kénkő gyártásról.

1704 március 10-én báró Hellenbach 500 darab puskát rendel meg a lipcsi puskamüvesęknél.

1704 március 18-án válaszolja erre Meixner, hogy Lipcsen soha sem csináltak puskákat, hanem Sréter ur egy lipcsi lakatost küldött Meczenzéfre, és ez onnan hozott 200 puskát, és többet is hozhatna, ha megrendeltetnék.

1704 junius 2-án megemlitik egy jelentésben, hogy küldenek Selmeczre nagybányai ólmot, és egy pár fahéncsból készült szállitó kötelet.

1704 junius 18-án bizonyságot állit ki Meixner és Roisz, hogy a Bercsényi tábornok parancsára május 13-án elfogatott kirsch - bergi Hasaeus Ferdinánd János bányabiró, és Schindler János beszterczebányai polgár és tanácsos, kik most Gácson fogságban vannak, ha a tábornok őket kegyelmesen haza bocsátja, mindaddig, mig ügyük el nem itéltetik, Beszterczebányáról nem fognak eltávozni, és ha felszólittatnak, azonnal meg fognak jelenni.

1704 október 13-án jelenti Meixner, hogy a bombák öntéséhez és megtöltéséhez szükséges anyagokat már megszerezte, s az ott lévő tüzéreknek átadta.

1704 október 27-én jelenti Meixner báró Hellenbachnak, hogy Weisznál talált nehány hordó igazi tokaji bort, az ára hordónkint 60 tallér, van még mádi bor is hordónkint 35 talléron kapható. Küld császármadarat és csigákat.

1704 november 1-én irja báró Hellenbach Meixnernek, hogy a fejedelem már elment Selmeczről, mert a békealkudozásokból nem lett semmi sem. Már most nem szükséges több császármadarat küldeni.

1704 november 13-án irja báró Hellenbach,hogy a fejedelem jelenlétében Vihnyén tartott tanácskozások határozata szerint e - zentul a tisztek következő fizetéseket fognak kapni:

ezelőtt kapott a	főpénztáros	1200 ftot,	ezután kap	800 ftot
" "	a főkönyvvivő	700 "	" "	400 "
" "	a kohótiszt		" "	376 "

10632/Mné

		az erdőmester				300 ftot
		bányabiró				258 "
ezelőtt kapott		a pénztári tiszt	/	/	ftot,ezután kap	350 "
"	"	a titkár	400	"	" "	260 "
"	"	az udvarbiró	380	"	" "	300 "
		segédtiszt				181 "
		fa irnok				116 "
		szén irnok				104 "

a kamarai orvos fizetése megszüntetik.

Urvölgyön

"	"	a bányamester 500 ft	"	"	350 ftot
"	"	bányairnok 300 "	"	"	220 "
		bányamester segéde	"	"	180 "
		szertárnok	"	"	99 "
		kémlész	"	"	123 "
		társpénztári irnok 43 ft	"	"	26 "
		tajovai sáfár	"	"	116 "
		7 bányaügyelő Urvölgyön á 50 ft			1050 "
		bányaorvos		"	52 "
		az uj kohóban sáfár		"	" 108 "
"	"	" irnok		"	" 104 "
"	"	" érczmérő		"	" 86 "
Óhegyen sáfár				"	" 104 "
Mostenitzen sáfár				"	" 104 "
rézhámorban sáfár				"	" 300 "
rézhámorban ellenőr					200 "
Rhonitzon sáfár					125 "
gereblye irnok					250 "
Jeszenán irnok					86 "
		erdész			75 "
		2 erdőkerülő			75 "
		sörfőző 2 legénnyel			130 "
		kamaraházi kertész			50 "
		drabantok tizedese			75 "
		2 kamaraházi kapuőr			30 "
		a főpénztáros őre			30 "
		a gereblyés ácsmester			104 "
Ulmankai irnok					104 "

1705 február 3-án panaszkodik Meixner, hogy roppant nagy hideg van, a viz egészen befagyott, és sem a rézhámorban, sem a puskapormalomban nem lehet dolgozni, de Jeszenán a kénkőgyártás jól megyen.

1705 márczius 1-én rendeli báró Hellenbach, hogy egy ügyes rudasöntő két munkással és a szükséges szerszámokkal azonnal Nagy bányára küldessék, hogy ott a rézpénzrudacsok öntését...[166]

1705 márczius 2-án irják a körmöczi főtisztek, hogy a rézpénzveréshez hetenkint 50 mázsa rézrudacs szükséges.

1705 márczius 24-én jelenti Meixner, hogy a rézhámorban már kijelölték egy uj öntő tüzhely helyét, a tüzhely és hozzávaló vizkerék felépitése 1000 ftba fog kerülni. / Hellenbach azért rendelte el a tüzhely épitését, hogy a rézpénz veretést nagyobb mértékben eszközölhessék Körmöczön és amellett a tábla réz öntése hátramaradást ne szenvedjen./[167]

1705 május 9-én Zolnay János a lipcsi provisor.

1705 junius 11-én irja Meixner a körmöczieknek, hogy a bérfizetésre 100 ezer ftra van szüksége, mert Libetbányán a vasolvasztó havonkint 5-600 ftba kerül, azonkivül pedig sok vasat kell venni a lafetták és tábori szekerek vasalására, Tiszolczon is egy uj olvasztót állitanak fel bombák és granátok öntésére.

1705 október 2-án panaszkodik Meixner, hogy Bercsényiné számára sokszor kell fizetnie és Bercsényiné azt kivánja, hogy ez a pénz a kamara terhére elszámoltassék.

1705 október 8-án rendeli báró Hellenbach, hogy ha Bercsényiné számára valamit fizetnek, azt Bercsényinéval elismertessék, és az elismervényt küldjék meg neki, ő majd be fogja azt számitani a tábornoknak küldendő pénzekbe, de a kamara terhére nem szabad azt elszámolni.

1706 junius 19-én megemlittetik, hogy báró Klobusitzky az elnöke a consilium oeconomicumnak Beszterczebányán.

1706 november 6-án jelenti Meixner, hogy a drágaság növekedik, és a munkások az eddigi bérökből meg nem élhetnek. A gabona készletet kénytelenek a munkásoknak kiosztani. A faggyu is napról napra drágább.

1706 deczember 9-én megemliti báró Hellenbach, hogy Bercsényi tábornok Beszterczebányán fog lakni.

10632/Mné

1707 január 4-én panaszkodik báró Hellenbach, hogy a megyék a bányászatot nem pártolják, és annak hasznát felfogni nem tudják.

1707 márczius 19-én panaszkodik báró Hellenbach Meixnernek irt levelében, hogy minden rosszul megy és fél, hogy nagy szerencsétlenség fog történni. A tisztek régi fizetésének helyreállitását szorgalmazta a fejedelemnél, de nem eszközölhetett ki semmit, ámbár eléggé igyekezett, mert ő maga is nagyon szenved e miatt.

1707 márczius 25-én jelenti Meixner, hogy roppant nagy a drágaság, és még sem lehet faggyut kapni, a napokban 42 fton vették a faggyu mázsáját.

1707 márczius 27-én réz koporsót rendel meg báró Hellenbach, de nem irja, hogy kinek? Egy másik leveléből ugy látszik, hogy saját családjában történt a haláleset.

1707 április 18-án értesiti báró Hellenbach a tisztviselőket, hogy a fejedelem a régi fizetések folyósitását megengedte.

1707 május 21-én jelenti Meixner az Ónodon levő báró Hellenbachnak, hogy a napokban olyan felhőszakadás forma eső volt a hegyekben, hogy a Garam nagyon megáradt, Rhonitzot is elöntötte, a farakó helyekről a kirakott fát mind elvitte, a hidakat elszakgatta, és Beszterczebányán is elszakitotta a felső gereblyét, s az alsóban is szakitott egy 4 öl széles lyukat, melyen át vagy 80 stabl fa eluszott, de hálistennek, hogy a többit megtarthatták, mert attul féltek, hogy mind elmegy.

1707 junius 6-án jelenti Meixner az Ónodon levő báró Hellenbachnak, hogy a tegnapi vásáron a gabona vékája már 8 1/2 tallér volt.

1707 junius 21-én irja báró Hellenbach Ónodról Meixnernek, az 5 garasos pénz 2 garasossá devalváltatott, és csak olyanok fognak elfogadtatni, melyek Körmöczön lebélyegeztettek. Reményli, hogy ennek következtében a drágaság megszünik. A polturák értéke megmarad.

1707 szeptember 17-én irja báró Hellenbach Meixnernek,hogy a fejedelem rendelete szerint a külföldi...[168] elbocsátandók és bentszülöttekkel helyettesitendők; e rendelet következtében el kell bocsátani a főkönyvvivőt, az udvarbirót, a rézhámor sáfárt,

és a fa irnokot, utasitja tehát Meixnert, hogy a többiekkel tanácskozva ajánlatot tegyen, kiket alkalmazzanak helyettök ?

1707 október 18-án rendeli báró Hellenbach a fejedelem meghagyásából, hogy Muner Menyhért fő könyvvivővé, Palits Péter rézhámor sáfárrá, Stemper János gereblye irnokká és Puchon fa irnokká kineveztessenek.

1707 október 13-án irja báró Hellenbach, hogy a szélaknai munkások az egész héten zavarogtak, a társpénztárt erőszakkal elvitték, és nem dolgoztak, és sem az ő, sem a katonaság intéseire nem figyeltek, és annyira vitték hogy ma a katonaság kénytelen volt őket erőszakkal leverni, közéjük lőtt, és többen meghaltak. Az urvölgyi munkások vegyenek erről példát, és ne zavarogjanak, hanem ha valamiben hiányt szenvednek, terjesszék azt elő nyugodtan és illendően. Ő éjjel nappal azon törekszik, hogy a bányák szükségleteit fedezhesse.

1707 október 17-én irja báró Hellenbach Meixnernek, hogy nemsokára megtudja Bercsényitől, hogy mit határozott a fejedelem a rézpénzre nézve; " ich wollte meinerseits nicht achten, wenn ich in einer anderen Stadt lebete, nicht in einer Bergstadt, welche Bergleuten, weil ich kein weisz Geld geben kann, wie kan ich zulaszen, dasz man von ihnen eines begehre."

1707 november 4-én irja báró Hellenbach Meixnernek, hogy a jövő héten gróf Csáky fog Selmeczre érkezni mint fejedelmi biztos, és a bányamüvek ellátásáról gondoskodni lesz a feladata. Meghagyja tehát Meixnernek, hogy a többi főtisztekkel együtt jöjjenek akkorára Selmeczre és adjanak a grófnak mindenben kellő fölvilágositást, hogy hány embert foglalkoztatnak, mi a költség és mennyi a termelés. Attól fél, hogy mindazokat a bányákat, melyek veszteséggel dolgoznak meg fogják szüntetni.

1708 január 3-án értesittetnek a beszterczebányai főtisztek, hogy az országgyülés határozata szerint a rézpolturák értéke ezentul csak 1 kr.

1708 február 25-én irja báró Hellenbach Meixnernek, hogy a beszterczebányai kamara számára Beszterczebánya város 9500 ft és Zólyom város 2500 ftot fehérpénzben fizetni köteles, evvel tehát a bérek fizetését megtarthatják.

10632/Mné

1708 február 28-án irja báró Hellenbach, hogy a városokat sürgetni kell, és ha késedelmeznek kénytelen lesz ők exequalni, mert a Selmeczi csekély termelésből lehetetlen a béreket fedezni. Radvánszkyt is meg fogja kérni, hogy adjon 1000 ftot kölcsön, de ugy veszi észre, hogy nála csekély a kamara hitele.

1708 márczius 10-én rendeli báró Hellenbach, hogy a faggyuért táblarézzel kell fizetni.

1708 április 21-én panaszolja Meixner a főkamaragrófnak, hogy mindennek vége van; nem engedelmeskedik senki sem, a tisztek élete nem biztos Urvölgyön, a parasztok már nem hoznak semmit sem eladni, és nem jönnek munkába, a hospodárnak nincs egy munkása sem, a parasztok csak ezüst pénzben akarják bérüket kivenni, nincs se kenderkötél, se fahánes kötél, ezüst pénz nél - kül nem akarnak fuvarozni a fuvarosok. Nincs sör, s emiatt nem akarnak az olvasztók olvasztani, és a rézhámor munkásai dolgozni. A tajovaiak és óhegyiek kérik, hogy nehány hónapra szabadságoltassanak, hogy másutt egy kis kenyeret kereshessenek; a gereblyén megesküdtek az ácslegények, hogy hónaptól kezdve egyi - kök sem fog dolgozni.

Mindenkit óva intettek, de hiában kérték, hogy csak még egy hétig legyenek türelemmel; nem használt semmit.

Eddig még mindig azt állitotta ő is, hogy nincs olyan nagy nyomoruság, de most már kénytelen elismerni, hogy már közel vannak az éhenhaláshoz, Urvölgyön már ez okból sokan megbetegedtek.

A kötélverők éppen most voltak itt, ezeknek 100 aranyat adott előlegképen, de a kendert nem kaphatják meg másként, ha ezenkivül még 200 tallért nem fizetnek.

1708 julius 2-án irja báró Hellenbach Meixnernek, hogy miután a fejedelem most Selmeczen van, jó lenne ha a bányászok hozzá egy folyamodványt adnának, talán megsegitené őket gabonával vagy hussal.

1708 julius 26-án jelenti Meixner, hogy...[169] Urvölgyön, hol minden a legnagyobb nyomoruságban van. A munkások hiánya miatt emelkednek a vizek, és a légforgalmat elzárják, amit nagyban siettet az, hogy a guritók mind telve vannak, és a vágatokban sok a lerakott meddő kő, az ácsolat pedig összetörik, és már is sok helyen nem ép, sőt rossz levegő is mutatkozik. Az ak-

nák többet szünetelnek, mint dolgoznak, mert a falusiak nem jönnek munkába, ámbár e miatt eleget sürgetik a lipcsi udvarbirót, de ő se tehet semmit. E héten a hányókon a szokásos 165 asszony helyett csak 7 asszony dolgozott , és mivel szombaton nem lesz fizetés, kijelentették a bányászok, hogy hétfőn nem fognak munkába jönni. Kéri a bárót, hogy irjon a bányászoknak, mert az ő szavára már nem hallgatnak. A nyomoruság és szükség már oly nagy, hogy miután nincs se pénz, se gabona, és az erdőkben már vadalma sincs, most már a gyökereket és az éretlen szedret eszik, és ilyen táplálék mellett ugy néznek ki, mint a kisértetek.

A bányában pedig a munkahelyek nagyon szépek, ugy, hogyha dolgoznának, egy hónap alatt 12-15 száz parn érczet lehetne termelni, és nagyon szomoru, hogy ez a már 900 éves bányamü igy elpusztul.

A mult hétfőn kihirdették, hogy a polturákat és az ezüst és aranypénzt nagyobb árban el kell fogadni, de nem ad reá senki semmit. És ha idővel el is fogadják a pénzeket, avval nem érnek a bányászok semmit, mert nem várhatnak, s mert a gyomor mindennap ennivalót kiván.

1708 augusztus 24-én irja báró Hellenbach, hogy ugy látszik, a háboru ismét közeledik a bányavárosokhoz, és fél, hogy akkor a vizhuzók mind elszöknek, és az ezüsttermelés egészen megszünik.

1708 szeptember 7-én folyamodnak a beszterczebányai tisztek báró Hellenbachhoz, hogy hátralévő hathónapi fizetésüket utalványozza, már mindenükből kifogytak, és ruhájuk is csupa rongy.

1708 október 27-én báró Hellenbach Lutsatinból ir Meixnernek, hogy tudomása szerint a németek Klieb-en voltak tegnap,tehát vigyázva kell a selmeczi küldeményeket expediálni, nem Zólyom felé, hanem Osztroluka felé, vagy még helyesebb, ha semmit sem küldenek Selmeczre.

1708 november 8-án már Löffelholz tábornoknak tesz jelentést Meixner.

1708 november 9-én Meixner Ferencz beszterczebányai főpénztáros jelentése az udvari kamarához :

Miután a császári hadak isten kegyelméből ismét győzedel - meskedtek, és Löffelholz altábornagy Beszterczebányát vissza foglalta október 28-án, a hivatalokat alkalmas egyénekkel ellátta, szükséges lenne mármost a müveket ismét a kellő állapotba visszahelyezni, mert az elmult zavaros 5 év alatt nagyon elhanyagoltattak.

1. Az urvölgyi bányában volna ércz elég, de nem lehet szállitani, mert a vágatok beomlottak, és a légforgás akadályozva van; mindezt azonban isten segitségével rövid idő alatt helyre lehet állitani. De hiányzik faggyu, nincsenek aknakötelek, és a munkásoknak 4 havi fizetéssel adósok vagyunk, melyre azonban némi gabonát már kaptak.

Gabonával el lettek volna látva uj évig is, de Bercsényi visszavonulása alkalmával elfogta Szécsény mellett a Besztercze-bánya számára utban volt 50 szekér gabonát, igy tehát, tekintettel a vidéken levő sok katonára is, a legnagyobb szükségnek néznek elébe. Urvölgyön készletben van 700 paarn jó ércz.

2. Fa van a beszterczebányai kohónál elég, és ha a munká - sokat fizetni lehet, lesz jövő évben is.

3. A beszterczebányai kohóban van 115 mázsa királyréz, és ugyanannyi lehet a kéneskőben is. Óhegyen van 2 pörkölő halommal m.e. 100 mázsa királyréz. A tajói csurgató kohóban van 60 mázsa királyréz, és ott lesz még 70 mázsa is, melyet 5 év előtt elrejtettek. A rézpörölynél van 20 mázsa táblaréz, és a kasszában lesz ugyanannyi rézpénz.

4. A rhonitzi vasgyár jó állapotban van, de szüksége van faggyura, és a sáfárt Weidtner Nándort magukkal vitték a kuruczok.

5. Mindent rövid idő alatt rendbe lehetne hozni, csak pénz lenne, de a kasszák üresek és hitelbe senki sem ad, kölcsön sem kapható mert a kamara hitele egészen tönkre ment.

6. Urvölgyön fel van épitve a szegény rézérczek feldolgozására szolgáló saját találmányu 4 zuzó, melyek nagy hasznot fognak hozni.

Azt hallotta, hogy hütelenséggel van vádolva az udvari kamara előtt, kéri, hogy meghallgatás és vizsgálat nélkül el ne itéltessék, mert a 3 kamara tisztjei mindnyájan megtettek minden lehetőt az államvagyon megvédésére.

10632/Mné

1708 deczember 21-én rendeli az administrator, hogy a városbirónak és tanácsosoknak uj évkor történendő választása után a beszterczebányai főpénztáros az ujonnan megválasztottakat magához hivassa, és a király nevében megerősitse. A kincstári tiszt viselőknek pedig megtiltsa, hogy a városnál semmiféle hivatalt se viseljenek, kivéve a bányabirót, ki a tanács tagja.

1709 február 5-én jelenti Meixner az administratornak, hogy a kamara nyomoruságáról csak azt akarja megemliteni, hogy a Rákóczi kormányzása alatt a termelés mind elhordatott, és minden anyag elfogyasztatott anélkül, hogy valami beszereztetett volna, ők mostan csak kölcsönökkel és adóságokkal gazdálkodnak.De azért mégis elkészitettek már 700 mázsa táblarezet, és 4 hét mulva ismét készen lesz 400 mázsa a tavasszal pedig a mosómüvek termeléséből, a bányaérczeken kivül, vagy 500 mázsa rézre lehet számitani. Az urvölgyi bányában a vájatvégek szépek, de keveset lehet szállitani, mert minden össze van omolva, mindezt azonban le fogják gyorsan győzni, csak a munkások fizetése járjon rendesen,mert különben az éhség miatt csak koldulni mehetnek és nem dolgozhatnak. Nincs készletben aknakötél és faggyu is legföljebb 14 napig lesz még, és hitelbe nem ad senki. Igy van ez a többi müveknél is.

Rhonitzon a bányák igen jól állanak, mikor a császári katonaság megérkezett, Rhonitzról 450 mázsa vasat vettek át, melyekből a zuzónyilvasak Körmöczre és Selmeczre küldettek, de pénz nem jött értük. A sáfár csak most jött vissza, mert fogva vitték őtet a rebellisek, a sáfár nagy gonddal kölcsönzött össze a plébánosoktól annyi gabonát, hogy a munkásait az éhen halástól megóvhatta; de sokáig ez az állapot fenn nem tartható, és igy a szép bánya és kohómüvek el fognak pusztulni.

1709 május 10-én jelenti a beszterczebányai főhivatal az udvari kamarának, hogy az urvölgyi bányászok megint nem dolgoztak 14 napig, mert nem kaptak sem fizetést sem gabonát, és nincs mit enniök. Az erdők tele vannak rebellisekkel, és azért nem lehet az idén fát sem vágatni, de van Beszterczebányán annyi, hogy a kohó folyvást dolgozhatik. Rhonitzon megkezdték a munkát, de azonnal megrohanták őket a rebellisek, és a lovaikat elvitték, a sáfárt kirabolták. Urvölgyön van m.e. 2400 parn ércz,

de a munkások nem engedik elfuvaroztatni, mig ki nem fizettetnek. Nincs se faggyu, se kötél, és senkitől nem kap az ember hitelbe vagy kölcsön, ha minél előbb pénzsegélyt nem kapnak, el - pusztul az egész rézmü.

1709 junius 13-án jelenti a beszterczebányai főhivatal Selmeczre az udvari bizottságnak, hogy ....[17o] igyekezni fognak a bizottság kivánatának megfelelni. Csak azt kérik, hogy mielőbb pénzzel elláttassanak, mert másként nem lehet a bányától az ott készen levő érczet elfuvaroztatni, és igy a kohóknak is szünetelniök kellene.

1709 junius 23-án rendeli az administrator,hogy a jelenlevő császári biztosok kivánságára a tisztek tegyenek javaslatot, miképen lehetne a kamara nehéz helyzetén segiteni ?

1709 julius 29-én jelenti Rueprecht bányamester, hogy az óhegyi fürészmalomnál 50 kurucz az embereket letartóztatta.

1709 augusztus 4-én jelenti a beszterczebányai főhivatal az udvari bizottságnak, hogy a rebellisek nem Breznóbányára,hanem Liptóba vonultak. Rózsahegy teli van velök, Németlipcsről elvitték a gabonát, Hradeket, herczeg Lichtenstain birtokát ostromolják.

1709 augusztus 25-én jelentik a főtisztek az udvari bizottságnak, hogy megkinálták a munkásokat hosszabb idei szabadság - gal, de ők nem akarnak elmenni, hanem szivesen dolgoznak, csak megkaphassák érte bérüket.

1709 október 16-án jelentik a főtisztek az udvari bizottságnak, hogy a napokban 30 rebellis megrohanta a schwarzwasseri favágó telepet, mely Rhonitztól egy órányira fekszik, de a favágók ellent állottak, hármat közülök le lőttek, a többieket pedig: 27 embert, 2 hadnagyot, és 33 lovat Breznóbányára bekisértek. Pflug ezredes 12 aranyat adott a favágóknak jutalmul és 100 ftot a lovakért, a többi zsákmányt és a fegyvereket is nekik hagyta, és puskaport és ólmot is adott nekik. Azonban tegnap egy más csapat felgyujtotta a benymi telepen mintegy 100 stabel fakészletüket, és megtiltotta nekik a favágást.

1709 október 29-én jelentik a főtisztek az udvari bizottságnak, hogy tegnap előtt a rebellisek Rhonitzot kifosztották, még art is elvitték, amit a szegény emberek a bányában elrej -

tettek, de nem gyujtottak fel semmit. 3 nappal ezelőtt pedig a város felső kapuja elől hajtották el a marhát, de Lipcsen tul utól érték őket, és a zsákmányt vissza vették. 3 emberüket lelőtték, 3 embert és 12 lovat elfogtak. A rebellisek miatt nem lehet Rhonitzon dolgozni, és félő, hogy Selmecz és Körmöcz nem kaphat elegendő zuzó vasat az idén.

1710 május 7-én meghalt Roisz Tóbiás beszterczebányai könyvivő.

1712 február 11-én Neffzer Jakab János a beszterczebányai főpénztáros.

1713 április 5-én Zsembery Samu a kincstári jószágok praefectusa.

1713 deczember 25-én irja a főkamaragróf, hogy a beszterczebányai költségek fedezésére, ha a rózsahegyi sókamara bevételei nem elégségesek, Soóvárról fog pénzt küldetni.

1714 márczius 31-én megemlittetik, hogy miután az év elejétől fogva megszünt a rézmüvek ellátása Soóvárról, és az udvari kamara megigérte, hogy e czélra más alapot fog kijelölni, azóta a fizetések elmaradnak, és most már az urvölgyi munkásoknak 14.000 ft követelésük van. Kérik tehát a főkamaragrófot,hogy az ellátmány iránt intézkedjék, mert különben a munkások nem dolgozhatnak.

1714 május 9-én értesiti a Bécsben levő főkamaragróf a főtiszteket, hogy egy szekér 20.000 fttal elküldetett Selmeczre, mely összegnek fele a beszterczebányai müvek számára van. Ezentul rendesen fognak az ellátmányok Bécsből következni.

1714 augusztus 15-én irja Neffzer főpénztáros a Bécsben levő főkamaragrófnak, hogy megkapták ugyan az ujabban küldött 10.000 ftot, de az nem volt elég, s igy ismét adósok maradtak különösen a favágóknak kellene még 2000 ft, különben nem lesz a jövő évben fa. A rhonitzi munkások sem kaptak semmit, a tisztek pedig az egész kerületben 8 hónap óta nem kaptak fizetést.

1714 augusztus 30-án beküldik Bécsbe a beszterczebányai főtisztek a kivánt 3 évi kimutatásokat, melyekből kiderül, hogy 1711-ben a Rákóczi ideje alatt elmulasztottak pótlása miatt 16.607 ft 96 d volt a veszteség; ez évre még ma is tartoznak a munkásoknak 8.000 fttal. 1712-ben 4.009 ft 16 1/2 d volt a nyeresség, és 1713-ban 2.317 ft 28 3/4 d volt a nyeresség.

10632/Mné

1715 márczius 12-én / 39.sz./ panaszkodik a főkönyvvivő a főkamaragrófnak, hogy Bécsből az ellátmány nem érkezett meg, neki pénze nincs, kölcsön sem kap, a munkás népet pedig fizetni kellene, kik a legnagyobb szükségben szenvednek, mert már 2 hónap óta nem kaptak fizetést, se puskapor se faggyu készletben nincs.

1715 junius 5-én irja a főkamaragróf Bécsből, hogy ismét fog 10.000 ftot küldeni, mellyel a munkásokat deczember végéig ki lehet fizetni.

1715 augusztus 20-án 159.sz. a. irja a beszterczebányai könyvvivő, hogy nincs pénze, és az urvölgyi munkások a legnagyobb nyomoruságban szenvednek.

1715 november 19-én / 200.sz. / egy jelentés fogalmazványa aláirás és czim nélkül. A jelentést valószinüleg báró Thavonat tette a jelen volt császári királyi bizottsághoz. Megemliti benne, hogy a forradalom előtt az ő kamaragrófsága alatt Urvölgy évenkint 3 ezer mázsa rezet termelt, és jó nyereséggel mivelte-tett. A forradalom alatt és a rézpénz elszaporodása következtében a bányamunkások a legnagyobb nyomoruságba sülyedtek, mely még nagyobbodott az által, hogy a forradalom után pénzhiányban a munkásokat 13 hónapon át nem tudták kifizetni, ily módon a munkások elszéledtek, tönkre mentek, és a termelés nagyon leapadt. 1712 óta a hollandiaiakkal kötött szerződés következtében javultak a viszonyok, a holland társulat havonkint 5000 ft ellátmányt ad, és a termelés felemelkedett 2000 mázsára, de többet is lehetne termelni, ha több munkás volna, szükséges lenne tehát, hogy a hollandiak több ellátmány adására indittassanak, akkor a termelés ismét fel fog emelkedni, és be lehet váltani a magánosoktól termelt rezet is, és ismét nyereséggel fognak dolgozni.

A beszterczebányai kamara igen nagy terjedelmü, és nagyon kevés tisztviselő van ott alkalmazva. A főpénztáros Neffzer János Jakab, nem ért a bányászathoz, s főképen magánügyeivel foglalkozik, és olyan gazdálkodást követ, mely nem válik a kamara tisztességére. A főkönyvvivő jó bányász és kohász és ő rajta nyugszik az egész kezelés terhe, ő pedig már öreg, s ha valami betegség érné az egész kezelés megakadna...,[171] legalább a beszterczebányai kohóhoz alkalmaztassék, ugy, mint régen volt, egy

kohótiszt, és a főkönyvvivő fölmentessék a kohó vezetésének terhétől. A pénztár pedig a főpénztáros és főkönyvvivő közös zára alá helyeztessék, és megtiltassék, hogy a főpénztáros a hivatalos pénzeket minden ellenőrködés nélkül magánlakásán kezelje.

A volt udvarbiró és szertárnok Beszterczebányán meghalt.

A bányabiró megfelel hivatalának.

Az erdőmester és gereblyekezelő tulajdonképen épitő mester, és az épitéshez jól ért, de mert nem tud a nép nyelvén beszélni, az erdőkezelést az erdőőrökre kell biznia, jó volna tehát, ha valamely épitésnél alkalmaztatnék, és helyette más neveztetnék ki erdőmesterré.

Urvölgyön a bányamivelés jó kezekben van, és szépen fejlődik.

A kohók is jó állapotban vannak.

1715 deczember 24-én / 215.sz./ voltak a beszterczebányai főtisztek: főpénztáros: Neffzer ; főkönyvvivő Palitsch Péter, kohótiszt: Merz Miksa; erdőmester: Fellner; titkár: Grueber von Grubenfels György András. Bányabiró: Hirschberg.

1716 augusztus 7- én / 104.sz. / udvari kamarai rendelet a gróf Caraffa-féle bizottság jelentésére.

A rézterme lés fokozása végett az eddigi 5.000 ft ellátmánynál nagyobb összeg lévén szükséges, miután a hollandi társaság a kikötött 10.000 ftnál / melynek fele Szomolnok számára szol - gál/ többet adni nem akar; egyezség köttetett Schreivogel udvari tanácsossal, a rézeladás intézőjével, hogy ...[172] havonkint 1000 ft külön ellátmányt adjon, melyért neki a hollandiaktól fizetett árban megfelelő táblaréz mennyiség adandó át.

Jóváhagyatik, hogy a rézkészelés / Spleiszen / mely eddig Tajován volt, Beszterczebányára átvitessék, és ott e czélra egy uj kemencze rendeztessék be, Tajován pedig az ezüsttartalmu réz csurgatása végeztessék.

A fa termelésre vonatkozólag jóváhagyatik, hogy az eddigi favágó mesterek, kik egy Stabel / 2 öl / fát 84 krért állitottak elő, eltörültessenek, és a fatermelés Fellner gereblye ügyelő - nek adassék át, ki egy Stabel hasábfáért 74 xrt fog kapni. A fa - vágó mesterek helyett 4 erdész rendelendő Fellner alá, kik az emlitett 74 xrból minden Stabel után 2 xrt fognak kapni azokkal

a földekkel és rétekkel együtt, melyeket eddig a favágómesterek élveztek. Az eddigi erdész fizetés évenkint 90 fttal megszüntetendő, Fellnernek pedig az erdőmesteri czim, és eddigi gereblyefelügyelői 258 ft 20 xr fizetéséhez még évenkint 191 ft 40 xr engedélyeztetik, az eddig élvezett deputatumok és 4 ft 20 xr élelmi dij mellett.

A kamarai tiszti személyzetre nézve rendeltetik;

1. A zöldfesték élvezete, mely eddig a tisztek accidentiáját képezte, megszüntetendő, és a zöldfesték egész mennyisége a kincstár javára elárusitandó.

2. A főpénztáros Neffzer által egy segéd tartására élvezett évenkinti 150 ft megszüntettetik.

3. A Pallitsch könyvvivőnek egy irnok tartására engedélyezett évi 200 ft jóváhagyatik.

4. Jóváhagyatik, hogy Mertz Miksa kohótiszt a rézkohókon kivül a rhonitzi és tiszolczi vasgyárakra is felügyeljen.

5. Jóváhagyatik, hogy a beszterczebányai udvarbirói és szertárnoki állomást a titkársággal együtt a volt urvölgyi bányairnok Grueber von Grubenfels András György lássa el az udvarbirói fizetéssel.

6. Grueber helyett a szertári irnok Walter neveztetik ki urvölgyre bányairnokká, helyébe pedig Roisz Mihály János szertári irnokká.

7. Liebhard Márton rézhámorsáfár eddigi 200 ftnyi segitsége megszüntettetik, mert most már nem ő végzi a levelezéseket.

8. Az 1 tizedesből és 12 hajdúból álló hajduszemélyzet leszállitandó 8 hajdura és 1 tizedesre.

9. Diósy einspanigernek, mert 2 lovat kell tartania, 2 stabel fa és 1 szekér széna deputatum engedélyeztetik.

Neffzer János Jakabnak, ki hivatala mellett sokféle magánügyekkel is foglalkozik és Beszterczebányán kereskedése is üz, és boltot tart, megtiltandó,hogy ...[173] más ügyekkel foglalkozzék;...[173] hogy a beszterczebányai jezsuitáknak évenként a kincstárból 787 ft 20 dr,és a muzsikusoknak évenkint 240 ft, a német tanitónak pedig hetenként 2 ft ezentul is kiszolgáltassék, és a régebbi bizottság által megszüntetett deputatumok ismét megadassanak, u.m. 52 véka árpa, 30 véka zab, 2 m 28 faggyu, a szüksé-

10632/kmé

ges viaszgyertyák, iroda átalány évenkint 15 ft, a nagy ünne - pekre évenkint 4 arany áldozatpénz. Ellenben nem engedtetik a kért sör deputatum, sem a Thurzói kamatok élvezete.

1716 szeptember 25-én főkamaragróf Thavonat megérkezett Selmeczről Besztercebányára, és erről értesiti Zsembery Samuelt a bonorum fiscalium praefectust Zólyomban.

1717 április 14-én / 48.sz. / egy favágó, ki egy lovat lopott, 20 bottal büntettetik.

1719 márczius 30-án / 102.sz. / jelentik a főtisztek a Pozsonyban levő főkamaragrófnak, hogy 1718-ban 3004 mázsa 84 réz termeltetett.

1719 julius 13-án / 205.sz. / a beszterczebányai főtisztek jelentésében megemlittetik, hogy báró Thavonat főkamaragróf meghalt, és helyette ideiglenesen Peyer udvari tanácsos vezeti Bécsben a bányák ügyeit.

1719 november 15-én irja Peyer Sebestyén Bécsből Neffzer beszterczebányai gondnoknak, hogy ő nem óhajt kamaragróf lenni, de hivatalból utasitották hozzá a bányászat ügyeit, és fizetését 1200 fttal felemelték. Egy pár hónapra szeretne leutazni a bányavárosokba, mert sok elintézni való van ott, mit legjobban személyesen tehetne. Az udvari kamara uj elnöke gróf Ditrichstein a Bancalitas uj elnöke pedig gróf Kolowrat.

1720 márczius 10-én / 55.sz. / értesiti Peyer a főtisztet, hogy Aigner János selmeczi főpénztáros kineveztetett a főkamaragrófi hivatal administratorává.

1721 augusztus 16-án / 84.sz. / értesiti Palitsch főkönyvvivő az administratort, hogy az nap a kovács lakás a rókahámor mellett leégett, a kovácshámor fedelének nagy részét pedig leverték, hogy meg ne égjen.

1721 szeptember 7-én jelenti Neffzer János Jakab főpénztáros és Pallitsch von Hartenfels Péter János főkönyvvivő Besztercebányá a főkamaragrófnak, hogy 1709-től 1711 végeig a besz - terczebányai kamara 25.146 ft 37 1/4 d-ral maradt még adós a bánya és kohómunkásoknak, 1712-től 1716-ig lefizettetett ebből az adósságból 6.833 ft 17 1/4 denárt, marad tehát még fizetendő 18.313 ft 20 denár, de az illetők nem sürgetik a fizetést.

10632/Mné

1712-től fogva mostanig rendesen kifizették a munkások béreit, ugy, hogy ez időről semmi hátralék sincs.

A beszterczebányai kamarát terheli a Thurzó-féle 10.000 ft 5 %-os kamata, mely évenkint a jezsuitáknak kiadatik.

A hollandiai rézárusitó vállalkozók rendesen megküldik havónkint a 8.000 ft ellátmányt Schreivogel ügynökük által.

A selmeczi kamara tartozik a beszterczebányainak különféle anyagokért 13.635 ft 17 dr, a körmöczi kamara pedig tartozik 2.021 ft 87 dr, mely összegeknek mielőbbi megfizetését kérik, mert különben meg fognak szorulni pénz dolgában.

1721 deczember 29-én / 115.sz. / értesiti az administrator Sembery Samu praefectust, hogy az üresedésben levő lipcsi udvarbirói állomásra Geramb Gottlieb Ferencz eddigi selmeczi főkönyvvivő neveztetett ki.

1722 január 16-án / 121.sz. / irja az administrator Sembery praefectusnak, hogy egy bécsi ösmerősétől azt a hirt kapta,hogy Geramb és Schickmayer egyetértenek, Geramb csak rövid ideig maradna lipcsi udvarbiró, s azután Sembery helyét fogja elfoglalni.

1722 október 15-én kimutatja a beszterczebányai pénztáros a beszterczebányai kamaránál évenkint felmerülő költségeket.

1. Az urvölgyi bányamivelés az ottani tisztek és altisztek fizetéseivel és a felhasznált anyaggal együtt kerül évenkint 79.000 ftba

2. a beszterczebányai uj kohó, ha évenkint 3-4 kemenczével dolgozik.Kerül az elfogyasztott szénen kivül . . . . . 3.796 "

3. Az óhegyi kohó, mely 1-2 kemenczével dolgozik, kerül szénen kivül . . . . . 5.800 "

4. A tajovai szinitó kohó kerül a szénnel együtt . . . . . 4.446 "

5. A rézhámor kerül a szénen kivül évenkint 1.559 "

6. A rhonitzi vasgyár kerül 5300 ftba, de ugyan annyi ....[174]

7. A tiszolczi vasgyár kerül ... 2611 ftba, de nemcsak fedezi a költségeket, hanem még m.e. 375 ft felesleget is szállit be a főpénztárba.

8. Épitészeti és gereblye hivatal és az ulmankai fürészmalom kerül . . . . . 3.050 ft

9. A szenitès Beszterczebányán kerül . . . 3.075 "
/ Évenkint m.e. 6500 fuvar szenet égetnek /.

10. Az évenkint szükséges 9000 Stabel tüzifa leusztatása és kirakása kerül . . . . . 5.200 "

11. Az ulmankai sörház költségei tesznek évenkint 2610 ftot, de a költségek fedeztetnek az eladott sör értékéből , és még ezen felül évenként 1140 ft felesleg szállittatik a főpénztárba.

12. A szertárnak szüksége van évenkint az anyagok bevásárlására 26.820 ftra, de ezeket a müveknek ki is adja, és a besztercebányai sörházzal együtt még m.e. 2.400 ft felesleget is szállit évenként a főpénztárba.

13. A szénatermelés kerül 118 ftba az eladott szénából befoly évenként 103 ft tehát fedezni kell még . . . . . 15 ftot.

14. A fizetések a kamara tisztjei számára tesznek . . . . . 4.908 " 50 xr

15. A kémlő hivatal költségei . . . . . 20 "

16. A katholikus kápolna fenntartása a zenészek, iskolamester, kegyes adományok, a Thurzó-féle 10.000 ft kamatai sat. tesznek évenként . . . . . 1.437 " 2 1/2 xr

17. Nyugalombérek tesznek . . . . . 460 "

18. Iró szerek költségei . . . . . 380 "

19. Utazások költségei . . . . . 150 "

20. Különféle költségek . . . . . 150 "

Összesen 113.446 ft 52 1/2 xr

E költségek fedezésére ad a hollandi társulat havonként 8.000 ft ellátmányt,
ez tesz évenként 96.000 ft

Marad 17.446 ft 52 1/2 xr

mely összeget a kamara másféle bevételeiből és a fentebb említett fölöslegekből kell fedezze.

10632/Mné

1722 november 2-án / 166.sz./ panaszkodik Palitsch főkönyvvivő, hogy Neffzer főpénztáros őt egy mulatság alkalmával megsértette, és azután ők egymást kölcsönösen legazemberezték. Az udvari kamara elrendelte erre, hogy a két főtiszt az egymás ellen ejtett sértő szavakat azonnal visszavonják, egymástól bocsánatot kérjenek, és békességben legyenek, mert különben meg fognak büntettetni.

1722 deczember 18-án / ? / kihirdettetett Beszterczebányán a fényüzés ellen hozott rendőri szabályzat, mely szerint lakodalmak alkalmával a gazdagok 42 személyt, a középsoruak 24 személyt és a szegények 14 személyt hivhatnak vendégül, a gazdagok vendégéségén 18 étel, a középsorsuakén 12, és a szegényekén 6 étel volt megengedve. Meg volt határozva az is, hogy a muzsikusoknak mennyit szabad adni. Hasonló módon szabályoztatott a czéhek ünnepein szokásos vendégség is. Végre a ruházat.

1724 január 2-án megemlittetik, hogy Franz Gottlieb Geramb lipcsi udvarbiró meghalt, és vagyona egyelőre zár alá vétetett.

1724 márczius 14-én folyamodnak a beszterczebányai főtisztek, hogy a 3 %-os arrha pénz fizetésétől fölmentessenek. 1718-ban rendelte az udvari kamara, hogy minden tisztviselő 3 %-ot a fizetéséből mint arrha pénzt fizessen; a bányahivatalok akkor báró Thavonath főkamaragrófhoz folyamodtak, hogy felmentésöket e teher alól eszközölje ki, és azóta az arrha nem is követeltetett tőlük; de most az Universal Bancalität ismét sürgeti az arrha fizetést; kérik tehát a főkamaragrófot, hogy vegye őket pártfogásba, mert :

1. 1716-ban a bányászati tisztviselők járulékai lejebb szállittattak.

2. A katonaság az arrha fizetés elól ki van véve, pedig a bányászati tisztviselők az ő terhes és veszedelmes foglalatosságok miatt szintén megérdemlik a kivételt.

3. A bányászatnak szabadalmai vannak, és minden rendkivüli megadóztatástól fel van az ország törvényei által mentve.

4. Más hatalmasságok bőségesen dijazzák a bányászok szolgálatát.

5. Az előtt a póstán dij nélkül küldhették leveleiket, de 1722 óta a póstadijakat fizetniök kell sajátjukból a hivatalos

levelek után is; a főpénztáros Neffzer 1723-ban 33 ft 22 krt fizetett a póstának.

Tekintetbe véve aztán, hogy 2 év óta a réztermelés bőséges, és évenként 4000 mázsát meghaladja kérik folyamodványuk pártolását.

1724 márczius 22-én jelenti Sembery Samu praefectus bonorum a főkamaragrófnak, hogy tegnap az udvari kamara rendelete szerint Geramb lipcsi udvarbirót szobafogságba tette, tőle a pénztár kulcsát átvette, és a jószág kezelésével együtt Palko Ferencz kulcsárnak átadta. De megengedte,hogy a beteges podegrás udvarbiróval a családja, a pap és orvos közlekedhessenek.

1724 április 12-én rendeli a főkamaragróf, hogy Franz Gottlieb Geramb szobafogsága megszüntettessék, de előbb megeskettessék, hogy nem fog megszökni, és ha felhivatik, azonnal megjelenik a biró előtt. Ez a rendelet tekintettel öregségére és beteges állapotára kegyelemből adatik ki, de ez által fel nem mentetik az őt terhelő felelősség alól.

Gerambot, mint volt fő aranyváltót, az ezüst és aranysikkasztás következtében tartott vizsgálat alatt a következő vádak terhelik:

1. Johann Jakab Panner vallja, hogy ő Gerambtól sokszor vitt bepecsételt csomókat Körmöczre, a volt kovácsmesterhez Böhmhöz, és attól vissza bepecsételve aranyokat.

2. Tobias Glatz aranymüves vallja, hogy sokszor csinált ötvös munkákat Gerambnak, a hozzá való aranyat és ezüstöt Gerambtól kapta, ki ő nála egyszer m.e. 3 márka ezüstöt be is olvasztott. Geramb segitett egyszer neki, hogy az ő salakjával gazdag érczdarabokat beválthasson a hodrusi kohóban. Választó vizet is adott neki Geramb nehányszor ajándékba.

3. Hanns Kron aranymüves vallja, hogy vele is többször dolgoztatott Geramb, a pestis után 9-10 márka ezüstöt és 20 arany nehézségü aranyat dolgozott fel neki. El is adott neki sokszor aranyat és ezüstöt, melynek árát a munkával elszámolta, de pénzzel is megfizette. Választó vizet is kapott tőle ajándékba.

4. Johann Gottlieb Tiens aranymüves vallja, hogy Gerambnak ötvös munkákat készitett, s a hozzá való aranyat s ezüstöt tőle kapta.

10632/Mn6

5. Kron Mihály aranyválató vallja,hogy a vakarékban levő aranyat Geramb mint neki járó accidentiát kapta, és hogy ha a vakarékben sok arany volt, azért borravalót adott neki. Mikor a pestis alatt a selmeczi aranyválató műhelyt bezárták, Geramb utasitása szerint összekeresték a műhelyben az ezüst és arany maradékokat és neki átadták. Ő azt összeolvasztotta, s egyszer 6 márka ezüstöt nyert belőle , de másszor még többet is; hogy azt beváltotta-e és elszámolta ? nem tudja.

6. Servatius válató megerősiti az előbbinek vallomását, és azt mondja, hogy Geramb neki 1/2 márka ezüstöt adott ajándékba azért, mert a forradalom után 50 tallért adott neki kölcsön.

7. Lukowitz György arany válató vallja, hogy neki is gyanus volt Geramb eljárása, de eltürte, mert előljárója volt.

8. Johann Michael Putz bélabányai kohó irnok , ki azelőtt Gerambnak volt irnoka azt mondja, hogy az öreg Feigeli szklenói kohó irnok halála után nála talált ezüst darabokat Gerambnak adta át, de nem tudja, hogy elszámolta-e ?

9. Valamennyi válató legények azt vallották, hogy Geramb a választó vizzel kereskedett, és abból a patikárusoknak eladogatott.

1724 április 15-én letette Geramb az esküt és azt irásban is megerősitette.

1724 julius 11-én jelentik a főtisztek, hogy julius elsején Óhegy mellett az erdőben tüz ütött ki, és 4000 darab hosszabb és rövidebb tőke elégett, melyekből most már se tüzifát se deszkát vágni nem lehet, megpróbálják szeniteni. Azt a helyet pedig szükséges lesz felásni, és maggal bevetni, mert másként ott sok évig nem fog fa nőni. Ez a munka 150 ftba fog kerülni, czélszerü azt megtenni, mert a hely közel van a patakhoz, és a fát onnen könnyen ki lehet szállitani.

1724 julius 28-án felterjesztetik a jegyzőkönyv, mely Franz Gottlieb Geramb lipcsi udvarbiróval, az ő fő aranyválatói minőségében gyakorolt visszaéléei tárgyában felvétetett, melyben Geramb a terhére rótt esetek megtörténtét elismeri, és avval menti, hogy az ő elődjei is élvezték a hasonló accidentiákat.

Egyszermind a mostani főaranyválató: Johann Josepn Geramb az előbbinek a fia is kihallgattatott, hogy miféle accidentiáji

vannak ? Igaz, hogy házi szükségletére vitetett-e haza ... a műhelyekből szenet ? Az accidentiákat illetően elismeri, hogy 3-4 szekér szenet vitetett haza, s ezt azzal menti, hogy elődjei is tették.

1724 augusztus 12-én irja gróf Mercy bánsági kormányzó a főkamaragrófnak, hogy Grundl Istvánt, ki 3 év előtt küldetett le Oraviczára, és azóta magát igen hasznos és jó bányásznak tanusitotta, és bányamesterré és bányamérnökké kineveztetett, most Beszterczebányára küldi, hogy onnan 2 rézkészelőt és 1 fuvókészitőt hozzon le Oraviczára. Kéri a főkamaragrófot, hogy Grundlnak a feladata teljesitésében segitségére legyen.

1724 augusztus 29-én elitéltetett Pallitsch expectans 50 ft büntetésre és a megsebesitett munkás gyógyitására és eltartására. Augusztus 24-én este 10 órakor a Prean-féle csapszékből kijött 2 munkás Christián Beszler és Friedrich Klausz egy kissé pityókosan, és a kapuban szó vitába keveredett a fiatal Palitschsal ki Beszlert meglökte, és azután kardját kirántva 7 sebet ütött rajta, melyek közül azonban egy sem volt halálos. A főkamaragróf megerősitette az itéletet.

1724 deczember 4-én visszaérkezett a főkamaragróf Szomolnokról.

1724 deczember 16-án rendeli a főkamaragróf, hogy miután a Beszterczebányán volt csehországi pénzverőmester Lauer szerint az ottani kamara ügyei a legnagyobb rendeltlenségben vannak, és a gazdálkodás nagyon hiányos: Pallitsch főkönyvvivő azonnal állitsa össze mind azokat a rendetlenségeket és hiányokat, melyeknek orvoslása szükséges, és terjessze fel hozzá javaslatát még ez évben, és vigyázzon, hogy semmit el ne hallgasson, mert különben felelősségre fog vonatni.

1724 deczember 22-én jelenti Pallitsch főkönyvvivő ... [175]

A kohóknál azt véli, hogy megint ugy, mint régente, 100 paar ércz és 120 paar vakarék olvasztassék fel hetenként, és hogy a salakkutatás folytattassék és salakréz készittessék.

1724 deczember 22-én jelenti Zsembery praefectus, hogy a lipcsi udvarbiró Geramb Ferencz Theofil elhalálozván, minden vagyona lezáratott. Készpénz csak 1 ft találtatott, de adóssága annyi van, hogy az özvegynek senki sem akar hitelezni Beszter-

czebányán, és az kénytelen a temetés költségeinek fedezhetés végett, előleget kérni.

1725 január 28-án az elhalt lipcsi udvarbiró vagyona összeiratván s mindössze 271 ft 17 dr értékünek találtatott.

1725 május 9-én jóváhagyja az udvari kamara, hogy a Besztercbányára szükséges ólom Nagybányáról szereztessék be, és hogy a csurgatással nyert ezüstöt Körmöcz márkánként 18 ft 15 krral fizesse meg a beszterczebányai kamarának, de ebben az árban 13 ft mint beváltás ára / ugy, mint más veszteségben levő beváltóknak / a többi pedig mint ellátmány számittassék el.

1725 szeptember 22-én értesiti a főkamaragróf az udvarbirókat, hogy az udvari kamara Sembery Jánost, a Sembery Samu praefectus fiát atyja mellé segédnek kinevezte 300 rft évi fizetéssel.

1725 október 15-én kineveztetik Árvay József Ferencz lipcsi udvarbirónak az elhalt Geramb helyébe.

.....176

1726 junius havában javasolja a főkamaragróf, hogy ezentul a rézeladó igazgatóság havonként csak 3000 ft ellátmányt küldjön Beszterczebányára, a többi ellátmányt 5000 ftot fedezni fogják a kincstári uradalmak Revistye, Saskó, Lipcs, és Likava, és a selmeczi bányászat.

1726 deczember 24-én jelentik a főtisztek, hogy tegnap a kamaraházban egy őr szobájában tüz ütött ki, és az őrház fedelét, a próba ház fedelét és a fészert elhamvasztotta, a kár 4-500 ft.

1727 február 14-én megemlittetik egy jelentésben, hogy a bányavárosi mázsa, melyben 120 font van, egyenlő 109 font és 6 lat bécsi sullyal.

1728 szeptember 30-án rendeli a főkamaragróf, hogy a tisztviselők ezentul italt ne mérjenek, és ez okból az accidentia elesvén Walther Ádám urvölgyi bányairnok évenkint 20 ftot
Kunzl Christián szertári irnok évenkint 300 "
Sauska Bertalan kémlész 140 "
Roisz Mihály óhegyi sáfár 200 "
kapjon mint fizetéspótlékot.

10632/Mné

1728 október 22-én jelentést tesznek a beszterczebányai főtisztek az erdőségek használatáról abból az okból, mert az országgyülési sérelmek közt az is foglaltatik, hogy a Garam melletti erdőségeket nem használhatják szabadon a tulajdonosok. Miután itt más tulajdonos nincs, mint a murányi uradalom birtokosa, Kohárу istván országbiró, ki e jószágot avval a föltétellel kapta zálogba, hogy az erdők a bányászat részére fenntartassanak; továbbá Breznóbánya városa, melynek határában levő erdők hasonlóképen fenn vannak tartva már századok ota; azután vannak a lipcsi uradalomhoz tartozó [177] ..... vagy változtatás nem történt; ennél fogva kérik a főkamaragrófot, hogy a bányászat javára ezt a szabadalmat fenntartsa, mert máskép a bányászat rövid idő alatt tönkre megy, ha a fenntartott erdők más czélokra rordittatnak.

1729 január 18-án jelenti Penkler a főkamaragrófnak, hogy miután az udvari kamara Neffzert fölmentette a pénztár kezelésétől, és Franz Waffenberg a pénztár kezelését már január 1-től kezdve gyakorolja; a főkamaragróf rendeletéből Beszterczebányára érkezett, és a leletezést megkezdte.

1729 január 24-én jelentik Neffzer és Pallitsch a főkamaragrófnak, hogy Penckler számtanácsossal együtt megállapitották, hogy az 1708, 1709, 1710, és 1711-ben a beszterczebányai kamara 44.700 ft 75 denárral maradt adós, ez adósságnak nagyobb része azóta törlesztetett, de még 10.605 ft 72 1/4 d törlesztetlen, és kifizetésre vár.

1729 augusztus 13-án kinevezi a főkamaragróf tajovai sáfárnak Stemper János helyett, ki mindég részeg, a beszterczebányai kohó irnokát, Wolf Bapt.Jánost, Hasaeus Kristóf expectanst a beszterczebányai kohóhoz irnokká, és a rézhámor öreg sáfárja: Reihenhuber Ignácz mellé ellenórnek Vogl Frigyes számtisztet.

1729 augusztus 15-én kinevezi a főkamaragróf Koller József Ferenczet a beszterczebányai bányabiró segédjévé hetenként 5 ft fizetéssel, évi 40 ft szálláspénzzel, 12 Stabl tüzifával és 1 mázsa faggyuval. A rendeletben mondja a főkamaragróf, hogy a bányabiró Hasaeus v. Hirschberg Ferdinand öregsége miatt betegeskedik, hivatalának ellátásában sokszor akadályozva van, egyébiránt is hanyag, és részrehajló.

10632/Mné

1729 szeptember 4-én jelenti Koler József Ferencz a főkamaragrófnak, hogy átvette Hasaeustól a könyveket és iratokat. Az adománykönyvek Beszterczebányát illetőleg megvannak 1559-től 1599-ig, a jegyzőkönyvek 1581-től 1727-ig, de hiányzanak a jegyzőkönyvek 1728 óta, mert az acták nincsenek bevezetve. Boczát illetőleg megvannak a jegyzőkönyvek 1569-től 1573-ig, 1585-től 1588-ig, és 1593-től 1595-ig .....[178]

1734 augusztus 6-án irja Lauer királyi biztos a besztercze-bányai főtiszteknek, hogy az ő legközelebbi odaérkezése alkalmával minden ünnepélyes fogadtatást hagyjanak abba.

1735 deczember 13-án értesiti báró Mittrovszky a főtisztet, hogy a jövő év elejától kezdve nem a hollandi hitelezők fogják a beszterczebányai és szomolnoki rezet elárusitani,hanem Franz Gottlieb és Leopold Karl von Palm testvérek.

1736 november 21-én jelentik a főtisztek, hogy reggel meghalt a praefectus, Sembery.

1737 január 22-én jelentést tesz Beszterczebánya városa az udvari kamara kérdéseire, hogy miből állanak és mire fordittatnak a bárbeli templom és a kórház jövedelmei.

1. A templomot illetőleg felemliti, hogy 1500-ban a nagy tüz alkalmával leégett a templom fedele is, és egyelőre a város saját költségén zsindely fedéllel látta el, melyet csak 1545-ben váltottak fel rézfedéllel, de akkor is a város költségén, mert ennek a templomnak nincsen semmi jövedelme. Azt beszélik ugyan, hogy a városhoz tartozó falvak a templom javait képeznék, de a város bármikor ki tudja mutatni eredeti okmányokkal, hogy miképen szerezte a falukat, melyekhez a templomnak semmi köze.

A templom fedele 1731-ig jól tartott, de ekkor egy szélvész nagyrészét a lemezeknek leszakitotta; és miután a vizsgálatból kitünt, hogy a födélszék nagyobb része már korhadt, a deszkázat pedig már annyira rothadt, hogy a lemezeket nem lehet reá szegezni, elhatározták, hogy az egész fedelet lebontják, és uj fával, uj rézzel befedik, mire 9203 ft költség lesz szükséges.Miután ily nagy összeget egy év alatt nem lehet e czélra fordítaniok; fölkérték az udvari kamarát, hogy a szükséges rezet nekik előlegeztesse, de erre nem kaptak választ, igy hát a templom egyelőre csak zsindellyel van befödve, a rézlemezeket pedig las-

sanként megcsináltatják, és a szükséges 182 m 24 font-ból már helyre van állitva mintegy 100 mázsa, és mihelyt meg lesz az egész mennyiség, ismét rézzel fogják az egész templomot befedetni.

2. A szegények házát illetőleg, vagyis a Szt.Erzsébet kórházat illetőleg, ennek az intézetnek vannak jövedelmei, melyekből az épületeket, valamint a szegényeket is fenntartani lehet.

Az épületet, mely az előtt nagyobb részben fából állott,és már nagyon korhadt volt, a mult évben akarták már kőből ujra épiteni, de a nagy árvizek miatt az intézethez tartozó malmok vizvezetékein olyan költséges javitásokat kellett tenni, hogy a kórház épitése a folyó évre maradt. A földszinten lesz 2 ebédlő, egy betegszoba, és egy szoba a házigazda és családja számára a konyhával együtt. Az első emeleten pedig 24 személyre 24 kis szobácska lesz.

Az intézetet fenntartja a hozzá tartozó felső és alsó malom, melyeknek jövedelméből a városi gondnokság felügyeletéért évenként 3 személynek összesen 108 ft 20 kr jár, továbbá kap a jövedelmekből a jezsuita klastrom is a lelki ügyek ellátásáért. A házban elöregedett és elszegényedett polgárok ápoltatnak. A 24 személyre felmegy hetenként 2 3/4 köböl kétszeres, és 3 köböl tiszta buza évenként. A husra felmegy hetenként 2 ft 30 xr. A borra évenként 13 ft 30 kr. Zöldség terem a kertben, vajat és tejet az intézet tehenei adnak. A gyüjtő szelenczébe összegyülő adományokat az intézet tagjai között kiosztják, s ebből ruházkodnak.

1737 január 24-én értesiti báró Mittrovszky a vicepraefectust Sembery Jánost, hogy az udvari kamara őt nevezte ki praefectussá.

1737 április 2-án értesiti báró Mittrovszky királyi biztos Zsembery Jánost, hogy őt az udvari kamara a kincstári uradalmak praefectusává kinevezte a praefectus rendes 600 ftnyi fizetésével.

1737 április 16-án értesiti báró Mittrovszky a selmeczi főpénztárost, hogy az udvari kamara a beszterczebányai kamara ellátmányát havonként 7.000 ftra felemelte, fedezetül pedig a sóhivatalok bevételeit rendelte.

10632/Mné

1737 november 2-án értesiti báró Mittrovszky a besztercze-bányai főpénztárost Pallitsch Péter Jánost, hogy őt agg kora miatt az udvari kamara 1000 ft évi nyugalomdijjal nyugalmazta.

1737 november 2-án értesiti báró Mittrovszky a besztercze-bányai főtiszteket,hogy a nyugalmazott Pallitsch helyébe főpénztárossá Heibl Pál Ferencz , eddigi könyvvivőt 1000 ft fizetéssel, 53 ft 20 xr átalánnyal irodaszerekre, 120 mérő zab, 6 szekér széna, 30 stabl tüzifa, és 2 mázsa tiszta faggyu illetménynyel; ennek helyébe pedig Feringer Daniel Ferencz eddigi bánsági bányaigazgató neveztetett ki könyvvivőnek ideiglenesen 900 ft fizetéssel, 53 ft 20 xr irószerekre átalánnyal, 80 mérő zab, 6 szekér széna, 20 stabl tüzifa, és 1 mázsa tiszta faggyu illetménynyel, és szabad lakással.

1738 február 8-án megérkezett az uj könyvvivő Feringer Daniel Ferencz Beszterczebányára.

1738 márczius 9-én megemlittetik egy jelentésben, hogy 5 beszterczebányai Viertl egyenlő 6 pozsonyi mérővel.

1738 junius 30-án jelenti Heibel Ferencz a Bécsben levő bá-ró Mittrovszkynak, hogy egy pár nap előtt Tajova és Ulmanka között felhőszakadás történt, mely a rézhámor árkát elvitte, a dróthuzó gyárat megrongálta és előleges becslés szerint 415 ft-nyi kárt okozott.

1739 márczius 23-án a főkamaragróf 20 ácslegényt küld Szolnokra, hogy a leégett sóházat felépiteni segitsék.

1740 augusztus 6-án mentegeti magát Maffei József Antal beszterczebányai udvarbiró és bányabirósági ülnök, hogy a libetbányai és murányi felkérések megerősitése a bányabiróság részéről oly késedelmesen történt, a bányabiró Hirschberg már 3 év óta fekvő beteg, vak, és nyavalyás, tehát nem dolgozhat semmit; Fellner,Puchner, Mayerl, Fischer, Heinzeli, Dr.Molnár, és Kunzel Maffeivel együtt az ülnökök, ezek közül Puchner és Kunzel Urvölgyön laknak, és csak nagy ritkán jönnek be a városba a bányabiróság üléseire, mit nem is lehet nekik rossz néven venni, mert sem a bejövetelért sem az ülnöki teendőkért nem kapnak semmi fizetést; Mayerl kohótisztnek annyi a dolga a kohóknál, hogy nincs ideje a bányabirósági gyülésekre megjelenni; Heinzeli és Dr.Molnár is el vannak foglalva az ő magán ügyeikkel; Fischer még leg-

többször vett részt a gyülésekben, de most ő is el van foglalva a bányák felügyeletével; Fellner elnökösködik az üléseken, melyeket ő hiv egybe, de mást nem csinál, s igy végre csak ő Maffey az egyedüli ki valamit dolgozik már évek óta minden fizetés nélkül, mert a bányabiróságnak jegyzője sincs: nem lehet tehát azon csudálkozni, hogy minden nagyon lassan végeztetik.

1740 november 5-én jelentik a beszterczebányai főtisztek, hogy a városban levő kamara udvart a kincstár 1661 november 17-én vette meg a Heintz örökösöktől 3000 talléron. A kamara fizet a házért évenként 12 ft adót a városnak.

1741 február 4-én rendeli a főkamaragróf, hogy a lipcsi várban fogva tartott zsidó kereskedőket szabad lábra állitsák, de a tartásukért 44 ftot fizettessenek velök, a holmiokat pedig adják ki nekik.

1741 május 25-én Hasaeus von Hirschberg János Ferdinand beszterczebányai bányabiró a hivatalában elkövetett mulasztások és szabálytalanságok miatt hivatalától és fizetésétől felfüggesztetett, és helyébe az urvölgyi alszámvevő Puchner Miksa Lipót neveztetett ki ideiglenesen bányabiróvá.

1741 október 14-én jelenti Heibel Pál Ferencz, hogy Beszterczebányán megyei közgyülést tartottak az insurrectio előkészitése végett, melyre a rendeletet nehány nap alatt várják; azt mondják, hogy 30.000 emberrel fog felkelni, kikhez Zólyom megye 314 emberrel rog járulni. Azt is beszélték a gyülésen, hogy a só és bányaügy a magyar udvari kanczellária alá fog rendeltetni.

1742 október 28-án jelenti Sembery Samuel, hogy az nap a bátyja Sembery János a kincstári uradalmak praefectusa meghalt.

1743 január 4-én jelentést tesznek az urvölgyi tisztek a főkamaragróf rendeletére, mely szerint az urvölgyi csipkéket a társpénztár váltsa be, és elárusitásuk csak azoknak a lipcsi jobbágyoknak engedtessék meg, akik be tudják bizonyitani, hogy a rájuk kivetett famennyiséget levágták. E rendelet következtében 1742 november 1-től 22-ig beváltottak Urvölgyön 22.842 1/2 röf csipkét és fizetett érte a társpénztár 1142 ft 13 3/4 drt, a beváltók minden forint után 3 krt engedtek át a társpénztárnak, tehát ebből lett a társpénztárnak haszna 56 ft 44 xr. To-

vábbá vett a társpénztár 550 ft 24 kron czérnát, és eladta 634 ft 15 d-on tehát ebből lett haszna 75 ft 51 kr. Tehát összesen haszon 132 ft 35 kr.

1743 január 24-én jelentik Heibel Ferencz Pál főpénztáros, és Feringer Ferencz Daniel főkönyvvivő, hogy a mult év márczius havában Pekh Nándor kincstári hajdu, kinek levéllel Rhonitzra kellett volna menni éjszakán, midőn éjjel a várostól nem messze a gereblyén átment, váratlanul egy boszorkány fujt reá tüzet,és az a részben természetes, részben büvős tüz a feját és kezát annyira megégette, hogy fél évig tartott, mig némileg kigyógyult sérüléseiből. Az orvos Erzl István bizonyitja, hogy Pekh k a feje és keze annyira össze volt égve, hogy nem lehetett reá sem ismerni, a haja egészen le volt égve, a fejbőre egészen fekete volt, és egy tenyérnyi nagyságu darabot belőle el kellett távolitani. Amennyire lehetett meggyógyitotta, és 35 ft 45 krt számit a fáradságáért és az orvosságokért. A főkamaragróf megengedte, hogy 30 ftot fizessenek az orvosnak a kincstár terhére,mert a hajdut hivatalos küldetésben érte a szerencsétlenség.

1743 január 30-án jelentést tesznek a főtisztek arra a rendeletre, hogy nincsenek-e fölösleges számu tisztek alkalmazva, nem lehetne-e a fizetéseket lejjebb szállitani, és nem lehetne-e ingyen szolgáló tiszteket is kapni.

A főhivatalban van: a főpénztáros, főkönyvvivő, bányabiró, udvarbiró, ki egyszersmind szertárnok, a titkár, kémlész, kertész, 12 hajdu, 4 ór; tehát mindössze 2 személlyel van több, mint a mult század végén volt; és pedig a titkár és a kémlész állomását szükségesnek látták ismét betölteni, mert az irásbeli dolgozatok folyton szaporodnak, az irattár pedig azon idő alatt, mig a titkári állomás nem volt betöltve, nagy rendetlenségbe jutott. A kémlészt pedig azért kellett ismét kinevezni, mert 1732-ben elhatároztatott, hogy a kohó az érczeket tartalmuk szerint váltsa be, és a kohómunka eredménye ekképen nyilvántartassék.

Urvölgyön is a régi személyzet van, csakhogy a bányamester helyett egy alkönyvvivő van alkalmazva, ki a bányatiszttel és a bányaügyelőkkel a mivelést vezeti. Azt vélik, hogy az érczmérő és bányakémlész teendőit a mostani termelés mellett egy ember is elvégezhetné, tehát az érczmérő fizetését megtakaritani lehetne.

Rhonitzon most fejlődik a mü, és nem lehet még meghatározni, hogy milyen legyen végleges szervezete.

Tiszolczon csak két tisztviselő van egy bányaügyelővel, mindnyájan oly csekély fizetéssel vannak ellátva, hogy alig tudnak megélni, gyermekeiket pedig nem tanittathatják.

A beszterczebányai kohónál csak a régi tisztviselők vannak, és fizetésük a régitől csak annyiban különbözik, hogy az accidentiák el vannak törölve, s helyettük a fizetés nagyobbittatott.

Az óhegyi kohónál a sáfár csak ideiglenesen müködik, mig a hányóérczeket és salakokat feldolgozza.

A tajovai kohóban 1737 óta erősen dolgozik a csurgatás.

A rézhámornak sáfárja nincs, jó lenne az urvölgyi árczmérőt oda alkalmazni.

Az óhegyi fürész malom és sörház ügyeit és számadásait egy irnok vezeti.

A szenelő helyek és az erdő kezelés az erdő ügyelők köte - lessége, és nélkülözhetetlen, csak a breznóbányai erdőkerülőt lenne jó Őhegyre áthelyezni, mert itt nincs felügyelője az erdő kezelésnek.

A fizetések lejjebb szállitását sehol sem javasolhatják,mert általában mindnyájan nagyon rosszul vannak fizetve, ugy, hogy megélhetésök végett a kincstári dolog mellett sokan kénytelenek más foglalkozás után is látni; egy tisztviselő pedig mindég legjobban müködik akkor, ha egész tevékenységét a hivatalának szánhatja.

Ingyen szolgáló tisztviselőket is lehetne kapni eleget, de ezek mindig csak avval a szándékkal vállalnának hivatalt, hogy valakit kiturjanak helyéből, és azután maguk nyerjék el a fizetést.

1743 junius 27-én a Garam völgyében nagy felhőszakadás volt, és Beszterczebányán a Garam kiöntött, s a kohót elárasztotta ugy, hogy egy hétig nem lehetett dolgozni.

1743 julius 4-én jelentik a főtisztek, hogy a nagy esőzések folytán a Garam vize nagyon kiáradt, és Rhonitzon,valamint Beszterczebányán sok kárt tett.

1743 augusztus 14-én Max Emanuel Hillebrand de Prandau jelenti a főkamaragrófnak, hogy Ő Felsége rendeletéből átvette a

réz elárusitás igazgatását a Palm testvérektől, ezentul tehát csak az ő utasitásai szerint történjenek a szállitások.

1744 julius 15-én irja a főkamaragróf a selmeczi főtisztteknek, hogy megegyezett báró Radvánszkyval a Predajna, Zamostia falvak és a Lucsatinban levő 2 1/2 sessio visszaváltása végett, és az ebből jövő Szt.Mihály napra a 19.166 ftnyi zálog összeget, és különféle hátralékokért 4.500 ftot tehát összesen 23.666 ftot le kell fizetni.

1744 julius 25-én megköszöni Beszterczebánya város tanácsa, hogy a főkamaragróf a leégett templom és várkastély helyreállitására szükséges fanemüeket mérsékelt áron kiadatni rendelte.

1744 szeptember 26-án irja a főkamaragróf a beszterczebányai főtiszteknek, hogy miután elérkezett a határ idő, melyben Radvánszkynak meg kellene fizetni a tőle vissza vett Predajna és Zamostia falukért és a lucsatini 2 sessioért járó 23.666 ft 66 krt R. kérjék meg Radvánszkyt, hogy hagyja az összeget kölcsön 6 % kamat mellett a kincstárnál, mert a háboru költségei miatt nagyon sok kiadásai vannak a kincstárnak.

1744 október 2-án jelentik a beszterczebányai főtisztek,hogy tegnap lefizették a Radvánszkynak járó 23.666 ft 66 krt és a birtok átadása a legközelebbi kedden fog megtörténni.

1744 november 17-én felszólitja a főkamaragróf a következő tiszteket, hogy terjesszék fel javaslataikat az ide érkező királyi bizottságnak, hogy mit lehetne megtakaritani, és miképen lehetne a termelést nagyobbitani ?

Palitsch von Hartenfels János Péter nyugalmazott főpénztáros
Heibl Pál Ferencz főpénztáros
Feringer Ferencz Daniel főkönyvvivő
Pachner Miksa Lipót bányabiró
Meyerl Ferencz Antal kohótiszt
Fellner János Pál Gottlieb erdőmester és gereblye, irnok
Maffey József Antal szertári irnok és udvarbiró
Lang Rudolf György főhivatali titkár
Angerstein György Zachariás kamarai kémlész
Rimbr János urvölgyi alkönyvvivő
Kulwal Christián János, bánya és szertári irnok
Heinrich Mátyás bányakémlész

10632/Mné

Langendorf Ágost Ignácz érczmérő
Hirschber Kristóf Ferdinand beszterczebányai kohósáfár
Demeter Miklós beszterczebányai kohóirnok
Schmidtshausen József Vilmos óhegyi kohósáfár
Thavon Ferencz Antal csurgató factor és a készelő kohó felügyelője Tajován
Koler Mátyás a segédfelügyelő
Furtini Márton Gergely rézhámorsáfár
Vojt János Frigyes rhonitzi sáfár
Titz Mihály János rhonitzi olvasztó gondnok
Tierer Fridrich János tiszolczi sáfár
Kindler Miklós tiszolczi szénirnok
Gmeiner Márton a fürész malom irnoka
Hoke János erdész Breznóbányán.

1744 deczember 23-án irja Max Emanuel Hillprand von Prandau eddigi rézelárusitó főnök a főkamaragrófnak, hogy a jövő év kezdetétől Wieshütten Ferencz báró lesz a rézelárusitó hivatal főnöke.

1745 márczius 29-én mentegetik magukat a beszterczebányai főtisztek, hogy már 6 év óta nem terjesztették fel a számadásaikat; a sok dolog mellett nem maradt rá idejük.

1747 junius 9-én [179] Mária Terezia királynő rendezte a város és kamara között fennforgott egyenetlenségeket, és elrendelte, hogy :

1. A bányabirót ezentul is a kincstár nevezi ki, és tekintettel lesz e hivatal betöltésénél a honfiakra és a város szülötteire.

2. A gonosztevőket mind a két bíróság elfogathatja a tett szinhelyén, de azután adja át annak a bíróságnak, mely az illető elitélésére illetékes.

3. A tisztviselők, kik egyszersmind polgárok, és házbirtokosok, személyökre nézve a bányabirónak, polgári vagyonukra nézve pedig a városbirónak vannak alávetve. Halálozásuk esetében a hivatalos iratokat a kamarai tisztviselők lepecsételjék és elszállitsák, a többi vagyont pedig a két bíróság együttesen irja össze, és vegye zár alá, mig a meghaltak számadásai el nem intéztetnek. A leletezési és végrendeleti okmányokat a bányabiró-

ság őrizze, de átvételi elismervény ellen használat végett visszaváról ag a város birájával közölje. Az özvegy és árvák, ha bányát is mivelnek, ugy mint a bányapolgárok, személyükre nézve a bányabiróság elá tartoznak.

4. Oly tisztviselők, kik nem polgárok, s polgári vagyonuk sincs, egyedül a bányabiróság alá tartoznak.

5. Ha a bányamivelés számára, de nem lakosokra, valamely ház vagy telek szükséges, annak ára megfizetendő, s ha másként nem lehet, az ár hivatalos becslés által állapittassék meg.Ilyen házak és telkek, mig a bányászat czéljaira szolgálnak, csak a bányabiróság hatósága alá tartoznak, és fel vannak mentve minden városi teher viselésétől. Ha azonban a bányamivelés czéljaira való használatuk megszünik, vissza térnek a városi hatóság alá.

6. Mesterlegények, ha bányászok lesznek, nem gyakorolhatják tovább régi mesterségüket. A kincstár azonban idegen mesteremberekét is alkalmazhat, de ezeknek sem szabad akkor magánosok számára dolgozni. Egyébiránt egyenlő árak mellett a városi mester emberek alkalmazandók. Az ötvösök száma ne szaporittessék. Aranyat s ezüstöt csak a kincstártól vegyenek.

7. A városbiró megerősittetése a főkamaragróf által ezentul megszünik /etc . mint Körmöczön /.

8. Mig a város be nem bizonyitja, hogy az uj kohó nevü terület városi területet foglal el, addig a kamara ugy, mint eddig is, akadály nélkül gyakorolhatja ott az italmérést, de megengedtetik, hogy az ott letelepedett emberek, amennyire a bányamivelés czéljaira nem szükségesek, onnan kiutasittassanak, de a város irásban ismerje el, hogy ebből magának jogot nem formál,hanem azt mint kegyelmi tényt elismeri. És megengedtetik, hogy az ikrácsi és alsó szenelői korcsmák is a Puckac féle mulató ház megszüntettessenek, ellenben megszünik a város területén a tisztviselők lakásától fizetett évenkinti 12 ft adó.

9. A részletenkinti só árulás a kohó területén szabad, de a város területén a város jogaihoz tartozik.

10. Megengedtetik, hogy az erdőkből, melyek a bányászat számára fenntartandók, a polgároknak saját szükségletére fa kijelöltessék, melyet ők magok onnan elfuvarozhassanak.

11. A tiszteknek szigoruan meghagyatott, hogy a kecskék legeltetését és az erdők megkárositását ne türjék. Megengedtetik egyébiránt, hogy a város külön biztosaival gyakorolhassa az erdők kezelésének ellenőrzését.

12. Megengedtetik, hogy a polgárok saját szükségletükre a Garamon deszkát, léczet, zsindelyt leusztathassanak a távolabb fekvő helyekről, mint p.o. Murányból, de nem Breznóbányáról, mert ennek erdei a bányászat számára vannak fenntartva.

IX. GÉPÉSZET

1. Bányaigazgatósági adatok /1676/ 1684-1747

1684 junius 30-án jelenti egy bizottság, hogy megnézték azt a vizemelőgépet, melyet egy Salm regementbeli császári katona épitett be a bányába, hogy a vizeket könnyebben kiemelhesse, mint a kéziszivattyukkal.

A gép egy taposó kerék, melyben 2 ember jár, és forgása 2 fogaskerékkel vitetik át egy korongra, mely a paternostert emeli. A gép sebesen forog, ugy, hogy a benne levő emberek egy negyed óránál tovább ki nem tartják a fáradságot, és mégis lassan emeli a vizet. A taposók munkáját a gépész ólomsulyokkal akarta megkönnyiteni, de ez nem sokat segitett, és akadályozta az embereket. A lójárgány helyett is épitett az emlitett gépész egy taposó szerkezetet 16 taposó kerékkel, de ez is nagyon nehezen járt, és a taposók egy fél negyedóráig sem birták a fáradságot kitartani. Mindezeknél fogva az uj gép nem alkalmazható.

1695 január 4-én először emlittetik a főkamaragróf iratában Herr Cornelius /valószinüleg Hell/, hogy nehány vas hengerre van szüksége.

1695 augusztus 29-én tanácskoztak a főkamaragróf jelenlétében Corneliussal az uj szivattyuk berendezése tárgyában.

1696 január 7-én Unger Ádámnak a selmeczi gépészeti felügyelőnek jutalom ajánltatik, mert Körmöczön a hosszu szivattyu rakatok berendezésével igen hasznos munkát végzett.

1696 január 31-én megemlittetik egy megrendelésnél, hogy Herr Corneli az ő müvéhez szükséges rezet maga tartozik fizetni, tehát ügyeljen a beszterczebányai hámor, hogy a megrendelt vasárukat külön számolja el, és a többi kincstári vassal össze ne zavarja.

1696 február 13-án jelentik a körmöczi tisztek és al-

tisztek, kik Hell Cornél uj lóerejü vizhuzó gépét két alkalommal is megtekintették, hogy az uj mü nagyon czélszerüen és jól van berendezve, mert

1. Ugy a fa mint a vas részek erősebbek mint a régi münél voltak, jól vannak össze kötve, és ha valami rajtok megromlik, gyorsan kiválthatók.

2. A könyök emeltyü az uj münél mellőztetett, és igy elkerültetik az a sok javitás, mit ezek az emeltyük okoztak.

3. Az akna nem terheltetik meg annyira, mint a régi münél.

4. A tapasztalás már 9 hét óta bizonyitja, hogy most 8 ló annyi vizet huz, mint azelőtt 14, tehát 6 ló költsége megtakarittatott.

5. A mü gyorsabban jár, mint a régi, egyenletesebben önt, és rajta semmi hiba sem látható.

"Die Operation und Effect lobet das Kunstwerk, und dieses den Meister".

Azt vélik tehát, hogy igen hasznos lenne haladék nélkül a többi aknák lóerejü gépeit is e szerint átalakitani, és az emelést oly nagyra tenni, amilyen hosszuak a vascsövek.

A jelentést aláirták: Benedikt Theobald Mayer, Simon Leopold Rieger, Johan Georg Reiszeisen, Martin Joseph Sauerwein, Matthaeus Steiner, Jacob Andreas Schmiedl, Johann Franz Kropf, Thomas Oszwaldt Huettman, [181] Kunstmeister, Lorenz Zipszer.

1696 május 27-én irja Glantschnig Körmöczre, hogy Corneliusnak uj gépe sokszor egészen könnyen és jól jár, de néha, nem tudni mi okból, alig huz valamit; azt gyanitják, hogy ennek a kezelők rossz akarata az oka, kérik tehát a körmöczi fő tiszteket, hogy engedjék át egy hétre az ottani gépész mestert, és egy pár gépügyelőt próbára.

1697 május 25-én irja a főkamaragróf Bécsből, hogy elutazása előtt abban állapodtak meg Selmeczen, hogy az ujonnan felépitendő lóerejü vizemelő gépet Hell Cornél szerkezete szerint állitsák fel; hallja azonban, hogy elutazása után ujabb tanácskozást tartottak, és az előbbi megállapo-

dást megsemmisitvén, most megint az Unger Ádám féle régi mód szerint akarják felépiteni a vizemelőgépet; azt gyanitja, hogy ez az ujabb határozat abból ered, hogy a kisebb részesek lovas gazdák, és nem szivesen látják Hell gépét, melynek hajtására kevesebb ló kell, utasitja tehát a körmöczi tiszteket, hogy Selmeczre menjenek, a gépeket még egyszer megnézzék, és alapos véleményt adjanak, hogy melyik épitendő.

1698 junius 5-én kimutatja Unger Ádám gépészmester, hogy 1694-től kezdve 4 hónap alatt a nélkülözhetőkké tett kézi szivattyuk által összesen 198.204 ft 20 d-t takaritottak meg Felsőbiebertárnának.

1698 julius 10-én jelentik a selmeczi tisztek, hogy a Schonei által épitett vizemelő gépet megpróbálták, de nem használhatják, mert a lovak nem győzik, és mégis nagyon lassan jár, ha pedig a kerekeken valami eltörne, annak kijavitása több hetet kivánna, mialatt az egész bánya elfulhatna.

1698 julius 30-án irja a Bécsben levő főkamaragróf, hogy Corneliusnak sok lesz 1100 ft évenkinti fizetés, mert eddig csak 3 gép van az ő szerkezete szerint felépitve, megelégedhetik ő annyival, amennyi az Unger fizetése.

1698 augusztus 2-án rendeli a főkamaragróf, hogy a főtisztek két müszakra való lovakat vegyenek át a lovasgazdáktól kincstári kezelésbe, istálló mesternek Heiller Jánost alkalmazzák hetenkint 2 tallér fizetéssel, mint az a többi lovasgazdáknál szokásos.

1699 május 29-én egyezség köttetett Strosser Ferdinand mérnökkel, melyben ő kötelezte magát a kézi szivattyukat olyképen megjavitani, hogy fél annyi ember kelljen a hajtásukhoz, mint most. Felsőbiebertárna pedig megigérte, hogy ha Strosser ezt az igért 14 nap alatt teljesiti, és az igért megtakaritást eléri, neki 16 000 ft-ot fog fizetni jutalmul. Strosser megigérte, hogy a lóerejü gépek javitására is fog tenni később ajánlatot.

1699 julius 24-én jelentést tesznek Reitter Mátyás, Heinrich Gottfried, Anreitter Bapt.János, Lemoni György és

Dobrotka János a Pachentáró bányában Stross Ferdinand mérnök utasitása szerint felállitott és berendezett kéziszivattyuk müködéséről. Kétszer is megtekintették Strosz szivattyuit, 7-én és 13-án, és ők maguk is megpróbálták vele a vizemelést, de azt találták, hogy Strosz szivattyujához is csak ugy 4 ember kell, mint a régihez. Az első szemle után Strosz még változtatott a szerkezeten valamit, de eredmény nélkül, és 13-án Strosz maga is megvallotta, hogy csalódott, és az igért könnyitést és megtakaritást elérni nem képes; elrendeltetett tehát azonnal az uj szivattyuk kiszedése.

1699 szeptember 2-án irja az administrator Bars vármegyének, hogy a selmeczi bányavizek emelésére emberek és lovak helyett a vizerő használata elhatároztatván e végre tavakat és vizvezetékeket kell helyreállitani, mi sok munkába fog kerülni, melynek költségeit a bányák mostani állapotukban el nem viselhetik; kéri ez okból Bars megyét, hogy 30 embert Selmeczre küldeni sziveskedjék, kik ott a fölszinen ásással foglalkozzanak ingyen, megigérte már Honť megye, hogy annyi embert fog küldeni, és reményli, hogy Zólyomból is kap ugyan annyit.

1700 április 14-én szerződést kötött Strudel Domenico Felsőbiebertárnával, melyben kötelezi magát, hogy saját költségén ugy meg fogja javitani a lóerejü vizhuzó gépeket, hogy csak fél annyi ló lesz szükséges a hajtásukra mint most. Ha a kisérlet jól sikerül, fizet neki Felsőbiebertárna 80.000 rf-ot jutalmul negyedévi részletekben.

1700 junius 8-án megemliti az administrator egy rendeletben, hogy a vizek a bányában emelkednek, már 5 szivattyu rakat el van fulva. Azt is mondja, hogy 2 tavat épitenek, de nem mondja, hogy hol? Strudel a napokban fogja az ő gépét megpróbálni.

1700 julius 13-án megemlittetik, hogy Strudel gépe kiszedetik, és a régi gépet megint helyreállitják. Strudel kisérlete tehát nem sikerült.

1700 julius 24-én jelentik a főtisztek az administratornak, hogy a Strudel gépe helyébe állitott régi gép nemsokára

készen lesz, és 48 ló kell hajtására, a lovas gazdák nem hajlandók a gépet átvenni, mert nincsenek megelégedve a bérrel, és a nagy hőségben már több lovuk megdöglött. Unger gépmester nem hagy magának parancsolni, és átaljában "ist mer zu besorgen, die picanteria der zwey kunstmaister derffe unsz noch eine grosse nott aufn halsz ziehen".

1700 augusztus 182/ panaszkodik Hell Cornél, hogy az itteni gépkezelők hanyagok, amig a körmöczi gépkezelők itt voltak, mindig a fenéken tartotta a vizet, de amint ők hazamentek, már nem tudják a viz emelkedését megakadályozni, a körmöczi kezelők mellett 7 szivattyu több vizet adott, mint most 9.

1700 augusztus 3-án egy vizsgáló bizottság tesz jelentést a vizemelésről és azt véli, hogy:

1. A vizemelés legnagyobb baja az, hogy a lovak rosszak, elsoványodtak és gyengék, mert a lovasgazdák nem adnak nekik elég zabot.

2. A sok esőzések következtében megszaporodtak a vizek.

3. A tágasabb és szükebb szivattyuk közt nem találtak a hatásban különbséget, mert a legtöbb függ attól, hogy milyen gyorsan járnak; most pedig nincs idő próbák tételére. Annyi azonban áll, hogy ha a szükebb szivattyuk közül, melyek ketten állanak egymásmellett, valamelyik megromlik, azért a másik még vizet emel, ellenben ha az egyedül álló bővebb szivattyu romlik meg, a vizemelés megszünik, mig az ki nem javittatott.

1700 augusztus 17-én rendeli az udvari kamara, hogy Strudel Dominiknak, ki a 16erejü szivattyus gépeket megjavitani akarja, egy olyan akna jelöltessék ki, melyben most nem dolgoznak, és hogy Strudel a maga költségén tegye meg a kisérletet; de az anyagokat és embereket adja hozzá a kincstár.

1700 augusztus 25-én jelentik a főtisztek, hogy a tavak helyreállitásához 126 katona érkezett, és őket a közönséges napszám mellett munkába állitották.

1700 szeptember 28-án értesiti a főkamaragrófi hivatal administratora a selmeczi tiszteket, hogy az udvari kamara

rendeletéből Strudel ujabb kisérletet akar tenni az ő vizemelő gépével.

1700 szeptember 29-én jelentik a selmeczi főtisztek, hogy Strudel Dominik gépével már a tavasszal tettek próbát, de az oly rosszul sikerült, hogy gépét azonnal kiszedték. Nem is lehetne most Felsőbiebertárnán egy aknában sem berendezni ilyen uj gépet, melynek hatása nem biztos; mert valamennyi akna van, mind tele van szivattyukkal, melyek működésben állanak, és csak 2 szivattyu áll tartalékban, hogy ha valahol törés történik, ezekből lehessen egyet beakasztani és a vizemelést azonnal folytatni. Nagyon veszedelmesnek tartanák tehát a mostani körülmények között a próba megtételét, melyet talán Körmöczön vagy Ujbányán kényelmesebben és minden veszedelm nélkül lehetne végrehajtani. Ha azonban még is elrendeltetnék, hogy a próba itt tétessék, és valami veszedelem fogna belőle eredni, ők nem lesznek okai, és tiltakoznak a felelősség ellen.

1700 november 1-én jelentik, hogy a tavak készen vannak, az alsó tóban már 2 ember magasságban áll a viz, a felső tóban most fogják azt ereszteni. Unger nemsokára készen lesz a rudas vizemelővel.

1701 február 16-án Unger Ádám gépész mester jutalmat kér a felállitott és jól működő, vizerejü rudas vizemelő gépért.

1701 március 19-én ujólag ajánltatik báró Strudel gépe a főkamaragróf pártolásába.

1701 április 18-án jelentik, hogy Strudelnek a Magdolna akna adatott át, hogy ott az ő vizemelő müvét berendezze.

1701 május 30-án jelenti Khienberg könyvvivő, hogy Strudel az ő 18 öles szivattyu rakatait megpróbálta, de törés történt a müven. Nem hiszi, hogy valaha jól fog járni.

1701 augusztus 22-én kötelezi magát báró Strudel, hogy miután az ő nagy szivattyuival a próbák annyira sikerültek, hogy azoknak alkalmaztatása iránt kétségeskedni nem lehet, de ő maga a báró nem képes az egészségének gyengesége miatt a munka további felügyeletét teljesiteni, a főtisztek javas-

latára Hell Cornél magára vállalta a további teendőket anélkül, hogy az által Strudel feltalálói szabadalma megsértetnék, ezen fáradságért Strudel neki 1000 ft-ot fog adni részletenkint, amint ő a maga jutalmát megkapja.

1701 augusztus 22-én ajánlatot tesz Strudel, hogy a rudas emelőgépet is megjavitja ugy, hogy egész esztendőben járhasson, anélkül, hogy e végre még több tavat, vagy vizárkot kellene csináltatni. Az átalakitás nem fog 2000 ft-nál többe kerülni.

1701 augusztus 22-én jelentik Mayer Benedek Theobald, Freisseisen György János és Sauerwein Márton József, hogy a Strudel féle 12'' tágas szivattyukat megpróbálták, eleinte nagyon nem jól müködtek, de a müszak vége felé egy egész óra hosszán át jól emelték a vizet mind, melyet a Lipót aknában 2 szivattyu rakat szokott emelni, pedig a Magdolna aknában csak az egyik rakat müködött. Mielőtt azonban határozott véleményt mondanának, szükséges lesz, hogy ez a szivattyu több napig folytonosan járjon, és használhatóságát bebizonyitsa.

1701 szeptember 10-én báró Schmiedegg ajánlatot tesz Stross mérnök nevében, hogy a kézi szivattyukat olyképen javitja meg, hogy ezentul csak fél annyi emberrel legyenek hajthatók. Az ajánlat elfogadtatik, és a sikerülés esetében 5000 ft jutalom igértetik, de a kisérletet saját költségén tegye meg Pachen-tárnában.

1701 deczember 9-én jelentik, hogy Strudel vizemelőgépe teljesen elkészült, és a próba megtétetett, és ugy találták, hogy Strudel gépe is minden akadály nélkül kihuzta és fenéken tartotta a vizeket, valamint Corneli kettős rakatu gépe, ez utóbbi hajtására 9 pár ló volt szükséges, a Strudel gépe hajtására pedig 6 pár.

1702 január 31-én megerősiti az udvari kamara a Strudel Dominik 1700 április 14-én és 1701 deczember 26-án kötött szerződéseket, melyek szerint

1. Ha Strudel az első szerződésben elvállalt kötelezettségeknek eleget tesz, 82 000 ft jutalmat fog kapni.

2. Ha e szerződésnek csak részben tud eleget tenni, akkor a jutalom is csak azon rész arányában adatik.

3. A jutalom kiadására nézve határoztatik, hogy a vállalat sikerülése után Strudelnek egyszerre 20 000 ft fizettetik a hetenkinti megtakaritásokból a hátralék pedig hetenkint 500 ft-tal törlesztessék, melyekből a felépitésre adott előlegek levonandók.

4. A második szerződés teljesitésére a határidő 8-10 hétre kiterjesztetik.

5. Strudel köteles a gépét oly módon szerkeszteni, hogy ha valami rajta megromlik, azt a selmeczi mesteremberek megcsinálhassák.

6. Ha a második szerződés szerint a lovakat mind kifogni lehet, Strudelnek az egy év alatt megtakaritandó összeg négy év alatt részletekben kiadassék, bele számitván az első szerződés szerint kapott jutalmat is.

1702 október 19-én tanácskoztak az administrator, a könyvvivő Khienberg, a bányabiró Zweig, Dr. Hellenbach, Richter, Gottfried Heinrich, Aigner bányatiszt, Hell Cornél gépésztiszt, és a titkár.

Miután Károly aknában is berendezték a szivattyukat Strudel módja szerint, mindnyájan abban a véleményben voltak, hogy a gép jól müködik, és annyi vizet önt, mint a régi, de csak 6 pár lóra van szüksége 9 pár helyett; tartósságára nézve sincs semmi kétség, mert a Magdolna aknai még most is mindig jár, a Károly aknai pedig még erősebb szerkezetü.

1702 október 27-én jelenti az administrator a főkamarágrófnak, hogy Strudel gépe Károly aknában jól dolgozik, ezokból tehát a Károly aknai második szivattyu rakatot is azt módja szerint fogják berendezni, és ekkor évenkint 20 ezer ft-ot fognak megtakaritani.

1702 deczember 8-án megemlittetik egy jelentésben, hogy Strudel már felvette a 20 000 ft-ot, és kérik a kisebb részesek, hogy most egy ideig ne kivánjon több fizetést, mert nagyon ki vannak merülve.

1703 márczius 14-én Beszterczebányán a szélaknai vizemelő gépekhez 10 db rézcső rendeltetik meg, melyeket az ottani harangöntők preiser rézből öntsenek.

1703 április 10-én javasolják, hogy Unger gépészmester nyugalmaztassék, hetenkint 5 rft-tal, az igy megtakaritott 3 rft-ból 2 rft-tal Hell Cornél fizetése, 1 rft-tal pedig sógorának Kornheimbnak mint gépészmestersegédnek fizetése javittassék, és Unger tiszti szállása Kornheimbnak átadassék.

1703 április 25-én panaszkodik Hell Cornél, hogy a gépet hajtó lovak kocsisai nem akarnak engedelmeskedni.

1703 junius 29-én panaszolja Hell Cornél az administratornak, hogy a főkönyvvivő Khienberg azért, mert 2 ló a vizhuzó gépnél beteg lett, minek csak a kocsisok az okai, az aknaházban őt nagyon megszidta, Cujon-nak nevezte, s hogy ő miatta kell a bányának tönkre menni sat. Ezt a sértést nem hagyhatja magán, és elégtételt kér, mert jól érzi, hogy 8 évi szolgálata alatt mindig csak becsületesen szolgált és kárt nem okozott.

1703 junius 30-án megemliti Höll Cornél egy jelentésében, hogy egy uj gép tervét terjesztette fel, és annak jóváhagyását várja.

1708 február 22-én kisérleteket tettek a vizhuzó gépekkel, hogy valjon le birják-e huzni a bányavizeket. A jelentés e kisérletről /latin nyelven/ nem sok felvilágositást ad, de azt tapasztalták, hogy a vizek e kisérlet alatt nem emelkedtek.

1712 május 15-én jelentik a főkamaragrófnak, hogy Bars és Hont megye vissza veszi lovait, melyek a télen át vizet huztak, a két vizerejü vizhuzó gép pedig nem győzi a vizeket emelni, és ezek naponkint egy lábbal emelkednek. Ezen kivül pedig tegnap egy felhőszakadás történt Szélakna felett, és Károly aknát elárasztotta, ugy, hogy a viz az aknába befolyt és a bányavizeket 3 lábbal felduzzasztotta.

1712 julius 19-én irja báró Thavonath főkamaragróf Eperjesről a főtiszteknek, hogy Ő Felsége már intézkedett, hogy a megyék tovább is lovakat küldjenek a vizhuzásra, továbbá

hogy Ő Felsége havonkint 2000 ft-ot engedélyezett a tó gátakra, mely összeget a Palm testvérek fogják megküldeni. Igyekezni kell tehát, hogy a pénz csak egyedül a kirendelt czélra használtassék.

1712 julius 30-án jelentést tesznek a főtisztek az udvari kamarának Ditmayer gépész javaslata tárgyában, ki egyetlen egy lóval akarja kiemelni a vizeket a mélységből.

Nagyon megörültek Ditmayer javaslatának, és miután ő a próbát saját költségén fogja tenni, mindenben segitségére lesznek; csak azt nem helyeslik, hogy a próbát Pachentárában akarja tenni; mert a mostani pachentárói vizemelőket nem nélkülözhetik egy napig sem, mert a pachentárói vizek összefüggésben vannak a biebertárói vizekkel, s ezek annál gyorsabban fognak emelkedni, ha ott az emelést megszüntetik. Azt javasolják tehát, hogy Ditmayer az ő kisérletét Ujbányán tegye az Althandel aknában, ott nyugodtan dolgozhatik, és senkinek sem árthat. Egyébiránt lehetetlennek tartják, hogy azt a nagy mennyiségü vizet /12096 akót 24 óra alatt, tehát óránként 504 akót/ 85 ölnyi magasságra emelni lehessen. A mostani gépész mester Hell egyébiránt reményli, hogy ha a tavak elkészülnek, a vizeket vizzel, tehát lovak nélkül ki fogja huzatni.

1712 julius 30-án jelentik a főtisztek az udvari kamarának, hogy a tartalékosokkal együtt 224 lóra volna szükség, ezeknek beszerzése á 30 tallér 10.080 tallérba kerülne, tehát a szerszámmal együtt mintegy 12 ezer tallérba.

1712 augusztus 20-án irja báró Thavonath főkamaragróf Eperjesről a főtiszteknek, hogy Ő Felsége 224 darab ló vásárlására a tokaji sójövedékből 12.000 ft-ot engedélyezett, mely összeget legközelebb megküldi, és utasitja a főtiszteket, hogy jó lovakat vásároljanak és a vizemelésre alkalmazzák.

1712 október 4-én jelentést tesz Aigner János bányagondnok az udvari kamarának a feladott kérdésekre.

1. Milyen magasra emelkedtek a vizek, és mi okból?

A vizek a Lichi járaton felül már 7 ölnyire fölemelked-

tek és csak 4 1/2 ölnyire vannak a 2-ik Sargoczy járat talpától. Az okát az itt volt királyi bizottságra háritja, mely nagyon kevés gyakorlati intézkedést hagyott hátra, és inkább elméleti feladatokkal foglalkozott. Oka a viz emelkedésének továbbá, hogy a megyék kevés lovait nem fizették rendesen, és meg sem igérhették. Ezért azután, Zólyom megyét kivéve, a többiek mind vissza vették lovaikat, és 2 hónapig szünetelt a vizhuzás, s ez idő alatt a vizek 9 öllel emelkedtek. Befolyással volt erre továbbá a régi rudas emelő vizkerék-nek elromlása, és hogy ugy reménllették a tógát felépülését, mintha az ez évben még elkészülhetett volna, tehát minden mást abbahagytak. A kincstári lovak számát ki nem egészitették, s igy ezek rendkivül elromlottak, mert hetenként 2 uj ló beszerzése szükséges.

2. Lehet-e a vizeket legyőzni?

Bizonyosan lehet, csak jobb lovakat kell alkalmazni.

3. Mennyire emelkednek a vizek naponta?

24 óra alatt 3 hüvelyket átlagosan.

4. Mennyire kell emelkedniök, hogy a légforgást megakasszák?

Ha a vizek a 2-ik Sargóczy járatot is elöntik, elzárják a légforgást és az aknáknak is nagy károkat fognak okozni.

5. Mit javasol a gondnok?

Hogy elegendő számu jó erős lovakat alkalmazzanak.

6. Mennyi ideig fog tartani, mig azokhoz a munkahelyekre férhetnek a Lichi járaton, hol érczeket hagytak el a viz miatt?

Ugy véli, hogy 2 hónap alatt el lehetne e helyeket érni, ha a viz magasabbra nem emelkedik, mint most, hogyha azonban a még elfulva levő Lissi, Reutter és 5-ik Sargotzy járatot is ki akarnák tisztitani, és az ott levő érczeket is megnyerni, akkor e járatok kitisztitására vagy 6 hónap lenne szükséges.

7. Mennyi idő kell még, hogy a tó elkészüljön, és ha elkészült, szükségesek-e még akkor is a lóerejü gépek?

A tóépités kezdeténél kiszámittatott, hogy az épités 3

évig fog tartani, ha mindég 2000 ember dolgozik rajta, ehhez pedig még 48.000 ft-ba fog szükséges lenni. Ha a tó elkészül, és egészen megtelik, akkor a középső tóval együtt 9 hónapig adhat vizet a gépekre. Ha a tervezett 8 rudas vizkerék felépül, és a vizeket nem kell a Lichi járaton alulról is emelni, akkor a lovak nem lesznek szükségesek, de miután bizonyos, hogy mélyebbről is kell vizet huzni, a lovakat legalább 2 gépre meg kell tartani /ez 8 pár ló/.

8. Lehet-e a tavat használni, mielőtt teljesen elkészül?

Lehet, és ennek segitségével a mostani vizemelő kereket már most is 2 hónapig lehet dolgoztatni.

9. Mikor lesz a régi rudas vizkerék, melyet a felhőszakadás megrontott, kijavitva?

2-3 hónap alatt.

Egyébiránt szükségesnek tartja, hogy a 3 féle szivatytyuk közül megállapittassék, hogy melyik a legjobb? és hogy a lovak mellé egy ügyes istállómester alkalmaztassék.

1713 február 14-én irja báró Thavonath Körmöczről Deadda főpénztárosnak, hogy a Magdolna aknában beépitendő vizemelőgép Unger módja szerint épittessék.

1713 márczius 8-án javaslatot tesz Höll Cornél, hogy az uj tó gátja 2 1/2 öllel magasabbra emeltessék, minek következtében a tó ötször annyi vizet fog befogadhatni. Ezután épittessék még 4 vizemelő gép s akkor a lovakat, 220 párt, mind el lehet bocsátani, és ezáltal a legkedvezőbb számitás szerint, egy pár ló tartását hetenkint csak 8 ft-ra véve, évenkint 9.520 ft fog megtakarittatni. Kerülne pedig:

a tó megnagyobbitása	26.860 ft-ba
és a rudas vizkerekek felállitása	12.511 "
összesen	39.371 ft-ba.

1713 márczius 15-én megküldte a javaslatot a főkamaragróf a főtiszteknek, bányabirónak, és magánrészeseknek nyilatkozat végett. E nyilatkozat nincs meg, de egy kimutatás van, melyben kimutattatik, hogy 1701-ben midőn mind a 4 aknában lovakkal huztak vizet, nem 220 pár ló, hanem csak

148 pár alkalmaztatott, és a költség nem 91520 ft volt, hanem 8 ft-jával számitva csak 61.568 ft. Höll Cornél tehát tulságosan nagynak tette a megtakaritható költséget.

1713 április 20-án felterjesztik a főtisztek véleményüket Höll Cornél javaslatáról. Jónak és hasznosnak találják a 4 uj vizemelőgép felépitését, de azt vélik, hogy a tó nagyobbitásának költségeit Höll kevésre, a megtakaritható összeget pedig nagyra vette.

1713 május 3-án megemlittetik egy tanácskozás jegyzőkönyvébe, hogy a vizeket a 3-ik Sargoczi járat talpa alatt 1/4 ölnyire kell tartani.

Hodruson egy uj aknát kellene lemélyiteni.

1713 május 15-én jóváhagyja a főkamaragróf, hogy Tiszolczon egy fél sessio parasztbirtok megvétetett a kincstár számára, hogy eszerint a kincstár is közbirtokos legyen.

1714 szeptember 13-án Höll Cornél Máté költségvetést terjeszt elő, mely szerint az iliai viznek a középső tóba vezetésére szükséges árok 2037 öl hosszu, 5.080 ft-ba kerülne, a tó-gát emelése pedig kerülne 40.000 ft-ba. A munkát 2 év alatt el lehetne végezni.

1714 november 20-án véleményt adnak a selmeczi tisztek és bányapolgárok Höll javaslata felől, hogy az iliai vizet át lehetne vezetni, de nem a középső tóba, hanem csak a belőle kifolyó csatornába. A vizvezetéket ők 330 öllel hosszabbnak találták, mint Höll; a költségről nem nyilatkozhatnak. A vizvezeték mindenesetre hasznos lesz, mert ameddig Iliáról elég viz fog folyni, be lehet zárni a tavat. Most ugyan csak 11 ujjnyi viz folyik, de ha eső lesz, és a hó elolvadásakor nagyon meg fog az szaporodni. Egyébiránt időközben Höll már megbizatott az udvari kamarától a vizvezeték helyreállitásával.

1715 szeptember 5-én jelentik a főtisztek a Bécsben levő főkamaragrófnak, hogy pénzhiány miatt nem fizethetik ki a Höll Cornélnek utalványozott 600 ft-ot.

1716 junius 22-én /83.sz./ jelenti a főkamaragróf Caraffa grófnak, hogy az uj vizárkokra és a tavak gátjainak

felemelésére engedélyezett 12.000 ft-ból már megkezdték a munkát, és kéri, hogy a Bancal Guberniumnál kieszközölje, hogy a pénz elküldése halasztást ne szenvedjen.

1717 julius 1-én jelenti a főkamaragróf az udvari kamarának, hogy Zehner ur bemutatta itt az ő vizemelő gépének mintáját, de a tisztek egyértelemben azt vélik, hogy a gép nem fog megfelelni. A felállitást tehát csak saját költségén tehetné meg Zehner olyan helyen, ahol kárt nem okozhat a bányának.

1718 április 14-én jelenti Aigner a Bécsben levő főkamaragrófnak, hogy a szélaknai felső tó gátja miatt nagyon aggódtak, és attól féltek, hogy a nagy széltől csapkodó hullámok a gátat áttörik; azonban nem lett semmi baj, de a gátat meg fogják erősiteni.

1718 junius 4-én rendeli a főkamaragróf Bécsből, hogy miután Hell Kornél az udvari kamarától engedelmet kapott egy saját találmányu uj vizemelőgép felállitására, a tisztek neki mindenben segitségül legyenek, Beszterczebányán pedig a géphez szükséges réz és ólom csöveket megöntessék.

1718 junius 8-án megemliti a főkamaragróf egy levélben, hogy Hell terve szerint az uj gép fél annyi vizzel fog müködni, mint az addigi.

1718 november 10-én /306.sz./ jelentik a főtisztek a főkamaragrófnak, hogy Corneli tegnap délután megpróbálta az uj vizemelő gépet, 6 pár lóval ugyanannyi vizet emelt, mint a régi gép 10 párral.

1718 november 13-án /306.sz./ jelentik a selmeczi főtisztek, hogy Corneli uj gépe folyvást jól müködik, csakhogy a lovak kimélése végett 6 helyett 7 párt kellett egyszerre befogni, a megtakaritást tehát müszakonként csak 3 pár.

1718 november 17-én /309.sz./ jelentik a selmeczi főtisztek a főkamaragrófnak, hogy a Corneli uj gépéhez nem 7 párt, hanem 8 párt kellett befogni, mert a lovak máskép nagyon kifáradtak.

1719 január 4-én /.sz./ Ehrenreutter György János, Richter András, Osmitz Emanuel, Osmitz Frigyes Miklós, Schöneman

Mihály János, Grueber Ferdinand, Oberaigner György János, Grimmer János, részesek, Zweig Ignácz Dominik a bányabiró fia, Grueber Ignácz Xaver, bányabirósági ülnök Corvadecz Mihály Imre bányabirósági jegyző, Deadda Daniel Dávid, Miller Márton, Andreowicz György, és Miller György János megvizsgálták a főkamaragróf rendeletéből deczember 22-én és 23-án a Corneli uj vizemelő gépét Károly aknában, és azt találták, hogy 6 pár lóval 10 pár helyett, 8 szivattyuval 16 helyett annyi vizet emel, amennyit a régi Unger féle gép az 5-ik Zarkoczy járatról emelt.

1719 julius 29-én /223.sz./ leküldi Peyer főkamaragróf Hell Cornél kimutatását megbizálás és javaslattétel végett. A kimutatás szerint:

A régi szivattyukkal 8 vizemelő müvet, ha lovakkal akarják hajtani, kell minden mühöz 4 müszakban a 20 ló, kell naponként 183/ ló, egy ló költsége hetenként 5 ft 40 d, tehát összesen 3446 ft, ez tesz évenként ...197.712 ft - d

A müvek jó karban tartása évenként	4.000 "	-	"
Bőr a szivattyukhoz "	2.246 "	40	"
faggyu a bőr puhitására "	234 "	-	"
a lovak pályájának jó karban tartása	3.600 "	-	"
összesen	189.792 "	40	"

Az uj szivattyukkal csak 6 vizemelő müvet kell fenntartani, mindegyikhez 4 müszakban à 12 ló kell

naponként 282 ló à 5 ft 40 d tesz évenként	44.928 ft	-	d
A müvek javitása kerül	1.000 "	-	"
Bőr a szivattyukhoz	800 "	-	"
faggyu	78 "	-	"
a lópálya rendben tartása	1.200 "	-	"
összesen	48.006 "	-	"

Tehát megtakaritás évenként 141.786 ft.

Egy vizemelő mühöz kell 8 szivattyu /a régihez kellett 16/, a szivattyu hengerek rézből öntve, az emelő csövek fából és vaskarikákkal megerősitve,

kerül egy ilyen mü .... 1.450 ft-ba
tehát a 6 vizemelő mü kerül ..... 8.700 ft-ba.

1719 augusztus 10-én /231.sz./ Hell Cornel szivattyui tárgyában megtartatott a tanácskozás, és egyhanguan elismerték, hogy a Károly aknában beépitett szivattyu rakat már 8 hónap óta minden akadály nélkül müködik 6 pár lóval hajtva, midőn a régi szivattyu hajtására 10 pár ló szükséges. A zároláshoz szükséges bőr is sokkal kevesebb fogyasztatik, mert csak 3-4 hétben egyszer kell uj bőrt feltenni.

1720 julius 3-án /130.sz./ irja Peyer Sebastian a selmeczi főtiszteknek, hogy Bécsben az udvari kamaránál egy angol gépész jelentkezett, a neve Isac Potter /131.sz./, avval az igérettel, hogy ő a vizet a bányákból tüzzel kihuzza. Miután ajánlata kivihetőnek látszik, 200 ft-ot kapott utiköltségül, és le fog utazni Selmeczbányára, hogy ott a vizemelést megnézze. Utasittatnak a tisztek, hogy a gépészt, ki nem tud csak angolul, jól fogadják, és neki mindenben segitségére legyenek.

1720 julius 18-án /130.sz./ jelentik a főtisztek Bécsbe, hogy az angol gépész Selmeczen volt, mindent megnézett és Ujbányán is volt, és különösen Ujbányán alkalmasnak találta a helységet az ő gépe felállitására.

1720 szeptember 29-én /188.sz./ jelentik a főtisztek Bécsbe, hogy Cornelius legujabb javitását a vizhuzó gépeken megpróbálták, de nem jól sikerült, a vizhuzás tehát az eddigi mód szerint folytattatik.

1720 október 3-án /193.sz./ jelentik a főtisztek, hogy a tó nagyobbitását, melyre 1500 ft engedélyezve van, megkezdették, és a munka a jó száraz és meleg időjárás mellett szorgalmatosan halad.

1720 október 6-án /195.sz./ jelentik a selmeczi főtisztek Bécsbe, hogy az Ujbányán Potter által berendezendő vizemelő tüzgép ügyébe nem akarnak avatkozni, és ha a vállalat, melyet nagy urak pártolnak, létre jön, remélik, hogy a költségekkel nem fogják a selmeczi kamarát terhelni, mert ez a saját költségeit nem képes fedezni.

1720 október 13-án /211.sz./ irja Payer Sebestyén a selmeczieknek: "Es ist Schade dasz man die Unkosten auf das Cornelische Werk fruchtlos anwenden müessen, welche doch etwas nutzenhaftes auszmachen werden, nun stehet an iezo zu erwarten was mit dem Engländer beschehen werde, ob man sich auf seine wurmbschneiderey verlassendt, eine so grosze Summam Geldes hazardiren und hergeben werde wollen oder können?"

1720 október 31 /199.sz./ jelenti Aigner administrator az udvari kamarának, hogy a tó-gát magasbitásán szorgalmasan dolgoznak, amig az időjárás engedi, és reményli, hogy a jövő évben sokkal tovább fogják a vizet használhatni, mint eddig.

1721 augusztus 19-én a következő szerződés 184/köttetett Potter Isac angol mérnökkel:

Ő Felsége az Ujbánya bánya mélységében levő viznek kiemelése végett Potter Izsák mérnök ajánlatát elfogadta a következő feltételek alatt:

1. Potter mérnök az ujbányai vizek emelésére szolgáló tüzgépet /Feuer-Maschine/ a kincstár költségén oly módon állitja fel, hogy avval 24 óra alatt 42000 akó vizet lehessen kiemelni. Potter köteles, mihelyt a gépe megkezdi a viz emelést, a kincstári szakértőknek, kik oda fognak küldetni, a gép müködését megmagyarázni, és egy próbával is bebizonyitani, hogy egy ilyen, vagy több géppel 300 ölnyi mélységből is ki lehet 24 óra alatt 42.000 akó vizet emelni.

2. A gép felállitására 6000 ft /nehány 100 forinttal több vagy kevesebb/ engedélyeztetik, mely összegnek elszámolása egy feleskedtetett kincstári tisztviselőre bizatik, a gép pedig 6 vagy 8 hónap alatt elkészitendő, hogy müködését megkezdhesse.

3. Potter mérnöknek a maga és hozzátartozói fenntartása végett Bécsből történt elindulása napjától kezdve 185/8 ft napidij, utiköltségül pedig 50 ft engedélyeztetik. A gépet megindítása után egy hónapig a kincstári költségen próba képen kell járatni, hogy a müködéséhez megkivántató költséget

és tüzelő fát megállapitani lehessen. A számadást kizárólagosan csak egy kirendelt kincstári tisztviselő vezesse, és ha a gép a próbát kiállotta, és bebizonyittatott, hogy ilyen géppel 300 ölnyi mélységból is biztosan ki lehet 24 óra alatt 42.000 akó vizet emelni; szabadságában áll Ő Felségének a gépet megtartani, vagy pedig átvételét megtagadni.

4. Ha azonban czélszerünek találja Ő Felsége a gép megtartását, akkor elébb Potterrel az ő megjutalmazása végett ki kell egyezni. Hogyha azonban Ő Felsége a gépet nem akarná megtartani, ámbár az a próbát jól kiállotta, akkor a gép Potternek tulajdonába megy át az ő fáradságának jutalmául.

5. Ezenkivül szabadalom fog adatni Pottternek, hogy ilyen gépet az ő beleegyezése nélkül 20 éven át senki se állithasson fel sem bányáknál, sem másutt, ha pedig a próba Ujbányán nem jól sikerül, akkor Pottternek sem a gép, sem a szabadalom nem adatik, és ő semmiféle királyi kegyelemben nem részesittetik.

1721 augusztus 31-én /93.sz./ jelenti az administrator, hogy a tavakból a viz kifogyott, és most már ismét lovakat kell a gépekbe befogni, a zuzók pedig szünetelni fognak, ennek következtében a költség hetenként 2000 ft-tal fog nagyobbodni, a zuzó termelése pedig hetenként 3000 ft-tal kisebb lesz, tehát a bánya hetenként 5000 ft-tal rosszabbul áll. Javasolja tehát, hogy a tó-gátak emelését még tovább folytassák, a felső tavat mégegyszer oly naggyá lehetne tenni, mint amilyen most. Ki tudja, hogy az angol gép Ujbányán sikerülni fog-e? Legjobb lesz a jó időt felhasználni a biztos vizerő beszerzésére. Az utalványozott 1500 ft azonban e czélra kevés, és egy pár hét alatt elfogy. Kér tehát utasitást.

1721 szeptember 4-én /94.sz./ jelenti az adminisztrátor Bécsbe, hogy a hozzá küldött udvari kamarai rendeletet mindenben követni fogja, és őszintén kivánja, hogy az angol az ő gépét Ujbányán jó sikerrel állitsa fel, el nem hallgathatja azonban, hogy az eddigi tapasztalat szerint az ilyen gépfeltalálók nagyon sokat igérnek, és ha igéretüket teljesiteni nem tudják, annak okát nem a találmány hibájában, hanem mások

rossz akaratában szeretik keresni. Ezért jobbnak tartaná, ha az ujbányai kisérletre engedélyezett pénz inkább a biztos vizerő megszerzésének növelésére fordittatnék. Egyébiránt javasolja, hogy a pénz kezelése végett Halwax szertári irnok küldessék Ujbányára, kinek hüségében is ügyességében megbizni lehet.

1721 szeptember 13-án /96.sz./ értesiti Peyer udvari kamarai tanácsos az administratort, hogy a Bancalitás Tokajban 4000 ft-ot utalványozott ki Selmecz számára, ez összegből 2000 ft a tó-gátnál folyamatban levő munkákra forditandó, 2000 ft pedig Halwaxnak adandó át, hogy evvel a Potter által Ujbányán felállitandó gép költségeit fedezze. Potter Bécsben 300 ft utiköltség előleget kapott, mely összeg a 2000 ft-ból levonandó.

1721 szeptember 18-án jelenti az administrator, hogy tegnap Halwaxszal együtt Ujbányán volt, ott Potter mérnökőt a városi hatóságnak bemutatta, a felállitandó gép helyét megnézte, és a munkálatokat megkezdette.

Halwaxnak utasitásul adta, hogy a Bancalitástól részletekben érkezendő 6000 ft-ot átvegye, és nyugtatványozza;

ebből Potter mérnöknek naponként 8 ft-ot, magának pedig naponként 2 ft elszámoljon.

A munkások bérét és a beszerzendő anyagokat kifizesse.

A bevételről és kiadásairól rendes számadást vezessen.

Az épitésnél Potter utasitásai szerint járjon el, és neki mindenben segédkezzen.

Koronként jelentést tegyen a dolgozk menetéről, és ha valamiben fennakadása van, kérjen az administratortól utasitást.

1721 október 22-én /57.sz./ jelenti Palitsch főkönyvvivő az administratornak, hogy Potter a rézhámorban egy nagy kazánt rendelt meg, mely 22 mázsa sullyal fog birni és elkészitése hosszabb időt fog kivánni.

1721 október 28-án Kirchner Mihály Miksa jelentése a vizsgáló bizottsághoz:

A tavakat, rudas és lóerejü vizemelő gépeket illetőleg

fáj az ember szive, ha látja, mennyi haszontalan költségeket pazaroltak ezekre.

1713-tól 715-ig heti részletekben több mint 300 000 ft költtetett el haszontalanul, és ennek okozói Aigner főpénztáros és Hell Cornél gépészmester.

Midőn 186/ gróf Caraffa legelőször volt Felsőbiebertárnán az érczosztásnál és Hell Cornél Bécsben volt, a bizottság felszólitására kinyilatkoztatta jelentést tevő, hogy áprilistól augusztusig a rudas gépek és lóerejü gépek is müködtek, de nem tudták a vizeket a 4-ik Sargóczy járat alatt tartani, régebben pedig 170^{0}-ban és 1702-ben 40, illetőleg 44 pár lóval kevesebbet alkalmazva is lehuzták a vizeket a fenékig. Ha a szivattyukat József és Károly aknákban épitenék, hogy ott a vizeket a felső Piroch járatig emeljék, a Magdolna és Lipót aknákban pedig a felső Piroch járatról az altáróig emelnék, biztosnak tartja, hogy egy hét alatt a 4-ik Sargóczy járat száraz lesz, és onnan szállitani lehet. A bizottság e javaslatba be is egyezett, és az eredmény az volt, hogy 4 nap alatt már lent volt a viz a 4-ik Sargóczy járat talpán.

A tavaknál és vizvezetékeknél is sok haszontalan kiadás történt, mert mindég olyanokra lett bizva a munka, akik nem értettek hozzá.

A felső tó gátja nagyon gyenge, és nagy eső vagy felhőszakadás esetében veszedelmes.

A rudazatok igen költséges módon épültek és nehezen járnak sok erőt elvesztegetnek.

A szivattyuknál igazán bosszantó, hogy miféle czifra nyomó szivattyukat állitott fel Corneli. Az előre kisérletképen engedélyezett 600 ft helyett 50.000 ft-ot forditottak erre, és a 3 fő aknát Károly, Magdolna és Lipót aknákat elrontották vele, mert ezekkel a nyomó müvekkel nem lehet annyi vizet emelni, mint a régi Unger Ádám-féle szivattyukkal, sokkal nehezebbek, nehezebben járnak, és emelésük rövidebb. Most még az is szükséges, hogy a bányák biztositása végett e nyomó müveket megint ki kell szedni, s helyettök a régieket kell be-

épiteni, ami ismét költséget okoz.

Mindennek Aigner az oka, ki felsőbb engedelem nélkül forditotta a müvekre a sok költséget a kincstár kárára.

Hogy miképen kellene a tavakon és szivattyukon segiteni, azt csak szóval fogja a bizottságnak előadni.

1721 november 13-án /110.sz./ Schickhmayer királyi udvari számtanácsos a felsőbiebertárói vizemelés megkönnyitése végett következő javaslatokat tett:

1. Miután ugy látszik, hogy az altáró nyilásán nem folyik ki annyi viz, amennyit a 6 szivattyu telep a mélységből emel, hanem egy része a kőzet repedésein ismét a mélységbe szivárog, és igy a szivattyuk munkáját terhesebbé teszi; jó lenne az emelt vizeket az altárón csatornába foglalni, és egy pontra vezetve, innen lóerejü szivattyukkal a fölszinre emelni, ki fog azután derülni, hogy a mélységből emelő szivattyuk mennyire fognak megkönnyebbülni? és hogy a magasabbra emelt vizek, mint erővizek felhasználva, nem pótolhatnák-e a felemelésükre kiadott költségeket?

2. Jó lenne az erővizet, mely a vizemelő gépeken már müködött, lőerejü gépekkel ismét felemelni, és ujra a gépekre müködtetni.

3. Egy gépmintát mutatott be, mely a rudas vizemelő gépeknél alkalmazva azok müködését megkönnyitené annyira, hogy kevesebb hajtóvizzel is müködhetnének.

E javaslatokról egy véleményben /aláirás nélkül/ az van mondva, hogy mind nagyon czélszerüek, és könnyen kivihetők, nem is kerülnének 4000 ft-nál többe, a kincstárnak pedig évenként több mint 100.000 ft hasznot hajtanának.

1722 május 25-én Kirchner Mihály Miksa jelentése a potsuwadlói vizvezetékről.

Miután a legutóbbi tanácskozás alkalmával a főkamaragrófi hivatal gondnoka Aigner azt erősitette, hogy a pocuwadlói vizet nem lehet a felső szélaknai tóba bevezetni, és Hell Cornél az ó segédjével Cornheimmel ismételt lejtezés után is azt állitotta, hogy a potsuwadlói vizet csak a középső tóba lehet bevezetni, a jelentésttevő pedig m[illegible]aradt

azon állitása mellett, hogy a viz bevezetése a felső tóba lehetséges; megbizatott jelentésttevő, hogy állitásának bebizonyitása végett tegye meg ő is a lejtezést, és az eredményről adjon jelentést, addig pedig az árok ásás szüneteljen.

E rendelet következtében végrehajtotta jelentést tevő a lejtezést, és ugy találta, hogy a pocsuwadlói vizet és még 4 más patak vizét igen is lehetséges a felső tó levezető árkába bevinni, és a gépekre a felső tó vizével együtt fölhasználni.

E munkája közben látta azonban, hogy az árkon a tilalom ellenére serényen dolgoznak, és ott hol dolgoztak, már 5 lábbal mélyebben vannak, mint ahogy kellene, a felső tónál pedig ez a különbség 187/ fog növekedni.

Egyszersmind azt is látta, hogy az árokba nagyon keskeny és csekély keresztszelvényü csatornákat raknak, ugy, hogy az árok csak kevés vizet fog vezethetni, tehát haszna is kevesebb lesz, és a sok fa csak hiába pocsékoltatik el.

Attól fél, hogy ez éppen olyan árok lesz, mint a mult évben Weiden aknához vezetett árok, melyben egy csepp viz sem érkezett az aknához, hanem mind lefolyt a hasadékokon a bányába, ahol egy szivattyu sorral többet kellett azóta a vizemelésre alkalmazni.

1722 szeptember 6-án utasittatnak Kirchner Miksa bányatiszt, és Kornheimb Ferencz gépészeti felügyelősegéd, hogy Potter tüzgépével teendő próba végett jövő héten Ujbányára menjenek, és a próba sikeréről jelentést tegyenek.

1722 november 11-én jelentést tesznek: Aigner János administrator, Fellner Gottfried Pál beszterczebányai erdőmester, Kirchner Miksa bányatiszt, és Kornheimb Ferencz gépészeti felügyelő segéd a Potter tüzgépével tett próba eredményéről.

A próba előtt megnézték a gép felső részét a fölszinen, azután bementek a bányába az altáró szintjére. Itt találtak 3 szivattyu csövet, egynek-egynek az átmérője 7'' hossza 8', emelése 55''. Mindegyik szivattyu 52-53 itcze vizet öntött

egy emelésre, összesen tehát 2 1/2 akót, és pedig minden perczben 12-13 emelés történt, tehát 24 óra alatt 43.200 akó viz emeltetett! Ezen mindnyájan nagyon elcsudálkoztak, mert az emelt és kiömlött vizzel könnyen lehetett volna egy rudas vizemelő gép kerekét hajtani.

Ez a tüzgép megérdemli, hogy királyok is megtekintsék!

A gép tehát ugy, amint most dolgozik, jó eredményt tanusit; de tekintetbe kell venni, hogy most még nem müködik nagy teherrel, mert az akna az altáró alatt be van omolva, tehát a szivattyucsöveket lejebb ereszteni nem lehet, és igy az emelt vizet az altáró szintjében öntik ki.

Tekintettel a Potterrel kötött szerződésre, mely szerint Potter köteles bebizonyitani, hogy a vizet bármely magasságra is felemeli, azt inditványozták a biztosok, hogy Potter emeltesse fel a vizeket 8 szivattyuval az akna torkába, ott öntesse ki, igy azután megláthatják a gép hatását nagyobb teher mellett. Potter ezt az inditványt elfogadta, ha a szükséges költség megadatik, és 4 hét alatt reményli a szivattyuk felállitásával elkészülni.

A biztosok tehát javasolják, hogy Pottternek a szükséges, m.e. 2000 ft-nyi költség megadassék, az ő napidijai is tovább folyósitva maradjanak. Igaz ugyan, hogy a gép felállitására kikötött idő már rég elmult, de tekintetbe kell venni, hogy a munkásokat, kik ilyen gépről még sohasem halottak, sem ilyet még nem láttak, nagyon nehéz volt vezetni, és igen sok időbe került, mig a mérnök szándékát felfogni képesek lettek.

1722 november 30-án ismét utasittatik Kirchner és Kornhaimb, hogy a próba megtételére deczember 6-án Ujbányára menjenek.

1722 deczember 28-án jelenti Kirchner Miksa bányatiszt, hogy a Potter gépével való nagy próba megtételére deczember 8-án Kornheimb gépész segéddel Ujbányán megjelent, és délután a gépet megindították, de 3 óra tájban a vizszivattyu 188/ mely törékeny rhonitzi vasból volt készitve, eltört és azt ismét össze kellett forrasztani. Ez alatt a szivattyuk

zárolását is kijavitani akarták, de nem volt hozzá való jó bőr készletben.

Megbizták tehát este 8 órakor a bányamestert, hogy másnap reggel jókor küldjön egy embert Zsarnóczára, és hozasson a szertárból 2 darab jól kidolgozott ökörbőrt.

9-ikén az ácsok dolgoztak az aknában a csöveken.

10-ikén dél előtt 11 órakor elkészültek az ácsok a csövekkel, de a bőr még nem érkezett meg Selmeczről. Sok keresés után Ujbányán is találtak 1/2 ökörbőrt, s ebből azonnal elkészitették a szükséges ramácszárlatokat, s evvel este 10 órakor elkészültek.

11-ikén reggel 6 órakor meginditották a gépet, mely nagyszerüen emelte a vizet, és nagyon szépen járt. 9 óra tájban kijött Potter a gépszobából, hogy a kiömlő vizet megtekintse, akkor a gép egyszerre megállott. Potter azonnal vissza sietett, de a gépet nem lehetett meginditani. Egy emelőkarnak könnyü mozgásából azt következtette Potter, hogy a gőzkazánban kellett az emelőkar tengelyén valaminek eltörnie, szükséges volt tehát a kazán tetejét, mely le volt forrasztva, levenni. Miután ez megtörtént, és a kazán hideg vizzel lehüttetett, kitünt, hogy nem tört el semmi, de az ügyetlen kezelő tulságos forditása következtében kikapcsolódott az emeltyü tengelye a tolókából, és ezt nem mozdithatta. Ezt azonnal helyreállitott Potter, és a kazán fedelét megint leforrasztotta, de akkor már 10 óra volt este, és mindnyájan nyugodni mentek.

12-ikén reggel 6 órakor meginditották a gépet, mely ismét mint a világ csodája, bámulatosan szépen járt, és sok vizet emelt, délelőtt 11 óráig. Ekkor Potter kiment a viszszekrényhez, s nemsokára megállott a gép. A hibát mindjárt meg is találták, egy szellentyünek a csapja eltörött. Ezt egy fél óra alatt rendbe hozták, és a gép megint jól járt délután 1 óráig, midőn Potter ebédre ment. Alig ment el, eltört egy vasadarab, mely Rhonitzon készült, de a kovácsnak volt egy hasonló darabja készletben, ezt a hibát tehát egy óra alatt helyrehozták, és a gép megint jól járt, de ekkor.

észrevették, hogy a hütőviz csatornája a nagy hidegben befagyott, a gépet tehát meg kell állitani. Egy embert pedig kiküldtek, hogy a csatornát kitisztitsa a jégtől, és hótól. Azután ismét meginditották a gépet, és jól járt.

13-ikán reggel 3 óráig, midőn egy szellentyü rudja meggörbült, és a hütőviz csatorna ismét bedugult. Megszüntették tehát a gép járását, és elküldtek egy embert szekérrel deszka után, hogy a csatornát befedni és a befagyástól megóvni lehessen.

14-ikén kijavittatott a szellentyü rudja, és a szivatytyu kezelők megujitották a zárlatokat. Este felé meglágyult az idő, s nem kellett a csatorna befagyásától tartani.

15-ikén reggel 6 órakor meginditották a gépet, és az ismét kitünően müködött; ekkor megmérték a kiöntött vizet, és ugy találták, hogy 3 emeléssel 45 itcze viz emeltetett, egy percz alatt 14-15 emelés történt, az emelés magassága 36'' volt.

Ez nap visszamentek Selmeczre.

Ennél a gépnél van egy 4 öl hosszu erős fa emeltyü, a közepén alá támasztva ugy, hogy, mind a két karja egyenlő. A kar végén egy körnegyedre 189/ fekszik reá, melynek vége egy ramácsrudra van erősitve, a rud pedig egy 20'' átmérőjü 189/ ához van erősitve, mely a kazán tetején álló rézcilinderben mozog alá s fel. A kar másik végén hasonlóképen a körnegyeden egy láncz fekszik, melyhez két akna rud van csatolva, ezekhez pedig mindegyikhez 4 szivattyu van kötve, tehát a kettőhöz 8 szivattyu, egy-egy szivattyurakat magassága 8 öl; valamennyi szivattyu egyszerre önti ki a vizet. A szivattyu hengerek belső átmérője 4 1/2'', az emelő csövek b első világa 7''. Az emelés magassága 36'', de lehetne az emelést 6-7 lábnyira is fokozni, ha a gőzkazán felett levő cylindert a harangöntő egyenletesen kifurta volna, de ennek a cylindernek az alsó vége szükebb, mint a felső, és igy 5'-nál magasabb emelést nem lehet benne tétetni. 3'-nyi emelés mellett a gép egy emeléssel átlag 14 itcze vizet emel, és 14 emelést tesz perczenként.

Mielőtt az uj géppel emelhető viz mennyiségét kiszámitaná, meg akarja röviden emliteni a selmeczi lóerejü vizemelő gépek adatait.

1. A fő hajtó kerék, melybe a lovakat befogni szokás, 4-szer olyan nagy, mint a hajtott fogaskerék.

2. A hajtó tengely görbe könyökcsapjain két toló rud van alkalmazva, melyek mindegyike egy-egy emeltyü egyik karjára müködik, melynek másik karján függ az aknába nyuló rud.

3. Minden akna rudon 8 szivattyu rakat van, melyek mindegyike 8 öl magas, és egyszerre emli a vizet az 5-ik Sargóczy járattól a felső Pyroch járatig a József és Károly aknákban, innen pedig az altáró szintjére ismét 8 szivattyu rakattal emelik a vizet a Magdolna és Lipót aknákban.

4. A szivattyu ramácscsöve 8'' átmérőjü, az emelő csövek pedig 5'' átmérőjüek, az emelés magassága 24'', s egy emelésre 30 itcze viz emeltetik.

5. Ha a hajtó kerék egyszer megfordul a hajtott keréknek 4-szer kell fordulni, és minden fordulatánál 1-szer önt ki a szivattyu.

6. Egy 4 órai müszakban 30^0 fordulatot kell tenni a hajtó keréknek, egy perczre tehát 1 1/4 fordulat esik.

7. Ha a hajtó kerék 1 1/4 fordulatot tesz, akkor a hajtott keréknek 5 fordulatot kell tenni, tehát a szivattyuknak is 5-ször kell kiönteni, minden öntésre 30 itcze vizet.

8. Kiöntetik tehát perczenként 150 itcze, óránként 9000 itcze, és 24 óra alatt 216.000 itcze, vagyis 60 itczét számitva egy akóra = 3600 akó.

6 ilyen szivattyu tehát emel 24 óra alatt 21.600 akó vizet.

Ennyi tehát az összes viz mennyiség, mely Selmeczen az 5-ik Sargóczy járattól a felső Pyroch járatig, és innen az altáróig emeltetik.

A Potter-féle tüzgép szivattyuja 4 1/2'' átmérő mellett egy percz alatt 14-szer emelkedik 36'' magasra, és egy emeléssel 14 itczét önt ki, tehát 24 óra alatt 4704 akót.

Ha a szivattyu szivócsöve 6'' átmérővel birna, egy emelésre 24 itcze vizet öntene, tehát 24 óra alatt 8064 akót.

Ha 6'' átmérőjü szivattyu mellett az emelés 4'-ra fokoztatik, akkor 33 itcze vizet öntene egy emelésre, és perczenként 14 emelés mellett 24 óra alatt 11088 akó vizet emelne.

Ezekből következik, hogy egy ilyen 6 hüvelykes és 4' emelővel müködő szivattyu 288 akóval több vizet emel 24 óra alatt, mint Szélaknán 4 mostani szivattyu. Mert feljebb emlittetett, hogy 6 szivattyuval 24 óra alatt 21.600 akó emeltetik, tehát 3 szivattyuval 10.800 akó.

Hogyha pedig Potter a kazán felett levő gőzhengert 32''-re kitágittatná, akkorannyira fokozná a gép erejét, hogy egy géppel mindazt a vizet kiemelhetné, melyet most 64 lóval egy 4 órai müszakban 4 hajtó gép emel ki.

A próbánál az tapasztaltatott, hogy 24 óra alatt 3 öl fa fogyasztatik, a fának ára ölenként 1/2 tallér Ujbányán.

Selmeczen azonban nagyobbra kellene csinálni a gépet, tehát valószinü, hogy naponként 4 öl fát fogyasztana, melynek ára ölenként 2 ft-ot tevén, évenként 2920 ft-ba kerülne a tüzifa.

A gép kezeléséhez 8 ember szükséges, fele nappal, fele éjjel, ezeknek hetenként 2 ft-ot számitva évenként 832 ft-ot, tehát a tüzelő és munkabér együtt 3752 ft-ot. Ezt a kiadást fedezni lehetne avval az összeggel, melybe most évenkint a lóerejü gépeknél a lovak járó pályájának fakoczkákkal kirakása kerül.

Azonban két gépet kellene tartani, hogy ha az egyiknek baja történik a másik azonnal megkezdhesse munkáját, és folytathassa a vizemelést.

Egy ilyen, a mostaninál nagyobb gép kerülne 8000 ft-ba, tehát a kettő 16.000 forintba.

Potter már betanitott 2 embert a gép kezelésébe, és legközelebb megkezdheti az egy egész hónapig tartó próbát.

1723 május 21-én meghagyatik Kirchner Miksa bányatisztnek, hogy Schickmayer számtanácsos terve szerint egy vizemelő gépet épitsen a Spithaler aknába, és az arra for-

ditandó költségeket számban tartsa.

1723 május 29-én megemlittetik egy jelentésben, hogy Potter ajánlatot tett Bécsben, hogy ő Felsőbiebertárónál egy tüzgépet a saját költségén fog berendezni. Egy ilyen gép évenként 5000 ft-nál nagyobb költséget nem fog okozni.

1723 november 25-én megengedi a főkamaragróf /Sternbach/ hogy próba képen egy aknában a szivattyuk zárolása csak egy bőrrel készittessék.

1723-ban feljegyezte Höll Cornél, hogy 1710-ben január 28-án terjesztette fel a rudas vizemelők tervét, mely jóváhagyatván 1711 április 2-án indittatott meg az első rudas vizemelő, melynek szivattyui a Magdalena aknában voltak. 1711 október 26-án indittatott meg a 2-ik rudas vizemelő. 1712-ben az udvari kamara 20 ezer forintot engedélyezett a vizemelő tavak épitésére.

1713-ban nem dolgozhattak a tavakon, mert egész nyáron esett az eső.

A Károly aknai rudas gépet 1716-ban épitették és 1717 május elsején inditották meg.

A Lipót aknai 2 rudas gépet 1720-ban épitették, és 1721-ben inditották meg.

1723-ban, midőn Potterrel le kellett számolni, a selmeczi kamara nehézségeket tett Potter követeléseinek kifizetése iránt, a következő okokból:

1. Potter nem épitette föl a gépet az alatt az idő alatt, mely a vele kötött szerződésben határidőül kitüzetett.

2. Többe került a gép, mint amennyibe a szerződés szerint kerülnie kellett volna.

3. A géppel tett próbánál a gép hatása kisebbnek mutatkozott, mint a szerződésben megigérve volt.

E pontok ellen Potter következő módon védekezett:

1. Az 1721 augusztus 19-én kötött szerződés 2-ik pontja szerint a gépet 6 vagy 8 hónap alatt kellett volna felépiteni, és azután a 3-ik pont szerint még 4 hétig a kincstár költségén kellett volna müködtetni a gépet, mielőtt vele a próba megtétetik, tehát 9 hónap mulva kellett volna a

gépet a rendes müködésbe hocsátani. A szerződésben egyszersmind utasitva voltak a kincstári tisztviselők, hogy Potternek mindenben készséggel segitségére legyenek.

Igaz ugyan, hogy a gép felállitása 9 hónapnál tovább tartott, mert épités közben minden felől akadályok keletkeztek, melyeknek elháritása Potter minden igyekezete daczára, sok időbe került. Végre 1722 szeptember elején meg lehetett a próbát tartani, és a gép mindenkinek megelégedésére müködött.

A próbatételre kiküldött bizottság azonban akkor mindjárt még egy másik próbát rendelt el. E próba miatt a gép nehány részét meg kellett változtatni, és e második próbát csak 1723 január havában lehetett megtenni.

Potter, mert utiköltségét nem kaphatta ki hamarébb, csak 1721 szeptember 9-én érkezhetett meg Ujbányára, mert szükséges volt mindenek előtt Aigner administratorral értekezni, 10-ikén Selmeczre utazott, és az administrator nem lévén otthon utána kellett utaznia. Találkozván vele, azután Ujbányára vissza mentek, és ott kimérték a gépház helyét, és intézkedtek, hogy a munkások és a szükséges anyagok megszereztessenek. Az administrator megigérte, hogy a beszterczebányai rézmüvest Ujbányára fogja küldeni. De mivel a rézmüves késedelmezett, Potter volt kénytelen Beszterczebányára menni, és ott megegyezett a rézmüvessel, hogy a kazánt és csöveket el fogja késziteni. Erről Potter személyesen tudósitotta az administratort, és kérte a géphez szükséges anyagok kiutalványozására. Ezt az administrator ur meg is tette, de a beszterczebányai tisztviselők nem akarták a rezet kiszolgáltatni. Mind ezekkel eltelt az idő, és csak szeptember 18-án lehetett a munkához kezdeni.

Potter ez alatt egész biztosan számitott arra, hogy a rézmüves az elvállalt munkát 6 hét alatt elkésziti november elejéig.

Ekkor azonban Potter azt a hirt vette az Ujbányára érkezett rézmüvestől, hogy a beszterczebányai könyvvivő hajlandó ugyan kiadni a rezet, de a főpénztáros, ki időközben

haza érkezett, ismét eltiltott mindent, és mindenek előtt meg akart alkudni a rézmüvessel, hogy mennyiért készitti el a csöveket, melyekért mázsánként 9 ft-nál többet adni nem akart.

Potter tehát november 10-én a rézmüvessel együtt Selmeczre utazott, az administrator azonnal ki is adott egy rendeletet, hogy a géphez szükséges anyag kiszolgáltassék, de Neffzer a rezet csak részletekben, csak egyes mázsánként adatta kis, és olyan rezet is akart reá erőszakolni, mely ilyen fontos munkára nem volt alkalmazható.

Igy történt, hogy a rézmüves csak 1722 január elején lett képes a nagy csövet önteni, mely a megrendelt munkának fő tárgya vala, ámbár ennek mintája már 10 héttel az előtt készen állott az öntésre.

Potter mármost azt vélte, hogy a munka akadály nélkül folyni fog, azonban csalatkozott, mert a rézmüves okozott mármost sok idő veszteséget, és elkerülhetetlen késedelmet.

A rézmüves az 190/ állitotta, hogy ha nem kap azonnal 200 ft-ot, ki nem furhatja a csövet; de ha megkapja a 200 ft-ot, akkor 1722 márczius elejéig a munkával készen lesz. Ez alkalommal a zsarnóczai udvarbiró Miller is jelen volt Ujbányán, és hallotta a rézmüves kivánságát, de mert a pénztárban nem volt több, csak 150 ft-ot adhatott neki, és Potter volt kénytelen a sajátjából 50 ft-ot hozzá adni, hogy a rézmüves kielégittessék.

A rézmüves mindamellett nem tartotta meg a szavát, és az általa kijelölt határidő eltelvén Potter kénytelen volt Beszterczebányára utazni. A rézmüves ismét igérte, hogy rövid idő alatt készen lesz; de igéretét megint nem teljesitette; végre 1-én májusban beszállitotta Ujbányára a csövet anélkül, hogy annak megtekintésére Pottert előlegesen felhivta volna, pedig az administrator is, Potter is többször meghagyta neki, hogy a kész csövet addig el ne szállittassa Ujbányára, mig azt Potter Beszterczebányán meg nem nézi, és sulyát meg nem méreti. Ez meg nem történvén, az administratornak jelentést kellett tenni, és sok idő veszteséggel távolról kel-

lett Ujbányára 191/ sulymérőt hozni, amelyen a nagy csövet megmérni lehetett. Ez sok idő és pénz veszteséget is okozott, mert csak 3 hét mulva érkezett a sulymérő Ujbányára. Mindennek Potter nem az oka. A megmérés után megint hetekig kellett várni, mig a rézmüves egy legényt küldött Ujbányára, hogy a srófok lyukait kivágja.

A legnagyobb baj azonban az volt, hogy a csőben sok hiányos hely maradt, melyek csak ólommal voltak kitöltve, és hogy a cső nem volt egyenlően kifurva.

Ambár a rézmüves köteles volt a hibákat a maga költségén kijavittatni, és erre magát irásban is kötelezte, még sem lehetett tőle e tekintetben semmit sem kieszközölni; és a furásban történt hibát némileg helyrehozni ami megint sok időt és pénzt kivánt.

Mindezen akadályok miatt többször panaszkodott Potter az udvarbirónál Millernél és az administratornál Aignernél, de nem használt soha a panaszkodás; Pottert tehát az épitési idejének hosszusága miatt vádolni nem lehet.

2. Éppen olykevéssé lehet Pottert a miatt felelőssé tenni, hogy a gép többe került, mint előirányozva volt.

A gép felállitására a szerződés 2-ik pontja szerint 6000 ft /egy nehány száz ft-tal több vagy kevesebb/ előirányoztatott.

Potter elismeri ugyan, hogy az épitésre ennél az összegnél több ment fel, de azt állitja, hogy ha a kellő gazdálkodással jártak volna el, és az épitéshez nem tartozó kiadásokat oda nem számitották volna, még meg is takarittatott volna valami az előirányzott összegből, mert:

1. A rézmüves a beszterczebányai könyvvivó engedelmével Ujbányára szállitván a nagy csövet, távolról kellett a kincstár költségén egy sulymérőt is oda szállitani, mely költségeket meg lehetett volna takaritani, ha a csövet már Beszterczebányán megmérik.

2. A rézmüves legényeit külön megfizették, pedig ő köteles lett volna a javitásokat saját költségén megtétetni.

3. A rézmüves rossz munkájának helyrehozatala végett

Ujbányán kellett egy furó gépet felállitani, ami a kincstárnak m.e. 200 ft-jába került.

4. Ámbár a rézmüvesnek eleinte csak 9 ft igértetett, és az administrator egy levelében azt mondja, hogy Szélaknán olyan munkáért 10 ft fizettetik, még is Potter megkérdezése nélkül mázsánként 30 ft-ot fizettek ki a rézmüvesnek a nélkül, hogy ez összegből az ő rossz munkájának javitására felment költségeket levonták volna. Ez a tulságos fizetés egyedül 672 ft 30 xr-ra ment.

A 27 1/2 mázsára menő csőért fizettetett 25 ft-jával 687 ft 30 xr pedig elég lett volna ezért à 10 ft 275 ft.

A többi rézeszközökért pedig mázsánként 30 ftjával

390 ft - fizettetett a 13 mázsáért, elég

1077 ft 30 xr lett volna 130 ft

ezért is 10 ft-jával. 405 ft

az 1077 ft 30 kr-ból levonva a helyes árt

405 " - "

672 ft 30 kr mutatkozik mint felesleges fizetés.

5. Az akna helyreállitása, mely m.e. 900 ft-ba került, Potter minden ellenmondása daczára elszámoltatott a gépfelállitás terhére, pedig ide legkevésbé sem tartozott.

6. Hasonlóképen nem ide tartoztak az utak helyreállitásának költségei sem, valamint az altáró vizcsatornájának biztositása, melyek mind a gépfelállitás költségére számoltattak el.

7. Különféle napidijak, a többek közt az udvarbiróé és Potteré is a gépköltségére számittattak el, pedig erről a szerződés semmit sem szól, és ott csak egyedül a gép felállitására van előirányozva 6000 ft.

8. Végre miután a gép az első próbát közmegelégedésre kiállotta, a bizottság azonban azt kivánta, hogy egy ujabb próbával mutassa meg Potter, hogy a gép a vizet 32 ölnyire felemelni birja, és e végett uj csöveket kellett alkalmazni, és a gépet 4 havi munkával át kellett változtatni: bizonyára

ez is jelentékeny kiadást okozott, melyre nem volt számitva az előirányzott 6000 ft megállapitásánál.

Mindezekből kitünik, hogy Potter előirányzata helyes volt, és ha a kiadások gazdaságosan kezeltetnek, és közéjük oda nem tartozó kiadások nem kevertetnek; az előirányzatot nem hogy tulhágták volna, de bizonyosan meg is takaritanak belőle. A tulhágásért tehát nem lehet Pottert felelőssé tenni.

4. Helytelen az állitás, hogy a gép müködése nem 192/ olyan hatásos, mint azt Potter a szerződésben megigérte.

A szerződés 1-ső pontjában kötelezte magát Potter, hogy gépével 24 óra alatt 42.000 akó vizet fog a mélységből emelni.

Az első próba alkalmával be is bizonyitotta, hogy nem csak ennyit, de 45.000 akót emelt, és a bizottság elismerte, hogy a gép jól dolgozik, és megelégedésének kifejezést is adott. De egyszersmind elrendelte, hogy a gép ugy alakittassék át, hogy a vizet a külre 32 ölnyi magasságra emelje. Potter vállalkozott erre is, megjegyezvén, hogy miután a gép csak arra van számitva, hogy a vizet az altáróig emelje, ujabb csöveket kellene felállitani, hogy ugyanazon mennyiséget a külre emelhesse. A meglevő géppel azonban be fogja bizonyitani, hogy a gép olyan magasságra is 1937

1724 márczius 3-án jelenti a főkamaragróf, hogy a szivattyuk zárolása egyszerü bőrrel már egy negyed év óta jól megy, ámbár Deadda és Corneli mindég ellene beszélnek. Az első szivattyuk a régi mód szerint kettős bőrrel vannak zárolva, a felsőbbek pedig egyszeresen, és csak ugy kihuzzák a vizet, mint az alsók.

Aigner javaslatára próbát tettek a szivattyuk hosszabb emelésével, de az eredmény nem volt kedvező, mert gyakran történtek törések.

1724 április 12-én panaszolja Mathias Cornelius Höll gépész mester az udvari kamarának, hogy a főkamaragróf rendeletéből neki kellene jelentést tenni a néhány év előtt itt berendezve volt szivattyuk anyagának mikénti felhasználásáról. Ezeket a szivattyukat az udvari kamara elhalt elnöke

gróf Walsegg rendeletére rendezte be Höll abból a czélból, hogy a szivattyuhuzó lovak munkája könnyebbittessék és megigértetett neki, hogy az elérendő megtakaritásokból a kapott 300 ft-on felül még 20.000 ft jutalmat fognak adni. Az uj berendezés főképen fémcsövek alkalmazásából állott. Amint az uj szivattyuk elkészültek, egy bizottság megvizsgálta müködésüket, és irásban bizonyitotta, hogy nagyon jól müködnek.

Voltak azonban az uj berendezésnek ellenségei is, két szivattyukezelő, valaki által felbiztatva, az emelő csövek felső részét fával betömte, a szivó csövekbe pedig keskeny bőrszeleteket szivatott fel annyira, hogy ezek is bedugultak, és a lovak nem voltak képesek a gépet mozgatni. Bossányi Mihály és Mallina János volt e két gonosz ember, de gonoszságuk kiderülvén fogságra vettettek. Mallina azt hallván, hogy őket halálra fogják itélni, rögtön meghalt, Bossányinak megkegyelmezett ugyan a főkamaragróf, de ő sem élt azután sokáig.

Ezután jól müködtek a szivattyuk mindaddig, mig nyilvánossá tétetett, hogy a berendezésért Höll 20.000 ft-ot fog kapni. Ekkor ismét felülkerekedtek az ellenfelek, és a szivattyuk müködését folytonosan zavarták, fölhasitották a csöveket, lyukakat vágtak a szivó csöveken sat., s oda vitték végre a dolgot, hogy Höll távollétében a jó szivattyukat kihányták, és anyagát, a rezet, vasat, és ólmot más helyeken fölhasználták. Höll e használatról nem számolhat, mert az nem az ő felügyelete alatt történt, kéri tehát az udvari kamarát, hogy őt az elnyomatástól és zaklatástól megvédje.

1724 április 16-án jelenti a főkamaragróf, hogy 2 napig tartó eső a tavakat megtöltötte, férne ugyan még több is a tavakba, de nem merik a vizet nagyon magasra emelni, mert akkor 194[illegible] és félnek, hogy a gátat keresztül szakitja, ugy véli, hogy ennek elejét lehetne venni, ha a tó fenekét ugy kiásnák, hogy legmélyebb pontja nem a gátnál, hanem hátrább a hegyben legyen, most a gátnak kell tartani az egész viz terhét, akkor pedig a fenékre nehezedne a viz, és nem

nyomná annyira a gátat, mint most. Ezt azonban nem látják be az itteni tisztek.

1724 április 20-án jelenti a főkamaragróf, hogy megnézte a tavak állapotát, a középső tóból nagyon szivárog a viz, most midőn a tó tele van, nem lehet megtudni, hogy hol jön ki a viz, de elrendelte, hogy a gát mellett fürészport hintsenek a vizbe, ha a viz leapad, ott kell keresni a viz kiszivárgása utját, ahol a fürészpor nagyobb mennyiségben meggyült.

/Kiegészitő adatok, 1725-1728/ 195/

1725 febr.1. Panasz Höll Cornél ellen, hogy engedetlen.

1725 máj. 28. Höll fizetéséből 1 ft 30 kr-t Korhnheimnek adnak.

1725 jun.9. Thorhaiser gépészt gonoszságáért Ujbányán büntetik.

1726 ápr.22. Minden kincstári uradalomból 30 ember a tó-gáthoz.

1726 aug.18. A tó-gátaknál kötél szállitás /2 lé erejü/.

1726 szept.8. A kötél szállitást megszüntették.

1726 szept.15. A kötél szállitás várépitésnél.

1727 jul.13. Schickmayer gépe Spitaler aknában, próba.

1727 okt.6. Az uj 4 tüzgéphez hütővizet keresnek.

1728 jun.8. A kohlbachi vizvezetéken dolgoznak.

1728 jul.21. A főkamaragróf tanácsai erőviz hiányában.

1729 julius 10-én tanácskozás tartatott Selmeczen a főkamaragróf jelenlétében azon okból, hogy a bányában a vizek a 6-ik járaton felül emelkedtek, a tavakból pedig nemsokára kifogy az esőviz.

A bánya bejáratván a szivattyukon több hiány találtatott, különösen, hogy a záróló bőr nagyon rossz, és a sokszori zárolás miatt a vizemelés hátra marad. A viz a bányában sok helyütt nem vezettetik csatornákban, tehát leszivárog a mélységbe. Ezeken a hiányokon minél előbb segiteni kell.

Miután pedig a vizerejü emelőgépeken kivül most a lő-

erejü gépek is mind müködnek, és előreláthető, hogy ha a tavak vizei kifogynak, a lóerejü emelőgépek nem lesznek képesek a viz emelkedését megakadályozni, az kivántatott,hogy 100-110 jó erős lovakat szerezzen be a kincstár minél előbb, melyeket azután vagy gépekbe befogni, vagy a lovasgazdáknak eladni lehet.

1729 augusztus 4-én megemlittetik, hogy a hodrusi tó nagyobbitásának költségeihez hozzá járulnak:

6	vasért	János táró a Berenleutenben	1 résszel
6	"	Pál táró	1 "
6	"	Rabenstein	1 "
6	"	József táró	1 "
24	"	Ó Mindszent táró	4 "
24	"	Finsterort	4 "
12	"	Moder táró	2 "
36	"	a kincstári alsó kohó	6 "
48	"	Mariahimmelfahrti 2 vizemelő és 4 zuzó	8 "
			29 résszel

1730-ban panaszkodik a főkamaragróf, hogy a szélaknai tó szivárog és nagy veszedelmet okozhat. A szilézíai gátverők nem tudták megjavitani.

1730 január 15-én panaszolják a selmeczi főtisztek, hogy Cornelius nyilvánosan azt beszélte, hogy nem sokára ő lesz itt a director, s nem fognak neki a főtisztek sem parancsolni. Azután egyszer gépkezelő segéddel méregetett a Szt.Háromság altárón, s midőn kérdőre vonták, és megtiltották neki, hogy a gépkezelőket saját külön czéljaira használja, nagy hetvenkedve azzal állott elő, hogy amit ő tesz, azt legfelsőbb meghagyásból teszi, és jelentést fog felterjeszteni, hogy őt a főtisztek akadályozzák.

1730 márczius 8-án értesiti a főkamaragróf a főtisztetket, hogy az udvari kamara Stäberhofer Ignácz könyvvivő segédet és Veldoner segéd bányatisztet külföldre küldeni rendelte, hogy a lüneburgi és harzi bányákat megnézzék, és ott különösen a vizemelést tanulmányozzák.

1730 máczius 10-én lekűldi az udvari kamara Pfrang

Miklós panaszlevelét Höll Cornél ellen, ki neki 215 ft-tal tartozik, de fizetni nem akar; erre Höll kihallgattatván azt felelte, hogy nincs semmije, nem fizethet, de ha a kincstárnál levő követelése megadatik, ő is azonnal meg fogja fizetni tartozását. Bécsben levő fia azt irta neki, hogy az udvari kamara már beleegyezett volna, hogy az ő követelése fejében neki itt 1200 ft kifizettessék.

1730 április 16-án javasolja a főkamaragróf, hogy Kohlbachon egy tó-gát készittessék, mert az ottani völgyben még sok viz folyik el haszontalanul, a gát m.e. 90.000 ft-ba fog kerülni, mely összeg a zuzók müködésének állandósitása és folytonossága által meg fog térülni.

1730 május 8-án jelentést tesz a főhivatal Höll Mátyás Cornél folyamodványára, melyben Höll elbeszéli, hogy 1695 augusztus 17-én herczeg Egon von Fürstenberg vele szerződést kötött, melyben megigéri, hogy ha Höll a selmeczi vizemelő gépeket ugy megjavitja, hogy a kezeléséhez szükséges emberek és lovak számának felét megtakaritani lehet, 10 ezer ft jutalmat fog adni Höllnek. 1718 május 28-án pedig az udvari kamara igérte meg neki irásban, hogy ha a gépeket ugy fogja átalakitani, hogy a lovakat, melyek hetenként 2000 ft-ba kerültek egészen mellőzni lehet, 20 ezer ft-ot fog jutalmul kapni. Höll azt állitja, hogy az ő javitott gépeivel 1695-ben az 196/ 600 lovakból 300 lovat nélkülözhetővé tett, később pedig 1718 után a tavak és vizvezetékek felépitése után a lovakat, ha viz volt, egészen mellőzni lehetett, igy tehát ő a feltételeket teljesitette, de a jutalmakból mindeddig csak 1500 ft-ot kapott; kéri tehát, hogy a jutalmak neki kiadassanak.

A főhivatalnak nincs tudomása a Höll állitása szerint létező szerződésekről, nem ismeri az azokban foglalt feltételeket, tehát felszólitotta Höllt, hogy a szerződéseket mutassa fel, és addig mig ez nem történik, a folyamodványról véleményt nem adhat.

1730 julius 6-ikán jelenti Fierer János Friedrich expectans, hogy a kohlbachi tó-gát épitését már megkezdték,

dolgozik rajta 114 bányász és 39 tóásó munkás.

1730 augusztus 18-án tanácskozmány tartatott Selmeczen a külföldön járt Stäberhofer és Veltoner jelentése és javaslata fölött. Javasolják:

1. Hogy a vizemelő vizkerekek, ugy mint a Harzon, a bányában egymás alatt rendeztessenek be, miáltal a veszteség, melyet a hosszu felszinti rudazat okoz, elkerültetnék.

A tanácskozás nem tartja e javaslatot elfogadhatónak, mert a Magdolna akna, mely e czélra egyedül alkalmas, nagyon törékeny kőzetben van leményitve. A Bieber altáró az akna 197/ alatt a 30-ik ölben fekszik, tehát csak 4 ötöles kereket lehetne beépiteni, melyek közül 2 a 6-ik Sargóczy járattól a Piroch járatig, a felső 2 pedig innen az altáróig emelné az összes vizeket. Mostan pedig 8 vizkerék és 3 lóerejü gép emeli a vizeket, tehát nem valószinü, hogy a földalatti kerekek elégségesek lennének a viz kihuzására.

2. Ajánlják, hogy a kenderkötelek helyett, melyek alig tartanak 1/4 évig, vasköteleket, vagyis lánczokat alkalmazanak a szállitásra, melyek nem sokkal nehezebbek, mint a kenderkötelek, de 2 évig is eltartanak.

3. A tanácskozás hajlandó az ajánlatot próbaképen elfogadni, és a Weiden aknában, melyben a kender kötelek az akna nedvessége miatt leggyorsabban elromlanak, a próbát megtenni javasolja, valamint próbát lehetne tenni a tisztább kenderből szorgalmatosabban készitett kötelekkel is.

A főkamaragróf hozzájárult e javaslatokhoz, és a próbák megtételét elrendelte.

1730 augusztus 24-én jelenti Stäberhofer, hogy a mansfeldi bányáknál mindenütt alacsony szivattyurakatokat talált, melyek igen jó eredménnyel dolgoztak, és miután régebben itthon is olyanok voltak, de Unger Ádám gépészmester idejében a magas rakatokkal kicseréltettek, először Körmöczön, azután Selmeczen, kéri, hogy a 198/ hivatalnál keressék ki azokat az iratokat, melyekből a változtatás okát kideriteni lehetne.

1730 augusztus 31-én rendeli a főkamaragróf, hogy Höll

fizetéséből hetenként 4 ft a Pfrongernek tartozó 215 ft-nyi adósság törlesztésére levonassék.

1730 szeptember 19-én tanácskozást tartottak a rövid és hosszu szivattyuk tárgyában, bemutatták a körmöczi hivatalos iratokat, melyek szerint Unger hosszu szivattyui sokkal czélszerübbeknek találtattak, mint a rövidek. Végre azt határozták, hogy a Lipót aknában egy vizemelő rakatot rövid szivattyukkal fognak ellátni, hogy ott egymás mellett láthassák a rövid és hossz szivattyuk müködését.

1730 október 29-én emliti a főkamaragróf egy jelentésében:

Nincs nehezebb, mint gépészeti tervek felett itélni, mert legalább én még nem hallottam olyan tervet, mely megvalósitva az igért hatást megadta volna. A gépek tervezői ugy beszélnek az ő gépekről, mintha azoknak minden része változhatatlan maradna a müködés közben is, pedig különösen a nagy teherrel járó gépek részei egy napig sem maradnak egyenlők, a nagy teher miatt egyik-másik darabja elgörbül, a görbe pedig kiegyenesedik, és a gép hatását rontja.

Stäberhofer utazása közben rövid magasságot emelő szivattyukat látott, és azok járását igen dicséri. Én azt hiszem, hogy a rövid vagy magas szivattyuk hatása között nem lehet igen nagy különbség, mert minden tehernek emelésére megfelelő erő kell. A gépészek berendezhetik ugyan a gépet ugy, hogy kevés erővel is müködhessék, de ebben nincs haszon, mert amit az erőben nyerünk, azt az időben elveszitjük. Például egy követ akarunk bizonyos magasságra fölemelni. Ügyesen szerkesztett géppel megtehetjük, hogy a követ, melynek emelésére 2-3 erős ember volt szükséges, egy gyermek is felemeli, de ennek egy napi munkára lesz szüksége, hogy ezt tehesse, mig a 2-3 erős ember egy pár óra alatt is elkészül vele. Nekünk a bányában mindennap fel kell emelnünk az altáró szintjére egy bizonyos mennyiségü vizet; egy vizoszlop ez, melyet folytonos mozgásban tartanunk kell, és az eredmény nem igen változhatik, ha ezt az oszlopot 8 vagy 12 részre osztjuk.

1731 február 16-án 800 ló volt a selmeczi gépeknél alkalmazva.

1731 márczius 11-én rendeli a főkamaragróf, hogy miután Höll Kornél az ő 12 gyermekével nagy nyomoruságban él, és régebben hasznos szolgálatokat tett, neki a kamaránál levő követelései rovására most 20 ft-ot, ezentul pedig minden fizetés alkalmával 12 ft-ot kifizessenek további rendeletig.

1731 április 26-án csuszamlások mutatkoztak a kohlbachi tó-gáton, és a lecsapoló nyilás is elromlott, ugy, hogy azt gyökeresen kijavitani kellett.

1731 május 31-én tanácskozás tartatott a kohlbachi tógát kijavitása tárgyában. A gátnak 2 hibáját emlitik: egyik az, hogy csuszamlás történt rajta, a másik pedig hogy a vizfelőli oldala igen meredek, és itt még 6-9' vastagságban, mely fent 3'-ra össze szorulna, a gát elé erősitést kellene csinálni. A gát belsejét eddig gyeppel rakták ki, Höll Cornél megemliti, hogy az nem ér semmit, jobb lenne e gát belsejét simán agyaggal kidöngölni, mert a gyep a vizben mind elkorhad és kihull.

1731 junius 23-án jelentik, hogy a kohlbachi tógát belső rézsüjét 42 1/2 fok alatt csinálják.

1731 julius 14-én Höll Cornél javaslatot és tervet terjesztett tanácskozás elé, mely szerint a vizemelő gépeknél az erő 1/3-át megtakaritani lehetne. A javaslat abból állott, hogy a szivattyu hengerek és ramácsok kisebbre csináltassanak, de az emelés magassága nagyobbra tétessék. Azt mondja Höll:

Tudva van, hogy a teher, melyet egy vizhuzó gép emel, a szivattyu ramácsának felületétől függ, akár milyen tágasak vagy szükek az emelő csövek. A teher mindég olyan nagy, amennyi a sulya egy vizoszlopnak, melynek keresztszelvénye a ramács felülete, magassága pedig az a magasság, melyre a viz emeltetik.

Az itteni szivattyuhengerek átmérője 8 1/4'', egy lábnyi magasságban 17 itcze vizet tartalmaz, egy itczének sulya

pedig 1 1/2 bécsi font, tehát a szivattyuban levő 1' magas vizoszlop sulya 25 1/2 font. Vegyük a József aknai vizemelő gép egész szivattyu sorozatát, evvel a viz az 5-ik Sargóczy járatról felemeltetik 360' magasságra a Pyroch járatig. Ennek a vizoszlopnak sulya a 25 1/2 = 9180 font, tegyük kerekszámban 92 mázsa. Az emelés magassága ennél a gépnél a fölszinen 25'', de a bányában csak 20'', és kiönt minden emeléssel 23 1/2 itcze vizet, a nagy kerék egyszeri fordulásánál pedig 8-szor önt, tehát ad összesen 188 itczét.

Másmost hogyha a ramácsot csak 5 3/4'' átmérővel csináljuk, a szivattyu hengerét pedig 6 1/2' hosszura vesszük, ebben 1 láb magasságu vizolszlop fog adni 8 1/2 itcze vizet, melynek sulya 12 3/4 font, tehát az egész 360' magas vizoszlop 199/ font, tegyük 46 mázsa. Az emelés magasságát egy emeléssel eszerint 44 15/24 vizet fog a gép önteni, tehát a nagy kerék egyszeri fordulatával 8-szor annyit = 357 itczét, tehát csak 2 1/2 itczével kevesebbet a mostaninak kétszeresénél, vagy is a nagy kerék minden fordulatánál 357 - 188 = 169 itczével többet fog kiönteni, mint az eddigi.

Világos tehát, hogy ilyen módon valamennyi gépnél összesen 88 pár lovat lehetne megtakaritani.

Ebből következik, hogy a rudazatot és minden mozgó szerkezetet könnyebbre lehet csináltatni.

A költség nem lesz nagy, mert próbául csak facylindereket lehetne alkalmazni, és ha ezek jól járnak, akkor lehetne a rézcylindereket ujra önteni.

Azt véli Höll, hogy ily módon évenként 26.000 forintot lehetne megtakaritani.

A tanácskozás kiadta ezt az ajánlatot Artner Ádám János expectánsnak véleményadás végett.

Artner azt mondja, hogy Höll számitásának egyik részét helyesli, a másik részével azonban nem ért egyet.

Helyesnek találja azt, hogy az emelendő viz sulya a ramács felületétől és az egész emelés magasságától függ, tehát hogy a 8 1/4'' átmérőjü szivattyuknál ha a viz 360 láb-

ra emelkedik, a vizoszlop sulya, melyet a gépnek legyőzni kell = kereken 92 mázsával. Helyes az is, hogy ha az egyes emelés 20'', a nagy kerék minden fordulásával 188 itcze vizet önt. E végre most 8 pár lovat kell a gép 200/ pedig Cornelius ur kimutatja, hogy a lovaknak csak 200/ kell emelni, mert ha a 92 mázsa teher az emelőrud egyik végére akasztatik, a másik hosszabb emelőkar végére pedig 69 mázsa, akkor a kettő egymást egyenlő sulyban tartja, mert a hajtó rud egy könyökforgatyuhoz van kapcsolva, melyet egy 3-szor nagyobb kerék hajt, tehát 69/3 = 23 mázsa ennek legyőzésére pedig 4 pár ló elegendő lenne, mert 1 pár ló 6 mázsa terhet emelni képes. De a valóságban nem 4 pár, hanem 8 pár ló szükséges, mert a surlódások legyőzésére ugyan annyi erő kell, mint a viz emelésére.

Hosszu számitások után kimutatja továbbá Artner, hogy Höll javaslata nem fog jó eredményt adni, mert ő nincs tekintettel a surlódásokra, a rudazat és vasalás gyengitése pedig sok törést okozna.

Mind a mellett, miután a kisérlet nem kerülhet sokba, és nem lehetetlen, hogy az öreg tapasztalt gépész helyesebben itéli meg a dolgot, mint ő, ő is azt javasolja, hogy a kisérletre adják meg az engedélyt.

A főkamaragróf erre azt válaszolja, hogy nehéz olyan valakinek az ajánlatát elfogadni, aki már sokszor mutatott be jól járó mintákat, de nagyban csak ritkán tudott jó eredményt elérni, mindazonáltal megengedi a kisérletet, ha

1. Avval a bányában semmi kár vagy hátramaradás nem történik,

2. ha Höll biztositékot tesz le, hogy a gép tartósan jól fog járni,

3. ha Höll biztositékot ad, hogy a kisérlet nem fog sokba kerülni,

4. ha Höllnek van annyi követelése a kincstárnál amennyi biztositékot le kellene tennie.

Ezeket a feltételeket elfogadja Höll, mert biztositékul leköti becsületét, és azt a 202 ft 30 krt, mellyel neki

a kincstár adós, a költség pedig fa cylinderekkel nem fog 115 ft 30 kr-nál többre menni. De azt kéri Höll, hogy miután ő már öreg, és a bányába nem járhat, az ő két fia: Ignácz Cornél, és József Károly adassék mellé segédül, és az ő napidijaik a jövendő megtakaritásokból fedeztessenek.

1731 október 8-án rendeli a főkamaragróf, hogy miután a kohlbachi tó-gát már egészen helyre állittatott, és Weidner Henrik szilézíai gátmester az ő embereivel haza menni akar, az ő jó szolgálatai megjutalmazásául neki 24 ft-ot fizessenek ki.

1731 deczember 1-én jelentik, hogy Höll az ő uj szivattyuival elkészült, és meg is próbálta, de mivel a fenyőfából készült cylinderek nagyon egyenetlenek, nem ment jól a próba, most bükkfából fogja a cylindereket csináltatni.

1731 deczember 6-án kéri Kirchner Miksa bányagondnok az udvari kamarát, hogy miután ő egy uj lóerejü hajtógépet talált fel, melynek könyökös forgattyuja nincsen, mely forgattyu most rendesen 3000 ft-ba kerül, s ha eltörik, 1000 tallérba kerül az ujra öntése, tehát ha ezt a költséges forgattyut nélkülözni lehet, avval sokat megtakarithatnak; de ezenkivül az ő gépének hajtására csak félannyi erő kell, mint eddig; mindezt mintában is bemutathatja, és saját költségén megcsináltatja, ha kiadják neki a fizetéséből visszatartott összegeket; kéri tehát, hogy az udvari kamara az összegek kifizetése iránt intézkedjék.

1731 deczember 9-én javaslatot tesz a főkamaragróf a Selmeczen épitendő tüzgépek tárgyában.

Már 10 év óta vitatják a kérdést, hogy czélszerü lene-e az itteni müvek viztelenitésére tüzgépeket állitani fel? Sokan félnek a gépek nagy tüzelék fogyasztásától, melyet a selmeczi gyér erdők alig fedezhetnének. Mások kételkednek a gépek hatásában, mely Ujbányán sem volt egészen megfelelő. Mások pedig nem tudják, hogy honnan lehetne a géphez szükséges hütő vizet megszerezni? Nehéz olyan gépről véleményt adni, melynek czélszerüségére nézve a gépészek nincsenek egy véleményen. A gépészek ugyan azt állitják,

hogy az ujbányai gép az ő méreteihez képest ennyi s ennyi vizet emelt ennyi magasságra, tehát egy ujabb kellő nagyságu gép aránylagos eredményt fog adni; a főkamaragróf véleménye szerint az átállitás helyes volna, ha egy sullyal biró erőre vonatkoznék, de mert a gőzre vonatkozik, melynek tulajdonságait még nem ismerik, ki tudja, hogy egy kétszer olyan nagy gép kétszer akkora eredményt fog-e adni? Potter ugyan azt mondja, hogy ha az uj gép nem oly eredménnyel müködik, mint ő állitja, vágják le a fejét; de evvel rajtunk nem lesz segitve, ha a sok pénzt kiadtuk, és a gép nem jól müködik; az ő feje nem fogja a mi kárunkat megtériteni. Másrészt azonban helytelen lenne oly dolgot, melynek eredménye jó lehet, elvetni csak azért, mert nekünk, akik hozzá nem értünk, nem egészen biztosnak látszik. Nehezebb és bizonytalanabb dolgokat is véghez vittek itt már jó eredménnyel; és a lehetetleneknek látszó tervek is rendesen csak azért ejtetnek el, mert kivitelük sok nehézséggel jár. Azért ilyen alkalmakkor mindenekelőtt meg szoktam vizsgálni, hogy a nehézségek elhárithatók-e vagy nem? Hogyha nem hárithatók el, akkor nem gondolok többet reá, de ha elhárithatók, vagy legalább mérsékelhetők a nehézségek, akkor azt nézem, hogy az eredmény mennyi hasznot hajthat? Ilyen módon jártam el ebben a kérdésben is. Alaposan megfontoltam minden körülményt, a bizonytalanságokat, a nehézségeket, és 201/ azt találtam, hogy a következő kérdésekre kell feleletet adnom:

1. Milyen hatást lehet várni egy nagyobb tüzgéptől?
2. Milyen haszna lesz ebből a bányászatnak?
3. Lehet-e reményleni, hogy a költségek apadni fognak?
4. Honnan lehet beszerezni a szükséges tüzeléket?
5. Hol kellene felállitani a tüzgépet?
6. Honnan lehetne beszerezni a hüt vizet?
7. Mennyibe fog a gép kerülni, és honnan lehetne azt fedezni?
8. A sok javitások nem fogják-e veszélyeztetni a bányát?
9. Mennyiben lehet Potterban bizni?

10. Az épités alatt milyen szerepe legyen Potternak?
11. Milyen legyen szerepe az épités után?
12. Milyen legyen a fizetése?
13. Miképen kell vele bánni az épités után?
14. Mennyi jutalmat lehet neki igérni?
15. Miféle biztositékot kell tőle követelni?

ad 1. A gép hatását illetőleg Potter igen sokat igér, és fejével s életével kezeskedik érte, de miután erre a biztositásra semmit sem adhatunk, végre abban állapodott meg Potter, hogy a gép 14.000 akó vizet fog emelni 24 óra alatt. Én a tekintetben csak azt kutatom, hogy lehetséges-e a nagy tüzgépet járatni és müködésben tartani, és hogy az igért hatás elérése valószinü-e? Az elsőt illetőleg nem kivánhat tőlünk senki sem alapos véleményt, mert nem értünk hozzá. Másrészt pedig Potter igéreteiben még kevésbé lehet megnyugodni, mert mathematikai és mechanikai ismeretei nagyon gyengék, és mert bizonyos, hogy Potter, a gép felépithetése czéljából, minden lehetőt és lehetetlent megigér. Mindezekről azt hiszem, hogy egyedül csak báró Fischer császári és királyi épitőmester képes alapos itéletet mondani. Báró Fischer ismeri a tüzgép szerkezetét, és tudva van, hogy Potter nem épithette volna fel az ujbányai gépet, ha ebben neki báró Fischer utmutatást nem ad. Ő képes meghatározni a cylinder, kazán, és tüzelő tér nagyságát, mert Potter, csakhogy a gépet elfogadhatóbbá tegye, nagyon kis tüzteret tervez, és azt hiszi, hogy kevés tüzelékkel is jó eredményt fog elérni; pedig valószinü, hogy a nagyobb hatást csak aránylag nagyobb fafogyasztással lehet elérni. A hatásra nézve is legjobb lesz báró Fischer véleményét kikérni, mert mi csak anynyit tudunk, hogy az ujbányai tüzgép m.e. 7000 akó vizet emelt 24 óra alatt 60 és egynehány ölre; de hogy a tervezett uj gép fel birja-e emelni a 12000 akó vizet 65 öl magasságra? ezt nem vagyunk képesek megitélni, mert nem vagyunk szakértők. Igaz ugyan, hogy Ujbányán a gép sokszor megakadt, és akkor, mig kijavitották,a viz a bányában felemelkedett; de az is igaz, hogy mihelyt a gép müködött, gyorsan lehuzta a fel-

emelkedett vizeket; tehát nagyobb viztartó helyiség mellett, melybe a viz a gép javitása alatt meggyülhet, nem kell félni az elfuvilás'ól.

2. Az a kérdést illetően, hogy a tüzgép hasznos lenne-e a bányára nézve, erre minden kétségen kivül igennel kell felelni, és ebből az okból kivánatos, hogy legalább egy tüzgép állittassék fel. Azt az okot, hogy a tüzgép kevesebbe fog kerülni, mint a lóerejü gépek, nem tartom eléggé bebizonyitottnak; mert, ha a számitásból némi megtakaritást lehetne várni, mindig akad ilyen vállalatnál előre nem látott kiadás, ami a megtakaritást felemésztheti, eltekintve attól, hogy a tüzgép nem tartozik az erdőt kimélő eszközökhöz. A tüzgép hasznosságát bizonyára el fogjuk ismerni, ha vissza emlékszünk, hányszor ejtett bennünket a legnagyobb zavarba, ha uj vizet nyitottunk a bányában, hányszor panaszkodtunk, tehetetlenül, ha erővizünk kifogyott? Hányszor sürgettem én jelentéseimben, hogy ilyen váratlan elárasztás ellen valamiképen biztositsuk magunkat. Vannak is némi segitségeink, de ezek mindig kisebbednek, mennél mélyebbre haladunk a bányában, de nem is lenne szükséges annyira igyekeznünk a mélységbe, ha bátrabban dolgozhatnánk a felsőbb vájatvégeken, és nem kellene félnünk ujabb vizek megnyitásától. Részemről Pachen tárót mindig a legfontosabb bányának, mintegy kincstárnak tartottam, és nagyon aggódtam amiatt, hogy egy váratlan vizbetörés a mivelésünket elfullaszthatja, és bennünket legbiztosabb termelő pontunktól elzár. Hogyha azonban a tüzgép jó eredménnyel müködik, lehetne biztositónk és még az Erzsébet aknai lovakat is ki lehetne fogni, és csak a legnagyobb szükség esetére kellene ismét alkalmazni.

3. Hogy azonban a tüzgép felépitése esetében kiadásaink kevesbedni fognak, ezen nagyon kételkedem, mert ámbár kiszámitják, hogy költségeink 3000 ft-tal fognak évenként apadni, de mivel mindég felmerülnek ilyen uj gépnél előre nem látott költségek, a tüzelék is évről évre drágább lesz, azt hiszem, hogy nem sokkal kevesebbet fogunk a tüzgépre kiadni, mint a 2 lóerejü vizemelőre, melyeknek helyét pótolja.

4. Arra a kérdésre, hogy a tüzgép faszükségletét honnan fogjuk fedezni? a tisztek legnehezebben tudnak felelni, de én elvállalom e tekintetben a felelősséget, és kész vagyok a gépet elegendő fával ellátni. Ezt az igéretemet pedig ugy fogom teljesiteni, hogy részben Beszterczebányáról fogok télen szánkókkal fát szállittatni, hogyha azonban ez nem lehetséges, és kénytelenek leszünk magunkat Selmecz Vidékéről ellátni a szükséges fával, tehetjük ezt minden fennakadás nélkül, ha egy olvasztót Selmeczen megszüntetnük, és hetenként 70 mázsa közép jóságu érczeket Körmöczre küldünk. Az udvari kamara már kétszer sürgette ugyan, hogy terjesszem fel a kozelniki völgy torkolatánál tervezett gereblye tervét részletesen kidolgozva, de erre mindeddig nem volt időm, ámbár meg vagyok győződve, hogy ezt a gereblyét annak idejében fel fogják állitani, mely esetben azután Selmeczen több tüzgép faszükségletének fedezése sem fog nehézséget okozni. Nagyon jó lenne ugyan, ha kőszén állana rendelkezésünkre, de erre való kutatásainknak nem volt jó eredménye, Selmecz körül nincs jó szén, messziről hozatala pedig sokba kerül; ez okból most még nem lehet a kőszénre számitanunk.

5. Hogy hol kellene a tüzgépet felállitani? Erre nézve igaz ugyan, hogy legjobb lenne Szélakna, ott vannak a legmélyebb mivelések, ott lehetne a hütő vizet is legkönnyebben a Bieber altáróról felemelni; de mivel főképen Pachen tárónak van legnagyobb szüksége a mivelés biztositására, mindnyájan azt véljük, hogy az uj gép Pachen táró számára állittassék fel.

6. A hütő vizet illetőleg magam is kerestem Potterrel együtt, de nem találtam erre való állandó forrást, tehát kénytelenek leszünk a bányaviz egy részét a géphez fölemelni m.e. 60 ölnyire. Meg kellene tehát tartani az András aknai lóerejü vizemelő gépet e czélra, és csak a 2 Erzsébet aknai gép lenne megtakaritható. Csak amiatt aggódom némileg, hogy a bányaviz egy kissé zavaros, Potter ugyan azt mondja, hogy az nem árt. Báró Fischer megitélheti ezt is, hogy ugy van-e?

7. A gép felállitása költségét illetőleg, kevés bizalmam

van Potter számitásaiban; de ha az épités egy pár ezer ft-tal többe is kerül, Pachen táró biztossága megérdemli ezt az áldozatot is. De hogy e költséget az itteni bevételekből fedezzük, arra gondolni sem lehet, mert most is alig tudom a mivelésre szükséges kiadásokat fedezni. Hogyha azonban a Szt.háromság altáró vájatvégével nyitott ércz tartósnak bizonyul és a jövő év nem lesz nagyon száraz, s a zuzók dolgozhatnak, akkor megtaláljuk a fedezetet is.

8. A gépen előforduló javitásokra nézve már emlitettem, hogy ebből nem származhatik semmi baj, ha nagyobb vizgyüjtő vágatok állanak rendelkezésre.

9. Hogy lehet-e az épitést Potterre bizni? ez a kérdés nekem is gondot okoz. Potter igen jó ember, kivel igen jól lehet kijönni, de csak akkor, ha józan; mert ha ivott, akkor felülmulja gorombaságban az angol hajós legényeket. Sokat beszéltem én már neki, hogy erről a rossz szokásáról leszoktassam, egy ideig mindenüvé magammal vittem, és mindig vele voltam, akkor meg is tartotta magát, de mihelyt alkalma akadt az ivásra, megint visszaesett régi szokásába. Nem lehet e tekintetben senkit megóvni, aki maga magán nem tud uralkodni. Ilyen embernek csak különös elővigyázattal lehet a gép épitését átadni.

10. Ez okból azt javaslom, hogy Potter az épitésre nézve közvetlenül a főtisztek alá rendeltessék, és hogy 2 ügyes expectans adassék mellé, akiket ő köteles lesz a gép épitésége és kezelésébe betanitani.

11. Ha a gép már fel lesz épitve, Potter maradhatna a gépkezelés igazgatója, de csak ugy, mint az épitésnél, hogy a főtisztek alá rendeltessék, és mellé 2 expectans adassék.

12. Potter fizetését illetőleg én azt vélem, hogy 400 ft-tal elégséges 202/ de Potter 500 ft-ot kiván. Lehetne talán neki jutalmat is megigérni arra az esetre, ha a gép kifogás nélkül müködik.

13. Arra az esetre, ha a gép már müködik, nem tartanám szükségesnek, hogy most már határozott igéretet tegyünk, elég neki az a biztositás, hogy ha minden jól sikerül, jutalomra számithat.

10632/C

15. Végre a tőle kivánandó biztositást illetőleg azt vélem, hogy az eredmény legjobban fog biztosittatni, ha nekünk engedelmeskedik, és a 2 expectanst begyakorolja. Addig, mig e tekintetben egészen biztosak nem leszünk, nem szabad a 2 lóerejü gépet abbahagynunk.

Ezeket kivántam e tárgyban az udvari kamara elé terjeszteni; legnagyobb fontosságunak tartom báró Fischer véleményét, mert én oly kevéssé vagyok gépész, hogy véleményemnek semmi értéke sincs, és ha a gép nem sikerül, ez nem az én hibám lesz, mert e tekintetben semmi felelősséget nem vállalhatok el.

1732 január 6-án jelenti a főkamaragróf az udvari kamarának, hogy a Schickmayer-féle vizemelő gép miért nem dolgozik? Ezt a gépet Kirchner bányagondnok felépitvén, megindították, és azután a főkamaragróf jelenlétében megmérték, hogy mennyi vizet emel, s ugy találták, hogy perczenként 11 itczével kevesebb vizet öntött, mint a Lipót aknában beépitve levő régibb gép. Ennek következtében, és mert Kirchner megigérte, hogy még javitani fog rajta, megállitották a gépet, és az igy áll most is, mert Kirchner nem tudott rajta javitani. Ha azt akarják, hogy a gép annyit emeljen, mint a többi, akkor több erővizet kell a kerekére bocsátani, mint amennyi a többi kerekekre szükséges.

1732 február 28-án jelentik a főtisztek, hogy Cornelius uj gépével kisérletet tettek február 21-én, a Cornelius szivattyui egy emelésre 56 1/2 itcze vizet öntöttek, a régi szivattyuk pedig csak 48 itczét, tehát 24 óra alatt a Cornelius gépe 6780 akót emel, mig a régi csak 5760 akót, tehát 1020 akóval kevesebbet ad. Miután valószinü, hogy ha a szivattyuk vascsövekkel lesznek ellátva, az eredmény még kedvezőbb leend, engedelmet kérnek a vascsövek beszerzésére, mit a főkamaragróf meg is adott.

Cornelius azonban még egy tervet adott be, mely szerint a szivattyukat taposó kerekekkel és ökrökkel akarná hajtani. Ezt a tervet még bővebben meg kell fontolni.

1732 márczius 22-én értesiti a főkamaragróf a selmeczi

főtiszteket, hogy az udvari kamara a krisnai vizvezeték költségeire 8800 ft-ot engedélyezett.

1732 április 4-én báró Fischer jelenlétében tartották a felépitendő tüzgép tárgyában az első tanácskozást a következők: Hallwax János főpénztáros, Staberhofer János Adrian könyvvivő, Eder Miksa Gergely pénztáros, Gerhamb József János főaranyváltó, Kirchner Miksa Mihály bányagondnok, Deadda Dávid Dániel főbányatiszt, Spiegel Nándor bányatiszt, Andreovitz András György bányatiszt, Gall János segédbányatiszt, Deadda József segéd bányatiszt, Höll Cornél Mátyás gépész mester, Kornheimb Lipót Ferencz segéd gépész mester, Grueber Ignácz bányapolgár, Richter József bányapolgár, Osznitz Emanuel bányapolgár, Protschl Antal Jakab, Grueber Ferdinand, Osznitz Frigyes bányapolgár, Zipser Gottfried társulati bányatiszt és Corvadecz Imre Mihály jegyző.

Mindenek előtt azt a kérdést fontolták meg, hogy hány tüzgépet épitsenek fel?

Az udvari kamara azt határozta ugyan, hogy a lőerejü vizemelő gépek helyett mindenütt tüzgépeket állitsanak fel; mindazonáltal czélszerübbnek vélték egyelőre csak egy gépet állitani fel, hogy e mellett a felmerülő nehézségeket kitanulhassák, és a költségekre nézve is biztosabb adatokat szerezhessenek.

2. Kérdés az, hogy melyik aknánál állitsák fel a gépet? Legczélszerübbnek tartották volna, hogy a gépet András aknánál állitsák fel, de itt nehézségek merültek fel a hütő viz megszerzésében, melyet vagy a Szt.Háromság altáró szintjéről kellene külön fölemelni, vagy pedig a Klingen táró alatt levő forrásokat kellene egy gyüjtő tóba bevezetni. Mind e nehézségek tekintetbe vételével azt határozták, hogy könnyebb lesz az uj gépet Szélaknán a József aknánál állitani fel, hol 64 ölnyi magasságra 10.000 akó vizet kellene 24 óra alatt emelnie. Az akna fenekén könnyü lesz egy nagy gyüjtő helyiséget kivágni, melyben 203/ akó viz gyülhessen ha a gép valamely okból rövid ideig szünetelni kénytelen.

3. Elhatározták, hogy a Schalmann-féle majorság mellett

föltárt kőszenet még jobban föltárják, egyelőre pedig az Ujbányán levő géppel megpróbálják a Trnanka mellett feltárt kőszén fütőképességét. Ha fával kell füteni, akkor naponként 7 öl fa lesz szükséges.

4. A beszterczebányai harangöntő Szélaknán fog magának egy öntőmühelyt fölállitani, hogy a rézczilindereket ott helyben önthesse, és a fuvarozás költségeit megtakarithassa.

1732 április 10-én jelentést tesz Willidiener az ujbányai tüzgépnél báró Fischer jelenlétében véghezvitt kisérletekről.

1. Kisérletet tettek fával, 1/2 öl fa sulya volt 15 1/2 mázsa, ehhez még 1 mázsát adtak, tehát elégettek 16 1/2 mázsa fát. Evvel 1 1/2 óra mulva a kazán elkezdett forrni, és annyi gőzt adott, hogy a gép 3/4 óráig járhatott minden további tüzelés nélkül.

2. Próbát tettek selmeczi kőszénnel, melyből 11 m 44 font-ot égettek el 204/ a kazánt hideg vizzel megtöltötték, de 5 óra tüzelés után sem lehetett gőzt nyerni belőle. Tehát még 5 m 4 font revistyei szenet, mely Trnanka mellett termeltetett, égettek el 1 1/2 óra alatt, és annyi gőzt nyertek, hogy a gép 3/4 óráig járhatott.

3. Átalakitották a rostélyt kőszéntüzelésre, és 5 1/4 órai tüzeléssel 16 m 70 font trnankai kőszenet és 7 m trubaini kőszenet fogyasztottak el, 3/4 óráig tartó gőzt nyertek.

Azt véli, hogy a selmeczi kőszén nagyon tisztátalan, lángja rövid, és a fütésre nem alkalmas, a trnankai és trubaini kőszén jobb ugyan, és gőz is fejleszthető vele, de sokkal lassabban, mint a fával.

1732 április 22-én benyujtja báró Fischer a felépitendő tüzgép költségvetését:

Réz kell a géphez	236	mázsa
Vas " "	25	"
Ólom " "	35	"

A rézmüvesnek	1059 ft
2 korong a cylinderbe	50 "
A ramácshengerek az aknában	960 "
Az ólomcsövek öntése	175 "
Az épület és födél	1500 "
Fa a nagy gerendához	200 "
Vas csavarok 50	125 "
A nagy láncz	500 "
Az emelőcsövek	500 "
Vas részek az aknába	500 "
A felszerelés	850 "
A hütőviz bevezetése	1000 "
Potter felügyelő dija	600 "
	8019 ft

1732 április 27-én jelenti Patkho Ferencz zsarnóczai tiszttartó, hogy a trnankai és zsdári fuvarosok egy mázsa kőszén fuvarozásáért Trnankáról Szélaknáig 13 1/2 krt kérnek.

1732 május 20-án tanácskoztak a tüzgép felett, melyre nézve báró Fischer kiszámitotta, hogy a 16erejü 7 vizemelő gép Szélaknán kerül három évi átlag szerint

hetenként	1546 ft-ba
ehhez adva a javitásokat	72 "
összes heti költség	1618 ft

Miután azonban a 7-ik Sargóczy járattól 14 ölnyi magasságra a József akna alá 12 pár lóval kellene ezentul is emelni a vizet, tehát a fentebbi költségből levonandó

12 à 7	84 Ft
marad összehasonlitásra	1534 ft.

A 4 tüzgép ugyanezt a vizet /17.000 akót/ sőt még többet is fog emelni, és ha egy öl tüzifa a géphez 2 ft 20 kr-ral, vagy egy mázsa kőszén 9 kr-ral szállittatik, nem fog több költséget okozni, mint egyenként 260 ft-ot, tehát összesen

1040 ft-ot hetenként; megtakaritható tehát hetenként 500 ft.

Hogyha pedig a rudas vizemelőgépek dolgoznak, akkor most a lovas gazdák hetenként 700 ft várakozó pénzt kapnak, a tüzgépekért pedig nem kellene több várakozó pénzt adni, mint hetenként 50 ft-ot egyért, tehát összesen 200 ft-ot, tehát ekkor is megtakarittatnék hetenként 500 ft ugy, hogy az évi megtakaritást, ha mind a 4 tüzgép föl lesz épitve, biztosan lehet 26.000 ft-ra számitani.

Báró Fischer bemutatta egyszersmind a kötendő szerződés tervezetét, mely szerint ő elvállalja 8 évig hetenként 260 ft-ért egy-egy tüzgép kezelését és fenntartását, csak a bányában előforduló költségeket fedezze külön a bánya, és jót álljon érte, hogy a fa ölenként 2 ft 30 kron, a kőszén pedig mázsánként 9 kr-ral a géphez szállittatik, naponként egy géphez 20 fa vagy 20 mázsa kőszén. Báró Fischer 16 évre terjedő szabadalmat kér, hogy ez idő alatt senki se állithasson fel.

A tanácskozóknak 2 pontra volt megjegyezni valójuk.

1. hogy a gép nehezen fogja a vizemelést megbirni, ha a báró csak napi 17.000 akó emelésére számit, mert mikor ezt a mennyiséget mérték, akkor éppen nagyon kevés viz volt a bányában, tavasszal, ősszel és télen sokkal több szokott lenni, erre tehát tekintettel kellene lenni.

2. Nagyon kételkednek, hogy egy öl fát 2 ft 30 kron, vagy egy mázsa kőszenet 9 kron be lehetne szállitani. Mert a fát mostan ölenkint 3 ft 30 kron sem akarják befuvarozni, a szenet pedig 13 1/2 krért lehetne beszállitani, de a termelés költségei nélkül, a termelés pedig egymaga több be fog 9 kr-nál kerülni.

1732 junius 17-én megemlittetik a jegyzőkönyvben, hogy a lovas gazdák panaszkodnak a Cornelius gépére, mert a lovakat tönkre teszi, és kérik, hogy az eddigi 8 párhoz még 2 pár lovat befoghassanak.

1732 julius 10-én jelenti a főkamaragróf, hogy a kohlbachi tó-gát belső burkolata megint hasadást kapott, és mert most a tó üres, elrendelte, hogy a burkolatot kővel

csinálják. Van a tó mellett ehhez elég kő, és vannak bányamunkások is elegen.

1732 augusztus 14-én jelentik a főtisztek, hogy Fuchshuber főerdész megtekintette a bakabányai erdőket és azt véli, hogy azokból évenkint 2000 öl 3' hosszu tüzi fát termelni lehet. De szükséges e végre 25 embert állandóan a vágáshoz alkalmazni, és használatukra az erdőben egy házat épiteni, továbbá utakat és hidakat csinálni. Az uhliskóiak, gyökésiek és viszokaiak pedig elvállalták évenkint 1200 öl befuvarozását Szélaknára a géphez ölenként 3 ft-jával, és ennyit meg is érdemelnek, mert egy öl befuvarozásával 2 szekér 4-4 lóval 3 napig lesz elfoglalva. A vágatás 24 kr-ba kerül ölenként, de a többi költségeket, házat, utakat, és felügyeletet hozzá számitva egy öl bele fog kerülni Szélaknán 3 ft 45 kr-ba.

1733 május 16-án a tüzgép fával való ellátása tárgyában tanácskoztak, és elhatározták, hogy a tüzifát a bakabányai erdőkből veszik, melyek a két gép szükségletét /évenkint mindegyik 2000 öl 3' hosszu hasábfa/ 18 évig fedezheti. De hogy ezt tehessék, mindenek előtt jó utakat kell készitenì, melyekhez báró Fischer azonnal hozzá kezd, és a viszokai, uhliszkói és gyökési parasztokkal szerződést kell kötni, hogy nemcsak a tüzgéphez, hanem a bányákhoz szükséges fát is rendesen befuvarozzák.

1733 május 21-én jelentik a főtisztek a főkamaragrófnak, hogy a Lumley az ő zuzó gépmintájával megérkezett, és azt a kamaraudvarban felállitotta; azt véli Lumley, hogy mintája sokkal jobb, mint a báró Fischer tervezte tüzgép és attól fél, hogy a miatt a báró meg fog rá haragudni.

1733 junius 11-én jelentik, hogy Cornelius gépével megbizható próbát tettek ugy, hogy ugyanaz a kerék hajtotta az uj szivattyukat és a régieket is. Az uj szivattyuk emeltek 24 óra alatt 2983 akó vizet, a régiek pedig ugyanazon idő alatt 2847 akót, a különbség tehát nem nagy, és nem érdemes ezért a régi szivattyukat átalakitani. Erre a főkamaragróf junius 16-án azt a kérdést teszi, hogy adjanak véle-

ményt vajjon Corneliusnak az ő fáradságáért jutalom ajánltassék-e vagy nem?

1733 deczember 17-én jelentik a főtisztek, hogy tegnap báró Fischer jelenlétében próbát tettek Kirchner bányagondnok vizemelő gépével; a gépet 8 pár ló hajtotta, a bányában 16 szivattyu volt hozzá akasztva, a vizet a Pyroch járatról emelte a Bieber altáróra, egy emeléssel 20 itczét emelt, az emelés magassága 17 3/4'' 1/4 óra alatt 77 1/3 akót, tehát 24 óra alatt 7424 akót emelt. A régi vizemelő gép hasonlóképen 8 pár lóval hajtva, a Pyroch járatról az altáróig 24 óra alatt 8198 akót emelt, tehát Kirchner gépe kevesebbet emelt 774 akóval, és a lovak nagyon kifáradtak mellette. Kirchner nem volt jelen a próbánál.

1734 január 21-én jelentik, hogy báró Fischer az első tüzgépet január 5-én meginditotta, és hetenként a szerződés szerint neki ezért 250 ft azóta fizettetik. De miután most a tavakban viz van elég, és csak egy nehány lóval kell a vizerőt segiteni, és ez kevesebbe kerül mint a tüzgép; azt határozták, hogy egyelőre a tüzgépet a József aknában szüneteltetik, ameddig a viz a tavakból ki nem fogy, és csak azután fogják ismét meginditani.

1734 január 22-én rendeli a főkamaragróf, hogy miután báró Fischer az egyik tüzgépet már 4-ikén a másikat pedig 17-ikán meginditotta, és az első gép mindeddig dolgozott, de minthogy most elegendő vizerő is van addig, mig ez tart, szünetelhet, ennél fogva jóváhagyja, hogy báró Fischernek az első gép háromheti munkájáért à 250 ft = 750 ft kifizettessék, a másik gépért pedig, valamint az elsőért is, ezentul hetenkint egyenként 50 ft szünetelő bér fizettessék. Egyszersmind rendeli, hogy a bányabiróság közremüködésével vizsgálják meg az emlitett gépeket, megfelelnek-e a szerződésnek, mennyit emel mindegyik sat. és tegyenek róla jelentést. A lovas gazdáknak pedig fel kell mondani, és arra kell őket rábeszélni, hogy fát fuvarozzanak.

1734 január 23 /30.sz./ jelentik a főtisztek, hogy a bányabiróság és kisebb részesek közremüködésével báró Fischer

jelenlétében megvizsgálták az elkészült 2 tüzgépet a József aknában, hogy a január 16-án meginditott 2-ik gép emelése 6'5'', az 5-ik Sargóczi járatról a felső Pyroch járatig emeli a vizeket 57 ölnyi magasságra minden emelésnél 55 1/2 itcze vizet önt és 1/4 óra alatt 144 emelést tesz, tehát 24 óra alatt 12.787 akó vizet emel. A január 5-kén meginditott első tüzgép pedig 6'8 1/4'' magas járattal 1/4 óra alatt 135 emelést tett, és minden emelésnél 54 itcze vizet öntött, tehát 24 óra alatt 11.664 akó vizet emelt az 5-ik Sargóczi járatról a felső Pyroch járatra. A gépek tehát minden megerőltetés nélkül 4000 akóval többet emelnek naponként, mint amennyit báró Fischer előre megigért. Abban az esetben ha a vizerejü gépek is járhatnak, és csak a József aknában kell lóerővel az altáróra felemelni a vizeket, erre 8 pár ló elegendő, a költségek a következők:

32 pár ló bére à 6 ft 45 kr	216 ft - xr
különféle javitások	10 " - "
kováca munka	5 " - "
A 2 tüzgép szünetelő bér à 50 ft	100 " - "
összesen	331 ft - xr.

Hogyha pedig egy tüzgép emelné a vizet, akkor a költségek következők lennének:

A működő tüzgép heti bére	250 ft - xr
a heverő " " "	50 " - "
32 pár ló szünetelő bére a 2 ft 20 xr	74 " 40 "
összesen	374 " 40 "
tehát több	43 " 40 "

Hogyha a lovakat mellőzni lehet, el lehet bocsátani a

József aknából	32 pár lovat
Károly aknából	40 " "
összesen	72 " "

de ha a 6-ik Sargóczy járatról az 5-ikre lóerővel emelik a vizet, hát meg kell tartani 12 pár lovat

tehát elbocsátható 60 pár ló.

10632/C

Ezeken kivül szünetel most a bányavizek csekélysége miatt
41 pár ló, melyek közül a 219 pár lóállományhoz viszonyitva
60 párt, szintén elbocsátható 11 pár ló

tehát összesen elbocsátható 71 pár ló,

ezeknek szünetelő pénze à 2 ft 20 xr tesz 165 ft 40 kr-t.
A két tüzgép szünetelő pénze pedig 100 ft xr

tehát kevesebb 65 ft 40 kr-ral.

1734 május 11-én irja a főkamaragrófi hivatal administratiója, hogy Höll Károly József 1731 óta mint expectans öreg atyja mellett hiven és szorgalmatosan szolgált, magát jól viselte, a rajzolásba és mintakészitésben jól begyakorolta, tehát most, midőn a királyi hivatalból kilépni és magának más hivatalt keresni kiván, mindenkinek ajánltatik.

1734 május 15-én rendeli a főkamaragrófi hivatal administratiója, hogy miután Höll Károly leköszönt, az ekkép megszüntetendő 1 ft 30 kr-nyi heti dijából 1 ft az ő testvérének Hell Ignácznak, a fennmaradó 30 kr pedig Führer /Fierer/ expectansnak adassék eddigi fizetésük javitása képen.

1734 augusztus 6-án jelentik a beszterczebányai főtisztek, hogy miután a szélaknai 2 tüzgépen kivül még kettő fog épittetni, és az udvari kamara erre a czélra 500 mázsa réz kiadását elrendelte, a rézlemezek készitését már megkezdték.

1735 február 12-én utasitja báró Mitrovszky királyi biztos a főpénztárt, hogy Höll Cornél Mátyásnak, ki egy olyan vizemelő gépet talált fel, mely a lóerejü és vizkerekü gépeknél jobb, hogy a gépnek mintáját készithesse, fizessen ki neki 30 ft-ot.

1735 február 16-án utasitja báró Mitrovszky Sembery praefectust, hogy Liptóból 32 pár lovat rendeljen Szélaknára, mert nagyon sok viz jön a bányába, s a meglevő gépek nem győzik a huzását.

1735 február vége felé meghalt Potter Izsák Szélaknán, mint tüzgépfelügyelő. Február 1-én kelt végrendelete szerint 100 ft-ot hagyott a szegényeknek, minden ingóságait a nejének, Deutgen Maria Josephának hagyta. A pénzek, melyek szá-

ra a tüzgépet illető szabadalom következtében befolyni fognak, két felé osztandók, az egyik fele legyen a feleségéé, a másik felét pedig küldje el báró Fischer a Potter anyjának és testvérének. A Maria Himmelfahrt tárói társulat Potternek a tüzgép felállitásáért 30 arany jutalmat igért, ha ezt megfizeti, ez is két részre osztassék, ugy mint a fentebb emlitett pénzek.

1735 márczius 8-án értesiti báró Mitrovszky a főpénztárt, hogy az udvari kamara megengedte, hogy Höll Corneliusnak járulékai, melyek már 1728 óta esedékesek, későbbi terveinek foganatositása végett lezárva voltak; bár az ő ujabb gépei sem sikerültek, még is tekintve hosszu jó szolgálatait és sok költségeit, a hátralevő 202 ft 30 1/2 xr neki kifizettessék.

1735 márczius 9-én értesiti báró Mitrovszky Höll Cornél gépész mestert, hogy az udvari kamara azt a kérelmét, hogy a neki állitólag 1695-ben Fürstenberg kerczegtől a szélaknai vizemelőgépek berendezéséért szerződésileg megigért 5 ezer ft jutalom kifizettessék, addig el nem ismerheti kötelezőnek, mig Höll ezt a szerződést eredetiben vagy hiteles másolatban be nem mutatja, mert ennek a szerződésnek vagy igéretnek a hivatalos iratok között nem találtatik semmi nyoma. Azt a kérelmét pedig, hogy a Rákóczi-féle zavarok alatt a gépkezelőknek sajátjából kiadott 52 mérő gabona értéke Höllnek megtéritessék, csak akkor lehet határozni, ha Höll kimutatja, hogy névszerint kinek adta azt a gabonát? hogy azután az árát az illetőktől behajtani lehessen.

1735 április 13-án rendeli báró Mitrovszky, hogy Höll Ignácz és Werneberg Sebestyén expectánsok az öreg gépészmester Höll Cornél mellé adassanak segédül, és tőle a gépekre vonatkozó minden tudni valót megtanuljanak.

1735 április 29-én utasitja báró Mitrovszky a selmeczi főtiszteket, hogy a meczenzéfi tó-gát készitőkkel nézzék meg a Krexengrundot, és csináljják meg az ott épitendő tógát tervezetét és költségvetését, hogy ő azt az udvari

kamarának felterjeszthesse.

1735 május 21-én rendeli báró Mitrovszky, hogy Liptó megyéből 42 pár ló rendeltessék Szélaknára, mert a tavakból a viz nemsokára kifogy, hozzanak magukkal szekerczéket is, hogy ha nem kell a vizet huzniuk, tüzifát fuvarozhassanak a tüzgépekhez.

1735 julius 21-én jelentik a főtisztek, hogy az uj tónál 77 ember dolgozik a gát alapjainak kiemelésével.

1735 julius 23-án rendeli báró Mitrovszky, hogy Sembery praefectus a kincstári uradalmakból legalább 100 embert küldjön az uj tó épitéséhez az embereknek reggel 2067 órától esti 7 óráig kell dolgozni 2 1/2 pihenéssel, és kapnak minden napra 15 kr-t.

1735 szeptember 6-án értesiti báró Mitrovszky a főpénztárost, hogy az udvari kamara a Krechsengrundi tő épitésére 21.600 ft-ot engedélyezett.

1735 szeptember 7-én jelentik a főtisztek, hogy a tógátak épitésénél Mikoviny mérnök tanácsait követik Krechsengrund-on és Kohlbachon is.

1735 november 27-én jelenti a főpénztáros, hogy a Magdolna aknában beépitendő tüzgépekre engedélyezett 18.000 ft már elfogyott, és még 269 ft 13 kr szükséges.

1735 deczember 28-án javaslatot terjeszt Höll Cornél Máté báró Mitrovszky elé, hogy az általa feltalált uj kézi szivattyukat, melyeknek mintáját bemutatja, engedje beépittetni. E szivattyuk jó tulajdonsága, hogy ugyanannyi erővel, mint a régiek, kétszer annyi vizet emelnek, és hogy ha kevesebb viz emelendő, a hajtásukra szolgáló emberek számát apasztani lehet aránylagosan a viz mennyiségével.

1736 január 9-én jelenti Matthaeus Cornelius Höll, hogy Erzsébet aknában 3 szivattyunál a bőrzárolás helyett vászonzárolást alkalmazott, és mig a bőrzárolásokat már háromszor meg kellett ujitani, a vászonzárolás még most is minden javitás nélkül jól tart, tehát engedelmet kér, hogy a vászonzárolást a Károly aknai szivattyuknál is alkalmazhassa.

1736 február 3-án értesiti báró Mitrovszky a gépészmes-

tert Höll Cornelius Mátét, hogy az udvari kamara Kornheimb Lipót gépészeti segédet 4 ft 30 kr heti bérrel nyugalmazta, mert öregsége miatt nem képes már a bányába járni, Höll mestert pedig, ámbár szintén nem képes a bányába járni, de mivel a gépészethez jobban ért, heti 13 ft 30 kr fizetéssel ismét activitásba helyezte, és mellé két expectanst, u.m. Höll Károly Józsefet 3 ft heti bérrel, és Wernberger nagybányai expectánst rendelte, hogy Höll mester ezeket a gépészeti tudományban oktassa, és a gépészet önálló vezetésére képesekké tegye, ezek kötelessége lesz fölváltva mindennap bejárni a bányát, a gépmesternek jelentéseket tenni, a mester pedig minden negyed évben tegyen jelentést, hogy miképen viselik magukat expectánsai?

1736 február 17-én értesiti báró Mitrovszky a főtisztteket, hogy az udvari kamara az akna szállitásra nézve báró Fischerrel szerződést kötött.

1736 márczius 25-én megemliti báró Mitrovszky, hogy elhatározták még egy 5-ik tüzgép fölállitását.

1736 április 27-én báró Mitrovszky 150 ft uti előleget utalványoz Höll Cornélnak, hogy avval Bécsbe utazhasson.

1736 május 4-én jelenti Käschnitz, hogy a József aknai tüzgéptől kapott melegviz segitségével a Kórház aknai hányó mosása egész télen át folyamatban maradt, és a mult évi november 20-tól kezdve folyó évi április 8-ig 59 m. 4 l. 2 q. ezüstöt és 14 l. 3 q. aranyat termelt 1481 ft 50 xr értékkel, összesen a kohó költséggel együtt 207 ft költség mellett, tehát 826 ft 17 3/4 xr tiszta nyereséget adott.

1736 junius 20-án báró Mitrovszky 30 ft előleget utalványoz Höll Károly József expectansnak.

1736 szeptember 10-én értesiti báró Mitrovszky a főtiszteket, hogy a Magdolna és Károly akna lemélyitésének elősegitése végett megengedte az udvari kamara, hogy az ötödik tüzgépet felállitsák és erre, a hozzávaló épülettel együtt 10.000 ft-ot fordithassanak.

1736 deczember 12-én véleményadás végett átteszi báró

Mitrovszky a főtisztekhez Höll Kornél és fia Károly József beadványát egy uj vizemelő gép tárgyában.

1737 április 15-én értesiti báró Mitrovszky a főtiszteket, hogy az udvari kamara nemcsak megengedte Höll Károly Józsefnek az általa feltalált uj vizemelő gépnek Siglisbergen való felállitását, hanem e végre 632 ft-ot is utalványozott, és Höllnek 4000 ft jutalmat igért, ha az uj gép jobban és olcsóbban fog dolgozni, mint a közönséges rudas emelőgépek.

1737 május 11-én megengedi báró Mitrovszky, hogy 45 ft 42 kr, melyet Höll Károly József az esztergomi várba épitett vizemelő gép költségei fejében, mint a kialkudott árt meghaladó összeget vissza fizetni köteles, a főpénztár neki előlegezze, és azután hetenként 3 ft-jával fizetéséből levonja.

1737 junius 26-án jelentik a selmeczi főtisztek, hogy a tavakban a vizek kifogytak, és tegnap a tüzgépeket mind megindították, Károly aknában pedig, hogy a vizeket a 7-ikről az 5-ik Sargóczy járatra emelhessék, 48 pár lovat kellett befogni a vizemelő gépbe.

1737 junius 29-én jelentik a főtisztek, hogy az uj tógát készen van, most még a belsejét kellene kiásni, de ahhoz nem mernek fogni, mert az engedélyezett 21.600 ft ebben a hónapban elfogy.

1737 szeptember 24-én jelentik a főtisztek, hogy a krechsengrundi tó már egészen elkészült, és 21.578 ft208/ krba került, tehát az engedélyezett 21.578 ft-ból valami kevés megtakarittatott, de ez alig lesz elegendő a még hátralevő kisebb munkák költségeinek fedezésére.

1738 január 23-án jelentést tesz Keyling és Koler a Hauszegger kereskedő panasza tárgyában, mely szerint Höll Cornél gépészmestertől 526 ft-ot követel. Höll a báró Mitrovszkyhoz benyujtott folyamodványában elbeszéli, hogy Hauszegger atyja 1706-ban Rákóczi-idejében egy szekér mindenféle árukat hozott hozzá, s mert attól félt, hogy a kuruczok azt lefoglalják, kérte őt, hogy vegye át tőle ajándékba, az öreg

Hauszegger nem is kért az árukért Hölltől soha semmit. Miután azonban az öreg meghalt, az ifjabb Hauszegger 200 ft-ot követelt Hölltől, ki, hogy ne alkalmatlankodjék, átadta neki használat végett a Hodruson levő u.n. Köllner-féle majorját, melyet Hauszegger használt is mindaddig, mig az Nuster Lázárnak el nem adatott. Miután az eladás megtörtént, Hauszegger Höllt a városnál panaszolta be a 200 ft megfizetése végett, melyhez még a kamatokat és javitási költségeket számitva most már 506 ft-ra emelte követelését. Miután Höll nem tartozik a város jurisdictioja alá, nem jelent meg, és a város elitélte őt in contumaciam a fizetésre, és 209/ le foglalta. Keyling és Koller azt javasolja Hauszegger követelésével a bányabirósághoz utasittassék, mert Höll csak ott perelhető.

1738 február 22-én jelentik a főtisztek a Besztercze-bányán levő báró Mitrovszkynak, hogy tegnapelőtt elkészült báró Fischer utasitása szerint Erzsébet aknában, a csiga alaku kötéldob /Spiral Korb/ és most 3 pár ló helyett 2 párral szállitanak.

1738 márczius 12-én beadja véleményét Mikoviny Sámuel mérnök az iránt, hogy jó lenne-e András aknában Pachen táró számára egy uj tüzgépet berendezni, és hogy az mocsári uj ut merre vezettessék Tepláról Pachen tárnához?

A tüzgépre nézve, miután báró Fischer kijelentette, hogy, ha a tüzgép szünhetel, semmi dijat nem kiván, és ha dolgozik is, 1/3-dal kevesebbet fog ezért a gépért kérni, mint a többiekért, csak az már most a kérdés, hogy a tőke-befektetés /25.000 ft/ kamatai 210/ kisebbek vagy nagyobbake mint az az 1/3 rész. Ő azt véli, hogy a pachentárói vizek emelése 210/ év alatt nem fog többe kerülni 3-4 ezer forintnál, és igy 1/3-da nem képes a befektetés kamatait fedezni. Miután pedig a pachentárói mivelés már 1-2 év mulva lyukasztani fog a szélaknaival, akkor azután a vizek oda folyhatnak, és az ott meglevő gépek kiemelhetik. Azt véli továbbá, hogy szükségesebb volna az Istenáldás telek számára Amalia aknán vagy Wassershachton állitani fel egy vizemelő

gépet, mint András aknán Pachen táró számára.

A mocsári ut már készen van Tepláig, most tovább kellene helyreállitani Szélaknáig. Legczélszerübb lenne az utat a városon keresztül vinni, ha a város hajlandó lenne azt a városban fenntartani, de ha a város erre nem hajlandó, akkor azt véli, legjobb lesz a bélabányai hágótól a Schindelberg oldalán lejönni az alsó utczára, és azután a Szt.háromság völgybe fölmenni Pachen táróig.

1738 április 19-én jelentik a főtisztek, hogy az egész éven át hány szekér fuvarozása szükséges Felsőbiebertárónál:

bányafa fuvar	30.160	szekér
a tüzgépekhez tüzelőfa	6.000	"
ércz és szinpor	4.170	"
" " kohóhoz	1.213	"
" " Hodrusra	910	"
szén fuvarozás	2.106	"
" " a szklenói kohóhoz	1.872	"
" " ólomkohóhoz	4.023	"
" " kovácsmühelyhez	896	"
különféle anyagokkal	1.000	"
összesen	52.350	"

tehát az évben 300 munkanapot véve, naponként 175 szekér.

1738 május 14-én rendeli báró Mitrovszky Bécsből, hogy Mikoviny mérje fel a tervezett reichaui tóból kifolyó viznek a szélaknai oldalra való átvezetésére szükséges tárót, és fogjanak azonnal hozzá a táró helyreállitásához.

1738 május 15-én megemlittetik egy jelentésben, hogy Costebadie a József aknai tüzgépnél van alkalmazva.

1738 május 20-án megmérték a szélaknai bányában fakadó vizeket Hawranek Ernő, Feltoner Ferencz és Höll József Károly, és ugy találták, hogy Magdolna aknában a legmélyebb szivattyuk a 4-ik számu rudas géppel 24 óra alatt

4.600	akó	48	itcze	vizet öntenek az 5-ik járatra. Károly aknában a .... számu rudas gép pedig
4.058	"	24	"	vizet önt az 5-ik járatra. Ugyan abban az aknában az 5-ik számu rudasgép egyik szivattyuja 24 óra alatt
2.270	"	24	"	vizet emel a 6-ik járatra, a másik pedig
2.178	"	-	"	vizet emel, tehát összesen a rudasgépek
13.107	"	-	"	vizet emelnek az 5-ik járatra, hol fo-
648	"	-	"	lyik még hozzájuk, és igy
13.755	"	36	"	vizet kell a tüzgépeknek elemelni az 5-ik járatról a Piroch járatra; itten pedig még hozzá folyik:
1.752	"	-	"	tehát a Piroch járatról az altáróig a rudas vizemelő gépek összesen
15.507	"	36	"	vizet emelnek 24 óra alatt.

1738 május 29-én kimutatják, hogy a tüzgépek megindítatásuk óta mennyibe kerültek: 211/
1734-1737 között mind a 4 tüzgép összesen: 103.662 ft 38 xr 3 d.

Hogy mennyi hasznot hajtottak e gépek a kincstárnak, azt nem lehet kimutatni, mert ámbár a mostani vizeket 120 pár lóval ki lehetne huzni, és ennek heti költsége 1029 ft 30 kr lenne, a tüzgépek pedig hetenként csak 900 ft-ba, tehát 129 ft 30 kr-ral kevesebbe kerülnek, de voltak olyan idők is, midőn a bányavizek a mostaninál nagyobb mennyiségben tódultak a mivelésbe, s mikor a lovak nem lettek volna képesek a bányát szárazon tartani, mig a tüzgépek minden akadály nélkül emelték a vizeket, és a mélymivelést lehetővé tették. A báró Fischerrel kötött szerződés lejárta után a kincstár haszna még sokkal nagyobb lesz, mert a gépek a kincstár birtokába jönnek, egy gépnek müködésben tartása pedig alig kerül 100 ft-nál többe.

1738 junius 12-én megemlitik egy jelentésben, hogy a szerződés a tüzgépekre nézve báró Fischerrel még 4 évig tart.

1738 junius 15-én jelenti Höll, hogy a siglisbergi aknánál Höll Károly elvégezte a vizemelő gép felállitását, és

a gépet meginditotta, s miután az jól jár, a lovakat máshová lehet alkalmazni.

1738 junius 21-én nagy tanácskozást tartottak Kaschnitz udvari kamarai számfejtő elnöklete alatt a főtisztek, Mikoviny, Spiegel, Deadda, Gall, Leibwurtz és a részesek közül Kochlatsch, Fritz, Lissoviny és a két társulati bányatiszt Gottfried és Mathias Zipszer a hely szinén a reichaui völgyben épitendő 2 tó-gát tárgyában. Konstatálták, hogy a felső tó 9 öl legnagyobb mélységgel 8351 □ o.terület mellett 25.143 kubik öl vizet tartalmazna, az alsó tó pedig 6 öl legnagyobb mélységgel 9473 □ o. terület mellett 17.846 kubik öl vizet foghatna fel, tehát 6397 kubik öllel kevesebbet mint a felső. A felső tó gátja 86 öl hosszu lenne, az alsó tóé pedig 121 öl, és ezen kivül az alsó tó számára még 2 gátat kellene csinálni, az egyik 30 öl hosszu, ... öl legnagyobb magassággal, a másik 10 öl hosszu lesz, 1 öl legnagyobb magassággal. A viznek átvezetéséhez a szélaknai oldalra a felső tónak 200'' hosszu tároára, az alsónak pedig 250 öl hosszu tárára lenne szükséges.

Azt javasolják, hogy egyenlőre csak a felső tó gátját állitsák helyre.

1738 julius 5-én rendeli báró Mitrovszky Bécsból, hogy a reichaui völgyben épitendő tavak vizének átvezetésére szolgáló 365 öl hosszu viztárót mind a két végén azonnal munkába vegyék, a tó-gát épitésére azonban várják meg a rendelet megérkezését.

1738 julius 6-án jelenti Höll Károly József, hogy Siglisbergen az uj gépet meginditotta, és az jól jár, de baj van a szivattyukkal, melyeknek dugattyu csövei csak fából vannak, és már annyira kikoptak 4 hét alatt, hogy már nem használhatók. Junius 21-én mikor a csövek még ujak voltak, 4 emelést tett a gép perczenként, és minden emeléssel 57 itcze vizet öntött, junius 30-án az erős zárolás miatt már csak 3 emelést tett perczenkint, és csak 47 1/2 itcze vizet öntött minden emeléssel; julius 4-ike óta pedig már nem lehet a csöveket kellően zárolni. E 4 hét alatt 100 bőrtár-

csát használtak fel zárolásra, mely mennyiség rézcsövekbe egy-egy évre is elég lett volna. Kéri tehát engedtessék meg, hogy a fa csövek helyett réz dugattyu csöveket alkalmazhasson, mi a réz árán kivül 800 ft-ba fog kerülni.

1738 julius 26-án jóváhagyja báró Mitrovszky, hogy a reichaui táró hajtását, melyet már mind a két végén megkezdtek az ő hazaérkeztéig megszüntették.

1738 október 10-én jelentik, hogy a megyékből mintegy 1000 ember érkezett a szitnyai vizvezeték, és a szélaknai ut helyreállitása végett. A reichaui viztáró hajtását megint megkezdték a főkamaragróf rendelete szerint.

1738 október 12-én jelentik a főtisztek, hogy Erzsébet, Amalia, Magdolna, és Károly aknában az akna szállitást kupos kötél dobbal rendezték be, minek következtében nagyobb terhet lehet egyszerre kihuzni. Eleinte jól ment az uj berendezés, de mostanában a lovasgazdák kezdenek panaszkodni, hogy a teher igen nagy, és a lovakat tönkre teszi. Tehát azt kivánják, hogy állitsák vissza a régi hengeralaku dobokat és szállitsanak a régi kis zsákokkal. A főtisztek azt javasolják, hogy vegyen a kincstár 212/ pár jó lovat, akkor azután biztosan meg fogja tudni, alapos-e a lovasgazdák panasza.

1738 deczember 1-én jelentik a főtisztek, hogy az 5-ik tüzgép már elkészült.

1739 február 4-én értesiti Jean Grill de Costebadie a főkamaragrófot, hogy ő olyan kötelet tud készitení, mely 3-4 szer addig tart, mint a közönséges kötelek; kéri, hogy az ő köteleivel próbákat tegyenek, e találmányáért, ha sikerül, 6000 ft jutalmat kiván.

1739 márczius 5-én báró Mitrovszky 1000 ft előleget utalványoz Höll Károly Józsefnek egy tüzi fecskendőért, melyet Höll készitett Selmecz városa számára 1500 ft-ért, de mivel a város a fecskendőért csak 1050 ft-ot akart adni, Höll a fecskendőt a kincstárnak ajánlotta fel, és annak hatásával a kincstári főtisztek meg voltak elégedve. A főkamaragróf az udvari kamarától engedélyt kért a fecskendő

megvételére, és egyelőre 1000 ft-ot utalványozott ki, hogy Höll munkásait kifizethesse.

Höll Károly József 2 mintát is készitett a vizemelő rudazat függőleges vezetésére, egyet Mikoviny terve szerint, a másikat pedig saját terve szerint, ezekért a mintákért a főkamaragróf 2 aranyat, vagyis 8 ft 24 krt utalványozott ki Höllnek.

1739 április 26-án jelentik a főtisztek, hogy a Brünnben készült 4 darab aknakötél, melyeknek ára ott helyben mázsánként 20 ft 00 xr. a mult évben használatba vétetett, az egyik Károly aknában dolgozott 48 hétig, a másik Erzsébet aknában 41 hétig, a harmadik József aknában 17 hétig és a 4-ik a József aknában 18 hétig; a Selmeczen készült tiroli mód szerint jó kenderből gyártott próbakötelek közül tartott a Károly aknában 50 hétig
az Erzsébet " 53 hétig
a József " 17 hétig,
ezeknek az ára csak 15 ft mázsánként, tehát a brünni köteleknél sokkal olcsóbbak,és éppen olyan tartósak.

Átaljában felhasználtak a selmeczi bányáknál

1734-ben	45	darab	kötelet	14.597	ft	15 xr árban
1735-ben	36	"	"	11.766	"	34 " "
1736-ban	35	"	"	13.117	"	30 " "
1737-ben	17	"	"	6.523	"	7 " "
1738-ban	26	"	"	9.798	"	55 " "

Hogyha Costebadie csakugyan tud olyan kötelet csinálni, mely 3-szor 4-szer annyi ideig eltart, mint az eddigiek, akkor megérdemli a kért 6000 ft jutalmat.

1739 április 28-án 150 ft előleget utalványoz a főkamaragróf Höll Cornél Mátyásnak a Bécsbe teendő utazása költségeinek fedezésére.

1739 november 4-én jelenti, hogy a reichaui tó épitésnél földomlás történt, mely 2 ember azonnali halálát okozta.

1739 november 7-én jelentik, hogy reichaui vizvezető

táró hátulsó vágata, mely 1738 szeptember 22-én kezdetett, 103 1/2 öl hossz, az aknácskától errefelé hajtott vágat 27''5' hosszu, az elülső táró vágata, melyet a Bachoni tó felé néző oldalon 1738 szeptember 24-én kezdtek hajtani, 78''5' hosszu. Az első 2 vájatvég között 59''1', a másik 2 vájatvég közt pedig 128'' 5 1/2' van még kivágni való.

1739 november 16-án utasitja báró Mitrovszky a selmeczi főpénztárost Kaylinget, hogy tegyen javaslatot a hodrusi völgyben müködő bányatársulatoknak, és birja rá őket, hogy folyamodjanak az udvari kamarához, és kérjék, hogy a kincstár épitsen nekik egy pár jó nagy tavat, ők pedig megtéritsék a költségeket a termelendő ezüst mennyisége arányában.

1740 február 12-én értesiti a főkamaragróf Höll Cornél gépészeti felügyelőt, hogy az udvari kamara neki a régi fizetéséből levont 800 ft-ot kiutalványozta, és megengedte, hogy az év elejétől fogva ismét egész fizetését, hetenként 15 ft-ot élvezhesse, és abban a kincstári házban, melyben most lakik, élete fogytáig megmaradhasson, a ház javitására költött 400 ft pedig neki vissza térittessék. Azon állitása, hogy Lipót király neki 10.000 ft jutalmat igért, még bővebb bizonyitást kiván, felszóllittatik tehát, hogy erre vonatkozó bizonyitványait az udvari kamarához felterjessze. Erről értesiti a főkamaragróf a selmeczi főtiszteket is, és megemliti, hogy Höll annyira megjavitotta a lóerejü vizemelő gépeket, hogy az által a kincstárnak 24.637 ft-ot lehetett megtakaritani, és hogy Höll több rudas vizemelő gépet épitett, és ő inditványára több tavat kell épiteni. Mindezek ngy hasznot hoztak a kincstárnak, és Höll, ki már 213/ felül van, és 40 év óta szolgál, megérdemli a jutalmat.

1740 márczius 17-én kérik a felsőbiebertárói kisebb részesek, hogy a reichaui tó épitésének költségei tőlük csak a beváltmányok értékéből vonattassanak le, minden beváltmányból 200 ft mindaddig, mig az ő 5/128 részükre eső részlet törlesztve nem lesz. Továbbá kérnek egy zuzó épitésére alkalmas helyet, hogy a termelendő zuzó érczekből az ő ré-

szükre eső mennyiséget feldolgozhassák; mert a mostani zuzójuk csak a mostani mennyiség feldolgozására képes, és egy uj zuzó nélkül nem értékesithetnék a növekedő termelést.

1740 április 2-án jelenti Höll Károly József, hogy a minapi tüzesetnél, midőn az ércz választó karám kigyulladt, az itt levő nagy fecskendőt nem lehetett használni, mert nem lehetett hozzá sem lovakat sem embereket kapni; nehogy valamikor nagy szerencsétlenség történjék, javasolja, hogy több nagy fecskendőt rendeljenek meg és ezeken kivül minden magánosan álló aknánál is tartsanak kisebb fecskendőket, melyek 8-9 öl magasságra fecskendeznek, és csak 160 ft-ba kerülnek. Ezen kivül embereket kellene begyakorolni a fecskendők kezelésébe, és lovakat tartani hozzá, tömlőket, és vizsajtárokat beszerezni vizhordó szekerekkel együtt; midőn Pesten volt a fecskendők felügyelője, minden negyed évben próbát kellett a fecskendőkkel tartani, és ha minden rendben volt, 6 arany jutalmat kapott, a kezelők pedig 1-1 forintot. A 6 aranyból kellett neki a fecskendőket jó karban tartani. A főkamaragróf a jelentésre 6 darab nagy fecskendőt rendelt meg Beszterczebányán, és a szükséges tömlőket és vizsajtárokat Bécsben.

1740 április 7-én utasitja a főkamaragróf Kirchner Mihály Miksa felsőbiebertárói bányagondnokot, hogy azt a vizemelő gépét, melynek felépitésére 1732-ben engedélyt nyert, és melyet fel is épitett, de mindeddig hasznos müködésbe hozni nem tudott, 3 hét alatt meginditsa és müködésbe tegye, mert a Magdolna aknát lejjebb kell mélyiteni, és a gép miatt nem lehet a viztelenitést más géppel eszközölni.

1740 április 12-én intézkedett a főkamaragróf, hogy a reichaui tó-gát munkáját nagy erővel folytassák mihelyt az idő arra alkalmas lesz. Az igazgatását a munkának Mikoviny mérnökre, az elszámolást pedig Maffei udvarbiróra bizza, és terjedelmes utasitást ad a követendő eljárásra.

1740 május 5-én jelenti Kirchner Mihály bányagondnok, hogy az a lóerejü vizemelő gép, melyet ő Magdolna aknánál 4 év előtt felépitett, azóta sohasem müködött, most pedig

már egészen fölösleges, mert a Magdolna aknában van 3 rudas vizemelő vizerejü gép, és egy tüzgép, melyek a vizemelést meggyőzik.

1740 május 6-án utasitja a főkamaragróf a selmeczi főtisztviselőket, hogy miután a roszgrundi és hodrusi völgyben müködő bányatársulatok azt kérik a kincstártól, hogy a völgyben tavakat épittessen, melyeknek költségét ők lassanként lefizethessék: adjanak a főtisztviselők kimeritő véleményt, hogy hol és mennyi költséggel kellene e tavakat épiteni és milyen módon lehetne a kincstár veszélyeztetése nélkül biztositani a felmerülő költségeket.

1740 május 22-én jelentik, hogy a reichaui tónál 4000 ember dolgozik.

1740 julius 9-én jelentik, hogy a reichaui tónál 5283 ember dolgozik.

1740 október 29-én utasitja a főkamaragróf a beszterczebányai főtiszteket, hogy miután az udvari kamara Martinelli Bapt.János épitőmestert, és Metzberg urat Bécsből ide küldte; Martinellinek mutassák meg Besztercczebányán a kamaraházat, hogy csináljon tervet és költségvetést, miképen lehetne ott a főkamaragróf és hivatala és családja számára alkalmas épületet felállitani;

2. Mutassák meg neki a helyet, hova a puskapor tornyot akarják épiteni, csináljon erről is tervet és költségvetést.

3. Vigyék el Lipcsre, hogy a vár legfelső emeletének lakhatóvá tételéről tervet és költségvetést csináljon.

4. Vigyék el Walaszkára, hogy ott keressen ki helyet egy magtárnak, és készitsen róla tervet és költségvetést.

5. Készitsen tervet és költségvetést egy sörházról, melyet vagy Walaszkán, vagy Rhonitzon kellene fölépiteni.

6. Készitsen tervet és költségvetést a Rhonitzon épitendő tiszti lakásról, helyben a főtisztek és a kamaragróf lő lakást találjanak, ha Rhonitzra jönnek.

7. Készitsen tervet és költségvetést kis kápolnákról, melyeket a rhonitzi és besogni favágó telepeken kellene felépiteni.

Metzberg ur pedig nézze meg Rohnitzon a vasgyárat, és tegyen jelentést, hogy mit lehetne rajta javitani.

1740 október 29-én értesiti a főkamaragróf a selmeczi főtiszteket, hogy Potter Abraham angol mérnök és Bridges Thomas angol hajó kapitány ajánlatot akarnak tenni az aknakötelek tartósabbá tételére, és a kőszénnek használatára a tüzgépeknél; tehát értekezzenek velök.

1740 november 24-én jelentést tesznek a főtisztek a spiral kötéldobbal ellátott szállitó gépeket hajtó lovak gazdáinak folyamodványára, és megemlitik, hogy mikor a báró Fischertől feltalált spiraldobbal kezdtek szállitani, és senki sem akart 3 pár ló helyett csak 2 pár lovat befogni, hogy a lovasgazdák arra kedvet kapjanak, 1739 február 9-én elhatároztatott, hogy aki 2 pár lóval szállit, mind pár ló után 2 ft-tal nagyobb bért kapjon, mint a 3 pár lóval szállitók kapnak, ezen felül pedig még évenként minden 2 pár ló után 100 ft discretiót is kapjanak. Nagy nehezen határozták el magukat Kirschner Mátyás, Trentschansky Pál és Belházi György és 1739 augusztus 29-től kezdve 2 pár lóval szállitanak, s meg is kapták a nagyobb bért, és a 100 ft-ot, s most kérik, hogy ezeket a feltételeket egy további évig élvezhessék, amit a főtisztek nekik megadhatónak tartanak. Klauszer Tóbiás pedig eddig csak 24 hétig szállitott 2 pár lóval, és már most kéri a 100 ft-nyi discretiot. A főtisztek azt vélik, hogy elég lesz neki 50 ft discretió.

1741 január 6-án utasitja a főkamaragróf Mikoviny mérnököt az udvari kamara rendeletéből, hogy miután Höll Károly József a siglisbergi aknába saját találmánya szerint egy uj vizemelőgépet épitett be, és az a gép már müködik: vizsgálja meg Mikoviny az uj gépet kint is, a bányában is, és tegyen jelentést, hogy milyen hatással dolgozik.

1741 február 21-én megmérték a bányából emelendő vizeket ugy találtak:

A 7-ik járaton	11.040 akót
a 6-ik "	2.520 "
az 5-ik Sargóczy járat feküvágatában	4.992 "
a Lichy járaton	1.044 "
tehát a Piroch járatra a fentebbi szintekből emelendő azon kivül, ami a Magdolna aknából külön géppel emeltetik, összesen	19.596 "
ehhez jön még a Piroch járaton tehát összesen	1.360 "
	20.956

azon kivül ami Magdolna aknában a 8-ik járatról a 7-ikre emeltetik.

1741 márczius 30-án megengedi a főkamaragróf, hogy a 80 éves Höll Kornélnak, ki a reichaui viztáró segitségére épitett aknában egy olyan vizemelő és szállitó gépet épitett fel, amilyen még eddig sehol sem volt, és mellyel az az előtti havi 614 ft-nyi költség 157 ft 37 kr-ra leszállittattak; jutalmul 150 ft kifizettesék.

1741 május 2-án elhatározták egy tanácskozmányban, hogy miután a reichaui tavak már elkészültek, ezután minden erővel a felfogó vizvezetékeken fognak dolgozni, s e végre vagy 1000 embert alkalmaznak naponként 12 kr-al, minden 25 ember mellett legyen egy káplár napi 15 kr bérrel.

1741 junius 17-én megemlitik a főtisztek, hogy Mikovíny 21⅓/ dolgozik a roszgrundi tó-gát tervén és költségvetésén.

1741 junius 18-án jelenti Leibwurtz Adam, hogy a reichaui tó lefolyásától a hodrusi alsó bevezető árokig épitésben levő viztáróból még 62''5' kivágandó.

A nagy tó-gát előtt 18'7'', a kis tó-gát előtt 19' 4 1/2'' viz van a reichaui tóban.

Miután a tavaszkor vagy nagy esőzés alkalmával, ha a szélaknai tavak megteltek, sok vizet haszontalanul el kell bocsátani, ezeket pedig a reichaui tóba is be lehetne vezetni, ha a bachomi tó felett egy 160 hosszu viztáró vágat-

nék át a reichaui tó fele, ezt a viz tárót a héten mind a két oldalról megkezdették 8 emberrel.

A 8-ik járaton a fedü vágat a Kórház ér felé még 32 ölnyire, az 5-ik Sargóczy járaton pedig a feküvágat még a siglisbergi ér fekü lapjáig még 37 ölnyire hajtandó.

1741 deczember 7-én jelenti Höll Cornél Mátyás gépészeti mester, hogy tekintve az időjárás bizonytalanságát, például tavaly ilyenkor a tavak tele voltak, most pedig üresek, és tekintve, hogy a tüzgépek is a nagy fafogyasztás mellett nem dolgoznak mindég megbizhatóan: igyekezett módot találni, hogy miképen lehetne ezen a bizonytalan állapoton segiteni, és az ur isten egy eszmét adott neki, mely szerint a Slatina patak vizét be lehetne vezetni Szélaknára, ámbár a patak sokkal mélyebben fekszik, mint Szélakna. Mind a mellett reményli, hogy isten segitségével ezt a feladatot is olyan szerencsésen fogja megoldani, mint 1710-ben, mikor Felsőbiebertáró és Pachentáró el voltak fulva, és felhagyva, ő szerencsésen viztelenitette e bányákat, melyek örök időkre biztositva lesznek az elfulástól, ha most a Slatina patakot Szélaknára bevezetheti. Kéri, hogy erre való terveit és rajzait elkészithesse és bemutathassa.

Mitrovszky főkamaragróf megengedte, hogy terveit és kiszámitásait fölterjessze és megigérte, hogy őt minden illetéktelen beavatkozástól meg fogja óvni, és védeni.

1742 január 29-én jelentést tesznek a főtisztek arról a kisérletről, melyet Höll Károly József uj gépével a siglisbergi aknában véghez vittek. Felemlitik, hogy az engedélyt a gép épitésére még 1737-ben megadta az udvari kamara, Höll Károly azt igérte, hogy evvel a géppel kevesebb erővizet fogyaszt, és sokkal többet fog emelni, egy pár ilyen gép költségét 632 ft-ra előirányozta. Az udvari kamara engedélyezte az összeget, és ha a gép csakugyan jobb eredménnyel müködik, mint a régiek, a megtakaritásból Höllnek 4000 ft jutalmat igért.

Höll a gépet felépitette, de az első eredményekkel nem volt megelégedve, mert a szivattyuk fából voltak, jóváhagya-

tott azután, hogy a szivattyu cylindereket rézből csináltassa. A költségek azonban a többszörös átalakitás következtében nagyon megnövekedtek, kiadatott ugyanis csak egy gépre

1737-ben	1.649 ft	42 3/4	xr
1748-ban	887 "	38 "	
1739-ben /a réz csövek miatt/	3.248 "	46 1/2 "	
1740-ben	191 "	37 "	
összesen	5.977 "	44 1/4 "	

Miután pedig ez a gép Mikoviny geometra, és a többi tisztek véleménye szerint is sokkal több erővizet fogyaszt, mint a rendes vizemelő kerekek; nem javasolhatják, hogy még több ilyen drága gép épittessék, és az igért jutalom kiadását sem javasolhatják.

Érdekes e tekintetben Mikoviny szakértő jelentése, ki előadja, hogy az uj gépet a Lipót aknai vizemelő géppel hasonlitotta össze.

A Lipót aknai gép tesz perczenként 6 emelést,
egy emelésre önt 28 itcze vizet,
és az emelés magassága 52 öl
ezeket a számokat egymással szorozva tesz 8736,
ezt a számot elosztva az erőviz esésének magasságával =
= 40 lábbal, kapjuk a hatás mértékét 218-at.
A siglisbergi uj gép emel perczenként 2 1/2-szer,
minden emeléssel ad 50 itcze vizet,
és emel összesen 40 ölnyire
az adatoknak a szorozmánya tesz 5000-et,
mely szám osztva 30 lábbal = erőviz esésével, adja 166-ot,
mint a gép hatásának mértékét. Az uj gép tehát sokkal kisebb hatással bir, mint a régi.

1742 márczius 16-án jelent Höll Károly József, hogy a siglisbergi aknába beépitett vizemelő szekrényes gép némi javitás után az eddiginél sokkal jobb eredménnyel müködhetne, mert a fel és lejáró szekrények 5'-bal nagyobb utat tehetnének, tehát az erőviz esését jobban kihasználhatnák, és 1/5 résszel több vizet emelhetnének, mint a legutóbbi próba

alkalmával történt.

1742 április 28-án folyamodik Staudeckher Mihály gépész a főkamaragrófhoz jelentvén, hogy ő egy vizemelő gépet talált fel, mely a vizet a legmélyebb aknából is kivezetné, és nem kellene hozzá egyéb, mint 2 csősorozat, és 2 vagy 3 fogas kerék. Kéri, hogy engedjék meg neki egy ilyen gép felállitását, életével és mindenével kezeskedik, hogy igaz amit mond. Erre azt felelte a főkamaragróf junius 9-én, hogy Staudeckher nagyon sokat igér, mutasson elébb valami kisebben jó eredményt, mielőtt olyan nagy dolgot reá biznának.

1742 julius 14-én kéri Höll Károly József a főkamaragrófot, hogy egy adóssága törlesztése végett adjon neki 16 ft 9 xr fizetési előleget, melyet a fizetéséből lassanként viszsza tériteni kész.

1743 márczius 16-án értesiti a főkamaragróf a főtiszteket, hogy miután a 2 első tüzgépnek szerződési ideje 1742 eleje óta lejárt, az udvari kamara jóváhagyta, hogy ezeket a gépeket a kamara saját kezelésébe vegye, és e czélra Feltoner és Artner mint gépészeti felügyelők 1742 január 1. óta hetenkint 8 ft fizetésben részesüljenek, Feltoner kap ezenkivül évenkint 25 ft faátalányt, és 3 ft 54 xr iroda átalányt; Artner pedig szabad szállást Szélaknán, azt melyben az elhalt gépészmester Kornheimb lakott, és 3 ft 54 xr irodaátalányt. A Kornheimb halála következtében üresedésbe jött 6 ft hetenkinti fizetésből Höll Károly József és Wehrenberg Sebestyén gépész gyakornokok mindegyike az ő eddigi heti 3 ft-jához hetenként még 2 ft-ot kapjon, az 5-ik forint Kornheimb özvegyének adassék nyugalom dijul, a 6-ik forint pedig megtakarittassék. Báró Fischer javaslata, hogy kisebb tüzgépet állittassanak fel zuzók hajtására, és a régi nagy hányók ezekben dolgoztassanak fel, egyelőre nem fogadtatott el.

1743 márczius 18-án tanácskozást tartottak Szélaknán a felett, hogy czélszerübb-e a mély vizeket Pachen tárból Szélaknára vezetni, és ott kiemelni, vagy pedig czélszerübb Pachen tárónál állitani fel tüzgépeket, és a vizeket ott

emelni?

Höll Kornél azt javasolta, hogy a vizek vezettessenek át Szélaknára, és ott a József aknai tüzgépekkel emeltessenek ki, melyek most ugy is csak hevernek.

A vizek átvezetése kerülne:

épitési költségek	1.113 ft 55 1/2 kr
a fenntartás	574 " 50 "
összesen	1.688 " 45 1/2 "

Az átvezetést 1/2 év alatt végre lehetne hajtani, ezeknek a vizeknek 8000 akó emelése András és Erzsébet aknán belekerül mostan évenkint 20.179 ft 20 xr

az átvezetés kerülne mint fent	1.688 ft 45 1/2 xr	
a tüzgép munkája évenként	13.000 ft	14.688 ft 45 1/2 kr
tehát lenne megtakaritás évenkint		5.490 ft 34 1/2 kr.

Lehetne azután András aknánál uj tüzgépeket felállitani, de ezek berendezése eltartana 3 évig, a Szélaknára való átvezetés pedig már 1/2 év mulva hasznositható.

1743 május 5-én jelentik, hogy a reichaui kisebb tó-gát 4 helyen szivárog, és a vizet átbocsátja. Egyelőre ugy intézkedtek, hogy egy ujabb gátot csinálnak a kiszivárgott giz felfogására. Ha azután a viz a tóból leapad, meg lehet vizsgálni a szivárgás helyét, és ki lehetne javitani.

1743 május 12-én megemlittetik egy jelentésben, hogy a roszgrundi tó-gát épitésére kifizették az épitő társulatoknak az első előleget 880 ft-ot.

1743 junius 2-án jelentik a főtisztek, hogy jövő héten megkezdik a hodrusi tó-gát munkáját.

1743 julius 14-én jelentik a selmeczi főtisztek, hogy a szállitás a siglisbergi aknában vizkerékkel már be van rendezve, és igen jól megy; egy müszak alatt lovakkal csak 28 felső kötelet huztak ki, most pedig 32 felső kötél jön ki egy müszak alatt, a vizkerékre pedig 1/4 résszel kevesebb viz kell, mint a vizemelő kerekekre. Igen szükséges lesz teház Lipót aknát berendezni vizkerékkel való szállitásra,

csakhogy ez a berendezés több havi munkát kiván, mert az aknát egész magasságában ki kell tágitani, hogy a vizemelés mellett a szállitás is elférjen.

1743 augusztus 11-én jelentik a főtisztek, hogy báró Zuana udvari kamarai tanácsos kérdést intézett hozzájok, hogy miután Pachen táró már lyukasztott Szélaknával, miért nem vezetik oda át a vizeket? Erre azt válaszolták, hogy erről már tanácskoztak a főkamaragróffal is, legbiztosabbnak találták, hogy Pachen tárónál uj tüzgépet állittassanak fel, mert ilyen módon nem csak a mostanit, hanem még további mélységet is szárazon lehet tartani. Ennek következtében kérdést intéztek a tüzgép szabadalmának birtokosaihoz, hogy a szabadalmi időből hátra levő nehány évet mennyiért adnák át a kincstárnak? Erre a kérdésre még nem érkezett válasz, de ezt most már nem is sürgetik, mert időközben egészen megváltoztak a viszonyok. A váratlanul gyakori és erős esőzések ugyanis megtöltötték a szélaknai és vichnyói tavakat annyira, hogy nincs most minden kétség nélkül remélhetik, hogy az őszi, és tavaszi vizekkel együtt a tavak folytonosan el fogják láthatni a vizemelő és szállitó gépeket. Kétszeres vizerőt nyernek ez által, és legujabban is tanácskoztak, hogy azt miképen használják fel?

Mikoviny azt javasolja, hogy a vizet Lipót aknától Pachen táróig vezessék, és ott vele emeljék a Pachen tárói vizeket, ezekre a Pachen táró szintjén kiömlő vizeket, készitsenek azután a völgyben zuzót zuzó alá, és ott dolgozzák fel a Pachen tárói zuzó érczeket a fuvarbérek megtakaritása mellett.

Höll Mátyás Kornél azt javasolja, hogy a kettős vizerőre a Lipót, Károly és Magdolna aknákban vizemelő rudas gépeket épitsenek, azután vezessék oda a Pachen tárói vizeket, és ott emeljék, miáltal a steffultói zuzók meg fognak erősödni.

Höll Károly József azt véli, hogy a kettős vizerőre még 7 vizkereket lehetne épiteni, Lipót, Károly és Magdolna aknáknál egy vizvezető táróval a Kórház aknáig lehetne ve-

zetni a vizet, és a bányában 4 vizemelő vizkereket lehetne egymás alatt felállitani, hogy a legalsóbb keréken müködött viz a Bieber altárón kifolyhasson a zuzókra. A Pachen tárói vizeket itt kellene vezetni Szélaknára, és ezekkel a gépekkel ott akadály nélkül ki lehetne huzni.

Feltoner és Artner, a tüzgépek felügyelői, javasolják, hogy Szélaknáról 2 tüzgépet vigyenek át Pachen táróhoz, a vizek emelése végett, a Magdolna aknai tüzgépet pedig ugy rendezzék be, hogy a 8-ik Sargóczy járatról emelhessen, az onnan most emelő vizemelő rudas gép pedig a felsőbb szintekről emeljen. E javaslat a többi tiszteknek is tetszett.

A főtisztek folytatni fogják még a tanácskozásokat e kérdés felett, de addig is, mig az véglegesen eldöntetnék, czélszerünek tartották elrendelni, hogy a 20-ik járatban csatornákat rakjanak és a Pachen tárói vizeket Szélaknára átvezessék. Az egyik tüzgép ugy is csak lassan dolgozik most, és a Pachen tárói naponkénti 7000 akó vizet könnyen felemelheti, ha egy kicsit gyorsabban jár; a másik tüzgép pedig, mely most szünetel, és hetenként ingyen kapja a váró pénzt, 50 ft-ot, a Piroch járatról emelhetné az altáróig a vizeket.

1743 szeptember 20-án értesiti a Bécsben levő főkamaragróf a főtiszteket, hogy az udvari kamara Höll Máté Kornél gépész mesternek tanusitott jó és sikeres szolgálataiért az 1721-ben már kiutalványozott 1500 ft-on felül ismét 1500 ft jutalmat engedélyezett, de egyszersmind meghagyta, hogy Höll irásban igérje meg, hogy ezentul semmiféle követeléssel nem fog alkalmatlankodni, és a hitelezőit is kielégiti.

1743 szeptember 28-án rendeli a Bécsben levő főkamaragróf báró Mitrovszky, hogy a reichaui kisebb tóba, miután belőle a viz a tó alatt vonuló táróba átszivárog, ne bocsássanak addig vizet, mig a tárónak azt a részét, melyen szivárgás észlelhető, egészen ki nem döngölték agyaggal, csak a talpaknál hagyjanak egy csatornát, melyen a viz kifolyhat ugy, mint a tó-gát alatt levő csatornában.

1743 október 9-én folyamodik Höll Cornél Máté a főkamaragrófhoz, hogy miután az udvari kamara neki 1000 tallér jutalmat engedélyezett, utalványozza ki neki ezt az összeget, mert ő nagyon beteg, és nagy szükségben szenved.

1743 deczember 16-án véleményadás végett átküldi a főkamaragróf a főtiszteknek Köchl Henrik Ferencz beadványát, melyben egy levegővel hajtandó gépre nézve tesz ajánlatot, hogy vele a tüzgépeket helyettesiteni lehessen.

1744 január 20-án megemlittetik egy jelentésben, hogy az elhalálozott Höll Cornél özvegyének hetenként 3 ft nyugalomdij engedélyeztetett.

1744 február 11-én Höll Károly József kérelmével, hogy a Lipót aknai és Fuchslochi vizárkok helyreállitásával töltött időszakra napidijat kapjon, elutasittatik, mert ezek a munkahelyek lakásához közel voltak, és az ő rendes foglalatosságaihoz tartoztak.

1744 február 11-én Wernberger Sebestyén és Höll Károly József gépészeti segédfelügyelőknek eddigi hetenként 5 ft fizetésük 6 ft-ra emeltetik, és megigéri a főkamaragróf nekik, hogy ha valami különösen hasznos dolgot alkalmaznak, azért minden esetben külön jutalmat fognak kapni.

1744 február 11-én meginti a főkamaragróf Hell Ignácz Cornélt, hogy hivatalos teendőit buzgóbban teljesitse, különben hathatósabb eljárással fog kötelességeinek teljesitésére szorittatni. /Ebben a rendeletben van Höll neve először Hell-nek irva./215/

1744 márczius 10-én megemlittetik a körmöczi tanácskozási jegyzőkönyvben, hogy Donner András lakatos legény ajánlatot tett egy levegő által hajtott gép készitésére, melyet vizemelésre és zuzók hajtására lehetett volna használni. Donner hozzá is fogott egy modell előállitásához, és dolgozott rajta 14 1/2 hétig, de nem tudta müködésbe hozni, ekkor azután megszökött, 56 ft 38 3/4 kr-ral, mely összeget neki a hivatal előlegezett, adós maradván. A hivatal kéri, hogy ezt az összeget törölhesse, mit a főkamaragróf meg is engedett, mert Donner szándéka jó volt, és a vissza maradt mo-

dellból mások is tanulhatnak.

1744 márczius 21-én megengedi a főkamaragróf, hogy a vihnyei és hodrusi társulatoknak a roszgrundi és hodrusi tó-gát épitésére a költségek még tovább is előlegeztessenek, ámbár a költségvetés szerinti 24.000 ft a tó-gátra már elfogyott, és a gátak a tervezett 12 öl helyett még csak 4-6 öl magasak. Az előleg sub spe rati az eddigi feltételek alatt adassék t.i. hogy a tavak hasznát vevő bányák a termelt ezüst márkája után 1 ft-tal, az arany márkája után pedig 1 arannyal törlesszék a kölcsön kapott költségeket.

1744 május 8-án rendeli a főkamaragróf, hogy Höll Lajosnak és feleségének 15 ft adassék alamizsnaképen, és hetenkint 1 ft segitséggel láttassék el.

1744 május 19-én kimutatják, hogy mennyibe kerül a Pachen-tárói vizek emelése lovakkal, és mennyibe a tüzgéppel:

Lovakkal		
6 pár ló hetenként à 8 ft 30 xr	153' ft	- xr
8 szivattyukezelő	14 "	- "
1 " segéd	2 "	30 "
faggyu és bőr	1 "	30 "
összesen	171 "	- "
A tüzgéppel:		
16 öl tüzifa fuvarral és vágatással együtt à 4 ft 30 xr	72 ft	- xr
4 fütő és kezelő	8 "	- "
2 fahordó	2 "	40 "
javitások	2 "	- "
összesen	84 "	20 "

tehát a tüzgép hetenként 86 ft 20 xr-ral kevesebbe kerül, mint lovakkal, és igy évenként 4489 ft 20 xr megtakaritható még akkor is, ha a fa fuvarozása ölenként 4 ft.

1744 junius 27-én jelentést tesznek a főtisztek Potter Abraham angol gépészmérnök folyamodványára, melyben Potter azt állitja, hogy a tüzgépeken sok javitásokat tudna tenni; hogy a gépkezelő személyzet szükségtelen lenne; hogy nincsen

a világon senki, ki a tüzgépekhez jobban értene mint ő; kéri tehát, vegyék fel őt mint fizetett igazgatót. A főtisztek e tárgyban Feltner Ferencz és Artner Ádám gépész tiszteket felszólitották véleményadásra, ezeknek véleménye nem kedvezett Potter Ábrahámnak, azt erősitgetik a gépész tisztek, hogy a tüzgéphez Potter sem érthet jobban mint ők, aminek bizonyitéka az is, hogy a gépek jól járnak, és csak ritkán van szükségük a javitásra.

1744 október 14-én értesiti a főkamaragróf a selmeczi főtiszteket, hogy az udvari kamara, hogy az elhalt Fischer Emanuel József örököseinek, a Selmeczen Fischer által berendezett 5 spiralis szállitó dobért 1000 arany jutalmat engedélyezett, mely jutalom 4 negyedévenkinti részletben kifizetendő.

1745 márczius 30-án irták alá a hodrusi és roszgrundi társulatok a tavak épitése tárgyában a kincstárral kötött szerződést, csak a Hilfgottes tárói társulat nevében jelentette ki Gruber Ferdinand, hogy a társulat 31.588 ft 41 xr-nyi roszgrundi épitési költségekhez nem járul, mert nem közölték vele előre a költségvetést, és mert a munkálatot nem hajtották végre gazdaságosan. Miután azonban ennek a bányának kitakaritását csak akkor kezdték meg, mikor a tó-gát épitése már folyamatban volt, igy tehát kényszeriteni lehet a társulatot a fizetésre, ha a tó vizét használni akarja.

1745 április 1-én kimutatja Veltoner, hogy a müködésben levő 4 tüzgépért szerződés szerint fizetni kellett január havára 2.900 ft-ot, de ebből az összegből voltak fedezendők a tüzgépek valóságos költségei 1.136 ft 37 xr

maradt tehát a vállalkozók nyeresége 1.763 ft 23 xr

azonkivül pedig a kincstárt terhelte az az összeg, amennyivel 264 öl tüzifát 4 ft-tal szerezték be ölenként, és a szerződés szerint 3 ft 20 kr-jával számitották a gépek terhére.

1745 április 5-én értesiti a főkamaragróf a selmeczi főtiszteket, hogy előterjesztést fog tenni a szélaknai tógát felemelésére és Kohlbachon még egy tó épitésére, melyet már egyszer engedélyezett az udvari kamara, de ujabban, te-

kintettel a kincstár ürességére, ismét eltiltott.

1745 április 8-án jelentik a főtisztek, hogy a Pachentárói vizek miatt 2 tüzgép folytonos müködése egész éven át szükséges. A többi gép müködése az időjárástól függ, az eddigi tapasztalat szerint évenként 4-5 hétig mind az 5 tüzgép együtt müködése szükséges a bányák szárazon tartására.

1745 április 19-én rendeli a főkamaragróf, hogy próbaképen épitsenek egy akna épületet Janka ácsmester terve szerint a kupói járgányszoba elhagyásával.

1745 április 22-én jelentik, hogy mióta a tüzgépek használatára vonatkozó szerződés megszünt, 216/ költségei ugy vétetnek számadásba, mint azelőtt, de a szerződéses összegeket a kincstár javára veszik, mert a magánosok nem járultak a berendezés költségeihez, csak a mivelés költségeit osztották el mindig a kincstár 15/16 és 3/128 részére és a magánosok 5/128 részére.

1745 május 9-én utasitja a főkamaragróf a selmeczi főtiszteket, hogy Höll tervrajzát adják át Mikovinynek vélemény adás végett.

1745 május 18-án jelenti Mikoviny, hogy Höll tervrajzát az uj vizemelő gépről megnézte, de mivel a rajz csak vázlat, és Höll nem mondja, hogy a külről a vizet milyen mélységre vezeti a csövekben az altáróig, és azután milyen mélységből és mennyi vizet akar fölemelni az altáróig, ez okokból nem tehet számitásokat. De miután a legtökéletesebb gép a vizkerék, mert abban a viznek sulya közvetetlenül és minden surlódás nélkül müködik; erről az uj gépről is azt kell mondania, hogy fél akkora sem lesz a hatása mint a vizkeréknek. Egy nehány év előtt 217/ Siglisbergen épitett egy uj vizemelő gépet, de ismét lebontották, mert nem volt elég hatása; ugy lenne ezzel az uj géppel is, ha felépitenék, az épités pedig legalább 30.000 ft-ba kerülne. Tehát nem javasolja az épités megengedését. Már 8 évvel ezelőtt beszélt neki egy ilyen gépről az öreg Höll, de a terv akkor nem tárgyaltatott hivatalosan, 4 évvel ezelőtt Zipszer bányatiszt is hasonló tervet közölt vele, de miután bebizonyitotta neki,

hogy nem lehet jó eredménye, abbahagyta. /Valószinü, hogy ez volt a vizoszlopos gép első terve./ 218/

1745 május 22-én jelentik a selmeczi főtisztek, hogy átvették Mikovinytól az uj vizemelőgép tervét, melyet Höll benyujtott, és megjegyzik, hogy ha az udvari kamara ennek a tervnek kivitelét engedélyezné, szükséges lenne Hölltől megfelelő biztositékot követelni, hogy a gép bizonyosan jól fog müködni; mert a nyomással müködő gépekkel mindig sok baj van, és ez okból a gép jóságának megitélésére 1-2 évig 219/ müködést kellene elrendelni.

1745 junius 15-én jelentik a selmeczi főtisztek, hogy a kisebb reichaui tóból sok viz kiszivárog, tehát szükséges lesz, ha kiürül, azt gyökeresen kijavitani.

1745 augusztus 7-én a főkamaragróf 60 ft-ot utalványoz Höll Károlynak, hogy evvel a kincstár javára szolgáló kisérletet tehessen.

1745 augusztus 12-én jelenti Höll Károly, hogy a 60 ft-ot megkapta, és az uj géphez szükséges ács és kovács munkát már megrendelte, s reményli, hogy egy hét alatt vele elkészülnek. Kéri tehát, hogy erre az időre a géphez szükséges 250 puska csövet, és 16 db pistolyra való kakast is oda rendeljen a főkamaragróf, ahol kivánja, hogy az uj gépet felállitsák. Nem fogják elrontani sem a puskacsöveket, sem a pisztolykakasokat.

1745 augusztus 220/ jelentik a főtisztek, hogy Höllnek az uj gépe még nem kész, csak a jövő héten fogják Saskőre vinni; legnehezebb lesz az 5' átmérőjü karikát oda szállitani; küldeni fognak golyókat is, és puskaport, hanem 4 erős lovat kell befogni, hogy a terhet elbirja.

1745 augusztus 30-án a főkamaragróf Höll Károlynak a már kapott 60 ft-on felül még 50 ft-ot utalványoz, hogy Höll Bécsbe utazhasson és ott gépét bemutathassa.

1745 deczember 18-án irja Höll Károly Bécsből, hogy az uj vizemelőgép mintáját elkészitette 221/

1746 április 13-ikán jelentik a főtisztek a Rózsahegyen levő főkamaragrófnak, hogy a kohlbachi tó egészen megtelt

vizzel, de tegnap a gáton karvastagságu vizsugár tört át, és mivel attól lehetett tartani, hogy a gátat egészen alá mossa, Mikoviny tanácsára mind a két lebocsátó csapot kinyitották, és a tavat kiüritik, hogy azután a gátot kijavitani lehessen. Ugy látszik, hogy a viz a lebocsátó cső körül mosott ki magának utat, mert ez a cső elejétől kezdve nem volt sohasem jól elkészitve.

1746 április 16-án rendeli a főkamaragróf, hogy a kohlbachi tó-gát ügyében azt a kérdést is tegyék tanácskozásuk tárgyává, nem lenne-e czélszerü a gátat egy más, alkalmatosabb helyre áthelyeni, mert mostani helyén évenként sok javitást kiván, és sohasem biztos.

1746 május 8-án 222/

1746 junius 19-én jelenti Geramb főkönyvvivő, hogy a javitó munkálatok a reichaui tónál el vannak végezve.

1746 julius 1-én értesiti a főkamaragróf a főtiszteket, hogy az udvari kamara a kohlbachi tó-gát ujra épitését jóváhagyta;eszerint a régi leomlott gát alatt épitendő az uj gát. 34.915 ft költséggel ugy, hogy 7 öl magas vizet foghasson fel. Az épités vezetése Mikoviny felügyelete alatt Artner gépész tisztre bizatik, ki ezért a fizetésén felül naponkint 1 ft-ot számithat fel. A munkásokat a bányákból kell venni.

1746 szeptember 23-án Höll Károlyt, ki már több hónap óta Rhonitzon van az ottani vizemelőgép berendezésével elfoglalva, vissza rendeli Selmeczre, hogy Pater Ferencz jezsuita professzornak, ki a fizikát tanitja Bécsben, és ide érkezett a bányák megtekintésére, vezetőül szolgáljon.

1746 október 22-én jelenti Keyling és Geramb, hogy a 9-ik siglisbergi járaton nagy viz tört be, mely az előtt a 8-ikon folyt. Miután pedig a tavakban már kevés viz van, meg kell 223/ a rudas vizemelést, és a tüzgépeket kell megindítani, ezeken kivül pedig az András aknai lóerejü vizemelőt 32 pár lóval és az Erzsébet aknait 12 párral kell müködésbe hozni, tehát a vizemelés költségei jelentékenyen emelkedni fognak. A siglisbergi termelés az utolsó héten emelkedett.

1746 október 28-ikán jelenti Artner Ádám bányatiszt, hogy a kohlbachi tó-gát a közepén 14' az oldalakon pedig 15' magasra feltöltetett 40 öl hosszuságban. A töltést 1' magasan földdel betakarták, hogy a fagy ne árthasson neki, és a közepén széles csatornát tettek belé, hogy ha tavasszal véletlenül nagy viz találna jönni, az lefolyhasson. Evvel az idei munkát bevégezték, és ha jövő évben jó idő lesz, 3 hónap alatt reménylik a gátat elvégezhetni, mely azután 33' magas vizet tarthat, a régi gátnál 4 lábbal magasabbat.

1746 november 8-ikán 50 ft-ot utalványoz a főkamaragróf Nissl Mátyás puskamivesnek, egy vizemelőgép mintájáért, mely egy olyan nyomó gép, mely tüz nélkül müködik. A minta azonban nem dolgozott tökéletesen, de Nissl megigérte, hogy a tapasztalt hibákat kijavitja.

1747 május 9-én összehivja a főkamaragróf a selmeczi főtiszteket és 224/ hogy Ő Felsége a tüzgépek és átaljában a gépek felügyeletére nézve a következő képen határozott.

1. A tüzgépek felügyelője /Inspector/, ha egyszersmind nem képes bányatiszti szolgálatra, 624 ft fizetést kap. Ha azonban bányatiszti szolgálatot is képes teljesiteni és hetenkint egyszer a bányába jár, akkor a fentebbi fizetésen felül hetenként 1 ft pótlékot, és évenkint 25 ft fa és faggyu deputatumot kap. Mivel pedig Veldoner Ferencz ilyen bányatiszt, tehát neki mindezek az illetmények kiadandók, avval a megjegyzéssel, hogy ő köteles valamennyi gépre felügyelni.

2. Artner János Adám viselheti a tüzgép felügyelője czimet, de Veldonernek alája van rendelve. Artner fizetése évenkint 416 ft, szabad lakás és 3 ft 54 xr irószerekre. 225/

2. Bányabirósági adatok, 1651-1749

1651 április 15-én határoztatott, hogy a Vereskut alatt levő tó gátját a város és a kincstár közös költségen tartsák fenn, hogy, ha valahol tüz támadna, legyen viz az oltásra.

1678 augusztus 30-án felkéri Dr.Hellenbach a gieszhübeli tavat, a Szt.háromságtárnai kohó számára, nehogy előbb vagy később a földbirtokos nehézséget csináljon.

1684 márczius 18-án feljegyeztetett, hogy Donat János, egy katona a Salm ezredből, ki a szivattyukat meg akarta javitani, hogy fél annyi erővel járjanak, elkészitette a maga gépeit, de midőn látta, hogy sokkal rosszabbul müködnek, mint a régiek, megszökött.

A főkamaragróf elrendelte junius 30-án, hogy egy bizottmány vizsgálja meg Donat gépeit, és tegyen rólok jelentést.

E jelentés szerint Donat gépe egy taposó kerékből állott, melyben 2 ember müködött; ennek a forgása 2 fogaskerékkel vezettetett át a szivattyuk emelésére, de a taposó kerekek kis átmérője miatt az emberek minden negyed órában kénytelenek valának egymást felváltani, és a legnagyobb erőlködés mellett is oly lassan járt a szivattyu, hogy fél annyi vizet sem emelt, mint a régi. Donát azután ólom sulyokat is akasztott a kerékre, hogy hatását fokozza, de evvel sem ért czélt.

Donat a felszinen is állitott fel egy ilyen gépet a lóerejü járgány helyett; itt 10 taposó kerék volt egy tengelyen, mindegyik kerékben egy ember fáradott, de egy sem tudta 1/4 óránál tovább kitartani, és alig tudták az üres rudazatot mozgatni, nem hogy vizet emeltek volna.

Természetes ezután, hogy Donat megszökött.

1684 november 27-én jelenti Markhart Kristóf gépész mester, hogy a nedves, esős időjárás miatt a vizek a bányában is annyira megszaporodtak, hogy a kifáradt lovakkal, melyek nem kapnak elegendő táplálékot, alig lehet azokat lehuzni.

1696 február 11-én vizsgálat tartatott a szivattyu őrök között, mert nem teljesitették pontosan a gépészeti segéd Schnürer János rendeletét. Ez alkalommal emlittetik először Herr Corneli /valószinüleg Hell Cornél/ mint a gépészek főnöke.

1696 junius 3-án feljegyeztetett, hogy Hell Kornél körmöczi gépész szivattyui nem találtattak czélszerüeknek. Hell ezt nem akarta eleinte hinni, és Körmöczről hozatott szivatytyukezelőket, de ezek se tudtak a géppel boldogulni, s erre Hell megigérte, hogy megjavitja gépeit.

1696 november 226/ vizsgálat tartatott a szivattyu kezelők közt, hogy nem rontották-e készakarva el a Hell szivatytyuit, de nem lehetett őket vallomásra birni, minden tagadtak.

1696 november 22-én kihirdettette a főkamaragróf, hogy Klein Mihály és Sartoris György szivattyu őrök, kik a Hell szivattyujának megrontásáért fogva voltak, de ideiglenesen elbocsáttattak és azután megszöktek, ha deczember 7-ig meg nem jelennek a bányabiróságnál, nevök a hóhér által az akasztófára fog szegeztetni.

1698 junius 13-án valamennyi lovas gazda panaszkodott, hogy a lovak nem birják el a Hell-féle uj gépeket, és megengedtetett nekik, hogy minden járgányhoz 2 lovat még hozzá adjanak.

1698 julius 10-én próbát tettek egy uj vizemelő géppel melyet Schoneus épitett, és melyről azt igérte, hogy 4 lóval 7 szivattyut fog járásban tartani, és annyi vizet emel velök, mint Unger Ádám és Hell Cornél gépe, hogyha pedig a gép valamivel erősebbé csináltatik, és 8 lovat fognak belé, akkor 14 szivattyut fog emelni.

Azonban a próba rosszul sikerült, a gép csak 6 szivatytyut birt el 4 lóval, és a szivattyuk igy is nagyon lassan jártak és kevés vizet hajtottak, ámbár a lovaknak olyan sebesen kellett járniok, hogy 3 óra alatt 4-szer kellett lovakat felváltani, mert különben kidőltek volna.

Hogy milyen volt Schoneus müve, az nem mondatik.

1698 julius 30-án főbejárás volt Felsőbiebertárnán főképen a vizemelés miatt.

Jelen voltak: Benedikt Theobald von Mayern körmöczi főpénztárnok, Freiszeisen György János körmöczi bányagondnok, Sauerwein Márton körmöczi bányabiró, a selmeczi főtisztek és bányabiró, és Hirschber beszterczebányai bányabiró, és többen a magán részesek közül.

A József aknában találtak 2 lójárgányt 6 ruddal, Károly aknában is 2 lójárgányt 6 ruddal.

Hell rendezte be Lipót aknát és Kórház aknát 2-2 járgánnyal, ez utóbbiban azonban csak az egyik jár 2 ruddal, a másik tartalékot képez.

1700 április 14-én az udvari kamara rendeletéből következőszerződés köttetett Strudl Dominikkal:

1. Strudl megigéri, hogy olyan módon fogja berendezni a vizemelést, hogy a lovak felével is meg lehet győzni a munkát.

2. Az első berendezést Strudl a maga költségén fogja eszközölni.

3. Az ő berendezésével 1/4 évig fog a próba tartani.

4. Az ő berendezésével se a bányának se a lovaknak kárt nem fog okozni.

5. Felsőbiebertárna kötelezi magát, hogy ha Strudl gépe jól jár és tartósnak mutatkozik, neki jutalmul 82.000 rajnai forintot fog fizetni 4 negyedévi részletekben.

6. Az első részletet 2277 év mulva fizeti a próbagép megindulása után, a többieket pedig azután, ha a felsőbiebertárnai 8 vizemelőgép mind át lesz alakitva Strudl rendszere szerint és 1/4 évig mindegyik jól müködött.

7. A pénzt a bánya küldi fel Strudlnak Bécsbe.

8. Ha a tapasztalat azt mutatná, hogy az erő megtakaritás felénél több vagy kevesebb, a jutalom is azon arányban fog emeltetni, vagy apasztatni.

9. A szerződést aláirták:

Benedikt Theobald v. Mayern

Michael Glatschnig

Carl von Khienberg
Johann Christoph Zweig
Johann Bapt.Anreuther
Johann Gottfried v. Hellenbach
Georg Ehrenreich Ehrenreutter
Balthasar Heinrich
Matthaeus Reutter
Matthias von Schmiedegg
Domenicus Strudl

Strudl a228/ aknában kezdte meg a gép átalakitását, ezért a munkát itt abba kelletett hagyni, mert a nagy mennyiségü bányavizek miatt nem lehetett a Károly aknai szivattyukat lebontani.

A bányabiró azt tanácsolta, hogy az uj gépet Körmöczön vagy Ujbányán kellene megpróbálni, hol nem zavarná az üzemet, vagy pedig Zsigmond aknán, mely 42 ölnyire van az altárna alá épitve, és régebben 5 kézi és 2 lóerejü szivattyu volt benne.

Végre megállapodtak, hogy a Magdalena aknában rendezzék be az uj szivattyut, ami meg is történt, és 1701 novemberig elkészült.

1701 november 29-én bizonyitványt adtak róla, hogy Strudl Dominikus szivattyui Magdalena aknában jól müködnek, és 3 nap alatt, meddig a próba tartott, semmiféle törés sem fordult elő, és a gép hajtására eleinte 5 pár ló, de most 6 pár ló alkalmaztatik, mig a Lipót aknai gépnél a Hell-féle kettős szivattyuknál 9 pár lovat kell befogni. Azt vélik tehát, hogy Strudl gépe jó, és a bányának nagy hasznára fog válni. Aláirták:

Joh.Chrisoph Zweig, Joh.Bapt.Anreiter, Johan Peter Neyhardt. Franz Xaveri Waldreich, Johann Hederich, Dominicus Ignatius Zweig.

1700 április 23-án nagy tanácskozás tartatott a vizemelés tárgyában. Hell Kornél előadta, hogy január 2-tól április 5-ig tartották a vizeket Lipót aknában és Kórház aknában 7-7 szivattyuval, ez idő alatt 6 2 szivattyut kivétetett, és

l ujat állittatott fel ólomcsövekkel, s ámbár törések fordultak elő, de a vizeket még is akadály nélkül emelték. Április 3-án elkészült az uj berendezés. Április 5-én kezdtek a vizek emelkedni, s azóta nehezen lehet azokat lehuzni. Április 17-én tehát még egy szivattyut akasztott be, hogy 8 szivattyu emeljen, de igy még nehezebben ment, mint a 7 szivattyuval, többször törés történt a szelepek csövein, és a vizk még jobban emelkedtek.

A szivattyu őrök azt jelentették, hogy ezelőtt jól ment, de 14 nap óta nem tudnak boldogulni, a fémcsövü és ólomcsövü szivattyukban valami hibának kell lenni, mert egyenlőtlenül öntik a vizet, s a vizek nagy része vissza hull az aknába, és a szivattyuk testét a savanyu viz már egészen kicserzette.

E tanácskozás végre elrendelte, hogy az uj szivattyukat ki kell venni, és a régieket kell ismét berakni, mert azokkal könnyebben tudtak magukon segiteni, ha véletlenül megszaporodott a viz.

1701 junius 6-án bepanaszoltatott Unger Ádám szélaknai gépészmester, hogy midőn a Strudl gépének jó karban tartására ideküldött körmöczi szivattyu őrök a mellette levő régi szivattyukon is akartak valamit igazitani, Unger nagyon lármázott, hogy ők ahoz ne nyuljanak, mert különben megérdemelnék, hogy őket az aknába lökje.

Erre Unger azzal igazolta magát, hogy ő bebizonyitotta, hogy az ő szivattyui jók és azokkal a vizeket a feneken tartotta akkor is, midőn Strudl és Hell mesterkélt gépei nem voltak képesek vizet emelni; ennél fogva neki joga volt az ellen kikelni, hogy az ő gépét hivatlanul javitsák, mert az ilyen javitásoktól a lovak tönkre mennek, és a társulat a sok felesleges gépész fizetésével terheltetik.

1708 január 22/9/ rendelte a fejedelmi bizottság, hogy a Hell Kornél uj gépének megpróbáltatásához bizottmányi tagokat küldjön ki a bányabiróság, kik arra vigyázzanak, hogy a dologban valami csalás ne történjék. A bányabiróság kirendelte a biztosokat, de a próba elhalasztatott; később azután megtartatott a próba, de kiderült, hogy a gép nem teljesitette

azt, amit Hell igért.

1708 április elején egy bizottság megvizsgálta a szivattyukat és jelentette:

1. Hogy a vizemelés lassuságának fő oka az, hogy a lovak éhesek és már igen el vannak csigázva, régebben trabban is tudtak huzni, most pedig ugy a lovak, mint az ökrök csak lassan járnak; lassu járás mellett pedig nem működnek oly jól a szivattyuk, mint gyors járás mellett.

2. Tagadhatatlan, hogy a vizek az enyhe tél alatt szaporodtak.

3. Hogy a tágas vagy szükebb szivattyuk dolgoznak-e jobban, arra nézve próbát kellene tenni.

4. Jobbnak tartják, ha a fogatot a járgányban nem 2 óránként, hanem 4 óránként váltják fel.

1708 május 5-én bepanaszolta Hell Kornél gépészmester Peck Ulrich vájárt, hogy őt többek előtt Schelm-nek nevezte. Miután Peckre rábizonyult, hogy az uj szivattyukat haszontalanoknak, és Hellt Schelm-nek nevezte, elitéltetett, hogy 4 hétig lánczra verve dolgozzon a bányán, azután pedig Hellt megkövesse.

1708 május 8-án midőn Magdolna aknában az ujonnan gróf Bercsényi utmutatása szerint felállitott vizemelő járgányt meginditották, a gépezet egyszerre rögtön megállott, és kiderült, hogy a fogas kerekek közé valaki egy követ tett. A rögtön megejtett vizsgálat kideritette, hogy a tettes Jakubetz Jankó fiatal ko 230/ volt, aki azonnal befogatott, és többször bo 230/ mellett vallatott, de a mellett maradt, hogy csak fiatal könnyelmüségből tette a követ a kerekek közé.

Május 15-én elitéltetett a fiu 60 botütésre, és hogy 2 óráig a nykán békóval és a kővel álljon a bitófánál, azután pedig a bányák köréből örökre eltiltassék.

Az itéletet jóváhagyta a fő kamara igazgató és gróf Bercsényi, s az végrehajtatott.

1709 márczius 23-án az administrator rendeletére a következő pontok felett tartatott tanácskozás:

1. A Strudel által berendezett járgányok változatlanul megvannak-e, vagy pedig micsoda változtatás történt rajtuk?

Felelet. A Strudel-féle járgányok már 5 év óta ki vannak vetve, mert folytonosan törtek. A forradalom alatt Hell egy uj járgányt állitott fel Magdalena aknában, mely azóta igen jól jár. A bányában bent azonban a szivattyuk ugy vannak változatlanul, ahogyan voltak.

2. Jól járnak-e a gépek, mióta most a vizek emelését erélyesen munkába vették?

Felelet. Mióta Strudel-féle gépet lebontották, mindég jól jártak a gépek, és a vizeket tartották volna is, ha oly sokszor ki nem maradtak volna a lovak, mikor azután a vizek mindég felemelkedtek.

3. Vajjon meg lehet-e szerezni a szomszédos megyékből a lovak tartására szükséges zabot és szénát?

Felelet: Ámbár a forradalom alatt a takarmány nagy elpusztittatott, mégis ha pénz lesz, és a fizetések pontosan teljesittetnek, és a vidéken bolyongó csapatok békére kényszerittetnek, meg lehet szerezni a lovak számára szükséges takarmányt.

4. Vajjon nem lehetne-e a gépeket megjavitani az üzem megszakitása és megkárositása nélkül?

Felelet: a mostani nagy vizek mellett megbocsáthatatlan volna, ha a gépeken változtatás történne, és avval az üzem megszakittatnék, minek csak a vizek felemelkedése lenne a következése.

5. Mennyire emelkedtek a vizek, s mennyi huzatott le ismét?

Felelet: A vizek, mikor a Galleson-féle gazdaság 127 lova abba hagyta a munkát, a 6-ik Sarkóczy járattól a Lichy járatig 41 1/2 ölnyire emelkedtek, ebből lehuzatott már 13 öl, s lehuzandó még 28 öl.

1716 november 2-án elhatároztatott, hogy a vas dugatytyu csövek helyett réz csövek alkalmaztassanak, de azok nem Beszterczebányán csináltassanak, mert az ottani rézöntő drága és nem ért hozzá, hanem a németstubnai rézöntőnek adassék

át a munka. Egyszersmind elhatároztatott, hogy Hell Cornél a tó alatt 60 tallér költséggel egy furó gépezetet akar felállitani, melyre igen nagy szükség van, megengedtetett, hogy ezt tehesse.

1743 julius 17-én feljegyeztetett, hogy a roszgrundi tó társulat 231/ fizetett a jezsuitáknak egy darab rétért, mely a tó területébe esett.

1749 augusztus 8-án kérdés intéztetett a roszgrundi völgyben dolgozó társulatokhoz, hogy hajlandók-e a roszgrundi tó felemelésére kért 3000 ft-ot részletenkint visszafizetni? A Hilfgottes tárna erre tagadólag válaszolt. Hofer tárna sürgősen kéri a kölcsönt, és szivesen fogja azt részletenkint vissza fizetni.

Windischleuten is kész a visszafizetésre kis részletekben.

Paduai Antal tárna azt mondja, hogy neki nincs haszna a tóból, mert a nélkül is elég vize van, a tavat főképen Hofer tárna fogja használni, melynek a vizemelő gépe miatt állandó vizmennyiségre nagy szüksége van.

Unverzagt tárna kész a kölcsönt kis részletekben visszafizetni.

1749 augusztus 12-én értesiti a főkamaragrófi hivatal a bányabiróságot, hogy a roszgrundi tó gátnak felemelésére 3000 ft kölcsön engedélyeztetett, mely oly módon fizetendő vissza, mint az előbbi épitésre adott kölcsön, t.i. minden márka ezüst után 1 ft-tal, és minden márka arany után 1 arannyal, de csak azok fizessék, kik már előlegesen beleegyeztek, tehát: Hofer tárna, Windischleuten, és Unversagt tárna, és mivel az egész épités főképen Hofer tárna érdekében történik ő fizessen a nem fizetőkért is.

Az 1749 november 1-én ez iránt kiállitott szerződésben megemlittetik, hogy a roszgrundi tó gátja 31.588 ft 41 kr-ba /helyesebben: 34.588 ft 41 kr-ba/ 232/ került, és ez összeget a roszgrundi völgyben fekvő müvek 15 3/4 zuzó esésre osztva megtéritik, ez ujabban engedélyezett 3000 ft-ot pedig 6 1/2 eséssel biró müvek nem tartván szükségesnek, ez a kölcsön

csak a többi 9 1/4 esés birtokosai által téritendő meg.

E szerint esett Hofer tárnára	11 1/4	esés után	2142	ft	51	xr
Windischleutenre	4	" "	761	"	54	"
Unversagt tárnára	1/2	" "	95	"	15	"
Megtéritendő			3000	ft		

10632/C